J.V. STALİN

ESERLER

CİLT 5

inter
yayınları

STALİN
ESERLER
Cilt 5

Bu kitap; Mayıs 1980'de Devrim Yayınları tarafından yayınlanan J. V. Stalin, Bütün Eserler, 5. Cilt'in, Dietz-Verlag Berlin tarafından 1950'de yayınlanan birinci Almanca baskısı ile karşılaştırılıp, düzeltilerek yayınlanmıştır.

1. Basım: Nisan 1990

Dizgi-Baskı: Teknografik Matbaacılık A.Ş.
Kapak Baskı: Anka Ofset
Kapak: İnter Grafik-Tasarım

İNTER YAYINCILIK TİC. LTD. ŞTİ.
Babıali Cad. No: 14/3
Cağaloğlu-İST.

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİNİZ!

J. V. STALİN

ESERLER - CİLT 5

1921 — 1923

SBKP(B) MARX-ENGELS-LENİN ENSTİTÜSÜ

Çeviren:
İsmail Yarkın

İÇİNDEKİLER

Önsöz 11

1921

RSFSC Türk Halkları Komünistlerinin Danışma Konferansını Açık Konuşması, 1 Ocak 1921 (Tutanak kaydı) 15
Görüş Ayrılıklarımız 17
I — İşçi Kitlelerine Yaklaşımda İki Yöntem 18
II — Bilinçli Demokratizm ve Zoraki «Demokratizm» 20
Ulusal Sorunda Partinin En Yakın Görevleri Üzerine. Parti MK Tarafından Onaylanan, RKP(B) X. Parti Kongresine Tezler 26
I — Kapitalist Sistem ve Ulusal Baskı 26
II — Sovyet Sistemi ve Ulusal Özgürlük 29
III — RKP'nin En Yakın Görevleri 32
RKP(B) X. Parti Kongresi, 8—16 Mart 1921. 37
I — Ulusal Sorunda Partinin En Yakın Görevleri Üzerine Rapor, 10 Mart 38
II — Kapayış Konuşması, 10 Mart 46
V. İ. Lenin'e Mektup 50
Ulusal Sorunun Ele Alınışı Üzerine 52
Dağ Halkları Birinci Kadınlar Kongresi'ne Mesaj 59
Rus Komünistlerinin Siyasi Stratejisi ve Taktiği Üzerine. Bir Broşür Taslağı 60
I — Terminolojik Tanımlar ve Araştırmanın Konusu 60
II — Rusya'nın Gelişiminde Tarihi Dönemeçler 64
III — Sorular 68
Gürcistan ve Trans-Kafkasya'da Komünizmin En Yakın Görevleri Üzerine. Gürcistan Komünist Partisi Tiflis Örgütü Üyelerinin Toplantısında Rapor. 6 Temmuz 1921 81
İktidarın Ele Geçirilmesinden Önce ve Sonra Parti 91
Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Ulusal Siyaseti 100
Perspektifler 104

1922

«Pravda»ya 113

«Pravda»nın Onuncu Yıldönümü Dolayısıyla (Anılar) 114
1 — Lena Günleri 114
2 — «Pravda»nın Kuruluşu 115
3 — «Pravda»nın Örgütsel Önemi 116
Lenin Yoldaş İstirahatte. Notlar 118
Petrograd'a Selam. Temsilciler Sovyeti'ne 121
Bağım Ulusal Cumhuriyetlerin Birleşmesi Sorunu. Bir «Pravda» Muhabiri ile Konuşma 122
Sovyet Cumhuriyetlerinin Birleşmesi Üzerine. X. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi'nde Rapor, 26 Aralık 1922 128
Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Birliği'nin Kurulması. Üzerine. SSCB I. Sovyet Kongresinde Rapor, 30 Aralık 1922 137

1923

Rus Komünistlerinin Stratejisi ve Taktiği Sorunu Üzerine 140
I — Temel Kavramlar 140
1 — İşçi Hareketinin İki Yanı 140
2 — Marksizmin Teorisi ve Programı 141
3 — Strateji 142
4 — Taktik 144
5 — Mücadele Biçimleri 146
6 — Örgüt Biçimleri 147
7 — Şiar. Direktif 148
II — Stratejik Plan 150
1 — Tarihsel Dönemeçler. Stratejik Planlar 150
2 — Birinci Tarihsel Dönemeç ve Rusya'da Burjuva-Demokratik Devrimine Doğru 151
3 — İkinci Tarihsel Dönemeç ve Rusya'da Proletarya Diktatörlüğüne Doğru 152
4 — Üçüncü Tarihsel Dönemeç ve Avrupa'da Proleter Devrime Doğru 154
Parti ve Devlet İnşasında Ulusal Etkenler. RKP(B) XII. Parti Kongresi'ne Tezler, Parti MK Tarafından Onaylanmıştır 157
I — 157
II — 165
RKP(B) XII. Parti Kongresi, 17—25 Nisan 1923 168
1 — RKP(B) Merkez Komitesi'nin Örgütsel Rapo-

ru, 17 Nisan 168
2 — MK Örgütsel Raporunu Kapayış Konuşması, 19 Nisan 188
3 — Parti ve Devlet İnşasında Ulusal Etkenler Üzerine Rapor, 23 Nisan 199
4 — Parti ve Devlet İnşasında Ulusal Etkenler Üzerine Raporu Kapayış Konuşması, 25 Nisan 221
5 — Kararla İlgili Değişiklik Önergelerine Yanıt, 25 Nisan 230
6 — Ulusal Sorun Komisyonunun Raporuna Ek, 25 Nisan 232
Kollektif Örgütleyici Olarak Basın 234
Gittikçe Kötüleşiyor 238
RKP(B) MK'nin, Ulusal Cumhuriyetlerin ve Bölgelerin Sorumlu Fonksiyonerleriyle IV. Danışma Konferansı, 9—12 Haziran 1923 242
1 — IV. Danışma Konferansı İçin Ulusal Soruna İlişkin Bir Platform Taslağı, MK Politbürosu Tarafından Onaylanmıştır 242
Ulusal Sorunda Parti Çalışmasının Genel Çizgisi ... 242
Birlik MYK'nin Bir İkinci Meclisinin Oluşturulması ve Cumhuriyetler Birliği Halk Komiserliklerinin Örgütlenmesiyle Bağlantılı Sorunlar 244
Yerli Nüfusun Emekçi Unsurlarının Parti ve Sovyet İnşasına Çekilmesi İçin Önlemler 246
Yerli Halkın Kültür Düzeyinin Yükseltilmesi İçin Önlemler 246
Ulusal Yaşam Tarzının Özellikleri Gözönünde Tutularak Ulusal Cumhuriyetlerde ve Bölgelerde İktisadi İnşa 247
Ulusal Birliklerin Örgütlenmesi İçin Pratik Önlemler Üzerine 247
Partinin Eğitim Çalışmasının Örgütlenmesi 248
XII. Parti Kongresi Tarafından Ulusal Soruna İlişkin Alınan Kararın Gerçekleştirilmesi Amacıyla, Parti ve Sovyet Fonksiyonerlerinin Seçimi 249
2 — Ulusal Cumhuriyet ve Bölgelerde Sağcılar ve «Solcular» Üzerine. Konferansın Birinci Gündem Maddesi Üzerine Konuşma: «Sultan Galiyev Olayı», 10

Haziran 249
3 — XII. Parti Kongresinin Ulusal Soruna İlişkin Kararının Gerçekleştirilmesi İçin Pratik Önlemler. İkinci Gündem Maddesi Üzerine Rapor, 10 Haziran 258
4 — Sonsöz, 12 Haziran 267
5 — Tartışma Konuşmalarına Yanıt, 12 Haziran 276
Ekim Devrimi ve Orta Katmanlar Sorunu 279
Birinci İşçi ve Köylü Kadınlar Kongresi'nin Beşinci Yıldönümü Dolayısıyla 284
Askeri Akademi'deki Tören Oturumunda Konuşma, 17 Kasım 1923 (Kısa Gazete Haberi) 287
Partinin Görevleri Üzerine. RKP(B) Kraznaya Preznya İlçe Komitesi'nin, Grup Örgütleyicileri, Tartışma Kulübü ve Hücre Büroları Üyeleri İle Genişletilmiş Toplantısında Rapor, 2 Aralık 1923 289
Tartışma — Partinin Gücünün Bir Belirtisi 289
Tartışmanın Nedenleri 290
Parti İçi Yaşamda Eksiklikler 291
Eksikliklerin Nedenleri 293
Parti İçi Yaşamdaki Eksiklikler Nasıl Ortadan Kaldırılabilir? 296
Tartışma Üzerine, Rafail Üzerine, Preobrajenski ve Sapronov'un Makaleleri Üzerine ve Troçki'nin Mektubu Üzerine 303
Tartışma Üzerine 303
Rafail Üzerine 305
Preobrajenski'nin Makalesi Üzerine 308
Sapronov'un Makalesi Üzerine 310
Troçki'nin Mektubu Üzerine 313
Zorunlu Bir Not (Rafail Üzerine) 317
«Komünist» Gazetesine Kutlama Mesajı 320
Tümleme:
Ek No. 1 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin Kuruluşu Üzerine Deklarasyon 321
Ek No. 2 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin Kuruluşu Üzerine Sözleşme 323
Notlar 329
Kronolojik Biyografi 347

ÖNSÖZ

Beşinci ciltte, J. V. Stalin'in, 1921 — 1923 yılları arasında yazılan yazıları yer almaktadır.

Cildin esas içeriğini, ulusal ekonominin yeniden tesis edilmesi ile bağlantılı olarak Partinin görevleri, NEP koşulları altında işçi sınıfı ve köylülüğün ittifakının yeni biçimleri, Partinin örgütsel ve ideolojik birliğinin sağlamlaştırılması, Partinin kitlelerle bağ kurmasının biçim ve yöntemleri üzerine makaleler, raporlar ve konuşmalar oluşturmaktadır ("Görüş Ayrılıklarımız", "Gürcistan ve Trans-Kafkasya'da Komünizmin En Yakın Görevleri", "Perspektifler", X. ve XII. Parti Kongresinde Raporlar).

«Rus Komünistlerinin Siyasi Stratejisi ve Taktiği Sorunu Üzerine» bir broşür taslağı, «İktidarın Ele Geçirilmesinden Önce ve Sonra Parti», ve «Rus Komünistlerinin Stratejisi ve Taktiği Sorunu Üzerine» adlı yazılar da bu cilde alınmıştır. Bu yazılarda J. V. Stalin, Bolşevik Partinin siyasi stratejisi ve taktiği üzerine Lenin'in öğretisini daha da geliştirir.

Beşinci ciltte yer alan yazıların önemli bir bölümü, ulusal sorun teorisinin geliştirilmesini, Bolşevik Partinin ulusal siyasetini, çok-uluslu Sovyet devletinin örgütlenmesini ve SSCB'nin ilk anayasasının ilkelerinin hazırlanmasını konu edinmektedir (X. ve XII. Parti Kongresine Tezler, X. ve XII. Parti Kongresinde ve RKP(B) MK'nin, Ulusal Cumhuriyetlerin ve Bölgelerin Sorumlu Fonksiyonerleriyle IV. Danışma Konferansında Raporlar, X. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi'nde ve SSCB I. Sovyet Kongresi'nde Raporlar, «Ulusal

Sorunun Ele Alınışı Üzerine», «Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Ulusal Siyaseti» makaleleri vb.).

«Rus Komünistlerinin Siyasi Stratejisi ve Taktiği Üzerine» — bir broşür taslağı; «Ulusal Sorun Üzerine Bir Platform Taslağı»; «XII. Parti Kongresi'nin Ulusal Soruna İlişkin Kararının Gerçekleştirilmesi İçin Pratik Önlemler» raporu, RKP(B) MK'nin, Ulusal Cumhuriyetlerin ve Bölgelerin Sorumlu Fonksiyonerleriyle IV. Danışma Konferansındaki Raporu kapayış konuşması ve tartışma konuşmalarına yanıt, ilk kez bu ciltte yayınlanmaktadır.

SBKP(B) MK Marx-Engels-Lenin Enstitüsü

1921 — 1923

RSFSC TÜRK HALKLARI KOMÜNİSTLERİNİN DANIŞMA KONFERANSINI AÇIŞ KONUŞMASI[1]

1 Ocak 1921

(Tutanak kaydı)

Danışma konferansının açılışında *Stalin* yoldaş, —yeniden seçilecek olan— Merkez Bürosu'nun çalışmalarının tatmin edici olmayan durumunu vurgular ve sonra RSFSC'nin Türk halkları arasında komünizmin gelişme koşullarını kısaca karakterize eder.

Rusya'da komünizmin gelişmesi, Rus sosyalizmi içinde uzun, onyıllar süren bir teorik çalışma ve teorik mücadele tarihine sahiptir. Bu mücadele içinden, Parti kitlelerini yönetebilmek için teorik bakımdan yeterince güçlü ve ilkesel bakımdan sağlam, birbirine sımsıkı sarılmış bir yöneticiler grubu çıktı.

Bundan farklı olarak komünizm, ülkemizin Doğu'sunda, sosyalizm için pratik devrimci mücadelenin seyri içinde, daha önceden bir teorik gelişme safhası geçirmeksizin, henüz kısa süre önce ortaya çıktı. Türk ülkelerinde komünizmin teorik güçsüzlüğü buradan kaynaklanmaktadır, bu güçsüzlük ancak, ülkemizde Türk dillerinde komünizmin ilkeleri üzerinde yükselen bir literatürün yaratılması ile ortadan kaldırılabilir.

Rus komünizminin gelişme tarihinde milliyetçi sapmaya karşı mücadele hiçbir zaman ciddi bir öneme sahip olmadı.

Eski egemen ulus olarak genelde Ruslar, özelde de Rus komünistleri, ulusal baskıyı yaşamadılar; aslında onların, «büyük devlet şovenizmi»nin belirli ruh halleri bir yana bırakılırsa, içlerindeki milliyetçi eğilimlerle hiçbir ortak yanı yoktu ve bundan dolayı da bu tür eğilimleri aşmaya hiç, ya da hemen hemen hiç ihtiyaçları yoktu.

Bundan farklı olarak, ulusal baskı dönemini yaşayan ezilen halkların çocukları olarak Türk ülkelerinin komünistleri, sürekli olarak ulusal sapma ile, kendi içlerindeki milliyetçilik kalıntıları ile uğraşmak zorunda kaldılar ve zorundalar. Bunların üstesinden gelinmesi, Türk komünistlerinin ivedi bir görevidir. Kuşkusuz bu durum, ülkemizin Doğu'sunda komünizmin billurlaşması için bir engeldir.

Öte yandan komünizm için Doğu'da elverişli koşullar da vardır. Rus komünistleri sosyalizmi gerçekleştirirken, gelişmiş Avrupa ülkelerinin deneyimlerine hiç, ya da hemen hemen hiç sahip değildi (Avrupa genel olarak parlamenter mücadele deneyimleri veriyordu), böylece onlar, sosyalizme giden yolu deyim yerinde ise kendi araçlarıyla açmak zorunda kaldılar, burada bir dizi hata yapmak ise kaçınılmazdı.

Bundan farklı olarak, Rus yoldaşları ile omuz omuza sosyalizm uğruna pratik mücadele içinde ortaya çıkan Türk komünizmi, Rus yoldaşlarının pratik deneyimlerinden yararlanma ve hatalardan sakınma olanağına sahipti. Bu durum, komünizmin Doğu'da hızla gelişmek ve sağlamlaşmak için her şansa sahip olduğunun güvencesidir.

Tüm bu hususlar, Parti MK'nin, henüz çok genç olan Türk komünizmine karşı görece hoşgörülü siyasetini, Türk komünizminin yukarıda anlatılan zaaf ve eksikliklerine karşı mücadelelerinde, Doğu'nun sağlam komünist unsurlarına yardım etmeye yönelik hoşgörülü siyasetini belirledi.

Merkez Bürosu, onun aracılığıyla milliyetçilik kalıntılarına karşı mücadele etmek ve ülkemizin Doğu'sunda komünizmi teorik olarak sağlamlaştırmak için önlemlerin uygulanacağı aygıttır.

«Pravda» No. 6,
12 Ocak 1921.

GÖRÜŞ AYRILIKLARIMIZ

Sendika sorununda görüş ayrılıklarımız, sendikaların ilkesel değerlendirilmesine ilişkin değildir. Troçki tarafından birçok kez tekrarlanan, sendikaların rolü üzerine Programımızın bilinen maddeleri ve IX. Parti Kongresi'nin sendikalar üzerine aldığı karar[2] yürürlükte kalmaktadır (ve yürürlükte kalacaktır). Hiç kimse, sendikaların ve ekonomik organların karşılıklı olarak birbirlerinin içine girmek zorunda olduklarını ve gireceklerini yadsımıyor («içiçe kaynaşmak»). Hiç kimse, ülkenin şu anki ekonomik yeniden doğuşunun, şimdilik sadece adı böyle olan sanayi sendikalarının, sanayinin en önemli sektörlerini yeniden canlandıracak olan gerçek sanayi sendikalarına tedricen dönüşümünü gerektirdiğini yadsımıyor. Kısacası, görüş ayrılıklarımız ilkesel nitelikte değildir.

Görüş ayrılıklarımız, sendikalarda ve genelde işçi sınıfı içinde bir çalışma disiplininin zorunlu olup olmadığına ilişkin de değildir. Partimizin bir bölümünün «dizginleri gevşettiği» ve kitleleri tabii afet kuvvetindeki güçlerin oyununa terk ettiği yolundaki söylentiler, salt akıl kıtlığının sonucudur. Sendikalar içinde Partili unsurların, işçi sınıfı içinde de sendikaların liderliği tartışılmaz bir doğru olarak kalmaktadır.

Görüş ayrılıklarımız, Sendikalar Merkez Komitesi'nin ve Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi'nin nitel bileşimi ile de ilgili değildir. Bu kuruluşların bileşiminin ideal olmaktan uzak olduğu, bir dizi askeri ve öteki seferberliklerin sendikalar üzerinde korkunç bir etki yaptığı, sendikalara eski fonksiyonerlerini geri vermenin ve yenilerini sağlamanın, onlara

teknik olanaklar sağlamanın zorunlu olduğu yolunda herkes görüş birliği içindedir.

Hayır, görüş ayrılıklarımız bu alanda yatmamaktadır.

1
İŞÇİ KİTLELERİNE YAKLAŞIMDA İKİ YÖNTEM

Görüş ayrılıklarımız, işçi sınıfı içinde çalışma disiplinini sağlamlaştırmanın *nasılının,* işçi kitlelerini sanayiin yeniden kurulmasına çekmek için onlara yaklaşmanın *yöntemlerinin,* ve bugün zayıf olan sendikalarımızı, sanayimizi yeniden canlandıracak güçlü, gerçek sanayi sendikalarına dönüştürmek için tutulacak *yolların* ne olduğu sorunlarındadır.

İki yöntem vardır: *Zor* yöntemi (askeri yöntem) ve *ikna* yöntemi (sendikal yöntem). Birinci yöntem hiçbir şekilde ikna unsurlarını dıştalamaz, ne var ki burada ikna unsurları zor yönteminin gereklerine tabidir ve bunlar için yardımcı bir araçtır. Öte yandan ikinci yöntem de zor unsurlarını dıştalamaz, ama burada zor unsurları ikna yönteminin gereklerine tabidir ve bunlar için yardımcı bir araçtır. Bu iki yöntemi birbirine karıştırmak, tıpkı ordu ile işçi sınıfını aynı kefeye koymak kadar yanlıştır.

Başlarında Troçki bulunan, ve ordu içindeki askeri yöntemlerin başarısından başları dönen bir grup Parti işçisi, sendikaların sağlamlaştırılmasında, sanayiin yeniden doğuşunda başarıya ulaşmak için bu yöntemlerin işçi kitleleri içine, sendikalar içine taşınması gerektiğini düşünüyorlar. Ne var ki bu grup, ordu ile işçi sınıfının iki ayrı alan olduğunu, ordu için işe yarar olan bir yöntemin, işçi sınıfı ve onun sendikaları için işe yaramaz ve zararlı olabileceğini unutuyor.

Ordu homojen bir nicelik değildir, iki temel sosyal gruptan, köylülerden ve işçilerden oluşur; birinci grup, ikinciye kıyasla kat kat çoğunluktadır. VIII. Parti Kongresi[3] ordu içinde ağırlıklı olarak zor yöntemlerinin uygulanmasının zo-

runluluğunu gerekçelendirirken, ordumuzun esas olarak köylülerden oluştuğu, köylülerin sosyalizm için savaşmayacağı, sosyalizm uğruna savaşmaları için, zor yöntemleri uygulayarak onları zorlamanın mümkün ve gerekli olduğundan yola çıkmıştır. Siyasi Şubeleriyle Komiserlik sistemi, devrim mahkemeleri, disiplin cezaları, tüm mevkilerin atama yoluyla doldurulması gibi salt askeri etkileme yöntemleri buradan çıkmıştır.

Ordunun aksine, işçi sınıfı sosyal olarak homojendir, ekonomik durumu nedeniyle sosyalizme eğilim gösterir, komünist ajitasyona kolayca kulak verir, sendikalarda gönüllü olarak örgütlenir ve tüm bunlardan ötürü de Sovyet devletinin temelini, tuzunu oluşturur. Bu nedenle, sanayi sendikalarımızın pratik çalışmasının temelinde ağırlıklı olarak ikna yöntemlerini uygulamanın yatması şaşılacak birşey değildir. Aydınlatma, kitle propagandası, işçi kitlelerinin inisiyatifinin ve bağımsız faaliyetinin geliştirilmesi, seçilebilme gibi salt sendikal etkileme yöntemleri buradan çıkmıştır.

Troçki'nin hatası, ordu ile işçi sınıfı arasındaki farkı küçümsemesinde, askeri örgütler ile sendikaları aynı kaba koymasında ve —alışkanlıktan olsa gerek— ordudaki askeri yöntemleri sendikalara, işçi sınıfına taşımaya çalışmasında yatmaktadır.

> «Askeri yöntemlerle (emir, ceza) sendikal yöntemleri (aydınlatma, propaganda, bağımsız faaliyet) karşı karşıya koymak», diyor belgelerin birinde Troçki, «Kautskyci — Menşevik — Sosyal-Devrimci önyargıların bir ifadesidir... Bir işçi devletinde çalışma örgütleri ile askeri örgütlerin salt karşı karşıya konulması bile, Kautskycilik önünde zavallı bir teslimiyet anlamına gelir.»

Böyle diyor Troçki.

«Kautskycilik», «Menşevizm» vb. gibi gereksiz laf kalabalığı bir yana bırakıldığında, Troçki'nin, işçi örgütleri ile askeri örgütler arasında varolan farkı kavramadığı, *savaşın bittiği ve sanayiin yeniden canlandırılmasının zorunlu oldu-*

ğu bir zamanda askeri yöntemlerle demokratik (sendikal) yöntemleri karşı karşıya koymanın zorunlu, kaçınılmaz olduğunu kavrayamadığı, dolayısıyla askeri yöntemleri sendikalara taşımanın yanlış ve zararlı olduğunu kavrayamadığı açıktır.

Kısa süre önce çıkan Troçki'nin sendikalar üzerine polemik broşürünün temelinde de bu kavrayamama yatmaktadır. Troçki'nin hataları işte bu kavrayamamakta aranmalıdır.

II
BİLİNÇLİ DEMOKRATİZM VE ZORAKİ «DEMOKRATİZM»

Bazıları, sendikalarda demokratizm üzerine konuşmaların içi boş bir deklamasyon [hitabet, tumturaklı konuşma — Ç.N.], Parti içi yaşamın belirli görüngüleri tarafından yaratılan bir moda akımı olduğunu, demokratizm üzerine «gevezeliğe» zamanla doyulacağını ve her şeyin «eskisi gibi» olacağını düşünüyorlar.

Başka bazıları ise sendikalarda demokratizmin, aslında bir taviz olduğunu, işçilerin talepleri üzerine zorunlu olarak verilen bir taviz olduğunu, burada gerçek birşeyin, hakiki birşeyin değil, diplomasinin söz konusu olduğunu düşünüyorlar.

Söylemeye gerek yok ki, hem birinci, hem de ikinci görüşe sahip yoldaşlar temelli yanılıyorlar. Sendikalarda demokratizm, yani «sendikalar içinde proleter demokrasinin normal yöntemleri» denilen şey, proleter kitle örgütlerine has, sendikal olarak örgütlü milyonlarca işçi kitlesi karşısında sistematik olarak ikna yöntemlerinin uygulanmasının zorunluluğu ve yararlılığı *bilincini* önşart koşan bilinçli bir demokratizmdir. Bu bilinç olmaksızın demokratizm boş bir seda olur.

Savaş sürerken ve tehlike kapıdayken, örgütlerimizin «Cepheye Yardım» çağrıları işçilerde güçlü bir yankı buldu,

çünkü yıkım tehlikesi elle tutulacak kadar yakındı, ilerleyen ve çiftlik sahipleri ile kapitalistlerin iktidarını yeniden kuran Kolçak, Yudeniç, Denikin, Pilsudski ve Vrangel'in ordularında ifadesini bulan bu tehlike, çok somuttu ve herkes için görülebilir bir biçimde idi. O sıralar kitleleri seferber etmek zor değildi. Ne var ki savaş tehlikesinin son bulduğu, ancak yeni tehlikenin, ekonomik tehlikenin (yıkım tehlikesinin) kitleler için hiç de o kadar elle tutulur olmadığı bugün, kitleler tek başına çağrılarla seferber olmuyorlar. Elbette ekmek ve giyim darlığını herkes hissediyor, fakat insanlar buna rağmen kendileri için ekmek ve giyecek bulmasını biliyorlar, böylece ekmek ve mal darlığı tehlikesi, kitleler için savaş tehlikesi kadar itekleyici olmuyor; ikincisi, hiç kimse, ekonomik tehlikenin (lokomotif, tarım makinesi, tekstil fabrikası, dökümhane eksikliği, elektrik santrallerinin donatımındaki eksiklikler vs.) kitlelerin bilincinde, kısa süre önceki savaş tehlikesi kadar gerçek olduğunu söyleyemez. İşçi sınıfının milyonlarca kitlesini ekonomik yıkıma karşı harekete geçirmek için, geniş kitlelerin inisiyatifini, bilinçliliğini, bağımsız faaliyetini yükseltmek, onları somut olgular temelinde, ekonomik yıkımın dünkü savaş tehlikesi kadar gerçek ve ölümcül bir tehlike olduğuna *ikna etmek*, demokratik olarak inşa edilen sendikalar sayesinde milyonlarca işçiyi ekonominin yeniden kurulması çalışmasına çekmek gerekmektedir. Ekonomik organların ekonomik yıkıma karşı mücadelesini tüm işçi sınıfının öz davası haline getirmek ancak bu yolla mümkündür. Eğer bu yapılmazsa, ekonomik cephede zafer söz konusu olamaz.

Kısacası: Bilinçli demokratizm, sendikalar içinde proleter demokrasi yöntemi, sanayi sendikalarının biricik doğru yöntemidir.

Zoraki «demokratizm»in bu demokratizm ile hiçbir ortak yanı yoktur.

Troçki'nin «Sendikaların Rolü ve Görevleri» adlı broşürü okunduğunda, Troçki'nin «de» aslında «demokratik» yöntemden yana olduğu düşünülebilir. Bu nedenden ötürü bazı yoldaşlar, görüş ayrılıklarımızın sendikal çalışma yöntemleri ile

ilgili olmadığını düşünüyorlar. Ancak bu tamamen yanlıştır. Çünkü Troçki'nin «demokratizm»i zoraki, yarım, ilkesiz bir demokratizmdir ve sadece, sendikalar için işe yaramaz olan askeri-bürokratik yöntemi tümler.

Kendiniz karar verin.

1920 Kasım başında MK tarafından alınan bir kararı yerine getirirken V. Tüm-Rusya Sendikalar Konferansı komünist fraksiyonu, «merkeziyetçiliğin ve askerileştirilmiş çalışma biçimlerinin bürokratizme, dar kafalı kendini beğenmişliğe, memur kibirliliğine ve sendikaların dar kafalı bir vesayet altına alınmasına, yozlaşmasına karşı en enerjik ve en planlı mücadelenin zorunlu olduğu..., özel koşullar tarafından yaratılan özgül yönetim yöntemleri zamanının, Zektran (Troçki'nin yönetimindeki ulaşım işçileri MK) için de —ki Glavpolitputy* bunun için kurulmuştu— şimdi artık sona erdiği», bundan dolayı Konferansın komünist fraksiyonunun «Zektran'a sendikalar içinde proleter demokrasinin normal yöntemlerini güçlendirmeyi ve geliştirmeyi tavsiye ettiği», ve Zektran'ı «Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi'nin tüm faaliyetlerine aktif olarak katılmakla ve bu Konsey'e, öteki sendikaların sahip olduğu aynı haklarla dahil olmakla» görevlendirdiği şeklindeki kararı aldı (bkz. «Pravda» No. 255). Ne var ki bu karara rağmen Troçki ve Zektran, bütün Kasım ayı boyunca, eski yarı-bürokratik yarı-askeri çizgiyi uygular, eskisi gibi Glavpolitputy'ye ve Glavpolitvod'a** dayanarak Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi'ni «sarsmak», parçalamak ve öteki sendika birlikleri arasında Zektran'ın ayrıcalıklı konumunu korumakta ısrar etmeye çalışırlar. Bunun ötesinde Troçki 30 Kasım'da «MK Politbüro üyelerine» bir yazıda, aynı şekilde «beklenmedik» bir biçimde, «Glavpolitvod'un... en azından önümüzdeki iki-üç ay içinde *kesinlikle* dağıtılamayacağını» açıklar. Peki sonra? Bu yazıdan altı gün sonra (7 Aralık'ta) aynı Troçki yine «beklenmedik» bir biçimde MK'de «Glavpolitputy ve Glavpolitvod'un geciktiril-

---

* *Demiryolları Siyasi Genel Yönetimi. Çev.*

** *Denizyolları Siyasi Genel Yönetimi. Çev.*

meksizin dağıtılması ve tüm güç ve kaynaklarının, normal demokratizm temelinde sendika örgütüne devredilmesi» lehinde oy kullanır. Bu kuruluşların dağıtılmasını yetersiz bulan, bunun dışında Zektran'ın şimdiki bileşiminin değiştirilmesini isteyen yedi MK üyesine karşı, içlerinde Troçki'nin de bulunduğu sekiz MK üyesi lehte oy kullanırlar. Zekran'ı şimdiki bileşimiyle korumak için Troçki, Zektran'da siyasi genel yönetimin dağıtılması lehinde oy verir.

Bu altı gün içinde ne değişmiştir? Belki demir ve deniz yolu işçileri bu altı gün içinde öyle gelişmişlerdir ki, artık Glavpolitputy ve Glavpolitvod onlar için gereksizleşmiştir? Ya da belki bu kısa süre içinde iç ya da dış politik durumda önemli bir değişme olmuştur? Elbette değil. Söz konusu olan, deniz ulaşım işçilerinin Zektran'dan kesin bir biçimde siyasi genel yönetimin feshedilmesini ve Zektran'ın bileşiminin değiştirilmesini talep etmiş olmaları ve bir fiyaskodan korkan ve hiç olmazsa Zektran'ı eski bileşimiyle korumak isteyen Troçki grubunun, kendini geri adım atmak ve kısmi tavizler vermek —ki bu tavizler kimseyi tatmin etmemiştir— zorunda görmüş olmasıdır.

Olgular bunlardır.

Kanıtlamaya herhalde gerek yoktur ki, bu zoraki, yarım, ilkesiz «demokratizm»in Parti MK tarafından daha Kasım başında tavsiye edilen ve sanayi sendikalarımızı yeniden yaşama kavuşturmak için çok gerekli olan «sendikalar içinde proleter demokrasinin normal yöntemleri» ile hiçbir ortak yanı yoktur.

★

Sovyet Kongresi[4] komünist fraksiyonunun tartışma toplantısındaki son sözünde Troçki, sendikalar üzerine tartışmalara siyasi unsurların sokulmasını protesto ederek, burada politikanın işi olmadığını iddia etti. Troçki'nin bu konuda tamamen haksız olduğunu saptamak gerekir. Kanıtlamaya herhalde gerek yoktur ki, bir işçi-köylü devletinde, özellikle işçi sınıfını doğrudan ilgilendiren devletle ilgili önemli bir tek

karar bile, ülkenin siyasi durumuna şu ya da bu şekilde etki yapmaksızın uygulanamaz. Ve siyaseti ekonomiden ayırmak istemek bir bütün olarak gülünç ve gayri-ciddi birşeydir. Ama tam da bu nedenle bu tür her karar, önceden siyasi açıdan *da* değerlendirilmek zorundadır.

Kendiniz karar verin.

Şimdi artık, Troçki tarafından yönetilen Zektran'ın yöntemlerinin, bizzat Zektran'ın pratiği tarafından mahkûm edildiğine kanıtlanmış gözüyle bakılabilir. Troçki, Zektran'ı yöneterek ve Zektran aracılığıyla öteki sendikalara etki yaparak, sendikaların canlanmasını ve yenilenmesini sağlamak, sanayiin yeniden kurulması çalışmasına işçilerin çekilmesini sağlamak istiyordu. Fakat gerçekte ne oldu? Sendikalar içindeki komünistlerin çoğunluğuyla çatışma, sendikaların çoğunluğunun Zektran ile çatışması, Zektran'ın fiilen bölünmesi, sendikal olarak örgütlü işçilerin «alt kesimleri»nin «Komiserlere» öfke duyması. Başka bir deyişle: Sadece sendikaların yenileşmesi sağlanmamakla kalmadı, bizzat Zektran da dağılmaya yüz tuttu. Eğer Zektran'ın yöntemlerini başka sendikalarda da uygulasaydık, kuşkusuz oralarda da aynı çatışma, bölünme ve dağılma tabloları görecektik. Sonuç olarak, işçi sınıfı içinde dağılma ve bölünme olacaktı.

İşçi sınıfının siyasi partisi bu olguları görmezlikten gelebilir mi? Homojen sendikalarda birleşmiş işçi sınıfının mı, yoksa birbirlerine karşı düşmanca tavır içinde olan değişik gruplara bölünmüş işçi sınıfının mı söz konusu olduğunun, ülkenin politik durumu açısından önemsiz olduğu iddia edilebilir mi? Kitlelere yaklaşımdaki yöntemlerin değerlendirilmesinde siyasi etkenin rol oynamaması gerektiği söylenebilir mi?

Açıktır ki, bu söylenemez.

RSFSC ve onunla müttefik Cumhuriyetlerin nüfusu bugün yaklaşık 140 milyondur. Bunun % 80'i köylüdür. Böyle bir ülkeyi yönetebilmek için Sovyet iktidarı işçi sınıfının sağlam güvenine sahip olmak zorundadır, çünkü böyle bir ülke ancak işçi sınıfı sayesinde ve işçi sınıfının güçleri ile yö-

netilebilir. Ancak işçilerin çoğunluğunun güvenini korumak ve sağlamlaştırmak için işçi sınıfının bilinçliliğini, bağımsız faaliyetini ve inisiyatifini sistemli bir şekilde geliştirmek, işçi sınıfını sistemli bir şekilde komünizm ruhuyla eğitmek, bu amaçla onları sendikalarda örgütlemek ve komünist ekonominin inşasına çekmek gerekir.

Bu görevi, zor yöntemleriyle ve sendikaları «adamakıllı sarsarak» yerine getirmek, besbelli ki olanaksızdır, çünkü bu yöntem işçi sınıfını bölmekte (Zektran!) ve Sovyet iktidarına karşı güvensizlik yaratmaktadır. Ayrıca, zor yöntemleri ile kitlelerin bilinçliliğini geliştirmenin ya da onların Sovyet iktidarına karşı güvenini güçlendirmenin aslında düşünülemeyecek olduğunu kavramak kolaydır.

İşçi sınıfını birleştirmek, onun bağımsız faaliyetini yükseltmek, ülkeyi ekonomik yıkıma karşı seferber etmek için şimdi son derece gerekli olan Sovyet iktidarına duyulan güveni sağlamlaştırmak görevini gerçekleştirmenin, ancak «sendikalar içinde proleter demokrasinin normal yöntemleri» ile, ancak ikna yöntemleri ile mümkün olacağı açıktır.

Görüldüğü gibi, siyaset de ikna yöntemlerinden yanadır.

5 Ocak 1921.

«Pravda» No. 12,
19 Ocak 1921.
İmza: J. S t a l i n.

ULUSAL SORUNDA PARTİNİN EN YAKIN GÖREVLERİ ÜZERİNE

Parti MK Tarafından Onaylanan,
RKP(B) X. Parti Kongresine Tezler[5]

I
KAPİTALİST SİSTEM VE ULUSAL BASKI

1 — Modern uluslar belirli bir çağın, yükselen kapitalizm çağının ürünüdürler. Feodalizmin tasfiye edilmesi ve kapitalizmin gelişmesi süreci, aynı zamanda insanların uluslar halinde birleşmesi sürecidir. Feodal bölünmenin üstesinden gelen kapitalizmin muzaffer gelişmesi sırasında İngilizler, Fransızlar, Almanlar, İtalyanlar uluslar halinde birleştiler.

2 — Ulusların oluşumunun zaman olarak merkezi devletlerin oluşması ile aşağı-yukarı çakıştığı yerlerde, uluslar, doğal olarak bir devlet görünümüne büründüler ve bağımsız burjuva ulusal devletlere geliştiler. İngiltere'de (İrlanda hariç), Fransa'da, İtalya'da böyle oldu. Avrupa'nın doğusunda ise merkezi devletlerin oluşumu, özsavunma gereklerinin (Türk, Moğol vb. istilaları) hızlandırmasıyla, feodalizmin tasfiyesinden, dolayısıyla da ulusların oluşumundan önce gerçekleşti. Bundan dolayı buralarda uluslar ulusal devletlere gelişmediler ve gelişemezlerdi de, bilakis genellikle güçlü bir egemen ulus ile bir dizi güçsüz bağımlı ulusların var olduğu

birçok karma çok-uluslu burjuva devletleri oluştu. Avusturya, Macaristan, Rusya bu tür devletlerdi.

3 — İlk başlarda öncelikle kendi öz ulusal güçlerine dayanan Fransa ve İtalya gibi ulusal devletler, aslında ulusal baskı tanımadılar. Bunun tersine, bir ulusun —daha doğrusu: onun hakim sınıflarının— diğer uluslar üzerindeki egemenliği üzerine inşa edilen çok-uluslu devletler, ulusal baskının ve ulusal hareketlerin anayurdu ve ana sahnesi olmuşlardır. Egemen ulusun çıkarları ile ezilen ulusun çıkarları arasındaki karşıtlıklar, bunlar çözülmeksizin çok-uluslu bir devletin istikrarlı varlığının mümkün olmadığı karşıtlıklardır. Çok-uluslu burjuva devletinin trajedisi, bu çelişkileri çözememesi; özel mülkiyetin varlığı ve sınıfsal eşitsizlik koşulları altında, ulusları «eşit kılmak» ve ulusal azınlıkları «korumak» yolundaki her çabasının, genellikle yeni bir başarısızlıkla, ulusal çatışmaların yeniden keskinleşmesiyle son bulmasıdır.

4 — Avrupa'da kapitalizmin giderek gelişmesi, yani pazarlara duyulan gereksinme, hammadde ve yakıt arayışı, nihayet emperyalizmin, sermaye ihracının gelişmesi ve büyük deniz ve demiryollarını güven altına alma zorunluluğu, bir yandan yeni toprakların eski ulusal devletler tarafından ilhak edilmesi ve buraların kendine özgü ulusal baskı ve ulusal çatışmalar ile çok-uluslu (sömürgeci) devletlere dönüşmesine yol açtı (İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya); öte yandan eski çok-uluslu devletlerin egemen ulusları içinde sadece eski devlet sınırlarını koruma çabası değil, bilakis komşu devletler zararına kendi sınırlarının genişletilmesi, yeni (güçsüz) milliyetlerin boyunduruk altına alınması çabalarını da güçlendirdi. Böylece ulusal sorun genişledi ve sonunda bizzat olayların akışı ile sömürgeler genel sorunuyla kaynaştı; ulusal baskı devlet içi bir sorun olmaktan çıkarak devletler arası bir sorun, emperyalist «büyük» güçlerin zayıf, tüm haklarına sahip olmayan milliyetleri boyunduruk altına alma mücadelesi (ve savaşı) sorunu haline geldi.

5 — Uzlaşmaz ulusal karşıtlıkları ve çok-uluslu burjuva devletlerinin iç çürüklüğünü tamamiyle su yüzüne çıkaran emperyalist savaş, muzaffer sömürgeci güçler (İngiltere,

Fransa, İtalya) içinde ulusal çatışmaların son derece keskinleşmesine, yenik eski çok-uluslu devletlerin (Avusturya, Macaristan, 1917 Rusya'sı) tamamen çökmesine ve nihayet —ulusal sorunun burjuvazi tarafından «en radikal» çözümü olarak— yeni burjuva ulusal devletlerin (Polonya, Çekoslovakya, Yugoslavya, Finlandiya, Gürcistan, Ermenistan ve başkaları) oluşmasına yol açtı. Ne var ki yeni bağımsız ulusal devletlerin oluşumu, milliyetlerin barış içinde birarada yaşamalarına yol açmadı ve açamazdı da; bu çözüm ne ulusal eşitsizliği ne de ulusal baskıyı ortadan kaldırmadı ve kaldıramazdı da, çünkü özel mülkiyet ve sınıfsal eşitsizlik üzerinde yükselen yeni burjuva ulusal devletler:

a) Kendi öz ulusal azınlıklarına baskı yapmaksızın (Polonya Byelo-Ruslara, Yahudilere, Litvanyalılara, Ukraynalılara; Gürcistan Ossetlere, Abazalara, Ermenilere; Yugoslavya Hırvatlara, Boşnaklara vb.);

b) Kendi topraklarını komşuları zararına genişletmeksizin, ki bu çatışmalara ve savaşlara yol açar (Polonya Litvanya'ya, Ukrayna'ya, Rusya'ya karşı; Yugoslavya Bulgaristan'a karşı; Gürcistan Ermenistan'a, Türkiye'ye karşı vb.);

c) Emperyalist «büyük» güçlere mali, ekonomik ve askeri olarak boyun eğmeksizin, varlıklarını sürdüremezler.

6 — Böylece savaş sonrası dönem, uygar ülkelerin uluslarının gerek birbirleriyle ilişkilerinde, gerekse de bağımlı halklarla ilişkilerinde trajik bir ulusal düşmanlık, eşitsizlik, baskı, çatışma, savaş ve emperyalist vahşet tablosu sunmaktadır. Bir yanda bağımlı ve «bağımsız» (fiilen tamamen bağımlı) devletler kütlesini ezen ve sömüren birkaç «büyük» güç ve bu güçlerin ulusal devletleri sömürme tekeli için kendi aralarında yaptıkları mücadele. Öte yanda, «büyük» güçlerin dayanılmaz boyunduruğuna karşı, gerek bağımlı gerek «bağımsız» ulusal devletlerin mücadelesi; ulusal devletlerin kendi ulusal topraklarını genişletmek için kendi aralarındaki mücadele; her bir ulusal devletin, kendi içindeki ezilen ulusal azınlıklara karşı mücadelesi. Nihayet, sömürgelerin «büyük» güçlere karşı kurtuluş hareketinin keskinleşmesi ve gerek bu devletler, gerekse de, kural olarak, içlerinde bir dizi ulusal

azınlık bulunan ulusal devletler içinde ulusal çatışmaların keskinleşmesi.

Emperyalist savaşın miras bıraktığı «dünya tablosu» işte budur.

Burjuva toplumu ulusal sorunun çözümünde tamamen iflas etmiştir.

II
SOVYET SİSTEMİ VE ULUSAL ÖZGÜRLÜK

1 — Özel mülkiyet ve sermaye, insanları kaçınılmaz olarak birbirinden ayırıyor, ulusal nifakı körüklüyor ve ulusal baskıyı güçlendiriyorsa, kollektif mülkiyet ve emek de aynı şekilde kaçınılmaz olarak insanları birbirine yakınlaştırır, ulusal nifakı ortadan kaldırır ve ulusal baskıyı yok eder. Nasıl kapitalizm, ulusal baskı olmaksızın varolamazsa, sosyalizm de ezilen ulusları kurtarmaksızın, ulusal özgürlük olmaksızın varolamaz. Şovenizm ve ulusal nefret, milliyetçi önyargılarla dolu olan köylülük (ve bir bütün olarak küçük-burjuvazi) burjuvazinin peşine takıldıkça, kaçınılmazdır, önü alınamaz, ve tersine, köylülük proletaryayı izlediğinde, yani proletarya diktatörlüğü güven altında olduğunda, ulusal birlik ve ulusal özgürlük güven altında olacaktır. Bu nedenle, Sovyetlerin zaferi ve proletarya diktatörlüğünün kurulması, ulusal baskının ortadan kaldırılması için, ulusal eşitliğin sağlanması, ulusal azınlıkların haklarının güvence altına alınması için temel önkoşulu oluşturur.

2 — Sovyet devriminin deneyimleri bu tezi tamamen doğrulamaktadır. Rusya'da Sovyet düzeninin kurulması ve ulusların devlet olarak ayrılma hakkının ilan edilmesi, Rusya milliyetlerinin emekçi kitleleri arasındaki ilişkileri alt-üst etti, eski ulusal düşmanlığı gömdü, ulusal baskının zeminini yok etti ve Rus işçilerine, sadece Rusya'daki değil, aynı zamanda Avrupa ve Asya'daki milliyetlerden kardeşlerinin de güvenini kazandırdı, bu güveni, ortak dava için savaşma coş-

kusuna, hazırlığına kadar yükseltti. Azerbaycan ve Ermenistan'da Sovyet Cumhuriyetlerinin kurulması, aynı sonuçları doğurdu; ulusal çatışmaları yok etti, Türk ve Ermeni, Ermeni ve Azerbaycanlı emekçiler arasındaki düşmanlık «mirası»nı ortadan kaldırdı. Aynı şey Sovyetlerin Macaristan, Bavyera ve Letonya'da kısa süreli zaferi için de söz konusudur. Öte yandan, ülkelerindeki ulusal düşmanlık ve ulusal baskıyı kaldırmamış, Batı'nın ve Doğu'nun milliyetlerinin emekçi kitlelerinin coşku ve güveninden emin olmamış olsalardı, Rus işçilerinin, Kolçak ve Denikin'i yenemeyecekleri, Azerbaycan ve Ermenistan Cumhuriyetlerinin ayaklarını yere sağlam basamayacakları da açıktır. Sovyet cumhuriyetlerinin sağlamlaşması ve ulusal baskının ortadan kaldırılması, emekçilerin emperyalist kölelikten kurtuluş bir ve aynı sürecinin iki yanını oluşturmaktadır.

3 — Ama Sovyet Cumhuriyetlerinin —kapsam bakımından en önemsizlerinin bile— varlığı emperyalizm için ölümcül bir tehlikeyi temsil etmektedir. Bu tehlike sadece, Sovyet Cumhuriyetlerinin, emperyalizmden koptuktan sonra, sömürge ve yarı-sömürgelikten, gerçekten bağımsız devletlere dönüşerek, emperyalistleri ek bir parça topraktan ve ek gelirlerden yoksun bıraktığından dolayı değil, Sovyet Cumhuriyetlerinin salt varlığının, bu Cumhuriyetlerin, burjuvazinin ezilmesi ve proletaryanın diktatörlüğünün sağlamlaştırılması yolunda attıkları her adımın, kapitalizme ve emperyalizme karşı en güçlü ajitasyonu — bağımlı ülkelerin emperyalist kölelikten kurtulması için bir ajitasyonu ve kapitalizmin her biçiminin yıkılması ve çözülmesi için üstesinden gelinemez bir faktörü — temsil etmesinden dolayı da vardır. İşte emperyalist «büyük» güçlerin Sovyet cumhuriyetlerine karşı mücadelesinin kaçınılmazlığı, bu Cumhuriyetleri yok etme uğraşı bu yüzdendir. Sınır devletlerinin burjuva hükümetlerini birbiri ardına Sovyet Rusya'ya karşı kışkırtan, karşı-devrimci bir grup generali birbiri ardına ayaklandıran, Sovyet Rusya'yı katı bir abluka altında tutan ve genelde onu ekonomik olarak tecrit etmeye çalışan «büyük» güçlerin Sovyet Rusya'ya karşı mücadelesinin tarihi, bugünkü uluslararası ilişkiler altın-

da, kapitalist çember içinde, tek başına alınan hiçbir Sovyet Cumhuriyetinin, kendini dünya emperyalizmi tarafından ekonomik olarak tüketilmekten ve askeri yenilgiye uğratılmaktan kurtaramayacağını açık bir şekilde kanıtlamaktadır.

4 — Bu nedenle, tek tek Sovyet Cumhuriyetlerinin yalıtık olarak varolması, varlıklarının kapitalist devletlerce tehdit edilmesinden dolayı, sallantılıdır, çürüktür. Bir yandan Sovyet Cumhuriyetlerinin savunulmasının ortak çıkarları, öte yandan savaşın çökerttiği üretici güçlerin yeniden kurulması, üçüncü olarak da tahıl bakımından yoksul Sovyet Cumhuriyetlerine, tahıl bakımından zengin Sovyet Cumhuriyetlerince yiyecek yardımı yapılması görevi, emperyalist boyunduruktan ve ulusal baskıdan kurtulmanın biricik yolu olarak çeşitli Sovyet Cumhuriyetlerinin bir devlet ittifakını emredercesine dayatmaktadır. «Yerli» ve «yabancı» burjuvaziden kurtulan ulusal Sovyet Cumhuriyetleri, ancak sımsıkı birbirine sarılmış bir devlet birliğinde birleştiklerinde, varlıklarını koruyabilecek ve emperyalizmin birleşik güçleri karşısında zafere ulaşabileceklerdir — ya da hiç zafere ulaşmayacaklardır.

5 — Askeri işlerde ve ekonomide ortaklık üzerinde yükselen bir Sovyet Cumhuriyetleri Federasyonu, aşağıdaki noktaları olanaklı kılan devlet birliğinin genel biçimidir:

a) Gerek tek tek Cumhuriyetlerin gerek tüm Federasyonun bütünlüğünü ve ekonomik gelişimini güvence altına almak;

b) Farklı gelişme aşamalarında bulunan çeşitli ulus ve halkların yaşam biçimlerinin, kültürlerinin ve ekonomik durumlarının tüm çeşitliliğini kapsayarak buna uygun federasyon türlerini uygulamak;

c) Kaderlerini şu ya da bu şekilde federasyonun kaderi ile düğümlemiş olan ulus ve halkların barış içinde birarada yaşamasını ve kardeşçe işbirliğini örgütlemek.

Federasyonun çeşitli türlerini uygulamakta Rusya'nın edindiği deneyimler — Sovyet özerkliği üzerinde yükselen federasyondan (Kırgızistan, Başkıristan, Tataristan, Dağlı halklar, Dağıstan), bağımsız Sovyet Cumhuriyetleri ile sözleşme ilişkileri üzerinde yükselen federasyona (Ukrayna, Azerbay-

can) kadar ve bunlar arasındaki ara derecelere izin veren [federasyon türleri — ÇN] (Türkistan, Byelo-Rusya) — Sovyet Cumhuriyetlerinin devlet birliğinin genel biçimi olarak Federasyonun tüm amaca uygunluğunu ve esnekliliğini tamamen doğrulamıştır.

6 — Ne var ki federasyonun sürekli ve federasyonlaşmanın sonuçlarının etkili olması, onun ancak ona mensup olan ülkelerin karşılıklı güveni ve gönül rızası üzerinde yükselmesi halinde mümkündür. Bir dizi ulus ve halkların barış içinde birarada yaşaması ve kardeşçe işbirliği denemesinin başarılı olduğu tek ülke RSFSC ise, bunun nedeni, burada, ne egemen ne de boyunduruk altındaki ulusların, ne bir metropolün ne de sömürgelerin, ne emperyalizmin ne de ulusal baskının bulunmamasıdır — burada federasyon, çeşitli ulusların emekçi kitlelerinin karşılıklı güven ve gönüllü ittifak isteğine dayanmaktadır. Federasyonun bu gönüllü karakteri gelecekte de mutlaka korunmalıdır, çünkü ancak böyle bir federasyon, gerekliliği her gün daha da elle tutulur hale gelen, tüm ülkelerin emekçilerinin yekpare bir dünya ekonomisi içinde daha üst düzeyde birliğine geçiş biçimi olabilir.

III
RKP'NİN EN YAKIN GÖREVLERİ

1 — RSFSC ve onunla müttefik Sovyet Cumhuriyetlerinin nüfusu yaklaşık 140 milyondur. Bunlardan yaklaşık 65 milyonu Büyük-Rus değildir (Ukraynalılar, Byelo-Ruslar, Kırgızlar, Özbekler, Türkmenler, Tacikler, Azerbaycanlılar, Volga Tatarları, Kırım Tatarları, Buharalılar, Hivalılar, Başkırlar, Ermeniler, Çeçenler, Kabartaylar, Ossetler, Çerkezler, İnguşlar, Karaçaylılar, Balkarlar*, Kalmuklar, Karelyalılar, Avarlar, Darginler, Kazikumuhlar, Kurinler, Kumükler**, Ma-

* *Son yedi kavim, «Dağ halkları» grubu halinde gruplandırılmaktadır.*

** *Son beş kavim, «Dağıstanlılar» grubu halinde gruplandırılmaktadır.*

riler, Çuvaşlar, Votyaklar, Volga Almanları, Buryatlar, Yakutlar ve diğerleri).

Çarlığın, toprak sahipleri ve burjuvazinin bu halklara karşı izlediği siyaset, onlardaki her türlü devlet hamlesini bastırmak, kültürlerini sakatlamak, dillerine kısıtlamalar getirmek, onları cehalet içinde bırakmak ve sonuçta bu halkları olanak ölçüsünde Ruslaştırmaktı. Bu siyasetin sonucu, bu halkların gelişme seviyelerinin düşüklüğü ve siyasi geriliğidir.

Toprak sahipleri ve burjuvazinin devrildiği ve halk kitlelerinin bu ülkelerde de Sovyet iktidarını ilan ettikleri bugün, Partinin görevi, Büyük-Rus olmayan halkların emekçi kitlelerine, ileri Merkezi Rusya'ya yetişmeleri için yardım etmek,

a) Kendi ülkelerinde, bu halkların ulusal damgasına uygun Sovyet devleti biçimlerini geliştirme ve sağlamlaştırmalarına;

b) Kendi ülkelerinde anadilini konuşan ve yerli halkın zihniyetini ve yaşam biçimini tanıyan yerlilerden oluşan mahkemeler, yönetim organları, ekonomi organları, iktidar organları inşa etmelerine;

c) Kendi ülkelerinde, anadilde basın, okul, tiyatro, kulüpler ve genelde kültür ve eğitim kurumlarını geliştirmelerine yardım etmektir.

2 — Büyük-Rus olmayan bu 65 milyon sakinden şu ya da bu oranda sanayi kapitalizmi dönemini yaşamış olan Ukrayna, Byelo-Rusya, Azerbaycan'ın önemsiz bir kısmının ve son olarak Ermenistan'ın nüfusu çıkarılırsa, geriye, kapitalist gelişmeden geçmeye zaman bulamamış, hiç, ya da yok denecek kadar az sanayi proletaryasına sahip, çoğunlukla hayvancılık üzerine kurulu bir ekonomiye sahip ve ataerkil gens düzenini koruyan (Kırgızistan, Başkıristan, Kuzey Kafkasya) ya da yarı-ataerkil yarı-feodal yaşam tarzının ilkel biçimlerinin dışına çıkamamış (Azerbaycan, Kırım ve diğerleri), fakat Sovyetik gelişmenin genel dalgası içine çekilmiş bulunan, ağırlıklı olarak 25 milyon dolaylarında bir Türk nüfus kalır (Türkistan, Azerbaycan'ın çok büyük bir bölümü, Dağıstan, Dağlı halklar, Tatarlar, Başkırlar, Kırgızlar ve diğerleri).

Partinin, bu halkların çalışan kitleleri karşısındaki görevi (madde 1'de belirtilen görevin yanısıra), onların ataerkil-feodal ilişkilerin kalıntılarını tasfiye etmelerine ve emekçi köylü Sovyetleri temelinde Sovyet ekonomisinin inşasına katılmalarına yardım etmektir. Bunu elde etmenin yolu, bu halklar içinde, Sovyetlerin ve ekonominin inşasında Rus işçi ve köylülerinin edindikleri deneyimlerden yararlanabilecek, aynı zamanda bu inşa çalışmalarında — daha yüksek bir ekonomik gelişme için uygun olan Merkezi Rusya'nın aldığı ekonomik önlemleri mekanik olarak kendi ülkelerine aktarmayıp — her bir milliyetin somut ekonomik durumunun, sınıfsal yapısının, kültür ve yaşam tarzının bütün özelliklerini hesaba katmayı bilen güçlü komünist örgütler kurmaktır.

3 — Bu ağırlıklı olarak 25 milyon Türk sakinden Azerbaycan'ın, Türkistan'ın büyük bölümünün nüfusu, Tatarlar (Volga ve Kırım Tatarları), Buhara, Hiva, Dağıstan'ın nüfusu, Dağlı Halkların bir bölümü (Kabartaylar, Çerkezler, Balkırlar) ve yerleşikleşmiş ve belirli bir toprağı mesken edinmiş diğer milliyetler çıkarılırsa, geriye, son zamanlara kadar arazileri, en iyi topraklara el koyan ve yerli halkı sistemli biçimde verimsiz, el değmemiş bölgelere süren Rus göçmenleri tarafından bir sömürgeleştirme nesnesi olarak hizmet eden 6 milyon Kırgız, Başkır, Çeçen, Osset ve İnguş kalır.

Çarlığın, toprak sahipleri ve burjuvazinin siyaseti, Rus köylüleri ve Kazaklar içinden çok sayıda kulak unsuru bu bölgelerde iskan etmek ve Kazakları, kendi büyük güç emelleri için güvenilir bir destek unsuruna dönüştürmekti. Bu siyasetin sonucu, çöllere sürülen yerlilerin (Kırgız, Başkır) giderek yok olması idi.

Bu halkların çalışan kitleleri karşısında Partinin görevi (madde 1 ve 2'de belirtilen görevlerin yanısıra), genelde kulaklara, özelde de yırtıcı Büyük-Rus kulaklara karşı mücadelede onların çabalarını, bu bölgelerdeki Rus nüfusun çabalarıyla birleştirmek, kulak sömürgecileri defetmek ve böylece, insanca yaşayabilmek için kendilerine gerekli olan verimli toprağa sahip olma uğraşında onlara tüm güçleriyle ve imkanlarıyla yardım etmektir.

4 — Belirli bir sınıfsal yapıya sahip olan ve belirli bir bölgede yaşayan yukarıda saydığımız ulus ve halkların dışında, RSFSC sınırları içinde gevşek münferit ulusal gruplar, öteki milliyetlerin yoğun (kompakt) çoğunluğu arasına serpiştirilmiş ve çoğu zaman ne belirli bir sınıfsal yapıya ne de belirli bir bölgeye sahip olan ulusal azınlıklar da vardır (Letonyalılar, Estonyalılar, Polonyalılar, Yahudiler ve diğer ulusal azınlıklar). Çarlığın siyaseti, bu ulusal azınlıkları her türlü araçla —pogromlar (Yahudi kitle katliamları) da dahil olmak üzere— yok etmekti.

Ulusal ayrıcalıkların ortadan kaldırıldığı, ulusların hak eşitliğinin pratik olarak gerçekleştirildiği ve ulusal azınlıkların özgür ulusal gelişme haklarının, bizzat Sovyet düzeninin karakteri sayesinde garanti altına alındığı bugün, bu ulusal grupların çalışan kitleleri karşısında Partinin görevi, onlara garanti edilen bu özgür gelişme hakkından tamamen yararlanmaları için, onlara yardım etmektir.

5 — Kenar bölgelerdeki komünist örgütler, bu bölgelerde Partinin normal büyümesini engelleyen biraz garip koşullar altında gelişiyor. Bir yanda «egemen» ulusun varlık koşulları altında yetişmiş ve ulusal baskı görmemiş olan kenar bölgelerde çalışan Büyük-Rus komünistler, bazen ulusal özelliklerin Parti çalışması için önemini küçümsüyorlar veya hiç dikkate almıyorlar; ilgili milliyetin sınıfsal yapısını, kültürünü, yaşam tarzını, tarihsel geçmişini göz önüne almayarak, ulusal sorunda Parti'nin siyasetini bayağılaştırıyor ve çarpıtıyorlar. Bu durum, komünizmden büyük güç düşüncesi, sömürge politikası, Büyük-Rus şovenizmi yönünde bir sapmaya yol açıyor. Öte yandan, ağır ulusal boyunduruk dönemini yaşamış olan ve bu kâbustan henüz tam olarak kurtulamayan yerli halktan komünistler, bazen ulusal özelliklerin Parti çalışması için sahip olduğu önemi abartıyorlar ve böylece, emekçilerin sınıf çıkarlarını geriye itiyor ya da ilgili ulusun emekçilerinin çıkarları ile, yine aynı ulusun «genel» çıkarlarını, bunları birbirinden ayırmayı ve Parti çalışmasını birincisi temelinde inşa etmeyi bilmeden, basitçe birbirine karıştırıyorlar. Bu durum ise komünizmden, (Doğuda) bazen Pan-İs-

lamizm, Pan-Türkizm[6] biçimine bürünen burjuva-demokratik milliyetçilik yönünde sapmaya yol açıyor.

Komünizm davası için zararlı ve tehlikeli olan bu iki sapmayı da kesinlikle mahkûm eden Parti Kongresi, birinci sapmanın, büyük güç düşüncesi, sömürge siyaseti yönündeki sapmanın özellikle tehlikeli ve zararlı olduğuna dikkat çekmeyi gerekli görür. Parti Kongresi, Parti saflarındaki sömürgeci ve milliyetçi kalıntıları yok etmeden, kenar bölgelerde sağlam, kitle bağları olan, saflarında yerli ve Rus nüfusun proleter unsurlarını enternasyonalizm temelinde birleştirecek gerçek komünist örgütler yaratmanın olanaksız olduğunu anımsatır. Bu nedenle Parti Kongresi, komünizm içindeki milliyetçi ve özellikle de sömürgeci yalpalanmaları tasfiye etmenin, Partinin kenar bölgelerdeki en önemli görevlerinden biri olduğu görüşündedir.

6 — Askeri cephelerde başarıyla bağlantılı olarak, ama özellikle Vrangel'in yenilgiye uğratılmasından sonra, hiç ya da hemen hemen hiç sanayi proletaryasına sahip olmayan bazı geri kenar bölgelerde, küçük-burjuva milliyetçi unsurların kariyerist nedenlerle Partiye girme hevesi güçlenmiştir. Fiili yönetici güç olarak Partinin durumunu göz önüne alan bu gruplar, kendilerine genellikle komünist süsü vererek, Partiye bazen gruplar halinde katılarak, Parti içine üstü kötü bir şekilde örtülmüş şovenizmi, bozulma ruhunu taşımaktadırlar. Kenar bölgelerde aslında güçsüz olan Parti örgütleri ise, kendilerinde, Partiyi yeni üyelerle «genişletmek» hevesine kapılmama gücünü her zaman bulamamaktadırlar.

Parti Kongresi, proletarya partisine yaltaklanan tüm sahte komünistlere karşı kesin mücadeleye çağırır ve Partiyi, küçük-burjuva-milliyetçi entellektüel unsurlarla «genişletme»ye karşı uyarır. Parti Kongresi, Partinin kenar bölgelerde saflarını esas olarak, kenar bölgelerin işçi, yoksul ve emekçi köylülerinin saflarından doldurmanın ve aynı zamanda, kenar bölgelerin Parti örgütlerini, nitel bileşimlerini iyileştirerek sağlamlaştırmanın zorunlu olduğu görüşündedir.

«Pravda» No. 29,
11 Şubat 1921.

RKP(B) X. PARTİ KONGRESİ[7]

8 — 16 Mart 1921

Rusya Komünist Partisi
Onuncu Parti Kongresi.
Stenografik Rapor.
Moskova 1921.

I
ULUSAL SORUNDA PARTİNİN EN YAKIN GÖREVLERİ ÜZERİNE RAPOR

10 Mart

Doğrudan Partinin ulusal sorundaki en yakın somut görevlerine geçmeden önce, onlar olmaksızın ulusal sorunu çözmenin olanaksız olduğu bazı önkoşulları saptamak gerekmektedir. Bu önkoşullar şunlardır: ulusların oluşumu, ulusal baskının kaynağı, tarihsel gelişim süreci içinde ulusal baskının biçimleri ve son olarak çeşitli gelişim dönemlerinde ulusal sorunun çözüm biçimleri.

Bu dönemlerin sayısı üçtür.

Birinci dönem, Batıda feodalizmin tasfiyesi ve kapitalizmin zaferi dönemidir. İnsanların uluslar halinde birleşmesi bu döneme rastlar. İngiltere (İrlanda dışında), Fransa, İtalya gibi ülkeleri kastediyorum. Batıda —İngiltere, Fransa, İtalya ve kısmen Almanya'da— feodalizmin tasfiye edilmesi ve insanların uluslar halinde birleşmesi dönemi, genel olarak, merkezi devletlerin oluşumu dönemiyle eşzamanlı oldu, böylece buralarda, uluslar oluşurken, devlet biçimlerine büründüler. Bu devletlerde başkaca herhangi bir önemli ulusal grup olmadığından, ulusal baskı da yoktu.

Avrupa'nın doğusunda ise ulusların oluşumu ve feodal parçalanmanın tasfiyesi süreciyle merkezi devletlerin oluşumu süreci eşzamanlı olmadı. Macaristan, Avusturya, Rusya'yı kastediyorum. Bu gibi ülkelerde henüz kapitalist gelişme yoktu ve belki de henüz başlamıştı; öte yandan, Türklerin, Mo-

gölların ve Doğunun öteki halklarının istilasına karşı savunmanın çıkarları, bu saldırılara karşı durabilecek merkezi devletin oluşumunu gerektirmekteydi. Doğu Avrupa'da merkezi devletin oluşumu süreci, insanların ulus halinde biraraya gelmesi sürecinden daha hızlı olduğu için, buralarda, henüz uluslaşmamış fakat ortak bir devlet içinde birleşmiş çeşitli halklardan oluşan karma devletler oluştu.

Böylece birinci dönem, kapitalizmin şafağında, Avrupa'nın batısında ulusal baskının olmadığı saf ulusal devletlerin oluşması ile karakterize iken, Doğu Avrupa'da en gelişmiş ulusun başta bulunduğu, politik, daha sonra da ekonomik açıdan egemen ulusa bağımlı az gelişmiş uluslardan oluşan çok-uluslu devletler kuruldu. Doğu'nun bu çok-uluslu devletleri, ulusal çatışmaları, ulusal hareketleri, ulusal sorunu ve ulusal sorunun çeşitli çözüm yöntemlerini ortaya çıkaran ulusal baskının anavatanı oldu.

Ulusal baskı ve ona karşı mücadele yöntemlerinin ikinci dönemine, Batıda emperyalizmin doğuşu dönemi tekabül eder, çünkü kapitalizm, pazar, hammadde, yakıt ve ucuz işgücü bulma yolunda sermaye ihracı ve büyük demir ve deniz yollarının güven altına alınması amacıyla, ulusal devlet sınırlarını yıkar, uzak ve yakın komşuları aleyhine topraklarını genişletir. İkinci dönemde, Batının eski ulusal devletleri —İngiltere, İtalya, Fransa— ulusal devlet olmaktan çıkar, yeni toprakların ilhak edilmesi sonucu, çok-uluslu devletlere, sömürgeci devletlere dönüşür, ve böylece Avrupa'nın doğusunda eskiden beri varolan aynı ulusal-sömürgesel baskıya sahne olurlar. Bu dönem, Doğu Avrupa'da ezilen ulusların (Çekler, Polonyalılar, Ukraynalılar) uyanması ve güçlenmesi ile karakterizedir, ki bu, emperyalist savaş sonucu eski burjuva çok-uluslu devletlerin yıkılması ve büyük güçler denilen devletler tarafından köleleştirilmiş yeni ulusal devletlerin oluşmasına yol açtı.

Üçüncü dönem, Sovyet dönemidir, kapitalizmin yıkılması ve ulusal baskının ortadan kaldırılması dönemidir, egemen ve ezilen uluslar sorununun, sömürgeler ve metropoller sorununun tarih arşivlerine atıldığı bir dönemdir, çünkü RSFSC

sınırları içinde gelişme hakkı olan, fakat ekonomik, politik ve kültürel gerilikleri sonucu, tarihten miras alınan eşitsizliklerini korumuş bulunan uluslar söz konusudur. Bu ulusal eşitsizliğin özünde, tarihi gelişim sonucu geçmişten miras aldığı-mız bir ulusun, yani Büyük Rus ulusunun politik ve endüstriyel açıdan öteki uluslardan daha gelişmiş olması yatar. Bir yıl içinde giderilmesi olanaksız olan, fakat geri uluslar ve halklara yapılacak ekonomik, politik ve kültürel yardım ile ortadan kaldırılacak olan gerçek eşitsizlik işte buradan kaynaklanır.

Tarihi olarak yaşanan ulusal sorunun üç gelişim dönemi budur.

İlk iki dönem ortak bir çizgi gösterir. Bu, her iki dönemde de ulusların baskı ve köleliğe katlanmak zorunda oluşudur; dolayısıyla ulusal mücadele sürmekte, ulusal sorun çözülememektedir. Ama bu iki dönem arasında bir fark da vardır. Bu fark, ulusal sorunun, birinci dönemde, tek tek çokuluslu devletlerle sınırlı kalması ve az sayıda Avrupa uluslarını kapsamasıydı, ikinci dönemde ise ulusal sorun, devlet içi bir sorun olmaktan çıkarak devletler arası bir soruna, emperyalist devletler arasında bir savaş sorununa, amacı tüm haklarına sahip olmayan milliyetleri boyunduruk altında tutmaya devam etmek, Avrupa dışındaki başka halkları ve kavimleri kendi etkisi altına almak olan bir savaş sorununa dönüşmüştür.

Böylece, eskiden salt kültürlü ülkelerde öneme sahip olan ulusal sorun, bu dönemde, tecrit olmuş niteliğini yitirerek sömürgeler genel sorunuyla kaynaşır.

Ulusal sorunun genel sömürgeler sorununa gelişmesi bir tarihsel raslantı değildir. Bu gelişim, birinci olarak, emperyalist savaş sırasında savaşan güçlerin emperyalist gruplarının orduları için gerekli olan insanları sağladıkları sömürgelere başvurma zorunda kalmaları ile açıklanır. Bu sürecin; emperyalistlerin, sömürgelerin geri halklarına kaçınılmaz başvurma sürecinin bu halkları ve kavimleri kurtuluşa, mücadeleye sarsmak zorunda kaldığına kuşku yoktur. Ulusal sorunun genişlemesine, kurtuluş hareketinin ilkönce kıvılcımları,

daha sonra alevleri ile tüm küreyi saran genel sömürgeler sorununa dönüşmesine yol açan ikinci bir faktör daha vardır. Bu faktör, emperyalist grupların Türkiye'yi parçalama ve onun devlet varlığına son verme girişimiydi. Müslüman halklar içinde en gelişmiş devlet olan Türkiye böyle bir perspektifi kabul edemezdi, savaş bayrağını açtı ve Doğu'nun halklarını, emperyalizme karşı çevresinde topladı. Üçüncü faktör, emperyalizme karşı mücadelede bir dizi başarı gösteren ve doğal olarak Doğu'nun ezilen halklarını coşkuyla dolduran, uyandıran, savaş yoluna sokan ve böylece İrlanda'dan Hindistan'a kadar ezilen ulusların birleşik cephesini yaratmaya olanak sağlayan Sovyet Rusya'nın doğuşudur.

Ulusal baskının ikinci gelişim döneminde, burjuva toplumunun ulusal sorunu sadece çözmemekle kalmayıp, halklar arasında barışı yaratmamakla kalmayıp, bilakis, tam tersine, ulusal mücadele kıvılcımlarını, dünya emperyalizmine karşı ezilen halkların, sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin mücadelesinin alevi haline körüklemesinde etkin olan tüm faktörler bunlardır.

Apaçık ki, ulusal sorunu çözebilecek, yani çeşitli uluslar ve kavimlerin barış içinde birarada yaşama ve kardeşçe işbirliğinin koşullarını yaratabilecek tek rejim, Sovyet iktidarı rejimidir, proletarya diktatörlüğü rejimidir.

Kanıtlamaya gerek yok ki, sermaye egemen olduğu sürece, üretim araçlarında özel mülkiyet sürdükçe ve sınıflar varoldukça, ulusların eşitliği güvencelenemez; sermayenin iktidarı sürdükçe ve üretim araçlarına sahip olmak için savaşıldıkça, ulusların eşitliği ve ulusların emekçilerinin işbirliği sağlanamaz. Tarih, ulusal eşitsizliğin yok edilmesi, ezilen ve ezilmeyen ulusların emekçilerinin kardeşçe işbirliği rejiminin kurulması için tek çarenin, kapitalizmin tasfiye edilmesi ve Sovyet düzeninin kurulması olduğunu söylemektedir.

Yine tarihin gösterdiği gibi, tek tek halklar kendi burjuvazilerinden ve «yabancı» burjuvaziden kurtulmayı başarsalar da, yani kendi ülkelerinde Sovyet düzenini kursalar bile, emperyalizm varoldukça, tek başına yaşayacak ve komşu Sovyet Cumhuriyetlerinden ekonomik ve askeri destek görmeksi-

zin varlıklarını başarıyla koruyacak durumda olamayacaklardır. Sovyet Cumhuriyetlerinin devlet birliği olmaksızın, bu Cumhuriyetlerin birleşik askeri ve ekonomik bir güç olarak birleşmeleri gerçekleşmeksizin, dünya emperyalizminin birleşik güçlerine askeri ve ekonomik cephelerde karşı koymalarının imkansız olduğunu Macaristan örneği açık ve berrak biçimde göstermektedir.

Sovyet Cumhuriyetleri Federasyonu, devlet birliğinin aranan biçimidir. RSFSC bunun canlı gerçeğidir.

Yoldaşlar, Partimizin RSFSC çerçevesi içinde ulusal sorunun çözümünde belirli adımlar atma zorunluluğunu gerekçelendirmek için, daha önce sözünü etmek istediğim bazı önkoşullar bunlardır.

Rusya'daki ve Rusya'ya müttefik Cumhuriyetlerdeki Sovyet rejimi altında ne egemen ne de hakları gaspedilmiş uluslar, ne bir metropol ne de sömürgeler, ne sömürülenler ne de sömürenler bulunmamasına rağmen, buna rağmen Rusya'da bir ulusal sorun vardır. RSFSC'de ulusal sorunun özü, bazı ulusların geçmişten miras aldıkları fiili (ekonomik, politik, kültürel) geriliği ortadan kaldırmak ve böylece geri halklara, Merkezi Rusya'ya gerek devletsel, gerek kültürel ve ekonomik açıdan yetişmelerine olanak sağlamaktır.

Eski rejim altında Çarlık iktidarı, Ukrayna'da, Azerbaycan'da, Türkistan'da ve öteki kenar bölgelerde devlet olgusunu geliştirmeye çalışmıyordu ve çalışamazdı; o, kenar bölgelerde devlet olgusuna olduğu gibi bu bölgelerin kültürel gelişmelerine karşı da mücadele ediyordu; o, yerli halkları zorla asimile etmeye çabalıyordu.

Ayrıca, eski devlet, toprak sahipleri ve kapitalistler, bize miras olarak, Kırgızlar, Çeçenler, Ossetler gibi, toprakları Rusya'nın Kazak ve kulak unsurlarınca sömürgeleştirilen son derece ezilmiş milliyetler bırakmıştı. Bu milliyetler, akıl almaz acılara ve yok olmaya mahkûm edilmişlerdi.

Dahası, egemen ulus olan Büyük-Rus ulusunun durumu, Rus komünistlerinde bile izlerini bıraktı; bu komünistler, yerli halkın emekçi kitlelerine yaklaşmayı, onların sıkıntılarını anlamayı ve gerilikten ve kültürsüzlükten kurtulabilmeleri

için yardımcı olmayı bilmiyorlar veya istemiyorlar. Çalışmalarında, kenar bölgelerdeki yaşam tarzının ve kültürün özelliklerini görmezlikten gelen ve giderek Rus büyük güç şovenizmine sapan az sayıda Rus komünist grubundan söz ediyorum.

Öte yandan, ulusal baskıya uğramış Rus olmayan milliyetlerin durumu da yerli komünistler üzerinde etkisiz kalmamıştır. Bu komünistler, kendi halklarının emekçilerinin sınıf çıkarlarını, «tüm ulusun» çıkarlarından ayırt edememektedirler. Rus olmayan komünistler arasında bazen gözlemlenen ve Doğu'da Pan-İslamizm ve Pan-Türkizm biçiminde dile gelen yerel milliyetçilik yönündeki sapmayı kastediyorum.

Son olarak, Kırgızlar, Başkırlar ve Dağ halklarının belirli aşiretlerini yok olmaktan kurtarmak ve kulak sömürgecilerinin topraklarından, onlara gerekli olan toprağı vermek gerekmektedir.

Ülkemizde ulusal sorunun özünü oluşturan sorunlar ve görevler bunlardır.

Ulusal sorunda Partinin en yakın görevlerini ortaya koyduktan sonra, genel göreve geçmek istiyorum. Bu görev, kenar bölgelerde komünist politikamızı, esas olarak Doğu'da karşılaştığımız ekonomik durumun özel koşullarına uyarlamaktır.

Söz konusu olan, sanayi kapitalizmi döneminden geçmemiş, bundan geçmeye zaman bulamamış ve bunun sonucu hiç ya da hemen hemen hiç sanayi proletaryasına sahip olmayan, dolayısıyla, ekonominin en ilkel biçimlerinden, sanayi kapitalizmini atlayarak, Sovyet ekonomisine geçmek zorunda olan bir dizi —esas olarak Türk— halklardan oluşan yaklaşık 25 milyon insandır. Bu zor fakat olanaksız olmayan operasyona girişmek için, bu halkların ekonomik durumunun tüm özellikleri, evet hatta tarihi geçmişleri, yaşam tarzları ve kültürleri hesaba katılmak zorundadır. Bu halkların topraklarına, burada Rusya'nın merkezinde geçerliliği ve anlamı olan önlemleri taşımak istemek, düşünülemeyecek ve tehlikeli birşeydir. RSFSC'nin ekonomik politikasının uygulanmasında, kenar bölgelerde karşılaştığımız ekonomik durumun, sınıfsal

yapının, tarihi geçmişin her özelliğinin kesinlikle dikkate alınmasının zorunlu olduğu açıktır. Müslüman halkın hiçbir zaman domuz yetiştirmediği Kırgızistan'da, Beslenme İşleri Halk Komiserliği'nin halktan, devlete belli sayıda domuz vermesini istemesi gibi saçmalıklara son verilmesinin gerekliliğinden söz etmiyorum bile. Bu örnekten, en sıradan yolcunun bile gözüne çarpan yaşam tarzındaki özelliklerin, bazıları için ne kadar az önem taşıdığı görülmektedir.

Az önce bana, Çiçerin yoldaşın makalelerine yanıt vermemi rica eden bir pusula iletildi. Yoldaşlar, dikkatle okuduğum Çiçerin'in makaleleri, görüşümce edebiyat yapmaktan başka birşey değildir. Bu yazılar dört yanlışı veya yanlış anlamayı içermektedir.

Birinci olarak Çiçerin yoldaş, emperyalistlerin uluslararası birliğini abartarak, buna karşılık emperyalist grup ve devletlerin devam eden ve savaşa yol açan (Fransa, İngiltere, ABD) içsel karşıtlıklarını görmezlikten gelerek ve küçümseyerek, emperyalist devletler arasındaki karşıtlıkları yadsıma eğilimindedir. Çiçerin, emperyalist dorukların birliği etkenini gözünde büyütmüş ve bu «tröst» içindeki karşıtlıkları küçümsemiştir. Ancak bu karşıtlıklar vardır, ve Dışişleri Halk Komiserliği'nin faaliyetleri bunlara dayanır.

Daha sonra Çiçerin yoldaş ikinci bir yanlış yapıyor. Egemen büyük güçler ile, yeni ortaya çıkmış olan, mali ve askeri olarak bu büyük güçlere bağımlı ulusal devletler (Çekoslovakya, Polonya, Finlandiya ve diğerleri) arasındaki karşıtlıkları küçümsüyor. Büyük devletlere tabi olmalarına rağmen, daha doğrusu bundan dolayı, büyük devletler ile bu devletler arasında, örneğin Polonya, Estonya ve diğerleri ile görüşmelerde ortaya çıkan çelişkilerin varolduğunu tamamen gözden kaçırmıştır. Dışişleri Halk Komiserliği'nin varlığının gerekçesi, tam da tüm bu çelişkileri hesaba katmak, onlara dayanmak ve bu çelişkiler çerçevesinde ustaca zorlukların üstesinden gelmektedir. Çiçerin yoldaşın bu etkeni küçümsemesi son derece şaşırtıcıdır.

Çiçerin yoldaşın üçüncü yanlışı, gerçekten içi boş bir slogan, emperyalistlerin rahatça başvurdukları bir bahane hali-

ne gelen ulusların kendi kaderini tayininden çokça söz etmesidir. Çiçerin yoldaş garip bir biçimde, bizim bu sloganı iki yıl önce bıraktığımızı unutmuştur. Bu slogan artık bizim programımızda yoktur. Programımızda, —tamamen muğlak bir slogan olan— ulusların kendi kaderini tayin hakkından değil, daha kesin ve açıkça tanımlanan bir slogandan — halkların ayrılıp ayrı devlet kurma hakkından söz edilmektedir. Bunlar farklı iki şeydir. Çok gariptir ki, Çiçerin yoldaş makalesinde bu etkeni dikkate almıyor; bu nedenle, muğlak bir slogan haline gelen bu slogana karşı tüm itirazları kurusıkı atmaktır, çünkü ne benim tezlerimde ne de Parti Programında, tek bir sözcükle bile, «kendi kaderini tayin»den bahsedilmemektedir. Orada sadece halkların ayrılıp ayrı devlet kurma hakkından söz edilmektedir. Bu slogan ise, sömürgelerde kurtuluş hareketinin yayıldığı şu anda, bizim için devrimci bir slogandır. Sovyet devletleri gönüllülük ilkesi temelinde bir federasyonda birleştikleri için, RSFSC mensubu halklar, kendi iradeleriyle, ayrılma hakkını kullanmıyorlar. Fakat İngiltere, Fransa, Amerika, Japonya'nın boyunduruğu altındaki sömürgeler söz konusu olduğunda, Arabistan, Mezopotamya, Türkiye, Hindistan gibi boyunduruk altındaki ülkeler, yani sömürge veya yarı-sömürge ülkeler söz konusu olduğunda, halkların ayrılma hakkı devrimci bir slogandır, ve bu slogandan vazgeçmek, emperyalistlerin ekmeğine yağ sürmek anlamına gelir.

Dördüncü yanlış anlama, Çiçerin yoldaşın makalelerinde pratik yolgöstericilik olmamasıdır. Makale yazmak kolaydır, ne var ki bu makaleye: «Stalin Yoldaşın Tezlerine Karşı» başlığını atabilmek için ciddi birşeyler, hiç olmazsa pratik karşı öneriler sunulmalıdır. Oysa ben, onun makalelerinde, üzerinde durmaya değer bir tek pratik öneri bulamadım.

Sözlerimi bağlıyorum, yoldaşlar. Şu sonuçlara varmış bulunuyoruz. Burjuva toplumun ulusal sorunu çözmekten sadece aciz olduğu ortaya çıkmakla kalmamış, bilakis, tam tersine, bu sorunu «çözme» çabalarıyla ulusal sorunu sömürgeler sorununa genişletmiş ve İrlanda'dan Hindistan'a kadar uzanan, kendisine karşı yeni bir cephe oluşturmuştur. Ulusal so-

runu ele alma ve çözme yeteneğinde olan biricik devlet, üretim araçlarının ve aletlerinin kollektif mülkiyetine dayanan devlettir — Sovyet devletidir. Federal Sovyet devletinde artık ne ezilen ne de egemen ulus vardır, ulusal baskı ortadan kaldırılmıştır, fakat eski burjuva düzeninden miras kalan kültürel bakımdan ileri ve geri uluslar arasındaki fiili (kültürel, ekonomik, politik) eşitsizlik sonucu, ulusal sorun, geri ulusların ve halkların emekçilerinin ekonomik, politik ve kültürel ilerlemesini kolaylaştırmak, onlara ileri —proleter— merkezi Rusya'ya yetişmeleri olanağını vermek için özel önlemler gerektiren bir biçime bürünmüştür. Tarafımdan sunulan ulusal sorun üzerine tezlerin üçüncü bölümünde yer alan pratik öneriler buradan çıkmaktadır. *(Alkışlar.)*

II
KAPAYIŞ KONUŞMASI

10 Mart

Yoldaşlar! Bu Parti Kongresinin ulusal sorun üzerine tartışmalarında en karakteristik olan, ulusal sorun üzerine deklarasyonlardan, Rusya'nın yeni idari bölünüşü yoluyla, sorunu pratik olarak ele almaya geçmiş olmamızdır. Ekim Devrimi'nin başında, kendimizi, halkların ayrılma hakkını açıklamakla sınırlıyorduk. 1918 ve 1920 yıllarında çalışmamız, Rusya'nın geri halklarının emekçileri ile Rusya proletaryasının yakınlaşmasının çıkarları doğrultusunda, Rusya'nın ulusal göstergelere göre yeni idari bölünüşüne yönelmişti. Şimdi, bu kongrede ise, sorunu salt pratik bir şekilde ele alıyoruz: Rusya'yla müttefik özerk bölgeler ve bağımsız Cumhuriyetlerdeki emekçilere ve küçük-burjuva unsurlara karşı Parti hangi siyaseti güdecektir? Bu nedenle Satonski'nin, sizlere sunulan tezlerin soyut nitelikte olduğu yolundaki açıklaması beni şaşırttı. Elimde, herhangi bir nedenden ötürü Parti Kongresinin nazarı dikkatine sunmadığı onun kendi tezleri var, ve bu tez-

lerde ben, «RSFSC» tanımı yerine «Doğu Avrupa» sözünün ve «Rusya» sözü yerine «Rus» ya da «Büyük Rus» sözünün geçirilmesi önerisi dışında, kelimenin gerçek anlamında bir tek pratik öneri bulamadım. Bu tezlerde bunun dışında başka bir pratik öneri bulamadım.

Öteki soruna geçelim.

Buraya gelen delegelerden daha fazla şeyler beklemiş olduğumu söylemek zorundayım. Rusya'da 22 kenar bölge var; bunlardan bazıları yüksek derecede bir sınai gelişme içinde ve sınai bakımdan merkezi Rusya ile aralarında pek az fark var; bazıları ise, kapitalizm dönemini geçirmemişlerdir ve merkezi Rusya'dan temelli farklıdırlar; daha başkaları ise, tamamen geri kalmışlardır. Kenar bölgelerin tüm bu çeşitliliğini, tüm somut biçimleriyle tezlerde kapsamak olanaksızdır. Bir bütün olarak Partinin tümü açısından önemli olan tezlerin, sadece Türkistan, sadece Azerbaycan veya sadece Ukrayna için biçilmiş kaftan olması beklenemez. Tüm kenar bölgelere ortak olan karakter çizgilerini kapsamak, bunları tezlere almak ve detaylardan kaçınmak söz konusudur. Tezlerin formüle edilmesinin başka bir yolu yoktur.

Büyük-Rus olmayan uluslar, tezlerde yapıldığı gibi, birçok gruba ayrılmalıdır. Rus olmayan ulusların nüfusu yaklaşık 65 milyondur. Rus olmayan tüm bu ulusların ortak çizgisi, kendi devletlerinin gelişmesi konusunda, merkezi Rusya'nın gerisinde kalmış olmalarıdır. Bizim görevimiz, bu uluslara, onların proleter, emekçi unsurlarına, ülkelerinde Sovyetik devlet yaşamını kendi dillerinde geliştirmelerine yardımcı olmak için tüm gücümüzü kullanmaktır. Bu ortak yan tezlerde, tezlerin pratik bölümünde belirtilmiştir.

Devamla, kenar bölgelerin özelliklerini daha da somutlamak gerekirse, 65 milyon Rus-olmayan milliyetlerin mensupları arasından, 25 milyon civarındaki, kapitalizmi yaşamamış Türk halkların mensuplarını ayırmak gerekir. Azerbaycan'ın bazı açılardan, Rus eyaletlerinden daha gelişmiş olduğunu söyleyen Mikoyan yoldaş yanılıyor. Besbelli ki o, Bakû'yla Azerbaycan'ı karıştırıyor. Bakû, Azerbaycan'ın bağrında büyümemiştir, bilakis Nobel, Rotşild, Vişav ve ötekiler tarafın-

dan yukarıdan onun üzerine yama gibi eklenmiştir. Bizzat Azerbaycan'a gelince, bu ülke en geri ataerkil-feodal ilişkilerin ülkesidir. Bu nedenle ben, bir bütün olarak Azerbaycan'ı kenar bölgelerin kapitalizmden geçmemiş olan, ve bu kenar bölgelerin Sovyet ekonomisine yöneltilmesi için onların kendi özelliklerine uygun yöntemlerin kullanılmasının zorunlu olduğu grubuna dahil ediyorum. Tezlerde bundan söz edilmektedir.

Bunun dışında, en fazla 6 milyon insanı kapsayan bir grup daha vardır — gens örgütlenmesinin hâlâ yaşadığı ve henüz tarıma geçmemiş, çoğunlukla hayvancılıkla uğraşan aşiretler. Bunlar esas olarak Kırgızistan, Türkistan'ın kuzey kesimi, Başkırlar, Çeçenler, Ossetler ve İnguşlardır. Bu milliyetler grubuna, her şeyden önce, toprak tahsis edilmelidir. Burada Kırgızlar ve Başkırlar konuşmadı, tartışma kapandı. Bunlar, Başkır yaylalarının, Kırgızistan'ın ve Dağlı Halkların, ne acılar çektiklerini, toprakları olmadığı için yok olmaya yüz tuttuklarını geniş geniş anlatabilirlerdi. Ne var ki Safarov'un bu sorun üzerine söyledikleri, sadece 6 milyonluk bir nüfus grubuyla ilgilidir. Bu nedenle Safarov'un pratik önerilerini tüm kenar bölgelere genişletmek düşünülemez, çünkü Rus olmayan milletlerin geriye kalan bölümü için —ve bunlar aşağı-yukarı 60 milyon insandır— bu değişiklik önergelerinin hiçbir anlamı yoktur. Safarov tarafından önerilen ve belirli milliyetler gruplarını ilgilendiren, tek tek noktalara ilişkin somutlama, tümleme ve iyileştirmelere karşı çıkmaksızın, bu değişiklik önergelerinin genelleştirilmemesi gerektiğini vurgulamamın nedeni budur. Bunun dışında Safarov'un bir değişiklik önergesi üzerine şunu belirtmek isterim. Değişiklik önergelerinden birinde o, «ulusal-kültürel kendi kaderini tayin» sözlerini ağzından kaçırıyor:

> «Ekim Devrimi'nden önce», deniyor orada, «Rusya'nın doğudaki kenar bölgelerinin sömürge ve yarı-sömürge halkları, emperyalist siyaset sonucu, ulusal-kültürel kendi kaderini tayin yoluyla, kendi anadillerinde eğitim yo-

luyla kapitalist uygarlığın kültürel kazanımlarını paylaşma olanağından yoksun bırakıldılar» vs.

Bu değişiklik önergesini kabul edemeyeceğimi söylemek zorundayım, çünkü Bundcu bir çeşnisi var. Ulusal-kültürel kendi kaderini tayin Bundcu bir formülasyondur. Kendi kaderini tayin muğlak sloganını çoktan bıraktık, bunu yeniden canlandırmanın anlamı yok. Bunun dışında bu cümle son derece yapay bir sözcük yapısına sahiptir.

Elimde ayrıca, biz komünistlerin, Byelo-Rus milliyetini yapay olarak ürettiğimizi ileri süren bir pusula var. Bu, doğru değildir, çünkü bir Byelo-Rus ulusu vardır, Rusça'dan farklı olan kendi dili vardır, böylece Byelo-Rus halkının kültürünü ancak onun kendi dilinde yükseltmek mümkündür. Aynı şeyleri, yaklaşık 5 yıl önce, Ukrayna ve Ukrayna ulusu üzerine duymak mümkündü. Ve daha kısa süre önce, Ukrayna cumhuriyetinin ve Ukrayna ulusunun Almanların bir icadı olduğu iddia ediliyordu. Oysa Ukrayna milliyetinin var olduğu açıktır ve komünistlerin görevi bu milliyetin kültürünü geliştirmektir. Tarihe karşı gelinemez. Şu açıktır: Şimdiye kadar Ukrayna kentlerinde hâlâ Rus unsurlar ağırlıkta olsa bile, bu kentler zamanla kaçınılmaz olarak Ukraynalılaşacaklardır. Yaklaşık 40 yıl önce Riga bir Alman kentiydi, fakat kentler, köylerin zararına büyüdükleri için ve köyler milliyetin kalesi olduğu için, bugün artık Riga salt Leton bir kenttir. 50 yıl önce Macaristan'ın tüm kentleri, Alman karakteri taşıyordu, bugün ise Macarlaşmışlardır. Aynı şey, kentlerinde hâlâ Byelo-Rus olmayanların ağırlıkta olduğu Byelo-Rusya'da da olacaktır.

Kapayış konuşmamın sonunda, Kongre'ye, tezlerin tüm kenar bölgelerimizi ilgilendiren pratik önerilerini daha da somutlaştırmak amacıyla, çeşitli bölgelerin temsilcilerinden oluşan bir komisyon seçmesini öneriyorum. *(Alkışlar.)*

V.İ. LENİN'E MEKTUP

Lenin yoldaş!

Son 3 gün içinde *«Rusya'nın Elektriklendirilmesi Planı»*nı[8] okuma olanağı buldum. Hastalanmam işe yaradı (her kötülüğün iyi bir yanı da vardır!). Mükemmel, iyi derlenmiş bir kitap. *Denden içinde değil*, gerçekten *birleşik ve* gerçekten *devletsel* bir ekonomik plan için ustaca bir tasarı. Günümüzde, iktisaden geri Rusya'nın Sovyetik üstyapısını, gerçekten reel ve bugünkü koşullar altında biricik olanaklı teknik üretim temeliyle esaslandırmanın biricik Marksist denemesi.

Troçki'nin geçen yılki, savaş öncesi sanayiin enkazı içinde, kalifiyesiz *köylü* ve işçi kitlelerinin (Emek Ordusu) kitlesel emek kullanımı temelinde Rusya'nın «iktisadi yeniden doğuşu» «planı»nı (tezlerini) anımsayınız. GOELRO Planı'na* kıyasla ne büyük bir zavallılık, ne büyük bir gerilik! İbsen'in kahramanı olduğunu sanan ve kendisini, Rusya'yı eski bir efsaneyle «kurtarmakla» görevli hisseden bir ortaçağ zanaatkârı... Sürekli olarak basınımızda yer alan utanç verici düzinelerle «tek tip planlar»ın ne değeri var — sanki, elifba öğrenenlerin çocukça kekelemeleri... Ya da: Hâlâ GOELRO Planı'nı «eleştiren» ve kulaklarına kadar rutin içine gömülmüş Rykov'un dar kafalı «gerçekçiliği» (gerçekte ise Manilovculuğu**)...

Görüşlerim:

---

* *Rusya'yı Elektriklendirme Devlet Planı. Çev.*

** *Manilovculuk — aylakça duygusallık ve boş hayalcilik; Manilov — Gogol'ün «Ölü Canlar»ındaki bir tip. Çev.*

1 — Plan üzerine gevezeliklerle bir an bile yitirilmemelidir;

2 — Sorunun *p r a t i k o l a r a k ele alınmasına* hemen *b a ş l a n m a l ı d ı r;*

3 — Bu *ele almanın* çıkarlarına, kaynak ve insanların toplanması, işletmelerin yeniden kurulması, işgücünün dağıtılması, besin maddelerinin temini, ikmal-iaşe üslerinin örgütlenmesi sorunları vb.'ni kapsayan çalışmamızın en azından üçte biri ayrılmalıdır (üçte ikisini «cari» işler alacaktır).

4 — GOELRO çalışanları, tüm iyi niteliklerine rağmen, sağlıklı bir praktisizmden (pratikten-yn.) yoksun oldukları için (makalelerde profesörce kudretsizlik hissediliyor), Planlama Komisyonu'nda onların yanına, «uygulamaları bildirme», «işi zamanında bitirme» vb. ilkelerine göre çalışan canlı pratiğin adamlarını vermek kaçınılmazdır.

5 — «Pravda», «İzvestiya» ve özellikle de «Ekonomiçeskaya Jizn»[9], «Elektriklendirme Planı»nı hem temel çizgileriyle, hem de tek tek bölgelere ilişkin somut ayrıntılarıyla popülarize etmekle — *y a l n ı z c a b i r t e k* «birleşik ekonomik plan»: «Elektriklendirme Planı» olduğu, ve öteki tüm «plan»ların boş ve zararlı bir gevezelikten başka birşey olmadığı hiçbir zaman unutulmadan — yükümlendirilmelidir.

Sizin, *Stalin*

Mart 1921'de yazılmıştır.
İlk kez, Stalin'in 50. doğum yıldönümü nedeniyle yayınlanan Stalin Derlemesi'nde yer almıştır. Moskova/Leningrad 1929.

ULUSAL SORUNUN ELE ALINIŞI ÜZERİNE

Komünistlerin ulusal sorunu ele alış biçimi, II. ve II buçukuncu Enternasyonal[10] politikacılarının, her türlü «sosyalist», «sosyal-demokrat», Menşevik, Sosyal-Devrimci ve benzeri partilerin sorunu koyuşundan özsel olarak ayrılır.

Özellikle önemli dört temel etken vardır, ve bunlar, ulusal sorunu ele alışın yeni biçimini en iyi şekilde karakterize eder ve ulusal sorunun yeni ve eski kavranışı arasına bir sınır çizgisi çeker.

Birinci etken, kısmi bir sorun olarak ulusal sorunun, genel sorun olarak sömürgelerin kurtuluşu genel sorunu ile kaynaşmasıdır. II. Enternasyonal döneminde, bilindiği gibi, ulusal sorun, yalnızca «uygar» ulusları ilgilendiren dar bir sorunlar çemberiyle sınırlıydı. İrlandalılar, Çekler, Polonyalılar, Finliler, Sırplar, Ermeniler, Yahudiler ve Avrupa'nın bazı başka milliyetleri — işte tüm haklarına sahip olmayan, ve II. Enternasyonal'in kaderleriyle ilgilendiği milliyetler çevresi buydu. Ulusal baskının en zorba ve en korkunç biçimleri altında acı çeken onlarca ve yüzlerce milyon Asya ve Afrika halkları, genellikle «sosyalist»lerin görüş açısının dışında kalıyordu. Beyazlarla renklileri, «uygar olmayan» zencilerle «uygar» İrlandalıları, «geri» Hintlilerle «aydınlanmış» Polonyalıları aynı sıraya koymaya cesaret edilemiyordu. Tüm haklarına sahip olmayan Avrupa milliyetlerinin kurtuluşu için mücadele etme gereği kabul ediliyorsa, «uygarlık»ın «korunması» için «vazgeçilmez» olan sömürgelerin kurtuluşundan ciddiyetle sözetmenin «edepli sosyalist»lere asla yakışmadığı zımnen varsayılıyordu. Bu —sözüm meclisten dışarı— sosya-

listlerin Avrupa'da ulusal baskının ortadan kaldırılmasının, Asya ve Afrika'nın sömürge halklarının emperyalizmin boyunduruğundan kurtuluşu gerçekleşmeksizin düşünülemeyeceği, birinin diğeriyle organik olarak bağlı olduğu akıllarına bile gelmiyordu. İlk olarak komünistler, ulusal sorunun sömürgeler sorunu ile bağıntısını ortaya çıkardılar, bunu teorik olarak gerekçelendirdiler ve devrimci pratiklerine temel aldılar. Böylece Beyazlar ile Renkliler, emperyalizmin «uygar» ve «uygar olmayan» köleleri arasındaki ayrım duvarı yıkıldı. Bu husus, geri sömürgelerin ve ileri proletaryanın ortak düşmana, emperyalizme karşı mücadelelerinin koordinasyonunu önemli ölçüde kolaylaştırdı.

İkinci etken, ulusların kendi kaderini tayin hakkı muğlak sloganı yerine, ulusların ve sömürgelerin devlet olarak ayrılma, bağımsız bir devlet kurma hakkı berrak devrimci sloganının geçirilmesidir. II. Enternasyonal politikacıları, kendi kaderini tayin hakkından söz ettiklerinde, ayrılıp ayrı devlet kurma hakkı üzerine bir tek sözcük bile söylemiyorlardı; kendi kaderini tayin hakkı, en iyi halde, genelde özerklik hakkı olarak yorumlanıyordu. Hatta ulusal sorun «uzmanları» Springer ve Bauer, kendi kaderini tayin hakkını Avrupa'nın ezilen uluslarının kültürel özerklik hakkı, yani tüm *politik* (ve ekonomik) iktidarın egemen ulusun elinde bırakılması *koşuluyla*, kendi kültürel kuruluşlarına sahip olma hakkı haline getirecek kadar ileri gittiler. Başka sözcüklerle, tüm haklarına sahip olmayan ulusların kendi kaderini tayin hakkı, egemen ulusun politik iktidara sahip olma ayrıcalığına dönüştürüldü ve bu arada ayrılıp ayrı devlet kurma hakkı tasfiye edildi. II. Enternasyonal'in ideolojik lideri Kautsky, kendi kaderini tayinin Springer ve Bauer tarafından bu emperyalist yorumlanışına esasta katıldı. Kendi kaderini tayin şiarının kendilerine bu denli makbul gelen özelliğini kavrayan emperyalistlerin, onu kendi sloganları ilan etmelerine şaşmamak gerekir. Halkları köleleştirmek hedefini güden emperyalist savaşın, kendi kaderini tayin bayrağı altında yürütüldüğü bilinmektedir. Böylece kendi kaderini tayin muğlak sloganı, ulusların kurtuluşunun, ulusların hak eşitliğinin bir aracın-

dan, ulusların boyunduruk altına alınmasının bir aracına, ulusların emperyalizme uşaklık altında tutulmasının bir aracına dönüştürüldü. Son yıllarda tüm dünyada meydana gelen olaylar, Avrupa devriminin mantığı, son olarak, sömürgelerde kurtuluş hareketinin büyümesi, bu gericileşmiş sloganın atılıp, onun yerine, tüm haklarına sahip olmayan ulusların emekçilerinin, egemen ulusların proleterlerine karşı güvensizlik atmosferini dağıtmaya uygun, ulusların hak eşitliğine ve bu ulusların emekçilerinin birliğine giden yolu düzlemeye uygun başka bir sloganın, devrimci bir sloganın geçirilmesini talep ediyordu. Böyle bir slogan, komünistler tarafından koyulan ulusların ve sömürgelerin ayrılıp ayrı devlet kurma hakkı sloganıdır.

Bu sloganın üstünlükleri şunlardır:

1 — Bir ulusun emekçilerini, bir başka ulusun emekçileri hakkında herhangi bir fetih emeli beslemekle suçlamanın her türlü vesilesini yok eder, yani karşılıklı güven ve gönüllü birleşme için zemin hazırlar.

2 — Sahtekarca kendi kaderini tayinden söz eden, fakat tüm haklarına sahip olmayan halkları ve sömürgeleri boyunduruk altında tutmaya, kendi emperyalist devletinin çerçevesi içinde tutmaya çabalayan emperyalistlerin yüzündeki maskeyi düşürür ve böylece bu halkların ve sömürgelerin emperyalizme karşı kurtuluş mücadelesini güçlendirir.

Kanıtlamaya gerek yoktur ki, Rus işçileri iktidara geldikten sonra, eğer halkların ayrılıp ayrı devlet kurma hakkını ilan etmeselerdi, eğer halkların bu vazgeçilmez haklarını gerçekleştirmeye hazır olduklarını fiille kanıtlamasalardı, eğer —diyelim ki— Finlandiya üzerindeki «hak»larından vazgeçmeselerdi (1917), eğer Kuzey İran'dan birlikleri geri çekmeselerdi (1917), Moğolistan'ın, Çin'in bir bölümü üzerindeki «hak» iddialarından vazgeçmeselerdi vs. vb., Batı'nın ve Doğu'nun diğer uluslarından yoldaşlarının sempatisini kazanamazlardı.

Aynı şekilde, emperyalistlerin kendi kaderini tayin bayra-

ğıyla ustaca gizlenmiş siyaseti son zamanlarda, Doğu'da üst üste başarısızlığa uğruyorsa, bunun nedeninin de, başka şeylerin yanısıra, emperyalizmin buralarda gittikçe güçlenen ve halkların ayrılıp ayrı devlet kurma hakkı sloganı ajitasyonu temelinde büyüyen kurtuluş hareketleriyle karşılaşması olduğuna kuşku yoktur. Bakû «Eylem ve Propaganda Konseyi» nin[11] birkaç önemsiz falsosuna hararetle iftira atan II. ve II buçukuncu Enternasyonal'in kahramanları bunu kavrayamıyor; oysa bunu, söz konusu «Konsey»in bir yıllık varlığı süresinceki faaliyetini, Asya ve Afrika sömürgelerinin son iki-üç yıllık kurtuluş hareketlerini inceleme uğraşına katlanan herkes kavrayabilir.

Üçüncü etken, ulusal ve sömürgesel sorunla, sermayenin egemenliği, kapitalizmin devrilmesi, proletarya diktatörlüğü sorunu arasındaki organik bağın ortaya çıkarılmasıdır. II. Enternasyonal döneminde minimal bir kapsamla kısıtlanan ulusal sorun, tek başına ve kendi içinde bir sorun, yaklaşan proleter devrimi ile bağıntı dışında bir sorun olarak ele alınırdı. Ulusal sorunun proleter devrimden önce, kapitalizmin çerçevesi içinde bir dizi reformlar aracılığıyla «kendiliğinden» çözüleceği, proleter devrimin ulusal sorunun kökten çözümü olmaksızın gerçekleştirileceği ve, tersinden, ulusal sorunun sermayenin iktidarının yıkılması ve proleter devrimin zaferi olmaksızın, bu zaferden önce çözülebileceği zımnen varsayılıyordu. Olayları bu aslında emperyalistçe kavrayış tarzı, Springer ve Bauer'in ulusal sorun üzerine bilinen yazılarında, baştan sona kırmızı bir şerit gibi uzayıp gider. Ne var ki son on yıl, ulusal sorunu böyle kavramanın ne denli yanlış, ne denli çürük olduğunu kanıtladı. Emperyalist savaş göstermiş ve son yılların devrimci pratiği bir kez daha doğrulamıştır ki:

1 — Ulusal ve sömürgesel sorun, sermayenin egemenliğinden kurtuluş sorunundan ayrılamaz;

2 — Emperyalizm (kapitalizmin en yüksek biçimi), tüm haklarına sahip olmayan ulusların ve sömürgelerin politik ve ekonomik köleleştirilmesi olmaksızın varolamaz;

3 — Sermayenin iktidarı yıkılmaksızın, tüm haklarına sahip olmayan uluslar ve sömürgeler kurtarılamazlar;

4 — Tüm haklarına sahip olmayan uluslar ve sömürgeler emperyalizmin boyunduruğundan kurtulmaksızın, proletaryanın zaferi kalıcı olamaz.

Avrupa ve Amerika, sosyalizm ile emperyalizm arasındaki tayin edici mücadelelerin cephesi, sahnesi olarak tanımlanabilirse, hammaddeleri, yakıtları, besin maddeleri ve muazzam insan malzemesi mevcuduyla tüm haklarına sahip olmayan uluslar ve sömürgeler, emperyalizmin cephe gerisi, yedeği olarak tanımlanmak zorundadır. Savaşı kazanmak için sadece cephede zafer kazanmak yetmez, düşmanın cephe gerisini, yedeklerini de devrimcileştirmek zorunludur. Bu nedenle proleter dünya devriminin zaferi, ancak proletarya, kendi devrimci mücadelesini tüm haklarına sahip olmayan ulusların ve sömürgelerin emekçi kitlelerinin, emperyalistlerin iktidarına karşı, proletarya diktatörlüğü için kurtuluş hareketiyle birleştirmeyi bildiğinde güvence altına alınmış olarak görülebilir. Ulusal ve sömürgesel sorunu, Batı'da büyüyen proleter devrimleri döneminde iktidar sorunundan ayırdıklarında, II. ve II buçukuncu Enternasyonal politikacıları işte bu «küçük ayrıntı»yı dikkate almamışlardır.

Dördüncü etken, çeşitli milliyetlerin emekçi kitleleri arasında kardeşçe bir işbirliği kurmanın koşullarından biri olarak, ulusal sorunun içine yeni bir unsurun, milliyetlerin fiilen (ve yalnızca hukuken değil) eşit kılınması unsurunun getirilmesidir (ileri milliyetlerin kültürel ve ekonomik seviyesine ulaşabilmeleri için geri milliyetlere yardım, destek sunmak). II. Enternasyonal döneminde «ulusal hak eşitliği»nin ilanıyla sınırlı kalınırdı. En iyi halde de böyle bir hak eşitliğinin gerçekleştirilmesi talebinden öteye gidilmezdi. Ama, aslında çok önemli bir siyasi kazanım olan ulusal hak eşitliği, bu haktan yararlanmak için yeterince kaynak ve olanak yoksa, boş bir seda olarak kalmak tehlikesiyle karşı karşıyadır. Hiç kuşku yok ki, geri halkların emekçi kitleleri, «ulusal hak eşitliği»nin

kendilerine tanıdığı haklardan, ileri ulusların emekçi kitlelerinin yararlanabilecekleri oranda yararlanacak durumda değildirler: bazı ulusların geçmişten miras aldıkları, bir iki yılda ortadan kaldırılamayacak (kültürel ve ekonomik) gerilik, kendini hissettirir. Bu husus, kapitalizm aşamasından geçememiş, hatta kapitalizmin yoluna hiç girmemiş ve hiç ya da hemen hemen hiç kendi proletaryası olmayan bir dizi halkın varolduğu, bu milliyetlerin emekçi kitlelerinin, halihazırda gerçekleştirilmiş olan tam ulusal eşitliğe rağmen, kültürel ve ekonomik gerilikleri nedeniyle, kazandıkları haklardan yeterince yararlanacak durumda olmadığı Rusya'da da kendini hissettiriyor. Batıda, proletaryanın zaferinin «ertesi gününde», çeşitli gelişme aşamalarında bulunan çok sayıda geri sömürge ve yarı-sömürgeler kaçınılmaz olarak sahneye çıktığında, bu durum kendini daha şiddetli bir şekilde hissettirecektir. Tam da bu yüzden, ileri ulusların muzaffer proletaryasının, geri ulusların proletaryasına kültürel ve ekonomik gelişmelerine yardımda bulunması, gerçek ve sürekli yardımda bulunması, daha yüksek bir gelişme aşamasına geçmeleri ve ileri uluslara yetişmeleri için, onlara yardım etmesi zorunludur. Bu yardım olmaksızın, çeşitli ulusların ve halkların emekçilerinin yekpare bir dünya ekonomisi içinde barış içinde birarada yaşamaları ve kardeşçe işbirliği yapmalarını sağlamak, sosyalizmin nihai zaferi için o denli zorunlu olan bu koşulu gerçekleştirmek olanaksızdır.

Ama buradan şu sonuç çıkar ki, sadece «ulusal hak eşitliği» ile sınırlı kalınamaz, «ulusal hak eşitliği»nden, ulusların fiilen eşit kılınması anlamına gelen önlemlere geçmek ve aşağıdaki gibi pratik önlemlerin hazırlanması ve uygulanmasına geçmek zorunludur:

1 — Geri kalmış ulusların ve halkların ekonomik durumlarının, yaşam tarzlarının ve kültürlerinin araştırılması;

2 — Bu halkların kültürlerinin geliştirilmesi;

3 — Bu halkların siyasi olarak aydınlatılması;

4 — Tedricen ve acısız bir şekilde daha yüksek iktisat biçimlerine geçmeleri;

5 — Geri kalmış ulusların ve ileri ulusların emekçileri arasında bir ekonomik işbirliğinin kurulması.

Rus komünistlerinin ulusal sorunu ele alışlarının yeni biçimini karakterize eden dört temel etken bunlardır.

2 Mayıs 1921.

«Pravda» No. 98,
8 Mayıs 1921.
İmza: J. Stalin.

DAĞ HALKLARI BİRİNCİ KADINLAR KONGRESİNE MESAJ[12]

Dağ Cumhuriyeti[13] Emekçi Kadınlarının Birinci Kongresine kardeşçe selamlarımı iletiniz. Hastalığım nedeniyle Kongreye katılamadığım için üzgünüm.

Kadın yoldaşlar! Dağ halklarının kadınları! İnsanlık tarihinde, kadınların güçlü bir şekilde katılmadığı bir tek ciddi kurtuluş hareketi olmamıştır, çünkü ezilen sınıfın kurtuluş yolunda attığı her adım, aynı zamanda, kadınların durumunda bir hafifleme anlamına gelir. Eski çağda kölelerin kurtuluş hareketinde olduğu gibi, yeni çağda serflerin kurtuluş hareketinde de sadece erkekler değil, kadınlar da vardı — emekçilerin davasına bağlılıklarını kanlarıyla perçinleyen savaşçı ve şehit kadınlar. Son olarak, proletaryanın bugünkü kurtuluş hareketi —insanlığın tüm kurtuluş hareketleri içinde en derin ve en güçlüsü—, saflarından sadece kahraman ve şehit kadınlar değil, aynı zamanda ortak proleter bayrak altında muzafferce savaşan milyonlarca kadın işçinin sosyalist kitle hareketini de ortaya çıkarmıştır.

Kadın işçilerin bu güçlü hareketiyle karşılaştırıldığında, burjuva entellüktüel kadınlarının liberal hareketi, vakit geçsin diye uydurulmuş bir çocuk oyunudur.

Ben, Dağ Halkları Kadınlar Kongresinin çalışmasını kızıl bayrak altında sürdüreceğinden eminim.

Stalin

17 Haziran 1921.

Sovyet Sosyalist Dağ Cumhuriyeti Doğunun Emekçi Kadınları 1. Kongresi Bülteni. Vladikafkas 1921.

RUS KOMÜNİSTLERİNİN SİYASİ STRATEJİSİ VE TAKTİĞİ ÜZERİNE

Bir broşür taslağı

I
TERMİNOLOJİK TANIMLAR VE ARAŞTIRMANIN KONUSU

1 — Siyasi strateji ve taktiğin etkinlik alanı, uygulama alanı. Proletarya hareketinin objektif ve sübjektif olmak üzere iki yanı olduğu kabul edilirse, strateji ve taktiğin etkinlik alanı kendini hareketin sübjektif yanıyla sınırlar. *O b j e k t i f* yan, proletaryanın ve onun partisinin iradesinden bağımsız olarak onun dışında ve etrafında cereyan eden gelişme süreçlerinden, son tahlilde tüm toplumun gelişmesini belirleyen süreçlerden oluşur. *Sübjektif* yanı ise, objektif süreçlerin proletaryanın bilincindeki yansıması olarak proletaryanın içinde cereyan eden süreçler, gerçi objektif süreçlerin seyrini hızlandıran ya da yavaşlatan, fakat onları asla belirlemeyen süreçler oluşturur.

2 — Marksizmin *t e o r i s* i, her şeyden önce objektif süreçleri gelişimleri ve yokoluşları içinde araştırır, gelişme eğilimini belirtir, kaçınılmaz olarak iktidara gelecek veya iktidardan düşecek, düşmek zorunda olan sınıf ya da sınıflara işaret eder.

3 — Marksizmin *p r o g r a m ı* teoriden çıkarılan sonuçlara dayanır, yükselen sınıfın —bu durumda proletarya-

nın—, kapitalizmin gelişmesinin belirli bir dönemi boyunca veya tüm kapitalist dönem boyunca hareketinin hedefini (asgari program ve azami program) belirler.

4 — *S t r a t e j i,* programın direktiflerini kendine kılavuz edinir ve içte (ulusal) ve uluslararası planda mücadele eden güçlerin tahliline dayanır, proletaryanın devrimci hareketinin yöneltilmesi gereken *g e n e l y o l u, g e n e l d o ğ r u l t u y u* saptar ki, oluşan ve gelişen güçler dengesinde en iyi sonuçlar alınabilsin. Buna uygun olarak, sosyal cephede proletaryanın ve müttefiklerinin güçlerinin mevzilenme planını ortaya koyar *(g e n e l m e v z i l e n m e).* «Güçlerin mevzilenme planının ortaya konması», güçlerin mevzilenmesinden —hazır tutulmasından— oluşan ve taktik ve strateji tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen fiili (somut-pratik) çalışmayla karıştırılmamalıdır. Bu, stratejinin yolu saptamak ve proletarya kampındaki savaşan güçlerin mevzilenme planını ortaya koymakla yetindiği anlamına gelmez, tam tersine strateji, mücadeleyi yönetir ve tüm bir dönüşüm dönemi boyunca mevcut taktiklerde düzeltmeler yapar, taktiği desteklemek amacıyla tasarrufundaki yedeklerden ustaca yararlanır ve onlarla manevra yapar.

5 — *T a k t i k,* — stratejinin direktiflerini ve gerek ülkedeki gerek komşu ülkelerdeki devrimci hareketin deneyimlerini kendine kılavuz edinen, her verili anda gerek proletarya ve onun müttefikleri içindeki, gerek düşman kampı içindeki güçlerin durumunu (yüksek veya düşük kültür düzeyi, yüksek veya düşük örgütlülük ve bilinçlilik derecesi, şu ya da bu geleneklerin varlığı, hareketin şu ya da bu biçimlerinin, *temel ve yardımcı* olmak üzere örgütlenme biçimlerinin varlığı) hesaba katan ve düşman kampı içindeki uyumsuzluktan ve her karışıklıktan yararlanan taktik —, (stratejik plan temelinde ortaya konan güçlerin mevzilenme planını gerçekleştirmek üzere) geniş yığınları proletaryanın safına kazanmak ve onları sosyal cephedeki savaş mevzilerine yakınlaştırmak için tutulması gereken *somut yolları,* stratejinin başarılarını en emin bir şekilde hazırlayan yolları anahatlarıyla tasvir

eder. Buna uygun olarak, Partinin şiarları ve direktifleri onun tarafından ilan edilir ya da değiştirilirler.

6 — *Strateji,* tarihsel dönemeç anlarında, tarihsel dönüm noktalarında değişir, bir dönemeçten (dönüm noktasından) bir diğerine kadar olan dönemi kapsar; bu yüzden, tüm bu dönem boyunca hareketi, proletaryanın çıkarlarını yansıtan genel hedefe doğru yönlendirir, tüm bu dönemi dolduran sınıflar arasındaki *savaşı kazanmayı* amaçlar, ve dolayısıyla bu dönem boyunca değişmeden kalır.

Taktik ise, verili dönemeç, verili stratejik dönem temeli üzerinde inişler ve çıkışlar tarafından, savaşan güçlerin karşılıklı ilişkisi tarafından, mücadelenin (hareketin) biçimleri tarafından, hareketin *temposu tarafından,* herhangi bir bölgedeki, herhangi bir andaki mücadele arenası tarafından belirlenir, ve bu etkenler bir dönemeçten diğerine zaman ve mekân koşullarına uygun olarak değiştiklerinden, stratejik dönem süresince taktik birçok kez değişir (ya da değişebilir); çünkü taktik, tüm savaşı değil, savaşta zafere ya da yenilgiye yol açan sadece tek tek çarpışmaları kucaklar. Stratejik dönem taktik dönemden daha uzundur. Taktik, stratejinin çıkarlarına tabidir. Taktik başarılar, genel konuşulduğunda, stratejik başarıları hazırlar. Taktiğin görevi, kitleleri o şekilde mücadele içine sokmak, öyle şiarlar ileri sürmek, kitleleri o şekilde yeni mevzilere yakınlaştırmaktır ki, tüm mücadelelerin toplamı ile savaş kazanılsın, yani stratejik başarı elde edilsin. Ancak taktik bir başarının stratejik başarıyı engellediği veya ertelediği de olur, böyle durumlarda taktik başarılardan vazgeçmek zorunludur.

Bir örnek. Kerenski altında 1917 başlarında işçiler ve askerler arasında savaşa karşı ajitasyonumuz kuşkusuz bir taktik eksi ile sonuçlandı, çünkü kütle bizim konuşmacılarımızı kürsüden alaşağı etti, onları dövdü, bazen parçaladı, kütle Partiye yakınlaşacağı yerde ondan uzaklaştı. Yine de bu ajitasyon, taktik başarısızlığa rağmen, büyük bir stratejik başarıyı hazırladı, çünkü çok geçmeden kitleler, savaşa karşı yürüttüğümüz ajitasyonun doğru olduğunu anladılar ve bu, on-

ların daha sonra Partinin yanına geçmesini hızlandırdı ve kolaylaştırdı.

Ya da devam. Komintern'in, yirmi bir koşula[14] uygun olarak, reformistlerle ve merkezcilerle araya sınır çekme talebi, kuşkusuz belli bir taktik eksiyi ifade eder, çünkü bilinçli olarak, Komintern «yandaşları»nın sayısını azaltır ve onu geçici olarak zayıflatır, ama bunun yerine Komintern'i güvenilmez unsurlardan temizleyerek büyük bir stratejik artı getirir, ki bu şüphesiz Komintern'in sağlamlaşmasına, onun saflarının sıklaşmasına, yani onun gücünün daha da artmasına yol açacaktır.

7 — *Ajitasyon şiarı* ve *eylem* şiarı. Bunları birbirine karıştırmak yanlıştır, tehlikelidir. «Tüm İktidar Sovyetlere» şiarı, 1917 Nisan'ından Ekim'ine kadar olan dönemde bir ajitasyon şiarıydı; Ekim başında (10 Ekim) Parti MK'nin «iktidarı ele geçirme» kararı almasından sonra Ekim'de *eylem* şiarı haline geldi. Bagdatyev grubu Nisan'da Petrograd'daki çıkışında, şiarların bu şekilde bir karıştırılması hatasını işledi.

8 — (Genel) *direktif*, parti için bağlayıcı olan, *şu ve şu zamanda, şu ve şu yerde* doğrudan eyleme geçme çağrısıdır. «Tüm İktidar Sovyetlere» şiarı, Nisan başlarında («Tezler»[51]), bir *propaganda* şiarı idiyse; Haziran'da *ajitasyon* şiarı ve Ekim'de (10 Ekim) *eylem* şiarı haline geldiyse, Ekim'in sonunda da dolaysız *direktif* haline geldi. Tüm parti için genel bir direktiften söz ediyorum, bu arada, genel direktifin açılımı içinde ayrıca mahalli direktiflerin de olması gerektiği görüşündeyim.

9 — *Küçük-burjuvazinin yalpalamaları*, özellikle politik krizlerin arttığı dönemlerdeki (Almanya'da Reichstag [Alman İmparatorluk Meclisi — ÇN] seçimlerinde, Rusya'da Kerenski altında Nisan, Haziran ve Ağustos'ta ve yine Rusya'da 1921 Kronstadt sırasında[16]) yalpalamaları, dikkatle incelenmeli, göz önüne alınmalı ve bundan yararlanılmalıdır, ama bunlara başeğmek, proletarya davası için tehlikelidir, zararlıdır. Bu yalpalamalar nedeniyle ajitasyon şiarları değiştirilmemelidir, fakat bazen bir *direktifi* ve belki de *(eylem)* şiarını

değiştirmek veya ertelemek mümkün olabileceği gibi, gerekli de olabilir. «Bir gecede» taktiği değiştirmek, bir *direktifi* veya hatta *eylem şiarını* değiştirmek veya ertelemek mümkün olabileceği gibi, gerekli de olabilir. «Bir gecede» taktiği değiştirmek, bir *direktifi* veya hatta *eylem şiarını* değişirmek anlamına gelir, yoksa ajitasyon şiarını değil. (Bkz. 9 Haziran 1917'de gösterinin iptal edilmesi ve benzeri olaylar.)

10 — *Stratejistin* ve *taktisyenin* sanatı, bir ajitasyon şiarını beceriyle ve zamanında eylem şiarına dönüştürmek ve eylem şiarını da aynı beceriyle ve zamanında belirli somut *direktifler* haline getirmektir.

II
RUSYA'NIN GELİŞİMİNDE TARİHİ DÖNEMEÇLER

1 — 1904-1905 yıllarındaki dönemeç (Rus-Japon savaşı, bir yandan otokrasinin tüm çürüklüğünü ve diğer yandan da proletarya ve köylü hareketinin büyük gücünü ortaya çıkarmıştı) ve *Lenin*'in, Marksistlerin bu dönemece tekabül eden stratejik planı olarak «İki Taktik»[17] adlı eseri. Burjuva-demokratik devrime doğru dönemeç *(dönüşümün özü burada yatıyordu).* Kadetlerin hegemonyası altında çarlıkla burjuva-liberal bir uzlaşma değil, proletarya hegemonyası altında burjuva-demokratik devrim. *(Stratejik planın özü burada yatıyordu.)* Bu plan, Rusya'daki devrimin, Batı'daki sosyalist hareket için bir itici güç olacağı, orada devrimi başlatacağı ve Rusya'nın burjuva devriminden sosyalist devrime geçmesini kolaylaştıracağından yola çıkar (III. Parti Kongresi tutanaklarına, Lenin'in Parti Kongresindeki konuşmalarına[18] ve gerek kongrede gerek «Kadetlerin Bir Zaferi»[19] broşüründe diktatörlük kavramının tahliline bakınız). *Ülke içinde ve uluslararası planda mücadele eden güçlerin ve bir bütün olarak dönemeç döneminin*

ekonomi ve politikasının kayıtsız-koşulsuz hesaba katılması. Şubat Devrimi, «İki Taktik»in stratejik planının en az üçte ikisini gerçekleştirerek bu dönemi sona erdirmiştir.

2 — 1917 Şubat ve Mart'ında Sovyet devrimine doğru dönemeç (mutlakiyetçi rejimi zıvanasından çıkaran emperyalist savaş, kapitalizmin kesin iflasını ortaya çıkardı ve krizden biricik çıkar yol olarak sosyalist devrimin dolaysız kaçınılmazlığını gösterdi).

Halk, burjuvazi ve İngiliz-Fransız sermayesi tarafından yapılan «şanlı» *Şubat* Devrimi ile *(bu* devrim, iktidarı Kadetlere devrettiği için, uluslararası bakımdan durumda herhangi önemli bir değişikliğe yol açmadı, çünkü o, İngiliz-Fransız sermayesinin politikasının bir devamı idi), her şeyi altüst eden Ekim Devrimi arasındaki fark.

Yeni dönemece tekabül eden stratejik plan olarak *Lenin'in «Tezler»i.* Çıkar yol proletarya diktatörlüğü. Bu plan, *«Rusya'da sosyalist devrime başlayacağımız, kendi burjuvazimizi devireceğimiz, böylece Batı'daki devrimi başlatacağımız, ve sonra da devrimimizi sonuna kadar götürmede bize, Batılı yoldaşların yardım edecekleri»* görüşünden yola çıkıyordu. Bu dönemeç döneminde iç ve uluslararası ekonomi ve politikanın kaçınılmaz tahlili («ikili iktidar» dönemi, koalisyon kombinezonları, Kerenski rejiminin ölüm semptomu olarak Kornilov isyanı, savaştan hoşnutsuzluk temelinde Batılı ülkelerde ortaya çıkan mayalanma).

3 — *1917 Ekim dönemeci* (salt Rus tarihinde değil, *dünya* tarihinde bir dönüm noktası), *(kapitalizmin tasfiyesi ve dünya ölçüsünde sosyalist düzenin kurulması doğrultusunda bir dönemeç teşkil eden, dünya emperyalizmine karşı uluslararası sosyal cephenin yarılması olarak,* ve emperyalist savaşın yerini alan dönem olarak içsavaşı başlatan, Rusya'da proletarya diktatörlüğünün kurulması (Ekim-Kasım-Aralık 1917 ve 1918'in ilk yarısı) (Barış Kararnamesi, Toprak Kararnamesi, Milliyetler Kararnamesi, gizli antlaşmaların açıklanması, inşa çalışması programı, II. Sovyet

Kongresinde *Lenin'in* konuşmaları[20], *Lenin'in* «Sovyet İktidarının Görevleri»[21] adlı yazısı, ekonomik inşa).

İktidarda değil, muhalefette olan komünizmin strateji ve taktiği ile, iktidardaki komünizmin strateji ve taktiği arasındaki farkın çok yönlü bir tahlili gerekmektedir.

Uluslararası durum: Rusya'da Sovyet iktidarının varlığı ve gelişmesi için elverişli bir koşul olarak iki emperyalist klik arasındaki savaşın (Brest Antlaşması'nın imzalanmasından sonra) devamı.

4 — Kısa bir barışçıl inşa döneminden, yani Brest barışından sonra, *müdahalecilere karşı askeri operasyonlar çığırı (1918 yazından 1920'nin sonuna kadar).* Bu çığır, Sovyet Rusya'nın askeri zayıflığını yansıtan ve Sovyet devriminin en önemli dayanağı olarak Rusya'da Kızıl Ordunun yaratılması zorunluluğunu vurgulayan Brest barışından sonra başladı. Çekoslovakların eylemi, Murmansk, Arkangelsk, Vladivostok ve Bakû'nun Antant askerlerince işgali, Antant'ın Sovyet Rusya'ya savaş açması — tüm bunlar, *başlanmış bulunan barışçıl inşadan askeri operasyonlara, dünya devriminin ocağını iç ve dış düşmanların saldırılarına karşı savunmaya doğru bir dönemeci* kesin olarak koşullandırdı. *(Lenin'in* Brest barışı üzerine vb. konuşmaları.) Sosyal devrim uzun bir süre geciktiği, ve özellikle yukarıda sözü edilen bölgelerin işgal edilmesinden sonra, Batı'daki proleterlerin ciddi bir protestosu söz konusu olmadığı için kendi başımıza kaldığımızdan, kendi Kızıl Ordumuzu kurmak ve Sovyet Cumhuriyetini kendi güçlerimizle savunabilmek üzere zaman kazanmak için, utanç verici Brest Barış Antlaşmasını yapmak zorunda kaldık.

«Her şey cephe için, her şey Cumhuriyetin savunulması için.» Savunma

Konseyi'nin kurulması vb. bu yüzdendir. Bu, Rusya'nın tüm iç ve dış yaşamına damgasını vuran savaş dönemidir.

5 — Vrangel'in hezimete uğratılmasından sonra *1921 başından itibaren barışçıl inşa çığırı*, birçok burjuva devletiyle barış imzalanması; İngiltere ile anlaşma ve benzeri.

Savaş bitmiştir, ancak Batılı sosyalistler ekonomimizin restorasyonunda şimdilik bize yardım edecek durumda olmadıkları için, sınai bakımdan daha gelişmiş burjuva devletleri tarafından iktisaden kuşatılmış olan bizler, kendimizi tek tek burjuva devletlerine imtiyazlar tanımak, onlarla ticari anlaşmalar yapmak ve tek tek kapitalist gruplarla imtiyaz sözleşmeleri yapmak zorunda gördük; bu alanda da kendi başımıza kaldığımızdan, güçlükleri aşmak için manevralar yapmak zorunda kaldık. *Her şey ulusal ekonominin yeniden kurulması için.* (Lenin'in ünlü konuşma ve broşürlerine bakınız.) Savunma Konseyi'nin, Çalışma ve Savunma Konseyi'ne dönüştürülmesi.

6 — 1917'ye kadar Partinin gelişme aşamaları:

a) Temel çekirdeğin, özellikle «Iskra» grubunun yaratılması vs. Ekonomizme karşı mücadele. Credo[22].

b) Geleceğin Tüm-Rusya çapındaki İşçi Partisi'nin temeli olarak *Parti kadrolarının oluşturulması* (1895 — 1903). II. Parti Kongresi.

c) *Kadroların İşçi Partisi'ne gelişmesi* ve proleter hareketin seyri içinde Parti saflarının yeni seferber edilen Parti işçileriyle doldurulması (1903 — 1904). III. Parti Kongresi.

d) Menşeviklerin, Parti kadrolarına karşı, bunların Partisiz bir kütle haline («İşçi Kongresi») *çözülmesi uğruna savaşımı* ve Bolşeviklerin, Partinin temeli olarak Parti kadrolarını koruma savaşımı. Londra Parti Kongresi ve İşçi Kongresi yandaşlarının yenilgisi.

e) *Tasfiyeciler ve Parti yandaşları.* Tasfiyecilerin yenilgisi (1908 — 1910).

f) 1908'den 1916 yılının sonuna kadar. Çalışmanın *illegal ve legal biçimlerinin birleştirilmesi dönemi* ve bütün çalışma alanlarında Parti örgütlerinin büyümesi.

7 — Sovyet devleti içinde bir tür *Kılıçlı Şövalyeler* örgütü olarak Komünist Partisinin, Sovyet devletinin organlarını yönetmesi ve faaliyetlerini denetlemesi.

Bu güçlü örgüt içinde, *eski kuşaktan devrimcilerin* önemi. *Eski kuşaktan devrimcilerin saflarının*, son üç-dört yıl içinde çelikleşen yeni fonksiyonerlerle *doldurulması.*

Lenin *uzlaşmacılara karşı uzlaşmaz bir mücadele* verirken haklı mıydı? Evet, çünkü aksi taktirde Parti sulandırılmış olurdu, bir organizma değil, heterojen unsurların bir yığını olurdu, aksi taktirde Parti, iç dayanışma ve beraberliğe, emsalsiz bir disipline ve eşsiz bir esnekliğe sahip olamazdı ve bu özellikler olmadan Parti ve onun tarafından yönetilen Sovyet iktidarı, dünya emperyalizmine karşı kendini koruyacak durumda olmazdı. *«Parti kendini arındırarak güçlenir»*, diyor Lassalle haklı olarak. Her şeyden önce nitelik, ve ancak ondan sonra nicelik.

8 — Proletarya partisinin gerekli olup olmadığı ve Partinin rolü sorunu. Parti, istisnasız bütün biçimlerde proletaryanın mücadelesinin tüm biçimlerini mücadelenin istisnasız bütün dallarında yöneten ve mücadelenin en çeşitli biçimlerini bir tek bütünde birleştiren proletaryanın *kumanda* heyeti ve kurmayıdır. Komünist Partinin gerekli olmadığını söylemek, proletaryanın, özel olarak mücadele biçimlerini inceleyen ve savaş yöntemlerini araştıran kurmayı olmadan, yönetici çekirdeği olmadan savaşması gerektiğini söylemek demektir; bu, aptalca birşey olan, kurmay olmaksızın, kurmayın olduğu haldekinden daha iyi savaşılacağını söylemek demektir.

III
SORULAR

1 — Rus-Japon savaşından önce ve sonra otokrasinin rolü. Rus-Japon savaşı, Rus otokrasisinin tüm kokuşmuşluğunu ve zayıflığını or-

taya çıkardı. 1905 Ekim'indeki başarılı genel siyasi grev bu zayıflığı tüm berraklığıyla gösterdi (çöpten ayaklar üzerinde duran bir dev heykeli). Ayrıca 1905 yılı sadece otokrasinin zayıflığını, liberal burjuvazinin güçsüzlüğünü ve Rus proletaryasının gücünü ortaya çıkarmakla kalmadı, aynı zamanda Rus otokrasisinin Avrupa'nın jandarması olduğu, onun güya Avrupa'nın jandarması *olacak durumda* olduğu yolundaki eski yaygın düşünceyi de çürüttü. Olgular açıkça göstermiştir ki, Rus otokrasisi, Avrupa sermayesinin yardımı olmadan kendi işçi sınıfıyla bile başa çıkacak durumda değildi. Rusya işçi sınıfı uyuduğu ve Rus köylüsü eskiden olduğu gibi Çar babacığına güvendiği için kıpırdamadığı sürece, gerçekten de Rus otokrasisi, Avrupa'nın jandarmalığını yapabilecek durumdaydı; fakat 1905 yılı ve her şeyden önce 9 Ocak 1905'te sıkılan kurşunlar, Rus proletaryasını ayağa kaldırdı ve aynı yıldaki tarım hareketi köylülerin Çara inancını yıktı. Avrupa karşı-devriminin ağırlık merkezi Rus çiftlik sahiplerinden, İngiliz-Fransız emperyalist bankerlerine geçti. Alman sosyaldemokratları 1914'te proletaryaya karşı ihanetlerini örtmek için, Avrupa'nın jandarması olarak Rus otokrasisine karşı savaşın ilerici bir savaş olduğunu ileri sürerek, geçmişin gölgesi ile oyun oynamaktaydı, ve elbette ki bu bir sahtekârlıktı, çünkü jandarma olabilmek için yeterince güç ve kaynağa sahip Avrupa'nın hakiki jandarmaları, Petrograd'da değil, Berlin, Paris ve Londra'da oturuyordu.

Şimdi şu konuda herkes açıklığa kavuşmuştur ki, Avrupa, Rusya'ya sadece sosyalizmi değil, aynı zamanda Çara verilen borçlar vb. şeklinde karşı-devrimi de ihraç etmiştir, Rusya ise, siyasi mültecilerin dışında, Avrupa'ya devrimi ihraç etmiştir. (Rusya her halükârda 1905'te proletaryanın mücadele silahı olarak genel grevi Avrupa'ya ihraç etti.)

2 — *«Meyvenin olgunluğu» üzerine.* Devrimci patlamalar anının geldiği nasıl belirlenir?

«Meyvenin olgunlaştığını», hazırlık döneminin sona erdiğini ve eyleme geçmenin gündemde olduğunu söylemek ne zaman mümkündür?

a) Kitlelerin devrimci ruh halinin kabarıp taştığı, bizim

eylem şiarlarımız ve *direktiflerimizin* ise kitlelerin hareketinin gerisinde kaldığı (Lenin'in «Duma'ya Girmek için» adlı yazısına bakınız; Ekim 1905'ten önceki dönem), kitleleri güçlükle —ve her zaman da başarıyla değil— durdurduğumuz zaman, örneğin 1917'de Putilov işçileri ve mitralyözcülerin Temmuz eylemi sırasında (Lenin'in 'Sol Radikalizm'...»[23] adlı eserine bakınız).

b) Düşman kampında istikrarsızlık ve karışıklık, çöküş ve dağılma en üst noktasına ulaştığında, düşman kampından kaçan ve dönenlerin sayısı günbegün, hatta saatbesaat hızla arttığında, tarafsız unsurlar denilenlerin sayıları milyonları bulan tüm kent ve köy küçük-burjuva kütlesi açıkça düşmana (otokrasi ve burjuvaziye) sırt çevirmeye başlayıp, proletarya ile ittifak aradığında, bütün bunların sonucu olarak düşmanın yönetim organları baskı organları ile birlikte görev yapamaz hale geldiği, çaresiz ve işe yaramaz bir duruma düştüğünde ve böylece proletaryanın iktidarı ele geçirme hakkını kullanmasının yolunu açtığında.

c) Bu etkenlerin her ikisi de (madde a ve *b)* zaman bakımından çakıştığında, ki genellikle gerçekten de böyle olur.

Bazı kişiler, iktidardaki sınıfın ölüp gitmesi *objektif* sürecini saptamanın, saldırıya başlamak için yeterli olduğunu sanıyorlar. Fakat bu yanlıştır. Bundan başka ayrıca, başarılı saldırılar için zorunlu olan *sübjektif* koşulları da hazırlamak gereklidir. Aslında strateji ve taktiğin görevi, saldırılar için sübjektif koşulların hazırlanması çalışmasını ustaca, vakit geçirmeksizin öyle ilerletmektir ki, bu çalışma, egemen sınıfın iktidarının ölüp gitmesi objektif sürecine ayak uydursun.

3 — *Zamanın seçimi.* Vuruş zamanı gerçekten Parti tarafından seçildiği ve ona olaylar tarafından dayatılmadığı sürece, zamanın seçimi, elverişli bir sonucu garanti eden iki koşulu önşart koşar: a) «meyvenin olgunluğu» ve b) vuruşa hazırlanmak, vurmak için *uygun*, geniş kitlelerce anlaşılır bir *vesile* sunan gözle görülebilecek bir olayın, bir hükümet tasarrufu veya yerel karakterli herhangi bir eylemin varlığı. Eğer bu iki koşula riayet edilmezse, vuruş, sadece düşmana karşı büyüyen ve gittikçe şiddetlenen genel saldırılar için bir

çıkış noktası olmamakla, mahvedici şiddetli bir darbe haline gelmemekle kalmaz (oysa zamanın ustaca seçilmesinin asıl anlamı ve amacı tam da budur), bilakis tam tersine, hükümetin ve genel olarak düşmanın kendi prestijini yükseltmek için hükümet ve genelde düşman tarafından arzulanan ve onlar için avantajlı olan, ve Partiyi çökertmek veya her halükarda onun moralini bozmak için bir fırsat ve çıkış noktası haline gelebilecek olan gülünç bir darbeye [Putsch=hükümet darbesi — ÇN] dönüşebilir. Örneğin, Demokratik Konferans'ın[24] tutuklanması yolunda Merkez Komitesi'nin bir kesimi tarafından yapılan başvuru, ikinci talebi (yukarıya bakınız) yerine getirmediği için *(kesinlikle* yerine getirmediği için) Merkez Komitesi'nce reddedilen bu başvuru, zamanın doğru seçilmesi görüş açısından yanlıştı.

Genel olarak ilk vuruşun (zamanın seçilmesi) bir darbeye [Putsch] dönüşmemesine dikkat edilmelidir, bu nedenle yukarıda sözü edilen iki koşula sıkı sıkıya uymak zorunludur.

4 — *«Güç denemesi»*. Parti bazen, tayin edici eylemler için önhazırlık yapıp, kendi görüşüne göre yeterince güçlü yedekler topladıktan sonra, düşmanın gücünü iskandil etmek ve kendi güçlerinin eylem hazırlığını sınamak için bir deneme eylemine girişmeyi amaca uygun bulur; böyle bir güç denemesine Parti, bilinçli olarak, kendi seçimiyle girişebileceği gibi (10 Haziran 1917 için planlanan fakat sonradan vazgeçilen ve aynı yılın 18 Haziran'ında yapılan gösteri), durum, karşı tarafın beklenmeyen bir eylemi veya önceden görülemeyen bazı olaylar tarafından da zorlanabilir (1917 Ağustos'undaki Kornilov isyanı ve yanıt olarak Komünist Partisinin parlak bir güç denemesi şeklindeki karşı eylemi). «Güç denemesi», basit bir gösteri, örneğin bir 1 Mayıs gösterisi olarak görülmemelidir, bu nedenle güç denemesi basit bir *güçlerin yoklanması* olarak görülmemelidir, o, önemi ve olası sonuçları itibariyle, kuşkusuz, basit bir gösteriden daha fazla birşeydir, ama bir ayaklanma da değildir, bir gösteri ile, ayaklanma ya da genel grev arası birşeydir. Elverişli koşullarda o, ilk darbe (zamanın seçilmesi) haline, ayaklanmaya (Ekim sonunda

Partimizin eylemi) gelişebilir; elverişsiz koşullarda ise, Partiyi doğrudan bir yenilgi tehlikesiyle karşılaştırabilir (3—4 Temmuz 1917 gösterisi). Bu nedenle güç denemesine, «meyve olgunlaştığında», düşman kampı yeterince moral çöküntüsü içinde bulunduğunda, Parti belli yedekler biriktirdiğinde, kısacası: Parti saldırıya hazır olduğunda, güç denemesinin durumdan dolayı belki ilk darbeye, sonra da düşmana karşı genel taarruza dönüşmesinden korkmaya Partinin gerek duymadığı bir zamanda girişmek amaca en uygundur. Güç denemesine giriştiğinde, Parti her şeye hazır olmalıdır.

5 — *«Güçlerin yoklanması»*. Güçlerin yoklanması, herhangi bir durumda girişilebilecek olan basit bir gösteridir (örneğin grevli veya grevsiz bir 1 Mayıs gösterisi). Eğer güçlerin yoklanması bir doğrudan patlama arifesinde değil de, azçok «barışçıl» bir zamanda yapılırsa, bu en kötü halde, gerek Parti gerek düşman için ağır kayıplar getirmeyen, polis tarafından temsil edilen devlet iktidarıyla ya da bazı askeri birliklerle bir kapışma sonucunu verir. Eğer güçlerin yoklanması yaklaşan çatışmanın kızgın atmosferinde yapılırsa, bu Partinin başına düşmanla zamansız bir tayin edici çarpışma içine girme ağı örebilir, ve düşman — eğer Parti henüz zayıf ve çatışmalar için henüz hazır değilse — bu tür bir «güç yoklaması»ndan başarıyla yararlanıp proletaryanın güçlerini ezebilir (Partinin, 1917 Eylül'ündeki sürekli «Tahriklere kapılmayın» çağrısı bunun içindir). Bu nedenle, halihazırda olgunlaşmış bir devrimci kriz atmosferinde güçlerin yoklanması yöntemini uygularken çok dikkatli olunmak ve bunun, eğer Parti zaaf gösterirse, düşman tarafından proletaryayı yenilgiye uğratacak veya her halükârda proletaryayı ciddi olarak zayıflatacak bir maşaya dönüştürülebileceği akıldan çıkarılmamak zorundadır. Ve tersine, eğer Parti eyleme hazırsa ve düşman safları açıkça moral çöküntüsü içindeyse, daha sonra «güç denemesi»ne geçmek (bunun için koşulların —«meyvenin olgunluğu» vb.— elverişli olması kaydıyla) ve daha sonra da genel taarruzu açmak üzere «güçlerin yoklanması»na başlama fırsatı kaçırılmamalıdır.

6 — *Saldırı taktiği* (proletarya iktidarı aldığında, kurtuluş savaşları taktiği).

7 — *Düzenli geri çekilme taktiği.* Üstün düşman güçleri karşısında, ordunun çoğunluğunu olmasa da, en azından kadrolarını korumak için beceriyle nasıl geri çekilineceği *(Lenin'in* «'Sol Radikalizm'...»ine bakınız). Örneğin Vitte-Dubassov Duma'sını boykot sırasında en son bizim geri çekilmemiz. Geri çekilme taktiğiyle kaçma «taktiği» arasındaki fark (Menşeviklerle kıyaslama).

8 — Gelecekteki mücadeleleri bekleyerek kadroları koruma ve güç toplamanın kaçınılmaz aracı olarak *savunma taktiği.* Bu taktik, Partiyi mücadelenin istisnasız bütün alanlarındaki mevzileri işgal etme, bütün askeri sınıfları, yani her türlü örgüt biçimini, en önemsiz görüneninı bile ihmal etmeden, hazırlık durumuna sokmakla yükümlendirir, çünkü ileride hangi alanın ilk savaş arenası olacağını ve tayin edici savaşa başlamada hangi hareket veya örgüt biçiminin proletaryanın elinde çıkış noktası ve etkin silah olarak hizmet edeceğini kimse önceden söyleyemez. Başka sözlerle: Savunma ve güç biriktirme döneminde Parti, tayin edici çarpışmaları bekleyerek tam anlamıyla hazırlanmalıdır. Çarpışmaları *bekleyerek...* Ancak bu hiçbir şekilde, Partinin eli-kolu bağlı bir halde bekleyip avare bir seyirci haline gelmesi, bir devrim partisinden (eğer muhalefetteyse), bir bekle-gör partisine yozlaşması gerektiği anlamına gelmez — hayır, böyle bir dönemde Parti, *eğer* gerekli güçleri biriktirmeye zamanı olmadıysa ya da durum Parti için elverişsizse, çatışmalardan kaçınmak zorundadır, bunları kabul etmemelidir; *ama* elverişli koşullar söz konusu olduğunda, —eğer bu düşman için dezavantajlı ise— düşmana çarpışmayı dayatmak, düşmanı sürekli gerginlik içinde tutmak, adım adım onun güçlerini dağıtmak ve demoralize etmek, proletaryanın güçlerini adım adım onun günlük çıkarlarını ilgilendiren mücadelelerde eğitmek ve böylece kendi güçlerini arttırmak yolunda *bir tek fırsatı bile kaçırmamalıdır.*

Savunma ancak bu durumda gerçekten *aktif* bir savunma olur. Parti, kedersiz bir bekle-gör partisi değil, gerçek bir

eylem partisi olmanın özelliklerini koruyabilir; Parti ancak bu durumda tayin edici eylemlerin zamanını geçirmez, kaçırmaz, olaylar tarafından gafil avlanmaz. «Bilge», kedersiz bekle-gör taktiği ve daha da «bilge» pasifliği yüzünden, Batıda proleter devrimin gelmesi zamanını kaçıran Kautsky ve şürekâsı olayı, bu konuda kesin bir uyarıdır. Ya da devamla: Barış ve toprak sorunlarında sonsuz bekle-gör taktikleri yüzünden iktidarı alma fırsatını kaçıran Menşevikler ve Sosyal-Devrimciler olayı da bir uyarı olmalıdır. Öte yandan *aktif* savunma taktiği, davranış (eylem) taktiğinin kötüye kullanılmaması gerektiği de aynı şekilde açıktır, çünkü bu durumda, Komünist Partisinin devrimci eylemleri taktiğinin bir «devrimci» jimnastik taktiğine, yani proletaryanın güçlerini biriktirmeye ve onun mücadele hazırlığını güçlendirmeye, yani devrimin hızlanmasına değil de, bilakis proletaryanın güçlerinin dağılmasına, mücadele hazırlığının zayıflamasına ve dolayısıyla devrim davasının gecikmesine yol açan bir taktiğe dönüşme tehlikesi vardır.

9 — *Komünist strateji ve taktiğin genel temelleri.* Bu temellerin sayısı üçtür:

a) Temel olarak, Marksizmin teorisi tarafından elde edilen ve devrimci pratik tarafından doğrulanan, insanlığın kapitalizmden kesin kurtuluşunda çıkarı olan ve bu yüzden kapitalizmin devrilmesi uğruna mücadelede bütün sömürülen ve ezilen yığınların önderi olma misyonuna sahip proletaryanın, kapitalist ülkelerde biricik tutarlı devrimci sınıf olduğu vargısı benimsenmelidir ve böylece bütün çalışma proletarya diktatörlüğünün kurulmasına yöneltilmelidir.

b) Temel olarak, Marksizmin teorisi tarafından elde edilen ve devrimci pratik tarafından doğrulanan, *herhangi bir ülkenin Komünist Partisinin strateji ve taktiğinin* ancak, «kendi» ülkesinin, «kendi» yurdunun, «kendi» proletaryasının çıkarlarıyla bitmediği, bilakis tam tersine *kendi* ülkesinin koşullarını ve durumunu göz önünde bulundurarak, uluslararası proletaryanın çıkarlarını, diğer ülkelerdeki devrimin çıkarlarını eksen yaptığı, yani özü itibariyle, ruhu itibariyle enternasyonalist olduğu *bütün ülkelerdeki* devrimin gelişmesi, des-

teklenmesi, körüklenmesi *için bir* ülkede» (kendi ülkesinde) «mümkün olanın en fazlasını gerçekleştirdiği taktirde *(Lenin'in* «Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky»[25] adlı eserine bakınız) doğru olabileceği vargısı benimsenmelidir.

c) Başlangıç noktası olarak, strateji ve taktiği değiştirirken, yeni stratejik planlar ve çizgiler hazırlanırken, her türlü doktrincilik (sağ ve sol) reddedilmelidir (Kautsky, Akselrod, Bogdanov, Buharin), rahat yöntem, metinler aktarma, tarihsel paralellikler çizme, suni planlar ve ölü formüller yöntemi (Akselrod, Plehanov) reddedilmelidir. Marksizmin bakış açısı üzerinde «yatma»nın değil, onun üzerinde durmanın, yani dünyayı «sadece yorumlama»nın değil, onu «değiştirme»nin gerekli olduğu, «proletaryanın kıçına vecdetme»nin ve olayların kuyruğuna takılmanın değil, proletaryaya önderlik etmenin, bilinçsiz sürecin bilinçli bir ifadesi olmanın gerekliliği kabul edilmelidir *(Lenin'in* «Kendiliğindenlik ve Bilinç»[26] ve Marx'ın komünistlerin proletaryanın en uzakgörüşlü ve en ileri kesimi olduğu yolunda «Komünist Manifesto»daki[27] bilinen pasajı).

Bu temellerin her biri, *özellikle ikincisi ve üçüncüsü,* Rusya'da ve Batı'da devrimci hareketin deneyimlerinden olgularla örneklenmeli.

10 — *Görevler:*

a) *Proletaryanın öncüsünü komünizme kazanmak* (yani kadroların yetiştirilmesi, bir Komünist Partinin yaratılması, programın ve taktiğin temellerinin hazırlanması). Çalışmanın temel biçimi olarak propaganda.

b) İşçilerin ve bir bütün olarak ezilenlerin geniş kitlelerini öncüye kazanmak (kitleleri savaş mevzilerine yakınlaştırmak). Çalışmanın temel biçimi, tayin edici çarpışmalara hazırlık olarak kitlelerin pratik eylemleridir.

11 — *Kurallar:*

a) Proletaryanın bütün örgüt biçimlerine, hareketin, mücadelenin bütün biçimlerine (alanlarına) *istisnasız hakim olmak zorunludur.* (Hareketin biçimleri: parlamenter ve parlamento-dışı, legal ve illegal.)

b) Hareketin bir biçiminin yerine başkalarının geçmesi-

ne ya da bir biçiminin diğerleriyle tümlenmesine kendini *uydurmayı öğrenmek*, legal biçimleri illegal biçimlerle, parlamenter biçimleri parlamento-dışı biçimlerle *birleştirmeyi* öğrenmek *zorunludur* (örnek: Temmuz 1917'de Bolşeviklerin legal biçimlerden illegal biçimlere hızla geçişi; Lena olayları sırasında parlamento-dışı hareketin Duma'daki çıkışla birleştirilmesi).

12 — İktidarı ele geçirmeden önce ve sonra Komünist Partisinin strateji ve taktiği. Dört özellik.

a) Ekim Devrimi'nden sonra genelde Avrupa'da, özelde Rusya'da ortaya çıkan durumda *en önemli şey*, Rus proletaryası tarafından gerçekleştirilen *uluslararası sosyal cephenin* (Rus burjuvazisine karşı zaferin sonucu olarak) Rusya *kesitinde yarılmasıdır* (emperyalizmden *kopma*, gizli antlaşmaların *yayınlanması*, emperyalist savaş yerine içsavaş, askerlere yapılan kardeşleşme çağrısı, hükümetlerine karşı ayaklanmaları için işçilere yapılan çağrı). Bu yarılma, uluslararası emperyalizmin tüm yapısını doğrudan tehdit ederek ve Batı'da çatışan güçlerin karşılıklı ilişkisini, Avrupa işçi sınıfı lehine temelli değiştirerek, *dünya tarihinde bir dönüm noktası* başlattı. Bu demektir ki ama, Rus proletaryası ve onun Partisi *ulusal* bir güç olmaktan çıkarak, *uluslararası* bir güç haline geldi, bu arada kendi ulusal burjuvazisini devirme eski görevinin yerini, uluslararası burjuvaziyi devirme yeni görevi aldı, ve uluslararası burjuvazi ölüm tehlikesinin farkında olarak *Rus yarmasını tasfiye etmeyi* acil bir görevi yaparak tüm serbest güçlerini (yedekler) Sovyet Rusya'ya karşı yığdığından, Sovyet Rusya tüm güçlerini savunma için toplamak zorundaydı ve uluslararası burjuvazinin esas darbesini üzerine almak zorunda kaldı. Bütün bunlar, Batılı proleterlerin kendi burjuvazilerine karşı mücadelelerini önemli ölçüde kolaylaştırdı ve *uluslararası proletaryanın öncü savaşçısı* olarak Rus proletaryasına karşı onların sempatisini on katına çıkardı.

Bir ülkede burjuvaziyi devirme görevinin gerçekleştirilmesi böylece uluslararası ölçekte yeni bir mücadele görevine, başka bir düzeyde mücadele, proleter devletin düşman kapitalist devletlere karşı mücadelesi görevine yol açtı, bu arada

bu ana kadar uluslararası proletaryanın müfrezelerinden birini oluşturan Rus proletaryası, bu andan itibaren uluslararası proletaryanın ileri müfrezesi, öncüsü haline geldi.

Böylece kendimizin, Rusya'nın kendi devrimini tamamlamasını kolaylaştırmak için Batıda devrimi başlatma görevi bir istek olmaktan çıkarak, salt pratik bir günlük göreve dönüştü. İlişkilerdeki (özellikle uluslararası ilişkilerdeki) bu altüst oluş, Ekim Devrimi tarafından meydana getirildi ve bunu *t a m a m e n* Ekim Devrimi'ne borçluyuz. Şubat Devrimi uluslararası ilişkilere dokunmadı bile.

b) Ekim'den sonra Rusya'da ortaya çıkan durumdaki *ikinci önemli özellik*, Rusya içinde gerek proletaryanın gerek proletaryanın gerek onun Partisinin değişen konumudur. Eskiden, Ekim'den önce, proletaryanın ana kaygısı, burjuvaziyi devirmek için bütün savaş güçlerinin örgütlenmesiydi, yani esas olarak eleştirici ve yıkıcı karakterde bir görevdi. Şimdi, Ekim'den sonra, burjuvazi artık iktidarda olmadığından ve devlet proleter bir devlet haline geldiğinden, eski görev hükümsüz hale gelmiştir, ve onun yerine, bir yandan, *yeni Sovyet Rusya'yı*, onun ekonomik ve askeri aygıtlarını *inşa etmek için* ve diğer yandan da, devrilen fakat tamamen ezilmemiş olan burjuvazinin direnişini bastırmak için Rusya'nın *tüm emekçilerini* (köylüler, zanaatkârlar, ev işçileri, aydınlar, RSFSC'ne mensup geri halklar) *örgütleme yeni görevi* geçmiştir.*

c) Rusya proletaryasının konumunun değişmesine uygun olarak ve ortaya çıkan yeni görev uyarınca, *proletaryanın*, Rusya nüfusunun *burjuva ve küçük-burjuva gruplarına* ve katmanlarına *ilişkin siyaseti de değişti.* Eskiden (burjuvazinin devrilmesinin arifesinde) proletarya, burjuva gruplarıyla tek tek anlaşmalar yapmayı reddediyordu, çünkü böyle bir siyaset, dümende duran burjuvazinin güçlenmesine yol açıyor-

---

* *Buna uygun olarak hareketin bazı eski biçimleri de — örneğin grevler, ayaklanmalar vs. — hükümsüz hale gelmiştir, ve buna binaen işçi sınıfı örgütünün karakteri ve biçimleri (fonksiyonları) de değişmiştir (Parti, Sovyetler, sendikalar, kooperatifler, kültür ve aydınlatma kuruluşları).*

du; şimdi ise, proletarya, tam tersine, tek tek anlaşmalardan yanadır, çünkü bunlar, kendi iktidarını güçlendiriyor, burjuvaziyi bölüyor, proletaryanın burjuvazinin tek tek gruplarını yola getirmesini, bunları asimile etmesini kolaylaştırıyor. «*Reformizm*» *ile, tek tek anlaşmalar yapma siyaseti* arasındaki fark (birincisi devrimci eylemler yöntemini kesinlikle reddeder; ikincisi ise reddetmez ve bu yöntem devrimciler tarafından uygulandığında, devrimci yöntemden yola çıkar; birincinin sınırları dardir; ikincisinin ise daha geniştir). (Bakınız «reformizm» ve «anlaşmalar siyaseti».)

d) Proletaryanın ve Komünist Partisinin dev adımlarla gelişmesine uygun olarak *Komünist Partisinin stratejik çalışması güçlü atılım kazandı.* Eskiden Komünist Partisinin stratejisi, stratejik planı çizmekle, proletarya hareketinin ve örgütlerinin değişik biçimleri arasında, ayrıca hareketin değişik talepleri (şiarlar) arasında manevra yapmakla, bu şiarı ileri sürüp şu şiarı geri çekmekle, çeşitli sınıflar arasındaki çelişkiler biçimindeki kısır yedeklerden yararlanmakla yetiniyordu, bu yedeklerin çerçevesi dar ve bunlardan yararlanma olanağı, Partinin zayıflığı yüzünden, kural olarak daima çok sınırlıydı; bugün Ekim'den sonra ise, birinci olarak *yedekler artmıştır* (Rusya'daki sosyal gruplar arasındaki çelişkiler, komşu devletlerdeki sınıflar ve milliyetler arasındaki çelişkiler, komşu devletler arasındaki çelişkiler, Batı'da gelişen sosyalist devrim, Doğu'da ve genel olarak sömürgelerde gelişen devrimci hareket vb.), ikinci olarak, *manevra araçları ve olanakları artmıştır* (eski araçlara yenileri eklendi, örneğin diplomatik faaliyet, ve gerek Batı'daki sosyalist hareketle gerek Doğu'daki devrimci hareketle daha etkili bağların kurulması), üçüncü olarak, Rusya'da egemen *siyasi güç* haline gelmiş ve kendi silahlı kuvvetlerine sahip olan, uluslararası alanda ise dünya devrimci hareketinin öncü müfrezesi haline gelen proletaryanın güç ve kaynaklarının artması nedeniyle *yedeklerden yararlanmada yeni ve daha geniş olanaklar ortaya çıktı.*

13 — *Özellikle:* a) Hareketin *temposu* ve strateji ve taktiğin saptanmasında bunun rolü sorunu, b) *Reformizm, an-*

laşmalar politikası ve bunlar arasındaki karşılıklı ilişki sorunu.

14 — *«R e f o r m i z m»* («uzlaşmacılık»), *«a n l a ş m a l a r p o l i t i k a s ı»* ve *«tek tek anlaşmalar»* — *«ü ç f a r k l ı ş e y* (her biri ayrı ayrı ele alınmalı). Menşevik *a n l a ş m a l a r* kabul edilemez, çünkü bunlar *reformizmden*, yani *devrimci eylemlerin yadsınmasından* yola çıkar, Bolşevik *anlaşmalar* ise *devrimci eylemlerin* gereklerinden yola çıkar. Tam da bu yüzden, anlaşmalar Menşeviklerde bir sisteme, bir *anlaşmalar siyasetine* dönüşür, Bolşevikler ise sadece tek tek, somut anlaşmalardan yanadır, bundan özel bir anlaşmalar siyaseti yapmazlar.

15 — *Rusya Komünist Partisi'nin gelişmesinde üç dönem:*

a) Proletaryanın öncüsünün (yani Parti'nin) biçimlenmesi dönemi, Parti kadrolarının birleşmesi dönemi (bu dönemde Parti *zayıftır*, bir programa ve taktiğin genel temellerine sahiptir, fakat kitle eylemlerinin partisi olarak *zayıftır)*;

b) Komünist Partisinin önderliği altında *devrimci kitle mücadelesi dönemi.* Bu dönemde Parti, *bir kitle ajitasyonu örgütünden*, bir kitle eylemleri örgütüne dönüşür; *hazırlık* döneminin yerini, *devrimci eylemler* dönemi alır;

c) *İktidarın ele geçirilmesinden, Komünist Partisinin hükümet partisine dönüşmesinden sonraki dönem.*

16 — *R u s p r o l e t e r d e v r i m i n i n* siyasi *g ü c ü*, köylülüğün tarım devriminin (feodalizmin yıkılması) *proletaryanın önderliği altında* (burjuvazinin değil) gerçekleşmiş olmasında, *bunun sonucu* olarak da, burjuva-demokratik devrimin proleter devrime giriş [Prolog] olarak hizmet etmesinde, köylülüğün emekçi unsurlarıyla proletarya arasındaki bağın ve proletaryanın köylülüğü *desteklemesinin*, sadece siyasi olarak garantilenmesinde değil, bilakis örgütsel olarak da Sovyetler içinde sağlama bağlanmasında yatar, ki bu, halkın büyük çoğunluğunun proletaryaya sempati duymasını sağladı (işte bu nedenle bizzat proletaryanın ülkede çoğunluğu oluşturmaması *v a h i m b i r ş e y d e ğ i l d i r).*

A v r u p a' d a k i (kıtadaki) *p r o l e t e r d e v-*

r i m l e r i n i n z a a f ı, orada proletaryanın kırla ne *bu* bağa sahip olması ne de kırdan *bu* desteği almasında yatmaktadır, *orada,* köylülerin feodalizmden kurtuluşu burjuvazinin önderliği altında olmuştur (o zamanlar zayıf olan proletaryanın değil), ve bu durum, kırın çıkarlarına karşı sosyaldemokrasinin kayıtsız tavrı karşısında uzun bir süre için burjuvaziye köylülüğün sempatisini sağlamıştır.*

Temmuz 1921.

İlk kez yayınlanmaktadır.

---

* *Elinizdeki broşür taslağı, yazar tarafından, 1924'te yayınlanan ve J. V. Stalin, Eserler, cilt 6'da yer alan «Leninizmin Temelleri Üzerine» yazısında kullanıldı. Taslağın birinci bölümü, 1923'te yayınlanan ve J. V. Stalin, Eserler, cilt 5'te yer alan «Rus Komünistlerinin Siyasi Stratejisi ve Taktiği Sorunu» makalesi için kullanıldı, taslaktaki tezlerden bazıları ise yazar tarafından, Ağustos 1921'de yayınlanan ve J. V. Stalin, Eserler, cilt 5'te yeralan «İktidarın Ele Geçirilmesinden Önce ve Sonra Parti» yazısında kullanıldı. Red.*

GÜRCİSTAN VE TRANS-KAFKASYA'DA KOMÜNİZMİN EN YAKIN GÖREVLERİ ÜZERİNE

Gürcistan Komünist Partisi Tiflis Örgütü Üyelerinin Toplantısında Rapor[28]

6 Temmuz 1921

Yoldaşlar! Örgütünüzün komitesi, beni sizlere Gürcistan'da komünizmin en yakın görevleri üzerine bir rapor sunmakla görevlendirmiş bulunuyor.

Komünizmin en yakın görevleri, taktiğin alanına girmektedir. Ama bir partinin, hem de bir hükümet Partisinin taktiğini saptamak için, her şeyden önce Partinin içinde yaşadığı ve mutlaka dikkate alınması gereken genel durumu hesaba katmak gerekir. İçinde bulunduğumuz durum nasıldır?

Kanıtlamaya gerek yok ki, içsavaşın başlamasıyla, dünya, Antant'ın liderliğinde emperyalizm kampı ve Sovyet Rusya'nın önderliğinde sosyalizm kampı olmak üzere iki karşıt kampa bölünmüştür, birinci kampta, her türlü kapitalist, «demokratik» ve Menşevik devlet yer almaktadır, ikinci kampta ise, aralarında Gürcistan'ın da bulunduğu Sovyet devletleri yer almaktadır. Sovyet ülkelerinin içinde bulunduğu durumun temel çizgisi, yukarıda sözü edilen iki kamp arasındaki silahlı mücadele döneminin azçok uzun süreli bir ateşkesle son bulmuş olması, savaş döneminin yerini Sovyet Cumhuriyetlerinin barışçıl ekonomik inşası dönemine bırakmasıdır. Daha

önceleri, tabir caiz ise savaş döneminde, Sovyet Cumhuriyetleri, «Her şey savaş için» genel şiarına göre davranıyorlardı, çünkü Sovyet Cumhuriyetleri, emperyalistlerce çevrelenmiş, abluka altına alınmış bir kamp oluşturuyordu. O sıralar, sözü edilen dönemde, Komünist Partisinin tüm enerjisi, tüm canlı güçleri Kızıl Ordu'nun inşası için, emperyalizme karşı silahlı mücadele cephesinin güçlendirilmesi için harekete geçirmeye yönelikti. Partinin bu dönemde tüm dikkatini ekonomik inşaya yoğunlaştıramayacağını söylemeye gerek yok. Hiç abartmadan söylenebilir ki, bu dönemde, Sovyet ülkelerinin ekonomisi, savaş sanayiini geliştirmek ve yine savaşla ilgili olan ulusal ekonominin bazı dallarını iyi-kötü ayakta tutmakla sınırlı kalıyordu. Sovyet devletlerinin savaş döneminden miras aldığımız ekonomik çöküntü de aslında bununla açıklanır.

Ekonomik inşanın yeni bir dönemine girdiğimiz, savaş durumundan barışçıl çalışmaya geçtiğimiz bugün, eski «Her şey savaş için» şiarının yerini, doğal olarak yeni «Her şey ekonomi için» şiarı almaktadır. Bu yeni dönem, komünistleri, tüm güçleri ekonomik cepheye, sanayie, tarıma, işçe sorununa, kooperatiflere, ulaşıma vb. sevk etmekle yükümlendirmektedir. Çünkü aksi taktirde ekonomik çöküntünün hakkından gelmek olanaksızdır.

Savaş dönemi, askeri alanda, ikmal alanında, birliklerin düzenlenmesi konusunda ve operatif çalışmada deneyim sahibi olan komünistler yarattıysa, Komünist Partisi yeni dönemde, ekonomik inşa döneminde, ekonominin yeniden kurulması çalışmasına geniş kitleleri kazanarak, yeni bir tipin, komünist ekonomi fonksiyoneri tipinin —sanayi, tarım, ulaşım, kooperatif vb. alanlarında— geliştirilmesine çalışmalıdır.

Ne var ki ekonomik inşa çalışmasının geliştirilmesinde komünistler, geçmişten miras olarak kalan iki çok önemli hususu hesaba katmadan edemezler. Bu hususlar şunlardır: birincisi, Sovyet ülkelerinin çevresinde sınai bakımdan hayli gelişmiş burjuva devletlerinin varlığı ve ikincisi, Sovyet devletleri içerisinde sayısal bakımdan güçlü bir köy küçük-burjuvazisinin varlığı.

Sorun şudur ki, Sovyet iktidarı, tarihin cilvesiyle, daha

gelişmiş ülkelerde değil, kapitalist bakımdan görece daha az gelişmiş ülkelerde zafer kazanmıştır. Tarih göstermiştir ki, görece genç bir kapitalizme, güçlü, yoğun bir proletaryaya ve zayıf bir ulusal burjuvaziye sahip Rusya gibi ülkelerde burjuvaziyi devirmek, kapitalizmin birkaç yüzyıldır yaşadığı ve burjuvazinin, tüm toplumsal yaşamın önemli bir önder gücü olmak için zaman bulduğu kapitalizmin klasik ülkeleri Almanya, İngiltere ve Fransa gibi ülkelerden daha kolaydır.

Proletarya diktatörlüğü, Almanya ve İngiltere gibi ülkelerde de kurulduğunda, buralarda sosyalist devrimi sürdürmek ve sonuna kadar götürmek kuşkusuz daha kolay olacaktır, yani bu gibi ülkelerin sanayii daha gelişmiş, tekniği daha zengin ve proletarya sayısal olarak, bugünkü Sovyet ülkelerindekinden görece fazla olduğundan, sosyalist ekonomiyi örgütlemek daha kolay olacaktır. Ne var ki şimdilik şu olguyla karşı karşıyayız: bir yanda az gelişmiş bir sanayie ve sayısal olarak güçlü küçük meta üreticileri sınıfına (köylüler) sahip ülkelerde proletaryanın diktatörlüğü, öte yanda, gelişmiş bir sanayie ve sayısal olarak güçlü proleter sınıfına sahip ülkelerde burjuva diktatörlüğü bulunmaktadır. Bu olguyu görmezlikten gelmek, akılsızlık, düşüncesizlik olurdu.

Sovyet ülkeleri hammadde ve yakıt açısından oldukça zengin olduğundan, ve fakat sınai bakımdan gelişmiş burjuva ülkeleri bu maddelerin sıkıntısını çektiğinden, burjuva devletleri içinden tek tek kapitalist grupların, hammadde ve yakıt kaynaklarından belirli koşullar altında yararlanmak için Sovyet devletleri ile anlaşacaklarına kuşku yoktur. Öte yandan, Sovyet devletlerindeki küçük-üreticiler sınıfı (köylülük) sanayi ürünlerine (tekstil, tarım makineleri) ihtiyaç duyduğundan, onların da, bu ürünleri meta değişimi yoluyla (tarım ürünlerini bunlarla değiştirerek) elde etmek için ülkelerinin proleter iktidarları ile anlaşma yapmaya ilgi duyduklarına kuşku yoktur.

Öte yandan aynı şekilde Sovyet iktidarı da, gerek yabancı ülkelerin tek tek kapitalist gruplarıyla, gerek kendi ülkesinin küçük-üreticiler sınıfı ile geçici anlaşmalar yapmaya ilgi duymaktadır, çünkü böyle bir anlaşma hiç kuşkusuz, savaşın

yıktığı üretici güçlerin yeniden kurulmasını, ve elektriklendirmenin, gelecekteki sosyalist ekonominin bu teknik-sınai temelinin uygulanmasını hızlandıracak ve kolaylaştıracaktır.

Bu hususlar, Sovyet devletleri komünistlerine, gerek Batı'nın tek tek kapitalist gruplarıyla (onların sermayelerinden ve teknik güçlerinden yararlanmak için), gerek kendi ülkelerinin küçük-burjuvazisi ile (gerekli hammadde ve gıda maddesi temini için) bir geçici anlaşmalar siyasetini dikte etmektedir.

Bazıları, yukarıda sözü edilen burjuvazi ile anlaşmalar yapma taktiğinin Menşevizm koktuğunu, çünkü Menşeviklerin, faaliyetlerinde burjuvazi ile anlaşmalar taktiği uyguladıklarını söyleyebilir. Bugün komünistler tarafından önerilen tek tek burjuva gruplarıyla anlaşma taktiği ile, Menşeviklerin burjuvaziyle anlaşmalar taktiği arasında koca bir uçurum vardır. Menşevikler, kapitalistlerin iktidarda olduğu, iktidarda olan kapitalistlerin egemenliklerini sağlamlaştırmak ve proletaryayı dejenere etmek için, proletaryanın tek tek gruplarına yukarıdan bazı «reformlar» bahşetme ve küçük tavizlerde bulunmanın aleyhinde olmadığı koşullarda, burjuvaziyle anlaşmayı öneriyorlar. Böyle bir anlaşma, proletarya için zararlı, burjuvazi için ise yararlıdır, çünkü burjuvazinin iktidarını zayıflatmaz, tersine güçlendirir ve proletarya saflarında ayrılık yaratır, onu böler. Tam da bu yüzden Bolşevikler, Menşeviklerin iktidarda olan burjuvaziyle anlaşma taktiğine karşı olmuşlardır ve her zaman da olacaklardır. Tam da bu yüzden Bolşevikler Menşevikleri, proletarya üzerinde burjuva etkisinin tempo tutucuları olarak görmektedirler.

Bolşeviklerin önerdiği anlaşma taktiği, Menşeviklerin taktiğinin tam tersine, bambaşka bir karaktere sahiptir, çünkü Bolşevik taktik burjuvazinin değil, proletaryanın iktidarda olduğu bambaşka bir durumu öngörür, ve burada tek tek burjuva gruplarının proleter iktidarla anlaşması kaçınılmaz olarak bir yandan proleter iktidarın sağlamlaşmasına, öte yandan burjuvazinin dağılmasına ve tek tek gruplarının teslimiyet göstermesine yol açmak zorundadır. Bunun için sadece, proletaryanın ele geçirdiği iktidarı sıkıca elinde tutması ve bu

burjuva gruplarının kaynak ve bilgilerinden, ülkenin ekonomik restorasyonu için yararlanması zorunludur.

Bu taktikle, Menşeviklerin taktiği arasında dağlar kadar fark olduğunu görüyorsunuz.

Demek ki, tüm canlı güçleri ekonomik cepheye sevk etmek ve bu arada anlaşmalar yoluyla tek tek burjuva gruplarından, onların kaynaklarından, bilgilerinden, örgütsel deneyimlerinden, ülkenin ekonomik restorasyonunun çıkarları doğrultusunda yararlanmak — Gürcistan komünistleri de dahil olmak üzere Sovyet ülkelerinin komünistlerinin önündeki birinci en yakın görev budur, genel durum tarafından dikte edilen görev budur.

Ne var ki, tek tek Sovyet ülkelerinin, bu durumda Sovyet Gürcistan'ın taktiğini saptamak söz konusu olduğunda, genel durumun hesaba katılması yetmez. Her Sovyet ülkesinde komünistlerin taktiğini saptamak için, bu ülkelerin özel, somut varlık koşullarını da hesaba katmak zorunludur. Gürcistan Komünist Partisi'nin faaliyette bulunduğu Sovyet Gürcistan'ın bu özel, somut varlık koşulları nelerdir?

Bu koşulları karakterize eden bazı olgular tam bir açıklıkla saptanabilir.

Birinci olarak, gerek Sovyet Gürcistan'ın gerek herhangi bir diğer Sovyet ülkesinin tamamen yalıtık bir şekilde varolmasının kapitalist devletlerin Sovyet ülkelerine karşı kesinlikle düşmanca bir tavır alması nedeniyle, gerek askeri açıdan genel ekonomik gelişme açısından düşünülemeyecek birşey olduğuna kuşku yoktur. Sovyet devletlerinin karşılıklı gerek askeri gerek ekonomik destekleşmesi, o olmaksızın bu devletlerin gelişmelerinin düşünülemeyecek olduğu bir önkoşuludur.

İkinci olarak, gıda maddesi sıkıntısı çeken Gürcistan'ın, Rus tahılına ihtiyaç duyduğu, bu tahıl olmaksızın edemeyeceği açıktır.

Üçüncü olarak, akaryakıtı olmayan Gürcistan, ulaşımın ve sanayiin ayakta kalabilmesi için, Azerbaycan'ın petrol ürünlerine ihtiyaç duymaktadır, bunlar olmaksızın edemez.

Dördüncü olarak, eğer mal bütçesindeki açığını kapat-

mak istiyorsa, ihraç ürünleri sıkıntısı çeken Gürcistan'ın, Rusya'dan gelecek altın desteğine ihtiyaç duyduğu da kuşku götürmez.

Son olarak, Gürcistan nüfusunun ulusal bileşiminin kendine özgü koşulları hesaba katılmalıdır, şöyle ki: Bu nüfusun önemli bir bölümü hatta toplam nüfusun yaklaşık yarısı Gürcistan'ın başkenti Tiflis'te Ermenilerden oluşmaktadır. Böylece Gürcistan kuşkusuz, genelde her hükümet biçimi, özelde de Sovyet rejimi altında, gerek Gürcistan'daki Ermeniler gerekse de Ermenistan ile kesinlikle barış ve kardeşçe işbirliği sürdürmekle yükümlüdür.

Kanıtlamaya gerek yoktur ki, bu ve buna benzer birçok somut koşul, Sovyet Gürcistan'ı olduğu gibi, Sovyet Ermenistan'ı ve Azerbaycan'ı da, kendi aralarında ekonomik faaliyetlerinde belli bir birlik, ekonomik çabalarında belli bir birlik yaratmakla —diyelim ki ulaşımın güçlendirilmesi, dış pazarlarda birlikte ortaya çıkmak, toprağın ıslah edilmesi (sulama, drenaj) vb. — yükümlü kılmaktadır. Dışarıdan gelecek saldırılara karşı savunma zorunluluğu halinde, gerek Trans-Kafkasya bağımsız Sovyet Cumhuriyetlerinin kendi aralarında, gerek bu Cumhuriyetler ile Sovyet Rusya arasında karşılıklı destek ve ilişki zorunluluğunun sözünü bile etmiyorum. Bu açık ve tartışılmazdır. Eğer herkesin bildiği bu olguları buna rağmen söz konusu ediyorsam, bunun nedeni, sadece, son iki-üç yıl içinde ortaya çıkan ve bu birleşmeyi engelleyen, bu birleşme çabalarını tehlikeye atan bazı hususlar ortaya çıktığı içindir. Son yıllarda Trans-Kafkasya Cumhuriyetlerinde muazzam güçlenen ve birleşmeyi köstekleyen milliyetçilikten — Gürcü, Ermeni, Azerbaycan milliyetçiliğinden söz ediyorum.

Trans-Kafkasya milliyetlerinin işçileri ve bir bütün olarak emekçileri arasında tamamen kardeşçe bir dayanışmanın gözlemlendiği, kardeşlik bağlarının Ermeni, Gürcü, Azerbaycanlı ve Rus işçileri bir tek sosyalist ailede birleştirdiği 1905 — 1917 yıllarını anımsıyorum. Şimdi Tiflis'e geldiğimde ise, Trans-Kafkasya milliyetlerinin işçileri arasında artık eski dayanışmanın olmadığına çok şaştım. İşçiler ve köylüler arasında bir milliyetçilik oluştu, başka milliyetten yoldaşlara du-

yulan kuşkular güçlendi: bugün anti-Ermeni, anti-Tatar, anti-Gürcü, anti-Rus veya herhangi başka bir milliyetçiliği her yerde görmek mümkün. Eski kardeşçe güven bağları kopmuş, en azından önemli ölçüde zayıflamıştır. Açıkça görülüyor ki, Gürcistan'da (Menşevikler), Azerbaycan'da (Musavvatistler[29]), Ermenistan'da (Taşnaklar[30]) milliyetçi hükümetlerin bulunduğu üç yıl, iz bırakmadan geçmemiştir. Milliyetçi siyasetleri ile emekçiler arasında saldırgan bir milliyetçilik ruhuyla faaliyet gösteren bu milliyetçi hükümetler, nihayet bu küçük ülkelerin her birinin, kendilerini düşmanca bir milliyetçilik atmosferi içinde görmelerine kadar vardırmışlardır işi, böylece Gürcistan ve Ermenistan Rus tahılından ve Azerbaycan petrolünden, Azerbaycan ve Rusya da Batum üzerinden gelen mallardan yoksun kalmıştır. Milliyetçi siyasetin doğal sonucu olarak meydana gelen silahlı çatışmaların (Gürcü—Ermeni savaşı) ve katliamların (Ermeni—Tatar) sözünü bile etmiyorum. Bu zehirli milliyetçi atmosfer içinde eski enternasyonal bağların kopması ve işçilerin bilincine milliyetçilik zehirinin bulaşması şaşılacak birşey değildir. Şimdi işçiler arasında bu milliyetçilik kalıntıları henüz aşılmadığından, bu husus (milliyetçilik), Trans-Kafkasya Sovyet Cumhuriyetlerinin ekonomik (ve askeri) çabalarının birleştirilmesi yolunda en büyük engel olarak durmaktadır. Trans-Kafkasya Sovyet Cumhuriyetlerinin, özellikle de Sovyet Gürcistan'ın, bu birleşme olmaksızın iktisaden kalkınamayacağını yukarıda belirttim. Bu nedenle, Gürcistan komünistlerinin en yakın görevi, milliyetçiliğe karşı amansız bir mücadele vermek, milliyetçi Menşevik hükümetin ortaya çıkmasından önce varolan eski uluslararası kardeşlik bağlarını yeniden kurmak ve böylece, Trans-Kafkasya Sovyet Cumhuriyetlerinin ekonomik çabalarını birleştirebilmek ve Gürcistan'ın ekonomik yeniden doğuşunu sağlayabilmek için gerekli olan sağlıklı bir karşılıklı güven ortamı yaratmaktır.

Bu elbette, artık bağımsız bir Gürcistan veya bağımsız bir Azerbaycan'ın vb. olamayacağı anlamına gelmez. Belli yol daşlar arasında dolaşan, başında yekpare bir Trans-Kafkasya hükümeti olmak üzere eski eyaletlerin (Tiflis, Bakû, Erivan)

yeniden oluşturulmasını amaçlayan proje, benim düşünceme göre bir ütopya, hem de gerici bir ütopyadır, çünkü böyle bir proje, tarihin tekerleğini geriye çevirmek arzusundan yola çıkmaktadır. Eski eyaletleri yeniden oluşturmak ve Gürcistan, Azerbaycan, Ermenistan'daki ulusal hükümetleri tasfiye etmek, çiftlik sahiplerinin toprak mülkiyetini yeniden getirmek ve devrimin kazanımlarını tasfiye etmekle aynı şeydir. Bunun komünizmle hiçbir ilgisi yoktur. Tam da karşılıklı güvensizlik atmosferini dağıtmak ve Trans-Kafkasya ve Rusya milliyetlerinin işçileri arasında kardeşlik bağlarını yeniden kurmak için — tam da bunun için, gerek Gürcistan'ın, gerekse Azerbaycan'ın ve Ermenistan'ın bağımsızlığını korumak zorunludur. Bu, iktisadi ve diğer alanlarda karşılıklı destek zorunluluğunu ve bağımsız Sovyet Cumhuriyetlerinin, gönüllü bir anlaşma, bir konvansiyon temelinde iktisadi çabalarını birleştirme zorunluluğunu dıştalamaz, bilakis tam tersine bunu şart koşar.

Aldığım haberlere göre, şu günlerde Moskova'da, Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan'a 6,5 milyon altın ruble tutarında küçük bir destek yapılması kararlaştırılmıştır. Bunun dışında, Gürcistan ve Ermenistan'ın, anlaşıldığı kadarıyla, Azerbaycan'dan parasız petrol ürünleri aldığını öğrendim — böyle birşey, ünlü «samimi anlaşma» (Entente cordiale[31]) ile birbirlerine bağlı olsalar bile, burjuva devletlerinin yaşamında düşünülemez. Kanıtlamaya gerek yoktur ki, bu ve benzeri edimler, bu devletlerin bağımsızlığını zayıflatmaz, bilakis güçlendirir.

O halde, milliyetçilik kalıntılarını tasfiye etmek, bunları kızgın demirle dağlamak ve Trans-Kafkasya milliyetlerinin emekçileri arasında, Sovyet Gürcistan'ın bağımsızlığını koruyarak, Trans-Kafkasya Sovyet Cumhuriyetlerinin iktisadi çabalarının birleştirilmesini (bu olmaksızın Sovyet Gürcistan'ın ekonomik yeniden doğuşu düşünülemez) kolaylaştırmak ve hızlandırmak için sağlıklı bir karşılıklı güven atmosferi yaratmak — işte bu ülkenin somut varlık koşullarından bir emir niteliğinde çıkan Gürcistan komünistlerinin ikinci acil görevi budur.

Son olarak üçüncü görev, aynı derecede önemli ve aynı derecede kaçınılmaz bir görev, Gürcistan Komünist Partisi'nin saflığını, sağlamlığını ve esnekliğini korumaktır.

Yoldaşlar! Partimizin bir hükümet Partisi olduğunu, Partimize bazen gruplar halinde güvenilmez, proleter ruha yabancı, kariyerist unsurların, bölünme ve tutuculuk düşüncesini Partimize taşıyan kişilerin katıldığını veya katılmak istediğini akılda tutmalısınız. Komünistlerin en öz görevi, Partiyi bu tür unsurlardan esirgemektir. Bir partinin, özellikle de Komünist Partisinin güç ve ağırlığının, üyelerinin sayısından ziyade onların niteliği, sağlamlığı ve proletarya davasına sadakatine bağlı olduğunu hiçbir zaman akıldan çıkarmamak gerekir. Rusya Komünist Partisi'nin üye sayısı topu topu 700 000'dir. Size şunu temin edebilirim ki yoldaşlar, o eğer isteseydi ve 700 000 sağlam komünistin, kimseye gerekli olmayan ve hiçbir işe yaramayan 7 milyon yol arkadaşından daha ciddi bir güç oluşturduğunu bilmeseydi, üye sayısını 7 milyona çıkarabilirdi. Eğer Rusya, dünya emperyalizminin saldırısına karşı koyabildiyse, dış cephelerde bir dizi önemli başarılar elde ediyorsa, iki-üç yıl içinde kendi kendine dünya emperyalizminin temellerini sarsan bir güce ulaşmışsa, bunu, diğer şeylerin yanısıra, hiçbir zaman büyük bir üye sayısı peşinde koşmamış, bilakis ilk kaygısı olarak kendi nitel bileşiminin iyileştirilmesini görmüş olan, sımsıkı, savaşım deneyimine sahip, çelikleşmiş Komünist Partisine borçludur. Lassalle, Partinin kendini pislikten arındırarak güçlendiğini söylerken haklıydı. Öte yandan, dünyanın en büyük sosyal-demokrat partisi olan Alman sosyal-demokrasisi, emperyalist savaş sırasında emperyalizmin elinde oyuncak olduysa ve savaş sonrasında topraktan bir heykel gibi çöktüyse, bunun nedeninin, bu partinin yıllar boyu, her türlü küçük-burjuva dökün-tünün alınmasıyla örgütlerini genişletme çabasında olması ve bu unsurlarca da Partinin canlı ruhunun öldürülmesi olduğuna kuşku yoktur.

Demek ki, Partinin sağlamlığını ve arılığını korumak, büyük bir üye sayısı peşinde koşmamak, Partinin nitel bileşimini sistemli olarak iyileştirmek, Partiyi küçük-burjuva-milli-

yetçi entellüktüel unsurların akımından korumak — işte Gürcistan Komünist Partisi'nin üçüncü ve son önemli görevi budur.

Raporumu bitiriyorum yoldaşlar. Şimdi sonuçlar:

1 — Ekonomik inşa çalışmasını çok yönlü geliştirmek, bu çalışma için tüm güçleri seferber etmek ve bu konuda gerek Batı'nın kapitalist gruplarının, gerekse de kendi ülkesinin küçük-burjuva gruplarının güç ve kaynaklarından yararlanmak;

2 — Milliyetçilik ejderhasını ezmek ve Trans-Kafkasya Sovyet Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını koruyarak, bu Cumhuriyetlerin iktisadi çabalarını birleştirmelerini kolaylaştırmak için sağlıklı bir enternasyonalizm atmosferi yaratmak;

3 — Partiyi küçük-burjuva unsurların akınından korumak ve onun nitel bileşimini sistemli olarak iyileştirerek onun sağlamlığını, esnekliğini sürdürmek.

Bunlar, Gürcistan Komünist Partisi'nin en yakın üç temel görevdir.

Gürcistan Komünist Partisi ancak bu görevleri yerine getirirse, dümeni elinde tutabilecek ve ekonomik yıkımın zaferle hakkından gelebilecektir. *(Alkışlar.)*

«Pravda Gruzii» (Gürcistan Pravda'sı)
(Tiflis) No. 108,
13 Temmuz 1921

İKTİDARIN ELE GEÇİRİLMESİNDEN ÖNCE VE SONRA PARTİ

Partimizin gelişmesinde üç dönem öne çıkarılmalıdır.

Birinci dönem, Partimizin *biçimlenme, yaratılma* dönemidir. Bu dönem, yaklaşık olarak, «Iskra»nın[32] kurulmasından, III. Parti Kongresi'ne (dahil) kadarki zaman dilimini kapsar (1900 sonundan 1905 başına kadar).

Bu dönemde itici güç olarak Parti zayıftır. Onun bu zayıflığı sadece gençliğinden değil, aynı zamanda bir bütün olarak işçi hareketinin gençliğinden ve özel olarak da, bu dönemin başlangıcı için söz konusu olan, devrimci durumun, devrimci hareketin yokluğu, daha doğrusu zayıflığından —ki bu özellikle bu dönemin başlangıcı için söz konusudur— ileri gelir (köylüler suskunluk içindedir veya boğuk bir homurdanmadan ileri gitmezler; işçiler sadece kısmi talepler uğruna iktisadi grevi veya bir kent içindeki siyasi grevi bilirler; hareketin biçimleri illegal veya yarı-legal karakter taşır; işçi sınıfının örgüt biçimleri de çoğunlukla illegal karakterdedir).

Partinin stratejisi, strateji yedeklerin varlığını ve bunlarla manevra yapma olanağını şart koştuğundan, zorunlu olarak sınırlıdır, oldukça fakirdir. Parti kendisini, hareketin stratejik planını çizmekle, yani hareketin tutmak zorunda olduğu yolu saptamakla sınırlar, Partinin yedekleri ise —gerek Rusya içindeki gerek Rusya dışındaki düşman kampı içindeki çelişkiler—, Partinin güçsüzlüğü sonucu yararlanılmadan ya da hemen hemen yararlanılmadan kalır.

Partinin taktiği, taktik kitlelerin kazanılması ve stratejik başarının güvencelenmesinin çıkarları doğrultusunda hareke-

tin her türlü ve her bir biçiminden, proletaryanın örgüt biçimlerinden yararlanılmasını, bunların kombinezonunu, karşılıklı olarak birbirini tümlemesini vb. şart koştuğundan, aynı şekilde zorunlu olarak sınırlıdır, atılımdan yoksundur.

Bu dönemde Partinin dikkatinin ve kaygısının merkezinde, Partinin kendisi, varlığı ve korunması durur. Bu dönemde Parti, belli bir kendi kendine yeten güç olarak görülür. Bu anlaşılırdır da: Partiye karşı çarlığın azgın saldırıları ve Menşeviklerin Partiyi içten çökertme ve Parti kadrolarının yerine şekilsiz, partisiz bir oluşum geçirme çabaları (Menşeviklerin, Akselrod'un «Halk Duması ve İşçi Kongresi» adlı kötü ünlü broşürü vesilesiyle 1905'te başlattıkları İşçi Kongresi için kampanyayı anımsayınız). Partinin tüm varlığını tehdit ettiğinden, bu dönemde Partinin korunması sorunu, birinci derecede önem kazanır.

Bu dönemde Rusya'da komünizmin temel görevi, en iyi, en aktif ve proletarya davasına en sadık işçi sınıfı güçlerini Partiye kazanmak, proletarya partisini biçimlendirmek ve ayakları üzerine dikmektir. Lenin yoldaş bu görevi «Proletaryanın öncüsünü Komünizm için kazanmak» şeklinde formüle eder (bkz. «'Sol Radikalizm'...»[33]).

İkinci dönem, geniş işçi ve köylü kitlelerini Partiye, proletaryanın öncü müfrezesine *kazanma* dönemidir. Bu dönem yaklaşık olarak Ekim 1905'ten Ekim 1917'ye kadarki zaman dilimini kapsar.

Bu dönemde durum bir önceki dönemden çok daha karmaşık ve olaylarla doludur. Bir yandan Çarlığın Mançurya sahralarındaki fiyaskosu ve 1905 Ekim Devrimi, diğer yandan Rus-Japon savaşının son bulması, karşı-devrimin zaferi ve devrimci kazanımların tasfiye edilmesi, son olarak emperyalist savaş, 1917 Şubat Devrimi ve ünlü «ikili iktidar» — tüm bu olaylar Rusya'nın tüm sınıflarını alt-üst ederek birbiri ardından siyasi arenaya itmiş, komünistlerin Partisini pekiştirmiş ve geniş köylü kitlelerini siyasi yaşama uyandırmıştır.

Proletaryanın hareketi, siyasi genel grev ve silahlı ayaklanma gibi güçlü biçimlerle zenginleşti.

Köylülerin hareketi, çiftlik sahibinin boykot edilmesi

(çiftlik beyinin «tütsülenerek» topraktan kovulması) biçimiyle zenginleşti, bu arada boykot ayaklanmaya dönüştü.

Partinin ve diğer devrimci örgütlerin faaliyetleri, parlamento-dışı, legal, açık biçim gibi çalışma biçimlerinin mücadeleyle elde edilmesiyle canlılık kazandı.

İşçi sınıfı örgütü, sendikalar gibi çok yararlı ve önemli bir biçimle zenginleşmekle kalmadı, bunun yanısıra İşçi Temsilcileri Sovyetleri gibi işçi sınıfının tarihte eşi görülmemiş, muazzam bir örgüt biçimiyle de zenginleşti.

Köylülük ise, işçi sınıfının izinden yürüyerek Köylü Temsilcileri Sovyetlerini oluşturdu.

Partinin yedekleri de zenginleşti. Savaşın seyri içinde, köylülüğün proletarya ve onun Partisi için tükenmez bir kaynak oluşturabileceği ve oluşturacağı açıkça görüldü. Bunun dışında yine açıkça görüldü ki, sermayenin iktidarının devrilmesinde proletarya ve onun Partisi önderdir.

Bu dönemde Parti, bir önceki dönemdeki gibi artık güçsüz olmaktan çok uzaktır; itici güç olarak son derece ciddiye alınması gereken bir faktöre dönüşür. Şimdi artık sadece kendi kendine yeten bir güç olamaz, çünkü artık varlığı ve gelişmesi için halihazırda emin garantiler vardır, şimdi o kendi kendine yeterli bir güçten, işçi ve köylü kitlelerini kazanmak için bir araca, sermayenin iktidarının devrilmesi için kitlelerin mücadelesine önderlik etmenin bir aracına dönüşür.

Partinin stratejisi bu dönemde atılım kazanır, birinci planda, köylülük gibi bir yedeği garantilemeye ve ondan yararlanmaya yöneliktir, bu çalışma önemli başarılarla yürütülür.

Partinin taktiği de atılım kazanır: kitlelerin hareketi, onların örgütü, Partinin ve diğer devrimci örgütlerin faaliyeti, eskiden olmayan yeni biçimlerle zenginleşir.

Bu dönemde Partinin temel görevi, burjuvazinin diktatörlüğünü devirmek, iktidarı ele geçirmek için milyonlarca kitleyi proleter öncüye, Partiye kazanmaktır. Partinin dikkatinin merkezinde artık Partinin kendisi değil, milyonlarca kitle vardır. Lenin yoldaş bu görevi, «Önümüzdeki tayin edici sa-

vaşlarda» zaferi garantilemek için «milyonlarca kitleyi» sosyal cepheye «yerleştirmek» olarak formüle eder (bkz. *Lenin* yoldaşın adı geçen broşürü).

Partimizin ilk iki gelişim döneminin karakteristik çizgileri bunlardır.

Birinci ve ikinci dönem arasındaki fark kuşkusuz büyüktür. Fakat ortak yanları da vardır. Gerek birinci gerek ikinci dönemde Parti, onda dokuzu, hatta tamamı itibariyle, yalnızca Rusya için ve Rusya içinde faaliyette bulunan *ulusal* bir güçtür (uluslararası örgütlü proletaryanın birliklerinden biridir). Bu birincisi. İkinci olarak RKP, gerek birinci dönemde gerek ikinci dönemde, bir devrim partisi, Rusya içinde bir devrimin partisidir, bu nedenle bu dönemlerdeki çalışmalarında eskinin eleştirisi ve yıkılması unsurları ağır basar.

Bugün içinde bulunduğumuz üçüncü dönem ise bambaşka bir tablo sunmaktadır.

Üçüncü dönem, bir yandan Rusya'nın tüm emekçilerini sosyalist ekonominin ve Kızıl Ordu'nun *inşasına* çekmek, öte yandan sermayenin iktidarını yıkmak için verdiği savaşta uluslararası proletaryaya tüm güç ve olanaklarla *yardım etmek* amacıyla iktidarın *ele geçirilmesi* ve *korunması* dönemidir. Bu dönem Ekim 1917'den günümüze kadarki zaman dilimini kapsar.

Rusya'da proletaryanın iktidarı ele geçirmesiyle birlikte gerek uluslararası bakımdan gerekse Rusya içinde, şimdiye kadar görülmemiş, yepyeni bir durum ortaya çıkmıştır.

İlkönce 1917 Ekim Devrimi'nin, uluslararası sosyal cephenin yarılması anlamına gelmesi ve tüm dünya tarihinde bir dönüm noktası oluşturması olgusu var. Geri sömürgelerden ilerlemiş Amerika'ya kadar geniş sosyal cepheyi ve bu cephenin, uluslararası proletaryanın Rus birliği tarafından muazzam bir şekilde yarılmasını düşününüz, emperyalizmin varlığını tehdit eden, emperyalist canavarların tüm oyun ve planlarını alt-üst eden, uluslararası proletaryanın sermayeye karşı mücadelesini kolaylaştıran, temelden kolaylaştıran bir yarma — Ekim 1917'nin tarihi önemi burada yatar. Bu andan beri Partimiz, *ulusal* bir güç olmaktan, her şeyden önce *uluslar-*

arası bir güç haline ve Rus proletaryası, uluslararası proletaryanın geri bir birliği olmaktan, uluslararası poletaryanın *öncü müfrezesi* haline gelmiştir. Uluslararası proletaryanın görevi, şu andan itibaren, Rus yarmasını genişletmek, ilerleyen öncü müfrezenin yardımına gelmek ve cesur öncünün düşmanlarca ablukaya alınarak üssünden koparılmasına izin vermemektir. Uluslararası emperyalizmin görevi ise, bunun tersine, Rus yarmasını tasfiye etmek, her halükârda tasfiye etmektir. İşte bunun için Partimiz, eğer iktidarı korumak istiyorsa, «*bütün ülkelerde* devrimin gelişmesi, desteklenmesi ve genişletilmesi *için bir* ülkede» (kendi ülkesinde — J. St.) «yapılabileceğin azamisini yapmakla» kendini yükümlü kılmalıdır (bkz. *Lenin*, «Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky»[34]). Tam da bu nedenle Partimiz, Ekim 1917'den bu yana ulusal bir güç olmaktan çıkarak, uluslararası bir güç, *uluslararası* ölçekte devrimin partisi haline gelmiştir.

1917 Ekiminin sonucu olarak *ülke içinde* Partinin durumunda da, aynı radikal değişiklik meydana gelmiştir. Önceki dönemlerde Parti, Rusya'da eskinin yıkılması, sermayenin devrilmesi için bir kaldıraç durumundaydı. Şimdi üçüncü dönemde, tam tersine, Rusya içinde bir devrim partisi olmaktan çıkarak, bir inşa partisi, yeni ekonomi biçimleri yaratmanın partisi haline gelmiştir. Eskiden en iyi işçi güçlerini eski düzene karşı taarruz saldırısı için saflarına kazanıyordu, bugün bu güçleri iaşe, ulaşım ve en önemli sanayi dallarını harekete geçirmek için saflarına kazanıyor. Eskiden köylülüğün devrimci unsurlarını, çiftlik sahiplerinin devrilmesine yakınlaştırıyordu, bugün bu unsurları, tarımın iyileştirilmesi, iktidardaki proletarya ile köylülüğün emekçi unsurları arasındaki ittifakın sağlamlaştırılmasına kazanıyor. Eskiden geri kalmış milliyetlerin en iyi unsurlarını, sermayeye karşı mücadeleye kazanıyordu, bugün bu unsurları, Rus proletaryası ile işbirliği ilkesine uygun olarak, bu milliyetlerin emekçi unsurlarının yaşamının inşa edilmesine kazanıyor. Eskiden orduyu, generaller ordusunu yok ediyordu, bugün devrimin kazanımlarını dış düşmanlara karşı savunmak için zorunlu olan yeni bir orduyu, İşçi-Köylü Ordusunu kurmak zorundadır.

Rusya içinde devrim partisi olmaktan çıkarak, RKP barışçıl inşa partisi haline gelmiştir. Tam da bu nedenle, şimdi artık Rusya'da gereksiz hale gelen grev ve ayaklanma gibi mücadele biçimlerini proletaryanın silah deposundan uzaklaştırmıştır.

Eskiden askeri ve ekonomi uzmanları olmadan da yapmak mümkündü, çünkü Partinin çalışması öncelikle eleştirel nitelikteydi, eleştirmek ise kolaydır... Bugün Parti uzmanlar olmadan yapamaz; eski uzmanlardan yararlanmanın yanısıra *kendi* uzmanlarını yetiştirmek zorundadır: alay kurma, iaşe, operatif çalışma uzmanları (askeri alanda), beslenme, tarım, demiryolu, kooperatif uzmanları, sanayi, dış ticaret uzmanları (ekonomik alanda). Bunlar olmaksızın inşa olmaz.

Partinin durumu, güç ve kaynaklarının, yedeklerinin muazzam büyümüş ve çoğalmış olması anlamında da değişmiştir.

Partinin yedekleri şunlardır:

1 — Rusya içindeki çeşitli sosyal gruplar arasındaki karşıtlıklar.

2 — Zaman zaman askeri çarpışmalara kadar varan, Rusya'yı çevreleyen kapitalist devletler arasındaki karşıtlıklar ve çatışmalar,

3 — Kapitalist ülkelerdeki sosyalist hareket,

4 — Geri kalmış ve sömürge ülkelerdeki ulusal kurtuluş hareketi,

5 — Rusya'da köylülük ve Kızıl Ordu,

6 — Diplomasi ve dış ticaret aygıtları,

7 — Devlet iktidarının tüm gücü.

Partinin, çerçevesi içinde —ve bu çerçeve yeterince geniştir— stratejik olarak manevra yapabileceği, güçlerin seferber edilmesi günbegün çalışmasında taktik olarak dayanabileceği güçler ve olanaklar bunlardır.

Tüm bunlar Ekim 1917'nin olumlu yanlarıdır.

Ne var ki Ekim 1917'nin elverişsiz bir yanı da vardır. Rusya'da proletaryanın iktidarı ele geçirmesi, iktidarın ele geçirilmesinden sonra tüm Parti çalışmasına damgasını vuran özel iç ve dış koşullar altında olmuştur.

Birinci olarak Rusya, ekonomik açıdan geri bir ülkedir, kendi hammaddelerini Batılı ülkelerin makine ve donatımları karşılığında değiştirmeksizin öz gücüyle ulaşımı harekete geçirmek, sanayii geliştirmek, kent ve kır sanayiini elektriklendirmek Rusya'ya güç gelmektedir. İkinci olarak Rusya, bugüne kadar, sınai bakımdan gelişmiş kendisine düşman kapitalist devletler tarafından çevrelenmiş bir sosyalist ada oluşturmaktadır. Sınai bakımdan gelişmiş bir veya birkaç büyük Sovyet devleti Sovyet Rusya'nın komşusu olsaydı, bu devletlerle hammaddelere karşı makine ve teknik donatım alma temelinde işbirliği yapmak kolay birşey olurdu. Ama bu olmadığı sürece, Sovyet Rusya ve onun hükümetine önderlik eden Partimiz, bir veya birkaç kapitalist sanayi ülkesinde proleter devrimin zaferinden önce de, gerekli olan teknik donatımı alabilmek için Batı'nın düşman kapitalist gruplarıyla ekonomik işbirliğinin biçim ve araçlarını aramak zorundadır. İlişkilerin biçimi olarak imtiyazlar ve dış ticaret — işte bu hedefe ulaşabilmenin aracı bunlardır. Bu olmaksızın, ekonominin inşasında, ülkenin elektriklendirilmesinde tayin edici başarılar elde etmek beklenemez. Bu, kuşkusuz yavaş ve acılı bir süreç olacaktır, fakat bu kaçınılmaz ve önüne geçilmez birşeydir, ve bazı sabırsız yoldaşlar sinirlenip, hızlı sonuçlar ve etkin operasyonlar talep etseler de, kaçınılmazlık kaçınılmazlık olmaktan çıkmaz.

Ekonomik açıdan bakıldığında, kapitalist grupların kendi aralarındaki şimdiki çatışmalar ve askeri çarpışmalar gibi, proletaryanın kapitalistler sınıfına karşı mücadelesinin de temelinde, bugünkü üretici güçlerin, bu güçlerin gelişmesinin emperyalist ulusal çerçevesi ve kapitalist mal edinme biçimleriyle çatışması yatar. Emperyalist çerçeve ve kapitalist biçim, üretici güçleri boğmakta, onların gelişmesine izin vermemektedir. Tek çıkar yol, dünya ekonomisinin ileri (sınai) ve geri (hammadde ve yakıt sahibi) ülkeler arasında ekonomik işbirliği temelinde (geri ülkelerin ileri ülkelerce yağmalanması temelinde değil) örgütlenmesidir. Bunun için uluslararası proleter devrime gerek vardır. Bu olmaksızın dünya ekonomisinin örgütlenmesi ve normal gelişmesi düşünülemez. Ama

dünya ekonomisinin doğru bir şekilde örgütlenmesine girişebilmek için *(en azından buna girişebilmek için)* proletaryanın en azından birkaç ileri ülkede zafere ulaşmış olması gerekir. Bu olmadığı müddetçe, Partimiz dolambaçlı yollar, kapitalist gruplarla bir ekonomik işbirliği için dolambaçlı yollar aramak zorundadır.

Kendi burjuvazisini deviren ve proleter devrim bayrağını yükselten Partinin, aynı zamanda ülkemizde, Parti siyaseti —«*bütün ülkelerde* devrimin gelişmesi, desteklenmesi, genişletilmesi *için bir* ülkede yapılabilecek olanın azamisini yapmak»— reel sonuçlar verdiği ana kadar, küçük işletmeyi ve küçük sanayii «zincirlerinden boşandırmak» ve devlete bağımlı olan kapitalizmin kısmi yeniden doğuşuna izin vermeyi, mültezimleri ve hissedarları işin içine çekmeyi vs. vb. amaca uygun bulmasının nedeni budur.

Ekim 1917 tarafından yaratılan, Partinin, varlığının üçüncü döneminde altında hareket ettiği ve geliştiği özel koşullar, olumlu koşullar ve olumsuz yanlar bunlardır.

Partimizin bugün gerek Rusya'da gerekse Rusya dışında elinde tuttuğu muazzam gücü, bu koşullar belirlemektedir. Partinin önünde duran ve Partinin her ne pahasına olursa olsun yenmek zorunda olduğu inanılmaz zorluk ve tehlikeleri de bu koşullar belirler.

Dış politika alanında Partinin görevleri, bu dönemde Partimizin uluslararası *devrim* partisi olma konumu tarafından belirlenmektedir. Bu görevler şunlardır:

1 — Ülkemizi çevreleyen kapitalist grup ve hükümetler arasındaki tüm ve her çeşit karşıtlıktan ve çatışmadan, emperyalizmi parçalamak için yararlanmak;

2 — Batı'da proleter devrimine yardım etmek için hiçbir güç ve aracı esirgememek;

3 — Doğu'da ulusal kurtuluş hareketini güçlendirmek için her türlü önlemi almak;

4 — Kızıl Ordu'yu sağlamlaştırmak.

İç politika alanında Partinin görevleri, bu dönemde Partimizin Rusya *içinde barışçıl* inşa çalışmasının Partisi olma konumu tarafından belirlenmektedir. Bu görevler şunlardır:

1 — Proletarya ile emekçi köylülük arasındaki ittifakı,

a) Köylüler arasında en çok inisiyatif geliştiren ve idare etmeyi en iyi bilen unsurları, devletin inşa çalışmasına çekerek;

b) Köylü ekonomisi için, tarımsal bilgilendirme, makine tamiri vb. yoluyla yardımda bulunarak;

c) Kent ile kır arasında normal mal değişimini geliştirerek;

d) Tedricen tarımı elektriklendirerek pekiştirmek.

Önemli bir nokta göz önünde tutulmalıdır. Devrimimizin çok olumlu bir özelliği ve Partimiz için muazzam bir avantaj, Batı devrimlerinin ve proletarya partilerinin tersine, Rusya'da küçük-burjuvazinin en geniş ve en güçlü katmanlarının —köylülüğün— burjuvazinin olanaklı yedekleri olma durumundan çıkarak, proletaryanın gerçek yedekleri haline dönüşmesi olgusudur. Bu durum, Rus proletaryası yararına Rus burjuvazisinin güçsüzlüğünü belirlemiştir. Bu esas olarak, Rusya'da köylülüğün toprak sahiplerinin boyunduruğundan kurtuluşunun, Batı'nın aksine, proletaryanın önderliği altında gerçekleşmesinden ileri gelir. Rusya'da proletarya ile emekçi köylüler arasındaki ittifak da bu temelde oluşmuştur. Bu ittifakı korumak ve sağlamlaştırmak komünistlerin yükümlülüğüdür.

2 — Sanayiin gelişmesini

a) Maksimum gücü en önemli sanayi dallarına egemen olmaya ve burada çalışan işçilerin ikmal sorununu iyileştirmeye yoğunlaştırarak;

b) Dış ticareti makine ve teknik donatım ithali yönünde geliştirerek;

c) Hissedarları ve mültezimleri işin içine çekerek;

d) Manevra yapabilmek için, asgari ölçüde de olsa, bir gıda maddesi fonu oluşturarak;

e) Ulaşımı ve büyük sanayii elektriklendirerek gerçekleştirmek.

Gelişiminin bugünkü döneminde Partinin görevleri genel hatlarıyla bunlardır.

«Pravda» No. 190
28 Ağustos 1921.
İmza: J. Stalin.

EKİM DEVRİMİ VE RUS KOMÜNİSTLERİNİN ULUSAL SİYASETİ

Ekim Devrimi'nin gücü, başka şeylerin yanısıra, Batı'nın devrimlerinden farklı olarak, sayısı milyonları bulan küçükburjuvaziyi ve her şeyden önce onun en güçlü ve en kalabalık katmanlarını —köylülüğü— Rus proletaryasının çevresinde toplamasından gelir. Böylece Rus burjuvazisi tecrit edildi, ordusuz bırakıldı, ve Rus proletaryası, ülkenin kaderine hakim oldu. Böyle olmasaydı, Rus işçileri iktidarı ellerinde tutamazlardı.

Barış, tarım devrimi ve milliyetlerin özgürlüğü — uçsuzbucaksız Rusya'nın yirmiden fazla milliyetinin köylülerini, Rus proletaryasının bayrağı altında toplayan üç temel etken bunlardır.

Burada ilk iki etkenden söz etmeye gerek yok; yazında bunlar üzerine yeterince yazıldı, ayrıca izahata da gerek yok. Üçüncü etkene, Rus komünistlerinin ulusal siyasetine gelince, bunun öneminin henüz tam olarak anlaşılmadığı görülüyor. Bunun için bu konuda birkaç söz söylemek gereksiz olmayacaktır.

İlkönce, RSFSC'nin (Finlandiya, Estonya, Letonya, Litvanya, Polonya hariç) 140 milyon nüfusu içinde Büyük-Rusların sayısının 75 milyonu aşmadığı, geriye kalan 65 milyonun ise Büyük-Rus olmayan uluslara mensup olduğu saptanmalıdır.

Ayrıca bu uluslar, esas olarak, askeri açıdan en zayıf olan

fakat hammadde, yakıt ve besin maddeleri açısından zengin kenar bölgelerde yaşamaktadırlar.

Son olarak bu kenar bölgeler, sınai ve askeri açıdan merkezi Rusya'dan daha az gelişmişlerdir (ya da hiç gelişmemişlerdir), bu yüzden bu bölgeler, merkezi Rusya'nın askeri ve ekonomik yardımı olmaksızın bağımsız varlıklarını koruyabilecek durumda değillerdir, aynı şekilde merkezi Rusya da, kenar bölgelerin yakıt, hammadde ve besin maddeleri desteği olmaksızın askeri ve ekonomik gücünü koruyabilecek durumda değildir.

Komünizmin ulusal programının bilinen ilkelerinin yanısıra bu hususlar, Rus komünistlerinin ulusal siyasetinin karakterini belirlemiştir.

Bu siyasetin özü birkaç sözcükle ifade edilebilir: Rus olmayan ulusların yaşadığı bölgeler üzerindeki bütün «hak iddiaları» ve «haklar»dan vazgeçilmesi; bu ulusların bağımsız devlet olarak varolma hakkının (sözle değil fiilen) tanınması; bu ulusların özgür iradeleriyle merkezi Rusya ile askeri ve ekonomik ittifak; geri kalmış uluslara kültürel ve ekonomik gelişmelerinde yardım, çünkü bu olmaksızın «ulusal hak eşitliği» denilen şey boş bir seda haline gelir; bütün bunların, köylülerin tam kurtuluşu ve tüm devlet iktidarının kenar bölgelerin uluslarının emekçi unsurları elinde yoğunlaşması temeli üzerine oturtulması — Rus komünistlerinin ulusal siyaseti budur.

İktidara gelen Rus işçileri, bu ulusal siyaseti gerçekleştirmek isteklerini fiille göstermiş olmasalardı, Finlandiya üzerindeki «hak»larından vazgeçmeselerdi, Kuzey İran'dan askerlerini geri çekmeselerdi, Rus emperyalistlerinin Moğolistan ve Çin'in bazı bölgeleri üzerindeki hak iddialarını hükümsüz ilan etmemiş olsalardı, eski Rus imparatorluğunun geri kalmış uluslarına, anadillerinde kültürlerini ve devletlerini geliştirmeleri için yardım etmemiş olsalardı, diğer uluslardan yoldaşlarının ve her şeyden önce tüm haklarına sahip olmayan ulusların ezilen kitlelerinin sempatisini ve güvenini kazanamazlardı.

RSFSC halklarının çözülmez ittifakı, karşısında her türlü «diplomatik» oyunların ve büyük özenle kurulmuş «ablukalar»ın aciz kaldığı bu ittifak, ancak bu güven temeli üzerinde ortaya çıkabilmiştir.

Dahası, eski Rusya'nın kenar bölgelerinin ezilen kitlelerinin bu sempatisi ve güveni olmasaydı, Rus işçilerinin Kolçak'ı, Denikin'i, Vrangel'i yenmesi mümkün olmazdı. Bu isyankâr generallerin eylem bölgesinin, öncelikle Rus olmayan ulusların yaşadığı kenar bölgelerle sınırlı olduğunu, ve bu ulusların, Kolçak, Denikin ve Vrangel'den, onların emperyalist, Ruslaştırma politikaları yüzünden nefret ettiklerini unutmamak gerekir. Olaya karışan ve bu generalleri destekleyen Antant, sadece kenar bölgelerdeki Ruslaştırma [siyaseti — ÇN] güden unsurlara dayanabilirdi. Böylelikle kenar bölgelerin halkının asi generallere olan kinini körüklemekten ve onların Sovyet iktidarına duyduğu sempatiyi derinleştirmekten başka birşey yapmadı.

Bu durum, Kolçak, Denikin ve Vrangel'in cephe gerisinin iç zayıflığını ve bundan dolayı cephelerinin zayıflığını, yani son tahlilde yenilgilerini belirledi.

Fakat Rus komünistlerinin ulusal politikasının yararlı sonuçları, RSFSC'nin ve onunla bağlantılı Sovyet Cumhuriyetlerinin hudutlarıyla sınırlı değildir. Bunlar, dolaylı olarak da olsa, komşu ülkelerin RSFSC ile ilişkileri üzerinde de etkide bulunuyorlar. Türkiye'nin, İran'ın, Afganistan'ın, Hindistan'ın ve diğer Doğu ülkelerinin eskiden korkulu rüyası olan Rusya ile ilişkilerindeki temelli iyileşme, bugün artık Lord Curzon gibi cüretkâr bir politikacının bile yadsıyamayacağı bir *olgudur*. Kanıtlamaya gerek yoktur ki, Sovyet iktidarının dört yıllık varlığı sırasında, yukarıda anahatları çizilen RSFSC içindeki ulusal siyaset sistemli bir şekilde gerçekleştirilmeseydi, komşu ülkelerin Rusya ile ilişkilerindeki sözü edilen temelli dönüşüm düşünülemeyecek birşey olurdu.

Rus komünistlerinin ulusal siyasetinin sonuçları anahatlarıyla böyledir. Bu sonuçlar, tam da bugün, sert savaşın so-

na erdiği, büyük bir inşa çalışmasının başladığı, ve katedilen mesafeyi *bir* bakışta kavramak için insanın elinde olmayarak geri dönüp baktığı Sovyet iktidarının dördüncü yıldönümünde, bambaşka bir parlaklıkla beliriyor.

«Pravda» No. 251,
6-7 Kasım 1921.
İmza: J. S t a l i n.

PERSPEKTİFLER

Uluslararası durum Rusya'nın yaşamında birinci dereceden öneme sahiptir. Sadece, Avrupa'daki tüm diğer ülkeler gibi, sayısız bağlarla kapitalist komşu ülkelere bağlı olduğu için değil, bilakis, her şeyden önce, burjuva dünyası için bir «tehdit» oluşturan bir Sovyet ülkesi olarak, kendisini, düşman burjuva devletleri tarafından ablukaya alınmış olarak gördüğü için de bu böyledir. Bu kamptaki durumun, bu kamp içinde birbirleriyle mücadele eden güçlerin ilişkisinin, Rusya için birinci derecede önem taşımak zorunda olduğu anlaşılırdır.

Uluslararası durumu karakterize eden temel etken olarak, açık savaş döneminin yerini, «barışçıl» bir mücadele döneminin alması, mücadele eden güçlerin karşılıklı olarak belli oranlarda birbirlerini takdir etmesi ve aralarında, bir yanda burjuva karşı-devriminin başı olarak Antant ve öte yanda proleter devrimin öncü müfrezesi olarak Rusya arasında ateşkesin gündeme gelmesi olgusu görülmelidir. Mücadele göstermiştir ki, bizler (işçiler) daha şimdiden emperyalizmin işini bitirecek güçte *henüz* değiliz. Ama mücadele, onların (burjuvalar) *artık* Sovyet Rusya'yı boğabilecek kadar güçlü olmadıklarını da göstermiştir.

Bunun sonucunda, dünya burjuvazisinin örneğin Kızıl Ordu'nun Varşova'ya doğru ilerlediği günlerde kapıldığı proleter devriminden «korku» veya «dehşet» geçmiş, kaybolmuştur. Aynı zamanda, Avrupa işçilerinin Sovyet Rusya üzerine aşağı-yukarı her küçük haberi sınırsız bir coşkuyla karşıladıkları dönem de geride kalmaktadır.

Güçlerin soğukkanlı bir biçimde tartıldığı, gelecekteki mücadeleler için güçlerin hazırlanması ve toplanması amacıyla moleküler çalışmanın yapıldığı bir dönem başlamıştır.

Bu, daha 1921 yılının başlarında ortaya çıkan güçler dengesinin değişmeden kaldığı anlamına gelmez. Kesinle değil.

Emperyalist savaş sonucunda aldığı devrim darbelerinden kendine geldikten ve toparlandıktan sonra, dünya burjuvazisi savunmadan çıkarak, «kendi işçileri» üzerine saldırıya geçti, sanayi krizinden ustaca yararlanarak, işçileri daha kötü yaşam koşullarına (ücretlerin düşürülmesi, işgününün uzatılması, kitlesel işsizlik) geri itti. Bu saldırı, (başka etkenlerin yanısıra) Mark'ın hızla değer kaybetmesinin işçilerin durumunu daha da kötüleştirdiği Almanya'da özellikle kötü sonuçlar verdi.

Bu zemin üzerinde, işçi sınıfı içinde, işçilerin birleşik cephesinin oluşturulması ve bir işçi hükümetinin mücadeleyle kazanılması için güçlü bir hareket (özellikle Almanya'da) ortaya çıktı. Bu hareket, işçi sınıfının az-çok devrimci olan, «ılımlı»lardan «radikal»lere kadar tüm fraksiyonlarının anlaşmasını, ortak düşmana karşı ortak mücadelesini talep etmektedir. Komünistlerin, işçi hükümeti uğruna mücadelede en ön safta olacaklarından kuşku duymak için hiçbir neden yoktur, çünkü bu mücadele burjuvazinin daha da parçalanmasına ve bugünkü Komünist Partilerinin gerçek proleter kitle partilerine dönüşmesine yol açacaktır.

Ancak sorun, burjuvazinin sadece «kendi» işçilerine karşı saldırısı ile sınırlı kalmamaktadır. Burjuvazi, Rusya'ya gem vurmaksızın «kendi» işçilerine boyun eğdiremeyeceğini bilmektedir. Burjuvazinin Rusya'ya karşı, daha önceki saldırılardan daha karmaşık, daha esaslı bir saldırıyı hazırlamak için uğraşlarını hızlandırması buradan kaynaklanıyor.

Elbette Rusya ile ticari anlaşmalar ve diğer anlaşmalar yapılıyor ve gelecekte de yapılacaktır, ve bu Rusya için en büyük önem taşımaktadır. Ama şu unutulmamalıdır ki, Rusya'ya doluşan, Rusya ile ticaret yapan, Rusya'ya yardım eden ticaret misyonları ile tüm diğer misyon ve şirketler, aynı zamanda dünya burjuvazisinin en iyi casuslarıdır, bunun sonu-

cunda dünya burjuvazisi Sovyet Rusya'yı, güçlü ve zayıf taraflarını her zamankinden daha iyi bilmektedir — bu hususlar, yeni müdahaleci eylemler durumunda, bağrında ciddi tehlikeler taşımaktadır.

Elbette Doğu sorunundaki belli sürtüşmeler, «yanlış anlamalara» indirgenmiştir. Ama unutulmamalıdır ki, Sovyet Rusya'nın etrafında ekonomik (sadece ekonomik değil) bir çember oluşturmak için, Türkiye, İran, Afganistan ve Uzak-Doğu emperyalist ajanlarla, altın ve başka «lütuf»larla akın akın istila edilmektedir. Kanıtlamaya gerek yok ki, Washington'daki «barış» konferansı[35] bize gerçek barışla ilgili hiçbir şey müjdelememektedir.

Elbette gerek Polonya, gerek Romanya ve Finlandiya ile ilişkilerimiz «çok iyi». Ama unutulmamalıdır ki, bu ülkeler, özellikle Polonya ve Romanya, Antant hesabına yoğun bir biçimde silahlanmakta ve savaşa hazırlanmaktadır (Rusya'dan başka kime karşı olabilir?), bu ülkeler eskiden olduğu gibi emperyalizmin en yakın yedeklerini oluşturmaktadır, kısa süre önce Savinkov ve Petlyura haydutlarının beyaz muhafız birliklerini Rus topraklarına (casusluk amacıyla mı?) getirenler tam da bunlardır.

Tüm bunlar ve pekçok benzer görüngüler, kuvvetli ihtimalle, Rusya'ya karşı yeni bir saldırı genel hazırlığının tek tek halkalarıdır.

İktisadi mücadelenin askeri mücadele ile birleştirilmesi, içten gelecek hücumla dıştan yapılacak hücumun birleştirilmesi — bu saldırının en muhtemel biçimi budur.

Bu saldırıyı önleyebilmemiz veya —buna rağmen başlarsa— dünya burjuvazisine karşı ölümcül bir silaha çevirebilmemiz, cephe gerisindeki ve ordudaki komünistlerin uyanıklığına, ekonomik alandaki çahşmalarımızın başarısına ve son olarak, Kızıl Ordu'nun sağlamlığına bağlıdır.

Dış durum genel olarak böyle görünmektedir.

Sovyet Rusya'nın iç durumu da daha az karmaşık ve, eğer istenirse, daha az «orijinal» değildir. Bu durum şu cümlelerle karakterize edilebilir: Sanayiin, tarımın, ulaşımın geliştirilmesi amacıyla, yeni, ekonomik bir temelde işçi-köylü

ittifakının sağlamlaşması için mücadele, ya da bir başka deyişle: ekonomik yıkım koşulları altında proletarya diktatörlüğünün korunması ve sağlamlaştırılması uğruna mücadele.

Batıda bir teori dolaşmaktadır, bu teoriye göre, işçiler ancak çoğunlukta oldukları ya da her halükarda sanayide çalışan nüfusun çoğunluğu oluşturduğu ülkelerde iktidarı ele geçirebilir ve koruyabilirler. Bu nedenden ötürü Bay Kautsky'ler de, proletaryanın azınlıkta olduğu Rusya'da proleter devrimin «meşruiyet»ini inkâr ediyor. Bu teori zımnen, küçük-burjuvazinin, öncelikle de köylülüğün, işçilerin iktidar için mücadelesini destekleyemeyeceği, köylülüğün ana kütlesinin proletaryanın değil burjuvazinin yedeğini oluşturduğu varsayımından yola çıkmaktadır. Bu varsayımın tarihi temeli, Batı'da (Fransa, Almanya) küçük-burjuvazinin (köylülük) kritik anlarda, *genel olarak* burjuvazinin yanında *bulunmuş olmasında* (Fransa'da 1848 ve 1871, 1918'den sonra Almanya'da proleter devrimi girişimleri) yatar.

Bu olgunun nedenleri şunlardır:

1 — Batıda burjuva devrimi, burjuvazinin önderliğinde bulunuyordu (o dönemde proletarya, devrimin sadece saldırı gücüydü), köylülük orada toprağı ve feodal boyunduruktan kurtuluşu burjuvazinin elinden elde etti, böylece köylülük üzerinde burjuvazinin etkisi daha o dönemde garantiliydi.

2 — Batıda, burjuva devriminin başlangıcından, proleter devrimin ilk girişimlerine kadar, yarım yüzyıldan fazla bir zaman geçmiştir, bu süre içinde köylülük içinden, köylülük ile kentli büyük sermaye arasında köprü olarak hizmet eden ve böylece burjuvazinin köylülük üzerindeki hegemonyasını sağlamlaştıran güçlü ve kırda nüfuzlu olan bir köy burjuvazisi çıkmıştır.

Bu tarihi durum içinde de yukarıda sözü edilen teori doğmuştur.

Rusya'da ise bambaşka bir tablo görülmektedir.

Birinci olarak, Rusya'da burjuva devrimi (Şubat'tan Mart 1917'ye kadar), Batı'nın tersine, proletaryanın önderliği altında bulunuyordu, mücadelenin seyri içinde köylülüğün,

kendi önderi olarak proletaryanın etrafında toplandığı, burjuvaziye karşı sert mücadeleler içinde kazanıldı.

İkinci olarak, Rusya'da (başarılı) proleter devrimi girişimi (Ekim 1917), yine Batı'nın tersine, burjuva devriminden yarım yüzyıl sonra değil, hemen ardından, yaklaşık 6—8 ay sonra başladı, elbette ki bu süre içinde, köylülük içinden güçlü ve örgütlü bir köy burjuvazisi çıkamazdı 1917 Ekiminde devrilen büyük burjuvazi ise bunun sonucu olarak bir daha toparlanamadı.

Bu son belirtilen husus, işçi-köylü ittifakını daha da sağlamlaştırdı.

Rusya nüfusu içinde azınlığı oluşturan Rus işçilerinin, buna rağmen ülkenin efendisi haline gelmesinin, nüfusun muazzam çoğunluğunun ve her şeyden önce de köylülüğün sempati ve desteğini kazanıp, iktidarı ele geçirmesi ve korumasının, burjuvazinin ise, her türlü teoriye rağmen tecrit olmasının ve köylü yedeğinden yoksun kalmasının nedeni budur.

Buradan şu sonuçlar çıkar:

1 — Yukarıda sözü edilen, proleter nüfus katmanının «mutlak çoğunluğu» teorisi, Rus gerçekliği açısından bakıldığında eksiktir, yanlıştır veya en azından Bay Kautsky'ler tarafından çok basitçe ve bayağıca yorumlanmaktadır.

2 — Devrim sırasında ortaya çıkan, proletarya ile emekçi köylülüğün fiili ittifakı, verili tarihsel koşullarda, Rusya'da Sovyet iktidarının *temelini* oluşturmaktadır.

3 — Komünistlerin görevi, bu fiili ittifakı korumak ve sağlamlaştırmaktır.

Verili durumda tüm sorun, bu ittifakın biçimlerinin her zaman aynı olmayışıdır.

Eskiden, savaş sırasında, ağırlıklı olarak bir *askeri-siyasi* ittifak söz konusuydu, yani biz, çiftlik sahiplerini Rusya'dan kovarak toprakları köylülerin kullanımına verdik; fakat çiftlik sahipleri «mal ve mülklerini» tekrar elde etmek için ülkeyi istila ettiklerinde, onlara karşı savaşarak devrimin kazanımlarını koruduk; buna karşılık olarak köylü bize, işçiler için gıda maddesi ve ordu için insan verdi. Bu, ittifakın bir biçimiydi.

Savaşın bittiği ve toprağın artık tehlikede olmadığı bugün, ittifakın eski biçimi artık yetersiz kalmaktadır. Şimdi ittifakın yeni bir biçimine gerek var. Şimdi gündemde olan, artık köylüye toprağını güvencelemek değil, bu toprağın getirdiği gelir üzerinde özgürce tasarrufta bulunma hakkını köylüye garanti etmektir. Eğer o bu hakka sahip olmazsa, ekim alanının giderek azalması, tarımın seviyesinin daha da düşmesi, ulaşımın ve sanayiin felce uğraması (ekmek sıkıntısı nedeniyle), ordunun çözülmesi (ekmek sıkıntısı nedeniyle) ve tüm bunların sonucu olarak — işçiler ile köylüler arasındaki fiili ittifakın çözülmesi kaçınılmazdır. Kanıtlamaya gerek yoktur ki, devletin elinde asgari ölçüde belli bir tahıl stoku, sanayii yeniden canlandırmakta ve Sovyet devletini korumakta temel etkenlerin en temellisidir. Kronstadt (1921 baharı) olayı, ittifakın eski biçiminin miyadını doldurduğu ve ittifakın gerek işçilere gerek köylülere ekonomik yararlar sağlayan yeni bir biçiminin, *ekonomik* biçiminin zorunlu olduğu yolunda bir uyarıydı.

Yeni Ekonomik Politika'yı anlamanın anahtarı burada yatar.

Teslim yükümlülüğü ve benzeri diğer engellerin kaldırılması, küçük üreticiye serbesti tanıyarak besin maddesi, hammadde ve öteki ürünlerin daha fazla üretilmesi için itilim veren, yeni yoldaki ilk adımlardır. Rusya'nın bugün üretici güçlerin gelişiminde, Kuzey Amerika'nın içsavaştan sonra yaşadığı gibi kitlesel bir atılım yaşadığı dikkate alınırsa, bu adımın dev önemini anlamak zor olmaz. Küçük üreticilerin üretim enerjisini özgür kılan ve ona belirli bir avantaj sağlayan bu adımın, ulaşımı ve sanayii kendi elinde tutan devlet hesaba katıldığında, onu [küçük üreticiyi — ÇN] Sovyet devletinin değirmenine su taşımak zorunda bırakacak bir duruma sokacağı açıktır.

Ne var ki, besin maddesi ve hammadde üretimini artırmak yetmez. Bunun dışında, bu ürünlerin, ulaşımın, sanayiin ve ordunun bakımı vb. için gerekli olan asgari bir ölçüde temini ve hazır tutulması zorunludur. Bunun için ikinci adım olarak —teslim yükümlülüğünün kaldırılmasının sadece bir

tümleyeni olan ayni vergi bir yana bırakılırsa— besin maddesi ve hammadde temininin, Tüketim Kooperatifleri Merkez Birliği'ne (Zentrosoyuz) devredilmesi görülmelidir. Gerçi Zentrosoyuz'un mahalli organlarının disiplin noksanlığı, hızla gelişen meta pazarı koşullarına uymada gösterdiği eksiklik, meta değişiminin ayni biçiminin amaca uygun olmayışı ve para biçiminin hızla gelişimi, para kaynaklarının yokluğu v'b. nedenler, Zentrosoyuz'un üzerine aldığı görevleri yerine getirmesini mümkün kılmadı. Fakat en önemli besin maddeleri ve hammaddelerin büyük ölçüde temin edilmesinde, temel mekanizma olarak Zentrosoyuz'un her geçen gün artan bir rol oynayacağından kuşku duymak için hiçbir vesile yoktur. Bunun için sadece, devletin:

a) Zentrosoyuz'u ülke içinde (resmi olmayan) ticaret faaliyetlerinin finanse edilmesinin merkezi yapması;

b) Devlete karşı hâlâ düşmanca tavır içinde olan başka tür kooperatifleri mali olarak Zentrosoyuz'a tabi kılması;

c) Zentrosoyuz'a şu ya da bu biçimde dış ticaret olanağı vermesi gerekmektedir.

Üçüncü adım olarak, ülkede para dolaşımını ayarlama organı olarak devlet bankasının açılması görülmelidir. Meta pazarının ve para dolaşımının gelişimi iki temel sonuç doğurmuştur:

1 — Gerek ticari operasyonları (özel ve resmi) gerekse üretimdeki operasyonları (fiyatlar v'b.) tamamen rubledeki dalgalanmalara bağımlı kılmaktadır;

2 — Rusya'nın ekonomisini —abluka döneminde olduğu gibi— kapalı, kendi kendine yeten bir ekonomi olmaktan çıkararak, dış dünya ile ticaret yapan, yani rublenin değerindeki yalpalanmaların değişikliklerine bağlı bir trampa ekonomisine dönüştürmüştür.

Ama tüm bunlardan şu sonuç çıkar ki, eğer para dolaşımını düzene sokmaz ve rublenin değer kazanmasını sağlamazsak, gerek içte gerek dıştaki ekonomik operasyonlarımız iki ayağıyla da topallayacaktır. Para dolaşımının regülatörü olarak devlet bankası, sadece alacaklı değil, aynı zamanda yeni emisyonlara başvurmadan kullanılabilecek, büyük özel

tasarrufları kendisine çeken bir pompa da olabilecek olan bu devlet bankası, geleceği çok parlak olsa da, şimdilik henüz «gerçekleşmesi şüpheli bir umut»tur.

Rublenin değer kazanması için bir başka araç ise, ihracatımızın genişlemesi ve korkunç derecede pasif ticaret bilançomuzun iyileştirilmesi olmalıdır. Zentrosoyuz'un dış ticarete çekilmesinin bu konuda yalnızca yararlı olacağı varsayılmalıdır.

Bunun dışında, sadece ödeme aracı olarak değil, aynı zamanda Rusya'nın dış kredisini yükseltme ve böylece kendi rublemize güven duyulmasını sağlama faktörü olarak da bir dış borçlanma gerekmektedir.

Devamla, karma ticaret ve transit şirketleri ile, kısa süre önce Sokolnikov'un «Pravda»da değindiği türden şirketler sorunu kolaylaştıracaktır. Fakat hemen belirtilmelidir ki, sanayide konsesyonların getirilmesi ve hammaddelerimizin yabancı makine ve teknik donatımla normal değişiminin genişlemesi —bu konuda basında belli bir süre çok şey yazıldı—, bizzat para ekonomisinin gelişmesinin faktörleri olarak, tamamen rublemizin önceden değer kazanmasına bağlıdır.

Nihayet dördüncü adım olarak, işletmelerimizin rasyonallik ilkesinin gereklerine göre reorganize edilmesi, küçük, rantabl olmayan işletmelerin kapatılması ya da kiraya verilmesi, yaşamaya en elverişli büyük işletmelere öncelik verilmesi, ölçüsüzce şişmiş olan resmi kurumlarda personel sayısının hızlandırılmış biçimde azaltılması, istikrarlı bir devlet mal ve para bütçesinin oluşturulması ve tüm bu önlemlerin sonucu olarak işletmelerde ve resmi kurumlarda emeklilik ruhunun kökünün kazınması, işçilerin ve memurların disiplin anlayışının genelde yükseltilmesi ve çalışmalarının iyileştirilmesi, yoğunlaştırılması görülmelidir.

Uygulanan, ya da uygulanmak zorunda olan ve hepsi bir arada Yeni Ekonomik Politika denilen şeyi oluşturan önlemler genelde bunlardır.

Söylemeye gerek yok ki, bekleneceği gibi, bu önlemlerin uygulanmasında bir dizi hata yaptık ve onların gerçek karakterini bozduk. Buna rağmen, tam da bu önlemlerin, ülkenin

ekonomik yeniden doğuşuna giden yolu engellerden arındırdığı, tarım ve sanayii ilerlettiği ve proleterler ile köylüler arasındaki *iktisadi* ittifakı tüm engellere, dıştan gelen tüm tehditlere ve Rusya içindeki açlığa rağmen sağlamlaştırabileceği tanıtlanmış sayılmalıdır.

Yeni Ekonomik Politika'nın ilk sonuçları, ekim alanlarının genişlemesi, işletmelerde emek verimliliğinin yükselmesi, köylülüğün maneviyatının iyileşmesi (kitlesel haydutluk son bulmuştur) bu sonucu kuşkusuz onaylamaktadır.

«Pravda» No. 286,
18 Aralık 1921.
İmza: J. S t a l i n.

«PRAVDA»YA

«Pravda», ünlü «Lena günleri»nde, devrimci atılımın dalgaları içinde doğdu. Proleter kitle gazetesi «Pravda»nın, tam da bu günlerde kurulması,

1 — Stolypin'in «sulh ve asayiş»inden sonra, ülkede genel yorgunluk döneminin son bulmasını,

2 — Rus işçi sınıfının 1905'ten sonraki yeni bir devrim için heybetli uyanışını,

3 — İşçi sınıfının en geniş kitlelerinin Bolşevik saflara kazanılmaya başlamasını karakterize ediyordu.

1912 «Pravda»sı — bu, 1917 yılında Bolşevizmin zaferi için temel taşının konmasıydı.

J. Stalin

«Pravda» No. 98,
5 Mayıs 1922.

«PRAVDA»NIN ONUNCU YILDÖNÜMÜ DOLAYISIYLA

(Anılar)

1 — LENA GÜNLERİ

Lena günleri, Stolypin'in «yatıştırma» rejiminin sonucuydu. Genç Parti üyeleri elbette bu rejimin tantanasını yaşamamışlardır ve onu anımsamazlar. Eskilere gelince, onlar, kahrolası sürgün cezalarının anılarını, işçi örgütlerine yapılan haydutça saldırıları, köylülerin kitleler halinde kırbaçlanmasını —ve tüm bunların paravanası olarak— Kara-Yüz ve Kadet Duma'sını unutmamışlardır. Toplumsal düşüncenin zorla engellenmesi, genel yorgunluk ve kayıtsızlık, işçiler arasında sefalet ve çaresizlik, sinik ve gözdağı verilmiş köylüler, polis-çiftlik sahibi-kapitalist sürüsünün genel kudurganlığı — Stolypin «yatıştırma»sının karakteristik çizgileri bunlardır.

Yüzeysel bir gözlemciye, devrimler çağı kesin olarak geçmiş, Rusya'da Prusya tarzı bir «anayasal» gelişme dönemi başlamış gibi gelebilirdi. Menşevik tasfiyeciler bunu açıkça haykırıyor ve Stolypinci legal bir işçi partisi örgütlemenin gerekli olduğunu vaaz ediyorlardı. Hatta, bu vaaza kapılan bazı eski «Bolşevikler», vaktizamaniyle Partimizin saflarını terk ettiler. Kamçının ve obskürantizmin [cehaletin—yn.] zaferi tamdı. «Korkunç ıssızlık» — o sıralar Rusya'nın siyasi yaşamı böyle karakterize edilmekteydi.

Lena günleri, bu «korkunç ıssızlık»ın üzerine bir fırtına

gibi geldi ve herkesin önüne yeni bir tablo açtı. Stolypin rejiminin hiç de o kadar istikrarlı olmadığı, Duma'nın kitlelerin nezdinde bir hiç sayıldığı ve işçi sınıfının yeni bir devrim uğruna mücadeleye atılmak için yeterince enerji toplamış olduğu ortaya çıktı. Sibirya'nın ücra bir köşesinde (Lena üzerinde Bodaibo) işçilerin kurşunlanması, Rusya'nın bir grev dalgasıyla kaplanmasına, Petersburg proletaryasının sokaklara dökülerek palavracı bakan Makarov'u, ağzından düşürmediği küstah sloganı «Böyleydi ve böyle kalacaktır» ile birlikte silip süpürmesine yetti. Bunlar, başlayan güçlü hareketin ilk habercileriydi. «Zvezda»[36] o sıralar, «Yaşıyoruz, kızıl kanımız harcanmamış güçlerin ateşiyle kaynıyor...» diye yazarken haklıydı. Yeni bir devrimci hareketin kabarışı başlamıştı.

Proleter kitle gazetesi «Pravda», işte bu hareketin dalgaları içinde doğdu.

2 — «PRAVDA»NIN KURULUŞU

1912 Nisan'ının ortalarında bir akşamdı. Poletayev yoldaşın evinde iki Duma üyesi (Pokrovski ve Poletayev), iki yazar (Olminski ve Baturin) ve MK üyesi olarak ben (illegal bir kişi olarak ben, «dokunulmazlığı olan» Poletayev'in yanında «sığınak»taydım) «Pravda»nın platformu üzerinde anlaşarak gazetenin ilk sayısını düzenlemiştik. Bu birinci toplantıda, «Pravda»nın en yakın çalışanları Demyan Byedni ve Danilov'un yeralıp almadığını anımsamıyorum.

«Zvezda»nın ajitasyonu, geniş işçi kitlelerinin sempatisi ve işletmelerde ve fabrikalarda «Pravda» için gönüllü kitle bağışları sayesinde, gazete için gerekli teknik ve maddi koşullar hazırdı. «Pravda» hakikaten Rusya, özellikle de Petersburg işçi sınıfının uğraşlarının sonucuydu. Bu çaba olmasaydı, «Pravda» varolamazdı.

«Pravda»nın fizyonomisi açıktı: «Pravda», «Zvezda» platformunu kitleler arasında popülarize etme misyonuna sahipti. «Pravda» daha ilk sayısında: «Zvezda'yı okuyan ve çalışan-

larını tanıyanlar, —ki bunlar aynı zamanda «Pravda»nın da çalışanlarıdır,— «Pravda»nın hangi doğrultuda çalışacağını hemen kavrayacaktır»[37] diye yazıyordu. «Zvezda» ve «Pravda» arasındaki fark sadece, «Pravda»nın okuyucu çevresinin, «Zvezda» okuyucuları gibi sadece ileri işçilerden değil, geniş işçi kitlelerinden de oluşmasıydı. «Pravda», yeni mücadeleye çekilen, ancak politik olarak geri kalmış Rus işçi sınıfının geniş kitlelerini Parti bayrağı altında toplamada ileri işçilere yardımcı olacaktı. Tam da bu yüzden «Pravda», o dönemde, işçiler arasından yazarlar yetiştirmeyi ve bunları gazetenin yönetimine katmayı görevlerinden biri sayıyordu.

«Pravda» ilk sayısında şöyle yazıyordu: «İşçilerin sadece sempati duymakla yetinmemelerini, gazetemizin yönetiminde aktif çalışmalarını istiyoruz. İşçiler, yazarlığın kendileri için «alışılmamış» bir iş olduğunu söylememeliler: İşçi yazarlar gökten hazırlop düşmezler, sadece edebi çalışma sırasında giderek yetişirler. Sadece işe cesaretle başlamak gerekiyor: birkaç kez tökezlenilir, ve sonra yazı yazma öğrenilir...»[38]

3 — «PRAVDA»NIN ÖRGÜTSEL ÖNEMİ

«Pravda», Partimizin illegal örgütlerinin tamamen Bolşeviklerin elinde bulunduğu (Menşevikler bu alandan kaçmışlardı), legal biçimlerdeki örgütlerin ise —Duma fraksiyonu, basın, hastalık kasaları, sigorta kasaları, sendikalar— henüz tamamen Menşeviklerden koparılmamış olduğu bir gelişim döneminde dünyaya gözlerini açtı. Bu dönem, Bolşeviklerin, işçi sınıfının legal örgütlerinden Tasfiyecileri (Menşevikler) kovmak için verdiği kararlı mücadele dönemiydi. Menşevikleri «görevden alma» sloganı o dönemde işçi hareketinin en popüler sloganıydı. «Pravda» sayfaları, sigorta örgütlerinde, hastalık kasalarında ve sendikalarda bir dönem yuvalanmış bulunan Tasfiyecilerin, buralardan kovuldukları üzerine haberlerle doluydu. İşçi kuryesinin tüm altı üyeliği de Menşeviklerin elinden alındı. Menşevik basın da aynı ya da hemen

hemen aynı çaresizlik içinde bulunuyordu. Bu, Bolşevik eğilimli işçilerin Parti uğruna verdikleri gerçekten kahramanca bir mücadeleydi, çünkü çarlığın ajanları uyumuyorlardı. Bolşevikleri izliyor ve onları yok etmeye uğraşıyorlardı; legal örtü olmaksızın, illegaliteye itilmiş Parti gelişemezdi. Dahası, legal örgütleri ele geçirmeksizin Parti, o zamanki siyasi koşullar altında duyargalarını geniş kitlelere doğru uzatıp onları kendi bayrağı etrafında toplayamazdı, kitlelere yabancılaşır ve kendi yağında kavrulan tecrit olmuş bir çevreye dönüşürdü.

Parti ilkesi uğruna, işçilerin kitle partisini oluşturmak uğruna bu mücadelenin merkezinde «Pravda» vardı. «Pravda», legal işçi örgütlerinin ele geçirilmesinde Bolşeviklerin başarılarını toparlayarak aydınlatan salt bir gazete değildi — o aynı zamanda bu örgütleri Partinin illegal üsleri etrafında birleştiren ve işçi hareketini belirli bir hedefe doğru yönelten örgütleyici merkezdi. Lenin yoldaş daha «Ne Yapmalı?»da (1902), doğru yönetilen bir tüm-Rusya mücadele gazetesinin, sadece kollektif bir ajitatör değil, aynı zamanda kollektif bir örgütleyici de olmak zorunda olduğunu yazıyordu. İllegal Parti örgütlerinin korunması ve legal işçi örgütlerinin ele geçirilmesi için Tasfiyecilere karşı mücadele döneminde «Pravda» işte böyle bir gazete haline geldi. Tasfiyeciler üzerinde zafer kazanmaksızın, birliğinden doğan gücü ve proletaryaya bağlılığından doğan yenilmezliği ile 1917'yi örgütleyen Partiye sahip olamayacağımız doğru ise, «Pravda»nın ısrarlı ve özverili çalışmasının da Tasfiyeciler üzerindeki bu zaferi büyük oranda hazırladığı ve hızlandırdığı da aynı derecede doğrudur. Bu anlamda eski «Pravda», kuşkusuz Rus proletaryasının gelecekteki şanlı zaferinin müjdecisiydi.

«Pravda» No. 98,
5 Mayıs 1922.
İmza: J. Stalin.

LENİN YOLDAŞ İSTİRAHATTE
NOTLAR

«Lenin yoldaş istirahatte» konusu üzerine, bu istirahatin sona ermek üzere olduğu ve Lenin yoldaşın kısa süre sonra çalışmaya geri döneceği bir zamanda, yazı yazılmaması gerektiği görüşündeyim. Ayrıca, öyle çok ve öyle değerli izlenimler edindim ki, bunlar üzerine —«Pravda» redaksiyonunun istediği gibi— kısa bir not biçiminde yazmak pek amaca uygun olmayacak. Fakat redaksiyonun ısrarı üzerine, yazma zorunluluğu doğdu.

Cephede zaman zaman, «üstüste» birkaç gece ve gündüz molasız ve uykusuz sürekli çarpışan ve çarpışmadan gölge gibi dönüp yere yığılıp «tam 18 saat uyuyan», dinlendikten sonra yine —onsuz «yaşayamadıkları»— çarpışmalara giden eski savaşçılarla karşılaştım. Bir buçuk aylık bir aradan sonra Temmuz'da Lenin yoldaşı yeniden gördüğümde, bende, yorucu, kesintisiz savaşlardan sonra dinlenebilmiş ve yenilenmiş eski bir savaşçı izlenimi bırakmıştı. Canlı ve eski haline dönmüş, fakat yorgunluğun, aşırı zorlamanın izlerini hâlâ taşıyan [bir savaşçı — ÇN].

«Gazete okumama izin yok», diyor Lenin yoldaş alaylı bir biçimde, «politika üzerine konuşmama izin yok, masanın üstünde bir kağıt parçası görsem, o bir gazete olabilir ve disiplini çiğnemiş olurum korkusuyla, masanın etrafından büyük bir yay çizerek geçiyorum.»

Buna gülmek zorunda kalıyor ve Lenin yoldaşın disiplinliliğini son derece övüyorum. Ancak hemen ardından, birara-

ya gelen profesyonel politikacıların, politika konuşmadan duramayacaklarını anlayamayan doktorlarla alay ediyoruz.

Lenin yoldaşın büyük bir açlıkla sorular sorması, ve çalışma dürtüsü, o engellenemez çalışma dürtüsü şaşılacak gibi. Aç kaldığı hemen görülüyor. Sosyal-Devrimciler Davası[39], Cenova ve Lahey[40], hasat beklentisi, sanayi ve maliye — tüm bu sorunları sırayla konuşuyoruz. Fikrini söylemekte ağırdan alıyor ve olayların ardında kaldığından yakınıyor. Çoğunlukla soru soruyor ve tek sözcüğü bile kaçırmıyor. Hasat beklentisinin iyi olduğunu öğrendiğinde son derece canlanıyor.

Bir ay sonra ise bambaşka bir tabloyla karşılaştım. Bu kez Lenin yoldaşı kitap ve gazetelerden oluşan bir dağın önünde buldum (okumasına ve politika konuşmasına sınırsız izin verilmişti). Yorgunluk ve aşırı zorlamadan iz bile kalmamıştı. Sinirli çalışma dürtüsü yok olmuş, açlık giderilmişti. Rahata ve güvene kavuştuğu hemen görülüyordu. Artık o, bir gözünü kısarak karşısındakine kurnazca bakan eski Lenin'imizdi.

Bu nedenle bu kez konuşmamız da daha canlı oldu.

İç durum... Hasat... Sanayiin durumu... Rublenin değeri... Devlet bütçesi.

«Durum ağır. Fakat en zor günler geride kaldı. Hasat sorunu temelden kolaylaştırıyor. İyi hasattan sonra sanayi ve maliye konusunda bir iyiye gidiş gündeme gelmek zorunda. Şimdi söz konusu olan, kuruluş ve işletmelerimizin kısıtlanması ve niteliğinin iyileştirilmesi sayesinde, devleti fuzuli harcamalardan kurtarmaktır. Bu noktada özellikle sağlamlık gerekiyor; sonrasında kazanırız, mutlaka kazanırız.»

Dış siyasi durum... Antant... Fransa'nın tavrı... İngiltere ve Almanya... Amerika'nın rolü...

«Açgözlüler ve birbirlerinden nefret ediyorlar. Birbirlerine girecekler. Acele etmeye gerek yok. Yolumuz doğru: Barış ve anlaşma yanlısıyız, fakat köleliğe ve köleleştirici anlaşma koşullarına karşıyız. Dümeni sıkıca elimizde tutarak, çizdiğimiz rotayı izlemek zorundayız, ne komplimanlardan ne de gözdağı verilmekten etkilenmemeliyiz.»

Sosyal-Devrimciler ve Menşevikler, Sovyet Rusya'ya karşı kudurganca ajitasyonları...

«Evet, Sovyet Rusya'yı gözden düşürmeyi amaç edindiler. Emperyalistlerin Sovyet Rusya'ya karşı mücadelesini kolaylaştırıyorlar. Kapitalizmin bataklığına saplandılar ve çukura kayıyorlar. Varsın çırpınsınlar. İşçi sınıfı için onlar çoktan ölmüştür.»

Beyaz basın... Mültecilik... Lenin'in öldüğü yolunda, ayrıntılı tasvirlerle, inanılmaz hikayeler...

Lenin yoldaş gülerek: «Varsın yalanlarla kendilerini teselli etsinler, can çekişenlerin son tesellisini ellerinden almayalım» diyor.

15 Eylül 1922.

Lenin Yoldaş İstirahatte.
«Pravda» No. 215'in magazin eki,
24 Eylül 1922.

PETROGRAD'A SELAM
TEMSİLCİLER SOVYETİ'NE

Proleter diktatörlüğün doğuşunun beşinci yıldönümünde Kızıl Petrograd'ı, bu diktatörlüğün beşiğini selamlarım.

J. Stalin

«Petrogradskaya Pravda»
(Petrograd Pravda'sı) No. 251,
5 Kasım 1922.

BAĞIMSIZ ULUSAL CUMHURİYETLERİN BİRLEŞMESİ SORUNU

Bir «Pravda» muhabiri ile konuşma

Muhabirimizin, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kuruluşuna ilişkin sorularına, *Stalin* yoldaş şu açıklamaları yaptı: [41]

Bağımsız Cumhuriyetlerin birleşmesi hareketi kimin inisiyatifiyle başladı?

— Hareketin inisiyatifi, bizzat bu Cumhuriyetlerin elindedir. Daha üç ay önce Trans-Kafkasya Cumhuriyetlerinin yönetici çevrelerinden, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerinin birleşik ekonomik cephesinin yaratılması ve bu cumhuriyetlerin *bir* federal devlet halinde birleşmesi talebi geldi. Daha o zamanlar sorun, Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan'ın bazı bölgelerinde, geniş Parti toplantılarına götürüldü ve ilgili kararlardan anlaşılacağı gibi, muazzam bir coşkuyla karşılandı. Bununla aşağı-yukarı aynı zamanda, Ukrayna ve Byelo-Rusya'da da birleşme sorunu ortaya atıldı ve buralarda da, geniş Parti çevrelerinde, tıpkı Trans-Kafkasya'da olduğu gibi, son derece coşkulu bir yankı buldu.

Bu hususlar, hareketin yaşam gücüne ve Cumhuriyetlerin birleşmesinin kesinlikle karar aşamasına gelmiş bir sorun olduğuna kuşkusuz en iyi kanıttır.

Bu hareket nasıl başlamıştır, temel motivleri nelerdir?

— Motivler esas olarak ekonomik niteliktedir. Köylü ekonomisi için yardım, sanayiin canlandırılması, ulaşım, PTT kurumlarının iyileştirilmesi, finans sorunları, konsesyonlar ve diğer ekonomik anlaşmalar sorunu, dış pazarlarda alıcı veya satıcı olarak ortak faaliyet — Cumhuriyetler Birliği lehindeki hareketi ortaya çıkaran sorunlar bunlardır. Cumhuriyetlerimizin iç ekonomik kaynaklarının bir yanda içsavaş sonucu, öte yanda ülkeye azçok önemli miktarda yabancı sermaye akışı olmaması sonucu tükenmesi, Sovyet Cumhuriyetlerimizden hiçbirinin kendi güçleriyle ekonomilerini canlandıramayacakları bir durum yaratmıştır. Bu durum, içsavaşın sona ermesinden sonra, Sovyet Cumhuriyetlerinin ilk kez ekonomik sorunların çözümünü ciddi olarak ele aldığı ve bu sırada, tek tek Cumhuriyetlerin yalıtık uğraşlarının ne kadar yetersiz olduğunu gördüğü, sanayi ve tarımın yeniden kurulması doğrultusunda tek çıkar yol olarak bu uğraşların birleştirilmesinin ve Cumhuriyetlerin ekonomik birliğinin kaçınılmaz olduğunu kavradığı bugün, olanca şiddetiyle duyulmaktadır.

Ne var ki, tek tek Cumhuriyetlerin ekonomik uğraşlarını gerçekten birleştirmek, evet Cumhuriyetleri yekpare bir ekonomik birlikte birleştirmek için, buna tekabül eden, bu Cumhuriyetlerin ekonomik yaşamlarını belirli bir yola yöneltmeye yetenekli sürekli işleyen Birlik organları oluşturmak zorunludur. Bu Cumhuriyetlerin kendi aralarında yaptıkları eski ekonomik ve ticari anlaşmaların bugün yetersiz kalmasının nedeni budur. Bir Cumhuriyetler Birliği hareketinin, bu anlaşmaları aşması ve Cumhuriyetlerin birleşmesini gündeme getirmesinin nedeni budur.

Bu birleşme eğilimini tamamen yeni bir olgu olarak mı görüyorsunuz, yoksa bu eğilimin bir tarihçesi var mı?

— Bağımsız Cumhuriyetlerin birleşme hareketi beklenmedik ve «yepyeni» bir olgu değildir. Bunun bir tarihçesi var-

dır. Bu birleşme hareketi, halihazırda iki gelişme aşamasını geride bırakmış ve şimdi üçüncü aşamaya girmiştir.

Birinci aşama —1918-1921 yılları—, Cumhuriyetlerin varlığının ölümcül bir tehlikeyle karşı karşıya olduğu ve bu Cumhuriyetlerin, varlıklarını korumak için askeri alanda birleşmek zorunda kaldıkları müdahale ve içsavaş dönemidir. Bu aşama, Sovyet Cumhuriyetlerinin askeri birleşmesi, askeri ittifakı ile son buldu.

İkinci aşama —1921 sonu-1922 başı—, Batı'nın kapitalist güçlerinin, müdahalenin başarısızlığından dolayı uğradıkları hayal kırıklığıyla, Sovyet Cumhuriyetlerinde kapitalist mülkiyetin yeniden tesisini, artık askeri değil de, diplomatik yollarla gerçekleştirme girişiminde bulundukları, Batı'nın baskısına karşı koyabilmek için kaçınılmaz araç olarak Sovyet Cumhuriyetlerinin diplomatik birleşik cephesinin kurulduğu Cenova ve Lahey dönemidir. Bu temel üzerinde, Cenova Konferansı'nın açılmasından önce imzalanan ve Sovyet Cumhuriyetlerinin diplomatik birleşmesinden başka birşey olmayan sekiz bağımsız Cumhuriyetin RSFSC ile yaptığı ünlü anlaşma[42] ortaya çıktı. İkinci aşama, Cumhuriyetlerimizin diplomatik ittifakı aşaması, böyle sona erdi.

Bugün Ulusal Cumhuriyetlerin birleşme hareketi, üçüncü aşamaya, ekonomik birleşme aşamasına girmiştir. Bu üçüncü aşamanın, birleşme hareketinin önceki iki aşamasını sona erdirdiğini anlamak zor olmasa gerek.

Fakat buradan, Cumhuriyetlerin birleşmesinin, Rusya ile yeniden birleşmeye, Rusya ile kaynaşmaya yol açacağı sonucu çıkmaz mı? Örneğin Uzak-Doğu Cumhuriyeti'nin durumu gibi.

— Hayır, buradan bu sonuç çıkmaz! Uzak-Doğu Cumhuriyeti[43] ile, yukarıda sözü edilen Ulusal Cumhuriyetler arasında ilkesel bir fark vardır:

a) Birincisi asla ulusal etkene göre değil, yapay olarak (tampon devlet), taktik nedenlerle (burjuva-demokratik biçi-

min, Japonya'nın ve diğer güçlerin emperyalist emellerine karşı güvenilir bir garanti oluşturacağına inanılıyordu) kurulurken, sonuncular tam tersine, ilgili milliyetlerin gelişmesinin doğal sonucu olarak oluştular, ve bunların temelinde esas olarak ulusal etken yatıyordu.

b) Uzak-Doğu Cumhuriyeti, nüfusunun ezici çoğunluğunun ulusal çıkarları hiçbir şekilde yaralanmaksızın ortadan kaldırılabilecekken (çünkü o da Rusya nüfusunun çoğunluğu gibi Ruslardan oluşmaktadır), Ulusal Cumhuriyetlerin ortadan kaldırılması, Rus olmayan milliyetlerin ortadan kaldırılmasını, bu milliyetlerin Ruslaştırılmasını gerektirecek olan gerici bir saçmalık olacaktır. Öyle ki, bu gerici Don Kişot'luğa, Kara-Yüz Şulgin gibi, Rus şovenizminin karanlık adamları bile karşı koyarlar.

Emperyalistlere karşı garanti olarak burjuva-demokratik biçimin işe yaramaz olduğunu anlar anlamaz Uzak-Doğu Cumhuriyeti'nin kendi kendini feshedebilmiş olması ve Uraller ya da Sibirya'ya benzer şekilde, kendi Halk Komiserleri Konseyi ve kendi Merkez Yürütme Komitesi olmaksızın, Rusya'nın bir parçası, onun bir bölgesi haline gelmiş olması; çok farklı bir temelde inşa edilmiş olan Ulusal Cumhuriyetlerin ise tasfiye edilemeyeceği ve kendi Merkez Yürütme Komitelerine ve Halk Komiserleri Konseylerine —bunları yaratan milliyetler varoldukça, ulusal dil, ulusal kültür, ulusal yaşam tarzı, gelenek ve görenekler varoldukça— sahip olmalarının engellenemeyeceği de bununla açıklanır. Ulusal Sovyet Cumhuriyetlerinin federal *bir* devlet halinde birleşmesinin, Rusya ile yeniden birleşmelerine, onunla kaynaşmalarına yol açmamasının nedeni budur.

Cumhuriyetlerin yekpare bir Birlik halinde birleşmesinin karakteri ve biçimi sizce nelerdir?

— Birleşmenin karakteri, gönüllü, yalnızca gönüllü olmalıdır, her Ulusal Cumhuriyete ise Birlik'ten çekilme hakkı tanınacaktır. Böylece gönüllülük ilkesi, Sovyet Sosyalist Cum-

huriyetleri Birliği'nin kuruluşu üzerine bir sözleşmenin temeli kılınmalıdır.

Birleşme üzerine sözleşme: RSFSC (bölünmemiş federal bir yapı olarak), Trans-Kafkasya Federasyonu[44] (aynı şekilde bölünmemiş federal bir yapı olarak), Ukrayna ve Byelo-Rusya'yı kapsamaktadır. Sosyalist olmayan Cumhuriyetler olarak —salt Sovyet Halk Cumhuriyetleri olarak— Buhara ve Horezm[45], doğal gelişme onları sosyalist cumhuriyet haline getirinceye değin, muhtemelen bu birleşmenin dışında kalacaklardır.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin en yüksek organları şunlardır: Birlik mensubu Cumhuriyetler tarafından, temsil ettikleri nüfusla orantılı olarak seçilen Birlik Merkez Yürütme Komitesi, ve Birlik Merkez Yürütme Komitesi tarafından kendi yürütme organı olarak seçilen Birlik Halk Komiserleri Konseyi.

Birlik Merkez Yürütme Komitesi'nin işlevleri şunlardır: Birlik mensubu Federasyon ve Cumhuriyetlerin siyasi ve ekonomik yaşamı için temel ilkeleri hazırlamak.

Birlik Halk Komiserleri Konseyi'nin işlevleri şunlardır:

a) Birliğin askeri işleri, dışişleri, dış ticaret, demiryolları, PTT işlerinin dolaysız ve bir elden yönetilmesi;

b) Birlik mensubu Cumhuriyetlerin ve Federasyonların komiserliklerinin, Maliye, Beslenme Komiserlikleri, Ekonomi Konseyleri, Çalışma ve Denetleme Komiserliklerinin faaliyetlerinin yönetilmesi. Bu Cumhuriyet ve Federasyonların içişleri, tarım, eğitim, adalet, sosyal yardım ve halk sağlığı komiserlikleri, doğrudan ve sınırsız kendi ellerinde olacaktır.

Görüşüme göre, Ulusal Cumhuriyetlerin birleşme hareketi temelinde çerçevesi çizilebileceği ölçüde, Cumhuriyetler Birliği halinde birleşmenin genel biçimi budur.

İki Birlik organı dışında (Merkez Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyi), bu ikisi arasında bir ara halka biçiminde, deyim yerindeyse bir *üst* meclis olarak üçüncü bir Birlik organı daha yaratılması gerektiği düşünülmektedir. Bu mecliste her milliyet aynı sayıda delegeyle temsil edilecektir. Fakat bu görüş, Ulusal Cumhuriyetlerde sempa-

ti bulmayacaktır, çünkü en azından gelişiminin bugünkü aşamasında, *üst* meclisli iki meclis düzeni Sovyet inşasıyla bağdaşmamaktadır.

Cumhuriyetler Birliği sizce ne kadar hızlı oluşabilir ve bunun uluslararası önemi nedir?

— Ben, bir Cumhuriyetler Birliği'nin kurulacağı günün pek uzak olmadığına inanıyorum. Birliğin kurulmasının önümüzdeki RSFSC X. Sovyet Kongresi'nin toplantıya çağrılmasıyla aynı zamana rastlaması tamamen imkan dahilindedir.

Bu Birliğin uluslararası önemine gelince, bu konuda özel açıklamalar yapmaya nerdeyse hiç gerek yoktur. İçsavaş döneminde Sovyet Cumhuriyetlerinin askeri ittifakı, düşmanlarımızın askeri müdahalesine karşı koymamızı mümkün kıldıysa, ve Cenova ve Lahey döneminde bu Cumhuriyetlerin diplomatik ittifakı, Antant'ın diplomatik baskısına karşı koymamızı kolaylaştırdıysa, hiç kuşkusuz Sovyet Cumhuriyetlerinin *bir* federal devlet halinde birleşmesi, Sovyet Cumhuriyetlerinin ekonomik başarısını temelden kolaylaştıracak ve onları, uluslararası kapitalizmin saldırılarına karşı kalelere dönüştürecek bir çok-yönlü askeri-ekonomik işbirliği biçimini yaratacaktır.

«Pravda» No. 261,
18 Kasım 1922.

SOVYET CUMHURİYETLERİNİN BİRLEŞMESİ ÜZERİNE

X. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi'nde Rapor[46]
26 Aralık 1922

Yoldaşlar! Birkaç gün önce, daha bu Kongrenin açılışından önce, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Prezidyumu'nun eline, Trans-Kafkasya Cumhuriyetlerinin, Ukrayna ve Byelo-Rusya'nın Sovyet Kongreleri tarafından alınmış, bu Cumhuriyetlerin *bir* federal devlet halinde birleşmelerinin arzu edilir ve zorunlu olduğunu belirten bir dizi karar geçti. Tüm-Rusya MYK Prezidyumu bu soruna tavır takındı ve birleşmenin aktüel olduğu yönünde görüş belirtti. Bu karara uygun olarak, Cumhuriyetlerin birleşmesi şimdiki Kongrenin gündemine alındı.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerinin birleşmesi yönündeki kampanya, bundan üç-dört ay önce başladı. Bu konuda inisiyatif, Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan Cumhuriyetlerinden geldi; sonra Ukrayna ve Byelo-Rusya Cumhuriyetleri de onlara katıldı. Bu kampanyanın anlamı, eski sözleşme ilişkisinin —RSFSC ve diğer Sovyet Cumhuriyetleri arasındaki bir konvansiyon ilişkisinin — miyadını doldurmuş olmasında, yetersiz olduğunun anlaşılmasında aranmalıdır. Kampanyanın anlamı, eski sözleşme ilişkisinden kaçınılmaz olarak daha sıkı bir birliğe, yani yürütme ve yasama karakterli ilgili Birlik organlarıyla, bir Birlik Merkez Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyi ile yekpare bir federal

devletin yaratılmasını şart koşan ilişkilere geçilmesi gerektiğidir. Kısacası: Eskiden zaman zaman, konvansiyon ilişkileri çerçevesinde karara bağlanan şey, kampanyada önerildiği gibi, daimi bir kurum haline getirilmelidir.

Cumhuriyetleri birleşme yoluna iten nedenler nelerdir? Bu birleşmeyi zorunlu kılan koşullar nelerdir?

Sovyet Cumhuriyetlerinin *bir* federal devlet halinde birleşmesini kaçınılmaz kılan üç koşullar grubu vardır.

Birinci koşullar grubu, iç ekonomik durumumuzla ilgilidir.

İlk olarak, yedi yıllık bir savaştan sonra Cumhuriyetlerin elinde bulunan ekonomik yardımcı kaynakların fukaralığıdır, bu fukara kaynaklardan daha rasyonel bir şekilde yararlanmaya ve tüm Cumhuriyetlerde Sovyet iktidarının belkemiğini oluşturan en önemli ekonomi dallarını geliştirmeye bizi zorlayan bu fukaralıktır.

İkinci olarak, tarihsel olarak oluşmuş bulunan doğal işbölümü, Fedarasyonumuzun çeşitli bölgeleri ve Cumhuriyetleri arasındaki ekonomik işbölümüdür. Örneğin, Kuzey, Güneye ve Doğuya dokuma; Güney ve Doğu da Kuzeye pamuk, yakıt vb. sağlar. Tek tek bölgeler arasında oluşmuş bulunan bu işbölümü, bir kalemde çizilip atılamaz; Federasyonun ekonomik gelişmesinin tüm seyri onu tarihsel olarak oluşturmuştur. Ve, Cumhuriyetlerin ayrı varlığı halinde tek tek bölgelerin tam gelişmesini olanaksız kılan bu işbölümü, Cumhuriyetlerin yekpare bir ekonomik bütün içinde birleşmesini emretmektedir.

Üçüncü olarak, Federasyonun tümü içinde, tüm mümkün birleşmelerin sinir sistemini ve temelini oluşturan belli-başlı ulaşım araçlarının birliğidir. Kendiliğinden anlaşılır ki, ulaşım araçlarının, tek tek Cumhuriyetler tarafından ayrı ayrı yönetilmesine ve yalnızca bu Cumhuriyetlerin çıkarlarına hizmet etmesine izin verilemez, çünkü bu durum, ekonomik yaşamın ana sinir sistemini —ulaşım araçlarını— plansız olarak kullanılan münferit parçacıklar yığınına dönüştürür. Bu husus da Cumhuriyetleri *bir* devlet halinde birleşmeye eğilimli kılmaktadır.

Son olarak, mali kaynaklarımızın fukaralığıdır. Açıkça söylemek gerekir ki yoldaşlar, Sovyet iktidarının kuruluşunun altıncı yılında, mali durumumuz, büyük bir gelişim için, örneğin yılda 500 milyon ruble getiren içki gelirine —bizim bu olanağımız olmayacaktır— ve yabancı ülkelerden birkaç yüz milyonu bulan krediye —bizim bu olanağımız da yok— sahip bulunan eski rejimden önemli ölçüde daha az olanak vermektedir. Tüm bunlar, bu kadar fukara mali gelişme olanaklarımızın, güçlerimizi birleştirmedikçe, tek tek Cumhuriyetlerin mali kaynaklarını biraraya getirmedikçe, Cumhuriyetlerimizin mali ekonomisinin temel ve günlük görevlerini çözemeyeceğimizi göstermektedir.

Cumhuriyetlerimizi birleşme yoluna iten ilk koşullar grubu bunlardır.

Cumhuriyetlerin birleşmesini emreden ikinci koşullar grubu, dış durumumuzla bağıntılıdır. Askeri durumumuzu kastediyorum. Dış Ticaret Halk Komiserliği tarafından yabancı sermaye ile sürdürülen ilişkilerimizi kastediyorum. Son olarak, burjuva devletlerle diplomatik ilişkilerimizi kastediyorum. Unutmamalıyız ki, yoldaşlar, Cumhuriyetlerimiz içsavaş durumundan başarıyla çıktılarsa da, dışardan bir saldırı tehlikesi ortadan kalkmış olmaktan uzaktır. Bu tehlike, özellikle silahsızlanma yolunu tuttuğumuz —elbette manevi silahsızlanma değil, ama fiili maddi silahlanmanın azaltılması yolunu tuttuğumuz— şu anda, askeri cephemizin tamamen birleşik olmasını, ordumuzun tamamen birleşik olmasını gerektirmektedir. Birliklerimizin asker sayısını 600 000 kişiye indirdiğimiz tam da şu sırada, Cumhuriyetin dış güvenliğini garantileyebilecek yekpare, yırtılamaz bir askeri cepheye ihtiyacımız var.

Askeri tehlikenin dışında, Federasyonumuzun ekonomik olarak tecrit edilme tehlikesi de sürmektedir. Cenova ve Lahey'den sonra ve Urquhart olayından[47] sonra, Cumhuriyetimizin boykot edilmesinin başarılı olmadığını, fakat ekonomimizin gereksinmeleri için büyük bir sermaye akışının görülmediğini de biliyorsunuz. Cumhuriyetlerimizin ekonomik olarak tecrit edilmesi tehlikesi sürmektedir. Askeri müdaha-

leden daha az tehlikeli olmayan bu yeni müdahale biçimi, kapitalist kuşatma karşısında ancak ve yalnız Sovyet Cumhuriyetlerimizin birleşik ekonomik cephesinin kurulması ile ortadan kaldırılabilir.

Son olarak, diplomatik durumumuz. Daha kısa süre önce, Lozan Konferansının[48] açılmasından hemen önce, Antant devletlerinin, bütün araçlarla Federasyonumuzu nasıl tecrit etmeye çalıştıklarına tanık oldunuz. Diplomatik açıdan bu işte başarılı olamadılar. Federasyonumuza karşı yöneltilen örgütlü diplomatik boykot delindi. Antant, Federasyonumuzu hesaba katmak, gerilemek, biraz geri çekilmek zorunda kaldı. Federasyonumuzu diplomatik olarak tecrit etme yolundaki bu ve benzeri çabaların yinelenmeyeceğini ummak için hiçbir neden yok. Birleşik bir cephe zorunluluğu —bu kez diplomatik alanda— buradan geliyor.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerini birleşme yoluna iten ikinci koşullar grubu budur.

Gerek birinci gerek ikinci koşullar grubu, Sovyet iktidarının kurulmasından beri aralıksız etkide bulunmuş ve geçerli kalmıştır. Gerek az önce sözünü ettiğim ekonomik gereksinimlerimiz, gerek dış politika alanındaki askeri ve diplomatik gereksinimlerimiz kuşkusuz daha önce de vardı. Ama bu koşullar, içsavaşın bitmesinden sonra, Cumhuriyetlerin ekonomik inşaya girişme olanağına ilk kez kavuştukları, ekonomik olanaklarının tüm fukaralığını ve gerek içte, ekonomik alanda, gerek dışa karşı birleşme zorunluluğunu ilk kez gördükleri bugün, olağanüstü bir önem kazanmıştır. Sovyet iktidarının kuruluşunun altıncı yılında, bağımsız Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerinin birleşmesinin neden şimdi güncel bir sorun haline geldiğinin nedeni budur.

Son olarak, birleşmeyi gerekli kılan ve Sovyet iktidarının yapısal karakteriyle, Sovyet iktidarının sınıf niteliğiyle bağıntılı olan üçüncü olgular grubu. Sovyet iktidarı öyle inşa edilmiştir ki, özünün derinliklerinde enternasyonal olan Sovyet iktidarı, kitleler arasında, bütün araçlarla, birleşme düşüncesini teşvik eder, onları kendisi birleşme yoluna götürür. Eğer sermaye, özel mülkiyet ve sömürü insanları böler

ve onları düşman kamplara ayırıyorsa —buna örnek olarak Büyük Britanya, Fransa ve hatta bu devletlerin temelini kemiren içsel bağdaşmaz ulusal çelişkileri ile Polonya ve Yugoslavya gibi çok-uluslu küçük devletler verilebilir—, eğer orada, kapitalist demokrasinin egemen olduğu ve devletlerin özel mülkiyete dayandığı diyelim ki Batı'da, devletin tüm temeli, ulusal kini, çatışma ve savaşı stimüle ediyorsa; burada, iktidarın sermayeye değil emeğe, özel mülkiyete değil kollektif mülkiyete, insanın insan tarafından sömürüsüne değil, bu sömürüye karşı mücadeleye dayandığı Sovyetler dünyasında, burada tam tersine emekçi yığınları doğal bir şekilde sosyalist *bir* aile içinde birleşmeyi hedeflemeye teşvik eden, bizzat devlet iktidarının niteliğidir.

Batı'da, burjuva demokrasisi dünyasında, çok-uluslu devletlerin tedricen nasıl çöktüğünü, nasıl bileşenlerine dağıldığını gözlemlememiz (örneğin, Hindistan, Mısır, İrlanda ile nasıl başa çıkacağını bilmediğim Büyük Britanya, ya da kendi Byelo-Rusları, Ukraynalıları ile nasıl başa çıkacağını yine bilmediğim Polonya); burada ise, en azından 30 milliyeti birleştiren Federasyonumuzda, tersine, bağımsız Cumhuriyetler arasındaki devlet bağlarının bir güçlenmesi sürecini, bağımsız milliyetlerin *bir* bağımsız devlet halinde gittikçe sıkılaşan bir yakınlaşmasına götüren bir süreci görmemiz karakteristik değil midir! İşte size iki devletsel birleşme tipi — birincisi, devletin dağılmasına yol açan kapitalist tip, ve ikincisi, tersine, bir zamanlar bağımsız olan milliyetlerin, *bir* bağımsız devlet halinde, tedricen ama sağlam bir yakınlaşmasına götüren Sovyetik tip.

Tek tek Cumhuriyetleri birleşme yoluna iten üçüncü olgular grubu budur.

Peki, Cumhuriyetlerin birleşmesinin biçimi hangisi olmalıdır? Birleşmenin temelleri, RSFSC Merkez Yürütme Komitesi Prezidyumu'nun, Ukrayna, Byelo-Rusya ve Trans-Kafkasya Sovyet Cumhuriyetlerinden almış bulunduğu kararlarda anahatlarıyla çizilmiştir.

Dört Cumhuriyet birleşmektedir: Bölünmemiş federal yapı olarak RSFSC, yine bölünmemiş federal yapı olarak

Trans-Kafkasya Cumhuriyeti, Ukrayna ve Byelo-Rusya. Sosyalist Cumhuriyet değil, fakat Sovyet Halk Cumhuriyeti olan iki bağımsız Sovyet Cumhuriyeti. Horezm ve Buhara, sadece ve sadece, henüz sosyalist cumhuriyetler olmadıkları için, şimdilik bu birleşmenin çerçevesi dışında kalmaktadır. İçsel olarak sosyalizme doğru geliştikçe, bu Cumhuriyetlerin de, şimdi oluşturulmakta olan federal devlete gireceklerinden benim kuşkum yok, umarım sizin de kuşkunuz yoktur, yoldaşlar.

Cumhuriyetler Birliği'ne, bölünmemiş federal yapı olarak RSFSC'nin değil de, bu federal yapı önce kendi bileşenlerine ayrıldıktan sonra, RSFSC mensubu tek tek cumhuriyetlerin girmesi sanki amaca daha uygunmuş gibi görülebilir. Bu yolun rasyonel olmadığını, amaca uygun olmadığını ve kampanyanın kendi gidişi tarafından dıştalanacağını düşünüyorum. Birinci olarak bu, Cumhuriyetlerin birleşmesine götüren sürecin yanısıra, halihazırda varolan federal yapıların feshedilmesi yönünde bir sürecin, başlamış bulunan Cumhuriyetlerin birleşmesi devrimci sürecini tam tersine çeviren bir sürecin ortaya çıkmasına yol açardı. İkinci olarak, bu yanlış yolu izlersek, sekiz Özerk Cumhuriyetin yanısıra, bizi bir de ayrıca bir Rus Merkez Yürütme Komitesi ile bir Rus Halk Komiserleri Konseyi kurma zorunda bırakacak bir duruma varırız. Bu ise, şimdi tamamen yersiz ve zararlı, ne iç ne de dış durumun talep ettiği, geniş çaplı bir örgütsel yeniden yapılanmaya yol açar. Bu nedenle ben, bir Birlik halinde birleşen birimlerin, şu dört cumhuriyet olması gerektiğini düşünüyorum: RSFSC, Trans-Kafkasya Federasyonu, Ukrayna ve Byelo-Rusya.

Birleşme sözleşmesinin temeline konması gereken temeller şunlar olmalıdır: Dış ticaret, ordu ve donanma, dışişleri, ulaştırma, posta ve telgraf komiserlikleri, sadece Birlik Halk Komiserleri Konseyi içinde kurulacaktır. Maliye, ekonomi, beslenme, çalışma ve denetleme komiserlikleri, sözleşmeci cumhuriyetlerin elindedir, fakat bunlar, ilgili merkezi Birlik komiserliklerinin direktiflerine göre çalışacaklardır. Bu, Cumhuriyetlerin emekçi yığınlarının güçlerinin Beslenme, Ulusal

Ekonomi Yüksek Konseyi, Maliye ya da Çalışma Halk Komiserliği ile ilgili alanlarda, Birlik merkezinin yönetimi altında birleştirilmesi için zorunludur. Son olarak, diğer komiserlikler: ilgili Cumhuriyetlere mensup halkların yaşam tarzı, töreleri, tarımsal yapısının özel biçimleri, özel hukuk biçimleri, dil ve kültürleri ile dolaysız bir ilişkisi olan İçişleri, Adalet, Halk Eğitimi, Tarım vb. komiserlikleri —ki bunların toplam sayısı altıdır—, sözleşmeci cumhuriyetlerin Merkez Yürütme Komiteleri ve Halk Komiserleri Konseyleri tarafından yönetilen bağımsız komiserlikler olarak kalmalıdır. Bu, Sovyet Cumhuriyetlerine mensup halkların gelişme özgürlüğünü sağlamanın gerçek önkoşulu olarak zorunludur.

Görüşüme göre, bu temeller, önümüzdeki günlerde Cumhuriyetlerimiz arasında imzalanacak olan sözleşmenin temeli yapılmalıdır.

Buna uygun olarak, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi Prezidyumu tarafından onaylanmış şu karar tasarısını öneriyorum:

1 — Rus Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Trans-Kafkasya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti ve Byelo-Rus Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği halinde birleşmesi güncel görülmelidir.

2 — Birleşmenin temeline, Cumhuriyetlerden her biri için, Cumhuriyetler Birliği'nden özgürce çıkma hakkı saklı kalmak üzere, gönüllülük ve Cumhuriyetlerin hak eşitliği ilkesi koyulacaktır.

3 — RSFSC'nin bir delegasyonu, Ukrayna, Trans-Kafkasya Cumhuriyeti ve Byelo-Rusya delegasyonları ile birlikte, Cumhuriyetler Birliği'nin kuruluşu üzerine bir deklarasyon taslağı hazırlamak ve Cumhuriyetlerin *bir* federal devlet halinde birleşmesini zorunlu kılan hususları açıklamakla görevlendirilir.

4 — Delegasyon, RSFSC'nin Cumhuriyetler Birliği'ne giriş koşullarını hazırlamakla görevlendirilir ve federal

sözleşmenin müzakeresi sırasında şu ilkeleri savunmakla yükümlendirilir:

a) Tüm Birlik için yasama ve yürütme organları kurmak;

b) Ordu ve Donanma, Ulaştırma, Dışişleri, Dış Ticaret ve Posta ve Telgraf Komiserliklerinin birleştirilmesi;

c) sözleşmeci Cumhuriyetlerin Maliye, Beslenme, Ulusal Ekonomi, Çalışma, İşçi-Köylü Müfettişliği Komiserliklerinin, Cumhuriyetler Birliği'nin ilgili komiserliklerinin direktiflerine tabi kılınması;

d) sözleşmeci Cumhuriyetlerin halklarının ulusal gelişmesinin çıkarlarının tamamen güvence altına alınması.

5 — Sözleşme taslağı, Cumhuriyetler Birliği'nin birinci kongresine sunulmadan önce, Prezidyum ,tarafından temsil edilen Tüm-Rusya MYK'nin onay ve iznine sunulur.

6 — Delegasyona, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi tarafından onaylanan birleşme koşulları temelinde, RSFSC'nin, Ukrayna, Trans-Kafkasya ve Byelo-Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kurulması üzerine sözleşmeyi imzalaması için vekalet verilir.

7 — Sözleşme, onaylanmak üzere, Cumhuriyetler Birliği I. Kongresine sunulur.

Görüşmeniz için sizlere sunduğum karar tasarısı işte budur.

Yoldaşlar, Sovyet Cumhuriyetlerinin kurulmasından bu yana, dünya devletleri iki kampa ayrılmıştır: sosyalizm kampı ve kapitalizm kampı. Kapitalizm kampında, emperyalist savaşlar, ulusal nifak, baskı, sömürgeci kölecilik ve şovenizm görüyoruz. Sovyetler kampında, sosyalizm kampında ise, tersine, karşılıklı güven, ulusal hak eşitliği, halkların barış içinde birarada yaşaması ve kardeşçe işbirliği var. Onlarca yıldan beri, kapitalist demokrasi, ulusal çelişkileri, milliyetlerin özgür gelişme çıkarlarını sömürü sistemi ile bağdaştırmaya çalışarak çözme çabası göstermektedir. Fakat bunda bugüne kadar başarılı olamadı, olamayacaktır da. Tersine, ulusal çe-

lişkiler yumağı, durmadan daha da karışmakta, kapitalizm için ölümcül bir tehlike haline gelmektedir. Ulusal baskıyı kökten temizleme, halklar arasında karşılıklı güven ve kardeşçe bir işbirliği kurma başarısı, sadece burada, Sovyetler dünyasında, sosyalizm kampında gösterildi. Ve ancak Sovyetler bu işte başarı kazandıktan sonradır ki, Federasyonumuzu kurmamız ve onu iç ve dış düşmanların saldırılarına karşı korumamız mümkün olmuştur.

Sovyet iktidarı, halkların barış içinde birarada yaşama ve kardeşçe işbirliğinin temellerini atma başarısını göstereli beş yıl oldu. İstenen ve zorunlu olan birleşme üzerine karar aldığımız şu anda, eseri yeni bir bina ile, yeni, güçlü bir federal emek devleti kurarak taçlandırma görevi önümüzde duruyor. Kısa süre önce Kongrelerini toplamış ve Cumhuriyetler Birliği'nin kurulmasını oybirliği ile kararlaştırmış bulunan Cumhuriyetlerimizin halklarının iradesi, birleşme davasının doğru yolda olduğuna, gönüllülük ve halkların eşitliği ilkesine dayandığına tanıklık etmektedir. Umarız ki yoldaşlar, Federal Cumhuriyetimizi kurmakla, uluslararası kapitalizme karşı emin bir kale yaratmış oluruz, yeni federal devlet, tüm dünya emekçilerinin Dünya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti halinde birleşmesi yolunda tayin edici yeni bir adım olur. *(Uzun alkışlar. «Enternasyonal»in söylenmesi.)*

«Pravda» No. 295,
28 Aralık 1922.

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLERİ BİRLİĞİ'NİN KURULMASI ÜZERİNE

SSCB 1. Sovyet Kongresi'nde rapor[49]
30 Aralık 1922

Yoldaşlar! Bugünkü gün, Sovyet iktidarının tarihinde bir dönüm noktasıdır. Bugün, birlikte davransalar da, her şeyden önce kendi varlık sorunu ile uğraşan Sovyet Cumhuriyetlerinin her birinin kendi başına yürüdükleri, artık geride kalan dönem ile, Sovyet Cumhuriyetlerinin birbirinden ayrı varlığına son verildiği ve Cumhuriyetlerin, ekonomik yıkıma karşı başarıyla savaşmak için bir federal devlet halinde birleştiği, Sovyet iktidarının artık sadece kendi varlığını değil, fakat kendini uluslararası durum üzerinde etkide bulunmaya, bu durumu emekçiler yararına değiştirmeye yetenekli ciddi bir uluslararası güç olarak geliştirmeyi de düşündüğü, başlamış bulunan yeni dönem arasına bir işaret taşı koymaktadır.

Bundan beş yıl önce, Sovyet iktidarı ne idi? Bütün düşmanlar tarafından alay edilen ve dostlarının pek çoğu tarafından acınılan, belli belirsiz, küçük bir büyüklük. Bu dönem, Sovyet iktidarının kendi öz güçlerinden ziyade düşmanlarının güçsüzlüğüne dayandığı, iki koalisyona bölünen Sovyet iktidarı düşmanlarının —Avusturya-Almanya koalisyonu ile İngiliz-Fransız koalisyonu—, birbiriyle savaşmakla uğraştıkları ve silahlarını Sovyet iktidarına karşı çevirme imkanına sahip olmadıkları askeri yıkıntı dönemi idi. Bu dönem,

Sovyet iktidarı tarihinde, savaşın meydana getirdiği yıkılmışlık dönemi idi. Ne var ki, Kolçak ve Denikin'e karşı savaşta Sovyet iktidarı Kızıl Ordu'yu kurdu ve askeri yıkıntı döneminden başarıyla çıktı.

Sonra Sovyet iktidarının tarihinde ikinci dönem, ekonomik yıkıntıya karşı mücadele dönemi başladı. Bu dönem, henüz bitmiş olmaktan uzaktır, fakat sonuçlarını daha şimdiden vermiş bulunmaktadır, çünkü bu dönemde Sovyet iktidarının, geçen yıl ülkeyi kasıp kavuran açlığa karşı başarılı mücadelesini görüyoruz. Bu dönemde, tarımın büyük bir ilerleyişini, hafif sanayiin büyük bir canlanışını görüyoruz. Sevincimiz, umudumuz olan yetişmiş sanayi komutanları kadrosuna sahip bulunuyoruz. Fakat tüm bunlar ekonomik yıkıntının üstesinden gelebilmek için henüz yeterli olmaktan uzaktır. Yıkımı yenip yok etmek için, tüm Sovyet Cumhuriyetleri güçlerini birleştirmek zorundadır, Cumhuriyetlerin tüm mali ve ekonomik kaynakları, sanayimizin temel kollarının yeniden tesis edilmesinin hizmetine sunulmak zorundadır. Sovyet Cumhuriyetlerini *bir* federal devlet halinde birleştirme zorunluluğunun nedeni budur. Bugünkü gün, ekonomimizi yeniden tesis etmek üzere güçleri birleştirmek amacıyla Cumhuriyetlerimizin *bir* devlet halinde birleştikleri gündür.

Askeri yıkıntıya karşı mücadele dönemi bize Sovyet iktidarının varlık temellerinden biri olan Kızıl Ordu'yu verdi. Daha sonraki dönem, ekonomik yıkıma karşı mücadele dönemi bize, devlet olarak varlığımız için yeni bir çerçeve sunuyor — Sovyet ekonomisinin yeniden tesisini kuşkusuz ilerletecek olan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği.

Sovyet iktidarı şimdi nedir? Düşmanlarda artık alay değil, diş gıcırtılarına yol açan bir emek büyük gücü.

Beş yıllık varlığı sonunda Sovyet iktidarının gelişme bilançosu işte budur.

Fakat bugünkü gün, yoldaşlar, sadece bir bilanço günü değildir, aynı zamanda yeni Rusya'nın eski Rusya üzerindeki, Avrupa'nın jandarması, Asya'nın celladı olan Rusya üzerindeki zafer günüdür. Bugünkü gün, ulusal baskı zincirlerini parçalamış, sermaye üzerindeki zaferi örgütlemiş, proletarya

diktatörlüğünü yaratmış, Doğu halklarını uyandırmış olan, Batı'nın işçilerini coşturan, Kızıl Bayrağı bir Parti bayrağı olmaktan çıkararak bir devlet bayrağı yapmış olan ve Sovyet Cumhuriyetleri halklarını *bir* devlet halinde, gelecekteki Dünya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin ön örneği olan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği halinde birleştirmek için, onları bu bayrak etrafında toplamış bulunan yeni Rusya'nın zafer günüdür.

Çoğu kez biz komünistler, inşa etmek yeteneğinde olmadığımız şeklinde azarlanırız. Sovyet iktidarının beş yıllık tarihi, komünistlerin inşa etmeyi de bildiklerinin kanıtı olsun. Cumhuriyetler Birliği'ne ilişkin, dün tam yetkili delegasyonlar konferansında kararlaştırılan Deklarasyon ve Sözleşmeyi onaylamak için toplanmış bulunan bugünkü Sovyet Kongresi, bu Birlik Kongresi, anlama yeteneğini henüz yitirmemiş herkese, komünistlerin eskiyi yıkmasını bildikleri kadar, yeniyi inşa etmesini de bildiklerini göstersin.

Yoldaşlar, dün tam yetkili delegasyonlar konferansında[50] kararlaştırılan Deklarasyonu okuyorum (bkz. Ek No. 1).

Şimdi de aynı konferansta kabul edilen Sözleşmeyi okuyorum (bkz. Ek No. 2).

Yoldaşlar! Sovyet Cumhuriyetlerinin tam yetkili delegasyonları konferansı adına sizlere, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kurulması üzerine az önce okunan Deklarasyon ve Sözleşmeyi onaylamanızı öneriyorum.

Bunların komünistlere özgü oybirliğiyle kabul edilmesini ve böylece insanlık tarihinde yeni bir dönemin açılmasını öneriyorum, yoldaşlar. *(Alkışlar.)*

«Pravda» No. 298,
31 Aralık 1922.

RUS KOMÜNİSTLERİNİN STRATEJİSİ VE TAKTİĞİ SORUNU ÜZERİNE[51]

Bu yazının temelini, değişik zamanlarda Preznya semtindeki işçi kulübünde ve Sverdlov Üniversitesi'ndeki[52] komünist fraksiyonda, «Rus Komünistlerinin Strateji ve Taktiği Üzerine» verdiğim konferanslar oluşturmaktadır. Bu yazıyı yayınlamaya karar vermemin nedeni, sadece Preznyalı yoldaşların ve Sverdlov'lu öğrencilerin isteklerini karşılamayı bir görev saydığımdan değil, aynı zamanda, bu yazının, Parti işçilerimizin yeni yetişen kuşağına da yararı dokunacağındandır. Bununla birlikte, şunu da belirtmeyi gerekli görüyorum ki, bu yazı, yönetici yoldaşlarımız tarafından Rus Parti basınında birçok kez söylenenlerden farklı şeyler getirme iddiasında değildir. Bu yazı, Lenin yoldaşın temel görüşlerinin kısa ve şematik bir açıklaması olarak görülmelidir.

I
TEMEL KAVRAMLAR

1 — İşçi hareketinin iki yanı

Siyasi strateji, tıpkı taktik gibi, işçi hareketi ile ilgilenir. Ancak bizzat işçi hareketi iki unsurdan oluşur: objektif ya da kendiliğinden unsur ve sübjektif ya da bilinçli unsur. Objektif, kendiliğinden unsur, proletaryanın bilinçli ve düzenleyici iradesinden bağımsız olarak cereyan eden süreçler grubunu

oluşturur. Ülkenin ekonomik gelişimi, kapitalizmin gelişmesi, eski devlet iktidarının parçalanması, proletaryanın ve onu çevreleyen sınıfların kendiliğinden hareketleri, sınıfların çatışmaları vb. — tüm bunlar, gelişmesi proletaryanın iradesine bağlı olmayan görüngülerdir, hareketin objektif yanını oluştururlar. Stratejinin bu süreçlerle hiçbir ilgisi yoktur, çünkü bunları ne ortadan kaldırabilir ne de değiştirebilir, sadece bunları hesaba katabilir ve bunlardan yola çıkabilir. Bu, Marksizmin teorisi ve Marksizmin programı tarafından araştırılan bir alandır.

Ancak hareketin bir de sübjektif, bilinçli yanı vardır. Hareketin sübjektif yanını, hareketin kendiliğinden süreçlerinin işçilerin düşüncelerinde yansıması oluşturur, proletaryanın belirli bir hedefe doğru bilinçli ve sistematik hareketi oluşturur. Bizi ilgilendiren, hareketin tam da bu yanıdır, çünkü objektif yanın tersine, bu tamamen strateji ve taktiğin doğrudan yöneltici etkisine tabidir. Strateji, hareketin objektif süreçleri üzerinde herhangi bir değişikliğe yol açamazken, burada, hareketin sübjektif, bilinçli yanında ise, tersine, stratejinin uygulanma alanı geniş ve çeşitlidir, çünkü strateji, hareketi hızlandırabilir veya yavaşlatabilir, stratejinin kendi üstünlük ve başarısızlıklarına bağlı olarak hareketi en kestirme yola yöneltebilir ya da onu daha zor ve daha acılı bir yola saptırabilir.

Hareketi hızlandırmak veya yavaşlatmak, kolaylaştırmak veya zorlaştırmak — işte siyasi strateji ve taktiğin alanı ve uygulama sahası bunlardır.

2 — Marksizmin teorisi ve programı

Stratejinin kendisi, hareketin objektif süreçlerinin araştırılmasıyla uğraşmaz. Bununla beraber o, eğer hareketi yönetirken büyük ve hayati hatalar işlemek istemiyorsa, bu süreçleri bilmek zorundadır. Hareketin objektif süreçlerinin araştırılmasıyla, herşeyden önce Marksizmin teorisi ve sonra

da Marksizmin programı uğraşır. Bu nedenle strateji tamamen, Marksizmin teorisi ve programının sonuçlarına dayanmalıdır.

Gelişmesi ve ölüp gitmesi içinde kapitalizmin objektif süreçlerini araştıran Marksizmin teorisi, burjuvazinin devrilmesi ve iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesinin kaçınılmaz olduğu, kapitalizmin yerini, zorunlu olarak, sosyalizmin alacağı sonucuna varmaktadır. Proleter strateji, ancak Marksizmin teorisinin bu en önemli sonucu çalışmanın temeli yapıldığında, gerçekten Marksist olarak adlandırılabilir.

Teorinin vardığı sonuçlardan hareket eden Marksizmin programı, program maddelerinde bilimsel olarak formüle edilen proleter hareketin hedeflerini saptar. Program, ya kapitalizmin devrilmesi ve sosyalist üretimin örgütlenmesini göz önüne alarak kapitalist gelişmenin tüm dönemini hedef tutar, ya da kapitalizmin gelişmesinde sadece belirli bir aşamayı, örneğin feodal-mutlakiyetçi sistemin kalıntılarının yıkılarak kapitalizmin serbest gelişme şartlarının yaratılmasını hedef tutar. Buna uygun olarak program, biri azami, biri asgari program olmak üzere, iki kısımdan oluşabilir. Programın asgari kısmını hedef tutan bir stratejinin, onun azami kısmını hedef tutan bir stratejiden mutlaka farklı olacağı açıktır. Stratejiye ise ancak, faaliyetinde Marksizmin programında formüle edilen hareketin hedeflerini kılavuz edinirse, gerçekten Marksist denebilir.

3 — Strateji

Stratejinin en önemli görevi, işçi sınıfı hareketinin tutması gereken, ve programda formüle edilen hedeflere ulaşmak için düşmana esas darbeyi indirmenin proletarya için en yararlı olduğu temel doğrultunun saptanmasıdır. Stratejinin planı, tayin edici darbenin, bu darbenin en kısa zamanda azami sonucu vereceği doğrultuda örgütlenmesi planıdır.

Siyasi stratejinin ana hatları, örneğin içsavaş döneminde

Denikin'e karşı savaş zamanında askeri strateji ile bir analoji yapılarak kolayca çizilebilir. Denikin'in güçlerinin Tula yakınlarında beklediği 1919 yılının sonunu herkes anımsayacaktır. O sıralar askeriye arasında, Denikin ordularına tayin edici darbenin hangi noktadan indirileceği konusunda ilginç tartışmalar oluyordu. Askeriyenin bir kesimi, esas darbenin doğrultusu olarak Çariçin—Novorossiysk hattının seçilmesini önerdi. Diğer kesim ise, tayin edici darbenin Voronej—Rostov hattı boyunca indirilmesini, bu hattan ilerleyerek Denikin ordularını ikiye bölmeyi ve sonra da parçaların her birini ayrı ayrı ezmeyi önerdi. Birinci planın, kuşkusuz, planın hedef tuttuğu Novorossiysk'in alınmasıyla Denikin ordularının geri çekilme yolunu kesmek anlamında olumlu yanı vardı. Ama bu plan bir yandan dezavantajlıydı, çünkü Sovyet iktidarına düşman olan illerden (Don Bölgesi) ilerlememizi öngörüyordu ve böylece ağır kurbanlar gerektiriyordu; öte yandan tehlikeliydi, çünkü Denikin ordularına, Tula, Serpuhov üzerinden Moskova yolunu açacaktı. Esas darbe için tek doğru plan ikincisiydi, çünkü bir yandan ana grubumuzun, Sovyet iktidarına dost olan bölgelerden (Voronej vilayeti — Donetz Havzası) ilerlemesini öngörüyordu ve bu yüzden de özel kurban gerektirmiyordu; öte yandan ise Denikin kuvvetlerinin Moskova üzerine yürüyen ana grubunun operasyonlarını baltalıyordu. Askerlerin büyük çoğunluğu, ikinci plandan yana olduklarını açıkladılar, ve böylece Denikin'e karşı savaşın sonucu belirlendi.

Başka sözlerle: Esas darbenin doğrultusunu belirlemek, tüm savaş dönemi için operasyonların karakterini önceden belirlemek demektir, yani tüm savaşın sonucunu onda dokuz önceden belirlemek demektir. Stratejinin görevi budur.

Aynı şey, siyasi strateji için de söylenmelidir. Rus proletaryasının siyasi önderleri arasında, proleter hareketin temel doğrultusu sorunu üzerine ilk ciddi çatışma, yirminci yüzyılın başlarında, Rus-Japon savaşı sırasında meydana geldi. Bilindiği gibi, o zamanlar Partimizin bir kesimi (Menşevikler), proleter hareketin Çarlığa karşı mücadelesinin esas doğrultusunun, proletarya ile liberal burjuvazi arasında blok kurma

çizgisi olduğunu savunuyorlardı, böylece son derece önemli bir devrimci faktör olarak köylülük plandan dıştalanıyor ya da hemen hemen dıştalanıyordu, genel devrimci harekete önderlik etme rolü ise liberal burjuvaziye bırakılıyordu. Buna karşılık Partimizin diğer kesimi (Bolşevikler) ise, esas darbenin, proletarya ile köylülük arasında blok kurma çizgisi üzerinde gerçekleşmesi gerektiğini, genel devrimci hareketin önderi rolünün proletaryada olması, liberal burjuvazinin ise tarafsızlaştırılması gerektiğini savunuyorlardı.

Eğer Denikin'e karşı savaşla analoji içinde, yüzyılımızın ilk on yılından 1917 Şubat Devrimi'ne kadar —çarlığa ve çiftlik sahiplerine karşı işçilerin ve köylülerin mücadelesi olarak— tüm devrimci hareketimizi karşılaştıracak olursak, çarlığın ve çiftlik sahiplerinin kaderinin, birçok açıdan, şu ya da bu stratejik planın (Menşevik ya da Bolşevik) kabul edilmesi, devrimci hareketin şu ya da bu ana doğrultusunun saptanmasına bağlı olduğu açıktır.

Nasıl Denikin'e karşı savaş sırasında, askeri strateji, darbenin ana doğrultusunu saptayarak, Denikin'in yok edilmesine kadar tüm diğer operasyonların karakterini onda dokuz belirlediyse, burada da, çarlığa karşı devrimci mücadele alanında da, siyasi stratejimiz, devrimci hareketin ana doğrultusunu Bolşevik plan doğrultusunda saptayarak, Rus-Japon savaşından 1917 Şubat Devrimi'ne kadar, çarlığa karşı tüm açık mücadele dönemi için Partimizin çalışmasının karakterini belirlemiştir.

Siyasi stratejinin görevi, her şeyden önce, Marksizmin teorisi ve programından yola çıkarak ve tüm ülkelerin işçilerinin devrimci mücadelesinin deneyimlerini hesaba katarak, verili tarihsel dönem için, verili ülkenin proleter hareketinin esas doğrultusunu doğru saptamaktır.

4 — Taktik

Taktik, stratejinin bir parçasıdır, ona tabidir ve ona hizmet eder. Taktik, savaşın bütünüyle değil, onun tek tek par-

çalarıyla, mücadelelerle, çarpışmalarla ilgilenir. Strateji, savaşı kazanmayı, ya da diyelim ki, çarlığa karşı mücadeleyi sonuna kadar götürmeyi hedeflerken; taktik, her verili anda somut savaş durumuna azçok uygun düşen şu ya da bu çarpışmayı, şu ya da bu mücadeleyi kazanmayı, şu ya da bu kampanyayı, şu ya da bu eylemi başarıyla gerçekleştirmeyi hedefler.

Taktiğin en önemli görevi, verili her anda somut duruma en uygun düşen ve stratejik başarıyı en emin şekilde hazırlayan mücadele yollarını ve araçlarını, biçimlerini ve yöntemlerini saptamaktır. Bu nedenle, taktik eylemler, onların sonuçları, kendi başına, dolaysız etki bakış açısından değil, stratejinin görevleri ve olanakları bakış açısından değerlendirilmelidir.

Taktik başarıların, stratejik görevlerin gerçekleştirilmesini kolaylaştırdığı anlar vardır. Örneğin 1919'un sonunda, Denikin cephesinde askerlerimiz Orel ve Voronej'i kurtardığında, Voronej'deki süvarilerimizin ve Orel'deki piyadelerimizin başarıları, Rostov üzerine yürümek için elverişli bir durum yarattıklarında, böyle oldu. 1917 Ağustos'unda Rusya'da Petrograd ve Moskova Sovyetleri Bolşeviklerin safına geçerek, Partimizin Ekim hamlesini kolaylaştıran yeni bir siyasal durum yarattığında, böyle oldu.

Dolaysız etkileri bakımından çok parlak olan, ancak stratejik olanaklara uymayan taktik başarıların, tüm savaş için felaketli sonuçlar getiren «beklenmedik» bir durum yarattığı anlar da vardır. Örneğin 1919 sonunda, Moskova üzerine hızla ve gösterişli ilerlemesindeki kolay başarıya kapılan Denikin, cephesini Volga'dan Dinyeper'e kadar genişletip böylece ordularının mahvına yol açtığında, böyle oldu. Örneğin 1920'de Polonyalılara karşı savaş sırasında, Polonya'da ulusal etkenin gücünü küçümseyerek ve gösterişle ilerlemenin kolay başarısına kapılarak, Varşova üzerinden Avrupa'yı zorlamak gibi, gücümüzün üzerinde bir göreve atıldığımızda ve Polonya nüfusunun büyük çoğunluğunun Sovyet güçlerine karşı ayağa kalkmasına ve Sovyet güçlerinin Minsk ve Şitomir önlerindeki başarılarını yok eden bir durum yaratıl-

masına ve Batı'da Sovyet iktidarının prestij yitirmesine neden olduğumuzda da böyle oldu.

Son olarak, taktik başarıdan vazgeçilmesini, gelecek için stratejik avantajlar sağlamak üzere taktik dezavantajların ve kayıpların bilerek üstlenilmesini gerektiren anlar da vardır. Bu, savaşta sık sık olur; bir taraf, kendi birliklerinin kadrosunu kurtarmak ve üstün düşman güçlerinin darbesinden bunları sakınmak istediğinde, planlı bir geri çekilmeye başlar ve zaman kazanmak ve gelecekteki tayin edici savaşlar için güç toplamak amacıyla, koskoca şehirleri ve bölgeleri savaşmaksızın teslim eder. Rusya'da 1918'deki Alman saldırısı sırasında, barışa susayan köylülerle ittifakı korumak, bir nefeslenme molası elde etmek, yeni bir ordu yaratmak ve böylece gelecek için stratejik avantajlar sağlamak üzere Parti, andaki dolaysız siyasal etkisi bakımından muazzam bir dezavantaj olan Brest barışını kabule zorlandığında, durum böyleydi.

Başka kelimelerle: Taktik, anlık çıkarlara tabi olamaz, dolaysız siyasal etki mülahazalarını kendine kılavuz almamalıdır, sağlam zeminden ayrılıp havada şatolar ise hiç mi hiç kurmamalıdır — taktik, stratejinin hedef ve olanaklarına uygun olarak inşa edilmelidir.

Taktiğin görevi, her şeyden önce, stratejinin yönergelerini kılavuz edinerek ve bütün ülkelerin işçilerinin devrimci mücadelesinin deneyimlerini göz önüne alarak, her verili anda somut savaş durumuna en uygun mücadele biçim ve yöntemlerini saptamaktır.

5 — Mücadele biçimleri

Savaş sevk ve idare yöntemleri, savaş biçimleri her zaman aynı değildir. Bunlar gelişme koşullarına uygun olarak, her şeyden önce de üretimin gelişmesine uygun olarak değişirler. Cengiz Han zamanında savaş, III. Napolyon zamanındakinden farklı sevk ve idare ediliyordu, yirminci yüzyılda da on dokuzuncu yüzyıldakinden farklıdır.

Bugünkü koşullar altında savaş sevk ve idare sanatı, savaşın bütün biçimlerinde ustalaşmak ve bu alanda bilimin bütün kazanımlarını özümlemekte, bunlardan akıllıca yararlanmakta, bunları ustaca birleştirmek ya da duruma göre bunlardan birini ya da diğerini zamanında kullanmakta yatar.

Siyasi alandaki mücadele biçimleri üzerine de aynı şey söylenmelidir. Siyasi mücadele biçimleri, savaş sevk ve idare biçimlerinden de çeşitlidir. Bunlar, ekonominin, toplumsal durumların, ve kültürün gelişmesine, sınıfların durumuna, mücadele eden güçlerin karşılıklı ilişkisine, devlet iktidarının karakterine ve nihayet uluslararası ilişkilere vb. göre değişir. Mutlakiyetçilik koşulları altında, kısmi grevlerle ve işçi gösterileriyle birleşen illegal mücadele biçimi, «legal olanaklar» varolduğunda açık mücadele biçimi ve işçilerin siyasi kitle grevi; örneğin Duma'da parlamenter mücadele biçimi ve zaman zaman silahlı ayaklanmaya kadar varan parlamento-dışı kitle eylemi; son olarak da proletarya iktidarı ele geçirdikten ve ordu da dahil olmak üzere devletin tüm kaynak ve güçlerinden yararlanma fırsatını sağladıktan sonra, devletsel mücadele biçimleri — proletaryanın devrimci mücadelesinin pratiği tarafından ortaya çıkarılan mücadele biçimleri aşağı-yukarı bunlardır.

Partinin görevi, bütün mücadele biçimlerinde ustalaşmak, bunları savaş alanında akıllıca birleştirmek ve mücadeleyi, verili durumda özellikle amaca uygun olan biçimlerde sivriltmektir.

6 — Örgüt biçimleri

Orduların örgütlenme biçimleri, kuvvet sınıfları ve silah cinsleri, genellikle savaş sevk ve idaresinin biçim ve yöntemlerine uydurulur. Sonuçların değişmesiyle, birinciler de değişir. Hareketli savaşta, başarı çoğu zaman süvari birliğinin yoğun kullanımıyla belirlenir. Mevzi savaşında ise, süva-

rinin ya hiç rolü yoktur, ya da sadece tali bir rol oynar: ağır toplar ve uçaklar, zehirli gazlar ve tanklar her şeyi belirler.

Savaş sanatının görevi, tüm silah cinslerine sahip olmak, onları mükemmelliğe kadar geliştirmek ve onların operasyonlarını ustaca birleştirmektir.

Siyasi alandaki örgütlenme biçimleri üzerine de aynı şey söylenmelidir. Tıpkı askeri alanda olduğu gibi, burada da örgüt biçimleri, mücadele biçimlerine uydurulur. Mutlakiyet döneminde, meslekten devrimcilerin gizli örgütleri; Duma döneminde eğitim, sendika, kooperatif ve parlamento örgütleri (Duma fraksiyonu ve diğerleri); kitle eylemleri ve kitle ayaklanmaları döneminde fabrika komiteleri, köylü komiteleri, grev komiteleri, İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri, Devrimci Askeri Komiteler ve bütün bu örgüt biçimlerini birleştiren güçlü bir proleter partisi; son olarak da, iktidarın işçi sınıfının elinde yoğunlaştığı dönemde, proletaryanın devlet örgütü biçimi — proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesinde belirli şartlar altında dayanabileceği ve dayanması gereken örgüt biçimleri genel olarak bunlardır.

Partinin görevi, bütün bu örgüt biçimlerinde ustalaşmak, onları mükemmelliğe kadar geliştirmek ve bu örgütlerin çalışmalarını her verili anda ustaca birleştirmektir.

7 — Şiar-Direktif

Savaşın veya bir tek çarpışmanın hedeflerini dile getiren ve birlikler arasında popüler olan, isabetle formüle edilmiş kararlar, bazen orduyu eyleme şahlandırmanın, onun moralini ayakta tutmanın bir aracı olarak bazen tayin edici önemdedir. Savaşın tüm seyri bakımından, birliklere verilen yerinde emirler, şiarlar veya yapılan çağrılar, birinci sınıf ağır top veya birinci sınıf hızlı tanklar kadar önemlidir.

Düzinelerce ve yüzlerce milyon insanın, onların çeşitli talep ve ihtiyaçlarının sözkonusu olduğu siyasi alandaki şiarlar, daha da önemlidir.

Şiar, mücadelenin yakın veya uzak hedeflerinin, diyelim ki proletaryanın yönetici grubu, onun Partisi tarafından ilan edilen kısa ve berrak formülasyonudur. Mücadelenin farklı hedeflerine uygun olarak, ya tüm bir tarihsel dönemi kucaklayan, ya da verili tarihsel dönemin tek tek aşamalarını ve kesimlerini kucaklayan farklı şiarlar vardır. İlk kez geçen yüzyılın seksenli yıllarında «Emeğin Kurtuluşu» grubu[53] tarafından ortaya atılan «Kahrolsun Otokrasi!» şiarı, bir *propaganda* şiarı idi, çünkü bu şiarın amacı, en sağlam ve en ısrarlı savaşçıları tek tek ya da gruplar halinde Partiye kazanmaktı. Rus-Japon savaşı sırasında, otokrasinin çürüklüğü, işçi sınıfının geniş kesimleri tarafından azçok görüldüğünde, bu şiar *ajitasyon* şiarı haline geldi, çünkü şimdi artık emekçilerin milyonlarca kitlesini kazanmayı hedefliyordu. 1917 Şubat Devrimi'nden önceki dönemde çarlık, yığınların gözünde kesinlikle iflas ettiğinde, «Kahrolsun Otokrasi» şiarı, ajitasyon şiarından, *eylem* şiarı haline gelmişti, çünkü milyonlarca kitleyi çarlığa karşı taarruz saldırısına geçirmeyi hedef tutuyordu. Şubat Devrimi günlerinde bu şiar, bir Parti *direktifi*, yani belirli bir zamanda, çarlık düzeninin belirli kuruluş ve mevkilerini ele geçirmek için doğrudan bir çağrı haline geldi, çünkü şimdi artık söz konusu olan, çarlığı yıkmaktı, yok etmekti. Direktif, tüm Parti üyeleri için bağlayıcı olan, ve çağrı yığınların taleplerini doğru ve isabetli olarak formüle ettiğinde, çağrı için zaman gerçekten olgunlaşmış olduğunda geniş ezilen yığınların genellikle benimsediği, belirli bir zamanda ve belirli bir yerde eyleme geçme doğrudan çağrısıdır.

Şiarları direktiflerle ya da bir ajitasyon şiarını eylem şiarı ile karıştırmak, tıpkı zamansız ya da çok geç eyleme geçmenin tehlikeli, hatta bazen felaketli sonuçlar getirmesi gibi tehlikelidir. 1917 Nisan'ında, «Tüm İktidar Sovyetlere» şiarı altında Petrograd'da yapılan, göstericilerin Kışlık Saray'ı kuşattığı ünlü gösteri, bu şiarı bir *eylem* şiarına[54] dönüştürme denemesi, zamansız ve bu yüzden de felâketli bir denemeydi. Bir ajitasyon şiarının bir eylem şiarıyla karıştırılmasının son derece tehlikeli bir örneği idi. Parti, bu gös-

terinin düzenleyicilerini mahkûm ettiğinde haklıydı, çünkü bu sloganın bir eylem sloganına dönüştürülmesi için gerekli şartların henüz var olmadığını, proletaryanın zamansız bir eyleminin onun güçlerinin yok edilmesine yol açabileceğini biliyordu.

Öte yandan, Partinin, düşmanın kurduğu bir tuzaktan saflarını korumak, veya direktifin gerçekleştirilmesini daha uygun bir zamana ertelemek için, halihazırda kararlaştırılmış ve akut hale gelmiş bir şiarı (veya direktifi) «24 saat içinde» kaldırmak veya değiştirmek zorunda kaldığı durumlar da vardır. 1917 Haziran'ında Petrograd'da, titizlikle hazırlanmış ve 9 Haziran için planlanmış işçi ve asker gösterisinin, değişen durum karşısında Partimiz MK tarafından «aniden» yapılmayacağı bildirildiğinde, böyle bir durum olmuştu.

Partinin görevi, ustaca ve zamanında, ajitasyon şiarlarını eylem şiarlarına veya eylem şiarlarını belirgin somut direktiflere dönüştürmek, veya durum gerektirdiğinde, şu ya da bu şiarın uygulanmasından —bu şiar popüler, akut hale gelmiş olsa da— zamanında vazgeçmek için gerekli esneklik ve kararlılığı göstermektir.

II
STRATEJİK PLAN

1 — Tarihsel dönemeçler. Stratejik planlar

Partinin stratejisi, sabit değildir, ilk ve son olarak verili bir şey değildir. Strateji, tarihi dönemeçlere, tarihi ağırlık merkezi kaymalarına göre değişir. Bu değişiklikler, tarihteki her bir dönemeç için, bir dönemeçten diğerine kadar tüm dönem boyunca yürürlükte kalan, ayrı, o dönemece uygun stratejik plan hazırlanmasında ifadesini bulur. Stratejik planda, devrimci güçlerin ana darbesinin doğrultusu saptanır ve o, milyonlarca kitlenin buna tekabül eden sosyal cep-

hede mevzilenme şemasını içerir. Doğal olarak, kendi özgüllükleriyle belirli bir tarihsel dönem için işe yarar olan bir stratejik plan, tamamen farklı özgüllüklere sahip bir başka tarihsel dönemde işe yarayamaz. Her tarihsel dönemece, o dönemeç için zorunlu ve onun özelliklerine uyarlanmış bir stratejik plan tekabül eder.

Aynı şey savaşa ilişkin olarak da söylenebilir. Kolçak'a karşı savaş için hazırlanmış olan stratejik plan, yeni bir stratejik plan gerektiren Denikin'e karşı savaşta işe yarayamazdı. Öte yandan, bu plan da, diyelim ki 1920'deki Polonyalılara karşı savaşta işe yaramadı, çünkü gerek ana darbelerin doğrultuları gerek en önemli savaş güçlerinin mevzilenmesi için şemalar, üç durumda da zorunlu olarak farklı olmak zorundaydı.

Rusya'nın yakın tarihi, Partimizin tarihinde üç ayrı stratejik plana yol açan üç tarihsel dönemeç tanır. Partinin stratejik planlarının, yeni tarihsel kaymalara göre bir bütün olarak nasıl değiştiğini örneklemek için, bunları kaba hatlarıyla ortaya koymayı gerekli buluyoruz.

2 — Birinci tarihsel dönemeç ve Rusya'da burjuva-demokratik devrime doğru

Bu dönemeç, yirminci yüzyılın başlarında, çarlık ordularının yenilgisinin ve Rus işçilerinin muhteşem siyasi grevlerinin nüfusun tüm sınıflarını sarsıp uyandırdığı ve siyasi mücadele arenasına ittiği Rus-Japon savaşı döneminde başladı. Bu dönemeç, 1917 Şubat Devrimi günlerinde sona erdi.

Bu dönemde Partimizde iki stratejik plan birbiriyle mücadele ediyordu: Menşeviklerin planı (Plehanov-Martov 1905) ve Bolşeviklerin planı (Lenin yoldaş 1905).

Menşevik strateji, çarlığa temel darbeyi, liberal burjuvazinin proletarya ile bir koalisyonu hattı üzerinden indirmeyi planlıyordu. O zamanlar devrimin bir burjuva devrimi sayılmasından yola çıkan bu plan, hareketin hegemonu (önderi)

rolünü liberal burjuvaziye bırakıyor ve proletaryayı «en uç sol muhalefet» rolüne, burjuvaziyi «dehleme» rolüne mahkûm ediyordu, en önemli devrimci güçlerden birisi olarak köylülük ise görüş açısı dışında bırakılıyor ya da nerdeyse böyle yapılıyordu. Rusya gibi bir ülkede milyonlarca köylüyü oyun dışı bırakan bu planın, onmaz ütopik bir plan olduğunu anlamak zor değildir; öte yandan, devrimin kaderini liberal burjuvazinin eline verdiği için (burjuvazinin hegemonyası), bu plan gericiydi, çünkü liberal burjuvazi devrimin tam zafere ulaşmasına ilgi duymuyordu ve çarlıkla anlaşarak harekete son vermeye her zaman hazırdı.

Bolşevik strateji ise (*Lenin* yoldaşın «İki Taktik»[55] adlı eserine bakınız), çarlığa karşı devrimin ana darbesini, liberal burjuvaziyi tarafsızlaştırarak, proletarya ile köylülüğün koalisyonu hattı üzerinden indirmeyi planlıyordu. Liberal burjuvazinin burjuva-demokratik devrimin tam zaferine ilgi duymadığından, onun, işçiler ve köylüler aleyhine çarlıkla anlaşma yapmayı, devrimin zafere ulaşmasına tercih ettiğinden yola çıkan bu plan, Rusya'da biricik tutarlı devrimci sınıf olarak proletaryaya, devrimci hareketin hegemonu rolünü biçiyordu. Bu plan, sadece devrimin itici güçlerini doğru olarak hesaba kattığı için değil, aynı zamanda proletarya diktatörlüğü düşüncesini (proletaryanın hegemonyası) nüve halinde içinde taşıdığı için, Rusya'daki devrimin bir sonraki, daha yüksek aşamasını dahice önceden gördüğü ve bu geçişi kolaylaştırdığı için de dikkate değerdir.

1917 Şubatı'na kadar devrimin daha sonraki gelişmesi, bu stratejik planın doğruluğunu tümüyle ve bütünüyle onaylamıştır.

3 — İkinci tarihsel dönemeç ve Rusya'da proletarya diktatörlüğüne doğru

İkinci dönemeç, 1917 Şubat Devrimi'yle; emperyalist savaşın kapitalizmin ölümcül hastalıklarını bütün dünyada açı-

ğa çıkardığı; ülkenin fiili yönetimini ele alma yeteneğinde olmayan liberal burjuvazinin, biçimsel iktidarı almakla (Geçici Hükümet) yetinmek zorunda kaldığı; fiili iktidarı ele geçiren İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetlerinin, bunu gerektiği gibi kullanmakta ne gerekli deneyime sahip ne de istekli olduğu; cephedeki askerlerin ve cephe gerisindeki işçilerin ve köylülerin savaşın ve ekonomik yıkımın ağır yükü altında inlediği; iç çelişkiler sonucu parçalanmış ve ne savaşa ne barışa kadir olan «ikili iktidar» ve «İrtibat Komitesi»[56] rejiminin, sadece «çıkmaz sokaktan çıkış yolu» bulamamakla kalmayıp aynı zamanda durumu daha da karıştırmış olduğu çarlığın yıkılmasından sonra başladı. Bu dönem 1917 Ekim Devrimi ile sona erdi.

Bu dönemde Sovyetler içinde iki stratejik plan birbiriyle mücadele ediyordu: Menşeviklerin ve Sosyal-Devrimcilerin planı ve Bolşeviklerin planı.

İlk başlarda Sovyetlerle Geçici Hükümet arasında, devrimle karşı-devrim arasında yalpalayan Menşeviklerin ve Sosyal-Devrimcilerin stratejisi, Demokratik Konferans'ın açıldığı sıralarda (Eylül 1917) en son şeklini aldı. Bu strateji, Sovyetleri yavaş yavaş ama kesin olarak iktidardan uzaklaştırma ve ülkedeki tüm iktidarı, gelecekteki burjuva parlamentosunun prototipi olan «Ön Parlamento»da toplamaya ayarlıydı. Savaş ve barış sorunları, tarım sorunu, işçi sorunu, ulusal sorun, toplanması belirsiz bir zamana ertelenmiş olan Kurucu Meclis'in toplanmasına kadar ertelendi. «Tüm İktidar Kurucu Meclis'e» — Sosyal-Devrimciler ve Menşevikler, stratejik planlarını böyle formüle ediyorlardı. Bu, burjuva diktatörlüğünün hazırlanması planıydı, gerçi iki dirhem bir çekirdek, «tamamen demokratik», ama yine de bir burjuva diktatörlük.

Bolşevik strateji ise (*Lenin* yoldaşın Nisan 1917'de yayınlanan «Tezler»ine[57] bakınız), ana darbeyi, proletaryanın ve yoksul köylülüğün birleşik güçleriyle burjuva iktidarını ortadan kaldırma hattı üzerinden, Sovyet Cumhuriyeti biçimindeki proletarya diktatörlüğünü örgütleme hattı üzerinden indirmeyi planlıyordu. Emperyalizmle kopma ve savaştan çık-

ma; eski Rus imparatorluğunun ezilen milliyetlerinin kurtuluşu; çiftlik sahiplerinin ve kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi; sosyalist bir ekonominin örgütlenmesi için koşulların hazırlanması — bu dönemde Bolşeviklerin stratejik planının unsurları bunlardı. «Tüm İktidar Sovyetlere» — Bolşevikler o sıralar stratejik planlarını böyle formüle ediyorlardı. Bu plan, sadece Rusya'daki yeni proleter devrimin itici güçlerini doğru olarak hesaba kattığı için değil, aynı zamanda, Batı'daki devrimci hareketin harekete geçmesini kolaylaştırdığı ve hızlandırdığı için de önemlidir.

Ekim Devrimi'ne kadar olan daha sonraki olayların gelişmesi, bu stratejik planın doğruluğunu tümüyle ve bütünüyle onaylamıştır.

4 — Üçüncü tarihsel dönemeç ve Avrupa'da proleter devrime doğru

Üçüncü dönemeç, Batı'nın iki emperyalist grubu arasındaki ölüm-kalım savaşının doruk noktasına ulaştığı; Batı'da devrimci bir krizin besbelli olgunlaşmakta olduğu; müflis ve çelişkiler içine batmış olan Rusya'daki burjuva devlet iktidarının, proleter devrimin darbeleriyle yıkılmış olduğu; muzaffer proleter devrimin, emperyalizmle koparak ve savaştan çıkarak Batı'daki emperyalist koalisyonlar biçiminde yeminli düşmanlar kazanmış bulunduğu; yeni hükümetin, Sovyet Hükümetinin barış, çiftlik sahiplerinin topraklarına el konulması, kapitalistlerin mülksüzleştirilmesi ve ezilen milliyetlerin kurtuluşu üzerine yasa koyucu edimlerle bütün dünyada sömürülenlerin güvenini kazandığı Ekim Devrimi ile başladı. Bu, uluslararası ölçekte bir dönemeçti, çünkü ilk kez uluslararası sermaye cephesi yarılıyordu, ilk kez kapitalizmin yıkılması pratik bir şekilde gündeme konuyordu. Tam da bu yüzden Ekim Devrimi, ulusal, Rus bir güç olma durumundan çıkararak, uluslararası bir güç durumuna geldi, ve Rus işçileri uluslararası proletaryanın geri kalmış bir birliği olmaktan,

özverili mücadelesiyle Batı'nın işçilerini ve Doğu'nun ezilen ülkelerini ayağa kaldıran onun öncü müfrezesine dönüştü. Bu dönemeç henüz gelişmesini tamamlamamıştır, çünkü henüz uluslararası ölçekte gelişmemiştir, fakat içeriği ve genel doğrultusu yeterince açık bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Rusya'nın siyasi çevrelerinde o sıralar iki stratejik plan birbiriyle mücadele ediyordu: Menşeviklerin ve Sosyal-Devrimcilerin aktif kesimlerini kendi örgütlerine çeken karşı-devrimcilerin planı, ve Bolşeviklerin planı.

Karşı-devrimciler ve aktif Sosyal-Devrimciler ve Menşevikler, planlarını bütün hoşnutsuz unsurları *bir* kampta toplamaya ayarladılar: cephe gerisindeki ve cephedeki eski subay kadrosu, kenar bölgelerdeki burjuva-milliyetçi hükümetler, devrim tarafından mülksüzleştirilen kapitalistler ve çiftlik sahipleri, müdahale hazırlığı içinde olan Antant ajanları vb. Bunlar, isyanlar ve dış müdahale yoluyla Sovyet Hükümetini devirme ve Rusya'da kapitalist rejimi yeniden ayaklarını üzerinde doğrultma rotasını tuttular.

Bolşevikler ise tam tersine, planlarını Rusya'da proletarya diktatörlüğünü içerden pekiştirme ve Rusya proleterlerinin çabaları ile Avrupa proleterlerinin ve dünya emperyalizmine karşı Doğu'daki ezilen ulusların çabalarını birleştirerek, proleter devrimin etkinlik alanını bütün ülkelere genişletmeye ayarladılar. Bu stratejik planın son derece dikkate şayan tam ve kısa bir açıklamasını Lenin yoldaş «Proleter Devrim ve Dönek Kautsky» adlı yazısında verdi: *«Bütün ülkelerdeki devrimlerin gelişmesi, desteklenmesi, körüklenmesi için bir ülkede»* (kendi ülkesinde — J. St.) *«mümkün olanın en fazlasını yapmak.»* Bu stratejik planın değeri, sadece dünya devriminin itici güçlerini doğru olarak hesaba katmasında değil, aynı zamanda, daha sonra ortaya çıkan, Sovyet Rusya'yı tüm dünya devrimci hareketinin dikkatinin merkezi, Batı'nın işçileri ve Doğu'nun sömürgelerinin kurtuluş bayrağı haline getiren süreci önceden görmesinde ve kolaylaştırmasında da yatar.

Tüm dünyada devrimin daha sonraki gelişmesi ve Rusya'da Sovyet iktidarının beş yılı, bu stratejik planın doğrulu-

ğunu tümüyle ve bütünüyle onaylamıştır. Sovyet hükümetini devirmek için birçok girişimlerde bulunan karşı-devrimcilerin, Sosyal-Devrimcilerin ve Menşeviklerin şimdi sürgünde olması, Sovyet hükümeti ve uluslararası proleter örgütün ise dünya proletaryasının siyasetinin en önemli silahı haline gelmesi gibi olgular — bu olgular, Bolşeviklerin stratejik planı lehine açıkça tanıklık etmektedir.

«Pravda» No. 56,
14 Mart 1923.
İmza: J. Stalin.

PARTİ VE DEVLET İNŞASINDA ULUSAL ETKENLER

RKP(B) XII. Parti Kongresi'ne Tezler,
Parti MK tarafından onaylanmıştır[58]

I

1 — Kapitalizmin gelişmesi, daha geçen yüzyılda, üretim ve değişim tarzını enternasyonalleştirme, ulusal kendi kabuğuna çekilmeyi ortadan kaldırma, halkları birbirine iktisadi olarak yakınlaştırma ve muazzam toprakları tedricen bütünlüklü bir tüm halinde birleştirme eğilimi göstermiştir. Kapitalizmin daha da gelişmesi, dünya pazarının genişlemesi, büyük deniz ve demiryollarının genişletilmesi, sermaye ihracı ve diğer şeyler, en çeşitli halkları uluslararası işbölümü ve bütün alanlarda birbirine bağımlılık bağları ile bağlantılayarak, bu eğilimi daha da güçlendirmiştir. Bu süreç, üretici güçlerin dev gelişmesini yansıttığı ölçüde, ulusal tecridi ve çeşitli halkların çıkar karşıtlıklarını ortadan kaldırmayı kolaylaştırdığı ölçüde, ilerici bir süreçti ve öyledir, çünkü geleceğin sosyalist dünya ekonomisinin maddi öncüllerini hazırlar.

2 — Ama bu eğilim, kendi iç tarihsel anlamına hiçbir zaman uygun düşmeyen kendine özgü biçimlerde gelişti. Halkların birbirine bağımlılığı ve bölgelerin iktisadi birleşmesi, kapitalizmin gelişme seyri içinde, eşit haklara sahip birimler olarak halkların işbirliği şeklinde değil, bazı halkların başka halklar tarafından boyunduruk altına alınması

biçiminde, daha az gelişmiş halkların daha çok gelişmiş halklar tarafından ezilip sömürülmesi biçiminde gerçekleşti. Sömürgelerin yağmalanması ve ilhakı, ulusal baskı ve eşitsizlik, emperyalist keyfi yönetim ve despotizm, sömürgeci kölecilik ve ulusların haklarından yoksun bırakılması, nihayet «uygar» ulusların birbirlerine karşı, «uygar olmayan» halklar üzerinde egemenlik uğruna savaşları — işte halkların iktisadi yakınlaşma sürecinin çerçevesi içinde cereyan ettiği biçimler bunlardır. Bu nedenle, birleşme eğilimiyle eşzamanlı olarak, bu birleşmenin şiddete dayalı biçimlerini ortadan kaldırma eğilimi, ezilen sömürgeleri ve bağımlı milliyetleri emperyalist boyunduruktan kurtarma mücadelesi de güçlendi. Bu ikinci eğilim, birleşmenin emperyalist biçimlerine karşı ezilen halkların infiali anlamına geldiği ölçüde, halkların işbirliği ve gönüllü ittifak temeli üzerinde birleşmesini talep ettiği ölçüde, ilerici bir eğilimdi ve öyledir, çünkü geleceğin sosyalist dünya ekonomisinin manevi öncülerini hazırlar.

3 — Kapitalizme özgü biçimler içinde dışa vuran bu iki temel eğilimin mücadelesi, son yarım yüzyıl boyunca çok-uluslu burjuva devletlerinin tarihini doldurur. Kapitalist gelişme çerçevesinde bu iki eğilim arasında varolan uzlaşmaz çelişki, sömürgeci burjuva devletlerin iç yetersizliğini ve organik dengesizliğini belirledi. Bu tür devletler içinde kaçınılmaz çatışmalar ve bu devletler arasında kaçınılmaz savaşlar; eski sömürgeci devletlerin parçalanması ve yenilerinin kurulması; dünyanın siyasal haritasında yeni bir değişikliğe yol açan yeni sömürgeler fethi yarışı ve çok-uluslu devletlerin yeniden parçalanması — bunlar, bu temel çelişkinin sonuçlarıdır. Bir yandan, eski Rusya, Avusturya-Macaristan ve Türkiye'nin parçalanması, öte yandan Büyük Britanya ve eski Almanya gibi sömürgeci devletlerin tarihi, son olarak «büyük» emperyalist savaş ve sömürge halkları ile tüm haklarına sahip olmayan halkların devrimci hareketinin büyümesi — tüm bu olgular ve benzerleri, çok-uluslu burjuva devletlerin dengesizlik ve istikrarsızlığını açıkça kanıtlamaktadır.

Böylece, halkların iktisadi birleşme süreci ile bu birleşmenin emperyalist yöntemleri arasındaki uzlaşmaz çelişki, burjuvazinin ulusal sorunu çözmenin doğru yolunu bulmadaki yeteneksizlik, çaresizlik ve aczini koşullandırır.

4 — Partimiz, ulusların kendi kaderini tayin hakkını, halkların bağımsız devlet olarak varolma hakkını ulusal sorundaki siyasetinin temeli yaparken, bu hususları hesaba kattı. Daha varlığının ilk günlerinde, I. Parti Kongresi'nde (1898 yılında), kapitalizmin ulusal sorundaki çelişkileri henüz tam bir açıklıkla ortaya çıkmamışken, Parti, milliyetlerin bu devredilemez hakkını tanıdı. Daha sonraki zaman içinde, Ekim Devrimine kadarki Parti Kongrelerinde ve Parti Konferanslarında, ulusal programını özel kararlar ve kongre ve konferans kararlarıyla yeniden ve yeniden doğruladı. Emperyalist savaş ve bununla bağıntılı olan sömürgelerdeki muazzam devrimci hareket, Partinin ulusal sorundaki kararlarının doğruluğunu bir kez daha onaylamaktan başka birşey yapmadı. Bu kararların anlamı:

a) milliyetlere karşı cebrin tüm biçimlerinin kesin reddinde;

b) kendi yazgılarını biçimlendirmelerinde halkların eşitlik ve egemenliklerinin tanınmasında;

c) halkların kalıcı bir birleşmesinin ancak işbirliği ve gönüllülük temeli üzerinde gerçekleştirilebileceği kaidesinin tanınmasında;

d) böyle bir birliğin ancak sermayenin iktidarı devrildiğinde olanaklı olduğu doğrusunun ilanında yatar.

Partimiz çalışmasında bu ulusal kurtuluş programını, gerek çarlığın açık boyundurukçu siyasetinin, gerekse Menşevikler ve Sosyal-Devrimcilerin tavizkâr, yarı-emperyalist siyasetinin de karşısına koymaktan bıkmadı. Eğer çarlığın Ruslaştırma siyaseti, çarlık ile eski Rusya'nın milliyetleri arasında bir uçurum açtıysa, ve eğer Menşeviklerin ve Sosyal-Devrimcilerin yarı-emperyalist siyasetleri, bu milliyetlerin en iyi unsurlarının Kerenski'nin siyasetine sırt çevirmesine yol açtıysa, Partimizin özgürlükçü siyaseti çarlığa ve emperyalist Rus burjuvazisine karşı savaşımında Parti-

mize bu milliyetlerin büyük yığınlarının sempati ve desteğini kazandırdı. Bu sempati ve desteğin, Partimizin Ekim günlerindeki zaferini belirleyen tayin edici etkenlerden biri olduğuna kuşku yoktur.

5 — Ekim Devrimi, Partimizin ulusal sorundaki kararlarının pratik sonucunu çıkardı. Ekim Devrimi, ulusal baskının başlıca taşıyıcıları olan çiftlik sahipleri ile kapitalistlerin iktidarını devirerek ve proletaryayı iktidara getirerek, bir vuruşta ulusal boyunduruk zincirlerini parçaladı, halklar arasındaki eski ilişkileri altüst etti, eski ulusal düşmanlığa kesin bir darbe indirdi, halkların işbirliği için zemini düzledi ve Rus proletaryasına, yalnızca Rusya'da değil, ama Avrupa ve Asya'da da, diğer uluslardan kardeşlerinin güvenini kazandırdı. Tanıtlamaya gerek yoktur ki, bu güven olmasaydı, Rus proletaryası Kolçak ve Denikin'i, Yudeniç ve Vrangel'i yenemezdi. Öte yandan, Rusya'nın merkezinde proletarya diktatörlüğü kurulmasaydı, ezilen milliyetlerin kurtuluşlarını elde edemeyecek olduklarına da kuşku yoktur. Sermaye iktidarda oldukça, milliyetçi önyargılarla dolu küçük-burjuvazi ve her şeyden önce eski «egemen» ulusun köylülüğü kapitalistlerin ardından gittikçe, ulusal düşmanlık ve ulusal çatışmalar kaçınılmazdır, önüne geçilemez; ve tersine, eğer köylülük ve diğer küçük-burjuva katmanlar proletaryayı izlerse, yani eğer proletarya diktatörlüğü güvence altında ise, ulusal barış ve ulusal özgürlük güvence altında sayılabilir. Bundan ötürü, Sovyetlerin zaferi ve proletarya diktatörlüğünün korunması, yekpare bir devlet birliğinde birleşmiş halkların kardeşçe işbirliğinin üzerinde kurulabileceği dayanaktır, temeldir.

6 — Ama Ekim Devrimi'nin sonuçları yalnızca ulusal baskının kalkması, halkların birleşmesi için bir dayanağın yaratılmasıyla tükenmez. Gelişme seyri içinde Ekim Devrimi, halkların bu birleşmesinin biçimlerini de ortaya çıkardı ve halkların *bir* federal devlet halinde birleşmesinin temel hatlarını çizdi. Devrimin birinci döneminde, çeşitli milliyetlerin emekçi yığınları, kendilerini bağımsız bir ulusal büyüklük olarak hissetmeye başladıklarında; yabancı müdahale-

nin ise henüz gerçek bir tehlike oluşturmadığı bir sırada, halkların işbirliği henüz kesinlikle belirlenmiş, sıkı sıkıya saptanmış bir biçim almamıştı. İçsavaş ve müdahale döneminde, ulusal cumhuriyetlerin askeri özsavunmasının çıkarları önplana çıktığında, iktisadi inşanın sorunları ise henüz gündemde durmazken, işbirliği askeri bir ittifak biçimini aldı. Nihayet savaş sonrası dönemde, savaşın yıkıma uğrattığı üretici güçlerin yeniden inşası sorunları önplana çıktığında, askeri ittifak iktisadi bir ittifakla tümlendi. Ulusal cumhuriyetlerin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği halinde birleşmeleri, işbirliği biçimlerinin gelişmesinde, bu kez halkların yekpare bir çok-uluslu Sovyet devleti içinde askeri, iktisadi ve siyasi birleşmesi karakterine bürünen son evresini oluşturur.

Böylece proletarya, ulusal sorunun doğru çözümünün anahtarını Sovyet düzeninde buldu, onda, ulusal hak eşitliği ve gönüllülük temeli üzerinde istikrarlı bir çok-uluslu devletin örgütlenmesine giden yolu buldu.

7 — Ama ulusal sorunun doğru çözümünün anahtarını bulmak, henüz onu tamamen kesin olarak çözmek, bu çözümü somut pratikte son ayrıntılarına kadar gerçekleştirmek anlamına gelmez. Ekim Devrimi tarafından ortaya atılan ulusal programı doğru bir şekilde fiile geçirmek için, geçmiş ulusal baskı döneminden bize miras olarak kalan ve kısa bir süre içinde, bir vuruşta üstesinden gelinemeyecek engellerin üstesinden gelinmesi zorunludur.

Bu miras, ilkin, Büyük Rusların eski ayrıcalıklı durumlarının yansıması olan egemen Büyük Rus şovenizminin kalıntılarıdır. Bu kalıntılar, bizim merkez ve taşradaki Sovyet fonksiyonerlerimizin kafasında varlığını hâlâ sürdürüyor; merkez ve taşradaki devlet kurumlarımızda yuvalanıyor; NEP ile bağlantı içinde durmadan kızışan «yeni» Büyük Rus şovenisti Smena Vek akımları[59] biçimi altında taze kan alıyor. Pratik olarak bu kalıntılar, ulusal cumhuriyetlerin sıkıntıları ve gereksinimleri karşısında, Rus Sovyet memur tiplerinin tepeden bakan-küçümseyici ve ruhsuz

-bürokratik zihniyetinde dile geliyor. Çok-uluslu Sovyet devleti, ancak devlet kurumlarımızın pratiğindeki bu kalıntıların kökü kararlılıkla ve bir daha geri gelmemecesine kazınırsa, gerçekten pekişmiş ve onun çerçevesi içindeki halkların işbirliği gerçekten kardeşçe [bir işbirliği —ÇN] sayılabilir. Bu nedenle, Büyük Rus şovenizminin kalıntılarına karşı kararlı savaşım, Partimizin ilk ivedi görevidir.

Bu miras, ikinci olarak, fiili eşitsizliktir, yani Cumhuriyetler Birliği'ndeki milliyetlerin iktisadi ve kültürel eşitsizliğidir. Ekim Devrimi ile kazanılan ulusal hak eşitliği, halkların büyük bir kazanımıdır, ama kendi başına tüm ulusal sorunu henüz çözmez. Kapitalizmi yaşamamış ya da nerdeyse hiç yaşamamış, kendi proletaryası bulunmayan ya da nerdeyse hiç bulunmayan, ve bunun sonucu olarak iktisadi ve kültürel bakımdan geri kalmış bir dizi cumhuriyet ve halk, ulusal hak eşitliğinin kendilerine sağladığı hak ve olanaklardan tamamen yararlanacak durumda değildir; dışardan gerçek ve sürekli bir yardım olmadıkça, daha üst bir gelişme basamağına yükselecek ve böylece ilerlemiş milliyetere yetişecek durumda değildir. Bu fiili eşitsizliğin nedenleri yalnızca bu halkların tarihinde değil, ama kenar bölgeleri sanayi bakımından gelişmiş merkezi bölgeler tarafından sömürülen salt hammadde bölgelerine dönüştürmeye çalışan çarlığın ve Rus burjuvazisinin siyasetinde de yatmaktadır. Kısa sürede bu eşitsizliğin üstesinden gelmek, bu mirası bir-iki yıl içinde tasfiye etmek olanaksızdır. Partimizin X. Kongresi saptamıştır ki, «fiili ulusal eşitsizliğin giderilmesi, ulusal baskı ve sömürgeci köleciliğin bütün kalıntılarına karşı çetin ve direngen bir savaşım gerektiren uzun süreli bir süreçtir»[60]. Ama mutlaka bu eşitsizliğin üstesinden gelmek gerek. Ama onun üstesinden ancak, Rus proletaryasının Birliğin geri halklarının iktisadi ve kültürel olarak ilerleyebilmesi için gerçekten ve sürekli yardım etmesiyle gelinebilir. Aksi taktirde, halkların yekpare bir federal devlet çerçevesinde doğru ve sıkı işbirliğini kurmak beklenemez. Bundan ötürü, milliyetlerin fiili eşitsizliğinin tasfiyesi savaşımı, geri halkların kültürel ve

iktisadi düzeyinin yükseltilmesi savaşımı, Partimizin ikinci ivedi görevidir.

Bu miras, son olarak, ağır ulusal baskı boyunduruğu altında yaşamış ve henüz kendilerini eski ulusal incinme duygularından kurtaramamış bir dizi halkın bağrındaki milliyetçilik kalıntılarıdır. Pratikte bu kalıntılar, belli bir ulusal yadırgamada, eskiden ezilen halkların, Ruslardan gelen önlemler karşısında tam güvene sahip olmamaları olgusunda dile gelmektedir. Bununla birlikte, birçok milliyetten oluşan bazı cumhuriyetlerde bu defansif milliyetçilik, bazen saldırgan milliyetçiliğe, en güçlü milliyetin, bu cumhuriyetlerin güçsüz milliyetleri karşısında keskin şovenizmine dönüşmektedir. Ermeniler, Ossetler, Acarlar ve Abazalara karşı yönelen Gürcü şovenizmi (Gürcistan'da); Ermenilere karşı yönelen Azerbaycan şovenizmi (Azerbaycan'da); Türkmenler ve Kırgızlara karşı yönelen Özbek şovenizmi (Buhara ve Hiva'da) — ayrıca bir de Yeni Ekonomik Politika ve rekabet koşulları tarafından kışkırtılan tüm bu şovenizm türleri, belli ulusal cumhuriyetleri bir kin ve entrika alanına dönüştürmekle tehdit eden en büyük kötülüktür. Söylemeye gerek yok ki, tüm bu görüngüler, halkların yekpare bir devlet birliği halinde gerçekten birleşmesine ket vurmaktadır. Milliyetçilik kalıntıları, Büyük Rus şovenizmine karşı kendine özgü bir savunma biçimi olduğu ölçüde, Büyük Rus şovenizmine karşı kararlı savaşım, milliyetçi kalıntıların üstesinden gelmenin en emin aracıdır. Ama bu kalıntılar, tek tek cumhuriyetlerin güçsüz ulusal topluluklarına karşı yönelen yerel şovenizme dönüştükleri ölçüde, bunlara karşı doğrudan savaşım, Parti üyelerinin yükümlülüğüdür. Bu nedenle, milliyetçilik kalıntılarına ve her şeyden önce de bu kalıntıların şovenist biçimlerine karşı savaşım, Partimizin üçüncü ivedi görevidir.

8 — Merkez ve taşradaki Sovyet bürokratlarının önemli bir bölümü tarafından, Cumhuriyetler Birliği'nin, ulusal cumhuriyetlerin özgür gelişmesini sağlama misyonuna sahip eşit hakka sahip devlet birimlerinin birliği olarak de-

ğil, bilakis bu cumhuriyetlerin tasfiyesine doğru atılmış bir adım olarak, sözümona «bir ve bölünmez»in kuruluşunun başlangıcı olarak görülmesi olgusu, geçmişin mirasının çarpıcı bir örneği olarak görülmelidir. Böyle bir anlayışı antiproleter ve gerici olarak mahkûm eden Parti Kongresi, Parti üyelerini, cumhuriyetlerin birleşmesi ve komiserliklerin kaynaşmasının, şovenist ruhlu Sovyet bürokratları tarafından, ulusal cumhuriyetlerin iktisadi ve kültürel gereksinimlerini kulak arkası etme çabalarını örtme yolunda kullanılmamasını dikkatle gözetmeye çağırır. Komiserliklerin kaynaşması, Sovyet aygıtı için bir sınavdır: eğer bu sınav, pratikte bir büyük güç eğilimiyle sonuçlanırsa, Parti böyle bir çarpıtmaya karşı en sert önlemleri almak, evet hatta, Sovyet aygıtı küçük ve geri kalmış milliyetlerin sıkıntı ve gereksinimleri karşısında gerçekten proleter ve gerçekten kardeşçe anlayış içinde gerektiği gibi yeniden eğitileceği zamana kadar, bazı komiserliklerin kararlaştırılmış olan kaynaşmasını geri alma sorununu ortaya atmak zorunda olacaktır.

9 — Cumhuriyetler Birliği, halkların yeni bir birarada yaşama biçimi, onların yekpare bir federal devlet içinde işbirliğinin yeni bir biçimi olduğundan — ki yukarıda sözü edilen kalıntılar, bu devlet çerçevesi içinde halkların ortak çalışması süreci içinde üstesinden gelinmek zorundadır —, Birliğin en yüksek organları o şekilde inşa edilmelidir ki, sadece Birliğin bütün milliyetlerinin ortak sıkıntı ve gereksinimlerini değil, çeşitli milliyetlerin özel sıkıntı ve gereksinimlerini de tamamen karşılasınlar. Bu nedenle, Birliğin, tüm Birliğin emekçi yığınlarının milliyetlerinden bağımsız olarak temsil edildikleri mevcut merkezi organları yanında, milliyetleri eşitlik temeli üzerinde temsil eden özel bir organ da kurulmalıdır. Birliğin merkezi organlarının böyle bir yapısı, halkların sıkıntı ve gereksinimlerini dikkatle dinleme, onlara zamanında gerekli yardımda bulunma, tam bir karşılıklı güven atmosferi yaratma ve böylece yukarıda sözü edilen mirası en acısız yoldan ortadan kaldırma tam olanağını sağlayabilir.

10 — Yukarıda söylenenlerden yola çıkan Parti Kongresi, Parti üyelerine şu pratik önlemleri almayı öğütler:

a) Birliğin en üst organları sistemi içinde, istisnasız bütün ulusal cumhuriyetlerin ve bölgelerin eşitlik kuralına göre temsil edildikleri özel bir organ kurulur;

b) Birlik komiserlikleri, Birlik halklarının sıkıntı ve gereksinimlerinin tatmin edilmesini garantileyen kurallara göre inşa edilir;

c) ulusal cumhuriyetlerin ve bölgelerin organları, ağırlıklı olarak, ilgili halkların dilini, yaşam tarzını, töre ve alışkanlıklarını bilen yerlilerden oluşturulur.

II

1 — Parti örgütlerimiz, ulusal cumhuriyetlerin çoğunda, onların büyüme ve sağlamlaşmalarına pek elverişli olmayan koşullar altında gelişmektedir. Bu cumhuriyetlerin ekonomik geriliği, ulusal proletaryanın sayısal güçsüzlüğü, yerli nüfustan gelme eski parti işçileri kadrosunun yeterince güçlü sayıda olmaması ya da hiç olmaması, anadillerde kayda değer bir Marksist literatürün olmayışı, Partinin güçsüz eğitim çalışması, son olarak, henüz hâlâ dağılmamış bulunan radikal-milliyetçi geleneklerin kalıntıları — tüm bunlar, yerli komünistler arasında, ulusal özelliklerin abartılması yönünde, proletaryanın sınıf çıkarlarının küçümsenmesi yönünde belli bir sapma, milliyetçilik yönünde bir sapma yaratmıştır. Bu görüngü, birden fazla milliyetin olduğu cumhuriyetlerde özellikle tehlikeli hale gelmektedir; burada o, güçlü milliyetin komünistleri arasında, bazen, sivri ucu zayıf milliyetlerin komünistlerine karşı yönelen, şovenizme doğru bir sapma biçimine bürünür (Gürcistan, Azerbaycan, Buhara, Horezm). Milliyetçilik yönündeki sapma, ulusal proletaryanın, ulusal burjuvazinin ideolojik etkisinden kurtuluş sürecine ket vurduğu ve böylece çe-

şitli milliyetlerden proleterlerin yekpare bir enternasyonalist örgüt halinde birleşmesini zorlaştırdığı için zararlıdır.

2 — Öte yandan, gerek Parti'nin merkezi kurumlarında gerek ulusal cumhuriyetlerin komünist parti örgütlerinde, bu cumhuriyetlerin emekçi yığınlarının töre ve geleneklerini ve dillerini bilmeyen ve bu yüzden onların gereksinimleri karşısında her zaman gerekli anlayışı göstermeyen Rus kökenli sayısal olarak güçlü bir eski Parti işçileri mevcudu olduğu olgusu, Partimizde, Parti çalışmasında ulusal özelliklerin ve ulusal dilin önemini küçümseme yönünde bir sapma, bu özellikleri kibirlilikle hor görme tutumu, Büyük -Rus şovenizmi yönünde bir sapma yaratmıştır. Bu sapma, sadece ulusal dili bilen yerli nüfus arasından komünist kadrolar oluşturulmasına ket vurduğu ve böylece Partinin, ulusal cumhuriyetlerin proleter yığınlarından tecrit olması tehlikesini doğurduğu için değil, bilakis her şeyden önce, yukarıda tasvir edilen milliyetçilik yönündeki sapmayı besleyip teşvik ettiği ve ona karşı mücadeleyi zorlaştırdığı için de zararlıdır.

3 — Parti Kongresi bu iki sapmayı da komünizm davası için zararlı ve tehlikeli olarak mahkûm eder, Parti üyelerinin dikkatini Büyük-Rus şovenizmi sapmasının özel zararlılığına ve özel tehlikeliliğine çeker ve Partiyi, Parti inşamızdaki geçmişin bu kalıntılarını en hızlı biçimde ortadan kaldırmaya çağırır.

Parti Kongresi, Merkez Komitesi'ni, şu pratik önlemleri uygulamakla görevlendirir:

a) Ulusal cumhuriyetlerin yerli Parti işçileri arasından unsurlarla, yüksek tipte Marksist çevreler kurmak;

b) anadillerde Marksizmin ilkeleri üzerinde yükselen bir yazın yaratmak;

c) Doğu Halkları Üniversitesi'ni ve onun yerel seksiyonlarını güçlendirmek;

d) ulusal komünist partilerin merkez komiteleri nezdinde yerli Parti işçilerinden oluşan eğitmen grupları oluşturmak;

e) anadillerde kitlelere yönelik bir Parti yazını geliştirmek;

f) tek tek cumhuriyetlerde partinin eğitici çalışmasını güçlendirmek;

g) tek tek cumhuriyetlerde gençlik arasındaki çalışmayı güçlendirmek.

«Pravda» No. 65,
24 Mart 1923.
İmza: I. Stalin.

RKP(B) XII. PARTİ KONGRESİ[61]

17 - 25 Nisan 1923

Rusya Komünist Partisi (Bolşevik)
Onikinci Parti Kongresi.
Stenografik Rapor.
Moskova 1923.

1 — RKP(B) MERKEZ KOMİTESİ'NİN ÖRGÜTSEL RAPORU

17 Nisan

Yoldaşlar! «İzvestiya MK»da[62] yayınlanan MK Raporu'nun, ayrıntılar konusunda tamamıyla yeterli olduğunu düşünüyorum, ve bunu burada MK'nin Örgütsel Raporu'nda tekrarlamak bir yarar getirmeyecektir.

Bence MK'nin Örgütsel Raporu üç bölümden oluşmalıdır.

Birinci bölüm, Partinin işçi sınıfıyla örgütsel bağlarını ele almalıdır — Partiyi çevreleyen ve onların yardımıyla Partinin işçi sınıfına önderlik ettiği, işçi sınıfının ise Partinin ordusu haline geldiği bağlar ve kitleleri kucaklayan aygıtlar.

Raporun ikinci bölümü, bana göre, işçi sınıfını köylülükle birleştirmeye yardımcı olan örgütsel bağları ve kitle-

leri kucaklayan aygıtları ele almalıdır. Bu, devlet aygıtıdır. İşçi sınıfı devlet aygıtının yardımıyla, Partinin önderliğinde, köylülüğe önderlik eder.

Üçüncü ve son bölüm ise, kendi özel yaşamını sürdüren bir organizma, şiarlar koyan ve bunların uygulanmasını denetleyen bir aygıt olarak bizzat Parti ile ilgili olmalıdır.

Raporun birinci bölümüne geçiyorum. Öncü müfreze olarak Partiden ve Partimizin ordusu olarak işçi sınıfından söz ediyorum. Bu benzetme, burada ilişkilerin tıpkı askeri alanda olduğu gibi olduğu sanısını uyandırabilir, yani Parti emirler veriyor, şiarlar telgrafla iletiliyor ve ordu, yani işçi sınıfı bu emirleri hayata geçiriyor. Böyle bir düşünce temelden yanlıştır. Siyasi alanda sorunlar çok daha karışıktır. Sorun şudur ki, askeri alanda kumanda heyeti, orduyu bizzat yaratır, bizzat biçimlendirir. Burada, siyasi alanda ama Parti, ordusunu yaratmaz, bilakis onu hazır bulur — bu, işçi sınıfıdır. İkinci fark şudur ki, askeri alanda kumanda heyeti orduyu kurmakla kalmaz, bilakis onun bakımı, giysisi, kundurasıyla da uğraşır. Siyasi alanda bu tür şeyler tanımıyoruz. Parti, ordusunun, işçi sınıfının yiyeceği, kundurası ve giysisi ile uğraşmaz. Tam da bu yüzden sorunlar siyasi alanda daha da karışıktır. Tam da bu yüzden siyasette sınıf Partiye bağımlı değildir, tam tersi söz konusudur. Tam da bu nedenle Parti, siyasi alanda, sınıfın öncü müfrezesi olarak, yani Parti olarak önderliği gerçekleştirmek için, çevresini, Partinin elinde, iradesini işçi sınıfına taşımasına yardımcı olan ve işçi sınıfının dağınık bir kütleden, Partinin ordusu haline gelmesini sağlayan antenler olan, kitleleri kucaklayan geniş bir partisiz aygıtlar ağıyla örmek zorundadır.

Şimdi bu aygıtların, Partiyi sınıfla birleştiren bu transmisyon kayışlarının ne durumda olduklarını, bu aygıtların ne türden olduğunu ve bunları sağlamlaştırmak için Partinin bir yıl içinde neler yapabildiğini irdelemek istiyorum.

Partinin işçi sınıfıyla bağını sağlamaya yarayan birinci, en önemli transmisyon kayışı, en önemli aktarma aygıtı sendikalardır. Partiden sınıfa doğru giden bu en önemli

transmisyon kayışının nasıl sağlamlaştırıldığını kanıtlayan verilere bakıldığında, Parti bu faaliyet yılı içinde sendikaların yönetici organlarındaki etkisini artırmış ve sağlamlaştırmıştır. Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi'nden söz etmek istemiyorum. Bunun bileşimi herkes tarafından bilinmektedir. Sendikaların Merkez Komitelerinden de söz etmek istemiyorum. Esas olarak Sendikalar Vilayet Konseylerini göz önüne almak istiyorum. Geçen yıl, XI. Parti Kongremiz sırasında, Ekim Devrimi'nden önce Parti mensubu olan, sendika Vilayet Konseyi başkanlarının sayısı yüzde 27 idi, bu yıl ise bu oran yüzde 57'den fazladır. Bu büyük bir başarı olmasa da, yine de bir başarıdır. Bu, Ekim'den önce Parti mensubu olan Partimizin önde gelen unsurlarının sendikalarda ana ipleri ellerinde tuttuklarını ve böylece Partiyi işçi sınıfıyla bağladıklarını kanıtlamaktadır.

Bir bütün olarak işçi sendikalarının bileşimi üzerinde durmak istemiyorum. Rakamlar, geçen yılki Parti Kongresi sırasında yaklaşık 6 milyon sendika üyesinin bulunduğunu göstermektedir. Bu yıl, bu Parti Kongresi sırasında üye sayısı 4 800 000'dir. Bir adım geriye atıldığı sanılabilir, ancak bu yalnızca görünüşte böyledir. Geçen yıl — izninizle burada sözümü esirgemeyeceğim! — sendikalar şişirilmiş rakamlar vermişlerdi. Bildirilen rakamlar gerçeği tam olarak yansıtmamaktaydı. Bu Parti Kongresinden önce aldığımız rakamlar gerçi geçen yıla nazaran düşüktür, fakat onun yerine daha reel ve gerçeğe biraz daha yakındır. Ben bunda, sendikaların üye sayısı azalmış da olsa, ileriye doğru bir adım görüyorum. Yani bir yandan, sendikaların şişirilmiş ve yarı-bürokratik birliklerden, yönetici organlarının tüm yaşamına katılan gerçekten canlı birliklere dönüştürülmesi; ve öte yandan, Partinin önde gelen unsurlarının vilayet organlarındaki oranının yüzde 27'den yüzde 57'ye yükselmesi — işte Partimizin, sendikaların sağlamlaşması uğruna gösterdiği çabalardan bu yıl içinde elde ettiğimiz başarı budur.

Ancak bu alanda her şeyin yolunda olduğu söylenemez. Sendikaların alt hücreleri — fabrika komiteleri — henüz

her yerde bizim elimizde değildir. Örneğin Harkov vilayetindeki 146 fabrika komitesinden 70'inde bir tek komünist yoktur. Fakat bunlar münferit görüngülerdir. Genelde şu söylenmelidir ki, sendikalar, hem bölge organlarında hem de en alt hücrelerde Partinin etkisinin sağlamlaştırılması konusunda mutlak bir gelişme göstermişlerdir. Bu cephe, Parti için garanti altına alınmış olarak görülebilir. Sendikal alanda güçlü herhangi bir rakibimiz yok.

İkinci transmisyon kayışı, Partinin onun yardımıyla sınıf ile bağ kurduğu, kitleleri kucaklayan ikinci aktarma aygıtı kooperatiflerdir. Burada her şeyden önce tüketim kooperatiflerini, bunların işçi sektörünü, sonra da köy yoksullarını kucakladığı ölçüde tarım kooperatiflerini göz önüne alıyorum. XI. Parti Kongresi sırasında Zentrosoyuz'un işçi seksiyonlarının yaklaşık 3 milyon üyesi vardı. Bu yıl, bu Parti Kongresi sırasında belirli bir artış görülmektedir: 3 300 000. Bu çok azdır. Fakat içinde bulunduğumuz koşullar, NEP koşulları altında bu yine de ileriye doğru bir adımdır. Her işçi ailesine üç boğaz sayılırsa, böylece kooperatiflerin, Partinin etkisinin günden güne arttığı tüketim kooperatiflerinde tüketici olarak birleşmiş olan yaklaşık 9 milyon işçi nüfusu kapsadığı ortaya çıkar...

Önceki Parti Kongresi sırasında, Partinin tüketim kooperatiflerindeki gücünün ne kadar olduğu konusunda hiçbir veriye sahip değildik, belki yüzde 2, 3 veya 5, daha fazla değil. Bu Parti Kongresi sırasında ise, Zentrosoyuz'un vilayet organlarında yüzde 50'den fazla komünist var. Bu da ileriye doğru bir adımdır.

Tarım kooperatiflerinin durumu biraz daha kötüdür. Gelişme içinde olduklarına kuşku yok. Geçen yılki Parti Kongresi sırasında, tarım kooperatifleri 1 700 000'den fazla köylü işletmesini birleştiriyordu. Bu yıl, bu Parti Kongresi sırasında bunlar 4 000 000'dan fazla köylü işletmesini birleştirmektedir. Bunlar arasında, proletaryaya eğilim gösteren belli bir bölüm yoksul köylü mevcuttur. İşte bu yüzden, Partinin tarım kooperatiflerindeki etkisinin arttığını saptamak ilginç olacaktır. Elimizde geçen yıla ait sayılar yok. Bu

yıl tarım kooperatiflerinin il organlarında (bu sayılar bana şüpheli gibi görünse de) komünistlerin en az yüzde 50 olduğu söyleniyor. Eğer bu doğruysa, ileriye doğru muazzam bir adımdır. Yerel kooperatif örgütlerini, bize karşı düşmanca eğilimli güçlerin etkisinden kurtarmayı hâlâ başaramadığımız alt hücrelerde durum daha kötüdür.

Sınıfı Parti ile bağlayan üçüncü transmisyon kayışı, Gençlik Birliği'dir. Gençlik Birliği'nin ve genel olarak gençliğin, Partimizin gelişimi için sahip olduğu muazzam önemi kanıtlamaya gerek yoktur. Elimizde bulunan sayılar, geçen yıl XI. Parti Kongresi sırasında, Gençlik Birliği'nin üye sayısının 400 000'den az olmadığını göstermektedir. Sonra, 1922 ortalarında, şişirilmiş aygıtların azaltılmasına başlandığında, gençlik için işyeri garantisi üzerine kararname yeterince uygulanmamışken, Gençlik Birliği yeni ilişkilere henüz uyum sağlayamamış durumdayken, üye sayısı 200 000'e düşmüştü. Şimdi, özellikle geçen yılın sonbaharından beri, Gençlik Birliği'nde muazzam bir gelişme kaydediyoruz. Birliğin 400 000'den fazla üyesi var. İşin en sevindirici yanı ise şu ki, Gençlik Birliği'ndeki büyüme birinci planda işçi gençlikten geliyor. Gençlik Birliği, her şeyden önce, sanayimizin kalkınmakta olduğu bölgelerde büyüyor.

Gençlik Birliği'nin işçiler arasındaki temel faaliyet alanının fabrika okulları olduğunu biliyorsunuz. Bu alana ilişkin sayılar, geçen yıl XI. Parti Kongresi sırasında, 44 000 üyesi bulunan yaklaşık 500 fabrika okuluna sahip olduğumuzu göstermektedir. Bu yılın Ocak ayında ise 50 000 üyeli 700 okula sahibiz. Esas önemli olan ama, büyümenin, Gençlik Birliği'nin işçi üyeleri ile sağlanmış olmasıdır.

Tıpkı daha önce andığımız cephe gibi — tarımsal kooperatifler cephesi gibi —, gençlik cephesi de özellikle tehlike altında bulunan bir alan olarak görülmelidir, çünkü Partimizin düşmanlarının saldırıları bu alanda özellikle inatçıdır. Tam da burada, bu iki alanda, Partimizin ve onun örgütlerinin, nüfuz üstünlüğünü garantilemek için olanca güçlerini harcamaları gereklidir.

Kadın işçilerin delege toplantılarıyla devam ediyorum.

Bunlar da örgütlerimiz için, belki göze çarpmayan, fakat Partimizi işçi sınıfının kadın kesimiyle bağlayan çok önemli ve özsel bir transmisyon aygıtıdır. Elimizdeki sayılar şunu göstermektedir: Geçen yıl, XI. Parti Kongresi sırasında 57 il ve 3 bölgede yaklaşık 16 000 kadın delegemiz, özellikle işçi kadınlar vardı. Bu yıl, bu Parti Kongresi sırasında aynı il ve bölgelerde kadın delege sayımız 52 000'den az değildir, bunlardan ise 33 000'i işçi kadındır. Bu, ileriye doğru muazzam bir adımdır. Şu göz önünde tutulmalıdır ki, bu cephe şimdiye dek çok az önem verdiğimiz, fakat bizim için önemi çok büyük olan bir cephedir. Şimdi işler yürüdüğüne göre, kadınlar tarafından yetiştirilen gençlik üzerinde papazların etkisini yıkmak için, bu aygıtı daha da sağlamlaştırmanın, geliştirmenin ve Partinin duyargalarını yaymanın temelleri mevcut olduğuna göre, Partinin en yakın görevlerinden birinin, hiç şüphesiz tehlike altında bulunan bu cephede de azami çaba geliştirmek olması gerektiği son derece doğaldır.

Okul konusuna geçiyorum. Siyasi okullardan, Sovyet ve Parti fonksiyonerleri yetiştiren okullardan ve komünist üniversitelerden söz ediyorum. Bu, Partinin komünist eğitimi geliştirmesine, işçi kesimi arasında sosyalizm tohumunu, komünizm tohumunu eken ve böylece Partiyi manevi bağlarla işçi sınıfına bağlayan eğitim işleri için bir fonksiyoner kadrosu yetiştirmesine yardım eden bir aygıttır. Sayılar, Sovyet ve Parti fonksiyoneri yetiştiren okullarda geçen yılki dinleyici sayısının yaklaşık 22 000 olduğunu göstermektedir. Bu yıl bu sayı, eğer Siyasi Aydınlatma Merkez Yönetimi tarafından finanse edilen kentlerdeki siyasi temel bilgi okulları da birlikte sayılacak olursa, 33 000'den az değildir. Komünist eğitim için son derece önemli olan komünist üniversitelere gelince, buradaki artış azdır: Önceden 6000 dinleyici vardı, şimdi ise 6400 olmuştur. Partinin görevi, bu cephede tüm güçleri gayrete getirmek ve komünist eğitim için bir fonksiyoner kadrosunun yetiştirilmesini amaçlayan çalışmayı güçlendirmektir.

Basına geçiyorum. Basın, bir kitle aygıtı değildir, bir kitle örgütü değildir, fakat buna rağmen Parti ile işçi sı-

nıfı arasında görünmez bir bağ kurar — gücü itibariyle, kitleleri kucaklayan herhangi bir aktarma aygıtıyla eşdeğerde olan bir bağ. Basının altıncı büyük güç olduğu söylenir. Nasıl bir büyük güç olduğunu bilmiyorum, fakat güce ve büyük ağırlığa sahip olduğu yadsınamaz. Basın en güçlü silahtır, onun aracılığıyla Parti her gün, her saat işçi sınıfına, kendi alışılmış diliyle konuşur. Parti ile sınıf arasında manevi bağlar kuracak bir başka araç, bu kadar esnek bir başka aygıt yoktur. Partinin bu alana özel dikkat göstermek zorunda oluşunun nedeni budur, ve burada belli bir başarı kaydettiğimiz söylenmelidir. Gazeteleri alalım. Eldeki sayılara göre, geçen yıl 380 gazetemiz vardı, bu yıl ise 528'den az değil. Tiraj geçen yıl 2 500 000'e ulaşmıştır, ancak bunun büyük bölümü resmi makamlara gitmekteydi, yapaydı. Yazda basın için sübvansiyonlar azaltıldığında, basın kendi ayakları üzerinde durmak zorunda kaldığında, tiraj 900 000'e düştü. Bu Parti Kongresi sırasında ise, tiraj yaklaşık 2 milyon civarındadır. Yani basın gittikçe makam basınlığından kurtulmakta, kendi kaynaklarıyla yaşamaktadır ve kitlelerle bağ kurmayı olanaklı kıldığı için Partinin elinde keskin bir silahtır, yoksa tiraj artamaz, bu yükseklikte kalamazdı.

Şimdi bir başka aktarma aygıtına, orduya geçiyorum. Orduya bir savunma veya saldırı aygıtı olarak bakmaya alışılmıştır. Ben ise orduyu, işçi ve köylülerin rezervuarı olarak görüyorum. Tüm devrimlerin tarihi, ordunun, başka zamanlarda birbirinden ayrı yaşayan çeşitli illerden işçilerin ve köylülerin biraraya geldiği ve kendi siyasi görüşlerini oluşturdukları biricik rezervuar olduğunu göstermektedir. Büyük seferberliklerin ve ciddi savaşların her zaman şu ya da bu sosyal anlaşmazlığa, şu ya da bu devrimci kitle hareketine yol açması bir tesadüf değildir. Bu, en ücra köşelerden işçi ve köylüler ilk kez orduda biraraya geldiğinden böyle olmaktadır. Normalde bir Voronejli köylü bir Petrogradlı ile, bir Pskovlu bir Sibiryalıyla karşılaşmaz, fakat orduda biraraya gelirler. Ordu bir okuldur, işçilerin ve köylülerin bir rezervuarıdır, ve bu açıdan bakıldığında Parti-

nin ordu üzerindeki gücü ve etkisi muazzam öneme sahiptir, ve bu anlamda ordu, Partiyi işçiler ve yoksul köylülükle bağlayan muazzam bir aygıttır. Ordu, tüm Rusya'nın, bütün Federasyon'un çeşitli il ve bölgelerinden insanların biraraya geldikleri, öğrendikleri ve siyasi yaşama alıştıkları biricik rezervuardır. Bu son derece önemli, kitleleri kucaklayan aktarma aygıtında şu değişiklikleri kaydedebiliriz: Geçen Parti Kongresi sırasında komünistlerin oranı yüzde 7,5 idi, bu yıl yüzde 10,5'a ulaşmıştır. Bu süre içinde ordu sayısal olarak küçültüldü, fakat ordunun niteliği yükseldi. Partinin etkisi artmıştır, ve bu önemli rezervuarda komünist etkinin büyümüş olması anlamında bir başarı elde ettik.

Takım komutanları da dahil olmak üzere bütün komutan kadrosu alındığında, geçen yıl komutanlar arasında yüzde 10 oranında komünist vardı, bu yıl ise yüzde 13'tür. Takım komutanları olmaksızın komutan kadrosu alındığında, oran geçen yıl yüzde 16 idi, bu yıl ise yüzde 24'tür.

Partimizi çevreleyen kitleleri kucaklama aygıtları, Partiyi işçi sınıfıyla bağlayan ve ona öncü müfreze olma ve işçi sınıfını bir orduya dönüştürme imkanı veren transmisyon kayışları bunlardır.

Askeri komutan kadrosundan farklı olarak, Partinin öncü olmasına, işçi sınıfının ise dağınık bir kütleden gerçek bir siyasi ordu haline gelmesine yardım eden bağlantı ağı ve aktarma noktaları ağı böyledir.

Partimizin bu alanlarda, bu bağları sağlamlaştırmada gösterdiği başarı, yalnızca Partinin bu açıdan daha büyük deneyimler edinmiş olmasıyla, yalnızca bu aktarma aygıtlarını etkileme olanaklarının mükemmelleşmiş olmasıyla açıklanamaz; ülkenin genel siyasi durumunun bunu teşvik etmesi, buna katkıda bulunması da bir faktördür.

Geçen yıl açlık tehlikesi vardı ve bu tehlikenin sonuçları olarak sanayide bir depresyon, işçi sınıfında bir parçalanma vs. mevcuttu. Buna karşılık bu yıl hasat iyiydi, sanayide kısmi bir yükseliş, proletaryanın toparlanma sürecinin başlangıcı, işçilerin durumunda bir düzelme söz konusu. Daha önce köylere dağılmak zorunda kalan eski işçi-

ler, tekrar fabrikalara ve işletmelere akın ediyorlar ve bütün bunlar, Partinin yukarıda sözü edilen bağlantı aygıtlarını sağlamlaştırma çalışmasını geniş bir şekilde geliştirmesine izin veren siyasi olarak müsait bir ortam hazırlıyor.

Raporun ikinci bölümüne geçiyorum: Parti ve devlet aygıtı. Devlet aygıtı, Partisi tarafından temsil edilen iktidardaki işçi sınıfını köylülükle bağlayan ve Partisi tarafından temsil edilen işçi sınıfına, köylülüğe önderlik etme olanağını veren, kitleleri kucaklayan temel aygıttır. Raporumun bu bölümünü, Lenin yoldaşın ünlü iki makalesiyle[53] dolaysız olarak bağlayacağım.

Lenin yoldaş tarafından o iki makalede geliştirilen düşünce, birçoklarına tamamen yeni göründü. Bence bu makalelerde geliştirilen düşünce, Vladimir İlyiç'e daha geçen yıl rahat vermemişti. Geçen yılki siyasi raporunu anımsıyorsunuzdur. Siyasetimizin doğru olduğu, fakat devlet aygıtının kötü işlediğinden, bu yüzden arabanın gitmesi gereken yere gitmediğinden, aksine yoldan saptığından söz etmişti. Bunun üzerine, anımsanacağı gibi, Şlyapnikov, şoförlerin işe yaramaz olduğunu söyleyerek araya girmişti. Bu elbette yanlıştır. Tamamen yanlış. Siyaset doğrudur, şoför ise mükemmel, araba tipi iyidir, Sovyetiktir, fakat devlet mekanizmasının bileşenleri, yani devlet aygıtındaki şu veya bu çalışan kötüdür, bizim adamımız değildir. Araba bu yüzden kaymaktadır, ve sonunda doğru siyasi çizginin çarpıtılmasına varmaktadır iş. Üstelik bu çizgi de uygulanmamakta, çarpıtılmaktadır. Söylediğim gibi, devlet aygıtının tipi doğrudur, ancak ögeleri daha yabancı, bürokratik, yarı Çarist -burjuva unsurlardır. Halk kitlelerinin hizmetinde olan bir devlet aygıtı istiyoruz, bu devlet aygıtındaki bazı kişiler ise onu bir yemlik yapmak istiyorlar. İşte bu yüzden aygıt bir bütün olarak kötü işlemektedir. Eğer bunu düzeltmezsek, tek başına doğru siyasi çizgi ile fazla bir yere varamayız: bu çizgi çarpıtılacaktır, işçi sınıfı ile köylülük arasında bir kopma olacaktır. Dümen elimizde olmasına rağmen, arabaya hakim olamamamız gibi bir durum ortaya çıkacaktır. Bu, çöküşe yol açacaktır. Lenin yoldaşın daha geçen yıl ge-

liştirdiği ve ancak bu yıl yekpare bir sistemde toparladığı düşünceler bunlardır; bu sisteme göre, MKK ve İşçi-Köylü Müfettişliği reorganize edilecektir, hem de öyle ki, eğer arabanın izlemesi gereken yolda gitmesini gerçekten istiyorsak, reorganize edilmiş olan kontrol aygıtı, arabanın tüm ögelerini yeniden inşa etmeye ve işe yaramaz parçalarının yerine yenilerini getirmeye yardımcı olan bir kaldıraç olacaktır.

Lenin yoldaşın önerisinin özü budur.

Örnek olarak, Orehovo-Suyevo tröstünün revizyonu gibi bir olguyu gösterebilirim, Sovyet tipine göre örgütlenmiş olan [bu tröstün —ÇN] görevi, azami ürün üretmek ve köylülüğe bakmaktır; oysa Sovyetik biçimde örgütlenmiş olan bu tröst, üretilen ürünleri, devlet çıkarlarının zararına, özel ceplere akıtmıştır. Araba, gitmesi gereken yere gitmemiştir.

Yine örnek olarak, bugünlerde bana Voroşilov yoldaşın anlattığı bir olguyu gösterebilirim. Adı Sanayi Bürosu olan bir kurumumuz var. Böyle bir kurum Güney-Doğu'da vardı. Bu aygıtta yaklaşık 2000 kişi çalışıyordu. Bu aygıt, Güney -Doğu sanayiini yönetecekti. Voroşilov yoldaş bana, bu aygıtla başetmenin kolay olmadığını, bu aygıtın idaresi için, yani idare aygıtının idaresi için, özel bir küçük aygıt daha oluşturmak zorunda kalındığını çaresizlik içinde anlattı. Ortaya, sorunu doğru bir biçimde ele alan insanlar çıktı: Voroşilov, Eismont ve Mikoyan. Ve görüldü ki, aygıtta görevli 2000 kişinin yerine 170 kişi yeterliymiş. Ya şimdi? Anlaşılıyor ki, şimdi işler eskisinden çok daha iyi yürümektedir. Eskiden aygıt, ürettiği her şeyi yiyordu. Şimdi ise aygıt sanayie hizmet etmektedir. Buna benzer olay çoktur, pekçoktur, başımdaki saç sayısından daha çoktur.

Bütün bu olgular, bir tek şeyi, tipi itibariyle doğru olan Sovyet aygıtlarımızın, çoğunlukla, doğru siyasi çizgiyi aslında mahveden âdet ve geleneklere bağlı kişilerden oluştuğunu göstermektedir. Bu yüzden araba kaymaktadır, ve ortaya büyük bir siyasi eksi, proletarya ile köylülük arasında bir kopma tehlikesi çıkmaktadır.

Sorun şudur: Ya ekonomi aygıtlarını düzeltir, kısıtlar,

basitleştirir, ucuzlatır, Partimize manevi bakımdan yakın olan insanlarla takviye ederiz, ve o zaman NEP'i yürürlüğe koymadaki amacımıza ulaşırız, yani sanayi, köyün ihtiyaçlarını karşılamak, gerekli ürünleri elde etmek için azami ürün üretir, ve böylece köylü ekonomisi ile sanayiin işbirliğini sağlarız. Ya da bu amaca ulaşmayız, ve ardından çöküş gelir.

Ya da devamla: Ya bizzat devlet aygıtı basitleştirilir, yeniden düzenlenir, içinden hırsızlar ve sahtekârlar kovulur, ve o zaman köylülerden şimdikinden daha az vergi almamız mümkün olur, ve o zaman ekonomi dayanır; ya da aygıt, Güney-Doğu'da olduğu gibi, bizzat amaç haline gelir ve köylülükten alınan bütün vergi, aygıtın kendi bakımına harcanır, ve ardından çöküş gelir.

Vladimir İlyiç bu yazıları yazarken, kendisine yol gösteren düşünceler bence bunlardır.

Lenin yoldaşın önerilerinin bir başka yanı daha vardır. O, yalnızca aygıtın düzeltilmesini ve Partinin rolünün azami şekilde artırılmasını — çünkü devleti Parti inşa etmiştir, onu iyileştirmek de zorundadır — sağlamak istememektedir; bilakis sorunun ahlaki yanıyla da ilgili olduğu açıktır. Ülkede sade bir vatandaşın: Buna kimse diş geçiremez! diyebileceği derecede yüksek, bir tek makam sahibinin kalmamasını sağlamak istemektedir. İşte bu ahlaki yan, İlyiç'in önerisinin üçüncü yanını oluşturmaktadır, bu öneri, yalnızca devlet aygıtını değil, bilakis Partiyi de, onu tehlikelere maruz bırakan makam gelenek ve âdetlerden arındırma görevini koymaktadır.

Çalışma arkadaşlarının seçimi sorununa, yani İlyiç'in daha XI. Parti Kongresi'nde sözünü ettiği bir soruna geliyorum. Eğer devlet aygıtımızın bileşim, âdet ve gelenek itibariyle işe yaramaz olduğunu, böylece işçilerle köylülük arasında bir kopma tehdidinin olduğunu kavradıysak, o zaman, Partinin önderlik rolünün yalnızca direktif vermekle ifade edilemeyeceği, bilakis belirli makamlara, direktiflerimizi anlayacak ve bunları dürüstçe uygulayacak yetenekte kişileri oturtmakta da ifadesini bulacağı açıktır. Merkez Komitesi'

nin siyasi çalışması ile örgütsel çalışma arasına aşılmaz bir sınır çekilemeyeceğini kanıtlamaya gerek yoktur.

Aranızdan hiç kimse, iyi bir siyasi çizgi saptamanın yeterli olduğunu, ve böylece sorunun halledildiğini iddia etmeyecektir. Hayır, bu, işin yalnızca yarısıdır. Doğru siyasi çizgi saptandıktan sonra, fonksiyonerlerin o şekilde seçilmesi gerekir ki, göreve getirilen insanlar, verilen direktifleri gerçekleştirebilecek, direktifleri kavrayabilecek, bu direktifleri kendi öz direktifleri olarak görecek ve hayata geçirebilecek yetenekte insanlar olsunlar. Aksi halde siyaset, anlamını yitirir ve boş gevezeliğe dönüşür. Kayıt ve Dağıtım Dairesi'nin, yani altta ve üstte en önemli fonksiyonerlerimizin kaydedilmesi ve dağılımı ile yükümlü MK organının, muazzam bir önem kazanmasının nedeni budur. Şimdiye dek sorun o şekilde ele alınıyordu ki, Kayıt ve Dağıtım Dairesi sadece yoldaşları ilçe, il ve bölge komitelerine göre kaydetmek ve dağıtmakla kendini sınırlıyordu. Daha açık söylemek gerekirse, Kayıt ve Dağıtım Dairesi soruna burnunu fazla sokmuyordu. Şimdi savaş bittiğine göre, seçim gözetmeksizin kitle seferberliği yapılmadığına göre, geçen yıl Merkez Komitesi'nin sırtına yüklenen ve fiyaskoyla sonuçlanan Bin'in seferberliğinin gösterdiği gibi her türlü anlamı yitirdiğine göre, — çünkü şimdiki durumda çalışmamız daha çeşitlendiğinden, uzmanlaşmaya yöneldiğimizden, fonksiyonerler ile esaslı bir tanışma zorunlu olduğundan, seçimsiz seferberlik yerel örgütlere hiçbir yarar sağlamadan, davaya yalnızca zarar vermektedir — Kayıt ve Dağıtım Dairesi artık ilçe ve il komiteleri çerçevesi içine kapanıp kalamaz.

Bazı sayılar verebilirim. XI. Parti Kongresi, Merkez Komitesi'ni, en az bin tane Moskovalı fonksiyoner seferber etmekle görevlendirmişti. Merkez Komitesi, seferberlik için yaklaşık 1500 kişiyi not etti. Hastalık ve çeşitli başka nedenlerden dolayı, not edilenler içinden yalnızca 700'ü seferber edilebildi; yerel örgütlerin değerlendirmesine göre, bunların içinden 300 kişi azbuçuk işe yarar çıktı. İşte size, eskiden uygulanan seçimsiz seferberliklerin, bugün artık

hiçbir işe yaramadığını gösteren bir olgu, çünkü Parti çalışmamız daha çeşitlenmiş, ekonominin çeşitli dallarına göre ayrışmıştır, ve insanları seçmeksizin oradan oraya kaydırmak, ilkin, bu insanları faaliyetsizliğe mahkûm etmek demektir, ve ikincisi, yeni fonksiyonerler talep eden bu örgütlerin en asgari gereksinimlerini bile karşılayamamak demektir.

Kayıt ve Dağıtım Dairesi'nde çalışan Sorokin'in, sanayideki fonksiyoner kadrosu üzerine ünlü broşüründen[64] bazı rakamlar vermek istiyorum. Ancak bu rakamlara geçmeden önce, Merkez Komitesi'nin Kayıt ve Dağıtım Dairesi'nde, Parti fonksiyonerlerinin istatistiksel olarak envanterini çıkarma çalışması sürecinde yaptığı reform üzerine birşey söylemek zorundayım. Önceden de belirttiğim gibi, bu Daire eskiden il ve ilçe komiteleri çerçevesiyle kendini sınırlıyordu; fakat şimdi çalışmamız daha çeşitlendiğine, inşa çalışması her yerde geliştirildiğine göre, ilçe ve il komiteleri içine kapanıp kalınamaz. Partinin onların yardımıyla ekonomi aygıtımızı işlettiği ve önderlik ettiği istisnasız tüm yönetim dallarının ve sanayideki bütün fonksiyoner kadrosunun envanterini çıkarmak zorunludur. Bu doğrultuda Merkez Komitesi tarafından, Kayıt ve Dağıtım aygıtını merkezde ve taşrada, şu biçimde genişletme kararı alınmıştır: Daire şefine ekonominin ve Sovyetlerin sorunları için birer yardımcı verilecek ve bunlara da ayriyeten, fabrikalarda ve tröstlerde, taşradaki ve merkezdeki ekonomi organlarında, Sovyetlerde ve Parti içinde, fonksiyoner kadrosunun envanterini çıkarmak için yardımcılar sağlanacaktır.

Bu reformun sonuçları gecikmedi. Kısa zamanda sanayideki fonksiyoner kadrosundan yaklaşık 1300 direktörün envanterini çıkarmak mümkün oldu. Buna göre, bunların yüzde 29'u Parti üyesidir, yüzde 70'i ise Partisiz. Partisizlerin, en önemli fabrikalarda sayısal olarak çoğunluğu oluşturduğu düşünülebilir, ancak bu doğru değildir. Yüzde 29 komünistin, toplam 300 000'den fazla işçisi bulunan en büyük fabrikaları yönettiği, buna karşılık yüzde 70 Partisiz direktörün, toplam 250 000 sanayi işçisinden fazla çalıştır-

mayan fabrikaları yönettiği görülüyor. Küçük fabrikalar Partisizler tarafından, büyük fabrikalar Partili yoldaşlar tarafından yönetilmektedir. Bunun dışında, Parti üyesi direktörler arasında, işçi olmayanlara oranla üç kat daha fazla eski işçi mevcuttur. Bu, çok az komünistin bulunduğu Yüksek Ekonomi Konseyi ve onun dairelerinin aksine, sınai inşada tabanda, temel hücrelerde, fabrikalarda komünist güçlerin ve özellikle işçilerin hükmetmeye başladığını göstermektedir. Nitelik, işe yararlık konusuna gelince, komünistler arasında, Partisizler arasında olduğundan daha fazla işe yarar direktör bulunması ilginçtir. Buradan, komünistlerin fabrikalara dağılımında Partiye salt partici düşüncelerin yol göstermediği, onun sadece fabrikalardaki etkisini artırmayı düşünmediği, bilakis mesleki düşüncelerin de yol gösterdiği sonucu çıkar. Bundan yalnızca parti olarak Parti değil, bilakis tüm ekonominin inşası da kazançlı çıkar, çünkü komünistler arasında, Partisizler arasında olduğundan çok daha fazla işe yarar direktör vardır.

Sanayideki fonksiyoner mevcudunun envanterini çıkarmak için ilk denemedir bu — önceden de söylendiği gibi, bütün fabrikaları kapsamaktan uzak olan yeni bir deneme, çünkü bu broşürde göz önünde bulundurulan 1300 direktör, envanteri çıkarılması gereken tüm işletmelerin ancak yaklaşık olarak yarısını yönetmektedir. Ama deneyim, bu tarlanın tükenmez bir zenginlikte olduğunu ve Partinin, en önemli işletmelerimizin yönetici organlarını komünistlerle doldurma ve böylece devlet aygıtının Parti tarafından yönetilmesini garantileme olanağı elde etmesi için, Kayıt ve Dağıtım Dairesi'nin çalışmasını vargücüyle geliştirmek zorunda olduğunu göstermektedir.

Merkez Komitesi'nin örgütsel sorunda Parti Kongresine, gerek Parti açısından gerek Sovyet aygıtı açısından getirdiği önerileri yoldaşlar herhalde biliyordur. Biraz önce raporumun ikinci bölümünde sözünü ettiğim Sovyet aygıtı sorunu ile ilgili olarak MK, bu sorunu hem Parti hem de Sovyet aygıtı açısından inceleyecek ve sonra da düşüncelerini Parti Kongresine sunacak olan özel bir seksiyona, bu

sorunu ayrıntılı bir şekilde ele almak için vermeye niyetleniyordu.

Raporun üçüncü bölümüne geçiyorum: Organizma olarak Parti ve aygıt olarak Parti.

Her şeyden önce Partimizin sayısal bileşimi üzerine birkaç söz söylemek gerekiyor. Sayılar geçen yıl, XI. Parti Kongresi sırasında, Partinin 400 000'den birkaç onbin fazla üyeye sahip olduğunu göstermektedir. Bu yıl Partinin üye sayısı, Parti, bir dizi bölgede proleter olmayan unsurlardan kendini kurtardığı için, gerilemeye devam etmiştir — şimdi üye sayısı 400 000'in biraz altındadır. Bu bir eksi değil, artı puandır, çünkü Partinin sosyal bileşimi iyileşmiştir. Sosyal bileşiminin düzelmesi anlamında Partimizin gelişmesinde en ilginç yan, Partideki proleter olmayan unsurların proleter unsurlar aleyhine artması şeklinde önceden varolan eğilimin rapor yılında artık görülmemesi, bir dönüşüm olmuş olması, Partimizde işçilerin oranının, proleter olmayan unsurlar aleyhine belli bir artış eğilimi içinde olmasıdır. Arındırmadan önce elde etmek istediğimiz ve şimdi elde ettiğimiz başarı işte budur. Bu alanda her şeyin yapılmış olduğunu söylemek istemiyorum — kesinlikle değil. Fakat bir dönüşümü başardık, belirli bir asgari homojenlik sağladık, Partinin proleter bileşimini garantiledik, ve Parti içinde proleter olmayan unsurların daha da azalmasına ve proleter unsurların daha da artmasına götüren bu yolda ilerlemek zorunda olduğumuz açıktır. Partimizin bileşimini daha da iyileştirmek için MK'nin tavsiye ettiği önlemler, MK'nin önerilerinde mevcuttur, bunları yinelemek istemiyorum. Proleter olmayan unsurların akımına karşı duvarlar besbelli ki güçlendirilmek zorunda kalınacaktır, çünkü içinde bulunduğumuz anda, NEP ilişkileri içinde, Parti hiç kuşkusuz NEP unsurlarının zararlı etkisine maruz olduğundan, Partimizde azami bir homojenlik sağlamak ve her halükârda Parti içinde işçi olmayanlar aleyhine işçilerin tayin edici ağırlıkta olmasına ulaşmak zorunludur. Parti, işçi sınıfının partisi olarak kalmak istiyorsa, bunu yapmak Partinin görevi ve borcudur.

İl komitelerinin yaşamı ve faaliyeti sorununa geliyorum. Basındaki bazı makalelerde, il komiteleri üzerine sık sık alaycı ifadelere rastlanmakta, il komiteleri sık sık alaya alınmakta, faaliyetleri küçümsenmektedir. Ben ama yoldaşlar, il komitelerinin Partimizin temel direği olduğunu ve Partinin, bunlar olmaksızın, bunların çalışması olmaksızın, gerek Sovyet gerek Parti çalışması konusunda ayaklarının havada kalacağını söylemek zorundayım. İl komitelerinin tüm eksikliklerine, bugüne kadar hâlâ varolan yetersizliklerine rağmen, il komiteleri içindeki sözümona ara bozukluklarına, anlaşmazlıklara rağmen, bir bütün olarak bakıldığında, il komiteleri Partimizin temel direğini oluştururlar.

İl komiteleri nasıl yaşıyor ve gelişiyorlar? Ben yaklaşık 10 ay önce, il komitelerimizin sekreterleri henüz yeni ilişkilere uyum sağlayamadıklarından, ekonomi işlerinde bocalayıp dururken, bu komitelerin mektuplarını okumuştum. On ay sonra, bu kez yeni mektuplar okudum, hem de zevkle, sevinçle, çünkü bunlar, il komitelerinin büyüdüğünü, çalışma alanını artık bildiğini, inşa çalışmasına giriştiğini ve yerel bütçeyi düzelttiğini, ekonomiye yerel düzeyde hakim olduğunu ve kendi illerinde tüm ekonomik ve siyasi yaşamın yönetimini ele almayı gerçekten becerdiklerini göstermektedir. Yoldaşlar, bu büyük bir kazanımdır. Hiç kuşkusuz il komitelerinde yetersizlikler de vardır, ancak il komitelerinin Parti ve ekonomi deneyimlerindeki bu artış olmasaydı, ileriye doğru bu muazzam adımı atmış, il komitelerinin yerel ekonomiyi ve siyasi yaşamı yönetmedeki bu artan olgunluğuna sahip olmasaydık, Partinin devlet aygıtını yönetmeye ciddi şekilde başlayacağını asla hayâl bile edemeyeceğimizi söylemek zorundayım.

İl komitelerindeki anlaşmazlıklar ve sürtüşmelerden söz ediliyor. Anlaşmazlıkların ve sürtüşmelerin, olumsuz yanları yanında iyi yanları da olduğunu belirtmem gerek. Anlaşmazlıkların ve bozuşuklukların ana kaynağını, il komitelerinin, idareyi tıkanıklıklara yol açmadan yürütebilecek durumda olan kaynaşmış, sağlam bir çekirdek yaratma çabası oluşturmaktadır. Bu, her ne kadar burada sık sık hedefe

uygun olmayan yollar tutulsa da, tamamen sağlıklı ve haklı bir hedef ve çabadır. Bu, Partimizin bileşiminin eşitsiz oluşundan, Partide eski ve yeni, proleter ve entellektüel, merkezden ve kenar bölgelerden, çeşitli uluslara mensup üyelerin bulunmasından ileri gelmektedir, il komitelerinde bulunan tüm bu türdeş olmayan unsurlar beraberlerinde farklı âdet ve gelenekler getirmekte, böylece sürtüşmeler ve anlaşmazlıklar doğmaktadır. Buna rağmen anlaşmazlıkların ve sürtüşmelerin onda dokuzu, biçimlerinin caiz olmayışı bir yana bırakılırsa, çalışmayı yönetebilecek bir çekirdeği kaynaştırma sağlıklı çabasını içermektedir. Eğer il komitelerinde bu tür yönetici gruplar olmasaydı, eğer her şey «iyilerin» ve «kötülerin» birbirini dengelediği biçimde kotarılmış olsaydı, ilde yönetim olmazdı, ayni vergi toplayamaz ve kampanyalar gerçekleştiremezdik. Anlaşmazlıkların sağlıklı yanı budur ve arasıra tatsız biçimler alması buna gölge düşürmemelidir. Tabii ki bu, Partinin anlaşmazlıklara karşı, özellikle kişisel motivler taşıdığında, mücadele etmemesi anlamına gelmez.

İl komitelerinin durumu böyledir.

Ancak Partimiz, il komitelerinin ardından gelen bir alt basamakta zannedildiği kadar güçlü değildir. Parti aygıtının esas zaafı, ilçe komitelerimizin zayıflığında, ilçe sekreterleri yedeğinin olmayışında yatmaktadır. Eğer Partimizi işçi sınıfıyla bağlayan temel aygıtları, raporumun birinci bölümünde sözünü ettiğim aygıtları hâlâ tümüyle elimize geçirememişsek (en alt hücreleri, kooperatifleri, kadın delegeler toplantılarını, Gençlik Birliği örgütlerini vs. kastediyorum), eğer il organları bu aygıtlara hâlâ tam olarak hakim değilse, bunun nedeninin tam da ilçelerde hâlâ çok zayıf olmamızda yattığına inanıyorum.

Bence bu, temel bir sorundur.

Sanıyorum ki Partimizin ana görevlerinden biri, köylüler ve işçiler arasından gelen en sadık ve en yetenekli yoldaşlardan oluşan ilçe sekreterleri için, Merkez Komitesi nezdinde bir okul kurmaktır. Parti gelecek yıl, ilçelerdeki çalışmaları yönetmeyi kolaylaştırmak üzere il komitelerine 200

veya 300 ilçe sekreteri yedeği yetiştirmeyi başarabilirse, o zaman Parti, kitleleri kucaklayan tüm aktarma aygıtlarının yönetimini sağlama almış olur. O zaman, Parti etkisinin hakim olmadığı bir tek tüketim kooperatifi, bir tek tarım kooperatifi, bir tek işletme komitesi, bir tek kadın delegeler toplantısı, bir tek Gençlik Birliği hücresi, bir tek kitle örgütü kalmaz.

Ve gelelim bölge organlarına. Geride bıraktığımız yıl, Partinin ve MK'nin, kısmen seçilen kısmen de atanan bölge organlarını oluşturmakta haklı olduğunu göstermiştir. Tüm reyonlaştırma kompleksi sorunları görüşülürken MK, Partinin bölge organlarının inşasında yavaş yavaş atama ilkesinden seçim ilkesine geçilmesi gerektiği sonucuna vardı, çünkü bu, Partinin bölge komiteleri etrafında hiç şüphesiz elverişli bir moral atmosfer oluşturacak ve MK'nin Partiyi yönetmesini kolaylaştıracaktı.

Partinin merkezi organlarının iyileştirilmesi sorununa geliyorum. MK'nin, MK Sekreterliği'nin fonksiyonlarını, Örgütlenme Bürosu ve Politbüro'nun fonksiyonlarından açık ve anlaşılır bir biçimde ayırma konusundaki önerilerini herhalde okumuşsunuzdur. Bu sorunu özel olarak ele almak gerekmez, çünkü zaten açıktır. Fakat bizde, MK'de birçok kez görüşülen ve bir süre ciddi tartışmalara yol açan bir sorun vardır — bizzat MK'nin genişletilmesi sorunu. Bazı MK üyeleri, MK üye sayısının genişletilmemesi, bilakis azaltılması gerektiğine inanıyorlar. Gerekçelerini anlatmak istemiyorum. Yoldaşlar kendileri söz alsınlar. Ben kısaca MK'nin genişletilmesinden yana olan gerekçeleri açıklayacağım.

Bugün Partimizin merkezi aygıtında durum şudur: 27 MK üyemiz var. MK iki ayda bir biraraya geliyor, MK içinde ama, kendilerini organlarımızın siyasi ve ekonomik çalışmasını yönetme konusunda pişkin 10-15 kişilik bir çekirdek mevcuttur, öyle ki bunlar bir çeşit yönetim başpiskoposuna dönme tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. Belki bu pek iyi birşeydir, fakat tehlikeli bir yanı da vardır: Yönetim sorunlarında büyük deneyim kazanmış olan bu yoldaşlar, kibire kapılabilirler, kendi kabuklarına çekilip kitleler ara-

sında çalışmaya yabancılaşabilirler. MK'nin bazı üyelerinin, veya diyelim ki 15 kişilik bir çekirdeğin, hazırlanan 10 direktiften 9'unda hata yapmayacak kadar çok deneyime ve beceriye sahip olması çok iyidir. Fakat eğer kendi yanlarında, yerel örgütlerin çalışmasıyla yakından bağı bulunan, geleceğin yöneticilerini oluşturan yeni bir kuşak olmazsa, o zaman bu yüksek nitelikli insanların kemikleşme ve kitlelere yabancılaşma şansı büyüktür.

İkincisi: Yönetim çalışmasında çok başarılı olan MK içindeki çekirdek yaşlanmaktadır ve nöbet değişimine ihtiyacı vardır. Vladimir İlyiç'in sağlık durumunu biliyorsunuz. MK'nin temel çekirdeğinin diğer üyelerinin de artık takatlerinin kesildiğini biliyorsunuz. Fakat nöbeti devralacaklar henüz yok, kötü olan da bu. Parti önderi yetiştirmek çok zordur, bunun için yıllar gerekiyor, 5-10 yıl, belki de 10 yıldan da fazla. Budyonni yoldaşın süvarileriyle herhangi bir ülkeyi işgal etmek, tabandan yukarıya doğru iki-üç önderi yetiştirmekten, gelecekte ülkenin gerçek önderleri olabilecek insanları yetiştirmekten çok daha kolaydır. Fakat artık nöbeti devralacak kişilerin yetiştirilmesini düşünmenin zamanı. Bunun için bir tek çare var — yeni, taze fonksiyonerleri MK çalışması içine almak ve onları çalışmanın seyri içinde yükseltmek — en yeteneklilerini ve en bağımsızlarını, omuzları üzerinde kafa taşıyanları terfi ettirmek. Tek başına kitaplarla önder yetiştirilmez. Kitap bizi ilerletir, fakat tek başına önder yetiştirmez. Yönetici fonksiyonerler sadece çalışma sürecinde yetişir. MK'ne yeni yoldaşlar seçer ve onlara yönetmenin tüm ağırlığını hissettirirsek, işte ancak o zaman şu anda o kadar ihtiyaç duyduğumuz nöbeti devralacakların yetiştirilmesini sağlayabiliriz. Bu yüzden, MK'nin en az 40 kişiye çıkartılma önerisini onaylamaması halinde, bunun Parti Kongresinin en kaba hatası olacağına inanıyorum.

Raporumun sonunda, — belki çok bilindiği için — göze batmayan, fakat çok büyük öneme sahip bir olgu olarak vurgulanması gereken bir olguyu vurgulamak istiyorum. Bu, NEP gibi bir dönemeçte Partimize bir bölünmeyi en-

gelleme olanağı vermiş olan, Partimizin o sağlamlığı, o eşsiz birlikteliğidir. Dünyanın hiçbir partisi, hiçbir siyasi parti, böyle sert bir dönemeci kargaşasız, bölünmesiz ve şu ya da bu grup Parti arabasından düşmeden atlatamazdı. Bilindiği gibi, bu tür dönemeçler, belirli bir grubun arabadan düşmesine, ve parti içinde bölünmeye değilse bile, bir kargaşaya yol açar. Parti tarihimizde böyle bir dönemeç, 1907 ve 1908 yıllarında vardı, devrim mücadelesine alıştığımız 1905 ve 1906'dan sonra, günlük legal çalışmaya geçmeye istekli görünmediğimiz, Duma'ya girmek istemediğimiz, legal kuruluşlardan yararlanmak istemediğimiz, legal organlarda konumumuzu güçlendirmek istemediğimiz ve genelde yeni yollara karşı direndiğimiz 1907 ve 1908 yıllarında vardı. Bu dönemeç NEP kadar sert değildi. Ama, Parti olarak besbelli ki o sıralar daha gençtik, manevra deneyimimiz yoktu ve sorun arabamızdan iki grubun birden düşmesiyle sonuçlandı. Bugünkü NEP dönemeci, saldırı siyasetimizden sonra sert bir dönemeçtir. Ve bu dönemeçte proletarya, eski pozisyonlarına geri çekilmek ve geçici olarak bir saldırıdan vazgeçmek zorunda olduğundan, proletarya, onunla bağları yitirmemek için köylü geri cepheye yönelmek zorunda olduğundan, proletarya Doğu'da ve Batı'da rezervlerini güçlendirmeyi ve sağlamlaştırmayı düşünmek zorunda olduğundan — bunca sert bir dönemeçte Parti, yalnızca bölünmekten kaçınmakla kalmamış, bilakis dönemeci kargaşasız gerçekleştirmeyi de başarmıştır.

Bu, Partinin emsalsiz esnekliğinin, sağlamlığının ve birlikteliğinin kanıtıdır.

Partimizin zafere ulaşacağının garantisi burada yatmaktadır.

Düşmanlarımız geçen yıl, hatta bu yıl bile, Partimizde parçalanmanın egemen olduğu kehanetinde bulunmaktaydı ve bulunmaktadır. Ancak biz NEP'e geçişle pozisyonlarımızı koruduk, ekonominin iplerini elimizde tuttuk ve hasımlarımız gerçekten parçalanma ve dağılmaya yüz tutmuşken, Parti her zaman olduğu gibi *tek* adammışçasına ilerlemektedir. Yoldaşlar, geçenlerde Moskova'da Sosyal-Devrim-

cilerin bir kongresinin[65] yapıldığını mutlaka duymuşsunuzdur. Bu kongre, bizim Parti Kongremize, kendilerine Partimizin kapılarının açılması ricasını yöneltme kararı almıştır. Ayrıca Menşevizmin eski merkezi, Menşevik Partinin 10 000'in üzerinde üyeye sahip olduğu, Menşevizmin kalesi Gürcistan'ın yıkıldığını ve yaklaşık 2000 parti üyesinin Menşevik safları terk ettiğini de mutlaka duymuşsunuzdur. Bu da herhalde Partimizin değil, bilakis onların, hasımlarımızın parçalandığını göstermektedir. Ve son olarak, Menşevizmin en dürüst ve en akıllı fonksiyonerlerinden biri olan Martinov yoldaşın Menşevik safları terk ettiğini, MK'nin onu Partiye aldığını ve Parti Kongresine bu alımı onaylamasını önerdiğini mutlaka biliyorsunuzdur. *(Kısmi alkış.)* Yoldaşlar, bütün bu olgular, Partimizin durumunun kötü olduğunu değil, bilakis hasımlarımızda bütün cephe boyunca parçalanmanın başladığını göstermektedir; buna karşılık en büyük dönüşümlerden biri sırasında sınavı başarıyla vermiş olan ve açtığı büyük bayrakla ilerleyen Partimiz, sımsıkı birlik halinde, kaynaşmış bir Parti olarak kalmıştır. *(Coşkulu, uzun alkışlar.)*

2 — MK'NİN ÖRGÜTSEL RAPORUNU KAPAYIŞ KONUŞMASI

19 Nisan

Yoldaşlar! Kapayış konuşması iki bölümden oluşacaktır: Birinci bölümde MK'nin örgütsel pratiği üzerine, konuşmacılar tarafından eleştirildiği ölçüde söz edilecektir; ikinci bölümde, MK'nin, konuşmacılar tarafından eleştirilmemiş olan ve her halde Parti Kongresinin desteklediği örgütsel önerilerini ele almak istiyorum.

Önce MK Raporunu eleştirenler üzerine birkaç söz.

Lutovinov üzerine. Kendisi Partimizin rejiminden memnun değil: Partimizde konuşma özgürlüğü yok, legalite yok, demokratizm yok. Kendisi, son altı yıl içinde MK'nin hiç-

bir Parti Kongresini, şu andakinden daha demokratik bir biçimde hazırlamadığını tabii ki bilmektedir. Şubat Plenumundan hemen sonra MK üyelerinin ve MK adaylarının, Federasyonumuzun her köşesine gittiklerini ve MK'nin çalışması üzerine rapor verdiklerini bilmektedir. Lutovinov, MK faaliyetinin kılı kırk yararak, evet kılı kırk yararak etraflıca incelendiği Tartışma Gazetesi'nden[66] dört sayının elimizde olduğunu bilmek zorundadır. Fakat bu, Lutovinov'a yetmemektedir. O, tüm sorunların, ya da en azından en önemlilerinin aşağıdan yukarıya bütün hücrelerde görüşülebilmesi için, her sorunda bütün Partinin harekete geçmesi ve sorunun tartışılmasına katılması için «gerçek» demokratizmi istemektedir. Fakat yoldaşlar, şimdi iktidarda bulunduğumuza, Parti üyelerimizin sayısı 400 000'den az olmadığına, 20 000'den fazla hücreye sahip olduğumuza göre, ben böyle bir rejimin nereye varacağını kestiremiyorum. Böyle bir rejimde Partimiz, sürekli gevezelik yapılan ve hiçbir karara varılmayan bir tartışma kulübüne dönüşecektir. Halbuki Partimiz, öncelikle iş yapan bir Parti olmak zorundadır, çünkü iktidarda olan biziz.

Ayrıca Lutovinov, gerçi Federasyon içinde iktidarda bulunduğumuzu ve legalitenin tüm ayrıcalıklarına sahip olduğumuzu, ancak uluslararası açıdan bakıldığında, Partinin yarı-legal, daha çok illegal olduğu, Duma fraksiyonu görünümünde, legal gazete görünümünde, kulüpler görünümünde bazı legal bağlantı noktalarına sahip olduğu, aynı zamanda Partinin düşmanlarla çevrelenmiş bulunduğu ve ilerleyebilmek ve legal çerçeveyi genişletebilmek için güç toplamaya çabaladığı, 1912 dönemine benzer bir dönem geçirdiğimizi unutmaktadır. Buna benzer bir dönemi şimdi uluslararası düzeyde yaşamaktayız. Düşmanlarla çevrelenmiş durumdayız — bu herkesçe açık. Bizi çevrelemiş olan emperyalist kurtlar uyumuyorlar. Düşmanlarımızın, bize zarar vermek için, içeri sızmalarına yarayacak ufacık bir çatlak ele geçirmeye çabalamadıkları bir an yoktur. Bizi çevrelemiş olan düşmanların bir abluka veya müdahaleye hazırlanmadıklarını iddia etmek için hiçbir neden yoktur. Durum

budur. Durum bu haldeyken, savaş ve barışın tüm sorunlarını herkese duyurabilir miyiz? Bu sorunu 20 000 hücrenin toplantılarında tartışmak ise bu anlama gelir. Eğer Cenova Konferansı üzerine tüm ön çalışmalarımızı önceden herkese duyursaydık, halimiz nice olurdu? Esaslı bir fiyasko ile karşılaşacağımız mutlaktı. Bir düşman kuşatmasının ortasında, tarafımızdan gelecek ani bir darbenin, beklenmedik bir manevranın, hızlı hareket etmenin her şeyi belirleyeceğini düşünmememiz gerekir. Lozan Konferansı'ndaki siyasi kampanyamızı Parti temsilcilerinden oluşan dar bir çevrede tartışmak yerine, tüm bu çalışmayı herkese duyurmuş, kartlarımızı açmış olsaydık, halimiz nice olurdu? Düşmanlar tüm dezavantajları ve avantajları hesaplardı, kampanyamızı boşa çıkarırdı, ve biz Lozan'dan utanç ve eziklik içinde ayrılırdık. Bütün önemli sorunların en önemlisini, savaş ve barış sorunlarını önceden davul-zurna ile duyursaydık — çünkü sorunları 20 000 hücrede tartışmak, daha önce de söylediğimiz gibi, sorunları davul-zurna ile yedi mahalleye duyurmak demektir —, halimiz nice olurdu? Anında canımıza okurlardı. Yoldaşlar, Lutovinov'un sözümona demokratizminin hem örgütsel hem de siyasi nedenlerden ötürü bir fantazi, bir demokratik Manilovizm olduğu açıktır. Bu yanlış ve tehlikelidir. Lutovinov'un yolu bizim yolumuz değildir.

Ossinski'ye geçiyorum. Kendisi, benim bağımsız insanları alarak MK'ni genişletmemiz gerektiğini ifade eden cümleme sarıldı. Evet, Sorin, daha bağımsız; kendi başına buyruk olanlarla değil. Ossinski bu konuda benim kendisiyle, Demokratik Merkeziyetçilikle[47] belli bir görüşbirliğine vardığıma inanmaktadır. Gerçekten de MK'nin bağımsız yoldaşlarla tümlenmesi gerektiğini söyledim. Neden bağımsız — bunu söylemedim, çünkü tüm sorunları ana konuşmada tüketmenin yararlı olmadığını önceden biliyordum, kapayış konuşması için de birşeyler bırakmak gerekir. *(Gülüşmeler. Alkışlar.)* MK içinde bağımsız insanlara ihtiyacımız var, ama Leninizmden bağımsız değil — hayır yoldaşlar, tanrı korusun! Kişisel etkilenmeden uzak, bizlerde oluşan ve bazen MK içinde huzursuzluğa yol açan, MK içindeki müca-

delenin alışkanlık ve geleneklerinden uzak, bağımsız insanlara ihtiyacımız var. Lenin yoldaşın makalesini hatırlıyorsunuz. Orada, bir bölünme perspektifi önünde bulunduğumuzdan söz ediliyor. Örgütler, Lenin yoldaşın yazısındaki bu pasaja dayanarak, içimizde bir bölünmenin olgunlaşmış olduğu izlenimini edinebileceklerinden, MK üyeleri oybirliğiyle, ortaya çıkabilecek kuşkuları dağıtma kararı aldılar ve MK içinde bir bölünmenin olmadığını açıkladılar, nitekim bu, gerçeği tamamen yansıtmaktadır. Ancak MK, bir bölünme perspektifinin imkansız olmadığını da açıklamıştır. Ve bu da tamamen doğrudur. Son altı yıllık çalışma seyri içinde MK içi mücadelenin belirli alışkanlıkları ve belirli gelenekleri oluşmuştur (ve oluşmak zorundaydı), bunlar bazen pek iyi olmayan bir atmosfer yaratmaktadır. Ben bu atmosferi, MK'nin Şubat'taki son Plenum toplantılarından birinde gözlemledim ve hemen orada, yerel örgütlerden gelen yoldaşların müdahalesinin çoğunlukla her şeyi belirlediğini de vurguladım. Bize, bu geleneklerden ve bu kişisel etkilenmelerden bağımsız insanlar, MK'ne olumlu çalışmadan deneyimler ve yerel örgütlerle bağlar getiren ve MK'ni ortak ve birbirinden ayrılmaz, Partimizi yöneten bir kollektif olarak biraraya getirecek olan çimentoyu oluşturan böyle insanlar gereklidir. Bize, MK içinde eskiden oluşmuş olan geleneklerden uzak, bu tür bağımsız yoldaşlar lazımdır, onlara yeni, taze bir öge katan, MK'ni çimentolayan ve MK içinde her türlü bölünme olasılığına karşı önlem olan insanlar olarak ihtiyacımız vardır. Bu anlamda bağımsızlardan söz ettim.

Yoldaşlar, Ossinski'nin Zinovyev'e yaptığı saldırıya değinmeden geçemeyeceğim. Ossinski, Stalin yoldaşı övmüş, Kamenev'i övmüş ve Zinovyev'e bir tekme atmıştır, çünkü şimdilik bir tanesini safdışı bırakmanın yeterli olacağına, diğerlerine daha sonra sıra geleceğine inanmaktadır. Uzun yıllar süren çalışma sonucu MK içinde oluşmuş olan çekirdeğin parçalanmasına yönelmiştir, amaç, yavaş yavaş, adım adım bütünü parçalamaktır. Eğer Ossinski gerçekten böyle bir amaç gütmek istiyorsa, MK'mizin çekirdeğinin şu ya da bu üyesine karşı bu tür saldırılarda bulunmayı cidden dü-

şünüyorsa, o zaman kendisini uyarmak isterim, korkarım ki kafasını yaracağı bir duvara çarpacaktır.

Son olarak Mdivani üzerine. Bütün Parti Kongresinin gına getirdiği bu sorun üzerine birkaç söz söylememe izin verin. Mdivani MK'daki yalpalamalardan söz etti: Bugün üç Trans-Kafkasya Cumhuriyeti'nin ekonomik çalışmalarının birleştirilmesi kararı alınıyormuş, yarın bu cumhuriyetleri bir federasyonda birleştirme kararı geliyormuş, ertesi gün ise tüm Sovyet cumhuriyetlerini bir Cumhuriyetler Birliği'nde birleştirmeyi öngören üçüncü bir karar alınıyormuş. Bunu MK'nin yalpalamaları olarak tanımlıyor. Bu doğru mudur? Hayır, yoldaşlar. Bunlar yalpalama değildir, bu bir sistemdir. Bağımsız cumhuriyetler birbirlerine önce ekonomik temelde yakınlaşıyorlar. Bu adım daha 1921'de atılmıştır. Cumhuriyetleri birbirine yakınlaştırma denemesinin olumlu sonuçlar verdiği anlaşıldıktan sonra, bir sonraki adım atılıyor — Federasyon halinde birleşme. Özellikle, ulusal barışı sağlayan özel bir organ olmadan edilemeyecek Trans-Kafkasya gibi bir bölgede. Bildiğiniz gibi Trans-Kafkasya, ta çarlık zamanında Tatar-Ermeni katliamlarının olduğu ve Mussavatistlerin, Taşnakların ve Menşeviklerin rejimi altında savaşın kol gezdiği bir ülkedir. Bu kine bir son vermek için, bir ulusal barış organına, yani söylediği sözün ağırlığı olan yüksek bir iktidar organına ihtiyaç vardır. Böyle bir ulusal barış organının oluşturulması, Gürcü ulusundan temsilcilerin katılımı olmaksızın kesinlikle imkansızdır. Böylece, ekonomik çalışmaların birleştirilmesinden birkaç ay sonra, bir sonraki adım atılıyor — Cumhuriyetlerin federasyonu — ve bir yıl sonra, Cumhuriyetlerin birleştirilmesi yolunda son etap olarak bir adım daha — Cumhuriyetler Birliği'nin oluşturulması. Yalpalama bunun neresinde? Bu, bizim ulusal siyasetimizin sistemidir. Mdivani, kendisinin eski bir Bolşevik olduğunu düşünmesine rağmen, bizim Sovyet siyasetimizin özünü basitçe kavramamıştır.

Kendisi bir dizi soru sordu ve Trans-Kafkasya'nın, özellikle Gürcistan'ın ulusal sorunları ile ilgili en önemli sorunların, MK tarafından mı, yoksa tek tek kişiler tarafın-

dan mı karara bağlandığının bilinmediğini ima etti. Trans-Kafkasya'da temel sorun, Trans-Kafkasya Federasyonu sorunudur. İzin verirseniz, RKP MK'nin, Trans-Kafkasya Federasyonu üzerine direktifinin tarihçesini ele alan küçük bir belge okuyacağım.

28 Kasım 1921'de Lenin yoldaş, bir Trans-Kafkasya Cumhuriyetleri Federasyonu oluşturulması üzerine önerisinin bir taslağını gönderir. Orada şöyle deniyor:

«1 — Trans-Kafkasya Cumhuriyetleri Federasyonu, ilkesel olarak tamamen doğru ve mutlaka gerçekleştirilmesi gereken bir önlem olarak kabul edilmelidir; fakat pratikte hemen gerçekleştirilmesine gelince, buna zamansız gözüyle bakmak gerekir, yani aşağıdan yukarıya tartışılması, propagandasının yapılması ve hayata geçirilebilmesi için, birkaç haftaya ihtiyaç vardır;

2 — Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan Merkez Komiteleri'ne bu kararı hayata geçirmeleri emri verilmelidir.»

Lenin yoldaşla yazılı ilişkiye geçiyorum ve acele edilmemesini, beklenmesini, Federasyonu gerçekleştirebilmeleri için yerel fonksiyonerlere belirli bir zaman süresi tanınmasını öneriyorum. Kendisine şöyle yazıyorum:

«Lenin yoldaş. Şu değişiklik önerisini kabul etmekle hemfikirseniz, kararınıza karşı hiçbir itirazım yok: 1. maddede, «tartışılması için birkaç haftaya ihtiyaç vardır» sözleri yerine; gerisi sizin kararınızdaki gibi olmak üzere, «tartışılması için belirli bir zaman süresine ihtiyaç vardır» vs. denmesi gerekir. Sorun şu ki, Gürcistan'da Sovyetler henüz inşa halinde olduğundan, Gürcistan'da Federasyon, «aşağıdan yukarıya», «Sovyetler aracılığıyla» «birkaç hafta» içinde «gerçekleştirilemez». Sovyetlerin inşası henüz tamamlanmamıştır. Birkaç ay öncesine kadar ise hiç yoktu ve orada «birkaç hafta» içinde bir Sovyet kongresinin toplanması düşünülemez — Gürcistan'sız bir Trans-Kafkasya Federasyonu ise ancak kağıt üzerinde bir Federasyon olur. Gürcistan'ın geniş kitlelerinde Federasyon düşüncesinin zafer kazanması için sanıyorum buna 2-3 ay harcamamız gerekiyor. *Stalin.*»

Lenin yoldaş yanıtlıyor: «Bu değişiklik önerisini kabul ediyorum.»

Ertesi gün bu öneri, Lenin, Troçki, Kamenev, Molotov ve Stalin'in oylarıyla kabul ediliyor. Zinovyev hazır bulunamadı, Molotov tarafından temsil edildi. Bu karar 1921 sonunda Politbüro tarafından, gördüğünüz gibi, oybirliğiyle kabul edildi. İşte o zamandan bu yana, başında Mdivani'nin bulunduğu bir grup Gürcü komünist, MK'nin Federasyon üzerine direktifine karşı mücadele ediyor. Görüyorsunuz yoldaşlar, sorun Mdivani'nin burada anlattığı gibi olmamıştır. Bu belgeyi, Mdivani'nin burada yaydığı yakışıksız imalarına karşı getiriyorum.

İkinci sorun: Başında Mdivani'nin bulunduğu bir grup yoldaşın Parti Merkez Komitesi tarafından görevden alınması olgusu neyle açıklanır, bunun temelinde yatan neden nedir? Burada iki temel ve aynı zamanda biçimsel neden vardır. Suçlamalar MK'ne ve özellikle bana karşı getirildiğinden, bunu söylemek zorundayım.

Birinci neden, Mdivani grubunun kendi Gürcü Komünist Partisi'nin içinde hiçbir etkiye sahip olmaması, bizzat Gürcistan Komünist Partisi tarafından reddedilmesidir. Bu Parti iki Parti Kongresi yaptı: 1922 başında birinci Parti Kongresi ve 1923 başında ikinci Parti Kongresi. Her iki Parti Kongresinde de Mdivani grubu, Federasyonu reddeden düşüncesi yüzünden, kendi Partisinden kesin bir red yanıtı almıştır. Birinci Parti Kongresinde sanıyorum 122 oydan yaklaşık 18 oy; ikinci Parti Kongresinde ise 144 oydan yaklaşık 20 oy elde etmiştir; kendisi ısrarla MK'ne seçilmemiş, bakış açısı sistemli olarak reddedilmiştir. MK'nde biz ilk defa 1922 başında Gürcistan Komünist Partisi'ne baskı yaptık ve onu, Gürcistan Komünist Partisi'nin iradesine rağmen eski yoldaşları almaya zorladık (kuşkusuz Mdivani eski bir yoldaştır, Maharadze de eski bir yoldaştır), çünkü bu iki grubun, çoğunluğun ve azınlığın birbiriyle çalışmaya alışacağına inanıyorduk. Birinci ve ikinci Parti Kongresi arasındaki zaman içinde ama bir dizi konferanslar oldu. Şehir konferansları ve bölge konferansları, ve Mdivani grubu

bu konferanslarda her seferinde Partisinden bir darbe yedi ve nihayet son Parti Kongresinde Mdivani, 140 oydan 18'ini zar zor alabildi.

Trans-Kafkasya Federasyonu, sadece Gürcistan'ı değil, bilakis tüm Trans-Kafkasya'yı ilgilendiren bir örgüttür. Normal olarak Gürcü kongresinden hemen sonra bir tüm Trans-Kafkasya kongresi toplanmaktadır. Orada da aynı tabloyu görüyoruz. Tüm Trans-Kafkasya'nın son Parti Kongresinde Mdivani, 244 oydan sanıyorum zar zor yaklaşık 10 oy alabilmiştir. Olgular bunlardır. Böyle bir durumda, Parti, bizzat Gürcistan örgütü, Mdivani grubuna tahammül edemezken, Parti Merkez Komitesi nasıl davranmalıdır? Ben ulusal sorundaki siyasetimizi, ulusal azınlıklara ve ulusal önyargılara taviz siyaseti olarak kavrıyorum. Bu siyaset kuşkusuz doğrudur. Fakat, Mdivani grubunun içinde çalıştığı partinin iradesine sonsuza dek zor uygulanabilir mi? Bana göre uygulanamaz. Tam tersine, mümkün olduğunca kendi hareketlerimizi Gürcistan'daki partinin iradesi ile uyumlu hale getirmemiz gerekir. Bu grubun bazı üyelerini görevden alırken MK de böyle davranmıştır.

MK'ni, bu gruptan bazı yoldaşları görevden almaya sevkeden ikinci neden, bunların sürekli olarak RKP MK'nin kararlarına aykırı hareket etmeleridir. Sizlere Federasyon üzerine kararın tarihçesini az önce anlattım; bu organ olmaksızın ulusal barışın imkansız olduğundan, ulusal barışı sağlamayı Trans-Kafkasya'daki Sovyet iktidarının ancak Federasyon kurulduktan sonra başarabildiğinden söz ettim. Bu yüzden, MK'nde biz, bu kararın mutlak bağlayıcı olduğu görüşündeydik. Oysa ne görelim? Mdivani grubu bu karara uymamakta, dahası: ona karşı mücadele etmekteydi. Bu, hem Cerjinski yoldaşın komisyonu hem de Kamenev -Kuibişev komisyonu tarafından saptanmıştır. Şimdi, Mart Plenumu'nun Gürcistan üzerine kararından sonra bile, Mdivani Federasyona karşı mücadeleyi sürdürmektedir. Eğer bu MK kararları ile alay etmek değilse, nedir?

Parti MK'ni, Mdivani'yi görevden almaya zorlayan koşullar bunlardır.

Mdivani sorunu, görevden alınmasına rağmen, kendisi galip gelmiş gibi koyuyor. Bu durumda ben, yenilginin nasıl tanımlanacağını bilmek isterim. Ayrıca, merhum Don Kişot'un da, yeldeğirmenleri kendisini perişan ettiğinde, zaferi kendisinin kazanmış olduğuyla böbürlendiği bilinmektedir. Sovyet topraklarının, adı Gürcistan olan bir köşesinde çalışan bazı yoldaşların, besbelli bir tahtasının eksik olduğunu sanıyorum.

Maharadze yoldaşa geçiyorum. O burada, kendisinin ulusal sorunda Lenin okulundan eski bir Bolşevik olduğunu açıkladı. Bu doğru değildir, yoldaşlar. Nisan 1917'de yapılan Konferansta[68], Maharadze yoldaşa karşı Lenin yoldaşla birlikte mücadele ettim. Kendisi o zamanlar, ulusların kendi kaderini tayinine karşıydı, programımızın temeline karşıydı, halkların kendi başına devlet olarak varolma hakkına karşıydı. Bu bakış açısını savunuyor ve Partiye karşı mücadele ediyordu. Ondan sonra görüşünü değiştirdi (tabii ki bu kendisini şereflendirir), fakat kendisinin bunu yine de unutmaması gerekir! O, ulusal sorunda hiç de eski bir Bolşevik değildir, bilakis azçok yenidir.

Maharadze yoldaş bana, Gürcü komünistlerinin örgütünü güven gösterilmesi gereken bir örgüt olarak tanıyanın ben mi, yoksa MK mi olduğu, eğer MK'nin tanıması söz konusuysa, MK'nin bu örgüte sorular ortaya atma ve öneriler getirme hakkı verip vermediği konusunda parlamenter bir soru yöneltti. Eğer tüm bunlar tanınıyorsa, MK orada, Gürcistan'da kurulan bu rejimin tahammül edilmez olduğunu düşünmemekte midir?

Bu parlamenter soruyu yanıtlamak istiyorum.

Tabii ki MK, Gürcistan Komünist Partisi'ne güven göstermektedir — başka kime güvensin?! Gürcistan Komünist Partisi — bu özdür, bunlar Gürcü halkının en iyi unsurlarıdır, onlar olmaksızın Gürcistan yönetilemez. Fakat her örgüt bir çoğunluk ve bir azınlıktan oluşmaktadır. Bir çoğunluğun ve bir azınlığın olmadığı bir tek örgütümüz yok. Ve pratikte görüyoruz ki, Gürcistan Komünist Partisi MK, Parti çizgisini uygulayan bir çoğunluktan ve bu çizgiyi her

zaman uygulamayan bir azınlıktan oluşuyor. Besbelli ki güven, çoğunluğu tarafından temsil edilen bir örgüte duyulmaktadır.

İkinci soru: Ulusal Merkez Komiteleri, inisiyatif hakkına, sorular ortaya atma ve öneriler getirme hakkına sahip midir?

Elbette ki sahiptir — bu açıktır. Fakat Maharadze yoldaşın bize, Gürcistan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin sorular ortaya atmasının, öneriler getirmesinin ve üzerinde tartışmasının engellendiğini kanıtlayacak olguları neden açıklamadığı anlaşılmazdır. Ben böyle olgular bilmiyorum. Maharadze yoldaşın, bu tür materyalleri, eğer elinde varsa tabii, MK'ne sunacağını düşünüyorum.

Üçüncü soru: Gürcistan'da ortaya çıkan rejimi kabullenebilir miyiz?

Ne yazık ki soru somutlanmamıştır — nasıl bir rejim? Eğer Gürcistan Sovyet hükümetinin son zamanlarda, soyluları olduğu gibi Menşevikleri ve karşı-devrimcileri de yuvalarından atmaya başladığı rejim kastediliyorsa, eğer kastedilen bu rejimse, bence bu rejim kötü birşey değildir. Bu bizim Sovyet rejimimizdir. Eğer Trans-Kafkasya Bölge Komitesi, Gürcistan Komünist Partisi'nin gelişmesi için imkansız olan koşullar hazırladı denmek isteniyorsa, benim böyle olgulardan haberim yok. Gürcistan Komünist Partisi'nin son Parti Kongresinde 18'e karşı 110 oy gibi bir çoğunlukla seçilmiş olan Gürcistan MK, bizim önümüzde bu tür sorunlar ortaya atmadı. O, Partimizin Trans-Kafkasya Bölge Komitesi ile tam bir temas halinde çalışmaktadır. Eğer küçük bir grup, bir eğilim varsa, tek kelimeyle, eğer Parti rejiminden memnun olmayan Parti üyeleri varsa — o zaman ilgili materyaller MK'ne sunulmalıdır. Bu şikayetlerin incelenmesi için Gürcistan'a şimdiye dek iki komisyon gitmiştir, biri Cerjinski komisyonu, diğeri Kamenev-Kuibişev komisyonu. Gerekirse üçüncü bir komisyon daha görevlendirilebilir.

MK'nin son yıl içindeki örgütsel pratiği üzerine kapayış konuşmamın birinci bölümünü böylece kapatıyorum.

Şimdi ikinci bölüme, Parti Kongresine değerlendirmesi için sunulan MK'nin örgütsel önerilerine geçiyorum. Bildiğim kadarıyla hiçbir konuşmacı, MK tarafından getirilen önerilerden birine eleştirel bir tavır takınmadı. Ben bunu, değerlendirmenize sunduğumuz MK önerileriyle tam bir dayanışma ifadesi olarak kavrıyorum. Buna rağmen yardımcı olmak ve bir dizi değişiklik önergesi getirmek istiyorum. Bu değişiklik önergelerini, MK'nin teşviki üzerine kurulacak olan seksiyona, yani temel çalışmanın, Parti çizgisinde Molotov yoldaş tarafından ve Sovyet çizgisinde Cerjinski yoldaş tarafından yönetileceği örgütsel seksiyona götüreceğim.

Birinci değişiklik önergesi, MK adaylarının sayısını beş kişiden en az 15 kişiye yükseltmek şeklindedir.

İkinci değişiklik önergesi, Kayıt ve Dağıtım organlarının sağlamlaştırılması ve geliştirilmesine tepede olduğu kadar alt kademelerde de özel dikkat gösterilmesini amaçlamaktadır, çünkü bu organlar şimdi muazzam ve birinci dereceden bir önem kazanmaktadırlar, bunlar ekonominin ve Sovyet aygıtının tüm iplerini Partinin elinde tutmayı sağlayan kesinlikle en reel araçlardır.

Üçüncü değişiklik önergesi, il komitelerinin yıl sonunda 200-300 ilçe sekreterine sahip olabilmeleri amacıyla MK nezdinde ilçe sekreterleri için bir okul kurulması önerisini Parti Kongresinin onaylaması ile ilgili olacaktır.

Son olarak dördüncü değişiklik önergesi, basınla ilgilidir. Bu konuda ekleyeceğim somut birşey yok, ancak Parti Kongresinin dikkatini özellikle basının layık olduğu düzeye çıkarılması gerektiği konusuna çekmek istiyorum. Bu konuda ilerleme vardır, bir hayli yol alınmıştır, fakat henüz gerektiği ölçüde değil. Basın günden güne, saatten saate büyümelidir — o, Partimizin en keskin ve en güçlü silahıdır.

Bitirirken, bu Parti Kongresi üzerine birkaç söz daha. Yoldaşlar! Uzun zamandır bu denli birlik içinde, *bir* tek düşünceyle dolu bir Parti Kongresi görmediğimi belirtmek zorundayım. Lenin yoldaşın burada olmamasına üzülüyorum. Burada olsaydı şunu diyebilirdi: «25 yıl boyunca Par-

tinin üstüne pervane oldum, onu büyük ve güçlü hale getirdim.» *(Uzun alkışlar.)*

3 — PARTİ VE DEVLET İNŞASINDA ULUSAL ETKENLER ÜZERİNE RAPOR

23 Nisan

Yoldaşlar! Ekim Devrimi'nden bu yana, ulusal sorunu üçüncü kez ele alıyoruz: ilk kez VIII. Parti Kongresi'nde; ikinci kez X. Parti Kongresi'nde; ve üçüncü kez de, XII. Parti Kongresi'nde. Bu, ulusal soruna ilişkin görüşlerimizde bazı şeylerin ilkesel olarak değiştiğine dair bir işaret değil mi? Hayır, ulusal sorunda ilkesel görüş tarzımız Ekim öncesi ve sonrası ne ise, aynı kalmıştır. Ama X. Parti Kongresi'nden bu yana uluslararası durum, bugün devrimin en büyük yedeklerini oluşturan Doğu ülkelerinin ağırlığı arttığı ölçüde, bir değişiklik gösterdi. Birincisi bu. İkincisi, X. Parti Kongresi'nden bu yana Partimiz, NEP'e bağlı olarak iç durumda da bazı değişikliklere uğradı. Şimdi bütün bu yeni etkenleri göz önünde tutmak, onların bir bilançosunu çıkarmak gerekiyor. İşte bu anlamda, ulusal sorunun XII. Parti Kongresi'nde yeni bir biçimde ele alındığından söz edilebilir.

Ulusal sorunun uluslararası önemi. Yoldaşlar, Sovyet Federasyonu olarak bizim bugün, tarihsel yazgının iradesiyle, dünya devriminin öncü birliğini temsil ettiğimizi biliyorsunuz. Genel kapitalist cepheyi ilk kez olarak bizim yardığımızı ve yazgının iradesiyle tüm diğerlerinin önünde yürüdüğümüzü biliyorsunuz. İleriye doğru yürüyüşümüzde Varşova'ya kadar vardığımızı fakat sonra geri çekildiğimizi ve en emin saydığımız mevzilerde siperlendiğimizi biliyorsunuz. Bu andan itibaren NEP'e geçtik, ve bu andan itibaren uluslararası devrimci hareketin temposunun yavaşladığını da hesaba kattık, bu andan beri siyasetimiz artık ofansif değil, defansif bir karaktere büründü. Varşova önlerinde başarısızlığa uğradıktan sonra (doğruyu saklamak istemiyo-

ruz), ileriye doğru yürüyemedik, çünkü cephe gerisinden — bizde köylülük tarafından oluşturulan cephe gerisinden — kopma tehlikesiyle karşı karşıyaydık, nihayet, tarihsel yazgının bize verdiği devrimin yedeklerinin, Batı'daki ve Doğu'daki yedeklerin önünde başını alıp gitme tehlikesiyle karşı karşıyaydık. İşte soluk almamız, yaralarımızı, öncü birliğinin, proletaryanın yaralarını sarmamız, köylü cephe gerisi ile bağlantı kurmamız, cephe gerisini oluşturan ve arkamızda kalmış bulunan cephe gerisi içinde — Batı'daki yedekler ve dünya kapitalizminin en önemli cephe gerisini oluşturan Doğudaki muazzam yedekler arasında — çalışmayı sürdürmemiz gerektiğini gördüğümüzde, iç politikada Yeni Ekonomik Politika dönemecine, dış politikada ise ileriye yürüyüş hızının yavaşlatılması dönemecine başlamamızın nedeni budur. Ulusal sorunun müzakeresinde söz konusu olan işte bu yedeklerdir, aynı zamanda dünya emperyalizminin cephe gerisini oluşturan Doğu'nun muazzam yedekleridir.

İkisinden biri: ya emperyalizmin derin cephe gerisini — Doğu'nun sömürge ve yarı-sömürge ülkelerini — sarsıp uyandıracak, devrimcileştirecek ve böylece emperyalizmin yıkılışını hızlandıracağız, ya da bunda başarısızlığa uğrayacak ve böylece emperyalizmi güçlendireceğiz, hareketimizin gücünü zayıflatacağız. Sorun böyledir.

Gerçek şu ki, tüm Doğu, Sovyetler Birliği'mizi bir deneme alanı olarak görüyor. Biz ya bu Birlik çerçevesinde ulusal sorunun doğru bir pratik çözümüne varacağız, ya burada, bu Birlik çerçevesinde, halklar arasında gerçekten kardeşçe ilişkiler, gerçek bir işbirliği kuracağız — ve o zaman tüm Doğu, bizim Federasyonumuzda kurtuluş bayrağına, izinden yürüyeceği bir öncü birliğe sahip olduğunu görecektir, ve bu dünya emperyalizminin iflasının başlangıcı olacaktır. Ya da burada bir hata yapacağız, eskiden boyunduruk altında olan halkların Rusya proletaryasına duyduğu güveni sarsacağız, Sovyetler Birliği'nin Doğu'da sahip olduğu cazibeyi yitireceğiz — ve o zaman da kazanan emperyalizm, yitiren biz olacağız.

Ulusal sorunun uluslararası önemi burada yatıyor.

Ulusal sorun, bizim için iç durum açısından da önem taşıyor — sadece, eski egemen ulusun sayı olarak 75 milyona yakın, diğer ulusların ise 65 milyon (bu sayı pek de az sayılmaz) nüfusu olduğu için değil, sadece, eski ezilen milliyetler, iktisadi gelişme bakımından en gerekli bölgelerde ve askeri strateji bakımından en önemli noktalarda yaşadıkları için değil, bilakis her şeyden önce, bu iki yıl boyunca, NEP denilen şeyi yürürlüğe koyduğumuz, ve bununla bağıntılı olarak Büyük-Rus milliyetçiliği büyümeye, güçlenmeye başladığı, Smena-Vek düşünceleri doğduğu ve Denikin'in yapamadığı şeyi barışçıl yoldan yapma, yani «bir ve bölünmez» [Rusya —ÇN] denilen şeyi kurma arzusu ortaya çıktığı için.

Böylece, NEP'le bağıntılı olarak, ülkemizin iç yaşamında yeni bir güç zuhur ediyor: kurumlarımızda yuvalanan, sadece Sovyetik kurumlar içine değil, ama Parti kurumlarına da sızan, Federasyonumuzun her noktasında hayalet gibi kol gezen ve, eğer onu NEP koşullarının beslediği kökten koparıp atmazsak, bizi, eski egemen ulus proletaryası ile eski ezilen ulusların köylüleri arasında, proletarya diktatörlüğünü yıkacak bir bozuşma tehlikesi ile karşı karşıya getirecek olan Büyük-Rus şovenizmi.

Ama NEP, sadece Büyük-Rus şovenizmini beslemekle kalmıyor, özellikle birden fazla milliyetin yaşadığı cumhuriyetlerde yerel şovenizmi de besliyor. Gürcistan, Azerbaycan, Buhara, kısmen de Türkistan'dan söz ediyorum; buralarda yaşayan birçok milliyetin öncü ögeleri muhtemelen kısa bir süre sonra üstünlük için kendi aralarında yarışmaya başlayacaklar. Kuşkusuz bu yerel şovenizm, gücü itibariyle Büyük-Rus şovenizmi kadar büyük bir tehlike oluşturmaz. Ama yine de, bazı cumhuriyetleri ulusal uyuşmazlıklar alanı durumuna düşürmek ve oralarda enternasyonalizm bağlarını koparmakla tehdit eden bir tehlikedir.

Ulusal sorunun, genelde ve özelde de şu anda taşıdığı birinci dereceden önemi tanıtlayan uluslararası ve iç siyasi nedenler bunlardır.

Ulusal sorunun sınıf özü nedir? Ulusal sorunun sınıf özü, içinde bulunduğumuz Sovyetik gelişme koşullarında, eski egemen ulusun proletaryası ile, eski ezilen milliyetlerin köylülüğü arasındaki karşılıklı doğru ilişkilerin kurulmasında yatar. Proletarya ve köylülüğün işbirliği sorunu burada tartışıldı, hatta gereğinden çok tartışıldı. Ama Kamenev, Kalinin, Sokolnikov, Rikov ve Troçki yoldaşların raporları temelinde işbirliği sorunu tartışıldığında, her şeyden önce, Rus proletaryasının Rus köylülüğü ile ilişkisi göz önünde tutuldu. Burada, ulusal alanda, daha karışık bir mekanizma karşısında bulunuyoruz. Buradaki işimiz, eski egemen ulusun proletaryası ile, tüm Federasyonumuz proletaryasının en kültürlü katmanını temsil eden proletarya ile, köylülük arasında, her şeyden önce eski ezilen milliyetlerinin köylülüğü arasında doğru ilişkiler kurmaktır. Ulusal sorunun sınıfsal özü burada yatar. Eğer proletarya, diğer milliyetlerin köylülüğü ile, Rus olan her şeye karşı güvensizliğin, çarlığın siyaseti tarafından onlarca yıl boyunca beslenip aşılanan güvensizliğin tüm kalıntılarını yok edebilecek ilişkiler kurma başarısını gösterirse; eğer Rus proletaryası, bunun da ötesinde tam bir karşılıklı anlayış ve güven sağlama, sadece proletarya ile Rus köylülüğü arasında değil, bilakis proletarya ile eski ezilen milliyetlerin köylülüğü arasında da gerçek bir ittifak kurma başarısını gösterirse — o zaman sorun çözülmüş olacaktır. Bunun için, diğer milliyetlerin köylülüğünün de, tıpkı Rus köylülüğü gibi, proletarya iktidarını kendi iktidarı olarak benimsemesi gerekmektedir. Sovyet iktidarının diğer milliyetlerin köylülüğü tarafından da benimsenmesi için, onun onlarca anlaşılır olması, faaliyetini onların anadilinde icra etmesi, okullarda ve yönetim organlarında, Rus olmayan milliyetlerin dil, töre ve âdetlerini, yaşam tarzlarını bilen yerlilerin faaliyet göstermesi gerekir. Bu cumhuriyetlerin kurumları ve hükümet organları, yerli nüfusun anadilini konuşmaya ve bu dilde çalışmaya geçtiğinde, ancak o zaman ve o ölçüde, son zamanlara kadar bir Rus devlet iktidarı olan Sovyet iktidarı, salt bir Rus iktidarı değil, tüm ulusları ku-

caklayan bir devlet iktidarı, eski ezilen milliyetlerin köylüleri tarafından da benimsenen bir iktidar olacaktır.

Bu, genelde ulusal sorunun ve özelde Sovyet koşulları altındaki ulusal sorunun temellerinden biridir.

Ulusal sorunun çözümünü, şu anda, 1923 yılında karakterize eden nedir? Ulusal alanda çözüm bekleyen sorunlar, 1923 yılında hangi biçime bürünmüşlerdir? İktisadi alanda, askeri alanda, siyasi alanda, Federasyonumuzun halkları arasında bir işbirliği biçimine. Milliyetler arasındaki ilişkileri göz önünde bulunduruyorum. Temelinde, eski egemen ulus proletaryası ile diğer milliyetlerin köylülüğü arasında doğru ilişkiler kurma görevi yatan ulusal sorun, şu anda özel bir biçime, eskiden birbirinden ayrı, fakat şimdi yekpare bir devlet çerçevesinde birleşmiş bulunan halklar arasında işbirliği ve kardeşçe birarada yaşama biçimine bürünmektedir.

İşte, ulusal sorunun, 1923'te aldığı biçimin özü budur.

Bu devletsel birleşmenin somut biçimi, geçen yıl sonunda Sovyet Kongresinde sözünü ettiğimiz ve o sırada kurduğumuz Cumhuriyetler Birliği biçimidir.

Bu Birliğin temeli, gönüllülük ve Birlik üyelerinin hak eşitliğidir. Gönüllülük ve eşitlik — çünkü bizim ulusal programımızın çıkış noktası, ulusların bağımsız devlet olarak varolma hakkıdır, eskiden kendi kaderini tayin hakkı denilen şeydir. Buradan yola çıkarak, tam gönüllülük üzerinde yükselmezse, halkların bizzat kendileri birleşmeyi istemezlerse, halkların hiçbir birliğinin, halkların yekpare bir devlet halinde hiçbir birleşmesinin kalıcı olamayacağını açık ve net olarak söylemeliyiz. İkinci temel ise, Birliğe giren halkların hak eşitliğidir. Bu da anlaşılırdır. Fiili eşitlikten söz etmiyorum, bundan daha ileride söz edeceğim, çünkü ilerlemiş uluslar ile geri kalmış uluslar arasında fiili eşitliğin kurulması, çok karışık, çok güç birşeydir, yıllar gerektirir. Burada hak eşitliğinden söz ediyorum. Eşitlik burada, Birlik mensubu tüm cumhuriyetlerin, verili durumda Trans-Kafkasya, Byelo-Rusya, Ukrayna ve RSFSC olmak üzere dört cumhuriyetin, Birliğin nimetlerinden eşit ölçüde

yararlanmaları ve aynı zamanda bağımsızlık haklarının bazılarından Birlik yararına aynı derecede vazgeçmelerinde ifadesini bulur. Eğer artık RSFSC, Ukrayna, Byelo-Rusya ve Trans-Kafkasya Cumhuriyeti'nde Dışişleri Halk Komiserliği olmayacaksa, bu komiserlikler kaldırılıp Cumhuriyetler Birliği için ortak bir Dışişleri Komiserliği kurulmasıyla, bu cumhuriyetlerin sahip oldukları ve şimdi artık Birlik mensubu tüm Cumhuriyetler için eşit ölçüde kısıtlanmış bulunan bağımsızlıkta belli bir sınırlama olacağı açıktır. Eğer eskiden bu Cumhuriyetler, kendi Dış Ticaret Komiserliklerine sahip oldukları halde, tüm Cumhuriyetler Birliği için ortak bir Dış Ticaret Komiserliği lehine şimdi bu komiserlikler, öbür Cumhuriyetlerde olduğu gibi, RSFSC'nde de kaldırılıyorsa, burada da eskiden tam olan ve bugün ortak Birlik yararına kısıtlanmış bulunan bağımsızlığın belli bir sınırlamaya uğrayacağı açıktır, vs. vb. Bazıları salt skolastik şu soruyu soruyorlar: Nasıl olacak, birleşmeden sonra Cumhuriyetler bağımsız kalacak mı? Bu skolastik bir sorudur. Bağımsızlıkları sınırlanmıştır, çünkü her birleşme, birleşenlerin daha önce sahip bulundukları hakların belli bir sınırlanması demektir. Ama her cumhuriyetin bağımsızlığının temel ögeleri sözgötürmez biçimde saklı kalmaktadır, çünkü her Cumhuriyetin Birlik'ten tek taraflı çekilme hakkı vardır.

Demek ki, somut biçimiyle ulusal sorun bizim şimdiki koşullarımızda, halklar arasındaki iktisadi, dış siyasal ve askeri işbirliğinin kurulmasına çıkıyor. Bu alanlarda, bu cumhuriyetleri, adı SSCB olan yekpare bir birlik halinde birleştirmemiz gerekiyor. Somut biçimleri içinde ulusal sorun şimdi bu kapıya çıkıyor.

Söylemesi yapmaktan kolay. Sorun şu ki, içinde bulunduğumuz koşullarda, sadece halkların *bir* devlet halinde birleşmesini teşvik eden faktörlerle değil, bilakis bu birleşmeye ket vuran faktörlerle de karşı karşıyayız.

Teşvik edici faktörleri biliyorsunuz: Her şeyden önce, halkların Sovyet iktidarından önce kurulan ve Sovyet iktidarı tarafından pekiştirilen iktisadi yakınlaşması, halklar

arasında bizden önce varolan ve tarafımızdan, Sovyet iktidarı tarafından güçlendirilen belli bir işbölümü — Cumhuriyetlerin Birlik halinde birleşmesini teşvik eden ana faktör budur. Birleşmeyi teşvik eden ikinci faktör olarak Sovyet iktidarının doğası görülmelidir. Bu anlaşılırdır. Sovyet iktidarı, işçilerin iktidarıdır, doğası gereği, Birlik mensubu Cumhuriyetlerin ve halkların emekçi ögelerini, birbirlerine dostça intibak etmeye hazırlıklı kılan proletarya diktatörlüğüdür. Bu anlaşılırdır. Birleşmeyi teşvik eden üçüncü faktör, Cumhuriyetler Birliği'nin içinde hareket etmek zorunda kaldığı ortamı oluşturan emperyalist çevredir.

Ama bu birleşmeyi engelleyen, bu birleşmeye ket vuran faktörler de vardır. Cumhuriyetlerin yekpare bir birlik halinde birleşmesine ket vuran esas güç, daha önce de söylemiş olduğum gibi, ülkemizde NEP ilişkileri içinde yetişen bir güçtür: Büyük-Rus şovenizmi. Smena-Vek'çilerin bürokratik Sovyet fonksiyonerleri arasında bir taraftar kütlesi kazanması hiç de tesadüf değildir, yoldaşlar. Bu Smena-Vek'çi bayların: İstediğiniz kadar Bolşevizmden söz edin, enternasyonalist eğilimler üzerine istediğiniz kadar gevezelik edin, ama biz, bir Denikin'in yapamadığını sizin yapacağınızı, siz Bolşeviklerin, Büyük-Rusya düşüncesini yeniden canlandırdığınızı, ya da ne olursa olsun yeniden canlandıracağınızı biliyoruz, dercesine komünistleri, Bolşevikleri övmeleri de bir tesadüf değildir. Bütün bunlar bir tesadüf değildir. Bu düşüncenin bazı Parti kurumlarımıza sızmış bulunması da bir tesadüf değildir. Bir ikinci meclis sorununun ilk kez söz konusu edildiği Şubat Plenum toplantısında, Merkez Komitesi içinde, komünizmle bağdaştırılması mümkün olmayan, enternasyonalizmle hiçbir ilişkisi olmayan konuşmaların yapıldığına tanık oldum. Bütün bunlar, içinde bulunduğumuz zamanın bir emaresidir, bir salgın hastalıktır. Bundan doğan asıl tehlike, NEP ile birlikte bizde, Rus olmayan her şeyi silmeye, yönetimin bütün iplerini Rus unsuru etrafında toplamaya ve Rus olmayan her şeyi ezmeye çalışan Büyük-Rus şovenizminin günden güne, evet saatten saate büyümesidir. Asıl tehlike şu ki, biz bu siya-

setle, eskiden ezilen halkların Rus proleterlerine karşı besledikleri ve bu proleterlerin, Rus çiftlik sahiplerini, Rus kapitalistlerini alaşağı ederek, ulusal boyunduruğu kaldırıp atarak, İran'dan, Moğolistan'dan askeri birliklerini çekerek, Finlandiya'nın, Ermenistan'ın bağımsızlığını ilan ederek ve genelde ulusal sorunu yepyeni bir temel üzerine koyarak Ekim günlerinde kazanmış bulundukları güveni yitirme tehlikesiyle karşı karşıya kalıyoruz. Eğer hepimiz, sinsice dal budak salan, damla damla kulaklara ve gözlere sızan ve adım adım fonksiyonerlerimizi mahveden bu yeni, söylediğim gibi, Büyük-Rus şovenizminin üstüne silahlanmış olarak yürümezsek, o sıralar kazanmış bulunduğumuz güveni son kırıntısına kadar yitirebiliriz. Bu tehlikenin, yoldaşlar, ne pahasına olursa olsun hakkından gelmek zorundayız, çünkü aksi taktirde, eski ezilen halkların işçileri ve köylülerinin güvenini yitirme perspektifi tehdit etmektedir, bu halklar ile Rus proletaryası arasındaki bağın kopması perspektifi tehdit etmektedir, ve böylece diktatörlük sistemimizde bir çatlağın ortaya çıkmasına izin verme tehlikesi tehdit etmektedir.

Unutmayın ki yoldaşlar, eğer biz, Kerenski'ye karşı fora edilmiş bayraklarla yürüyebildikse ve Geçici Hükümet'i alaşağı edebildikse, bunun bir nedeni de, kurtuluşlarını Rus proleterlerinin elinden bekleyen ezilmiş halkların güvenini kendi yanımızda bilmemizdi. Suskun, ama suskunlukları ile baskı yapan ve çok şeyi tayin eden ezilen halklar gibi bir yedeği unutmayın. Çoğu kez farkına varılmaz; ama bu halklar yaşıyorlar, vardırlar ve unutulmamalıdırlar. Şunu unutmayın: Eğer Kolçak, Denikin, Vrangel ve Yudeniç'in arkasında o «yabancı kökenliler» denilen insanlar olmasaydı, Rus işçilerine olan sessiz sempatileriyle bu generallerin cephe gerisini yıpratan eski ezilen halklar olmasaydı — yoldaşlar, bu bizim gelişmemizde özel bir etkendir: sessiz sempati, kimse onu ne görür ne de duyar, ama o her şeyi belirler — bu sempati olmasaydı, bu generallerin bir tekini bile deviremezdik. Biz onlara karşı yürürken, onların gerilerinde çözülme başladı. Neden? Çünkü bu generaller sömürgeci Ka-

zak ögelere dayanıyorlardı, çünkü ezilen halkların bunlardan, ezilmeye devam etmekten başka bekleyebilecekleri birşey yoktu ve onlara, bizim kollarımıza sığınmaktan başka bir yol kalmıyordu, biz ise bu halkların kurtuluş bayrağını dalgalandırıyorduk. İşte bu generallerin yazgısını belirleyen şey buydu, işte birliklerimizin başarısıyla gölgelenen, ama sonunda her şeyi belirlemiş olan faktörlerin toplamı budur. Bu unutulmamalıdır. Bundan ötürü biz, ani bir dönüş yapmak ve yeni şoven eğilimlere karşı mücadele etmekle yükümlüyüz, kuruluşlarımızdaki bürokratları, ve Ekim'de kazanmış bulunduğumuz şeyi, yani eskiden ezilen halkların güvenini, büyük bir önem vermemiz gereken güvenini unutan Partili yoldaşlarımızı teşhir direğine bağlamakla yükümlüyüz.

Şunu kavramak gerekir: Eğer Büyük-Rus şovenizmi gibi bir güç tohuma çekip dallanıp budaklanmaya başlarsa, o zaman eski ezilen halkların artık bize güveni kalmayacaktır, o zaman yekpare bir birlik içinde bir işbirliği kuramayacağız, ve o zaman da artık bir Cumhuriyetler Birliği'miz olmayacaktır.

Halkların ve Cumhuriyetlerin yekpare bir birlik halinde birleşmesine ket vuran faktörlerin birincisi ve en tehlikelisi budur.

Eski ezilen halkların, Rus proletaryasının etrafında birleşmesine aynı şekilde engel ikinci etken, çarlıktan bize miras kalmış bulunan fiili eşitsizliktir.

Hak eşitliği — biz bunu ilan ettik ve gerçekleştiriyoruz, fakat Sovyet Cumhuriyetlerinin gelişme tarihinde elbette olağanüstü bir öneme sahip olan hak eşitliğinden, fiili eşitliğe kadar daha epeyce yol var. Bütün geri kalmış milliyetler ve halklar, Federasyonumuzun tüm diğer ileri uluslarıyla biçimsel olarak aynı haklara sahipler. Ama mutsuzluk şu ki, bazı milliyetlerin hiç kendi proleterleri yok, hiç sınai gelişmeden geçmemiş, hatta bu gelişmeye başlamamışlar bile ve kültürel bakımdan korkunç geriler, devrimin kendilerine verdiği hakları kullanacak durumda değiller. Yoldaşlar, bu, okul sorunundan daha önemli bir so-

rundur. Yoldaşlarımızdan bazıları, sadece okul ve dil sorununu önplana çıkarmanın, düğümü çözmeye yeteceğini sanıyorlar. Bu doğru değildir, yoldaşlar, burada okullarla fazla bir yere varılmaz, okullar gelişiyor, dil de gelişiyor, ama fiili eşitsizlik, bütün hoşnutsuzluğun ve bütün sürtüşmelerin temeli olarak kalmaya devam ediyor. Okulla ve dille bu sorun aşılmaz, burada gerekli olan, kültürel ve iktisadi bakımdan geri kalmış milliyetlerin emekçi yığınlarına gerçek, sistematik, içten, fiili proleter yardımımızdır. Rusya proletaryası, okullar ve dil dışında, kenar bölgelerde, kültürel bakımdan geri kalmış Cumhuriyetlerde — ama bunlar kendi kabahatleri sonucu değil, eskiden yalnızca birer hammadde kaynağı olarak görülmeleri sonucu geri kalmışlardır —, bu Cumhuriyetlerde, sanayi alanları kurulması için gerekli bütün önlemleri almak zorundadır. Bu doğrultuda bazı girişimlerde bulunulmuştur. Gürcistan, Moskova'dan bir fabrika devralmıştır, ve bu yakın bir zamanda çalışmaya başlayacaktır. Buhara, bir fabrika devralmıştır, ama dört fabrika da devralabilirdi. Türkistan büyük bir fabrika devralmaktadır; böylece, iktisadi bakımdan geri kalmış ve proletaryası bulunmayan bu Cumhuriyetlerin, Rus işçi ve köylülerinden bu Cumhuriyetlerin emekçi yığınlarına köprü olarak hizmet edebilecek yerel proleter gruplarının ortaya çıkması için, Rus proletaryasının yardımı ile kendi sanayi alanlarını — bunlar küçücük de olsa — kurması için tüm öncüller verilidir. Bu alanda köklü bir çalışma yapmak zorundayız, tek başına okullarla bu iş halledilmez.

Fakat, Cumhuriyetlerin *bir* Birlik halinde birleşmesine ket vuran üçüncü bir faktör daha var — bu tek tek Cumhuriyetlerdeki milliyetçiliktir. NEP, sadece Rus değil, Rus olmayan nüfus üzerinde de etkide bulunuyor. NEP, özel ticareti ve özel sanayii sadece Rusya'nın merkezinde değil, tek tek Cumhuriyetlerde de geliştiriyor. İşte bu NEP ve onunla bağlı özel sermaye, Gürcü, Azeri, Özbek ve diğer milliyetçilikleri besliyor, geliştiriyor. Kuşkusuz, eğer Büyük -Rus şovenizmi olmasaydı, eğer şimdi güçlü olduğu için, eskiden de güçlü olduğu ve ezme ve baskı altında tutma alış-

kanlıklarını koruduğu için saldırgan bir şekilde ortaya çıkan Büyük-Rus şovenizmi olmasaydı, ola ki, Büyük-Rus şovenizmine yanıt olan yerel şovenizm de, deyim yerindeyse asgari boyutta, minyatür biçimde olurdu, çünkü anti-Rus milliyetçilik, son tahlilde bir savunma biçimi, Büyük-Rus milliyetçiliğine, Büyük-Rus şovenizmine karşı belli, çarpık bir savunma biçimidir. Eğer bu milliyetçilik sadece defansif olsaydı, bu konuda gürültü yapmaya gerek olmazdı. Büyük-Rus şovenizminin, o güçlü düşmanın yenildiği andan itibaren, anti-Rus milliyetçiliğin de yenileceği umuduyla, davranışımızın tüm gücü ve savaşımımızın tüm gücü Büyük-Rus şovenizmine karşı yığılabilirdi, çünkü bu milliyetçilik, söylediğim gibi, son tahlilde Büyük-Rus milliyetçiliğine karşı bir tepki, ona bir yanıt, belli bir savunmadır. Evet, eğer yerel anti-Rus milliyetçilik, Rus milliyetçiliğine karşı bir tepki olmanın ötesine geçmeseydi, böyle olurdu. Ama mutsuzluk şu ki, bazı cumhuriyetlerde bu defansif milliyetçiik, saldırgan milliyetçiliğe dönüşüyor.

Gürcistan'ı alalım. Orada nüfusun yüzde 30'dan çoğu, Gürcü olmayanlardan, diğerlerinin yanısıra Ermeniler, Abazalar, Acarlar, Ossetler, Tatarlardan oluşuyor. Gürcüler başta geliyor. Gürcü komünistlerinin bir bölümünde, bu küçük milliyetleri özel olarak dikkate alınama düşüncesi doğdu ve gelişiyor: öyle ya, bunlar daha az kültürlü, daha az gelişmişlerdir, bu nedenle bunları dikkate almaya gerek yok. Bu şovenizmdir, zararlı ve tehlikeli bir şovenizmdir, çünkü küçük Gürcü Cumhuriyeti'ni bir geçimsizlik alanına dönüştürebilir ve daha şimdiden dönüştürmüştür.

Azerbaycan. Ana milliyet Azerbaycan milliyetidir, ama burada Ermeniler de vardır. Azerbaycanlıların bir bölümü arasında da, bazen tamamen çıplak şu eğilim vardır: Biz, yani Azeriler, bu ülkenin yerlileriyiz, onlar, Ermeniler ise, göçmen olarak gelip yerleşmişlerdir, onları biraz geri plana itebilir, çıkarlarını göz önüne almayabiliriz. Aynı şekilde bu da şovenizmdir. Sovyet iktidarının üzerinde yükseldiği milliyetlerin eşitliği temelinin altını oyar.

Buhara. Buhara'da üç milliyet var: ana milliyet olarak

Özbekler, Türkmenler — Buhara şovenizmi bakış açısından «önemli olmayan» milliyet, ve Kırgızlar. Bunların nüfusu azdır, ve bunlar da «önemli olmayan»lardır.

Horezm'de de aynı şey: Türkmenler ve Özbekler. Özbekler ana milliyet, Türkmenler ise «önemli olmayan» milliyet.

Bütün bunlar çatışmalara, Sovyet iktidarının zayıflamasına yol açıyor. Bu yerel şovenizm eğilimi de kökünden temizlenmelidir. Tüm ulusal sorun sistemi içinde dörtte üçü oluşturan Büyük-Rus şovenizmiyle kıyaslandığında, yerel şovenizm o kadar önemli değil elbette, ama yerel çalışma bakımından, yerli insanlar bakımından, Ulusal Cumhuriyetlerin kendi barışçıl gelişmeleri bakımından, bu şovenizm çok büyük öneme sahip.

Bu şovenizm arasıra çok ilginç bir evrim göstermektedir. Trans-Kafkasya'yı kastediyorum. Bildiğiniz gibi Trans-Kafkasya, on milliyeti kapsayan üç Cumhuriyetten oluşuyor. Trans-Kafkasya, ezelden beri bir kıyım ve nifak alanıydı, daha sonra, Menşevizm ve Taşnaklar döneminde bir savaş alanı oldu. Gürcü-Ermeni savaşını biliyorsunuz. 1905 başındaki ve sonundaki Azerbaycan'daki kıyımı da biliyorsunuz. Size, Ermeni çoğunluğun, nüfusun Tatarlardan meydana gelen tüm geri kalanını kılıçtan geçirdiği bir dizi reyon sayabilirim, örneğin Zangezur. Bir başka ili, Nahcivan'ı gösterebilirim. Orada, Tatarlar çoğunluktaydılar, ve bütün Ermenileri kılıçtan geçirdiler. Bu, Ermenistan ve Gürcistan'ın emperyalist boyunduruktan kurtulmasından az önce oldu. *(Aradan bir ses:* «Onlar ulusal sorunu kendi tarzlarında çözmüşler.») Elbette, bu da ulusal sorunu çözmenin bir biçimidir. Ama Sovyetik çözüm biçimi değildir. Bu karşılıklı ulusal düşmanlık atmosferiyle Rus işçilerinin tabii ki uzak-yakın bir ilişkisi yoktur, Tatarlar ve Ermeniler birbirleriyle savaşmışlardır, Ruslar olmaksızın. İşte bundan ötürü de, Trans-Kafkasya'da milliyetler arasındaki ilişkileri düzenleyebilecek özel bir organa gerek var.

Çekinmeden söylenebilir ki, eski egemen ulus proletaryası ile tüm diğer milliyetlerin emekçileri arasındaki kar-

şılıklı ilişkiler, tüm ulusal sorunun dörtte üçünü oluşturmaktadır. Ama bu sorunun bir çeyreği de, eski ezilen millîyetlerin bizzat kendi aralarındaki ilişkilerin payına düşmektedir.

Bu karşılıklı güvensizlik atmosferi içinde, eğer Sovyet iktidarı Trans-Kafkasya'da çatışma ve sürtüşmeleri halletmeye yetenekli bir ulusal barış organı kuramasaydı, insanların birbirlerinin evini kundaklayıp birbirini boğazladığı çarlık zamanına, ya da Taşnaklar, Mussavatçılar ve Menşevikler zamanına yeniden dönerdik. Merkez Komitesi, bir ulusal barış organı olarak Trans-Kafkasya Federasyonu'nun korunması zorunluluğunu işte bu nedenle üç kez üst üste onayladı.

Eskiden olduğu gibi şimdi de bizde, Gürcistan'ın Cumhuriyetler Birliği ile birleşmesine karşı olmayan, ama bu birleşmenin Trans-Kafkasya Federasyonu üzerinden olmasına karşı çıkan bir grup Gürcü komünisti var. Anlıyorsunuz ya, Birliğe daha yakın olmak istiyorlar ve kendileri ile, yani Gürcüler ile, Cumhuriyetler Birliği arasında Trans-Kafkasya Federasyonu biçiminde bir ara duvara gerek olmadığını, Federasyona gerek olmadığını düşünüyorlar. Bu çok devrimci gibi geliyor.

Ama burada başka bir niyet yatmaktadır. İlkin, bu sözler Gürcistan'da Ruslarla ilişkinin ulusal sorunda ikincil bir rol oynadığına tanıklık ediyor; çünkü bu sapmacı yoldaşlar (onlara bu ad veriliyor), Gürcistan'ın Birlik ile doğrudan birleşmesine herhangi bir itirazları yok, yani Büyük-Rus şovenizminin şu ya da bu şekilde kökünden isabet aldığını ya da büyük bir önem taşımadığını zannettikleri için, Büyük-Rus şovenizminden korkmuyorlar. Görünüşe göre, Trans-Kafkasya Federasyonu'ndan daha çok korkuyorlar. Neden? Neden Trans-Kafkasya'da yaşayan ve aralarında uzun süre dövüşmüş, birbirlerini boğazlamış, birbirleri ile savaşmış bulunan en önemli üç halk — neden bu halklar, Sovyet iktidarının en nihayet aralarında bir Federasyon biçiminde kardeşçe birlik bağları kurduğu ve bu Federasyon'un olumlu

sonuçlar verdiği bugün — neden bugün bu federal bağlar kopsun? Söz konusu olan nedir, yoldaşlar?

Sorun şudur: Gürcistan, Trans-Kafkasya Federasyonu'nun bağları yüzünden, coğrafi konumu dolayısıyla elde edebileceği ayrıcalıklı durumdan yoksun kalmaktadır. Kendiniz karar verin: Gürcistan'ın kendi limanı, Batı mallarının geldiği Batum var; Gürcistan, Ermenilerin ve mallarını Batum üzerinden alan Azerbaycan'ın vazgeçemeyecekleri Tiflis gibi bir demiryolu kavşağına sahip. Eğer Gürcistan kendi başına bir Cumhuriyet olsaydı, Trans-Kafkasya Federasyonu'na mensup olmasaydı, Tiflis'ten vazgeçemeyecek Ermenistan'a ve Batum'dan vazgeçmeyecek Azerbaycan'a küçük bir ültimatom verebilirdi. Buradan Gürcistan'a bazı avantajlar doğardı. Herkesçe bilinen, akıl ermez gümrük kordonu kararnamesinin tam da Gürcistan'da hazırlanması bir tesadüf değildir. Şimdi suç Serebriyakov'un sırtına yüklenmeye çalışılıyor. Diyelim ki öyledir. Ama kararname Azerbaycan ya da Ermenistan'da değil, Gürcistan'da kumpaslandı.

Ayrıca bir başka neden daha var. Tiflis, Gürcistan'ın başkentidir, ama Gürcüler orada nüfusun en fazla yüzde 30'unu, Ermeniler ise en az yüzde 35'ini oluştururlar, sonra da tüm diğer milliyetler gelir. İşte Gürcistan'ın başkentinde durum budur. Eğer Gürcistan ayrı bir Cumhuriyet olsaydı, o zaman nüfusun belli bir yer değiştirmesine girişilebilir; örneğin Ermeniler Tiflis'ten çıkarılabilirdi. Tiflis'te nüfus «ayarlaması» ile ilgili bilinen kararname Gürcistan'da kabul edildi, bu kararname için Maharadze yoldaş, bunun Ermenilere karşı yönelmediğini açıklıyor. Tiflis'teki Ermenilerin sayısını Gürcülerinkine nazaran yıldan yıla azaltacak ve böylece Tiflis'i hakiki Gürcü bir başkente dönüştürecek şekilde belirli bir nüfus kaydırmasına girişilmesi niyeti vardı. Tehcir [Sürgün — ÇN] kararnamesinin geri alındığını kabul ediyorum. Ama ellerinde hâlâ bir yığın olanak, örneğin şehrin «yükünü hafifletme» gibi bir yığın esnek önlem var; bunların yardımıyla enternasyonalizm görünümü

korunarak, iş Tiflis'te daha az Ermeni kalacak şekilde tertip ve tanzim edilebilir.

Gürcü sapmacıların yitirmek istemedikleri bu coğrafi avantajlar, ve Gürcülerin Ermenilerden sayıca daha az bulundukları Tiflis'teki Gürcülere ilişkin elverişsiz durum, sapmacılarımızı Federasyona karşı mücadeleye sevk ediyor. Menşevikler, Ermenilerle Tatarları Tiflis'ten düpedüz kovdular. Ama bugün, Sovyet iktidarı altında kovma olanaksızdır, ve bu nedenle Federasyon'dan çıkılmak isteniyor, o zaman, Gürcülerin Azerbaycan ve Ermenistan'a karşı üstün durumundan sonuna kadar yararlanmayı sağlayacak bu tür bazı operasyonlara kendi başına girişmek için hukuki olanağa sahip olunacaktır. Ve bütün bunlardan, Trans-Kafkasya'da Gürcüler için ayrıcalıklı bir mevki doğacaktır. Tüm tehlike işte burada yatmaktadır.

Trans-Kafkasya'da ulusal barışın çıkarlarına aldırmadan, Gürcüleri Ermenistan ve Azerbaycan Cumhuriyetleri karşısında ayrıcalıklı bir duruma sokacak koşullar yaratabilir miyiz? Hayır, buna izin veremeyiz.

Ulusları yönetmenin eski özel bir sistemi vardır, bu sisteme göre, burjuva devlet gücü bazı milliyetleri kendine daha çok çekerek, onlara ayrıcalıklar verir ve diğer uluslarla uğraşmak zorunda kalmamak için onları kendinden iter. Yani bir milliyeti kendine daha çok çekerek, bu milliyetin yardımıyla diğerleri üzerinde baskı yapar. Örneğin Avusturya, bu biçimde yönetilmekteydi. Macar bakanını çağırtıp, ona: «Sen kendi çapulcularını yönet, ben benimkilerle baş ederim», yani bir başka deyişle: Macaristan'daki milliyetlerini ez ve boğ, ben de Avusturya'da benimkileri boğarım, diyen Avusturya bakanı Beust'un açıklaması herkesin hatırındadır. Sen ve ben — biz ayrıcalıklı uluslardanız, diğerlerine gelince, onları ezeriz.

Bizzat Avusturya'daki Polonyalıların durumunda da bu böyleydi. Avusturyalılar Polonyalıları kendilerine daha çok çekmişler, onlara ayrıcalıklar vermişlerdi ki, Polonyalılar Avusturyalıların Polonya'daki konumlarını pekiştirmelerine

yardım etsinler diye; buna karşılık Polonyalılara, Galiçya'yı boğma olanağı verdiler.

Bu, daha sonra öbür milliyetlerin hakkından gelmek üzere, bazı milliyetleri yükseltmeye ve onlara ayrıcalıklar vermeye dayanan Avusturya'ya has özel bir sistemdir. Bu, bürokrasinin bakış açısından «tutumlu» bir yönetim sistemidir, çünkü uğraşılması gereken bir tek milliyet vardır; ama siyasal açıdan bu, devletin kesin ölümüdür, çünkü milliyetlerin eşitliği ilkesini çiğnemek ve belirli bir milliyete birtakım ayrıcalıklar tanımak — bu, kendi ulusal siyasetini ölüme terk etmek demektir.

İngiltere bugün Hindistan'ı aynen bu biçimde yönetmektedir. Bürokrasinin bakış açısından Hint milliyet ve aşiretlerinin hakkından daha rahat gelmek için İngiltere, Hindistan'ı Britanya Hindistanı (240 milyon nüfus) ve yerli devletleri (72 milyon) olarak bölmüştür. Hangi nedenle? İngiltere, diğer milliyetleri daha rahat yönetebilmek amacıyla bir grup ulus seçmek ve onlara ayrıcalıklar vermek istediği için. Bizzat Hindistan'da birkaç yüz milliyet bulunuyor, bunun üzerine İngiltere kendi kendine şöyle dedi: Bu milliyetlerle niye uğraşayım, birkaç ulus seçip onlara bazı ayrıcalıklar tanımak ve bunların yardımıyla diğerlerini yönetmek daha iyi; çünkü birincisi, diğer ulusların hoşnutsuzluğu bu durumda İngiltere'ye karşı değil, bu ayrıcalıklı uluslara karşı yönelmiş olacak, ve ikincisi, iki-üç ulus ile «uğraşmak» daha ucuz.

Bu da bir yönetim sistemidir, İngiliz sistemi. Nereye götürür bu sistem? Aygıtı «ucuzlatma»ya — evet, doğru. Ama yoldaşlar, eğer bürokratik rahatlık bir yana bırakılırsa, Hindistan'daki İngiliz egemenliğinin ölümüdür bu. Bu sistem, iki kere ikinin dört etmesi kadar kesin bir şekilde, tüm İngiliz yönetim sistemi ve İngiliz egemenliği için ölümün ta kendisidir.

Tüm Parti yasalarını çiğneyerek Federasyona karşı mücadele ettiklerinde, ayrıcalıklı konumlarını korumak için Federasyon'dan çekilmek istediklerinde, yoldaşlarımız, Gürcü sapmacılarımız bizi işte bu tehlikeli yola sokmak istiyor-

lar. Onlar bizi, Ermenistan ve Azerbaycan Cumhuriyetleri zararına kendilerine bazı ayrıcalıklar tanımaya getirmek istiyorlar. Biz bu yolu tutamayız, çünkü bu bizim tüm siyasetimizin ve Kafkasya'da Sovyet iktidarının kesin ölümü olur.

Gürcistan'daki yoldaşlarımızın bu tehlikeyi sezmiş olmaları tesadüf değildir. Ermenilere ve Azerbaycanlılara karşı yönelik bir saldırıya geçmiş olan bu Gürcü şovenizmi, Gürcistan Komünist Partisi'ni alarma geçirdi. Yasal olarak varolduğundan beri iki Parti Kongresi yapmış olan Gürcistan Komünist Partisi'nin, her iki Parti Kongresinde de sapmacı yoldaşların görüşlerini oybirliği ile reddetmesi tamamen anlaşılır birşeydir, çünkü mevcut koşullarda Trans-Kafkasya Federasyonu olmaksızın, Kafkasya'da barışı sürdürmek ve eşitliği kurmak olanaksızdır. Bir ulusun diğerinden daha ayrıcalıklı olmasına izin vermemeliyiz. Yoldaşlarımız bunu sezdi. İşte bu nedenle Mdivani grubu, iki yıllık mücadeleden sonra bizzat Gürcistan'da bile Partinin durmadan bir kenara fırlattığı bir avuç adam durumundadır.

Federasyonun tez elden kurulması için Lenin yoldaşın böylesine acele etmesi ve diretmesi de tesadüf değildir. Merkez Komitemizin, kararları Cumhuriyetler için bağlayıcı bir Merkez Yürütme Komitesi ve bir yürütme erki ile Federasyonun zorunluluğunu üç kez üst üste onaylaması da tesadüf değildir. Aynı şekilde, her iki komisyonun, gerek Cerjinski yoldaşın, gerek Kamanev ve Kuibişev'in komisyonunun, Moskova'ya döndükten sonra Federasyon'suz yapılamayacağını açıklamış olmaları da tesadüf değildir.

Son olarak, «Sosyalistiçeski Vestnik»[69] Menşeviklerinin, Federasyona karşı yürüttükleri mücadele için bizim sapmacı yoldaşlarımızı övmeleri, onları el üstünde taşımaları da tesadüf değildir: Tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş.

Birleşmeye ket vuran üç ana etkenin: Büyük Rus şovenizmi, fiili eşitsizlik ve özellikle şovenizme dönüştüğü hallerde yerel milliyetçiliğin üstesinden gelmemize yardımcı olacak araçları ve yolları tahlil etmeye geçiyorum. Halkla-

rın yakınlaşmasına ket vuran geçmişin tüm bu mirasının acısız üstesinden gelmemize yardımcı olabilecek araçların sadece üçünden söz edeceğim.

Birinci araç: Sovyet iktidarının Cumhuriyetlerde anlayış bulması ve bizzat emekçi kitlelerin kendi öz davası haline gelmesi için, Sovyet iktidarının yalnızca Rus değil, bilakis tüm ulusları kapsayan bir iktidar haline gelmesi için tüm önlemleri almak. Bu amaçla sadece okulların değil, tüm kurumların, tüm organların, gerek Parti gerek Sovyet organlarının adım adım ulusallaştırılması, bunların, kitlelerin anladığı bir dilde çalışmaları, ilgili halkın yaşam tarzına uygun koşullar altında işlemeleri zorunludur. Sovyet iktidarını bir Rus iktidarı olmaktan çıkarıp, tüm ulusları kapsayan bir iktidar yapmak, tüm cumhuriyetlerin ve özellikle iktisadi ve kültürel bakımdan geri kalmış olanların emekçi yığınlarında anlayış bulan, bunlara yakın, ve senli-benli bir iktidar yapma olanağını ancak bu koşulla elde edebiliriz.

Çarlık ve burjuvaziden artakalan mirasın acısız üstesinden gelme işimizi kolaylaştırabilecek ikinci araç, Cumhuriyetler Birliği'nde komiserliklerin o şekilde inşasıdır ki, hiç değilse en önemli milliyetlerin çeşitli kurumlarda kendi temsilcilerini bulundurmaları mümkün olsun, çeşitli cumhuriyetlerin sıkıntı ve gereksinimlerinin kesinkes tatmin edilmesinin koşulları yaratılsın.

Üçüncü araç: En üst merkezi organlarımız arasında, ayrımsız tüm cumhuriyet ve milliyetlerin taleplerini ve gereksinimlerini hesaba katan bir organın bulunması zorunludur.

Bu son araç üzerine, dikkatinizi özellikle çekmek istiyorum.

Eğer biz, Birlik Merkez Yürütme Komitesi (MYK) içinde, birincisi, milliyetlerden bağımsız olarak Birlik Sovyet Kongresinde seçilen, ve ikincisi de, cumhuriyetler ve ulusal bölgeler tarafından seçilip (yarısı cumhuriyetler ve diğer yarısı ulusal bölgelerden), Sovyet Kongresi tarafından onaylanan iki meclis kurabilirsek, o zaman kanımca, en üst kademelerimiz, bileşimlerinde, yalnızca ayrımsız tüm emek-

çilerin sınıf çıkarlarını değil, bilakis salt-ulusal gereksinimlerini de dile getirirlerdi. Sovyetler Birliği topraklarında yaşayan milliyetlerin, halkların ve kavimlerin özel çıkarlarını dile getiren bir organımız olurdu. Yoldaşlar, Birlik içinde yaklaşık 65 milyonu Rus olmayan, toplam 140 milyondan fazla insanın birarada bulunduğu bizim koşullarımızda, böyle bir devlet, burada Moskova'da en yüksek organ içinde, bu milliyetlerin, sadece tüm proletarya için ortak olan çıkarları değil, bilakis özel, kendine özgü, özgül ulusal çıkarları da dile getiren delegeleri bulunmaksızın yönetilemez. Bu olmaksızın, yoldaşlar, yönetmek mümkün değildir. Elde böyle bir barometre olmaksızın, tek tek milliyetlerin bu özel gereksinimlerini formüle etme yeteneğindeki insanlar olmaksızın, yönetmek mümkün değildir.

Bir ülkeyi yönetmenin iki yöntemi vardır: Yöntemlerden biri, aygıtı «basitleştirmek» ve onun başına, ülkenin her yerinde, valilerin şahsında kollara ve gözlere sahip, diyelim bir grup ya da bir tek insanı geçirme yöntemidir. Bu, çok basit bir yönetim biçimidir: burada ülkeyi yöneten baş kişi, valilerce toparlanan bilgileri alır, ve dürüst ve doğru yönettiği umuduna kapılır. Sonra sürtüşmeler başlar, sürtüşmeler çatışmalara, çatışmalar da ayaklanmalara dönüşür. Sonra ayaklanmalar bastırılır. Bu yönetim sistemi bizim sistemimiz değildir, ayrıca, basit olmakla birlikte, son derece masraflıdır. Ancak bir başka yönetim sistemi daha vardır, Sovyet sistemi. Sovyet ülkesinde biz, başka bir yönetim sistemini, hem köylüler hem ulusal azınlıklar, hem «yabancı kökenli» denilenler hem de Ruslar arasındaki tüm değişiklikleri, tüm durumları tam bir dakiklikle önceden görmemizi olanaklı kılan bir yönetim sistemi uyguluyoruz; en yüksek organlar sistemi içinde, her değişikliği gösteren, hem bir Basmaçlar hareketini[70] ve bir haydut hareketini, hem de Kronstadt'ı ve olası her fırtına ve her tersliği hesaba katan ve önleyen bir barometreler dizisinin bulunması gerekir. Sovyetik yönetim sistemi budur. Bu sistem kendini Sovyet iktidarı, halk iktidarı olarak adlandırır, çünkü en alt katmanlara dayanan bu sistem, her değişikliği tez el-

den sezer, gerekli önlemleri alır ve eğer çizgi bozulmuşsa onu zamanında düzeltir, çünkü kendi kendini eleştirir ve çizgisini düzeltir. Bu yönetim sistemi Sovyet sistemidir, ve en yüksek kademelerimiz sistemi içinde, tüm ulusal sıkıntı ve gereksinimleri eksiksiz hesaba katan örgütler bulunmasını gerektirir.

Bu sistemin idareyi karışıklaştıracağı, yeni organların birikimine yol açacağı itirazı getiriliyor. Doğrudur. Şimdiye kadar, RSFSC MYK vardı, sonra Birlik MYK'ni kurduk, şimdi de Birlik MYK iki kısma bölünmek zorunda kalmacak. Elden birşey gelmez. En basit yönetim biçiminin, başa bir adam geçirmek ve onun yanına valiler vermek olduğunu söylemiştim. Ama Ekim'den sonra artık bu tür deneylere girişmek olanaksızdır. Sistem daha karışık bir duruma geldi, ama yönetimi kolaylaştırdı ve tüm yönetimi tepeden tırnağa Sovyetik kıldı. Bu yüzden Parti Kongresinin özel bir organ, mutlak zorunlu bir organ olarak Birlik MYK içinde ikinci bir meclisin kurulması lehinde karar vermesi gerektiğini düşünüyorum.

Bunun, Birlik halkları arasındaki işbirliğini düzenlemenin en yetkin biçimi olduğunu söylemek istemiyorum; bunun, bilimin son sözü olduğunu iddia etmek istemiyorum. Ulusal sorunu daha birçok kez ele alacağız, çünkü ulusal ve uluslararası koşullar değişiyor ve daha da değişebilir. Cumhuriyetler Birliği içinde kaynaştırdığımız bazı Komiserliklerin, eğer deneyim bize bu komiserliklerin kaynaştırıldıktan sonra olumsuz sonuç verdiğini gösterirse, sonradan bunları muhtemelen ayırmak zorunda kalmayacağımıza garanti veremem. Ama bir şey açık: Şimdiki koşullar altında ve şimdiki durumda, elimizde ne daha iyi bir yöntem, ne de daha uygun bir başka organ var. Şimdilik, tek tek Cumhuriyetlerde ortaya çıkan tüm dalgalanma ve değişiklikleri gösterebilecek bir organın oluşturulması için, elimizde ikinci meclisin kurulmasından ne daha iyi bir araç, ne de başka bir yol var.

Elbette, ikinci mecliste, sadece birleşmiş bulunan bu dört Cumhuriyet değil, bilakis tüm halklar temsil edilmek

zorundadır; çünkü burada söz konusu olan sadece resmen birleşmiş bulunan Cumhuriyetler değil (bunların sayısı dörttür), Cumhuriyetler Birliği'nin tüm halkları ve kavimleridir. Bu nedenle, elimizde ayrımsız tüm halkların ve Cumhuriyetlerin gereksinimlerini dile getiren bir biçimin bulunması zorunludur.

Özetliyorum yoldaşlar.

Ulusal sorunun önemi, uluslararası durumdaki yeni vaziyet tarafından belirlenmektedir, bizim burada Rusya'da, Federasyonumuzda, devrimin muazzam yedeklerini oluşturan Doğu'ya örnek vermek ve böylece Federasyonumuza karşı güvenlerini ve eğilimlerini pekiştirmek için, ulusal sorunu doğru bir biçimde, örnek bir biçimde çözmek zorunda bulunmamızla belirlenmektedir.

İç durum açısından bakıldığında, NEP koşulları, güçlenen Büyük-Rus şovenizmi ve yerel şovenizm sonucu, yine ulusal sorunun özel önemini vurgulama yükümlülüğü ile karşı karşıyayız.

Sonra, ulusal sorunun özünün, eski egemen ulus proletaryası ile eski ezilen ulusların köylülüğü arasında doğru ilişkiler kurmakta yattığını, bu görüş açısından, ulusal sorunun somut biçiminin şu anda, Cumhuriyetler Birliği içindeki, yekpare bir devlet içindeki halkların işbirliğini ve birarada yaşamasını sağlama araç ve yollarını bulmakta yattığını söyledim.

Daha sonra halkların bu yakınlaşmasını teşvik eden faktörlerden söz ettim. Bu birleşmeye ket vuran faktörlerden söz ettim. Özellikle, büyüyen bir güç olarak, Büyük-Rus şovenizmi üzerinde durdum. Bu güç esas tehlikedir, eski ezilen halkların Rus proletaryasına güvenini yıkabilir. Bu, en tehlikeli düşmanımızdır, onu yere sermemiz gerekiyor; çünkü onu yere sererseк, onunla birlikte, bazı Cumhuriyetlerde kendini korumuş ve gelişmekte olan milliyetçiliği de onda dokuz yere sermiş oluruz.

Devam. Bir grup yoldaşın, bizi, bazı milliyetlerin zararına, diğer milliyetlere ayrıcalıklar tanıma yoluna itmeleri tehlikesi ile karşı karşıya bulunuyoruz. Bu yolu tuta-

mayacağımızı açıkladım; çünkü bu, ulusal barışı baltalayabilir ve diğer ulusların kitlelerinin Sovyet iktidarına güvenini öldürebilir.

Ayrıca, birleşmeyi engelleyen bu faktörleri en acısız biçimde ortadan kaldırmamızı mümkün kılabilecek en önemli aracın, MYK içinde ikinci bir meclisin kurulması olduğunu söyledim. Bu konuda Merkez Komitesi'nin Şubat Plenumunda daha açık konuştum, bu konuda tezlerde daha üstü örtülü bir dil kullanılmaktadır ki böylelikle yoldaşlar, milliyetlerin çıkarlarını yansıtabilecek başka, daha esnek bir biçim, başka, daha uygun bir organ bulmakta bizzat olanağa sahip olsunlar diye.

Sonuçlar bunlardır.

Ulusal sorunu ancak bu yolda doğru bir biçimde çözebileceğimizi, proleter devrim bayrağını dalgalandırma ve devrimimizin büyük yedeklerini oluşturan ve proletaryanın emperyalizme karşı gelecekteki savaşlarında kesin bir rol oynayabilecek olan Doğu ülkelerinin sevgi ve güvenini bu bayrak için kazanmayı becereceğimizi sanıyorum. **(Alkışlar.)**

4 — PARTİ VE DEVLET İNŞASINDA ULUSAL ETKENLER ÜZERİNE RAPORU KAPAYIŞ KONUŞMASI

25 Nisan

Yoldaşlar! Size ulusal sorun seksiyonunun çalışmaları üzerine rapor vermeye geçmeden önce, raporum üzerine söz almış bulunan konuşmacılara karşı, iki temel noktadaki itirazımı söylememe izin verin. Bu, topu topu yirmi dakika kadar bir zaman alır, daha fazla değil.

İlk sorun, başında Buharin ve Rakovski olmak üzere bir grup yoldaşın, ulusal sorunun önemini aşırı derecede büyütmüş, abartmış ve ulusal sorunun üstünde sosyal sorunu, işçi sınıfının iktidarı sorununu görmemiş olması ile ilgilidir.

Komünistler olarak bizler için, tüm çalışmamızın temelinin, işçi iktidarını pekiştirmek olduğu açıktır; ancak bundan sonradır ki, diğer sorun, o çok önemli, ama birinciye bağımlı sorun karşımıza çıkar — ulusal sorun. Bize, ulusal azınlıklara haksızlık edilmemesi gerektiği söyleniyor. Tamamen doğru, buna ben de katılıyorum — onlara haksızlık edilmemelidir. Ama bundan, eski ezilen uluslar karşısında Büyük-Rus proletaryasının haklarına tecavüz edilmesi gerektiği şeklinde yeni bir teori çıkarmak, bir münasebetsizliktir. Lenin yoldaşın ünlü makalesinde sözgelişi olan birşeyi, Buharin başlı başına bir şiara dönüştürdü. Oysa, proleter diktatörlüğün siyasal temelinin, her şeyden önce ve esas itibariyle köylü ülkeler olan kenar bölgeler değil, ama merkezi sanayi bölgeleri olduğu açıktır. Eğer biz, proleter bölgeler zararına, köylü kenar bölgelerin önemini abartırsak, proletarya diktatörlüğü sisteminde bir çatlak ortaya çıkabilir. Bu tehlikelidir, yoldaşlar. Siyasette de: Ne ifrat, ne tefrit!

Halkların kendi kaderini tayin hakkından başka, bir de işçi sınıfının kendi iktidarını pekiştirme hakkı olduğunu, ve kendi kaderini tayin hakkının bu hakka tabi olduğunu akılda tutmalıyız. Kendi kaderini tayin hakkının, daha yüce bir başka hakla, iktidara gelmiş olan işçi sınıfının kendi iktidarını pekiştirme hakkı ile çeliştiği durumlar vardır. Bu durumda, — bunu açıkça söylemek gerekir — kendi kaderini tayin hakkı, işçi sınıfının kendi diktatörlüğünü gerçekleştirme hakkının engeli olamaz ve olmamalıdır. Birincisi ikincisi karşısında geri adım atmak zorundadır. Örneğin 1920'de işçi sınıfının iktidarını savunmanın çıkarları doğrultusunda Varşova üzerine yürümek zorunda kaldığımızda, bu böyle olmuştu.

Bu yüzden, bu Parti Kongresinde bazı yoldaşların yapmış oldukları gibi, ulusal azınlıklara her türlü vaatler dağıtırken, milliyetlerin temsilcileri önünde secdeye yatarken, ulusal sorunun etki ve yetki alanının, içinde yaşadığımız dış ve iç koşullarda, ulusal sorunun etki alanının ve deyim yerindeyse yetki alanının, tüm sorunların en başında gelen

sorun olarak «işçi sorunu»nun etki ve yetki alanı tarafından sınırlandığını unutmamak gerekir.

Birçok yoldaş burada, Vladimir İlyiç'in not ve makalelerine başvurdu. Lenin yoldaş aramızda olmadığı için ve ona belki yanlış, yersiz bir biçimde başvururum korkusu ile, burada, ustamdan bir alıntı yapmak istemezdim. Buna rağmen, yoldaşların ulusal sorunun özgül ağırlığı konusunda hiçbir kuşkusu kalmasın diye, kendimi, tabir caizse bir aksiyom olan ve hiçbir yanlış anlamaya yer vermeyen bir pasajı aktarmak zorunda görüyorum. Marx'ın ulusal sorun üzerine bir mektubunu incelerken Lenin yoldaş kendi kaderini tayin üzerine makalesinde şu sonucu çıkarıyor:

> «Marx'ın, «işçi sorununa» kıyasla, ulusal sorunun ikincil bir sorun olduğu konusunda hiçbir kuşkusu yoktur.»[71]

Bu yalnızca iki satır, ama her şeyi belirliyor. Bazı gayretkeş yoldaşlar, bunu kulaklarının arkasına yazsınlar.

İkinci sorun, Büyük-Rus şovenizmi ve yerel şovenizmle ilgilidir. Bu konuda Rakovski ve özellikle Buharin konuştular, Buharin, yerel şovenizmin zararlılığı üzerine maddenin kaldırılmasını önerdi. Ona göre, Büyük-Rus şovenizmi gibi bir «dev» varken, yerel şovenizm gibi küçük bir solucanla uğraşmaya değmez. Genel olarak Buharin yoldaş, tövbekâr bir havadaydı. Bu anlaşılırdır: Yıllar boyu milliyetlere karşı günah işledi ve kendi kaderini tayin hakkını yadsıdı — şimdi pişmanlık duyma zamanı. Ama pişmanlık duyarken, bu kez diğer aşırılığa düştü. Tuhaf şey, Buharin yoldaş, Partiyi, kendi örneğini izlemeye ve pişmanlık duymaya çağırıyor; oysa Partinin böyle birşeye gereksinmesi olmadığını herkes bilir, çünkü o, kurulduğundan beri (1898), kendi kaderini tayin hakkını tanımıştır; dolayısıyla pişmanlık duymak için bir nedeni yoktur. Sorun şu ki, Buharin yoldaş, ulusal sorunun özünü kavramamıştır. Ulusal sorunda önplana Büyük-Rus şovenizmine karşı mücadeleyi koymak gerekir denildiği zaman, bununla Rus komünistlerinin yükümlülükleri belirtilmek istenir, bununla Rus komünist-

lerinin yükümlülüğü, Rus şovenizmine karşı mücadeleyi bizzat yürütmektir, denmek istenir. Eğer Rus şovenizmine karşı, Rus komünistleri yerine Türkistan ya da Gürcü komünistleri mücadeleye girişselerdi, onların bu mücadelesi anti-Rus şovenizm olarak algılanırdı. Bu, her şeyi karmakarışık eder ve Büyük-Rus şovenizmini güçlendirirdi. Büyük-Rus şovenizmine karşı mücadeleyi sadece Rus komünistleri üzerlerine alabilir ve sonuna kadar götürebilirler.

Yerel şovenizme karşı savaşmak önerildiği zaman ne denmek istenir? Bununla, yerli komünistlerin yükümlülüğü, Rus olmayan komünistlerin kendi şovenizmleriyle savaşma yükümlülüğü belirtilmek istenir. Anti-Rus şovenizmi yönünde sapmaların olduğu yadsınabilir mi? Tüm Parti Kongresi, yerel bir şovenizmin, bir Gürcü, bir Başkır ve diğer şovenizmlerin olduğuna, onlarla mücadele edilmesi gerektiğine kendi gözleriyle kanaat getirdi. Rus komünistleri, Tatar, Gürcü, Başkır şovenizmine karşı mücadele edemezler; çünkü eğer Rus komünisti, Tatar ya da Gürcü şovenizmine karşı mücadele etme ağır görevini üstlenirse, bu mücadele, bir Büyük-Rus şovenistinin Tatar ya da Gürcülere karşı mücadelesi olarak algılanır. Bu her şeyi karmakarışık eder. Tatar, Gürcü ve diğer şovenizmlere karşı, ancak Tatar, Gürcü ve diğer komünistler mücadele edebilirler, ancak Gürcü komünistleri, kendi milliyetçiliği ya da şovenizmine karşı başarıyla mücadele edebilirler. Bu, Rus olmayan komünistlerin yükümlülüğü ve borcudur. Bu nedenle, tezlerde Rus komünistlerinin (Büyük-Rus şovenizmine karşı mücadeleyi kastediyorum) ve Rus olmayan komünistlerin (anti-Ermeni, anti-Tatar, anti-Rus şovenizme karşı mücadelelerini kastediyorum) bu ikili görevinin saptanması zorunludur. Aksi taktirde tezler tekyanlı olacaktır, aksi taktirde ne devlet ne de Parti inşasında enternasyonalizme varılmayacaktır.

Eğer sadece Büyük-Rus şovenizmine karşı mücadele yürütürsek, bu mücadele, Tatar ve diğer şovenistlerin, ülkede gelişen ve özellikle bugün, NEP koşulları altında tehlikeli olan mücadelesini gizleyecektir. Mutlaka iki cepheli mücadele yürütmek zorundayız, çünkü ancak iki cephede mü-

cadele yürüttüğümüzde — bir yandan, inşa çalışmamızdaki ana tehlike olan Büyük-Rus şovenizmine karşı, ve öte yandan yerel şovenizme karşı — başarı kazanılabilir; çünkü bu ikili mücadele olmaksızın Rus işçi ve köylüleri ile diğer milliyetlerin işçi ve köylülerinin birliği sağlanamaz. Aksi halde yerel şovenizmi heveslendirmeye, yerel şovenizme prim verme siyasetine varılabilir, ki buna izin vermemeliyiz.

Burada da Lenin yoldaşa başvurmama izin verin. Bunu yapmak istemezdim, ama Parti Kongremizde birçok yoldaş, olur olmaz alıntı yaptığı ve onu çarpıttığı için, sizlere Lenin yoldaşın herkesçe bilinen bir makalesinden birkaç cümle okumama izin verin:

> «Proletarya «kendi» ulusu tarafından ezilen sömürgeler ve uluslar için siyasal ayrılma özgürlüğü talep etmelidir. Aksi taktirde proletaryanın enternasyonalizmi boş bir *laf haline gelir; ezen uluslarla* ezilen ulusların işçileri arasında ne güven, ne de sınıf dayanışması mümkün olur.» [712]

Bunlar, deyim yerindeyse egemen ya da *eskiden* egemen olan ulusun proleterlerinin yükümlülükleridir. Lenin devamla, eskiden ezilen ulusların proleterlerinin ya da komünistlerinin yükümlülüğünden söz eder:

> «Öte yandan, ezilen ulusların sosyalistleri, ezilen ulusun işçileriyle ezen ulusun işçilerinin tam ve kayıtsız-şartsız birliğini, örgütsel birlik dahil olmak üzere, savunmalı ve gerçekleştirmelidirler. Bu olmaksızın, burjuvazinin her çeşit entrikaları, kalleşlikleri ve hileleri karşısında proletaryanın bağımsız siyasetini ve işçi sınıfının, diğer ülkelerin işçileriyle sınıf dayanışmasını ayakta tutmak imkansızdır. Çünkü ezilen ulusların burjuvazisi, işçileri aldatmak için, ulusal kurtuluş şiarlarını sürekli istismar eder.»

Eğer Lenin yoldaşın izinden gitmek isteniyorsa — bu-

rada bazı yoldaşlar onun adı üzerine yemin ettiler —, o zaman, gördüğünüz gibi, iki tezi de, hem Büyük-Rus şovenizmine karşı mücadele üzerine hem de yerel şovenizme karşı mücadele üzerine tezi de, kararda olduğu gibi bırakmak zorunludur, bir ve aynı görüngünün iki yanı olarak, bir bütün olarak şovenizme karşı mücadele üzerine tezler olarak.

Böylece burada konuşan konuşmacılara yanıtlarımı bitiriyorum.

Şimdi ulusal sorun seksiyonunun çalışmaları üzerine bir bildirimde bulunmama izin verin. Bu seksiyon, MK'nin tezlerini temel olarak kabul etti. Seksiyon, bu tezlerin altı maddesini hiç değiştirmeksizin olduğu gibi bıraktı: 1, 2, 3, 4, 5, ve 6. Seksiyon içinde her şeyden önce, Cumhuriyetler Birliği'ne tek başlarına katılabilmeleri için önce Özerk Cumhuriyetleri RSFSC'den ve sonra Kafkasya'nın bağımsız Cumhuriyetlerini Trans-Kafkasya Federasyonu'ndan ayırıp ayırmama konusunda da mücadele oldu. Bu, Gürcü yoldaşların bir bölümünün önergesiydi, Gürcü, Ermeni ve Azerbaycan delegasyonlarında hiçbir yankı bulmayan bir önerge. Seksiyon bu sorunu müzakere etti ve çok büyük çoğunlukla, tezlerde geliştirilen ilkeyi olduğu gibi bırakmak lehinde görüş belirtti, yani RSFSC ve Trans-Kafkasya Federasyonu toplu bir yapı olarak kalmakta ve Cumhuriyetler Birliği'ne bu biçimde mensup olmaktadır. Gürcü yoldaşların bu kesiminin tüm önerileri üzerine oylama yapılmadı, çünkü önerilerin sahipleri önerilerin yankı bulmadığını gördüklerinde, önerilerini geri çektiler. Bu sorunda ciddi bir mücadele verildi.

Uğrunda mücadele edilen ikinci sorun, ikinci meclisin nasıl kurulacağı sorunuydu. Yoldaşların bir kısmı (azınlık), ikinci meclisin tüm Cumhuriyetlerin, milliyetlerin ve Bölgelerin temsilcilerinden değil de, bilakis dört Cumhuriyetin: RSFSC, Trans-Kafkasya Federasyonu, Byelo-Rusya ve Ukrayna'nın temsil edilmesi ilkesine göre oluşturulmasını önerdi. Çoğunluk bu önergeyi benimsemedi, ve seksiyon da bu önergeye karşı çıktı, çünkü ikinci meclisi, içinde bütün Cumhuriyetler (hem bağımsızlar hem de özerkler) ve *tüm ulu-*

sal bölgeler eşitlik ilkesine göre temsil edilecek biçimde yapılandırmayı amaca daha uygun görüyordu. Gerekçelerini getirmeyeceğim, çünkü azınlığın temsilcisi olan Rakovski, seksiyonda reddedilen önerisini gerekçelendirmek için burada söz alacak. O kendi görüşünü açıkladıktan sonra, ben de kendi gerekçelerimi ortaya koyacağım.

Ulusal sorunun çözümünde yalnızca Doğu'ya değil, bilakis Batı'ya da yönelmek gerektiği yolunda tezlerde bir değişiklik yapılıp yapılmaması sorununda da pek şiddetli olmayan bir mücadele verildi. Seksiyon, bu değişiklik önergesi üzerine oylama yaptı. Azınlığın bu değişiklik önergesi, Rakovski'nin bir önergesidir. Seksiyon bu değişiklik önergesini reddetti. Bu sorun üzerine de, Rakovski görüşlerini açıkladıktan sonra, söz etme fırsatı bulacağım.

Bizim tarafımızdan benimsenen değişiklik önergelerini okumak istiyorum. Altı madde itirazsız benimsendi. Madde 7, ikinci paragraf, üçüncü satırda: «Bu yüzden... karşı kararlı mücadele» sözlerinin önüne şunlar eklenecektir:

«Bir dizi ulusal cumhuriyette (Ukrayna, Byelo-Rusya, Azerbaycan, Türkistan) durum, Sovyet iktidarının temel direğini oluşturan işçi sınıfının önemli bir bölümünün, Büyük-Rus milliyetine mensup olması yüzünden karışıklaşmaktadır. Bu bölgelerde şehir ile kırın, işçi sınıfı ile köylülüğün birliği, hem Parti hem de Sovyet organları içindeki Büyük-Rus şovenizminin kalıntıları biçiminde son derece güçlü bir engele çarpmaktadır. Bu koşullar altında, Rus kültürünün üstünlüğü gevezelikleri ve daha yüksek olan Rus kültürünün daha geri kalmış halkların kültürleri (Ukrayna, Azerbaycan, Özbek, Kırgız ve diğer kültürler) üzerindeki zaferinin kaçınılmazlığı tezinin ileri sürülmesi, Büyük-Rus milliyetinin egemenliğini güçlendirme denemesinden başka birşey değildir.»

Tezleri daha iyi hale getirdiğinden, ben bu değişiklik önergesini benimsedim.

İkinci değişiklik önergesi de yine 7. maddeye ilişkindir. «Aksi takdirde... hesaba katmak için hiçbir neden yoktur» cümlesinin önüne şu ek yapılmalıdır:

«Bu yardım ilk planda, eski ezilen ulusların Cumhuriyetlerinde sanayi alanları oluşturmak ve yerli nüfusu buna azami ölçüde çekmek için, bir dizi pratik önlemlerin alınması biçiminde ifade bulmalıdır. Ve nihayet bu yardıma paralel olarak, X. Parti Kongresi'nin kararı uyarınca, emekçi kitlelerin, NEP ile bağlantılı olarak güçlenen yerli ve dışardan gelen üst sömürücü tabakalara karşı sosyal konumlarını sağlamlaştırmak için yürüttükleri mücadeleyle birleşmelidir. Bu Cumhuriyetler çoğunlukla tarımsal bölgeler olduklarından, iç sosyal önlemler her şeyden önce, emekçi kitlelere, serbest devlet fonundan toprak verilmesinden oluşmak zorundadır.»

Bundan sonra, Gürcü, Azerbaycan ve diğer şovenizmlerden söz edilen aynı 7. maddenin 2. paragrafının ortalarına şu eklenmelidir: «Ermeni şovenizmi ve benzeri». Ermeni yoldaşlar, Ermenilerin de paylarına düşeni almasını, kendi şovenizmlerinin de anılmasını istediler.

Devamla, tezlerin 8. maddesinde, «Bir ve Bölünmez» sözlerinden sonra şu eklenecektir:

«Aynı şekilde, RSFSC'nin bazı makamlarının, Özerk Cumhuriyetlerin bağımsız komiserliklerini kendi güdümüne alma ve bunların feshedilmesini sağlama çabaları da, geçmişin mirasının bir sonucu olarak görülmelidir.»

Yine 8. maddeye şu eklenecektir:

«ve ulusal cumhuriyetlerin varlığının ve gelişiminin mutlak zorunluluğunu ilan eder.»

Ayrıca 9. madde. Bu madde şimdi okuyacağım biçimde başlayacaktır:

«Tek tek cumhuriyetlerin işçi ve köylülerinin eşitliği ve gönüllülüğü kuralına göre kurulmuş olan Cumhuriyetler Birliği, proletaryanın, bağımsız ülkelerin uluslararası ilişkilerini düzenlemenin ilk denemesi, ve geleceğin Emeğin Dünya Sovyet Cumhuriyeti'nin oluşturulması yolunda ilk adımı atma anlamına gelmektedir.»

10. maddenin bir «a» alt maddesi var, bunun önüne şu içerikle bir «a» alt maddesi eklenmelidir:

«a) Birliğin merkezi organlarının inşasında, tek tek

cumhuriyetlerin gerek kendi aralarındaki ilişkilerde, gerek Birliğin merkezi iktidarı ile ilişkilerde hak ve yükümlülüklerinin eşitliği garanti edilir.»

Ardından, daha önce «a» alt maddesi olarak geçen «b» alt maddesi, şu şekle giriyor:

«b) Birliğin en yüksek organları sisteminde, istisnasız tüm ulusal cumhuriyetlerin ve ulusal bölgelerin eşitlik ilkesine göre temsil edildikleri özel bir organ kurulur, bu organda, bu cumhuriyetlere mensup olan tüm milliyetlere mümkün olduğunca bir temsilcilik verilir.»

Devamla, daha önceki «b» alt maddesi, şimdi «c» alt maddesi olarak, şu şekle geliyor:

«c) Birliğin yürütme organları, cumhuriyetlerin temsilcilerinin gerçek katılımını ve Birlik halklarının sıkıntı ve gereksinimlerinin tatminini garantileyen kurallara göre inşa edilir.»

Sonra ek olarak «d» alt maddesi geliyor:

«d) Cumhuriyetlere, onlara devletsel-idari, kültürel ve ekonomik alanda kendi inisiyatiflerini geliştirme olanağını garanti eden yeterince kapsamlı ekonomik ve özellikle bütçe hakları verilir.»

Bundan sonra «c» alt maddesi, «e» alt maddesi olarak devam ediyor:

«e) Ulusal cumhuriyetlerin ve bölgelerin organları ağırlıklı olarak, ilgili halkın dili, yaşam tarzı, gelenek ve görenekleriyle içli-dışlı olan yerlilerden oluşturulur.»

Ayrıca ikinci bir alt madde daha eklendi. Bu «f» alt maddesi oluyor:

«f) Yerli ve ulusal nüfus ve ulusal azınlıklar için çalışan tüm devlet organlarında ve kuruluşlarda anadil kullanılmasını garantileyen özel yasalar çıkarılır — ulusal hakları ve özellikle ulusal azınlıkların haklarını çiğneyen herkesi tüm devrimci sertlikle takip eden ve cezalandıran yasalar çıkarılır.»

Sonra ek olarak «g» alt maddesi geliyor:

«g) Kızıl Ordu'daki, Birlik halklarının kardeşliği ve dayanışması düşünceleri doğrultusundaki eğitim çalışması

güçlendirilir, ve Cumhuriyetlerin tam savunma gücünün sağlanması için gerekli tüm önlemler göz önünde tutularak, ulusal birlikler örgütlemek üzere pratik önlemler alınır.»

Seksiyon tarafından benimsenen tüm ekler bunlardır ve bunlara benim bir itirazım bulunmamaktadır, çünkü bunlarla tezler daha da somutlaşmaktadır.

İkinci bölüme gelince, bu bölümle ilgili olarak, pek ciddi değişiklik önergeleri getirilmedi. Birkaç önemsiz değişiklik önergesi oldu, ulusal sorun seksiyonu tarafından seçilen komisyon, bunları gelecek MK'ne götürme kararı aldı.

Böylece ikinci bölüm, dağıtılmış olan basılı metindeki biçimiyle kalmaktadır.

5 — KARARLA İLGİLİ DEĞİŞİKLİK ÖNERGELERİNE YANIT

25 Nisan

Rakovski, seksiyonda sunduğu kararı üçte iki değiştirmesine ve dörtte üç kısaltmasına rağmen, ben onun değişiklik önergesine kesinlikle karşıyım, nedeni şu: Ulusal soruna ilişkin tezlerimiz öyle inşa edilmiştir ki, deyim yerindeyse yüzümüzü tamamen Doğu'ya çevirdik, çünkü oradaki gizli önemli yedekleri göz önünde bulunduruyoruz. Tüm ulusal sorunu İlyiç'in yazısıyla bağıntılı olarak ele aldık, ki Lenin, anlaşıldığı gibi, Batı üzerine tek kelime söylemiyor, çünkü ulusal sorunun merkezi orada değil, bilakis Doğu' daki sömürgelerde ve yarı-sömürgelerde yatmaktadır. Rakovski, yüzümüz Doğu'ya dönükken, aynı zamanda Batı'ya da dönmemizi istiyor. Fakat bu olanaksızdır ve doğal değildir, yoldaşlar, çünkü genelde insan yüzünü ya bu yana ya da öte yana çevirir — insan yüzünü aynı anda iki yana birden çeviremez. Tezlerin genel temel vurgusunu, temel Doğu vurgusunu değiştiremeyiz ve değiştirmemeliyiz. Bu yüzden ben, Rakovski'nin değişiklik önergesinin reddedilmesi gerektiği görüşündeyim.

★

Bu değişiklik önergesinin temel bir öneme sahip olduğu görüşündeyim. Eğer Parti Kongresi onu kabul ederse, tezlerin tamamen çökertilmiş olacağını söylemek zorundayım. Rakovski, iki meclisin, devlet birliklerinin temsilcilerini kapsayacak biçimde inşa edilmesini öneriyor. Ona göre Ukrayna bir devlet birliğidir, ama Başkıristan değil. Neden? Biz, cumhuriyetlerdeki Halk Komiserleri Konseylerini kaldırmıyoruz ki. Yoksa Başkır Merkez Yürütme Komitesi, bir devlet kuruluşu değil mi?! Ve Başkıristan neden bir devlet değildir? Yoksa Ukrayna, Birliğe katıldıktan sonra bir devlet olmaktan çıkacak mı? Devlet fetişizmi Rakovski'yi şaşkına çevirdi. Eğer milliyetler hakları itibariyle eşitse, eğer kendi dilleri, gelenekleri, yaşam alışkanlıkları ve âdetleri varsa, eğer bu milliyetler kendi devlet kurumlarını, Merkez Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyi'ni kurmuşlarsa, o zaman tüm bu ulusal oluşumların devlet birlikleri olduğu açık değil midir? İkinci mecliste, cumhuriyetlerin ve milliyetlerin, özellikle Doğu milliyetlerine ilişkin, eşitlik ilkesinden vazgeçmememiz gerektiğine inanıyorum.

Herhalde Rakovski, Prusya sistemi federal inşaya özeniyor. Alman Federasyonu, devletler arasında kesinlikle bir eşitliğin bulunmadığı şekilde inşa edilmiştir. Sorunu öyle düzenlemeyi öneriyorum ki, sınıfsal temsilin —bu, Birlik Sovyet Kongresinde seçilen birinci meclistir— yanısıra, eşitlik ilkesine göre bir milliyetler temsilciliği kurulsun. Çin'le, Hindistan'la organik olarak bağlı, dil, din, âdetler ve başka şeyler dolayısıyla bağlı olan Doğu halkları, devrim için her şeyin üzerinde önemlidir. Bu küçük kavimler, Ukrayna'dan çok daha büyük bir ağırlığa sahiptir.

Ukrayna'da ufak bir hata yapsak, bu Doğu'da fazla hissedilmez. Ama Acaristan gibi ufak bir bölgede (120 000 nüfuslu) yapılacak küçük bir hata, bundan hemen Türkiye'nin ve tüm Doğu'nun etkilenmesi için yeterlidir, çünkü Türkiye Doğu ile çok sıkı bağlıdır. Tibet ve Çin ile bağlı bulunan Kalmukların ufak bölgesinde yapılacak küçük bir hata yeterlidir ve bu bizim çalışmamıza, Ukrayna'ya karşı yapılacak bir hatadan çok daha kötü etkilerde bulunacaktır.

Doğu'da güçlü bir hareket perspektifiyle karşı karşıyayız ve çalışmamızı öncelikle Doğu'nun uyandırılmasına yöneltmeliyiz, Doğu'daki kenar bölgelerdeki en küçük milliyetin bile önemini herhangi bir şekilde, dolaylı da olsa azaltabilecek hiçbir şey yapmamalıyız. Bu yüzden, 140 milyon nüfuslu Cumhuriyetler Birliği gibi büyük bir ülkenin idaresi bakış açısından, sorunu ikinci mecliste tüm cumhuriyetlerin ve ulusal bölgelerin aynı ölçüde temsil edildiği biçimde düzenlemenin daha doğru, daha amaca uygun ve devrimci açıdan daha avantajlı olacağı görüşündeyim. Sekiz özerk bölgemiz ve aynı şekilde sekiz bağımsız cumhuriyetimiz var, Rusya Cumhuriyet olarak katılacak ve 14 bölgemiz var, işte bu da, milliyetlerin tüm sıkıntı ve gereksinimlerini yansıtan ve böyle büyük bir ülkenin idaresini kolaylaştıran ikinci meclis olacaktır. Bu yüzden, Rakovski'nin değişiklik önergesinin reddedilmesi gerektiğine inanıyorum.

6 — ULUSAL SORUN KOMİSYONUNUN RAPORUNA EK

25 Nisan

Yoldaşlar, sizlere ulusal sorun seksiyonunun çalışmaları üzerine rapor verirken, mutlaka değinilmesi gereken iki küçük ek üzerine daha söz etmeyi unuttum. İstisnasız tüm ulusal cumhuriyetlerin ve ulusal bölgelerin eşitlik kuralına göre temsil edilecekleri özel bir organın oluşturulmasından söz edilen 10. paragrafın «b» maddesine şu ek yapılmalıdır: «burada, bu cumhuriyetlere dahil olan tüm milliyetler mümkün olduğunca göz önünde tutulmalıdır», çünkü ikinci meclisle temsil edilecek olan bazı cumhuriyetlerde, birçok milliyet vardır. Örneğin Türkistan. Orada Özbekler dışında Türkmenler, Kırgızlar ve başka kavimler de vardır ve temsilcilik, bu kavimlerden her birinin temsil edileceği biçimde inşa edilmelidir.

2. Bölüme 2. ek en sona geliyor. Şöyle:

«Özerk ve bağımsız cumhuriyetlerdeki, genelde kenar bölgelerdeki sorumlu fonksiyonerlerin faaliyetine düşen muazzam önemi (ilgili cumhuriyetin emekçilerinin, geri kalan bütün Birlik emekçileri ile bağının kurulması) göz önünde tutarak, Parti Kongresi, MK'ni, ulusal sorunda Parti kararlarının gerçekten eksiksiz uygulanmasını garantilemek için bu fonksiyonerlerin özel bir titizlikle seçilmesine dikkat etmekle görevlendirir.»

Şimdi de Radek'in konuşmasındaki bir ifade ile ilgili birkaç kelime. Ermeni yoldaşlar bunu benden rica ettiler. Bu ifade bence gerçekliğe uygun değildir. Radek burada, Ermenilerin Azerbaycan'da Azerbaycanlıları ezdikleri ya da ezebileceklerinden, ve tersine Azerbaycanlıların Ermenistan'da Ermenileri ezebileceklerinden söz etti. Böyle birşeyin yeryüzünde henüz görülmediğini söylemek zorundayım. Fakat dünya, bunun tersini, nerdeyse tüm Ermenilerin katledildiği Nahçivan'da olduğu gibi, Azerbaycan'da çoğunluk olarak Azerbaycanlıların Ermenileri ezdikleri ve katlettiklerini; aynı şekilde Zangezur'da olduğu gibi, Ermenilerin Ermenistan'da hemen bütün Tatarları katlettiklerini görmüştür. Fakat yabancı bir devlette azınlığın, çoğunluğun temsilcilerini ezmesi — böyle bir saçmalık, henüz görülmemiştir.

KOLLEKTİF ÖRGÜTLEYİCİ OLARAK BASIN

«Köküne Kadar» adlı yazısında (bkz. «Pravda» No. 98) İngulov, basının devlet ve Parti için önemi üzerine önemli bir soruna değinmiştir. Görülüyor ki İngulov, kendi görüşlerini güçlendirmek için, basının «Parti ile işçi sınıfı arasında görünmez bir bağ —gücü itibariyle, kitleleri kucaklayan herhangi bir aktarma aygıtıyla eşdeğerde olan bir bağ— kurduğunu; basının, onun aracılığıyla Partinin her gün, her saat işçi sınıfına konuştuğu en güçlü silah olduğunu»* anlatan MK örgütsel raporuna dayanmaktadır.

Ancak İngulov, sorunu çözmeye çalışırken iki hata yapmıştır: Birincisi, MK raporundan alıntının anlamını çarpıtmış; ikincisi, basının son derece önemli örgütsel rolünü göz ardı etmiştir. Sorunun önemi açısından, bu hataların üzerine birkaç cümleyle gitmek gerektiğine inanıyorum.

1 — Rapor, Partinin rolünün işçi sınıfıyla *konuşmak* göreviyle sınırlı olduğu biçiminde anlaşılmamalıdır, aslında Parti işçi sınıfıyla sadece konuşmak değil, *tartışmak* da zorundadır. «Konuşmak» formülüyle «karşılıklı tartışmak» formülünü karşı karşıya getirmek, boş bir denge sağlama sanatından başka birşey değildir. Pratikte biri diğeriyle ayrılmaz bir bütündür ve ifadesini, okuyucu ile yazar, Parti ile işçi sınıfı, devlet ile emekçi kitleler arasındaki kesintisiz karşılıklı etkileşimde bulur. Bu olgu, bir proleter kitle partisi varolduğundan beri, eski «Iskra» zamanından bu yana kaydedilebilir. İngulov, eğer bu karşılıklı etkileşimin, Rusya'da işçi sınıfının

---

* *Bkz. elinizdeki cilt, s. 172, 173.*

iktidarı ele geçirmesinden birkaç yıl sonra başladığını sanıyorsa, yanılmaktadır. MK Raporundan alıntının anlamı «konuşmak» kelimesinde değil, bilakis basının «Parti ile işçi sınıfı arasında bağ kurmasında», «gücü itibariyle kitleleri kucaklayan herhangi bir aktarma aygıtı ile eşdeğerde olan» bir bağ kurmasında yatar. Alıntının anlamı basının Örgütsel öneminde yatmaktadır. İşte bu yüzden, basın MK *Örgütsel* Raporunda, Parti ile işçi sınıfı arasındaki transmisyon kayışlarından biri olarak ele alınmıştır. İngulov alıntıyı anlayamamış ve anlamını istemeden çarpıtmıştır.

2 — İngulov, basının ajitatör, açığa çıkarıcı rolünü vurguluyor ve periyodik basının görevinin burada bittiğini düşünüyor. Ülkemizdeki bir dizi suiistimalleri ele alıyor ve basının ifşa çalışmasının, basın ajitasyonunun, sorunun «kökü» olduğuna dikkat çekiyor. Oysa basının ajitatör rolünün tüm önemine rağmen, onun örgütleyici rolünün, bugün bizim inşa çalışmamız için en güncel öneme sahip olduğu açıktır. Sorun gazetenin sadece ajitasyon yapması ve açığa çıkarması değil, bilakis her şeyden önce tüm ülkede, bütün sanayi ve tarım bölgelerinde, tüm ilçe ve bucaklarda kendi çalışanlarından, temsilcilerinden ve muhabirlerinden oluşan kapsamlı bir ağa sahip olması, Partiden gelen iplerin gazete üzerinden istisnasız tüm işçi ve köylü bölgelerine varması, bir yanda Parti ile devlet ve diğer yanda sanayi ile köylü bölgeleri arasındaki karşılıklı etkileşimin eksiksiz olmasıdır. Örneğin «Byednota» [73] gibi popüler bir gazete, zaman zaman, ülkemizin çeşitli bölgelerinde fikir alışverişini ve deneyim aktarımını sağlayan baş temsilciler konferansları çağırsa ve bu temsilcilerin her biri kendi reyonlarında, bölgelerinde ve bucaklarında muhabirlerini aynı amaçla konferansa çağırsalar, o zaman bununla yalnızca Parti ile işçi sınıfı arasında, devlet ile ülkemizin en ücra köşesi arasında örgütsel bağın kurulması yolunda değil, bilakis bizzat basının iyileşmesi ve canlanması, periyodik basınımızın tüm çalışma kadrosunun düzelmesi ve canlanması için de ilk adım atılmış olurdu. Bence bu tür konferanslar ve toplantılar, «Tüm-Rusya» ve diğer gazeteci kongrelerinden daha büyük reel öneme sahiptir. Gazeteyi Partinin

ve Sovyet iktidarının elinde kollektif örgütleyici, ülkemizde emekçi kitlelerle bağ kurmanın ve bunları Partinin ve Sovyet iktidarının etrafında birleştirmenin aracı haline getirmek — basının önündeki görev şimdi budur.

Okuyucuya, Lenin yoldaşın «Nereden Başlamalı?» (1901' de yazıldı) makalesinden, Partimizin yaşantısında periyodik basının örgütsel rolü üzerine birkaç satırı anımsatmak gereksiz olmayacaktır sanıyorum.

«Ne var ki, bir gazetenin rolü, yalnızca fikirlerin yayılması, siyasi eğitim ve siyasi müttefiklerin kazanılmasıyla sınırlı değildir. Gazete sadece kollektif bir propagandist ve kollektif bir ajitatör değil, aynı zamanda kollektif bir örgütleyicidir de. Bu bakımdan, gazete, inşa halindeki bir binanın çevresine kurulan iskeleye benzetilebilir; bu iskele yapının taslağını gösterir, inşaat işçileri arasındaki bağlantıyı kolaylaştırır ve böylelikle onların yapılacak işleri bölüşmelerini ve örgütlü çalışmalarından elde ettikleri genel sonuçları kuşbakışı görmelerini sağlar. Gazetenin yardımıyla ve onunla bağlantılı olarak, sadece yöresel değil, aynı zamanda düzenli genel çalışma ile de ilgilenen, üyelerini siyasi olayları dikkatle izlemeye, bu olayların halkın çeşitli tabakaları üzerindeki etkisini ve önemini doğru değerlendirmeye ve devrimci partinin bu olayları etkileyebilmesi için amaca uygun yöntemleri geliştirmeye alıştıran dayanıklı bir örgüt doğal olarak şekillenecektir. Yalnızca, gazetenin malzemeyle doğru beslenmesi ve düzenli dağıtımı gibi teknik bir görev bile, yekpare partinin bir yerel temsilciler ağının, birbiriyle canlı ilişkiler içinde bulunan, olayların genel durumunu bilen, tüm Rusya çapındaki çalışmanın kısmi görevlerini düzenli olarak yerine getirmeye alışan, kendi güçlerini şu ya da bu devrimci eylemin örgütlenmesinde sınayan bir yerel temsilciler ağının kurulmasına zorlar. Bu temsilciler ağı, tam gereğini duyduğumuz türden bir örgütün iskeletini oluşturacaktır: bütün ülkeyi kucaklayacak kadar büyük; sıkı ve ayrıntılı bir işbölümünü gerçekleştirebilecek ölçüde ge-

niş ve çok yönlü; *kendi* çalışmasını her şart altında, bütün «ani dönemeçler»de ve her beklenmedik durumda düzenli olarak yürütebilecek kadar serinkanlı; bir yandan düşman bütün kuvvetlerini bir noktada topladığında, güçlü düşmana karşı açık savaşa girişmekten kaçınmayı, öte yandan, bu düşmanın hantallığından yararlanmayı ve ona saldırının en beklenmediği zamanda ve yerde saldırmayı bilecek kadar esnek bir örgüt.» [74]

Lenin yoldaş o zamanlar gazeteden, Partimizi inşanın bir aracı olarak söz ediyordu. Fakat Lenin yoldaşın açıklamalarının, Parti ve devlet inşasında bugünkü durumumuza tamamen uyduğundan kuşku duymak için hiçbir neden yoktur.

Periyodik basının bu önemli örgütsel rolünü İngulov makalesinde göz ardı etmiştir. Esas hatası budur.

Basınımızın baş çalışanlarından birinin, bu önemli görevi görmemesi nasıl mümkün olmuştur? Dün bir yoldaş bana, İngulov'un kendisine, basın sorununun çözülmesi dışında herhalde bir başka yan görev daha koymuş olduğunu ifade etti: «Birisini çimdiklemek ve birisini gıdıklamak.» Ben kendim bunu iddia etmek istemiyorum ve birisinin elinden, dolaysız görevlerin yanısıra yan görevler de koyma hakkını almak aklımdan geçmez. Ancak yan görevlerin, belki bir an için de olsa, Parti ve devlet inşamızda basının *örgütsel* rolünü açıklığa kavuşturma dolaysız görevini gölgelemesine izin verilmemelidir.

«Pravda» No. 99,
6 Mayıs 1923.
İmza: J. Stalin.

GİTTİKÇE KÖTÜLEŞİYOR

Basının örgütsel rolü üzerine «Pravda» No. 99'daki yazımda*, İngulov'un basın sorunundaki iki hatasını vurguladım. Yanıt makalesinde (bkz. «Pravda» No. 101) İngulov, bunların hata değil, «yanlış anlama» olduğu anlamına gelen sözler söylüyor. Ben, İngulov'un hatalarını «yanlış anlama» olarak tanımlamaya hazırım. Yalnız, kötü olan şu ki, İngulov, yanıt makalesinde üç yeni hataya, ya da isterseniz, üç yeni «yanlış anlama»ya daha düşmüştür, bunları suskunlukla geçiştirmek, basının özel önemi karşısında ne yazık ki kesinlikle olanaksızdır.

1 — İngulov, birinci makalesinde, basının örgütsel rolü sorununa yoğunlaşmayı gerekli görmediğini, «Parti gazetemizi kimin yaptığı»nı açıklığa kavuşturma «özel görevi»ni güttüğünü temin ediyor. Diyelim ki böyledir. Madem öyle, İngulov neden makalesine başlık olarak MK'nin Örgütsel Raporu'ndan bir alıntı, yalnızca periyodik basınımızın örgütsel rolünü ele alan bir alıntıyı seçmiştir? İkisinden biri — İngulov ya alıntının anlamını kavramamıştır, ya da tüm yazısını, basının örgütsel önemi üzerine MK'nin Örgütsel Raporu'ndan alıntının açık anlamına rağmen ve onunla çelişki üzerine inşa etmiştir. Her iki durumda da İngulov'un hatası göze batmaktadır.

2 — İngulov, «iki-üç yıl önce basınımızın kitlelerle bağı olmadığını», onun «Partiyi kitlelerle bağlamadığını», genelde basın ile kitleler arasında bir bağ «bulunmadığını» savun-

---

* *Bkz. elinizdeki cilt, s. 233-236.*

maktadır. İngulov'un bu iddiasının tüm münasebetsizliğini, yaşama yabancılığını ve gerçeklikten kopukluğunu görmek için, onu dikkatle okumak yeterlidir. Gerçekten de, eğer Parti basınımız ve ona bağlı olarak bizzat Parti «iki-üç yıl önce» işçi kitleleri ile «bağlı olma»saydı, Partimizin devrimin iç ve dış düşmanlarına karşı dayanamayacağı, «göz açıp kapayıncaya kadar» yok olup, silinip gideceği açık değil midir! Düşünün bir kez: İçsavaş bütün hızıyla sürüyor. Parti düşmanlara karşı savunma durumunda, bir dizi parlak zafer kazanıyor, Parti, basın aracılığıyla işçi ve köylüleri sosyalist anavatanı savunmaya çağırıyor, onbinlerce, yüzbinlerce emekçi, Parti çağrısını yüzlerce kararla yanıtlıyor ve canlarını hiçe sayarak cepheye gidiyorlar; gelgelelim tüm bunları bilen İngulov, «iki-üç yıl önce basınımızın kitlelerle bağı olmadığını, dolayısıyla Partiyi de kitlelerle bağlamadığını» savunabiliyor. Bu gülünç değil midir? Kitle basını aracılığıyla «kitlelerle bağlı olmayan» bir Partinin, onbinlerce ve yüzbinlerce işçi ve köylüyü harekete geçirebildiği nerede görülmüştür? Fakat eğer Parti onbinlerce ve yüzbinlerce emekçiyi harekete geçirdiyse — o zaman bir kitle partisinin, bu işin altından basın aracı olmaksızın kalkamayacağı açık değil midir? Evet, kitlelerle kesinlikle bağını yitirmiş biri vardır, ama bu bağı yitiren Partimiz ve basınımız değil, bir başkasıdır. Basına iftira edilmemelidir! Sorun şudur ki, Partinin basın aracılığıyla kitlelerle «iki-üç yıl önce» mutlaka bir bağı vardı ve olmak zorundaydı, ancak XI. Parti Kongresi'nin haklı olarak saptadığı gibi, bu bağ görece zayıftı. Şimdi görev, bu bağı genişletmek, tüm olanaklarla güçlendirmek, onu daha sıkı, daha düzenli hale getirmektir. Şimdi sorun budur.

3 — İngulov devamla, «iki-üç yıl önce Parti ile işçi sınıfı arasında basın aracılığıyla bir karşılıklı etkileşimin olmadığını» *temin ediyor*. Neden? Çünkü, deniyor, o zaman «basınımız her gün mücadeleye çağırıyordu. Sovyet iktidarının önlemlerinden ve Parti kararlarından haber veriyordu, ama bunlar işçi okurlarda bir yankı bulmuyordu». Beyaz üzerine siyah, aynen böyle yazıyor: «Bunlar işçi okurlarda bir yankı bulmuyordu.»

İnanılmaz, müthiş birşey, ama böyle yazıyor.

Parti, basın aracılığıyla: «Herkes Ulaşım İşlerine» şiarını verdiğinde, bunun, ulaşımı kurtarmak için onaylarını ve buna hazır olduklarını dile getirdikleri yüzlerce kararı basına gönderen ve ulaşıma yardımcı olmak için onbinlerce oğullarını gönderen kitlelerde hep bir ağızdan bir yankı bulduğunu bütün dünya biliyor. Ama İngulov bunu, işçi okurlarda yankı bulmak olarak saymak istemiyor, bunda, Parti ile işçi sınıfı arasında basın aracılığıyla karşılıklı etkileşimi görmek istemiyor, çünkü bu karşılıklı etkileşim, muhabirlerden ziyade, Parti ile işçi sınıfı arasında dolaysız, tabii ki basın üzerinden gerçekleşmiştir.

Parti, «Açlığa Karşı Mücadeleye» şiarını verdiğinde, Partinin bu çağrısının, Parti basınına sayısız karar gönderen ve onbinlerce oğullarını kulaklara karşı mücadeleye yollayan kitlelerde hep bir ağızdan bir yankı bulduğunu bütün dünya biliyor. Ancak İngulov bunu, işçi okurlarda yankı bulmak ve Parti ile işçi sınıfı arasında basın aracılığıyla karşılıklı etkileşim olarak saymak istemiyor, çünkü bu karşılıklı etkileşim, «kurallara tam uygun olarak» cereyan etmedi, bazı muhabirler atlandı vesaire.

Parti basınının çağrısına onbinlerce, yüzbinlerce işçi yanıt verirse, bu, İngulov'a göre, Parti ile işçi sınıfı arasında karşılıklı etkileşim değildir, fakat Parti basınının aynı çağrısına birkaç düzine muhabirden yazılı bir yanıt gelirse, bu Parti ile işçi sınıfı arasında gerçek, hakiki karşılıklı etkileşimdir. Ve bunun adı da, Parti basınının örgütsel rolünün tanımlanması oluyor! İngulov, karşılıklı etkileşimin Marksist yorumuyla, sizin bürokratik yorumunuzu birbirine karıştıracak kadar mı şaşırdınız?

Oysa Parti ile işçi sınıfı arasındaki basın aracılığıyla karşılıklı etkileşim bir büro memuru gözüyle değil de bir Marksistin gözüyle değerlendirildiğinde, bu karşılıklı etkileşim, her zaman cereyan etmiştir, hem «iki-üç yıl önce», hem de daha önce, ve başka türlü de olamazdı; çünkü aksi taktirde Parti, işçi sınıfının önderliğini elinde tutamaz ve işçi sınıfı iktidarı savunamazdı. Sorun şimdi bu karşılıklı etkileşimi daha

devamlı ve sağlam hale getirmektir. İngulov yalnızca basının örgütsel önemini küçümsemekle kalmamış, Parti ile işçi sınıfı arasındaki basın aracılığıyla karşılıklı etkileşimin Marksist yorumuna, bürokratik, yüzeysel, teknik bir yorum getirerek onu çarpıtmıştır da. Ve bunun adı da «yanlış anlama» oluyor...

İngulov'un kesinlikle inkar ettiği «yan görevler»ine gelince, şunu söylemeliyim ki, ikinci yazısı, önceki makalemde buna ilişkin belirttiğim kuşkularımı dağıtmamıştır.

«Pravda» No. 102,
10 Mayıs 1923.
İmza: J. Stalin.

RKP(B) MK'NİN, ULUSAL CUMHURİYETLERİN VE BÖLGELERİN SORUMLU FONKSİYONERLERİYLE DÖRDÜNCÜ DANIŞMA KONFERANSI[75]

9-12 Haziran 1923

RKP(B) MK'nin, Ulusal Cumhuriyetlerin ve Bölgelerin Sorumlu Fonksiyonerleriyle Dördüncü Danışma Konferansı. Stenografik Rapor. Moskova 1923.

1 — IV. DANIŞMA KONFERANSI İÇİN ULUSAL SORUNA İLİŞKİN BİR PLATFORM TASLAĞI, MK POLİTBÜROSU TARAFINDAN ONAYLANMIŞTIR[76]

Ulusal Sorunda Parti Çalışmasının Genel Çizgisi

Ulusal sorunda Parti çalışması, XII. Parti Kongresinin pozisyonundan sapmalara karşı mücadele söz konusu olduğu ölçüde, bu Parti Kongresinin ulusal soruna ilişkin kararının ilgili maddeleri tarafından belirlenmiş olan bir çizgiyi izlemek zorundadır. Bu maddeler, kararın birinci bölümünün 7. maddesi ve ikinci bölümünün 1, 2 ve 3. maddeleridir.

Partinin temel görevlerinden biri, ulusal cumhuriyetlerde ve bölgelerde yerli halkın proleter ve yarı-proleter unsurlarından genç komünist örgütler yetiştirmek ve geliştirmek, bu örgütlerin ayağa kalkması, gerçekten komünist bir eğitim görmesi ve başlangıçta sayısal açıdan güçsüz olsa da gerçekten enternasyonalist, komünist kadrolar yaratması için, tüm olanaklarla katkıda bulunmaktır. Sovyet iktidarı, Cumhuriyetlerde ve bölgelerde, buralarda gerçekten ciddiye alınacak komünist örgütler varlığını gösterdiğinde güçlü olacaktır.

Bizzat Cumhuriyetlerdeki ve bölgelerdeki komünistlere gelince, onlar bulundukları yerlerde durumun, yalnızca halkın farklı sosyal bileşiminden dolayı bile, Cumhuriyetler Birliği'nin sanayi merkezlerindeki durumdan kuvvetle ayrıldığını, bu yüzden kenar bölgelerde sık sık başka çalışma yöntemlerinin uygulanması gerektiğini akılda tutmalıdırlar. Buralarda özellikle, yerli halkın emekçi kitlelerinin desteğini kazanma çabasıyla, devrimci-demokrat veya sadece Sovyet iktidarına sadakatli unsurlara, merkezi bölgelerde olduğundan daha büyük ölçüde anlayış göstermek zorunludur. Cumhuriyetlerde ve bölgelerde yerli aydınlar, Cumhuriyetler Birliği'nin merkezi bölgelerindeki aydınlardan birçok açıdan farklı bir rol oynamaktadır. Kenar bölgeler yerli aydınlar bakımından o kadar yoksuldur ki, bunların her birini Sovyet iktidarına kazanmak için hiçbir zahmetten kaçınılmamalıdır.

Kenar bölgelerdeki komünist, kendine sürekli şunu söylemelidir. Ben komünistim, *bu yüzden* faaliyetim sırasında içinde bulunduğum ortamı hesaba katmam ve Sovyet sistemi çerçevesinde sadakatle çalışmak isteyen ve çalışabilecek olan yerli ulusal unsurlara tavizde bulunmam gerekir. Ancak bu, Marksizmin ilkeleri ve gerçek enternasyonalizm uğruna sistematik bir ideolojik mücadeleyi, milliyetçilik sapmasına karşı mücadeleyi dıştalamaz, bilakis önşart koşar. Ancak bu biçimde, yerel milliyetçiliğin başarıyla üstesinden gelinebilecek ve yerli halkın geniş tabakaları Sovyet iktidarı için kazanılabilecektir.

Birlik MYK'nin Bir İkinci Meclisinin Oluşturulması Ve Cumhuriyetler Birliği Halk Komiserliklerinin Örgütlenmesiyle Bağlantılı Sorunlar

Şimdilik tam olmayan verilere göre, bu sorunlar toplam yedi tanedir.

a) *İkinci meclisin bileşimi üzerine.* Bu meclis, özerk cumhuriyetlerin ve bağımsız cumhuriyetlerin temsilcilerinden (her Cumhuriyetten dört veya daha fazla) ve ulusal bölgelerin temsilcilerinden (her bölgeden bir tane yeterlidir) oluşacaktır. Genel olarak, birinci meclis üyelerinin aynı zamanda ikinci meclis üyesi olmamalarını sağlayan bir düzenleme getirilmesi arzu edilmektedir. Cumhuriyetlerin ve Bölgelerin temsilcileri, Cumhuriyetler Birliği Sovyet Kongresi tarafından onaylanmak zorundadır. Birinci meclisin adı Birlik Sovyeti, ikinci meclisinki Milliyetler Sovyeti olacaktır.

b) İkinci meclisin birinci meclise oranla hakları üzerine. Birinci ve ikinci meclis *aynı* haklara sahip olmalıdır; ikisinin de yasa inisiyatifi kalmalıdır, ve birinci veya ikinci meclise getirilen hiçbir yasa tasarısının, ayrı ayrı oylama yapacak olan bu iki meclisin onayı olmadan yasa haline getirilmemesine dikkat edilmelidir. Anlaşmazlık noktaları, iki meclisin uzlaştırma komisyonuna gönderilerek, ve eğer bir anlaşmaya varılamazsa, iki meclisin ortak oturumunda yapılacak yeni bir oylamayla halledilir; eğer bu biçimde değiştirilen anlaşmazlık konusu yasa tasarısı, iki meclisin oy çoğunluğunu alamazsa, sorun bir olağanüstü Cumhuriyetler Birliği Kongresi veya olağan Sovyet Kongresine getirilir.

c) *İkinci meclisin yetkisi üzerine.* İkinci meclisin (tıpkı birinci meclis gibi) yetki alanı, SSCB Anayasası'nın 1. maddesinde öngörülen sorunları kapsar. Birlik MYK Prezidyumunun ve Birlik Halk Komiserleri Konseyi'nin yasa koyucu fonksiyonları saklı kalır.

d) Cumhuriyetler Birliği MYK Prezidyumu üzerine. MYK'nin yalnızca *bir* Prezidyumu olacaktır. Bu, MYK'nin iki meclisi tarafından seçilecektir, tabii ki burada milliyet-

ler, en azından bunların en büyükleri temsil edilmek zorundadır. Ukraynalıların, Birlik MYK'nin bir tek Prezidyumu yerine, MYK'nin iki meclisine uygun olarak, yasa koyucu fonksiyonlara sahip iki Prezidyum'un oluşturulması yönündeki önergesi amaca uygun değildir. Prezidyum, sürekli, kesintisiz, bir toplantıdan diğerine faaliyet halinde olan, Birliğin en yüksek iktidar organıdır. Yasa koyucu fonksiyonlara sahip iki prezidyumun oluşturulması, en yüksek iktidar organının bölünmesi demektir, ki bu çalışmada kaçınılmaz olarak büyük zorluklara yol açacaktır. Meclislerin kendi prezidyumları olmalıdır, ancak bunlar yasa koyucu fonksiyonlara sahip olmamalıdır.

e) *Birleşen Komiserliklerin sayısı üzerine.* MK'nin daha önceki Plenum toplantılarının kararlarına göre, beş tane *birleşmiş* Komiserlik (Dışişleri, Dış Ticaret, Ordu, Ulaşım ve PTT) bulunacak, *direktif veren* Komiserliklerin sayısı da beş olacaktır (Maliye Halk Komiserliği, Yüksek Ekonomi Konseyi, Beslenme Halk Komiserliği, Çalışma Halk Komiserliği, İşçi-Köylü Müfettişliği), geri kalan Komiserlikler tamamen özerktir. Ukraynalılar, Dışişleri ve Dış Ticaret Halk Komiserliklerinin birleşmiş Komiserlikler kategorisinden, direktif veren Komiserlikler kategorisine geçirilmesini, yani Birlik Dışişleri ve Dış Ticaret Komiserliklerine paralel olarak, aynı komiserliklerin Cumhuriyetlerde de kalmasını ve onlara Birlik Komiserliklerinden direktif verilmesini öneriyorlar. Dış dünya önüne birleşik bir bütün olarak çıkabilecek olan gerçekte *bir* federal devlet oluşturduğumuz dikkate alınırsa, bu öneri kabul edilemez. Aynı şey, imzalanması Cumhuriyetler Birliği'nde yoğunlaştırılması gereken konsesyon anlaşmaları için de geçerlidir.

f) Cumhuriyetler Birliği Halk Komiserliklerinin yapısı üzerine. Bu Halk Komiserliklerinin kurulları genişletilmeli ve en büyük, en önemli milliyetlerin temsilcileri ile tümlenmelidir.

g) *Cumhuriyetlerin bütçe hakları üzerine.* Cumhuriyetlere tanınan pay —bunun boyutu ayrıca saptanmalıdır— çer-

çevesinde, Cumhuriyetler bütçeleri açısından daha bağımsız hale gelmelidir.

Yerli Nüfusun Emekçi Unsurlarının Parti Ve Sovyet İnşasına Çekilmesi İçin Önlemler

Henüz tam olmayan verilere göre, daha şimdiden dört önlem önerilebilir:

a) Devlet ve Parti aygıtlarının milliyetçi unsurlardan (kastedilen ilk planda Büyük-Rus, ama aynı zamanda anti-Rus ve diğer milliyetçilerdir) temizlenmesi. Temizlik, özenle, gözden geçirilmiş bilgiler temelinde, Parti MK'nin kontrolü altında yürütülür.

b) Cumhuriyetlerde ve Bölgelerde, yönetimde yerli halkın anadilinin yavaş yavaş uygulanması anlamında, devlet ve Parti kurumlarının millileştirilmesi için sistemli ve azimli çaba gösterilmesi; sorumlu fonksiyenler yerli halkın anadilini öğrenmekle yükümlüdür.

c) Yerli aydınların azçok sadık unsurlarının seçilmesi ve Sovyet kurumlarına alınması; Cumhuriyetler ve Bölgelerdeki sorumlu fonksiyonerlerimiz, aynı zamanda Parti üyeleri arasından Sovyet ve Parti fonksiyoneri kadroları yetiştirmeye uğraşmak zorundadırlar.

d) Sovyet iktidarının en önemli önlemleri üzerine Halk Komiserlerinin ve genelde sorumlu Parti fonksiyonerlerinin rapor sundukları Partisiz işçi ve köylü konferansları toplanması.

Yerli Halkın Kültür Düzeyinin Yükseltilmesi İçin Önlemler

Aşağı yukarı şunlar gereklidir:

a) Yerli halkın anadilinde faaliyet gösteren kulüpler (Partisizler için) ve başka aydınlatma yerleri kurmak;

b) Yerli halkın anadilinde açılışan her kademedeki eğitim kurumları ağını genişletmek;

c) Azçok sadık yerli halk okulu öğretmenlerini okulda çalışmaya çekmek;

d) Yerli halkın anadilinde okuma ve yazma dersi veren bir dernekler ağı kurmak;

e) Bir yayınevi teşkilatı kurmak.

Ulusal Yaşam Tarzının Özellikleri Göz Önünde Tutularak Ulusal Cumhuriyetlerde Ve Bölgelerde İktisadi İnşa

Aşağı yukarı şunlar gereklidir:

a) Göçleri düzenlemek, gerektiğinde tamamen durdurmak;

b) Yerli emekçi halka olanak ölçüsünde devlet fonundan toprak dağıtmak;

c) Yerli halka ucuz tarımsal kredi sağlamak;

d) Sulama çalışmalarını yaygınlaştırmak;

e) Kooperatiflere, özellikle zanaat kooperatiflerine (zanaatçıların yetiştirilmesi amacıyla) çok yönlü yardımda bulunmak;

f) Fabrika ve işletmeleri, ilgili hammaddelerin bolca bulunduğu Cumhuriyetlere kaydırmak;

g) Yerli halk için meslek okulları ve teknik okullar kurmak;

h) Yerli halk için tarımsal kurslar açmak.

Ulusal Birliklerin Örgütlenmesi İçin Pratik Önlemler Üzerine

Cumhuriyetlerde ve Bölgelerde derhal, belirli bir süre içinde yerli güçler arasından, sonradan ulusal birliklerin örgütlenmesi için çekirdek görevini yerine getirebilecek bir komutan kadrosu yetiştiren askeri okullar kurmaya başlamalı.

yız. Tabii ki burada, ulusal birliklerin, özellikle komutan kadrosunun Partisel ve sosyal bileşimi yeterince garanti altına alınmalıdır. Yerli güçlerden eski askeri kadroların bulunduğu yerlerde (Tataristan, kısmen Başkıristan), derhal ulusal milis alayları kurulabilir. Sanıyorum Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan'da şimdiden birer tümen mevcuttur. Ukrayna ve Byelo-Rusya'da şimdiden birer milis tümeni (özellikle Ukrayna'da) kurulabilir.

Ulusal birliklerin yaratılması birinci dereceden önemli bir sorundur, hem Türkiye, Afganistan, Polonya vs. tarafından gelebilecek olası saldırılara vs. karşı savunma anlamında, hem de Cumhuriyetler Birliği'nin komşu devletlere karşı eylemlere zorlanması anlamında bu böyledir. Ulusal birliklerin Cumhuriyetler Birliği'nin iç durumu için taşıdığı önemi kanıtlamaya gerek yoktur. Bununla bağıntılı olarak ordumuzun sayısal gücü tahminen yaklaşık 20 000 ila 25 000 arasında yükseltilmek zorunda kalınacaktır.

Partinin Eğitim Çalışmasının Örgütlenmesi

Aşağı yukarı şunlar gereklidir:

a) Yerli halkın anadilinde temel siyasi bilgiler veren okullar kurmak;

b) Yerli halkın anadilinde bir Marksist literatür yaratmak;

c) Yerli halkın anadilinde, iyi yönetilen bir periyodik basına sahip olmak;

d) Doğu Halkları Üniversitesi'nin faaliyetlerini merkezde ve taşrada geliştirmek ve bu Üniversiteyi maddi bakımdan sağlamlaştırmak;

e) Doğu Halkları Üniversitesi'nde bir Parti tartışma kulübü kurmak, Moskova'da oturan MK üyeleri bunun çalışmalarına çekilecektir.

f) Cumhuriyetlerde ve Bölgelerde, Gençlik Birliği içinde ve kadınlar arasında çalışmayı güçlendirmek.

XII. Parti Kongresi Tarafından Ulusal Soruna İlişkin Alınan Kararın Gerçekleştirilmesi Amacıyla, Parti Ve Sovyet Fonksiyonerlerinin Seçimi

Belli bir sayıda ulusal fonksiyoner (iki ya da üç tane), Kayıt ve Dağıtım Dairesi'ne, Ajitasyon ve Propaganda Dairesi'ne, Örgütlenme Dairesi'ne, Kadınlar Dairesi'ne ve MK'nin eğitmenler aygıtına alınmalıdır, böylece onların yardımıyla kenar bölgelerde MK'nin günlük Parti çalışmasını kolaylaştırmak, Parti ve Sovyet fonksiyonerlerini Cumhuriyetlere ve Bölgelere doğru biçimde dağıtmak ve böylece ulusal sorunda RKP XII. Parti Kongresi'nin çizgisini sağlama almak.

2 — ULUSAL CUMHURİYET VE BÖLGELERDE SAĞCILAR VE «SOLCULAR» ÜZERİNE

Konferansın birinci gündem maddesi üzerine konuşma: «Sultan Galiyev Olayı»

10 Haziran

Burada yapılmış bulunan yoldaşların konuşmaları üzerinde birkaç görüş belirtmek üzere söz aldım. Sultan Galiyev olayı vesilesiyle ortaya atılan sorunun ilkesel yanına gelince, bunu ikinci gündem maddesiyle ilgili raporumda aydınlatmaya çalışacağım.

İlkönce bu Danışma Konferansı üzerine. Burada birisi (kim olduğunu unuttum), şimdiki Danışma Konferansının olağandışı birşey olduğunu söyledi. Bu doğru değildir. Bu tür danışma konferansları, Partimiz için yeni birşey değildir. Bu Danışma Konferansı, Sovyet iktidarının varoluşundan beri dördüncüsüdür. 1919'un başlarına dek üç danışma konferansı yapıldı. O sıralarda koşullar, böyle danışma konferansları toplamamıza izin veriyordu. Sonraları, 1919'dan

sonra, kulağımıza kadar içsavaşın içine battığımız 1920 ve 1921 yıllarında, bu tür danışma konferansları yapmaya zamanımız yoktu. İçsavaşı sona erdirdikten, ekonomik inşaya temelli başladıktan, bizzat Parti çalışması da özellikle ulusal Bölgelerde ve Cumhuriyetlerde daha somut bir hale geldikten sonradır ki — ancak bundan sonradır ki, şimdi böyle bir danışma konferansı toplama olanağına kavuştuk. Öyle sanıyorum ki, tabanda siyasetimizi uygulayanlarla, o siyaseti saptayanlar arasında tam bir karşılıklı anlama yaratabilmek için, MK daha birçok kez bu araca başvuracaktır. Bence bu gibi danışma konferansları, yalnız bütün Cumhuriyetlerin ve Bölgelerin temsilcileri ile değil, bilakis tek tek Bölge ve Cumhuriyetler çerçevesinde de yapılmalıdır ki, daha somut kararlar saptanabilsin. Sorunun ancak bu biçimde ele alınışı, hem MK'ni hem de yerel fonksiyonerleri memnun edebilir.

Bazı yoldaşların, Sultan Galiyev'in, yanılmıyorsam Adigamov'a gönderdiği ilk gizli mektubu okuma fırsatı bulduğumda, onu uyarmış olduğumu konuştuklarını duydum. Adigamov burada her nedense susuyor ve söz almıyor, oysa herkesten önce ve en çok konuşması gereken odur. Bu yoldaşlar beni. Sultan Galiyev'i çok fazla korumuş olmakla suçladılar. Evet, onu gerçekten de, mümkün olduğu ölçüde korudum; bunu yükümlülüğüm ve borcum saydım ve hâlâ da sayıyorum. Ama onu sadece belli bir sınıra kadar savundum. Sonra Sultan Galiyev o sınırı aşınca, ona sırt çevirdim. Sultan Galiyev'in ilk gizli mektubu, onun daha o zaman Parti ile bağını kopardığının kanıtıdır, çünkü mektubun tonu nerdeyse bir beyaz muhafızı andırmaktadır, çünkü MK üyeleri üzerine, ancak düşmanlar üzerine yazılabilecek şeyler yazmaktadır. Onunla tesadüfen Politbüro'da karşılaştım, orada Tarım Halk Komiserliği sorunlarında Tatar Cumhuriyeti'nin taleplerini temsil ediyordu. Daha o zaman kendisini uyardım: Kendisine, içinde gizli mektubunu Parti düşmanı olarak nitelendirdiğim, Validov'unkine benzer bir örgüt kurmakla suçladığım ve kendisine, illegal, Parti düşmanı çalışmasını durdurmazsa sonunun kötü olacağını ve benden hiçbir destek görmeyeceğini açıkladığım bir pusula gönderdim. Bana pek sıkılganca bir

cevap verdi, yanıltıldığımı, gerçekten Adigamov'a yazdığını, ama söylenenleri değil başka şeyler yazdığını söyledi; eskisi gibi Partiye sadık olduğunu ve böyle kalacağına dair şerefi üzerine söz verdiğini ekledi. Buna rağmen sekiz gün sonra Adigamov'a ikinci bir gizli mektup gönderiyor ve bu mektubunda ona, Basmaçlar ve önderleri Validov'la ilişki kurmak ve mektubu «yakmak» görevini veriyor. Yani, beni Sultan Galiyev'le bütün bağlarımı koparmak zorunda bırakan bir alçaklık, bir aldatma söz konusuydu. O andan itibaren Sultan Galiyev benim için, Parti dışında, Sovyetler dışında duran bir adamdı, ve birçok kez benimle «dertleşmek» için ısrar ettiyse de, onunla konuşmayı mümkün bulmadım. «Sol» yoldaşlar daha 1919'un başlarında beni, Sultan Galiyev'i desteklemekle, onu Parti için elde tutmaya çalışmakla, milliyetçilikten vazgeçip Marksist olacağı umuduyla onu esirgemekle suçladılar. Onu belirli bir ana kadar desteklemeyi gerçekten de yükümlülüğüm saydım. Doğu Cumhuriyetlerinde ve Bölgelerinde aydınlar, zihnen aktif, evet hatta sadece okuma-yazma bilen insanlar o kadar az ki, bunları parmakla sayabiliriz. — bu koşullar altında bunlara nasıl değer vermeyiz? Doğu'nun yararlı adamlarını çürümeden korumak ve onları Partide tutmak için her türlü çareye başvurmamak canice birşey olurdu. Ama her şeyin bir sınırı vardır. Ve Sultan Galiyev komünistlerin kampından Basmaçların kampına geçtiği anda, bu sınırı aşmış oldu. O zamandan itibaren, Parti için varolmaktan çıktı. Türk elçisini, Partimizin Merkez Komitesi'nden daha makbul saymasının nedeni de budur.

Buna benzer bir suçlamayı Şamigulov'dan duydum; onun, Validov'u bir çırpıda halletmekte ısrar etmesine rağmen, Validov'u Parti için elde tutma çabasıyla korumuşum. Validov'un muhtemelen kendini düzelteceği umuduyla onu gerçekten de korudum. Yanlış yoldan dönenler çok olmuştur, siyasal partilerin tarihinden bunu biliriz. Şamigulov'un sorunu çok basit biçimde ele aldığı sonucuna vardım. Onun öğütlerine uymadım. Gerçi Şamigulov'un tahminleri bir yıl içinde doğrulandı. Validov kendini düzeltmedi, Basmaçlara katıldı. Ama yine de Validov'un Partiden ayrılmasını bir yıl geciktir-

mekle, Parti bu işten kazançlı çıkmıştır. Eğer 1918'de Validov'u defterden silseydik, Murtazin, Adigamov, Halikov ve başkaları gibi yoldaşlar saflarımızda kalmazlardı, bundan eminim. (*Bir ses:* «Halikov kalırdı.») Belki Halikov gitmezdi ama, saflarımızda çalışan yoldaşlardan bir grup Validov'la birlikte giderdi. Hoşgörümüzle ve ileriyi kollayarak davranmakla elde ettiğimiz budur.

Rizkulov'u dinledim, ve söylemeliyim ki, onun konuşması içten bir konuşma değildi, yarı-diplomatik bir konuşmaydı (*Bir ses:* «Çok doğru!»); konuşması genelde maneviyat kırıcı bir etki yaptı. Ben ondan daha fazla açıklık ve daha fazla içtenlik bekliyordum. Riskulov ne derse desin, hiç kimseye göstermemiş olduğu Sultan Galiyev'in iki gizli mektubunu evinde sakladığı açıktır; Sultan Galiyev ile ideolojik olarak bağlı olduğu açıktır. Riskulov'un, Sultan Galiyev olayı ile cürümsel ilişkisini reddetmesi, Basmaçlara giden yolda Sultan Galiyev ile birlik olmadığını iddia etmesi — bunun konuyla alakası yoktur. Bu Konferansta söz konusu olan bu değildir. Söz konusu olan, Sultan Galiyev olayı ile manevi ve ideolojik bağdır. Riskulov ile Sultan Galiyev arasında böyle bir bağın var olduğu ise açıktır, yoldaşlar, bunu Riskulov bile yadsıyamaz. Ama burada, bu kürsüden, kesin ve kayıtsız-şartsız, Sultan Galiyev olayı ile arasına mesafe koymanın artık zamanı değil midir? Bu anlamda Riskulov'un konuşması, yarı-diplomatikti ve tatmin edici değildi.

Aynı şekilde Yenbayev de diplomatik, içtenliksiz bir konuşma yaptı. Yenbayev'in ve ideolojik bakımdan yeterince sağlam olmamalarına rağmen mükemmel pratikçiler saydığım bir grup Tatar fonksiyonerin, Sultan Galiyev'in tutuklanmasında sonra, içinde onun derhal serbest bırakılmasını talep ettikleri, Sultan Galiyev için kefil oldukları ve evinde ele geçirilen belgelerin hakiki olmadığını ima ettikleri bir yazıyla MK'ne başvurdukları acaba olgu değil midir? Bu olgu değil midir? Ama yapılan kovuşturma neyi ortaya çıkarmıştır? Bütün bu belgelerin hakiki olduğunu. Belgelerin hakikiliğini Sultan Galiyev'in kendisi de kabul etmiş ve belgelerden çıkarılabilecek olandan çok daha büyük günahlar işlediğini itiraf

etmiştir; Sultan Galiyev, suçunu tam olarak sonuna kadar kabul etmiştir, kabul etmiş ve pişmanlığını belirtmiştir. Tüm bunlardan sonra, Yenbayev'in hatalarını kesinlikle ve kati-yetle kabul etmesi ve Sultan Galiyev'le arasına mesafe koy-ması gerektiği açık değil midir? Ancak Yenbayev bunu yap-mamıştır. O, «Sollar» ile alay etme fırsatı bulmuş; Sultan Ga-liyev olayı ile, Sultan Galiyev'in içine yuvarlandığı uçurumla arasına kesin ve komünist tarzda mesafe koymak — bu aklı-na gelmemiştir; besbelli ki, diplomasinin kendini kurtaraca-ğını sanmıştır.

Firdevs'in konuşması da A'dan Z'ye diplomasiden başka birşey değildi. İdeolojik bakımdan kim kimi yönetmiştir: Sultan Galiyev Firdevs'i mi, yoksa Firdevs Sultan Galiyev'i mi — bu soruyu yanıtsız bırakıyorum. Ancak ben, ideolojik olarak Firdevs'in Sultan Galiyev'i yönettiği ve tersinin doğru olmadığı kanısındayım. Ben, Sultan Galiyev'in teorik egzersiz-lerinde özel olarak reddedilmesi gereken birşey görmüyo-rum. Eğer Sultan Galiyev, Pan-Türkizm ve Pan-İslamizmin ideolojik alanıyla sınırlı kalsaydı, bu o kadar büyük kötülük olmazdı; o zaman derdim ki, X. Parti Kongresi'nin ulusal so-runa ilişkin kararı bu akımı yasaklamasına rağmen, bir ide-oloji olarak Pan-Türkizm ve Pan-İslamizm henüz katlanılabi-lir birşeydir, ve Partimizin sağlarında bu akımlar eleştir-mekle yetinilebilir. Ama ideolojik egzersizler, Basmaç liderle-riyle, Validov ve diğerleriyle bağ kurmakla sonuçlanırsa, bu-rada Basmaçların pratiği, Firdevs'in yapmaya çalıştığı gibi, masum bir ideoloji olarak asla mazur gösterilemez. Sultan Galiyev'in faaliyetini böyle mazur göstererek kimseyi aldata-mazsınız. Aynı şekilde emperyalizm ve çarlık için de bir ma-zeret bulunabilir, çünkü bunların da bazen çok masum görü-nen bir ideolojisi vardır. Bu biçimde muhakeme yürütülemez. Siz, burada mahkeme önünde değilsiniz, sizden diplomasi de-ğil açıklık ve içtenlik bekleyen Partinin sorumlu fonksiyoner-lerinin bir danışma konferansı önündesiniz.

Bence Hocanov iyi konuştu. İkramov'un konuşması da fena değildi. Ama bu yoldaşların konuşmalarında bir pasaja, insanı düşündüren bir pasaja dikkat çekmek istiyorum. İkisi

de bugünkü Türkistan'la çarlık zamanının Türkistan'ı arasında bir fark olmadığını, yalnızca tabelanın değiştiğini, Türkistan'ın çarlık zamanındaki durumunda kaldığını söylediler. Yoldaşlar, eğer bu yanlış bir dil sürçmesi değil de, düşünülerek söylenmiş bir darbımeselse, ve eğer bunlar tam bilinçle söylendiyse, o zaman bu durumda Basmaçların haklı ve bizim haksız olduğumuzu söylemek gerekirdi. Eğer Türkistan, çarlık altında olduğu gibi, bugün de gerçekten bir sömürgeyse, o zaman Basmaçlar haklıdır, o zaman Sultan Galiyev'i yargılamaya hakkımız yoktur, asıl onun, Sovyet iktidarı çerçevesi içinde bir sömürgenin varlığına göz yuman kimseler olarak bizi yargılaması gerekir. Eğer bu doğruysa, sizlerin de Basmaçlara neden katılmadığınızı anlamıyorum. Öyle anlaşılıyor ki, Hocanov ve İkramov, konuşmalarının bu pasajı üzerinde uzun boylu düşünmemişler, çünkü bugünün Sovyet Türkistan'ının çarlık Türkistan'ından temelden farklı olduğunu bilmemezlik edemezler. Üzerinde düşünüp yanılgılarını düzeltebilmeleri için, bu yoldaşların konuşmalarındaki bu hatalı noktaya işaret etmek istedim.

İkramov yoldaşın, MK'nin faaliyeti konusunda, Doğu Cumhuriyetleri ve Bölgelerinde koşulların emredercesine gündeme getirdiği pratik sorunlara her zaman yeterince dikkat etmediğimiz ve bu sorunları her zaman zamanında ele almadığımız yolundaki suçlamalarının bir kısmını ben üstleniyorum. Elbette, MK'nin işi başından aşkındır ve her yere zamanında müdahale edememektedir. Ama MK'nin her şeyi zamanında yapabileceğini sanmak gülünç olur. Elbette, Türkistan'da okul azdır. Yerli nüfusun anadilleri henüz devlet kurumlarının işleyiş dili haline gelmemiştir, bu kurumlar henüz ulusallaşmamışlardır. Kültür düzeyi genelde çok düşüktür. Tüm bunlar doğrudur. Ama MK'nin ya da bir bütün olarak Partinin iki-üç yıl içinde Türkistan'ın kültürünü kalkındırabileceği ciddi olarak beklenebilir mi? Hepimiz, Rus kültürünün, Cumhuriyetler Birliği'nde yaşayan öteki halklardan daha ileri olan Rus halkının kültür düzeyinin düşük olduğundan yakınmaktayız. İlyiç, kültürel bakımdan az gelişmiş olduğumuzu, iki-üç, hatta on yılda Rus kültürünü özlü bir bi-

çimde kalkındırmanın olanaksız olduğunu birçok kez belirtti. Eğer iki-üç yılda, hatta on yıl içinde Rus kültürünü özlü bir biçimde kalkındırmak olanaksız ise, Rus olmayan, geri kalmış, yarı okur-yazar bölgelerin kültür düzeyinin göz açıp kapayıncaya kadar yükselmesini nasıl isteyebiliriz? Burada «hata»nın onda dokuzunun koşullardan, geri kalmışlıktan ileri geldiği ve, dendiği gibi, bunu hesaba katmaktan kaçınılamayacağı açık değil midir?

«Sollar» ve sağlara gelince.

Çeşitli Bölgelerin ve Cumhuriyetlerin komünist örgütleri içinde bunlar var mıdır? Elbette vardır. Bu yadsınamaz.

Sağcıların günahları nelerdir? NEP'le bağıntılı olarak gelişen ve güçlenen milliyetçi eğilimlere karşı Sağcıların bir panzehir, emin bir set oluşturmamış ve oluşturamayacak olmalarıdır. Sultan Galiyev olayının meydana gelebilmesi, Doğu Cumhuriyetlerinde, özellikle de Başkiristan ve Tataristan'da belirli bir yandaş çevresi kazanmış olması olgusu — bu, bu cumhuriyetlerde büyük çoğunluğu teşkil eden sağ unsurların milliyetçiliğe karşı yeterli bir set olmadıklarını kesin olarak tanıtlar.

Unutmamamız gerekir ki, kenar bölgelerdeki, Cumhuriyetlerdeki ve Bölgelerdeki komünist örgütlerimiz, ancak milliyetçiliğin hakkından geldikleri zaman gelişebilirler, ayaklarını sağlam yere basabilirler, gerçekten enternasyonalist Marksist kadrolar haline gelebilirler. Kenar Bölgelerde ve Cumhuriyetlerde Marksist kadroların, Marksist öncülerin yetiştirilmesinin önündeki başlıca ideolojik engel milliyetçiliktir. Partimizin tarihi öğretiyor ki, Bolşevik Partinin Rus bölümü Menşevizme karşı mücadele içinde büyümüş ve güçlenmiştir, çünkü Menşevizm burjuvazinin bir ideolojisidir, Menşevizm, burjuva ideolojisinin Partimiz içindeki tempo tutucusudur, ve Menşevizmin hakkından gelmeden Partimiz ayaklarını sağlam yere basamazdı. İlyiç bu konuda birçok kez yazmıştır. Bolşevizm, Menşevizmi örgütsel ve ideolojik biçimlerinde altettiği ölçüde, gerçekten yönetici bir parti olarak büyümüş ve güçlenmiştir. Kenar bölgelerdeki ve Cumhuriyetlerdeki komünist örgütlerimiz için aynı şey milliyetçilik ile

ilgili olarak geçerlidir. Bolşevik Partisi için Menşevizm geçmişte hangi rolü oynadıysa, milliyetçilik şu anda bu örgütler için aynı rolü oynuyor. Kenar bölgelerde her çeşit burjuva etkiler, Menşevik etkiler dahil, örgütlerimize ancak milliyetçilik kisvesi altında sızabilir. Cumhuriyetlerdeki örgütlerimiz ancak, Partimiz içine sızan milliyetçi etkilere karşı; burjuvazi yeniden canlandığı için, NEP geliştiği için, milliyetçilik geliştiği için, aynı şekilde yerel milliyetçiliği körükleyen Büyük-Rus şovenizminin kalıntıları varolduğu için, bütün olanaklarıyla milliyetçiliği destekleyen yabancı devletlerin etkisi ağır bastığı için sızan milliyetçi etkilere karşı direnecek durumda olduklarında gerçek Marksist olabilirler. Cumhuriyet ve Bölgelerdeki bu düşmana karşı mücadele — eğer ulusal Cumhuriyetlerdeki komünist örgütlerimiz hakiki Marksist örgütler olarak güçlenmek istiyorlarsa, bu aşamayı mutlaka geçirmek zorundadırlar. Başka bir yol yoktur. Ve bu savaşta sağcılar güçsüzdürler. Güçsüzdürler, çünkü Partimize karşı güvensizliğe bulaşmışlardır, çünkü milliyetçilik etkisine kolayca kapılmaktadırlar. Cumhuriyetlerdeki ve Bölgelerdeki komünist örgütlerin sağ kanadının günahı işte budur.

Ama kenar bölgelerin «solcuları» da daha az günah işlemiyorlar, belki de bunların günahı daha büyüktür. Kenar bölgelerdeki komünist örgütler, milliyetçiliği altetmeden güçlenemez ve hakiki Marksist kadrolar haline gelemezlerse, bu kadrolar bizzat ancak, eğer kendilerine tavizler verilmesi gereken azçok sadık ulusal unsurların tümünü devlet kurumlarımıza çekmek için yeterince esnek olmayı öğrendikleri zaman, Parti içinde milliyetçiliğe karşı kararlı mücadele ile, yerli halk arasından azçok sadık unsurların, aydınların vs. Sovyet çalışmasına çekilmesi için aynı ölçüde kararlı mücadele arasında manevra yapmayı öğrendikleri zaman, kitlesel örgütler haline gelebilirler ve emekçi kitlelerin çoğunluğunu çevrelerinde toplayabilirler. Kenar bölgelerdeki «Sol»lar, Partiye karşı o kuşkucu tutumdan, milliyetçi etkilere kapılma eğiliminden azçok özgürdürler. Ama «Sol»ların günahı şudur ki, onlar burjuva-demokratik ve sıradan sadık unsurlara karşı esnek davranmayı bilmiyorlar, bu unsurları yakınlaştıra-

cak manevra yapamıyorlar ve yapmak istemiyorlar, ülkede emekçilerin çoğunluğunu kazanmaya yönelik Parti çizgisini çarpıtıyorlar. Oysa gerekli olan, milliyetçilikle mücadele ile, azçok sadık tüm unsurları devlet kurumlarımızda çalışmaya çekme arasında manevra yapmak için bu esnekliği ve bu beceriyi her ne pahasına olursa olsun elde etmek ve kazanmaktır. Bunu ancak, *eğer* Bölgelerimizde ve Cumhuriyetlerimizde karşılaştığımız tüm çapraşıklığı ve özgüllüğü hesaba katarsak, *eğer* bu bölgelere merkezi sanayi bölgelerindeki örnekleri basit bir şekilde aşılamaya kalkışmazsak, çünkü bu örnekler mekanik bir şekilde kenar bölgelere aşılanamaz, *eğer* halkın milliyetçi eğilimli unsurlarını, milliyetçi eğilimli küçükburjuvaları toptan reddetmezsek, *eğer* bu unsurları devlet emrinde çalışmaya sevk edebilirsek elde edebiliriz ve kazanabiliriz. «Sol»lar, sekterliğe bulaştıkları ve Partinin ulusal Cumhuriyet ve Bölgelerdeki bu çetrefil görevlerinin muazzam önemini anlamadıkları için günah işlemektedirler.

Sağcılar milliyetçilik karşısındaki uysallıklarıyla kenar bölgelerdeki komünist kadroların büyümesini zorlaştırıyorlarsa, «Sol»lar da Partimizi, basitleştirilmiş ve aceleci «komünizm»leriyle Partimizi yerli nüfusun köylülük ve geniş katmanlarından koparmak tehlikesiyle tehdit etmektedirler.

Bu iki tehlikeden hangisi daha büyük tehlikeyi oluşturur? Eğer «sol»a sapan yoldaşlar, ülkede nüfusu yapay olarak katmanlara bölme siyasetini uygulamaya devam etmeyi düşünüyorlarsa — ve bu siyaset, yalnız Çeçenler Bölgesi'nde ve Yakutlar Bölgesi'nde, yalnızca Türkistan'da izlenmemiştir... (*İbrahimov:* «Bu ayırdetme taktiğidir.») Şimdi de İbrahimov, katmanlara bölme taktiği yerine, ayırdetme taktiğini koymayı akıl etti, ama bu birşeyi değiştirmez — dediğim gibi, eğer bu yoldaşlar, tepeden bir katmanlara bölme siyasetini uygulamaya devam etmeyi düşünüyorlarsa; eğer yaşam tarzını ve somut koşulları hesaba katmadan, Rus örneklerini özgül ulusal koşullara aşılayabileceklerini sanıyorlarsa; eğer bunlar, milliyetçiliğe karşı savaşırken, aynı zamanda ulusal olan her şeyi de bordadan denize atmayı gerekli sayıyorlarsa; tek kelimeyle, eğer kenar bölgelerdeki «Sol» komünistler

iflah olmaz kalmayı düşünüyorlarsa — söylemeliyim ki, «sol» tehlike, iki tehlikeden daha tehlikeli olanı çıkabilir.

«Sol»lar ve Sağlar hakkında söylemek istediğim bunlardır. Konumu biraz aştım, ama ikinci nokta üzerinde tartışmayı öngörerek bütün Konferans aynı davranmıştır.

Yerli halk arasından gerçek Marksist kadrolar yaratabilmek için, Sağcıları milliyetçiliğe karşı mücadele etmeye zorlamak, mücadele etmeyi öğrenmek için dürtüklemek gerekir. Ama geniş halk yığınlarını kazanabilmek için, «Sol»lara esnekliği ve ustaca manevra yapmayı öğrenmek için, onları da dürtüklemek gerekir. Bütün bunları yapmak gereklidir, çünkü Hocanov yoldaşın da haklı olarak belirttiği gibi, hakikat «orta»da, Sağlar ile «Sollar» arasında yatmaktadır.

3 — XII. PARTİ KONGRESİ'NİN ULUSAL SORUNA İLİŞKİN KARARININ GERÇEKLEŞTİRİLMESİ İÇİN PRATİK ÖNLEMLER

İkinci gündem maddesi üzerine rapor
10 Haziran

Yoldaşlar! MK Politbürosu'nun ulusal soruna ilişkin platform taslağı* herhalde elinize geçmiştir. (*Aradan sesler:* «Herkesin eline geçmedi.») Bu platform, bütün alt maddeleri ile birlikte gündemin ikinci maddesine ilişkindir. Herkes en azından konferansın gündemini, MK'nin gönderdiği şifreli bir telgrafla almıştır.

Politbüro'nun önerileri üç gruba ayrılabilir: Birinci sorunlar grubu, Cumhuriyetlerde ve Bölgelerdeki yerli nüfustan komünist kadroların güçlendirilmesine ilişkindir.

İkinci sorunlar grubu, XII. Parti Kongresi'nin ulusal sorunla bağıntılı somut kararlarının pratik gerçekleştirilmesi ile ilgili her şeye ilişkindir, yani: yerli nüfusun emekçi unsur-

* *Bkz. elinizdeki cilt, s. 241-248.*

larının Parti ve Sovyet inşasına çekilmesi; yerli nüfusun kültür düzeyinin yükseltilmesi için gerekli önlemler; yaşam tarzlarının özgül özelliklerine uygun olarak Cumhuriyet ve Bölgelerin ekonomik durumunun iyileştirilmesi; son olarak, Bölge ve Cumhuriyetlerde kooperatifler, fabrikaların nakli, sanayi alanlarının oluşturulması ve benzeri sorunlar. Bu sorunlar grubu, yerel koşullara uygun olarak Bölge ve Cumhuriyetlerin ekonomik, kültürel ve devletsel görevlerine değinir.

Üçüncü sorunlar grubu, genelde Cumhuriyetler Birliği'nin anayasası ve özelde bu anayasada, Cumhuriyetler Birliği MYK'nin ikinci bir meclisinin oluşturulması açısından yapılacak değişikliklere ilişkindir. Bu sonuncu sorunlar grubu, bilindiği gibi, Cumhuriyetler Birliği MYK'nin önümüzdeki oturumuyla bağıntılıdır.

Birinci gruba geçiyorum, yerli halk arasından, Sovyet iktidarına kenar bölgelerde en önemli ve son tahlilde tayin edici dayanak olarak hizmet edebilecek Marksist kadrolar yetiştirme ve sağlamlaştırma yöntemlerine geçiyorum. Eğer Partimizin gelişmesini (temel bölüm olarak Rus bölümünü alıyorum) göz önünde bulundurur, gelişmesinin ana aşamalarını izler ve bununla benzetme içinde Bölge ve Cumhuriyetlerdeki komünist örgütlerimizin önümüzdeki gelişmesini tasavvur edersek, öyle sanıyorum ki, kenar bölgelerde Partimizin gelişmesi bakış açısından bakılarak bu ülkelerin özelliklerini anlamak için anahtarı elde etmiş oluruz.

Partimizin —yani onun Rus bölümünün— gelişmesinin birinci döneminde temel görev, kadrolar, Marksist kadrolar yaratmaktı. Bu Marksist kadrolar, bizde Menşevizme karşı mücadele içinde yaratıldı ve biçimlendirildi. Bu kadroların o zamanki, o dönemdeki —burada ele aldığım dönem, Bolşevik Partisinin kuruluşundan, Menşevizmin en mükemmel sözcüsü olarak Tasfiyecilerin Partiden kovuldukları ana kadarki dönemdir— temel görevi, işçi sınıfının en canlı, en dürüst ve en saygın unsurlarını Bolşeviklere kazanmak, kadrolar yaratmak, bir öncü müfreze kurmaktı. Burada mücadele ilk planda, kadroları birleştirmemize, onları yekpare bir bütün halinde, Partinin temel çekirdeği halinde birleştirmemize engel

olan burjuva karakterli akımlara karşı, özellikle Menşevizme karşı yürümekteydi. O sıralar Partinin önünde henüz, işçi sınıfının ve emekçi köylülüğün milyonlarca yığınlarıyla kapsamlı bağlar kurma görevi durmuyordu —bu henüz dolaysız ve yaşamsal önemde olan bir gereklilik değildi—, bu yığınları kazanmak görevi, ülkede çoğunluğu kazanmak görevi durmuyordu. Parti henüz oralara kadar varmış değildi.

Ancak Partimizin gelişmesinin bir sonraki basamağındadır ki, ancak ikinci aşamasındadır ki, bu kadroların serpilip geliştiği, Partinin temel çekirdeği haline geldiği, işçi sınıfının en iyi unsurlarının sempatisinin kazanıldığı ya da hemen hemen kazanıldığı aşamadadır ki — ancak bundan sonradır ki, Partinin önüne dolaysız ve geciktirilemez bir zorunluluk olarak, milyonlarca yığınları kazanmak ve Parti kadrolarından gerçek bir proleter kitle partisi yapmak görevi çıktı. Bu dönemde Partimizin çekirdeği, Menşevizmden ziyade; 1905'ten sonraki yeni koşulların özelliklerini ciddi biçimde incelemek yerine, devrimci lafazanlıkların arkasına sığınan, basit «devrimci» taktikleriyle Partimizin kadrolarının gerçek bir kitle partisine dönüşmesine ket vuran ve faaliyetleriyle Partinin büyük işçi yığınlarından kopması tehlikesine kapı açan Partimizdeki «sol» unsurlara karşı, her çeşit «Otzovistler»e karşı mücadele etmek zorunda kaldı. Kanıtlamaya gerek yoktur ki, Parti bu «sol» tehlikeye karşı kararlı mücadele olmadan, bu tehlikeyi gidermeden, milyonlarca emekçi kitleleri kazanamazdı.

İki cephede mücadelenin, Sağlara karşı, yani Menşeviklere karşı ve «Sollar»a karşı mücadelenin tablosu, Partimizin temel bölümünün, Rus bölümünün gelişmesinin tablosu aşağı-yukarı budur.

Lenin yoldaş, komünist partilerinin bu zorunlu, kaçınılmaz gelişmelerinin tablosunu, «'Sol Radikalizm', Komünizmin Bir Çocukluk Hastalığı» adlı yazısında yeterince inandırıcı bir biçimde çizmiştir. Lenin yoldaş orada, Batı'daki komünist partilerinin aşağı-yukarı aynı gelişme basamaklarından geçmek zorunda olduklarını ve geçtiklerini kanıtlamıştır. Aynı şeyin, kenar bölgelerdeki komünist örgütlerimizin ve

komünist partilerimizin gelişmeleri için de geçerli olduğunu burada ekleyebiliriz.

Bununla birlikte, belirtmek gerekir ki, Partinin geçmişte geçirdikleri ile, kenar bölgelerdeki Parti örgütlerimizin şu anda geçirdikleri arasındaki benzerliğe rağmen, ulusal Cumhuriyet ve Bölgelerde Partimizin gelişmesinin mutlaka hesaba katmamız gereken bazı özsel özellikleri vardır, çünkü bunları dikkatle hesaba katmazsak, kenar bölgelerin yerli nüfusundan Marksist kadrolar yetiştirme alanında ortaya çıkan görevleri saptarken bir dizi son derece kaba hata işlemek tehlikesine maruz kalırız.

Bu özelliklerin irdelenmesine geçelim.

Kenar bölgelerdeki örgütlerimizin sağ ve «sol» unsurlarına karşı mücadele zorunlu ve vazgeçilmezdir, çünkü aksi taktirde kitlelere sıkı bağlarla bağlı Marksist kadrolar yetiştiremeyiz. Bu anlaşılırdır. Ama kenar bölgelerdeki durum, Partimizin geçmişteki gelişmesinden farklı olan bir özellikle, yani kenar bölgelerde kadroların biçimlendirilmesinin ve bunların bir kitle partisine dönüştürülmesinin, Partimizin tarihinde olduğu gibi, burjuva rejimi koşullarında değil, Sovyet rejimi, proletarya diktatörlüğü altında olmasıyla öne çıkmaktadır. Eskiden, burjuva rejiminde, dönemin koşulları gereği, *ilkönce* Menşevikleri yenmek (Marksist kadrolar yetiştirmek için) ve *sonra da* Otzovistleri yenmek (bu kadroları bir kitle partisine dönüştürmek için) mümkündü ve zorunluydu, bu sapmalara karşı mücadele, Parti tarihimizde iki koca dönemi doldurdu. Şimdi ise bunu, dönemin koşulları gereği, asla yapmamalıyız, çünkü bugün Parti iktidardadır, ve iktidarda olan bir partinin kenar bölgelerde, yerli nüfustan, aynı zamanda geniş halk kitleleriyle bağlı olan güvenilir Marksist kadrolara gereksinimi vardır. Şimdi, Partimizin tarihinde olduğu gibi, *ilkin* «Sol»ların yardımıyla sağ tehlikenin, ve *sonra* Sağların yardımıyla «sol» tehlikenin hakkından gelemeyiz —, şimdi mücadeleyi, sonuçta kenar bölgelerde yerli nüfustan, kitlelerle bağlı, Marksist eğitimli kadrolar elde etmek için, iki cephede birden *eşzamanlı* yürütmek ve iki tehlikeyi

de altetmek zorundayız. Eskiden, henüz kitlelerle bağ kurmamış, bilakis onlarla gelişmenin bir sonraki döneminde bağ kuracak olan kadrolardan söz edilebilirdi — şimdi bunun sözünü etmek bile gülünç olur; çünkü Sovyet iktidarı altında geniş halk kitleleriyle şu ya da bu biçimde bağlı olmayan Marksist kadro düşünülemez. Böyle kadroların ne Marksizmle, ne de bir kitle partisiyle ortak hiçbir yanları olmazdı. Bütün bunlar, işleri önemli ölçüde çetrefilleştiriyor ve kenar bölgelerdeki Parti örgütlerimize aynı zamanda hem Sağlara hem «Sol»lara karşı mücadele etmelerini emrediyor. İşte Partimizin takındığı iki cepheli mücadele, iki sapmaya karşı eşzamanlı mücadele tavrı buradan çıkmaktadır.

Ayrıca, belirtmek gerekir ki, kenar bölgelerdeki komünist örgütlerimiz, Partimizin Rus bölümünün tarihinde olduğu gibi, tecrit edilmiş bir durumda değil, bilakis yalnızca Marksist kadroların biçimlendirilmesinde değil, aynı zamanda bu kadroların geniş halk kitleleriyle bağını kurmakta, Sovyet iktidarı uğruna mücadelede devrimci manevra yapmakta da deneyimli olan Partimizin temel çekirdeğinin dolaysız etkisi altında gelişmektedirler. Bu açıdan kenar bölgelerdeki durum, Parti örgütlerimizin, Sovyet iktidarının buralardaki gelişme koşullarına uygun olarak, geniş halk kitleleriyle bağları sağlamlaştırmanın çıkarları doğrultusunda kendi güçleriyle manevra yapabilmeleri ve yapmak zorunda olmaları özelliği ile öne çıkmaktadır; bu amaçla onlar, Partimizin geçmiş dönemde edindiği zengin deneyimlerden yararlanmak zorundadırlar. Son zamanlara kadar RKP MK, kenar bölgelerde, dolaysız, buralardaki komünist örgütlerin başı üzerinden, evet hatta bazen bu örgütleri atlayarak manevra yaptı, azçok sadakatli her türden ulusal unsurları Sovyet inşası genel çalışmasına çekti. Kenar bölgelerin Parti örgütleri şimdi bu işi bizzat yapmak zorundadır. Bu yolun, yerli Marksist kadroları, ülkede halkın çoğunluğunu yönetebilecek gerçek bir kitle partisine dönüştürmek için en iyi araç olduğunu akıldan çıkarmayarak, bunu yapabilirler ve yapmak zorundadırlar.

Kenar bölgelerde Marksist kadroların yetiştirilmesi ve halkın geniş kitlelerinin bu kadrolar tarafından kazanılma-

sında Parti çizgimiz saptanırken sıkı sıkıya riayet edilmesi gereken iki özellik işte bunlardır.

İkinci sorunlar grubuna geçiyorum. Platform tasarısı tüm yoldaşların eline geçmediğinden, onu okumak ve açıklamak istiyorum.

Birinci olarak, «Proleter ve yarı-proleter unsurların Parti ve Sovyet inşasına çekilmesi için önlemler». Bu neden gereklidir? Partiyi ve özellikle Sovyet aygıtını halka yakınlaştırmak için. Bu aygıtların, geniş halk kitlelerinin anladığı dilde çalışması zorunludur, yoksa halka yakınlaşmaları mümkün olmaz. Partimizin görevi, Sovyet iktidarını kitlelerin öz davası haline getirmek ise, bu görev yalnızca bu iktidarın kitlelerce anlaşılır hale getirilmesiyle başarılabilir. Devlet kurumlarının başında bulunan insanlar ve bizzat bu kurumlar, halkın anladığı bir dilde çalışmak zorundadırlar. Cumhuriyetler Birliği halkları arasında dostluk ve dayanışma duygularını öldüren şovenist unsurlar kurumlardan atılmalıdır, gerek Moskova'daki gerek Cumhuriyetlerdeki kurumlarımız bu unsurlardan temizlenmelidir ve Cumhuriyetlerde devlet kurumlarının başına, halkın dili ve gelenekleriyle içli-dışlı olan yerliler getirilmelidir.

İki yıl önce Kırgızistan Cumhuriyeti'nde, Kırgız dilini bilmeyen Halk Komiserleri Konseyi'nin başkanı Pestkovski'yi anımsıyorum. Bu durum daha o zamanlar, Kırgızistan Cumhuriyeti hükümeti ile Kırgız köylü kitleleri arasındaki bağların sağlamlaşmasını muazzam ölçüde zorlaştırıyordu. İşte bu yüzden Parti, Kırgızistan Cumhuriyeti Halk Komiserleri Konseyi'nin başkanlığına şimdi bir Kırgızın getirilmesini sağlamıştır.

Geçen yıl, Başkıristan'dan bir grup yoldaşın, Başkıristan Halk Komiserleri Konseyi'nin başkanı olarak bir Rus yoldaşın atanması önerisiyle gelişlerini de anımsıyorum. Parti bu öneriyi kesinlikle reddetti ve bu göreve bir Başkır'ın getirilmesini sağladı.

Görev, bu çizginin gerçekleştirilmesi ve genelde tüm ulusal Cumhuriyet ve Bölgelerde, her şeyden önce de Ukrayna

gibi önemli bir cumhuriyette, hükümet kurumlarının tedricen ulusallaştırılmasıdır.

İkinci olarak, «yerli aydınların azçok sadık unsurlarının seçilmesi ve işe çekilmesi, aynı zamanda Parti üyeleri arasından Sovyet kadroları yetiştirmeye çalışma zorunluluğu». Bu cümleyi özel olarak açıklamaya gerek yoktur. Şimdi, halkın çoğunluğunu etrafında toplayan işçi sınıfı iktidarda bulunduğu için, eski «Oktobristler» dahil, azçok sadık unsurların Sovyet inşasına çekilmesinden çekinmemize hiçbir neden yoktur. Aksine bütün bu unsurlar, çalışma sürecinde bizzat kendilerinin biçim değiştirmesi ve Sovyetleştirilmesi için mutlaka ulusal Bölge ve Cumhuriyetlerde çalışmaya çekilmek zorundadır.

Üçüncü olarak, «Sovyet iktidarının önlemleri üzerine Hükümet üyelerinin rapor sunduğu Partisiz işçi ve köylü konferansları toplanması». Cumhuriyetlerde birçok Halk Komiseri'nin, örneğin Kırgızistan Cumhuriyeti'nde, ülkeyi gezmek, köylü toplantılarını ziyaret etmek, gösterilerde konuşmak, geniş kitlelere Partinin ve Sovyet iktidarının özellikle köylüler için önemli olan sorunlarda yaptığı çalışmaları tanıtmak için istekli olmadıklarını biliyorum. Bu duruma bir son verilmelidir. Mutlaka Partisiz işçi ve köylü konferansları toplamalı ve Sovyet iktidarının faaliyetini burada kitlelerin gözü önüne sermeliyiz. Bu olmaksızın, devlet aygıtının halka yakınlaşması düşünülemez.

Devamla, «Yerli halkın kültür düzeyinin yükseltilmesi için önlemler». Bazı önlemler önerilmektedir, elbette bunlar ayrıntılı sayılmamalıdır: a) «Yerli halkın anadilinde faaliyet gösteren kulüpler (Partisizler için) ve başka aydınlatma yerleri kurmak»; b) «yerli halkın anadilinde çalışan her kademedeki eğitim kurumları ağını geliştirmek»; c) «Azçok sadık yerli halk okulu öğretmenlerini okulda çalışmaya çekmek»; d) «Yerli halkın anadilinde okuma ve yazma dersi veren bir dernekler ağı kurmak»; e) «Bir yayınevi teşkilatı kurmak». Bütün bu önlemler açık ve anlaşılırdır. Bu yüzden özel bir açıklama gerekmez.

Devamla, «ulusal yaşam tarzının özellikleri göz önünde

tutularak Ulusal Cumhuriyetlerde ve Bölgelerde iktisadi inşa». Politbüro tarafından buna ilişkin önerilen önlemler şunlardır: a) «Göçleri düzenlemek, gerektiğinde tamamen durdurmak»; b) «Yerli emekçi halka olanak ölçüsünde devlet fonundan toprak dağıtmak»; c) «Yerli halka ucuz tarımsal kredi sağlamak»; d) «Sulama çalışmalarını yaygınlaştırmak»; e) «Fabrika ve işletmeleri, ilgili hammaddelerin bolca bulunduğu Cumhuriyetlere kaydırmak»; f) «Meslek okulları ve teknik okullar kurmak»; g) «Tarımsal kurslar açmak»; h) «Kooperatiflere, özellikle zanaat kooperatiflerine (zanaatçıların yetiştirilmesi amacıyla) çok yönlü yardımda bulunmak».

Özellikle önemli olduğundan, son noktaya değinmek istiyorum. Eskiden çarlık altında gelişme, kulakların güçlenmesi, tarımsal sermayenin artması, orta köylüler kütlesinin istikrarsız bir denge içinde bulunması doğrultusunda cereyan eder ve köylülüğün geniş kitleleri, küçük köylülerin geniş kitlesi ise mahva ve sefalete sürüklenirken, bugün artık kredinin, toprağın, iktidarın işçi sınıfının elinde bulunduğu proletarya diktatörlüğü altında gelişme, NEP koşullarına rağmen, özel sermayenin yeniden canlanmasına rağmen, eski yolda yürüyemez. NEP'in gelişmesi karşısında, köylülüğün çoğunluğunun kitle halinde mahvolması pahasına kulakların beslenmesi eski hikayesini yeniden tekrarlamak zorunda olduğumuzu iddia eden yoldaşlar kesinlikle haksızdırlar. Bu yol bizim yolumuz değildir. Proletaryanın iktidarda olduğu ve ekonominin ana iplerini elinde tuttuğu yeni koşullar altında, gelişme yeni bir yol izlemek zorundadır — özel sermayeye karşı mücadelelerinde devlet tarafından desteklenen küçük köylülerin her türden kooperatiflerde birleştirilmeleri yolunu, milyonlarca küçük köylünün kooperatifler aracılığıyla tedricen sosyalist inşaya çekilmesi yolunu, küçük köylülerin (sefalete düşmesi değil) ekonomik durumunun tedricen iyileştirilmesi yolunu izlemek zorundadır. Bu anlamda, «kooperatiflere çok yönlü yardımda bulunmak» önlemi, kenar bölgelerde, çoğunlukla köylü olan bu ülkelerde, Cumhuriyetler Birliği'nin gelecekteki ekonomik gelişmesi için birinci dereceden öneme sahiptir.

Devamla, «Ulusal birliklerin örgütlenmesi için pratik önlemler üzerine». Buna ilişkin önlemlerin hazırlanması için bir hayli geciktiğimizi düşünüyorum. Ulusal birlikler kurmakla yükümlüyüz. Kuşkusuz bu, bir gün içinde oluşturulamaz, ama belirli bir süre içinde, sonradan ulusal birliklerin örgütlenmesi için çekirdeği teşkil edecek olan, yerli güçlerden oluşan bir komutan kadrosu yetiştirmek için, Cumhuriyetlerde ve Bölgelerde askeri okullar kurmaya şimdiden başlanabilir ve başlanmalıdır. Bu işe başlamak ve ilerletmek mutlaka gereklidir. Türkistan, Ukrayna, Byelo-Rusya, Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan gibi cumhuriyetlerde, başında güvenilir komutan kadrosu ile güvenilir ulusal birliklere sahip olsaydık, o zaman Cumhuriyet'imiz hem savunma açısından, hem de zorlanabileceğimiz eylemler açısından şimdikinden çok daha güvenlikli olurdu. Bu işi geciktirmeksizin ele almak zorundayız. Kuşkusuz bununla bağlantılı olarak birliklerimizin sayısal gücünü yaklaşık 20 000 ila 25 000 civarında yükseltmek gerekecektir, ancak bu aşılamaz bir engel olarak görülemez.

Diğer noktalar üzerinde (bakınız Platform taslağı) durmak istemiyorum, çünkü kendiliğinden anlaşılırdırlar ve izahata gerek yoktur.

Üçüncü sorunlar grubu, Birlik MYK'nin ikinci bir meclisinin oluşturulması ve Cumhuriyetler Birliği Halk Komiserlikleri'nin örgütlenmesi ile bağlantılı sorunları içermektedir. Burada başlıca sorunlar, en fazla göze batan sorunlar seçilmiştir, bu sorunlar listesi tabii ki ayrıntılı sayılmamalıdır.

Politbüro, ikinci meclisi, SSCB MYK'nin bir bileşeni olarak düşünmektedir. Varolan MYK yanında, MYK'ne dahil olmayan bir Milliyetler Yüksek Sovyeti kurulması önerildi. Bu proje reddedildi ve Politbüro, bizzat MYK'ni iki meclise ayırmanın daha amaca uygun olduğunda birleşti; bunlardan birinci meclisin adı Birlik Sovyeti olabilir ve Cumhuriyetler Birliği Sovyet Kongresi'nde seçilir; adı Milliyetler Sovyeti olacak olan ikinci meclis ise Cumhuriyetlerin Merkez Yürütme Komiteleri ve ulusal Bölgelerin Bölge Kongreleri tarafından seçilir —her Cumhuriyetten beş ve her Bölgeden bir tem-

silci—, seçilen temsilciler Cumhuriyetler Birliği Sovyet Kongresi tarafından onaylanır.

İkinci meclisin, birinci meclis karşısındaki haklarına gelince, her iki meclisin hak eşitliği ilkesinde anlaştık. İki meclis de kendi Prezidyumuna sahiptir ve bu Prezidyumların yasa koyucu fonksiyonu yoktur. İki meclis biraraya gelir ve MYK'nin oturumları arasındaki sürede en yüksek iktidar organı olarak ortak bir Prezidyum seçer. Meclislerden birine getirilen hiçbir yasa tasarısı, eğer her iki meclis tarafından onaylanmamışsa, yasa haline gelemez, yani iki meclis tümüyle eşittir.

Şimdi MYK Prezidyumu üzerine. Bu konuda çok yüzeysel konuştum. Politbüro, yanyana iki yasa koyucu Prezidyumun varolamayacağı görüşündedir. Eğer Prezidyum en yüksek iktidar organıysa, o zaman iki veya daha çok parçaya bölünemez, en yüksek iktidar tek elde olmalıdır. Bu yüzden, birinci ve ikinci meclisin Prezidyumlarından ve ek olarak iki meclisin ortak toplantısında, yani MYK Plenum oturumunda seçilecek olan bazı kişilerin katılımıyla ortak bir SSCB MYK Prezidyumunun oluşturulması amaca uygun görülmektedir.

Devamla, birleştirilecek Komiserliklerin sayısı üzerine. Bildiğiniz gibi, geçen yıl Cumhuriyetler Birliği Sovyet Kongresi'nde onaylanmış olan eski Anayasa'ya göre, askeri işler ve dışişleri, dış ticaret, PTT ve demiryolu teşkilatı, Cumhuriyetler Birliği Halk Komiserleri Konseyi'nin elinde toplanacaktır, aynı zamanda beş başka Komiserlik, direktif altında bulunan komiserlikler olacaktır, yani Yüksek Ekonomi Konseyi, Beslenme İşleri Halk Komiserliği, Maliye Halk Komiserliği, Çalışma Halk Komiserliği ve İşçi-Köylü Müfettişliği iki makamın emri altında bulunmaktadır, geri kalan altı Komiserlik ise bağımsızdır. Bu tasarı, Ukraynalıların bir bölümü tarafından, Rakovski, Skripnik ve başkaları tarafından eleştirildi. Ancak Politbüro, Ukraynalıların Dışişleri ve Dış Ticaret Halk Komiserliklerini birleşmiş Komiserlikler kategorisinden, direktif veren Komiserlikler kategorisine geçirme önerisini reddetti, ve Anayasa'nın ana tezlerini geçen yılki kararlar doğrultusunda öz olarak kabul etmiştir.

Platform taslağının hazırlanmasında Politbüro'ya yol göstermiş olan düşünceler genel olarak bunlardır.

Sanıyorum ki, Cumhuriyetler Birliği Anayasası ve ikinci meclis sorunlarında Konferans kısa bir tartışma ile yetinmek zorunda kalacaktır, çünkü bu sorun MK Plenumu Komisyonu[77] tarafından hazırlanmaktadır. XII. Parti Kongresi'nin kararlarının gerçekleştirilmesi için pratik önlemler üzerine bence daha ayrıntılı konuşmak gerekecektir. Yerli Marksist kadroların sağlamlaştırılması sorununa gelince, tartışmanın büyük bir bölümünü bu soruna adamak zorunda kalacağız.

Tartışmayı açmadan önce, Cumhuriyet ve Bölgelerden yoldaşların yerel örgütlerden materyallere dayanarak raporlarını dinlememizin uygun olacağını sanıyorum.

4 — SONSÖZ

12 Haziran

Her şeyden önce, yoldaşların raporları ve burada verilen raporlara dayanarak genel olarak Konferansın karakteri üzerine birkaç söz söylemek istiyorum. Bu Danışma Konferansı, Sovyet iktidarının kuruluşundan bu yana dördüncüsü olmasına rağmen, yine de şimdiye dek yapılanlar arasında en eksiksiz olan, Cumhuriyetler ve Bölgeler üzerine azçok eksiksiz ve gerekçeli raporların verildiği ilk danışma konferansıdır. Raporlardan, Bölgelerdeki ve Cumhuriyetlerdeki komünist kadroların büyüdüğü, bağımsız çalışmayı öğrenmeye başladıkları görülmektedir. Yoldaşların burada sergiledikleri zengin malzeme, yoldaşların burada aktardıkları Bölgelerin ve Cumhuriyetlerin çalışma deneyimleri, bu Danışma Konferansının tutanağı aracılığıyla mutlaka Partimizin ortak malı haline gelmelidir diye düşünüyorum. Yoldaşlar büyümüşler ve ilerliyorlar, yönetmeyi öğreniyorlar — bu raporlardan çıkan ilk sonuç, ilk izlenim budur.

Raporların içeriğine göre, sergilenen malzemeler iki gru-

ba ayrılabilir: Sosyalist Cumhuriyetlerden gelen raporlar ve sosyalist olmayan, Halk Cumhuriyetlerinden (Buhara, Horezm) gelen raporlar.

Birinci grup raporları alalım. Raporlardan, en gelişmiş ve en ileri Cumhuriyet olarak —Partinin ve özellikle devlet aygıtının halkın diline ve yaşam tarzına yakınlaştırılması bakımından— Gürcistan'ın görülmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Gürcistan'ı Ermenistan izliyor. Sonra diğer Cumhuriyetler ve Bölgeler geliyor. Bu sonuç bana tartışılmaz gibi görünmektedir. Bunun açıklaması, Gürcistan ve Ermenistan'ın daha yüksek kültür düzeyinde yatmaktadır. Gürcistan'da okuma-yazma bilenlerin oranı bir hayli yüksektir, yüzde 80'e varmaktadır, Ermenistan'da da yüzde 40'ın altında değildir. Bu iki ülkenin diğer Cumhuriyetlerden ilerde olmasının sırrı buradan ileri gelmektedir. Demek ki, bir ülkenin, bir Cumhuriyetin, bir Bölgenin eğitim ve kültür düzeyi ne kadar yüksekse, Parti ve devlet aygıtı da halka, onun diline, yaşam tarzına o kadar yakın olur. Tabii ki tüm diğer koşulların eşit olması halinde. Bu açıktır, ve bu sonuç yeni birşey değildir, ve işte bu yüzden de, bunda yeni birşey olmadığı için de bu sonuç sık sık unutulur, ve kültürel ve buna bağlı olarak devletteki gerilik, Partinin siyasetindeki «yanlışlara», çatışmalara vb. yüklenmeye çalışılır, oysa bütün bunların temeli eğitim ve kültür eksikliğinde yatmaktadır. Eğer ülkeni ileri bir ülke haline getirmek ve devletini yükseltmek istiyorsan, halkın eğitim düzeyini yükselt, ülkenin kültürünü yükselt, gerisi kendiliğinden gelecektir.

Soruna bu yüzden yaklaşıldığında ve tek tek Cumhuriyetlerdeki durum verilen raporlara dayanarak değerlendirildiğinde, Türkistan'daki durumun, bugünkü durumun, en elverişsiz, en endişe verici durum olduğunu kabul etmek gerekir. Kültürel gerilik, korkunç küçük bir okuma-yazma bilenler oranı, devlet aygıtının Türkistan halklarının dilinden ve yaşam tarzından kopukluğu, korkunç yavaş bir gelişme temposu — tablo budur. Oysa, tüm Sovyet Cumhuriyetleri arasında Türkistan'ın, Doğu'nun devrimcileştirilmesi açısından en önemli Cumhuriyet olduğu açıktır; Türkistan yalnızca, Doğu

ile en çok bağı bulunan milliyetlerin bir kombinasyonunu temsil ettiği için değil, bilakis coğrafi konumu açısından da, en fazla sömürülen ve emperyalizme karşı mücadele için en çok patlayıcı maddeyi depolamış olan Doğu'nun kalbinin merkezine sarktığı için de. Bugünkü Türkistan'ın Sovyet iktidarının en zayıf noktasını oluşturmasının nedeni budur. Görev, Türkistan'ı örnek bir cumhuriyete dönüştürmek, onu Doğu'nun devrimcileştirilmesinin bir ileri karakolu haline getirmektir. İşte bu yüzden, kitlelerin kültür düzeyini yükseltmek, devlet aygıtını millileştirmek vs. için dikkatleri Türkistan'a yoğunlaştırmak zorunludur. Ne pahasına olursa olsun, gücümüzü esirgemeden, fedakarlıktan çekinmeden bu görevi yerine getirmeliyiz.

Sovyet iktidarının ikinci zayıf noktası olarak Ukrayna görülmelidir. Kültür, eğitim düzeyi vs. açısından burada durum, tıpkı veya hemen hemen tıpkı Türkistan'daki gibidir. Devlet aygıtı halkın diline ve yaşam tarzına tıpkı Türkistan'daki gibi uzaktır. Oysa Ukrayna, Türkistan'ın Doğu halkları için sahip olduğu önemin aynısına Batı halkları için sahiptir. Ukrayna, ülkenin sınai gelişmesinin bazı özellikleri sonucu, bir o kadar karışık bir durum içinde bulunmaktadır. Söz konusu olan, Ukrayna'da sanayiin ana dallarının, kömür ve metalürji sanayiinin, aşağıdan yukarıya, ekonominin doğal gelişmesiyle değil, bilakis yukarıdan aşağıya, dıştan getirilen yapay bir aşılamayla ortaya çıkmış olmasıdır. Bunun sonucu olarak bu ekonomi dallarının proletaryası yerin yerlisi değildir. Ukrayna dilini konuşmaz. Fakat bu durum, kentin köyü kültürel olarak etkilemesinin ve proletaryanın köylülükle birleşmesinin —bunlar arasında milliyet farkı olduğundan— önemli ölçüde zorlaşmasına yol açmaktadır. Eğer Ukrayna örnek bir cumhuriyet olacaksa, bütün bunlar dikkate alınmalıdır. Ve onu örnek bir cumhuriyet yapmak, Batı halkları için taşıdığı muazzam önem göz önünde tutulduğunda, mutlak bir zorunluluktur.

Horezm ve Buhara üzerine raporlara geçiyorum. Horezm temsilcisi burada bulunmadığı için, Horezm üzerine konuşmak istemiyorum: Sadece MK'nin elinde bulunan malzemeye

dayanarak, Horezm Komünist Partisi'nin ve Horezm Hükümeti'nin çalışmasını eleştirmek yersiz olur. Broido'nun Horezm üzerine söyledikleri, geçmişle ilgilidir. Horezm'in bugünkü durumuyla çok az ilişkisi vardır. Parti ile ilgili olarak, içinde yüzde 50 tüccar vs. nin bulunduğunu söylemiştir. Belki eskiden böyleydi, fakat şu anda bir temizleme yapılmaktadır, ve henüz Horezm'de bir tek «ortak Parti üyelik defteri» verilmemiştir, esasen orada bir parti yoktur, bir partiden ancak temizlikten sonra söz edilebilir. Orada birkaç bin Parti üyesi bulunduğu söyleniyor. Sanıyorum ki, Parti temizliğinden sonra orada geriye birkaç yüzden fazla Parti üyesi kalmayacaktır. 16 000 Parti üyesi kayıtlıyken, temizlikten sonra geriye binden fazlasının kalmadığı Buhara'da da geçen yıl aynen böyle olmuştur.

Buhara üzerine rapora geçiyorum. Buhara üzerine konuşurken, önce verilen raporların genel ton ve karakteri üzerine birkaç söz söylemeliyim. Cumhuriyetler ve Bölgeler üzerine raporların genelde doğru olduğu görüşündeyim; genelde gerçeklikle çakışıyorlar. Yalnızca bir rapor tamamen gerçekliğe aykırıdır — Buhara üzerine rapor. Aslında bu bir rapor değil, tümüyle diplomasiydi, çünkü Buhara'da varolan tüm olumsuzluklar gizlenmiş ve hasıraltı edilmiş, yüzeyde parıldayan ve göze batan her şey ise önplana çıkarılmış ve gösteriye sunulmuştu. Çıkan sonuç şuydu: Buhara'da her şey yolundadır. Bu Konferansa, birbirimizle diplomasi oynamak, birbirimize iltifat etmek, arkadan da birbirimizi aptal yerine koymak için değil, bilakis tüm doğruyu olduğu gibi söylemek, tüm çıbanları komünist tarzda ortaya dökmek, deşmek ve çare bulmak için geldiğimizi sanıyorum. Yalnızca bu koşulla ilerleyebiliriz. Bu açıdan bakıldığında, Buhara üzerine rapor, samimiyetsizliği ile bütün diğer raporlardan ayrılmaktadır. Burada raportöre, Buhara'da Nazırlar Konseyi'nin bileşiminin nasıl olduğu sorusunu tesadüfen sormadım. Nazırlar Konseyi, Halk Komiserleri Konseyi'dir. Bunun içinde dihkanlar, yani köylüler var mı? Raportör yanıt vermedi. Ancak elimde bu konuya ilişkin malzeme var, ve şuna bakın ki, Buhara Hükümeti'nde bir tek köylü yok. Hükümetin 9 veya 11

üyesi arasında zengin bir tüccarın oğlu, bir tacir, bir entellüktüel, bir molla, bir tacir daha, bir entellüktüel, bir tacir daha, fakat bir tek dihkan dahi yok. Oysa Buhara, bilindiği gibi, salt köylü bir ülkedir.

Bu sorun Buhara Hükümeti'nin siyasetiyle doğrudan ilgilidir. Başında komünistlerin bulunduğu bu hükümetin siyaseti hangi türdendir, köylülüğün, kendi köylülüğünün çıkarlarını hesaba katmakta mıdır? Komünistlerin yönetimindeki Buhara Hükümeti'nin siyasetini sergileyen yalnızca iki olguya işaret etmek istiyorum. En üst sorumlu yoldaşlar ve eski Parti üyeleri tarafından imzalanmış olan bir belgeden, örneğin Buhara devlet bankasının, tüm varlığı süresince kredilerin yüzde 75'ini özel tüccarlara verdiği, köylü kooperatiflerine ise sadece yüzde 2'sini verdiği anlaşılmaktadır. Mutlak rakamlarla ifade edildiğinde bu şöyledir: 7 milyon altın ruble tüccarlara ve 220 000 altın ruble köylülere. Devam edelim. Buhara'da toprak müsaderesi gerçekleştirilmemiştir. Ancak Emir'in hayvan mevcudu... köylülüğün yararına müsadere edilmiştir. Ya sonra? Aynı belgeden öğreniyoruz ki, köylüler için müsadere edilmiş olan yaklaşık iki bin hayvandan, köylüler yalnızca yaklaşık 200 tanesini alabilmişlerdir, geri kalanlar satılmıştır, tabii ki varlıklı vatandaşlara.

Ve bu hükümet kendine Sovyet hükümeti, halk hükümeti diyor! Kanıtlamaya gerek yok ki, Buhara hükümetinin yukarıda anlattığımız faaliyeti içinde ne halkın ne de Sovyetlerin yeri yoktur.

Raportör, Buhara halkının RSFSC ve Cumhuriyetler Birliği ile ilişkilerini tozpembe renklerde anlatmıştır. Ona göre, bu konuda da her şey yolundadır. Buhara Cumhuriyeti, Birliğe katılmak istiyormuş. Raportör herhalde, Cumhuriyetler Birliği'ne katılmak isteğinin yeterli olduğunu ve hemen kapıların ardına kadar açılıvereceğini sanmaktadır. Hayır yoldaşlar, sorun bu kadar basit değildir. İlkönce, Cumhuriyetler Birliği'ne alınıp alınmayacağı sorusu sorulmalıdır. Birliğe girebilmek için, önce Birlik halklarının gözünde Birliğe girme hakkını kazanmak, bu hakkı elde etmek gerekir. Buhara'dan

yoldaşlara şunu hatırlatmak isterim ki, Cumhuriyetler Birliği çöplük olarak görülmemelidir.

Raporlar üzerine sonsözümün birinci bölümünü bitiriyor ve son olarak, bu raporlarda karakteristik bir etkeni belirtmek istiyorum. Hiçbir raportör, ama bir teki bile, Konferansın gündeminde bulunan bir soruyu, yani yararlanılmayan, boşta duran yerli fonksiyonerler yedeğinin olup olmadığı sorusunu yanıtlamadı. Bu soruya Grinko dışında hiç kimse —o da raportör değildir— yanıt vermedi ve değinmedi. Oysa bu sorun birinci derecede önemlidir. Cumhuriyetlerde ve Bölgelerde, yerli halktan, boşta duran, yararlanılmayan fonksiyonerler var mı, ve eğer varsa — neden yararlanılmadıkları; ve eğer bu tür yedekler yoksa ve buna rağmen fonksiyoner sıkıntısı çekiliyorsa, Parti ve Sovyet aygıtlarında boş makamların hangi ulusal unsurlarla doldurulduğu — bütün bu sorunlar, Parti için en büyük öneme sahiptir. Cumhuriyetlerde ve Bölgelerde, bazen yerli fonksiyonerlerin yükselmesine izin vermeyen, bunların belli makamlara yükselmesini engelleyen, onları mağdur eden bir kısım yönetici, öncelikle Rus fonksiyonerin olduğunu biliyorum. Bu tür olaylar oluyor, ve Cumhuriyet ve Bölgelerdeki hoşnutsuzluğun nedenlerinden biri budur. Fakat hoşnutsuzluğun en büyük ve en temel nedeni, çalışma için uygun olan yerlilerden korkunç derecede az ya da daha doğrusu hiç yedeğe sahip olmamamızdır. Sorun tam da budur. Yerli fonksiyonerler olmayınca, besbelli ki yabancı fonksiyonerlerin, diğer ulusların fonksiyonerlerinin çalışmaya sokulması zorunlu olmaktadır, çünkü zaman bastırıyor, inşa etmek ve yönetmek gerek, fakat yerli kadrolar çok yavaş yetişiyor. Sanıyorum Bölge ve Cumhuriyetlerin fonksiyonerleri bu durumu sessizlikle geçiştirirken, belli bir hileye başvurdular. Oysa anlaşmazlıkların onda dokuzunun yerli fonksiyoner eksikliğinden ileri geldiği açıktır. Buradan bir tek sonuç çıkmaktadır: Partiye acele olarak, yerli halktan Sovyet ve Parti fonksiyoneri kadroları yetiştirmek görevi vermek.

Raporlardan, konuşmalara geçiyorum. Yoldaşlar, hiçbir konuşmacının, bir tekinin bile, Politbüro tarafından getirilen

platform taslağının ilkesel bölümünü eleştirmediğini vurgulamam gerekiyor. *(Aradan bir ses:* «Burada eleştirilecek birşey yoktur.») Ben bunu Konferansın onayı olarak, Konferansın, platformun ilkesel bölümünde saptanan kurallarla dayanışması olarak kavrıyorum. *(Ara sesler:* «Çok doğru!»)

Troçki'nin sözünü ettiği ek, ya da ekleme (ilkesel bölüme ilişkindir), kabul edilmelidir, çünkü kararın ilkesel bölümünün karakterini kesinlikle değiştirmemekte, bilakis âdeta onun içinden çıkmaktadır. Troçki'nin eki, özü itibariyle, Petrograd ve Moskova örneklerinin Bölgelere ve Cumhuriyetlere mekanik bir aktarımının caiz olmadığını söyleyen X. Parti Kongresi'nin ulusal soruna ilişkin kararının bilinen maddesinin bir tekrarı olduğundan, bir o kadar gereklidir. Tabii ki bu bir tekrardır, fakat bazen belirli şeylerin tekrarlanmasının zararlı olmadığını düşünüyorum. Bu yüzden kararın ilkesel bölümünün üzerinde daha fazla durmak istemiyorum. Skripnik'in konuşması, bu ilkesel bölümü kendine göre yorumladığı ve en büyük tehlikeyi oluşturan Büyük-Rus şovenizmine karşı mücadele gibi en önemli görev karşısında, diğer tehlikeyi, yerel milliyetçilik tehlikesini hasıraltı etmeye çalıştığı vargısını uyandırmaktadır. Fakat bu yorum temelden yanlıştır.

Politbüro platformunun ikinci bölümü, Cumhuriyetler Birliği'nin karakteri ve Cumhuriyetler Birliği Anayasası'nda, ikinci bir meclisin kurulması görüş açısından getirilen bazı değişiklik önergeleriyle ilgilidir. Burada Politbüro ile Ukraynalı yoldaşlar arasında belli görüş ayrılıklarının olduğunu söylemek zorundayım. Politbüro'nun platform taslağında kaydedilen şeyler, Politbüro tarafından oybirliğiyle kabul edildi. Fakat Rakovski bazı noktalara itiraz etmektedir. Bu, diğerlerinin yanında MK Plenumu Komisyonu'nda dile geldi. Belki de bu konu üzerine konuşmamak gerekir, çünkü bu sorun burada karara bağlanmayacak. Platformun bu bölümü üzerine daha önce rapor verdim ve bu sorunun MK Plenumu Komisyonu'nda ve Birlik MYK Prezidyumu'nun bir komisyonunda[78] hazırlanacağını açıkladım. Fakat şimdi bu soruna değinildiği için, ele almadan geçemiyorum.

Konfederasyon ve federasyon sorununun önemsiz bir so-

run olduğu doğru değildir. Cumhuriyetler Birliği Kongresi'nde onaylanmış olan anayasa tasarısının incelenmesi sırasında, Ukraynalı yoldaşların, Cumhuriyetler «*bir* federal devlet halinde birleşirler» cümlesinin üstünü çizmeleri bir tesadüf müydü yoksa? Bu bir tesadüf müydü, ve böyle birşey yapmadılar mı acaba? Bu cümleyi neden çıkardılar? Ukraynalı yoldaşların karşı tasarısında, Dış Ticaret Halk Komiserliği ve Dışişleri Halk Komiserliği'ni birleştirmemeyi, bilakis direktif verenler kategorisine geçirmeyi önermeleri bir tesadüf müydü acaba? Eğer her Cumhuriyetin Dışişleri ve Dış Ticaret için kendi Halk Komiserliği olursa, nerde kaldı yekpare federal devlet? Ukraynalıların, karşı tasarılarında, MYK Prezidyumu'nun gücünü, iki meclisin iki Prezidyumu arasında paylaştırarak sıfıra indirmeleri bir tesadüf müydü acaba? Rakovski'nin bütün bu değişiklik önergeleri MK Plenumu Komisyonu tarafından yazıya döküldü, tahlil edildi ve reddedildi. O halde burada bir kez daha niye tekrarlanıyor? Belli Ukraynalı yoldaşların bu inatçılığında, Birliğin karakterini, konfederasyonun ağır bastığı, konfederasyon ile federasyon arası birşey olarak belirleme arzusu görüyorum. Oysa bizim bir konfederasyon değil, bilakis bir Cumhuriyetler Federasyonu, askeri işleri, dışişleri, dış ticareti ve başka işleri birleştiren *bir* federal devlet, tek tek Cumhuriyetlerin egemenliğini kısıtlamayan bir devlet kurduğumuz açıktır.

Birlik çerçevesi içinde Dışişleri, Dış Ticaret vb. Halk Komiserliklerimiz olur ve bütün bu Halk Komiserlikleri aynı zamanda Birliğe mensup olan Cumhuriyetlerde de olursa, o zaman bütün Birliğin dış dünya önüne artık yekpare bir devlet olarak çıkamayacağı aşikârdır, çünkü ikisinden biri: Ya bu aygıtları birleştirir ve dış düşmanlar önüne yekpare Birlik olarak çıkarız, ya da bu aygıtları birleştirmeyiz, federal bir devlet değil, bir Cumhuriyetler topluluğu [konglomera — ÇN] kurarız, ve o zaman her Cumhuriyet kendi paralel aygıtlarına sahip olmalıdır. Sanıyorum burada doğru, Manuilski yoldaştan yanadır, Rakovski ve Skripnik'ten yana değil.

Devlet sorunlarından, salt somut, pratik karakterde sorunlara geçiyorum, bunlar kısmen Politbüro'nun pratik öne-

rileri ile, kısmen burada, pratikçi yoldaşlar tarafından önerilebilecek olan değişiklik önergeleri ile bağıntılıdır. Politbüro raportörü sıfatımla ben, Politbüro'nun somut pratik önerilerinin ayrıntılı olduğunu iddia etmedim ve edemezdim. Tam tersine, başlangıçtan itibaren, boşlukların olabileceği ve eklerin kaçınılmaz olduğu sınırlamasını yaptım. Bu eklerden biri olarak Skripnik, sendikalar üzerine bir pasaj öneriyor. Bu ek kabul edilebilirdir. Mikoyan yoldaşın bazı eklerini de kabul ediyorum. Bazı geri kalmış Cumhuriyetlerde ve Bölgelerde yayınevi ve genelde basın için oluşturulacak fona ilişkin bir düzeltme gerçekten gereklidir. Bu sorun göz ardı edildi. Bazı Bölgelerde ve hatta Cumhuriyetlerde okul sorunu da göz ardı edildi. Birinci basamak okullar, devlet bütçesine katılmadı. Bu gerçekten bir ihmaldir ve buna benzer bir yığın ihmal olabilir. Bu yüzden daha çok örgütlerinin durumu üzerine konuşan ve somut olmaya çalışmayan pratikçi yoldaşlara, bu konu üzerine düşünmelerini ve ilgili somut ek ve değişiklik önergelerini vs. MK'ne iletmelerini öneriyorum, MK sonra bunları derleyecek, ilgili maddelere ekleyecek ve örgütlere dağıtacaktır.

Grinko'nun önerilerinden, kültürel olarak daha az gelişmiş ve belki de daha az proleter milliyetlerin yerli güçlerine, Partiye girmeyi ve yönetici Parti organlarına çıkmayı kolaylaştıran, bazı ayrıcalık koşulları hazırlanmasını zorunlu olarak tanımlayan bir tanesine değinmeden geçemeyeceğim. Bu önerge doğrudur, ve bence kabul edilmelidir.

Sonsözümü, Politbüro tarafından önerilen ulusal soruna ilişkin platform taslağının, Troçki'nin değişiklik önergesi de göz önünde tutularak temel alınması önergesiyle bitiriyorum. MK'ne, getirilmiş olan ve belki daha getirilecek olan pratik önerileri sınıflandırması ve platformun ilgili maddelerine eklemesi önerilmelidir. MK'ne, platform taslağını, tutanakları, kararı, raportörlerin en önemli belgelerini bir hafta içinde bastırması ve örgütlere göndermesi önerilmelidir. Platform taslağı, özel bir komisyon oluşturulmadan kabul edilmelidir.

MK'nde bir ulusal sorun komisyonunun oluşturulup oluşturulmaması sorununa değinmedim. Yoldaşlar, böyle bir ör-

gütün amaca uygunluğu konusunda biraz kuşkuluyum, çünkü birincisi, Cumhuriyetler ve Bölgeler hiç kuşkusuz bize bu çalışmada önemli bir katkıda bulunabilecek unsur göndermeyeceklerdir. Bundan eminim. İkincisi, Bölge komitelerinin ve ulusal Merkez Komitelerinin, fonksiyonerlerin dağılımı konusundaki haklarının bir bölümünü de olsa Merkez Komitesi nezdindeki bir komisyona devretmeye razı olmayacaklarını düşünüyorum. Bugün güçlerin dağılımında normal olarak Bölge komitelerine ve ulusal Merkez Komitelerine danışıyoruz. Bir komisyon olduğunda, doğal olarak ağırlık bu komisyona kayacaktır. Bir ulusal sorun komisyonu ile kooperatif komisyonu ya da köylüler arasında çalışma komisyonu arasında hiçbir benzerlik yoktur. Kırda çalışma komisyonu ya da kooperatif komisyonu, normalde genel direktifler hazırlar. Ancak ulusal sorunda genel direktiflere değil, bilakis genel bir komisyonun yapamayacağı, tek tek Cumhuriyetler ve Bölgeler için somut adımların saptanmasına ihtiyaç vardır. Örneğin Ukrayna Cumhuriyeti için herhangi bir karar hazırlamak ve kabul etmek, bir komisyon için olanaksızdır: Ukrayna temsilcisi olarak iki veya üç kişi, Ukrayna KP(B) MK'nin yerini tutamaz. Bu yüzden, bir komisyonun önemli bir iş yapamayacağı kanısındayım. Burada önerilen adımın —MK'nin ana dairelerine ulusal güçlerin alınması— şimdilik tamamiyle yeterli olacağını sanıyorum. Altı ay içinde başarı elde edemezsek, o zaman özel bir komisyonun oluşturulmasını ortaya atabiliriz.

5 — TARTIŞMA KONUŞMALARINA YANIT

12 Haziran

Üzerime atılındığı için *(Gülüşmeler)*. «Bir ve Bölünmez» konusunda yanıt vermeme izin veriniz. Ulusal soruna ilişkin kararın 7. maddesinde, «Bir ve Bölünmez»i mahkûm eden, Stalin'den başkası değildi. Besbelli ki söz konusu olan, «Bö-

lünmez» değil, bilâkis Federasyondur, Ukraynalılar ise bize konfederasyonu dayatmaya çalışmaktadırlar. Birinci sorun bu.

İkinci sorun, Rakovski ile ilgilidir. Daha önce söylemiş olduğum şeyi tekrarlıyorum: SSCB I. Sovyet Kongresi tarafından kabul edilen Anayasa'da, şu ve şu Cumhuriyetler *«bir federal devlet halinde birleşirler»* — «Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği» denmektedir. Ukraynalılar MK'ne kendi karşı-tasarılarını gönderdiler. Orada şöyle deniyor: şu ve şu Cumhuriyetler *«bir Sosyalist Cumhuriyetler Birliği oluştururlar»*. Burada *«bir* federal devlet halinde birleşirler» sözcüklerinin üzeri çizilmiştir. Beş kelimenin üstü çizilmiştir. Neden? Bu bir tesadüf müdür acaba? Nerde kaldı federasyon? Rakovski'de konfederalizmin tohumlarını, ayrıca şurada da görüyorum: I. Kongre tarafından kabul edilen Anayasa'nın bilinen maddesinde, Prezidyumun «toplantılar arasındaki zaman içinde en yüksek iktidar organı» olduğu şeklindeki sözlerin üstünü çizmiştir, böylece iktidarı, iki meclisin başkanlıkları arasında bölmektedir, yani Birlik iktidarını bir hayale dönüştürmektedir. Bunu neden yapmıştır? Çünkü federal devlet düşüncesine, gerçek bir federal iktidara karşıdır. Bu ikincisi.

Üçüncüsü, Ukraynalıların taslağında, Dışişleri Halk Komiserliği ve Dış Ticaret Halk Komiserliği birleştirilmemekte, bilakis birleşmiş Komiserlikler kategorisinden, direktif verenler kategorisine geçirilmektedir.

Rakovski'nin önergelerinde konfederasyon tohumları görmeme neden olan üç gerekçe bunlardır. Ukrayna delegasyonu tarafından da kabul edilmiş olan Anayasa metninden bu şekilde uzaklaşmanız nereden kaynaklanmaktadır? *(Rakovski:* «Bu arada XII. Parti Kongresi toplanmıştır.»)

Kusura bakmayın. XII. Parti Kongresi sizin değişiklik önergelerinizi reddetti ve «Cumhuriyetlerin *bir* federal devlet halinde birleşmesi»ni kabul etti.

Bakıyorum bazı Ukraynalı yoldaşlar, Cumhuriyetler Birliği'nin I. Kongresi'nden XII. Parti Kongresi'ne ve bugünkü Konferansa kadarki süre içinde, federalizmden konfederaliz-

me doğru belirli bir evrim geçirmişlerdir. Bana gelince, ben fedeasyondan yanayım, yani konfederasyona karşıyım, yani Rakovski ve Skripnik'in önerilerine karşıyım.

EKİM DEVRİMİ VE ORTA KATMANLAR SORUNU

Orta katmanlar sorununun işçi devriminin temel sorunlarından biri olduğuna kuşku yoktur. Orta katmanlar — bu köylülük ve kentin emekçi küçük insanlarıdır. Buna, onda dokuz orta katmanlardan oluşan ezilen ulusları da eklemek gerekir. Yani bunlar, ekonomik bakımdan tam da proletarya ile kapitalistler sınıfı arasında duran katmanlardır. Bu katmanların ağırlığı, iki husus tarafından belirlenir: Birincisi, bu katmanlar, varolan devletlerin nüfusunun çoğunluğunu ya da her hâlükârda hatırı sayılır bir azınlığını oluştururlar; ikincisi, bunlar kapitalistler sınıfının proletaryaya karşı ordusuna asker sağladığı önemli yedeklerdir. Proletarya, özellikle bizim Cumhuriyetler Birliği'miz gibi bir ülkede, orta katmanların ve en başta köylülüğün sempatisi, desteği olmadan iktidarı elinde tutamaz. Bu katmanlar en azından tarafsızlaştırılmadığı, kapitalistler sınıfından kopmadığı, ana kütlesi itibariyle hâlâ sermayenin ordusunu oluşturduğu durumlarda, proletarya iktidarı eline geçirmeyi ciddi olarak düşleyemez bile. Orta katmanlar uğruna mücadelenin, köylülük uğruna mücadelenin, kızıl bir çizgi gibi 1905'ten 1917'ye kadar bütün devrimimizi kateden mücadelenin, henüz son bulmaktan uzak olan ve gelecekte de devam edecek mücadelenin nedeni budur.

Fransa'daki 1848 Devrimi, başka nedenlerin yanısıra, devrim Fransız köylülüğünde olumlu yankı bulmadığı için yenilgiye uğramıştır. Paris Komünü, diğer nedenlerin yanısıra, orta katmanların, en başta da köylülüğün direnmesiyle karşılaş-

tığı için başarısızlığa uğramıştır. Aynı şey, 1905 Rus Devrimi için de geçerlidir.

Avrupa devrimlerinin deneyiminden hareketle, başta Kautsky olmak üzere, bazı vulgar Marksistler, orta katmanların ve hepsinden önce köylülüğün, işçi devriminin doğuştan düşmanları olduğu, bundan dolayı, proletaryanın ulusların çoğunluğunu oluşturacağı bir gelişme dönemine —ki bu süre içinde işçi devriminin zaferinin reel önkoşulları yaratılmış olacaktı— kendini ayarlamak gerektiği sonucuna vardılar. Bu sonuca dayanarak, bu vulgar Marksistler, proletaryayı «zamansız» bir devrime karşı uyardılar. Bu sonuca dayanarak, «ilkesel mülahazalar»dan ötürü orta katmanları tamamiyle sermayeye terk ettiler. Bu sonuca dayanarak, bize Rusya'daki Ekim Devrimi'nin çökeceği kehanetinde bulundular ve buna Rusya'da proletaryanın azınlığı oluşturduğunu, Rusya'nın bir köylü ülkesi olduğunu, ve bu yüzden Rusya'da muzaffer bir işçi devriminin olanaksız olduğunu delil gösterdiler.

Karakteristik olan, bizzat Marx'ın, orta katmanları ve hepsinden önce köylülüğü bambaşka bir biçimde değerlendirmesidir. Vulgar Marksistler köylülüğe kayıtsız kalıp, onu tamamen burjuvazinin siyasi tasarruf yetkisine terk ederek, gürültülü bir şekilde «ilkesel tutarlılık»larıyla böbürlenirken, Marx, bütün Marksistler arasında ilkelere bağlılıkta en hassas olan bu Marksist, komünist partisine ısrarla, köylülüğü gözden yitirmemeyi, onu proletaryaya kazanmayı ve yaklaşan proleter devrimde onun desteğini sağlama almayı öğütlüyordu. Bilindiği gibi, Marx 50'li yıllarda, Fransa ve Almanya'da Şubat Devrimi'nin yenilgisinden sonra, Engels'e ve onun aracılığıyla Almanya'daki komünist partisine şöyle yazıyordu:

«The whole thing in Germany» (Almanya'da her şey), «to back the Proletarian revolution by some second edition of the Peasants war» (proleter devrimini Köylü Savaşı'nın bir tür ikinci baskısı ile destekleme) «olanağına bağlı olacaktır.»[79]

Bunlar, 50'li yılların Almanya'sı için; proletaryanın küçücük bir azınlık oluşturduğu, 1917 Rusya'sındakinden daha az örgütlü olduğu, köylülüğün, durumu itibariyle, proleter dev-

rimi destekleme konusunda, 1917 Rusya'sında olduğundan daha az hazır olduğu bir köylü ülkesi için yazılmıştır.

Hiç kuşkusuz Ekim Devrimi, Marx'ın tüm «ilke» gevezelerine rağmen sözünü ettiği «köylü savaşı» ile «proleter devrim»in başarılı birleşmesiydi. Ekim Devrimi bu birleşmenin mümkün ve gerçekleştirilebilir olduğunu ispatladı. Ekim Devrimi, proletaryanın, orta katmanları ve her şeyden önce köylülüğü, kapitalistler sınıfından koparmayı başarırsa, bu katmanları sermayenin yedeğinden proletaryanın yedeği haline getirmeyi başarırsa iktidarı ele geçirebileceğini ve elinde tutabileceğini ispatladı.

Kısacası: Ekim Devrimi, tüm dünya devrimlerinde ilk olarak orta katmanlar ve her şeyden önce köylülük sorununu önplana çıkardı ve II. Enternasyonal kahramanlarının bütün «teori»lerine ve bütün yakınmalarına rağmen bu sorunu başarılı bir biçimde çözdü.

Eğer burada kazanımdan söz edilebilirse, bu, Ekim Devrimi'nin ilk kazanımıdır.

Ama iş bununla kalmadı. Ekim Devrimi, ezilen ulusları proletaryanın çevresinde toplamaya çalışarak daha ileriye gitti. Yukarıda da söylendiği gibi, bu ulusların onda dokuzu köylülerden ve kentin emekçi küçük insanlarından oluşur. Ama «ezilen milliyet» kavramı bununla sınırlı değildir. Ezilen milliyetler sadece köylülük ve kentin emekçi nüfusu olarak değil, milliyet olarak da, yani belirli bir milliyete mensup, belirli bir dili, kültürü, belirli yaşam tarzları, gelenekleri, âdetleri olan emekçiler olarak da eziliyorlar. Boyunduruğun bu çifte baskısı, ezilen ulusların emekçi kitlelerini devrimcileştirmeden edemez, onları baskının temel gücüne karşı savaşıma, sermayeye karşı savaşıma itmeden edemez. İşte proletarya, «proleter devrimi» yalnız «köylü savaşı» ile değil, aynı zamanda «ulusal savaş» ile de birleştirmeyi bu temel üzerinde başarmıştır. Bütün bunlar, proleter devrimin etki alanını Rusya sınırlarının çok ötesine yaymadan ve sermayenin ta derin cephe gerisindeki yedeklerini sarsmadan edemezdi. Egemen ulusun orta katmanları uğruna savaşım, sermayenin ilk yedekleri için savaşımsa, ezilen sınıfların kurtuluşu uğruna sa-

vaşım da, zorunlu olarak, bazı yedekleri, sermayenin ta derin cephe gerisindeki yedeklerini kazanma savaşımına, sömürge ve tüm haklarına sahip olmayan halkları sermayenin boyunduruğundan kurtarma savaşımına dönüşmeden edemezdi. Bu sonuncu savaşım bitmiş olmaktan uzaktır; hatta henüz ilk tayin edici başarılarını bile elde edememiştir. Ama derin cephe gerisindeki yedekler uğruna bu savaşım Ekim Devrimi sayesinde başladı ve emperyalizm geliştiği, Cumhuriyetler Birliği'mizin gücü arttığı, Batı'da proleter devrim geliştiği ölçüde de kuşkusuz adım adım gelişmeye devam edecektir.

Kısacası: Ekim Devrimi, sermayenin ta derin cephe gerisindeki yedekler uğruna, ezilen ve tüm haklarına sahip olmayan ülkelerin halk yığınları uğruna proletaryanın savaşımının başlangıcı idi, ilk olarak o, bu yedeklerin kazanılması uğruna savaşım bayrağını yükseltti — bu, onun ikinci kazanımıdır.

Bizde köylülüğün kazanılması, sosyalizm bayrağı altında gerçekleşti. Toprağa proletaryanın elinden kavuşmuş olan, çiftlik sahiplerini proletaryanın yardımıyla yenmiş olan ve proletaryanın önderliğinde iktidara yükselmiş olan köylülük, kendi kurtuluş sürecinin proletaryanın bayrağı altında, onun kızıl bayrağı altında gerçekleştiğini ve gerçekleşmeye devam edeceğini kaçınılmaz olarak hissetmek, kavramak zorundaydı. Bu durum sayesindedir ki, önceleri köylülüğün korkulu rüyası olan sosyalizm bayrağını, şimdi artık köylülüğün itibar ettiği ve onun ezilmişlikten, yoksulluktan ve baskıdan kurtulmasına yardım eden bir bayrak haline getirmeden edemezdi.

Aynı şey, ama daha güçlü bir biçimde, ezilen milliyetler için de geçerlidir. Milliyetlerin kurtuluşu için savaşım çağrısı, Finlandiya'nın kurtuluşu, İran ve Çin'den askerlerin geri çekilişi, Cumhuriyetler Birliği'nin kuruluşu, Türkiye, Çin, Hindistan, Mısır halklarına manevi yardımın ilan edilmesi gibi olgularla doğrulanan bu çağrı, ilk kez, Ekim Devrimi'nde galip gelmiş insanların ağızlarından duyuldu. Daha önce, ezilen milliyetlerin gözünde baskının simgesi olan Rusya'nın, bugün, sosyalist olduktan sonra, kurtuluş simgesi olması olgusuna bir raslantı denemez. Ekim Devrimi'nin önderinin, Le-

nin yoldaşın adının, bugün sömürge ve tam haklarına sahip olmayan ülkelerin ezilen ve boyunduruk altında tutulan köylülerinin ve devrimci aydınlarının dudaklarında en sevilen ad olması da bir raslantı değildir. Eskiden hıristiyanlık, koca Roma İmparatorluğu'nun boyunduruk altındaki ve ezilen köleleri tarafından son çare olarak görülmüşse, bugün gelişme, sosyalizmin, emperyalizmin muazzam sömürge devletlerin milyonlarca yığınları için kurtuluş bayrağı haline gelebilmesi yönünde olmaktadır (ve şimdiden olmaya başlamıştır!). Bu durumun, sosyalizme karşı önyargılarla savaşımı büyük ölçüde kolaylaştırdığından ve sosyalizm düşüncelerine ezilen ülkelerin en ücra köşelerine kadar yolu açtığından kuşku duyulamaz. Bir sosyalistin eskiden, ezilen ya da ezen ülkelerin proleter olmayan, orta katmanları önüne açık alınla çıkabilmesi zor idiyse, bugün o, bu katmanlar arasında sözlerinin dinleneceği ve hatta izleneceği umuduyla açıkça sosyalizmin düşüncelerinin propagandasını yapabilir; çünkü onun Ekim Devrimi gibi güçlü bir argümanı vardır. Aynı şekilde bu da Ekim Devrimi'nin bir sonucudur.

Kısacası: Ekim Devrimi, tüm milliyetlerin ve kavimlerin orta katmanlarına, proleter olmayan katmanlarına, köylü katmanlarına sosyalizmin görüşlerinin yolunu açtı, sosyalizmin bayrağını onlar arasında popüler bir bayrak haline getirdi. Ekim Devriminin üçüncü kazanımı budur.

«Pravda» No. 253,
7 Kasım 1923.
İmza: J. Stalin.

BİRİNCİ İŞÇİ VE KÖYLÜ KADINLAR KONGRESİ'NİN BEŞİNCİ YILDÖNÜMÜ DOLAYISIYLA[80]

Beş yıl önce Partimizin Merkez Komitesi tarafından Moskova'da, ilk İşçi ve Köylü Kadınlar Tüm-Rusya Kongresi toplanmıştı. Bu kongreye, en az bir milyon emekçi kadını temsil eden binden fazla delege geldi. Bu Kongre, Partimizin emekçi kadınlar arasında çalışmasında bir dönüm noktası oldu. Bu Kongrenin paha biçilmez kazanımı, Cumhuriyetimizin işçi ve köylü kadınlarının siyasi aydınlanmasının *örgütlenmesi* için temeli atmış olmasıdır.

Bazıları, bunda özel birşey olmadığını, Partinin her zaman kitlelerin, bunlar arasında kadınların da siyasi aydınlanmasıyla uğraştığını, işçi ve köylüler arasından sağlam kadrolara sahip olunduğunda, kadınların siyasi aydınlanmasının ciddi bir öneme sahip olamayacağını düşünebilir. Bu görüş tarzı temelden yanlıştır. Şimdi iktidar işçilerin ve köylülerin eline geçtiğine göre, emekçi kadınların siyasi aydınlanması birinci derecede öneme sahiptir.

Ve bunun nedeni şudur:

Ülkemizin nüfusu 140 milyon civarındadır, bunun en az yarısı kadındır, esas olarak sinik, az bilinçli, bilgisiz işçi ve köylü kadınlar. Eğer ülkemiz yeni, Sovyetik bir yaşam inşasını ciddi olarak ele alıyorsa, o zaman nüfusun yarısını oluşturan bu ülkenin kadınlarının sinik, az bilinçli, bilgisiz kalmaya devam etmelerinin, ileriye doğru her harekette bir ayak bağı olacağı açık değil midir?

Kadın, işçi olarak erkekle birlikte omuz omuzadır. Onunla birlikte ortak eserde, sanayimizin inşasında çalışmaktadır. Eğer bilinçli, eğer siyasi olarak aydınlanmış ise, ortak esere katkıda bulunabilir. Ancak, sinik ve bilgisizse, ortak eseri mahvedebilir, tabii ki kötü niyetle değil, bilgisizliği yüzünden.

Kadın, köylü olarak erkekle omuz omuzadır. Onunla birlikte ortak eserde, tarımımızın geliştirilmesi, ilerletilmesi, kalkındırılmasına çalışmaktadır. Eğer bilgisizliğinden ve cahilliğinden kurtulursa, bu esere muazzam ölçüde yardımcı olabilir. Ve tersine: Bilgisizlik içinde kalmaya devam ederse, bütün eseri engelleyebilir.

İşçi ve köylü kadınlar, tıpkı erkek işçi ve köylüler gibi, özgür vatandaştırlar. Sovyetlerimizi, kooperatif organlarımızı seçiyorlar. Sovyetlere, kooperatif organlarına seçilebiliyorlar. İşçi ve köylü kadınlar, siyasi olarak aydınlanmış olurlarsa, Sovyetlerimizi ve kooperatiflerimizi iyileştirebilir, sağlamlaştırabilir ve geliştirebilirler. İşçi ve köylü kadınlar, eğer aydınlanmamış ve bilgisizlerse, Sovyetleri ve kooperatifleri zayıflatabilir ve baltalayabilirler.

Son olarak, işçi ve köylü kadınlar annedir, gençliğimizi — ülkemizin geleceğini eğitmektedirler. Onlar çocuğu ruhsal olarak sakatlayabilir veya bize, ülkemizi ilerletebilecek, ruhsal olarak sağlıklı bir gençlik yetiştirebilirler; bu, kadının, annenin Sovyet rejimimize sempati duymasına, ya da papazların, kulakların, burjuvazinin yedeğinde bulunmasına bağlıdır.

İşçi ve köylülerin, yeni yaşamın inşasına başladıkları bugün, işçi ve köylü kadınların siyasi aydınlanmasının birinci dereceden önemli bir sorun, burjuvazi üzerinde gerçek zafer için son derece önemli bir önkoşul olmasının nedeni budur.

Emekçi kadınların siyasi aydınlanmasının örgütlenmesi için temeli oluşturan ilk İşçi ve Köylü Kadınlar Kongresi'nin paha biçilmez öneme sahip olmasının nedeni budur.

Beş yıl önce, ilk İşçi ve Köylü Kadınlar Kongresi'nde, Partinin önünde duran görev, yüzbinlerce *işçi kadını* yeni, Sovyetik bir yaşamın inşa çalışmasına katmaktı. Burada sa-

nayi bölgelerinin kadın işçileri, emekçi kadınların en uyanık ve en bilinçli unsurları olarak ön sıralardaydılar. Beş yıl içinde bu doğrultuda yapılanların, daha yapılacak çok şey bulunmasına rağmen, hiç de az olmadığı kabul edilmelidir.

Şimdi Partinin en yakın görevi, milyonlarca *köylü kadını*, Sovyet yaşamımızı biçimlendirme ortak çalışmasına çekmektir. Beş yıllık çalışma, halihazırda, köylü kadınların saflarından çok sayıda yönetici kadın çıkarmıştır. Yönetici köylü kadınların saflarının yeni siyasi bilinçli köylü kadınlarla dolacağını umarız. Partinin, bu görevin de üstesinden geleceğini umarız.

10 Kasım 1923.

«Kommunistka» dergisi
(Komünist Kadın) No. 11,
Kasım 1923.
İmza: J. Stalin.

ASKERİ AKADEMİ'DEKİ TÖREN OTURUMUNDA KONUŞMA

17 Kasım 1923

(Kısa gazete haberi)

Kızıl Süvarimizin dördüncü yıldönümü dolayısıyla yapılan törende, Süvari Ordumuzun kurucusu ve onun fahri üyesi *Stalin* yoldaş söz aldı.

Stalin yoldaş, gelecekteki süvari ordusunun nüvesi olarak süvari sınıfının ana çekirdeğinin oluşturulduğu dönemde, Kızıl Süvari'nin kurucularının, ileri gelen askeri çevrelerde ve askeri uzmanlar arasında, bir süvari sınıfının oluşturulmasına hiç de gerek olmadığı görüşüyle karşılaştığını vurguladı.

Süvari Ordusunun tarihinde en karakteristik yaprak, Süvarimizin 1919 yazında, bir makineli tüfek ve süvari kitlesi bileşimi haline gelmesi olgusudur. Ünlü «Taçanka»* bu bileşimin bir belirtisidir.

Süvarimiz ne kadar büyük olursa olsun — eğer eylemlerinde atın gücünü, makineli tüfeğin ve topçu sınıfının gücü ile birleştirmeyi bilmezse, o zaman ciddiye alınması gereken bir güç olmaktan çıkacaktır.

Süvari Ordusunun tarihinde en şanlı sayfa, 1919 yılının sonunda, düşmanın yaklaşık 22 alayı, süvarimizin 12 alayı ta-

---

Makineli tüfek arabası. Çn.

rafından Voronej önlerinde parçalandığında yazılmıştır. Bu anla birlikte, Süvari Kolordusunun Süvari Ordusuna fiili dönüşümü başlamıştır.

Bu dönemin karakteristik özelliklerinden biri, süvarimizin bu evrede, Denikin'in süvarisi üzerinde zafer sağlamasını mümkün kılan yeni bir nitelik daha kazanmış olmasıdır: Ona bazı piyade birlikleri bağlandı, bunlar normal olarak arabalarda taşınıyor ve bu arabalar, siper altında dinlenmek ve toplanmış güçlerle yeniden düşmana saldırmak için, düşmana karşı siper olarak kullanılıyordu. Bu, süvari ile, yardımcı güç olarak piyadenin bir birliğiydi. Bu bileşim, bu ek yeni özellik Süvarimize, düşmanı korkuya düşüren ciddi bir vurucu güç ve manevra yeteneği sağladı.

«Yoldaşlar», diye bitirdi konuşmasını *Stalin* yoldaş, «ben çabuk coşkuya kapılmayan bir adamım, ancak şunu söylemeliyim ki, eğer Süvari Ordumuz bu yeni özellikleri koruyabilirse, o zaman Süvarimiz ve onun önderi Budyonni yoldaş, yenilmez olacaklardır.»

«İzvestiya» No. 265,
20 Kasım 1923.

PARTİNİN GÖREVLERİ ÜZERİNE

RKP(B) Kraznaya Preznya İlçe Komitesi'nin, grup örgütleyicileri, tartışma kulübü ve hücre büroları üyeleri ile genişletilmiş toplantısında rapor

2 Aralık 1923

Yoldaşlar! Her şeyden önce şunu söylemeliyim ki, burada raportör olarak kendi adıma konuşuyorum, Parti MK adına değil. Eğer toplantı böyle bir rapor dinlemek istiyorsa, emrinizdeyim. *(Aradan sesler:* «Rica ediyoruz.») Bu, benim bu sorun üzerine MK'nden farklı görüşlere sahip olduğum anlamına gelmiyor — kesinlikle değil. Burada kendi adıma karşınızdayım, çünkü MK'nin, Parti içi durumu düzeltme amacıyla önlemler hazırlayacak olan Komisyonu[81], çalışmasının sonuçlarını bu günlerde MK'ne sunacaktır; bu sonuçlar henüz sunulmamıştır, ve bu yüzden, biraz sonra size aktaracağım şeylerin, özü itibariyle MK'nin bu sorunlara ilişkin tavrını dile getireceğinden emin olmama rağmen, şimdilik resmen MK adına konuşmaya hakkım yok.

TARTIŞMA — PARTİNİN GÜCÜNÜN BİR BELİRTİSİ

Burada ortaya atmak istediğim ilk sorun, şu anda basında ve hücrelerde yürüyen tartışmanın anlamının ne olduğu sorunudur. Bu tartışmanın anlamı nedir ve neyi kanıtlamak-

tadır? Bu, Partinin sakin yaşamı üzerine çöken bir fırtına değil midir, bu tartışma —bazılarının zannettiği gibi— Partinin parçalanmasının, dağılmasının bir belirtisi değil midir, veya —başkalarının zannettiği gibi— Partinin yozlaşmasının bir belirtisi değil midir?

İnanıyorum ki, yoldaşlar, bunlardan ne biri ne de diğeri söz konusudur: ne yozlaşma ne de parçalanma. Sorun, Partinin son zamanlarda büyümüş olmasıdır, Parti kendisini gereksiz safradan yeterince kurtarmış, daha proleter hale gelmiştir. Biliyorsunuz ki, iki yıl önce en az 700 000 Parti üyesine sahiptik, biliyorsunuz ki, birkaç bin Parti üyesi Partiden çıktı ya da atıldı. Ayrıca Parti bu süre içinde, işçi sınıfının maddi durumu sanayideki kalkınma ile bağıntılı olarak iyileştiğinden, eski kalifiye işçiler köyden geri döndüğünden, sanayi işçileri arasında yeni bir kültürel yükseliş dalgası söz konusu olduğundan, bileşim itibariyle iyileşti ve nitel olarak daha yüksek bir düzeye ulaştı.

Tek kelimeyle, bütün bunların sonucu olarak Parti büyüdü, nitel olarak daha yüksek bir düzeye eriştı, gereksinimleri arttı, koyduğu talepler yükseldi, şimdiye dek bildiğinden daha çok şey bilmek, şimdiye dek olduğundan daha çok karar vermek istemektedir.

Başlamış olan tartışma, —parçalanma veya yozlaşma şöyle dursun— Partinin bir zaaf belirtisi değil, bilakis Partinin bir kudret belirtisidir, bir güç belirtisidir, nitel bileşiminin iyileşmesinin bir belirtisi, artan faaliyetinin bir belirtisidir.

TARTIŞMANIN NEDENLERİ

Önümüzde yükselen ikinci soru, Parti içi siyaset sorununun neden tam da içinde bulunduğumuz dönemde, tam da bu yılın sonbaharında bu kadar akut hale geldiği sorusudur. Bu nereden ileri gelmektedir? Nedenler nerede yatmaktadır? Burada iki neden olduğunu sanıyorum, yoldaşlar.

Birinci neden, bu yılın Ağustos ayında Cumhuriyetimizin

bazı bölgelerinde esmiş olan, ücret sorunuyla bağıntılı hoşnutsuzluklar ve grevler dalgasında yatmaktadır. Sorun, bu grev dalgasının, örgütlerimizdeki yetersizlikleri, bazı örgütlerimizin —hem Parti, hem sendikal örgütlerimizin— işletmelerdeki olaylardan kopukluğunu ortaya çıkarmış olmasıdır, bu grev dalgası ile bağıntılı olarak Partimizin içinde, onu parçalamaya yeltenen bazı illegal, aslında anti-komünist örgütlerin gün yüzüne çıkmış olmasıdır. İşte grev dalgasıyla bağıntılı olarak su yüzüne çıkan bütün bu yetersizlikler, Partiye durumu o kadar göz kamaştırıcı ve aklını başına getirir biçimde aydınlatmıştır ki, o Parti-içi değişiklikler yapmayı zorunlu bulmuştur.

Parti içi siyaset sorununu tam da şu anda keskinleştiren ikinci neden, Partili yoldaşlarımızın kitlesel izin durumu yaratmalarında yatmaktadır. Tabii ki bu izinler tamamen anlaşılırdır, ancak kitle karakteri taşımasından dolayı, Parti yaşamının temposunun, tam da işletmelerdeki mayalanma anında önemli ölçüde düşmesine yol açmıştır, bu da, birikmiş olan yetersizliklerin tam da bu dönemde, bu yılın sonbaharında gün yüzüne çıkmasına büyük ölçüde yardımcı olmuştur.

PARTİ İÇİ YAŞAMDA EKSİKLİKLER

Bu yılın sonbaharında su yüzüne çıkan ve Parti içi yaşamın iyileştirilmesi sorununu akut hale getiren, Parti yaşamımızdaki eksikliklerden söz ettim. Parti içi yaşamdaki bu eksiklikler nelerdir? Bazı yoldaşların inandığı gibi, Parti çizgisinin yanlış olmasında mı, yoksa Parti çizgisi doğru olmasına rağmen, pratikte doğru yoldan sapması ve bazı sübjektif ve objektif koşullar karşısında çarpıtılmasında mı yatmaktadır?

Sanıyorum, Parti içi yaşamımızın temel eksikliği, Parti Kongrelerimizin kararlarında ifadesini bulan doğru Parti çizgisine rağmen, yerel örgütlerde (tabii ki her yerde değil, fakat bazı bölgelerde) pratiğin yanlış olmasıdır. Partimizin doğru proleter-demokratik çizgisine rağmen, yerel örgütlerin

pratiğinde, bu çizginin bürokratik bir çarpıtılması hallerine rastlanmaktadır.

Temel eksiklik budur. Parti çizgisini uygulama açısından yerel örgütlerimizin pratiği, Kongreler (X., XI., XII.) tarafından saptanan Parti ilkeleriyle çelişkiler göstermektedir — Parti içi yaşamdaki tüm eksikliklerin temeli budur.

Parti çizgisi, Parti pratiğimizin en önemli sorunlarının, tabii ki ertelenemeyecek olanlar veya askeri ya da diplomatik sır teşkil edenler hariç, mutlaka Parti toplantılarında ele alınmasını gerektirir. Parti çizgisi bunu gerektirmektedir. Ancak yerel örgütlerin Parti pratiğinde, her yerde olmasa da, şu görüş savunulmuştur: MK ve diğer yönetici örgütler bu sorunları kendileri karara bağlayacaklarından, Parti içi pratik üzerine bir dizi sorunu Parti toplantılarında ele almanın aslında özel bir gereği yoktur.

Parti çizgisi, buna örneğin Parti üyeliğinin süresi vb. gibi kaçınılmaz engeller olmadıkça, Partimizin fonksiyonerlerinin mutlaka seçilmesini gerektirir. Parti Tüzüğüne göre, bir il komitesi sekreteri için, Parti üyeliğinin, Ekim öncesine dayanması gerektiğini, bir ilçe komitesi sekreteri için üç yıllık, bir hücre sekreteri için bir yıllık Parti üyeliğinin gerekli olduğunu biliyorsunuz. Ancak Parti pratiğinde birçok kez, belirli bir Parti üyeliği süresi zorunlu olduğuna göre, gerçek seçimlerin yapılmasına gerek olmadığı görüşü savunulmuştur.

Parti çizgisi, ekonomik organların, fabrikaların ve tröstlerin çalışmaları üzerine Parti üyesi kütlesinin sürekli haberdar edilmesi gerektiğini saptamaktadır, çünkü Parti hücrelerimiz doğal olarak, Partisiz kitleler önünde, fabrikalardaki eksiklikler için manevi sorumluluk taşımaktadırlar. Buna rağmen, Parti pratiğinde şu görüş savunulmuştur: Ekonomik organlara direktifler veren bir MK mevcut olduğuna, ve ekonomik organlar bu direktiflere bağlı bulunduğuna göre, verilen direktifler aşağıdan Parti kitlelerinin kontrolü olmaksızın da yerine getirilecektir.

Parti çizgisi, çeşitli iş dallarının sorumlu fonksiyonerlerinin, ister Parti işçisi, ekonomist, sendikacı veya askeriyeden olsun, kendi işlerinde ulaştıkları tüm uzmanlığa rağmen bir-

birlerine bağlı bulunduklarını ve bir bütünün ayrılmaz parçaları olduklarını tespit eder; çünkü bunların hepsi bir ve aynı dava için, parçalara ayrılamayan proletarya davası için çalışmaktadırlar. Parti pratiğinde ise şu görüş savunulmaktadır: Bir iş uzmanlaşması, asıl Parti çalışması, ekonomi, ordu çalışması konusunda bir işbölümü mevcut olduğuna göre, bu durumda Parti işçileri ekonomistler için, ekonomistler Parti işçileri için sorumluluk taşımazlar, ve genel olarak bunlar arasında bağın gevşemesi ve hatta kaybolması kaçınılmazdır.

Yoldaşlar, X. Parti Kongresi'nden başlayarak, XII. Parti Kongresi'ne dek, Parti Kongrelerimizin bir dizi kararında saptanmış olan Parti çizgisi ile, Parti pratiği arasındaki çelişkiler genelde bunlardır.

Parti çizgisini bu biçimde çarpıtmaları yüzünden yerel örgütleri suçlamak aklımın ucundan geçmez, çünkü sorunun temeline inildiğinde, ortaya yerel örgütlerimizin bir suçundan çok, uygunsuzluğu çıkmaktadır. Bu uygunsuzluğun neden ileri geldiğini ve olayların nasıl böyle gelişebildiğini daha sonra ele alacağım, ancak bu çelişkiyi açıklamak ve düzeltilmesi için önlemler önermek amacıyla bu olguyu saptamak istedim.

Aynı şekilde, MK'mizi yanılmaz olarak görmek de aklımın ucundan geçmez. MK'nin de, bütün diğer kurum ve örgütlerde olduğu gibi, küçük günahları vardır, burada da kısmen suç, kısmen uygunsuzluktan söz edilebilir; en azından MK şu ya da bu nedenden dolayı bu eksiklikleri zamanında ortaya çıkarmadığı ve giderilmeleri için önlemler almadığı ölçüde suç.

Fakat şimdi sorun bu değildir. Şimdi sorun, biraz önce sözünü ettiğim eksikliklerin nedenleri üzerine açıklık kazanmaktır. Gerçekten de, bu eksiklikler nereden kaynaklanmaktadır, ve nasıl giderilebilirler?

EKSİKLİKLERİN NEDENLERİ

Birinci neden, Parti örgütlerimizin, savaş döneminin —gerçi geçmiş olan, fakat fonksiyonerlerimizin kafalarında

Parti içinde askeri bakış açısının kalıntılarını bırakmış olan bir dönemin— bazı kalıntılarını henüz atmamış veya hâlâ atamamış olmasından kaynaklanmaktadır. Bu kalıntıların ortaya çıkış biçimlerinden biri bence, Partinin bağımsız bir organizma, proletaryanın bağımsız bir mücadele örgütü değil, bilakis bir çeşit kurumlar sistemi, alt ve üst memurları bulunan bir çeşit kurumlar dizisinin ta kendisi olduğu görüşüdür. Bu, yoldaşlar, Marksizmle hiçbir ortak yanı olmayan, temelden yanlış bir görüştür — Partiyi militarize ettiğimiz, Parti kitlelerinin bağımsız hareketi sorununun iyi-kötü arka plana itildiği ve savaş emirlerinin tayin edici öneme sahip olduğu savaş zamanından kalma bir görüş. Bu görüşün herhangi bir zaman tam olarak ifade edildiğini anımsamıyorum, ancak bu görüş veya bu görüşün unsurları hâlâ çalışmamızın üstünde yüktür. Yoldaşlar, bu görüşlere karşı tüm gücümüzle mücadele etmeliyiz, çünkü bunlar, Partimizin özü itibariyle doğru olan çizgisinin, pratikte çarpıtılması için elverişli önkoşullar yaratan en reel tehlikelerden biridir.

İkinci neden, önemli ölçüde bürokratik olan devlet aygıtımızın, Partiye ve Parti fonksiyonerlerine belli bir baskı yapmasıdır. 1917 yılında Ekim'e doğru ilerlerken, Komün'e sahip olacağımızı, bunun emekçilerin bir birliği olacağını, resmi dairelerde bürokratizme bir son vereceğimizi ve devleti, çok kısa zamanda olmasa da, iki-üç kısa dönemden sonra bir emekçiler birliği haline getirmeyi başarabileceğimizi düşünüyorduk. Ancak pratik, henüz bu idealden çok uzak olduğumuzu; devleti bürokratizm unsurlarından kurtarmak, Sovyet toplumunu emekçilerin bir birliği haline getirmek için, halkın yüksek bir kültür seviyesine sahip olması gerektiğini; varlıkları bütün diğer devlet kurumlarına damgasını vuran, büyük kaynaklar ve hantal idari makamlar gerektiren güçlü askeri kontenjanlar tutma zorunluluğundan kurtulmamız için çevremizde tamamen güvenlikli barışçıl bir atmosferin egemen olması gerektiğini gösterdi. Devlet aygıtımız önemli ölçüde bürokratiktir ve daha uzun süre de öyle kalacaktır. Bu aygıtta Partili yoldaşlarımız çalışmaktadır ve bu bürokratik aygıtın ortamı —atmosferi demek istiyorum— öyledir ki,

Parti fonksiyonerlerimizin, Parti örgütlerimizin bürokratlaşmasını kolaylaştırmaktadır.

Eksikliklerin üçüncü nedeni, yoldaşlar, bazı hücrelerimizin yetersiz faaliyetinde, özellikle kenar bölgelerdeki gerilik ve hatta bazen tamamen bilgisizlikte yatmaktadır. Bu bölgelerdeki hücreler az aktif ve siyasi ve kültürel olarak geridirler. Kuşkusuz bu durum da, aynı şekilde Parti çizgisinin çarpıtılması için elverişli bir zemin yaratmaktadır.

Dördüncü neden, yerel örgütlerde, Parti tarafından eğitilmiş yeterli sayıda yoldaşın bulunmamasında yatmaktadır. Kısa süre önce, bir Ukrayna örgütünün temsilcisini MK'ne rapor verirken dinledim. 130 hücreden 80 hücrenin, il komitesi tarafından atanmış sekreterlere sahip olduğunu söylüyordu. Bu örgütün bu durumda belki de doğru davranmadığının belirtilmesi üzerine bu yoldaş, hücrelerde belli bir eğitime sahip yoldaşların bulunmadığını, bunların uzun süredir Partide olmadıklarını ve hücrelerin kendilerine sekreter gönderilmesi için bizzat istekte bulunduklarını vs. kanıt göstermeye başladı. Bu yoldaşın yüzde 50 abarttığını, burada aslında sorunun yalnızca hücrelerde eğitilmiş yoldaşların eksikliği değil, bilakis il komitesinin eski geleneklere bağlılıktan dolayı dozu kaçırdığını varsayalım. Ancak il komitesi yüzde 50 haklı olsa bile, bu tür hücreler Ukrayna'da varolduğuna göre, örgütlerin genç, Parti kadrolarının az ve eğitim düzeyinin Ukrayna'dakinden düşük olduğu kenar bölgelerde, bir o kadar çok bulunmaları gerektiği açık değil midir? Özü itibariyle doğru olan Parti çizgimizin pratikte çarpıtılması için elverişli önkoşullar yaratan nedenlerden biri de budur.

Son olarak beşinci neden, enformasyon zayıflığıdır. Bizde, her şeyden önce de MK'nde belki de işi başından aşkın olduğundan, enformasyon kötü durumdadır. Yerel örgütler tarafından kötü bilgilendiriliyoruz. Buna bir son verilmelidir. Partimizde eksikliklerin birikmiş olmasının ciddi nedenlerinden biri de budur.

PARTİ İÇİ YAŞAMDAKİ EKSİKLİKLER NASIL ORTADAN KALDIRILABİLİR?

Bu eksikliklerin giderilmesi için hangi önlemlerin alınması zorunludur?

Birincisi, Partimiz içindeki, savaş döneminin alışkanlıklarına ve kalıntılarına karşı; Partimizin, eskiyi yıkan ve yeniyi yaratan, proletaryanın zihnen aktif, bağımsız, yaşam fışkıran bir mücadele örgütü değil de, bir kurumlar sistemi olduğunu sanan yanlış anlayışa karşı tüm olanaklarla yorulmaksızın mücadele etmek gerekir.

İkincisi, Parti kitlelerinin eylemliliğinin yükseltilmesi, kendilerini ilgilendiren tüm sorunları —açık incelemeye sunulabilecek oldukları ölçüde— tartışmalarının sağlanması ve böylece Parti mercilerinin bütün ve her türlü tasarılarının özgürce eleştirilmesi olanağının garanti edilmesi gerekir. Çünkü Parti disiplini yalnızca bu yolla gerçekten bilinçli, gerçekten demirden bir disiplin haline getirilebilir; çünkü yalnızca bu yolla, Parti kitlelerinin siyasi, ekonomik ve kültürel deneyimleri zenginleştirilebilir; çünkü yalnızca bu biçimde, Parti kitlelerinin adım adım yeni aktif güçler, tabandan yeni yönetici fonksiyonerler çıkarması için gerekli olan koşullar hazırlanabilir.

Üçüncüsü, tüm Parti örgütlerinin ve tüm fonksiyonerlerin seçilebilirliği ilkesinin —önünde Parti üyeliği süresinin yetmemesi vs. gibi kaçınılmaz bir engel olmadıkça— pratikte uygulanması gerekir. Artık pratikte, örgütlerde yoldaşların sorumlu Parti fonksiyonlarına yükseltilmesinde çoğunluğun iradesinin göz ardı edildiği durumlar olmamalıdır, seçilebilirlik ilkesinin pratikte uygulanması sağlanmalıdır.

Dördüncüsü, MK'nde, il ve bölge komitelerinde tüm iş dallarının sorumlu fonksiyonerlerinin, iktisatçıların, Parti işçilerinin, sendikacıların ve askeriyenin sürekli danışma konferanslarında biraraya gelmesi; bu konferansların düzenli aralıklarla yapılması, konferansa, konferans üyelerinin ele alınmasını zorunlu gördükleri sorunların getirilmesi; bütün

askerlik sınıflarının fonksiyonerleri arasındaki bağın kopmaması, tüm bu fonksiyonerlerin kendilerini, ortak kopmaz *bir* dava için, proletaryanın davası için çalışan *bir* Parti ailesinin üyeleri olarak hissetmeleri; hem MK'nin hem de yerel örgütlerin etrafında, Partiye tüm çalışma alanlarındaki sorumlu fonksiyonerlerimizin çalışma deneyimlerini kendine maletme ve gözden geçirme olanağı veren bir atmosfer oluşturulması gerekmektedir.

Beşincisi, fabrikalardaki Parti hücrelerimizi, fabrikalarda ve tröstlerde işlerin yürüyüşü, olayların gidişatı ile ilgili sorunlarla içli-dışlı kılmak gerekir. Sorun, fabrikalarımızın ve kurumlarımızın yönetim organlarının çalışmasından hücreler düzenli haberdar olacak, bu çalışmayı etkileme olanağına sahip olacak biçimde ele alınmalıdır. Sizler, hücre temsilcileri olarak, fabrika hücrelerimizin, Partisiz kitleler önünde, fabrikadaki işlerin gidişatı konusunda ne kadar büyük bir manevi sorumluluk taşıdığını biliyorsunuz. Fabrikada Partisiz kitleyi yönlendirebilmek ve yönetebilmek için, fabrikada işlerin yürümesi ile ilgili sorumluluğu taşıyacak durumda olmak için hücre —ki o, Partisiz kitleler önünde fabrikadaki yetersizlikler için manevi sorumluluğu mutlaka taşımaktadır— bu sorunlar hakkında düzenli haberdar olmak, olayları şu ya da bu biçimde etkileme olanağına sahip olmak zorundadır. Bu yüzden, hücrelerin fabrika ile ilgili ekonomik sorunların tartışılmasına çekilmesi, bir tröste ait olan fabrikaların hücre temsilcilerinin, tröstün meseleleriyle ilgili sorunları tartışmak için zaman zaman ekonomi konferansları yapması mutlaka zorunludur. Hem Parti kitlelerinin iktisadi deneyimlerini zenginleştirmek hem de aşağıdan denetimi örgütlemek için tutulması gereken en emin yollardan biri budur.

Altıncısı, Parti hücrelerimizin nitel bileşimini iyileştirmek gerekir. Zinovyev'in yazısında, Parti hücrelerimizin nitel bakımdan civarlarındaki Partisiz kitlenin çeşitli bakımlardan gerisinde kaldıkları söz konusu edilmektedir.

Tabii ki bu iddia genelleştirilmemeli ve tüm hücrelere genişletilmemelidir. Şu biçimde formüle edilmesi daha doğru olurdu: Parti hücrelerimiz, eğer bu hücreleri güçten düşür-

mesek, eğer zorunlu olarak ekonomide, yönetimde, sendikalarda ve daha başka her türlü çalışmada görevlendirmemiz gereken güçleri bu hücrelerden çekip almasak, kültürel olarak şimdikinden çok daha yüksek bir basamakta bulunur ve Partisizler arasında çok daha büyük bir otoriteye sahip olurdu. Eğer bu altı yıl içinde hücrelerden çekip aldığımız tüm işçi yoldaşlarımız, kadrolar hücrelerine geri dönseler, o zaman bu hücrelerin herhangi bir, hatta çok gelişmiş Partisiz işçileri bile üç boy farkı geçeceklerini kanıtlamaya gerek var mı? İşte Parti, devlet aygıtının iyileştirilmesi için başka kadrolara sahip olmadığından, tam da Parti, bu kaynaktan yararlanmaya devam etmek zorunda olduğundan — işte bu yüzden hücrelerimiz, eğer nitel bileşimlerinin iyileştirilmesi için acele önlemler almazsak, kültürel düzeyleri açısından biraz topallamaya devam edeceklerdir. Her şeyden önce, hücrelerde Parti eğitim çalışmasının azami ölçüde güçlendirilmesi gerekiyor. Ayrıca, işçi sınıfı saflarından yoldaşlar Partiye alınacak olduklarında, yerel örgütlerimizin bazen sergilediği gereksiz formalizmden kurtulmak zorundayız. Formalizme düşkün olunmaması gerektiğini düşünüyorum; Parti, işçi sınıfı saflarından yeni üyelerin alınma koşullarını hafifletebilir ve hafifletmelidir. Yerel örgütler bu göreve başlamış durumdalar. Şimdi bu sorunu Parti ele almalı ve fabrika işçileri saflarından yeni üyelerin Partiye girişini kolaylaştırmak için örgütlü bir kampanya başlatmalıdır.

Yedincisi, Partisiz işçiler arasında çalışmayı güçlendirmek gerekir. Parti içi durumu iyileştirebilecek ve Parti kitlelerinin eylemliliğini yükseltebilecek araçlardan biri de budur. Örgütlerimizin, Partisiz işçileri Sovyet organlarımızda çalışmaya çekme konusuna hâlâ gereken önemi vermediklerini söylemek zorundayım. Sadece şu anda yapılan Moskova Sovyeti seçimlerini ele almak yeter. Bence bu seçimin büyük eksiklerinden biri, çok az Partisizin seçilecek olmasında yatmaktadır. Örgütün en az şu kadar sayıda Partisizin, şu kadar oranda vs. seçilmesini öngören bir kararının olduğu söyleniyor. Ama görüyorum ki gerçekte bu oranın çok altında Partisiz seçilmektedir. Kitlelerin yalnızca komünistleri seçmek

için yanıp tutuştuğu söyleniyor. Bundan kuşkuluyum yoldaşlar. Sanıyorum ki, Partisizlere asgari ölçüde belirli bir güven göstermezsek, o zaman Partisizler bunu örgütlerimize karşı büyük bir güvensizlikle yanıtlayabilirler. Partisizlere gösterilecek bu güven mutlaka gereklidir yoldaşlar. Komünistler adaylıklarını geri çekmeye teşvik edilmelidir. Konuşmalar savurup, sadece komünistlerin seçilmesi talep edilmemelidir, Partisizler teşvik edilmeli, devlet işlerine çekilmelidir. Bunda yalnız avantajımız olacaktır ve karşılığında Partisizlerin örgütlerimize güvenini kazanacağız. Moskova'daki seçimler, örgütlerimizin faaliyet alanlarını genişletecekleri ve Partisizleri adım adım etraflarında toplayacakları yerde, kendi Parti kabuklarına ne denli kapanmaya başladıklarına tipik bir örnek tir.

Sekizincisi, köylüler arasında çalışmayı güçlendirmek gerekir. Yer yer dumura uğrayan, içinden unsurların bırakıp gittikleri, köylüler arasında büyük bir güvene sahip olmayan (bunu kabul etmek zorundayız) köy hücrelerimize neden, örneğin, iki pratik görev verilemeyeceğini bilmek isterim: Birincisi, köylülerin yaşamı ile ilgili Sovyet yasalarını yorumlamak ve yaymak ve ikincisi, en temel tarımsal bilgileri öğretmek ve yaymak, örneğin, tarlaların zamanında sürülmesi gerektiği, tohumların temizlenmesi gerektiği vs. gibi. Her köylü, tohumların temizlenmesi için çok az bir çaba harcamayı göze alsa, hiçbir ıslah ve yeni makine olmaksızın, desiyatin başına 10 pud ürün artışı elde edilebileceğini biliyor muydunuz yoldaşlar? Desiyatin başına 10 pud ürün artışının anlamı nedir? Bu, yılda toplam brüt ürünün üzerinde bir milyar pud artış anlamına gelir. Ve bütün bunlar büyük bir çaba sarfetmeksizin başarılabilir. Köy hücrelerimiz neden bu tür şeylerle uğraşmasın? Bu, Curzon'un siyaseti üzerine lakırdı etmekten daha mı az önemlidir? O zaman köylü, komünistlerin boşsözcülük etmeyi bıraktıklarını, işe koyulduklarını görecektir, ve bundan sonra köy hücrelerimiz köylülerden en büyük güveni göreceklerdir.

Parti yaşamının iyileştirilmesi ve canlandırılması için, yeni kadrolar sağlayan gençlik arasında, Kızıl Ordu'da, kadın

delegeler arasında ve genel olarak tüm Partisizler arasında Parti eğitim çalışmasını ve siyasi eğitim çalışmasını artırmanın ne kadar gerekli olduğundan hiç söz etmiyorum.

Enformasyonun güçlendirilmesine —bu konudan daha önce söz ettim—, yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya bir enformasyon güçlendirmesine ne kadar gereksinim duyduğumuza da hiç değinmiyorum.

Yoldaşlar, iyileştirme önerileri bunlardır, MK'nin daha bu yılın Eylül ayında saptadığı ve aşağıdan yukarıya dek gerçekleştirilmesi gereken Parti içi demokrasi rotası budur.

Şimdi işçi demokrasisi konusunda «Pravda»nın bazı tartışma makalelerinde ifade edilen iki aşırılık, iki abartma üzerinde durmak istiyorum.

Birinci aşırılık, seçilebilirlik ile ilgilidir. Bu, bazı yoldaşların «sonuna dek» bir seçilebilirlik amaçlamalarında yatmaktadır. Eğer seçilebilirlik varsa, o zaman alabildiğine seç! Uzun süreli Parti üyeliği mi? Neden? Gönlün kimi çekiyorsa onu seç. Bu anlayış, yoldaşlar, yanlıştır. Parti bunu kabul etmeyecektir. Tabii, şu anda savaş yok, barışçıl bir gelişme döneminden geçiyoruz. Ancak NEP var. Bunu unutmayın, yoldaşlar. Parti, temizlik işlemini savaş sırasında değil, savaştan sonra yapmıştır. Neden? Çünkü savaş sırasında yenilgi korkusu, Partiyi bir bütün halinde birleştiren çemberdi, ve olmak ya da olmamak sorusuyla karşı karşıya bulunan Partide, bazı bölücü unsurlar, Partinin genel çizgisine uymak zorundaydılar. Şimdi artık böyle çemberlerimiz yok, çünkü savaş yok, şimdi NEP var, kapitalizme izin verdik, burjuvazi yeniden canlanıyor. Kuşkusuz, tüm bunlar Partinin arınmasına, sağlamlaşmasına yol açmaktadır, ancak öte yandan bizi yeni bir atmosfer, yeni oluşan ve gelişen burjuvazinin, henüz fazla güçlü olmayan, fakat iç ticaret alanında bazı kooperatiflerimizi ve ticaret organlarımızı yenmeyi beceren burjuvazinin atmosferi çevrelemektedir. NEP'in getirilmesinin hemen ardından, Parti temizliğe başladı ve Partinin sayısal gücünü yarıya indirdi; NEP'in getirilmesinin hemen ardından Parti, örneğin örgütlerimizin NEP'in etkilerine karşı korunması için, proleter olmayan unsurların Partiye girişini zorlaştır-

mak gerektiği, Parti fonksiyonerleri için daha uzun bir Parti üyeliği süresi şart koşmak gerektiği vs. kararını aldı. Parti, «gelişkin» demokrasiyi kısıtlayan bu önleyici önlemleri alırken doğru mu davrandı? Ben doğru davrandığına inanıyorum. İşte bu yüzden, demokrasinin gerekli olduğuna, seçilme hakkının gerekli olduğuna, ama XI. ve XII. Parti Kongrelerinin karara bağladığı kısıtlayıcı önlemlerin, en azından temel olanlarının da yürürlükte kalması gerektiğine inanıyorum.

İkinci aşırılık, tartışmanın sınırlarıyla ilgilidir. Bu, bazı yoldaşların, Parti çalışmasının alfabesini, sorunların tartışılmasında gören, ve Parti çalışmasının diğer yanını, yani Parti kararlarının *gerçekleştirilmesini* talep eden aktif yanını unutan bazı yoldaşların, sınırsız bir tartışma yapmak istemelerinde yatmaktadır. En azından, sınırsız tartışma ilkesini, güya: «Parti, aynı düşüncede olanların gönüllü birliğidir» demiş olan Troçki'ye atıfta bulunarak gerekçelendirmeye çalışan Radzin'in makalesi bende işte bu izlenimi uyandırdı. Ben bu cümleyi Troçki'nin yazılarında aradım, ama bulamadım. Troçki bununla herhalde, Partiyi tanımlayan tamamlanmış bir formül vermek istememiştir de, ve söylemiş olsa bile, herhalde buraya bir nokta koymamıştır. Parti, yalnızca aynı düşünenlerin birliği değil, ayrıca aynı hareket edenlerin bir birliğidir, ortak bir ideolojik esas (Program, Taktik) temelinde savaşan, aynı hareket edenlerin mücadele birliğidir. Troçki'ye yapılan atıfı yanlış sayıyorum, çünkü ben Troçki'yi, Parti çalışmasının aktif yanını en fazla vurgulayan MK üyelerinden biri olarak tanıyorum. Bu yüzden Radzin, kendi tanımının sorumluluğunu üstlenmek zorundadır. Fakat bu tanım nereye götürmektedir? İki olasılıktan birine: Parti *ya* bir mezhebe, bir felsefe okuluna yozlaşır, çünkü ancak böyle dar örgütlerde tam bir düşünce aynılığı mümkündür; *ya* da ilelebet tartışan ve ilelebet atıp tutan, fraksiyonların oluşmasına, evet Partinin bölünmesine kadar varan bir daimi tartışma kulübüne dönüşür. Bu olasılıklardan hiç biri Partimiz tarafından kabul edilemez. Bu yüzden, sorunların görüşülmesinin, bir tartışmanın gerekli olduğu, ancak tartışmaya, Partiyi, proletaryanın bu savaş birliğini bir tartışma kulübüne yoz-

laşmaktan koruyan sınırların çekilmesi gerektiği düşüncesindeyim.

Raporumun sonunda, yoldaşlar, sizlere bu iki uçtan sakınmanızı ikaz etmek zorundayım. Sanıyorum ki, eğer bu iki aşırılığı geri çevirir ve MK tarafından bu yılın Eylül ayında saptanmış olan Parti içi demokrasi rotasını gerçekleştirmeyi dürüstçe ve kararlılıkla ele alırsak, Parti çalışmamızda mutlaka bir iyileşmeyi başarırız. *(Alkışlar.)*

«Pravda» No. 277,
6 Aralık 1923.

TARTIŞMA ÜZERİNE, RAFAİL ÜZERİNE, PREOBRAJENSKİ VE SAPRONOV'UN MAKALELERİ ÜZERİNE VE TROÇKİ'NİN MEKTUBU ÜZERİNE

TARTIŞMA ÜZERİNE

Birkaç hafta önce başlayan Parti içi durum üzerine tartışma, Moskova ve Petrograd söz konusu olduğu ölçüde, sona ermeye başlamıştır. Bilindiği gibi, Petrograd, Parti çizgisi yanında olduğunu belirtmiştir. Moskova'nın en önemli ilçeleri de MK çizgisi yanında olduklarını belirtmişlerdir. Moskova örgütü aktif fonksiyonerlerinin 11 Aralık'taki kent toplantısı, Parti MK'nin örgütsel ve siyasi çizgisini tamamen ve bütünüyle onaylamıştır. Bir süre sonra yapılacak olan Moskova örgütü genel Parti konferansının, ilçelerin aldığı tavrı alacağından kuşku duymak için hiçbir neden yoktur. «Sol» komünistlerin (Preobrajenski, Stukov, Pyatakov ve diğerleri) bir kısmı ile Demokratik Merkeziyetçiler denilenlerin (Rafail, Sapronov ve diğerleri) bir bloku olan muhalefet yenilmiştir.

Tartışmanın seyri ve tartışma döneminde muhalefetin geçirdiği metamorfozlar ilginçtir.

Muhalefet, son iki yılda, tüm NEP döneminde Parti-içi inşa ve Parti-içi siyasetteki temel Parti çizgisinin revizyonundan ne daha az ne de daha fazla birşey istemekle başladı. Muhalefet, X. Parti Kongresi'nin Parti-içi demokrasi üzerine kararının tamamen uygulanmasını talep ettiği halde, aynı zamanda X., XI. ve XII. Parti Kongreleri tarafından kabul edi-

len kısıtlamaların (gruplaşmaların yasaklanması, belirli bir Parti üyeliği süresi vb.) kaldırılmasını istedi. Ama Muhalefet bununla kalmadı. Muhalefet, Partinin aslında ordu tipi bir örgüte dönüştüğünü, Parti disiplininin askeri disiplin haline geldiğini iddia etti, ve tüm Parti aygıtının tepeden tırnağa sarsılmasını, en önemli fonksiyonerlerin görevden alınmasını vesaire talep etti. Tabii ki MK üzerine ağır söz ve küfürler eksik değildi. «Pravda», MK'nin her türlü günahla suçlandığı makale ve yazılarla dolup taştı. Bir tek, MK'nin Japon depreminin sorumlusu olmakla suçlanmadığı kaldı.

Bu dönemde bir bütün olarak MK, «Pravda»daki tartışmaya müdahale etmeyerek Parti üyelerine tam eleştiri özgürlüğü tanıdı. MK, münasebetsiz suçlamaları bile —ki bunlar eleştiriciler tarafından pek seyrek getirilmiyordu— çürütme gereği duymadı, çünkü Parti üyelerinin tartışma konusu olan sorunlarda kendi başına karar verebilecek bilinçte olduğu göşünde idi.

Bu, tabir caizse, tartışmanın birinci dönemiydi.

Bu ağır sözlerden bıkıldığında, küfür etkisini yitirdiğinde ve Parti üyeleri sorunun ciddi bir şekilde ele alınmasını talep ettiklerinde, tartışmanın ikinci dönemi başlamış oldu. Bu dönem, MK ve MKK'nin, Parti inşası[82] üzerine kararının yayınlanmasıyla başladı. Parti-içi demokrasi rotasını onaylayan MK'nin Ekim Plenumunun[83] kararından yola çıkan MK Politbürosu ve MKK Prezidyumu, Parti-içi demokrasinin uygulanması için koşulları saptayan ünlü kararı hazırladı. Bu edim, tartışmaya bir dönüm noktası getirdi. Artık genel eleştiriyle yetinilemezdi. MK ve MKK tarafından sunulan somut plan, muhalefetten, ya bu planı kabul etmesini ya da Parti-içi demokrasinin uygulanması için bir başka, paralel ve bunun kadar somut bir plan sunmasını talep etti. Ve muhalefetin, MK'nin planına karşı Parti örgütlerinin taleplerini tatmin edebilecek bir kendi planını koyacak durumda olmadığı görüldü. Muhalefet ricata başladı. Muhalefetin silah deposundan, son iki yılda Parti inşasında Partinin temel çizgisinin kaldırılması talebi kalktı. Muhalefetin, X., XI. ve XII. Parti Kongreleri tarafından kabul edilen demokrasi kısıtlamalarını

kaldırma talebi sararıp soldu. Aygıtın tepeden tırnağa adamakıllı sarsılması talebi geri plana itildi ve azaltıldı. Muhalefet tüm bu talepler yerine, «fraksiyonlar sorununu tam formüle etme», «daha önce atama yoluyla oluşturulan tüm Parti organlarını yeniden oluşturma», «fonksiyonerlerin atanması sistemini kaldırma» vb. gerekliliğinden söz eden öneriler geçirmeyi gerekli buldu. Karakteristik olan, muhalefetin bu kat kat azaltılmış önerilerinin bile, MK ve MKK'nın kararını ezici oy çoğunluğuyla selamlayan Kraznaya Preznya ve Samoskvoreçye ilçeleri tarafından ezici oy çoğunluğuyla reddedilmesidir.

Bu, tabir caizse, tartışmanın ikinci dönemiydi.

Şimdi üçüncü döneme girmiş bulunuyoruz. Bu dönemin karakteristik çizgisi yeni bir gerilemedir, muhalefetin bozgun içinde geri çekilmesidir demek istiyorum. Öyle ki, muhalefetin solmuş ve defalarca azaltılmış talepleri bile artık onun kararından çıkarılmıştır. Preobrajenski'nin, Moskova örgütünün aktif fonksiyonerlerinin toplantısına (1000'den fazla kişi) sunulan son kararı (herhalde bu üçüncü oluyor) şöyledir:

> «Yalnızca Politbüro'nun kararlarının hızla, tek adammışçasına ve dürüstçe uygulanması, özellikle Parti-içi aygıtın yeni seçimlerle yenilenmesi, Partimizin sarsıntısız ve iç mücadele olmaksızın yeni bir rotaya geçişini garanti edebilir, saflarının hakiki dirlik-düzenliğini güçlendirebilir.»

Toplantının, muhalefetin bu tamamen zararsız önerisini bile reddetmesi olgusu, bir tesadüf olarak görülemez. Toplantının, «MK'nin siyasi ve örgütsel çizgisinin onaylanması» üzerine kararı ezici bir oy çoğunluğuyla kabul etmesi de bir tesadüf değildir.

RAFAİL ÜZERİNE

Bugünkü muhalefetin, daha doğrusu bugünkü muhalefet blokunun en tutarlı ve en mükemmel temsilcisinin Rafail ol-

duğuna inanıyorum. Tartışma toplantılarından birinde Rafail, Partimizin aslında bir askeri örgüte dönüştüğünü, onun içindeki disiplinin bir askeri disiplin olduğunu, ve bu nedenden ötürü tüm Parti aygıtını tepeden tırnağa adamakıllı sarsmak gerektiğini, çünkü onun işe yaramaz ve hakiki Parti disiplinine yabancı olduğunu açıkladı. Bugünkü muhaliflerimizin kafasında bu ve benzeri düşüncelerin bulunduğu, ve fakat bunların çeşitli nedenlerden dolayı söylenmediği kanısındayım. Rafail'in bu konuda muhalif arkadaşlarından daha cesur göründüğünü kabul etmek gerekir.

Fakat Rafail buna rağmen temelden haksızdır. O sadece biçimsel olarak değil, sorunun özü itibariyle de haksızdır. Eğer Partimiz gerçekten bir askeri örgüte dönüşseydi veya dönüşmeye başlamış olsaydı, bizim, ne kelimenin tam anlamıyla bir Partiye, ne proletarya diktatörlüğüne ne de devrime sahip olmadığımız açıktır.

Nedir ordu?

Ordu, yukarıdan aşağıya inşa edilen kapalı bir örgüttür. Ordunun niteliği, ordunun başında, yukarıdan atanan ve orduyu zor ilkesine göre biçimlendiren bir kurmayın durmasını şart koşar. Kurmay, orduyu sadece biçimlendirmez, ordunun bakımı, giyimi ve ayakkabısı vb. ile de ilgilenir. Ordunun tüm üyelerinin kurmaya maddi bağımlılığı tamdır. Başka şeylerin yanısıra ordu disiplini —ki karşı gelme halinde en yüksek cezanın özgül biçimi kurşuna dizmektir— buna dayanır. Kurmayın orduyu, salt kendi stratejik planlarından yola çıkarak, istediği yerde ve zamanda harekete geçirebilmesi olgusu bununla açıklanır.

Parti nedir?

Parti, aşağıdan yukarıya, gönüllülük ilkesine göre inşa edilen proletaryanın öncü müfrezesidir. Partinin de bir kurmayı vardır, ne var ki bu yukarıdan atanmaz, tüm Parti tarafından aşağıdan seçilir. Partiyi biçimlendiren kurmay değil, tam tersine, kurmayı biçimlendiren Partidir. Burada bir bütün olarak Parti ile Parti'nin kurmayı arasında, yukarıda orduya ilişkin olarak sözü edilen o maddi bağımlılık da yoktur. Parti kurmayı, Partiye bakmaz, Partinin bakımı ve giyimiyle

uğraşmaz. Parti kurmayının, Parti kollarını istediği yerde ve zamanda keyfince harekete geçirememesi, Parti kurmayının, bir bütün olarak Parti üzerinde önderliğini, Partinin bir parçası olduğu sınıfın ekonomik ve siyasi çıkarları ile ancak uyum içinde yerine getirebilmesi bununla açıklanır. Özde zor yöntemine dayalı ordu disiplinine karşılık, özde ikna yöntemine dayalı Parti disiplininin özel karakteri buradan kaynaklanır. Partideki en yüksek ceza (Partiden çıkarma) ile ordudaki en yüksek ceza (kurşuna dizme) arasında temel fark buradan kaynaklanır.

Rafail'in hatasının tüm korkunçluğunu anlamak için, bu iki *tanımı* karşılaştırmak yeterlidir.

Parti bir ordu örgütüne dönüştü, diyor Rafail. Fakat kurmayına maddi bağımlılığı olmayan, gönüllülük ilkesine göre aşağıdan inşa edilen, kurmayını kendisi biçimlendiren Parti, nasıl bir askeri örgüte dönüşebilir? Böyle bir durumda işçilerin Partiye akın akın akması, Partisiz kitleler arasında [Partinin — ÇN] etkisinin artması, dünyanın tüm emekçi katmanları arasında popülaritesi ne ile açıklanırdı?

İkisinden biri:

Ya Parti son derece pasif ve karar verme yeteneğinde değildir — ama o zaman bu pasif ve karar verme yeteneğinde olmayan Partinin, dünyanın en devrimci proletaryasını yönetmesi ve uzun yıllardan beri ise dünyanın en devrimci ülkesini yönetmesi olgusu nasıl açıklanırdı?

Ya da Parti aktif ve kendi başına karar verme yeteneğindedir — ama o zaman bu aktif ve kendi başına karar verme yeteneğindeki Partinin, bu süre içinde, Partinin içindeki askeri rejimi —eğer bu gerçekten Partinin bağrında varlığını sürdürüyorsa— devirmemesinin nedeni anlaşılır değildir.

Üç devrim yapmış olan, Kolçak ve Denikin'i yenilgiye uğratan ve bugün dünya emperyalizminin temellerini sarsan Partimizin, Rafail'in o kadar önemsizce ve tasasız sözünü ettiği askeri rejim ve emir ruhuna bir hafta bile sabretmeyeceği, bunu anında bir kenara atıp, Rafail'in çağrısını beklemeksizin yeni bir rejim kuracağı açık değil midir?

Fakat rüya korkuluysa da tanrı merhametlidir. Sorun şu-

dur; birincisi, Rafail Partiyi orduyla, orduyu Partiyle karıştırmıştır, çünkü besbelli o ne Partiyi ne de orduyu doğru dürüst bilmektedir. İkinci olarak Rafail, besbelli ki bu keşfine kendisi de inanmamaktadır — bugünkü muhalefetin temel şiarlarını gerekçelendirirken o, «korkunç» sözcüklere ihtiyaç duymaktadır: a) Fraksiyon gruplaşmalarına özgürlük; b) Partinin yönetici unsurlarının tepeden tırnağa görevden alınması.

Besbelli ki Rafail, bu sloganların «korkunç» sözcükler olmaksızın ifade edilemeyeceğini hissetmektedir.

Sorunun özü budur.

PREOBRAJENSKİ'NİN MAKALESİ ÜZERİNE

Preobrajenski, Parti-içi yaşamın eksikliklerinin ana nedenini, Parti inşasında Partinin temel çizgisinin yanlış olmasında görmektedir. Preobrajenski, «Partinin iki yıldan beri Parti-içi siyasetinde öz olarak yanlış bir çizgi izlediği»ni, Partinin «NEP döneminde Parti-içi inşada ve Parti-içi siyasetteki temel çizgisinin» yanlış olduğunun ortaya çıktığını iddia etmektedir.

NEP döneminde Partinin temel çizgisi nedir? Parti, X. Parti Kongresi'nde işçi demokrasisi üzerine bir karar kabul etti. Parti bu kararı kabul etmekle doğru davrandı mı? Preobrajenski, Partinin doğru davrandığı görüşünde. Parti, aynı X. Parti Kongresinde, gruplaşmaları yasaklayarak önemli bir demokrasi kısıtlaması kararlaştırdı. Parti bu kısıtlama kararını almakla doğru davrandı mı? Preobrajenski, Partinin yanlış davrandığı görüşünde, çünkü ona göre bu kısıtlama Partinin bağımsız düşünmesini engellemektedir. Parti, XI. Parti Kongresi'nde, belirli bir Parti üyeliği süresi vb. şart koşan kararlarla yeni demokrasi kısıtlamaları getirdi. XII. Parti Kongresi bu kısıtlamaları sadece doğruladı. XII. Parti Kongresi, NEP koşulları altında küçük-burjuva eğilimlere karşı bir savunma önlemi olarak bu kısıtlamaları karar-

laştırmakla doğru davrandı mı? Preobrajenski, Partinin yanlış davrandığı görüşünde, çünkü ona göre bu kısıtlamalar, Parti örgütlerinin kendi başına karar verme yeteneğini kısıtlamıştır. Sonuç açıktır: Preobrajenski bu konuda X. ve XI. Parti Kongresi tarafından NEP koşulları altında kabul edilen Partinin temel çizgisini kaldırmayı öneriyor.

Ne var ki, X. ve XI. Parti Kongreleri Lenin yoldaşın doğrudan yönetimi altında yapıldı. Gruplaşma yasağı üzerine karar (Birlik Üzerine Karar), X. Parti Kongresi'nde Lenin yoldaş tarafından önerildi ve kabul edilmesi sağlandı. Belirli bir Parti üyeliği süresi vb. gibi diğer demokrasi kısıtlamaları, XI. Parti Kongresi tarafından Lenin'in dolaysız katılımı ile karara bağlandı. Preobrajenski, aslında NEP koşulları altında Parti çizgisini, Leninizmle organik olarak bağlı bir çizgiyi kaldırmayı önerdiğini anlamıyor mu? Preobrajenski, NEP koşulları altında Parti inşasında Partinin temel çizgisini kaldırma yolundaki önerisinin, aslında Leninizmin revizyonunu talep eden ve yeterince bilinen «anonim platform»un[84] belirli önerilerinin tekrarı olduğunu kavramak istemiyor mu?

Partinin Preobrajenski'nin izinden gitmeyeceğini anlamak için, bu sorunlara yalnızca değinmek yeterlidir.

Fakat Preobrajenski ne öneriyor? O, Parti içi yaşamın «1917 ve 1918 yıllarındaki tipte» tekrar canlandırılmasından ne daha az ne de daha fazla birşey öneriyor. Bu açıdan 1917 ve 1918 yılları ne ile öne çıkıyor? O sıralar Partimizde gruplaşmalar ve fraksiyonların var olması ile, açık bir gruplaşmalar mücadelesinin cereyan etmesi ile, o sıralar Partinin, olmak veya olmamak sorunuyla bağıntılı kritik bir an geçirmesi ile. Preobrajenski, X. Parti Kongresi tarafından kaldırılan bu Parti rejiminin en azından «kısmen» yeniden kurulmasını istiyor. Parti bu yolu tutabilir mi? Hayır, asla. Asla, çünkü birincisi, Parti yaşamının, NEP'in gündemde olmadığı 1917-1918 yıllarındaki ilkelerinin, NEP'in gündemde olduğu 1923 yılında, Partinin gereksinimlerine uymadığı ve uyamayacağı için. Çünkü ikincisi, geçmişteki fraksiyon mücadeleleri rejimi, kaçınılmaz olarak, özellikle Lenin yoldaşın ol-

madığı bugün, Partinin birliğinin yok olmasına yol açacağı için.

Preobrajenski, 1917-1918 Parti-içi yaşam koşullarını, arzulanır ve ideal birşey olarak gösterme eğilimindedir. Ne var ki biz, Parti içi yaşamın bu döneminin, Partiyi çok derin sallantılarla karşı karşıya bırakan sayısız gölgeli yanlarını biliyoruz. Bolşevikler arasında Parti içi mücadele hiçbir zaman, bu dönemde, Brest barışı döneminde olduğu kadar acımasız bir karaktere bürünmemişti. Örneğin, o sıralar ayrı bir fraksiyon oluşturan «sol» komünistlerin, arsızlıklarını ciddi ciddi o dönemdeki mevcut Halk Komiserleri Konseyi'ni, «sol» komünistler fraksiyonuna mensup kişilerden oluşturulacak yeni bir Halk Komiserleri Konseyi ile değiştirmekten söz etmeye kadar vardırdıkları bilinir. Bugünkü muhaliflerin bir bölümü —Preobrajenski, Pyatakov ve diğerleri— o dönemlerde «sol» komünistlerin fraksiyonu içinde yer alıyorlardı.

Yoksa Preobrajenski, Partimizdeki bu eski «ideal» durumu «yeniden kurmak» mı istiyor?

Her halükârda şu açıktır ki, Partimiz bu «yeniden kurma»yı kabul etmeyecektir.

SAPRONOV'UN MAKALESİ ÜZERİNE

Sapronov, Parti içi yaşamın eksikliklerinin ana nedenini, «Parti üyelerinin eğitimini» «okul yöntemlerine göre» yapan ve bu şekilde mücadele sürecinde Parti üyelerinin gerçek eğitimlerini engelleyen Parti aygıtlarındaki «Partili bilgiçler» ve «mürebbiyeler»de görüyor. Böylece Parti aygıtımızın fonksiyonerlerini «mürebbiyeler»e dönüştüren Sapronov, şu soruyu sormayı aklından bile geçirmiyor: Bu insanlar nereden geldi, ve nasıl oldu da bu «Partili bilgiçler» Parti çalışmasında üstünlüğü ele geçirdiler? Bu kanıtlanmış olmaktan ziyade cüretkâr ve demagojik iddiayı getiren Sapronov, bir Marksistin sadece sentezlerle yetinemeyeceğini, bir olguyu,

eğer bu olgu gerçekten varsa, düzeltmek amacıyla etkin önlemler saptayabilmek için, her şeyden önce anlaması ve açıklaması gerektiğini unutmuştur. Ama Sapronov Marksizme aldırış etmiyor. Onun bütün derdi, her ne pahasına olursa olsun Parti aygıtını kötülemektir, gerisi kendiliğinden gelir. «Partili bilgiçler»in kötü niyeti — Sapronov'a göre Partimizdeki eksikliklerin nedeni budur. Gerçekten de güzel bir açıklama.

Ne var ki, şunlar anlaşılmamaktadır:

1 — Nasıl oldu da bu «mürebbiyeler» ve «Partili bilgiçler» dünyanın en devrimci proletaryasının yönetimini ellerinde tutabildiler?

2 — Nasıl oldu da «mürebbiyeler»e eğitilmeleri için bırakılan «Partili okul çocuklarımız» dünyanın en devrimci ülkesinin yönetimini ellerinde tutabildiler?

Her halükârda, «Partili bilgiçler» üzerine gevezelik etmenin, Parti aygıtımızın son derece büyük yararlarını kavramak ve değerlendirmekten daha kolay olduğu açıktır.

Sapronov, Parti içi yaşamımızın eksikliğini hangi çarelerle gidermeyi düşünüyor? Onun çaresi, teşhisi kadar basittir. «Subay heyetimizi revizyona tabi tutmak», mevcut fonksiyonerleri görevden almak — Sapronov'un çaresi budur. Sapronov, Parti içi demokrasinin uygulanması için temel güvenceyi burada görmektedir. Demokratizm bakış açısıyla yapılan yeni seçimlerin Parti içi yaşamımızın iyileştirilmesi için sahip olduğu önemi inkar etmek aklımın ucundan geçmiyor. Fakat temel güvenceyi bunda görmek, ne Parti içi yaşamı ne de eksikliklerimizi anlamamak demektir. Muhalefet saflarında, «demokratizm»i bugüne değin Rostov işçilerinin hafızasında kalan Byeloborodov gibi; deniz ve demiryolu işçilerimizin, «demokratizm»ini acı tecrübeleriyle bildikleri Rosenholz gibi; «demokratizm»i ile tüm Don Havzası'nı sadece bağırtan değil, feryat ettiren Ryatakov gibi; «demokratizm»i herkesçe bilinen Alski gibi; bugün tüm Horezm'i «demokratizm»i ile inim inim inleten Byk gibi adamlar bulunmaktadır. Yoksa Sapronov, bugünkü «Partili bilgiçler»in yerini yu-

karında sözü edilen «sayın yoldaşlar» alırsa, demokrasinin Parti içinde zafer elde edeceğini mi sanıyor? Bundan biraz kuşku duymama izin veriniz.

Besbelli ki, iki tür demokratizm var: inisiyatif geliştirmek ve Parti yönetimine aktif olarak katılmak için yanıp tutuşan Parti kitlelerinin demokratizmi; ve demokratizmin özünü bazı kişilerin başka bazı kişilerle değiştirilmesi olarak gören hoşnutsuz Parti kodamanlarının «demokratizm»i. Parti birinci tür demokratizmden yanadır ve bunu demirden bir elle uygulayacaktır. Hoşnutsuz Parti kodamanlarının «demokratizm»ini ise süpürüp atacaktır, çünkü bunun gerçek Parti-içi işçi demokrasisi ile bir ilgisi yoktur.

Parti-içi demokrasiyi güvence altına almak için, her şeyden önce, bazı fonksiyonerlerimizin kafasındaki savaş döneminin artıklarını ve geleneklerini —ki Parti, bunlar sayesinde kendi başına karar alma yeteneğindeki bir organizma olarak değil, bir kuruluşlar sistemi olarak kavranmaktadır— aşmak gerekir. Fakat bu artıklar kısa sürede aşılamaz.

Parti içi demokrasiyi güvence altına alabilmek için, ikincisi, bir milyon hizmetlisi olan bürokratik devlet aygıtımızın, 20 000 ila 30 000 fonksiyonere sahip Parti aygıtımıza yaptığı baskıyı aşmak zorunludur. Ne var ki bu hantal mekanizmanın yaptığı baskıyı kısa sürede aşmak ve onu kendimize tabi kılmak düşünülemez.

Parti içi demokrasiyi güvence altına alabilmek için, üçüncüsü, bir dizi geri hücrelerimizin kültür seviyesini yükseltmek ve aktif fonksiyonerleri doğru bir biçimde tüm Birlik topraklarına dağıtmak zorunludur, ki bu da kısa sürede başarılamaz.

Gördüğünüz gibi, eğer demokratizmden, Sapronov'un içeriksiz biçimsel demokratizmi değil de, hakiki proleter, katışıksız demokratizm anlaşılıyorsa, tam bir demokrasiyi güvence altına almak hiç de o kadar basit değildir.

Besbelli ki, hakiki Parti-içi demokrasiyi güvence altına almak ve gerçekleştirmek için tabandan tavana Partinin tümünün iradesinin harekete geçirilmesi gerekir.

TROÇKİ'NİN MEKTUBU ÜZERİNE

MK ve MKK'nin Parti içi demokrasi üzerine 7 Aralık'ta yayınlanan kararı oybirliğiyle kabul edildi. Troçki bu karar lehinde oy kullandı. Bu nedenle, MK üyelerinin, bu arada Troçki'nin de, tek cephe halinde ortaya çıkacağı ve Parti üyelerini, MK'ni ve onun kararını hep birlikte desteklemeye çağıracağı sanılabilirdi. Ne var ki bu varsayım gerçekleşmedi. Troçki bu günlerde, Parti toplantılarına, ancak MK'ni ve onun tavrını desteklemede Parti üyelerinin birlik iradesini zayıflatma olarak yorumlanabilecek bir mektupla başvurmuştur.

Kendiniz karar verin.

Troçki Parti aygıtının bürokratizminden ve eski kuşaktan devrimcilerin, yani Leninistlerin, Partimizin temel çekirdeğinin yozlaşması tehlikesinden söz ediyor ve şöyle yazıyor:

> «'Eski kuşaktan devrimcilerin' yozlaşması tarihte defalarca gözlemlenmiştir. En yeni ve en çarpıcı tarihsel örneği alalım: II. Enternasyonal'in önderleri ve partileri. Wilhelm Liebknecht, Bebel, Singer, Viktor Adler, Kautsky, Bernstein, Lafargue, Guesde ve diğerlerinin, Marx ve Engels'in doğrudan ve dolaysız öğrencileri olduğunu biliyoruz. Fakat biz tüm bu liderlerin — bazıları kısmen, bazıları tamamen — oportünizme yozlaştıklarını da biliyoruz»... «Eğer Partinin, genç kuşağı pasif bir eğitim malzemesine dönüştüren ve kaçınılmaz olarak aygıt ile kütle arasında, eski ile yeni arasında yabancılaşmaya yol açan politikasının, aygıt-bürokratiksel yöntemlerin daha da gelişip güçlenmesine maruz kalacağı varsayılırsa, bizler, tam da biz 'eskiler', doğal olarak Partide yönetici rolünü oynayan bizim kuşağımızın, proleter ve devrimci ruhun tedricen ve farkedilmeksizin zayıflamasına karşı mutlak bir garanti olmadığını söylemek zorundayız»... «Gençlik — Partinin bu en güvenilir barometresi —, Parti bürokratizmine karşı en keskin biçimde tepki gösteriyor»... «Gençliğin, devrimci formülleri mücadele içinde zaptetmesi zorunludur...»

Birinci olarak, olası bir yanlış anlamayı gidermek zorundayım. Troçki, mektubundan anlaşıldığı gibi, kendini Bolşeviklerin eski kuşağına saymakta ve bu eski kuşaktan devrimcilere —gerçekten yozlaşma yolunu tuttuğunda— yapılabilecek suçlamaları üstlenmeye hazır görünmektedir. Bu fedakârlığın, kuşkusuz soylu bir davranış olduğu kabul edilmelidir. Fakat ben, Troçki'ye karşı Troçki'yi korumak zorundayım, çünkü anlaşılır nedenlerden ötürü eski Bolşevik kuşağın olası bir yozlaşmasının sorumluluğunu Troçki taşıyamaz ve taşımamalı. Özveri tabii ki iyi birşeydir, fakat eski Bolşeviklerin bu özveriye ihtiyaçları var mı? Ben olmadığı inancındayım.

İkinci olarak, Bernstein, Adler, Kautsky, Guesde ve diğerleri gibi oportünist ve Menşeviklerle, tüm zaman boyunca oportünizme, Menşeviklere ve II. Enternasyonal'e karşı mücadele etmiş ve, öyle umuyorum ki, mücadele etmeye devam edecek olan Bolşeviklerin eski kuşağını aynı kefeye koymak anlaşılır şey değil. Bu karışıklık ve dağınıklığa ne ile yol açılmıştır, eski kuşaktan devrimcileri korumayı asla amaçlamayan bazı yan niyetler değil de Parti çıkarlarını gözetmek söz konusuysa, buna ne ihtiyaç var? Oportünizme karşı mücadele içinde büyüyen eski Bolşeviklere yönelik bu oportünizm imalarının anlamı nedir?

Üçüncü olarak ben hiçbir şekilde, eski Bolşeviklerin yozlaşma tehlikesine karşı mutlak güvencede oldukları görüşünde değilim, tıpkı diyelim ki bir deprem tehlikesine karşı mutlak güvencede olduğumuzu iddia etmek için hiçbir gerekçem olmadığı gibi. *Olası* olarak gündeme gelebilecek böyle bir tehlikenin mümkün olduğu kabul edilmelidir. Fakat bu, söz konusu tehlikenin *gerçekten* varolduğu anlamına mı gelir? Ben bu anlama gelmediği düşüncesindeyim. Troçki'nin kendisi de yozlaşma tehlikesini gerçekten bir tehlike olarak kanıtlayacak herhangi bir olgu ileri sürmemiştir. Oysa Partide, Partimizin belirli saflarını yozlaşmakla tehdit edebilecek bir dizi unsur vardır. *Başka çare kalmadığı* için Partimize girmiş ve eski oportünist alışkanlıkları henüz aşamamış Menşeviklerin bir bölümünden söz ediyorum. Lenin yoldaş, Partimizin arın-

dırılması döneminde, bu Menşevikler ve bu tehlike üzerine şunları yazıyordu:

> «Her oportünist, kendini uyarlama yetisiyle öne çıkar ve oportünistler olarak Menşevikler, öyle denilebilir ki, kendilerini «ilke olarak» işçiler arasında egemen olan eğilime uyarlarlar ve kışın beyaz renk alan tavşan gibi bir kamuflaj rengi alırlar. Menşeviklerin bu özelliğini bilmek ve bunu hesaba katmak zorunludur. Bunu hesaba katmanın anlamı ise, 1918'den sonra, yani Bolşeviklerin zaferinin ilk önceleri muhtemel daha sonra da kesin hale gelmeye başladığı bir dönemde RKP'ne katılan her yüz Menşeviğin doksan dokuzundan Partiyi arındırmak demektir.» (Bkz. 4. baskı, cilt 33, s. 19/20, Rusça.)

Nasıl oldu da, gerçekten varolan bu ve benzeri tehlikeleri göz ardı eden Troçki, potansiyel bir tehlikeyi, eski Bolşeviklerin yozlaşma tehlikesini önplana sürebildi? Bolşeviklerin eski kuşağının önder çekirdeğini temsil eden MK çoğunluğunun otoritesini baltalamayı amaçlayan mülahazalar gütmeyip de, Parti çıkarlarını gözeten birisi, nasıl olur da gözlerini gerçek tehlikeye kapar ve aslında gerçek olmayan, potansiyel bir tehlikeyi önplana çıkarabilir? Bu tür «yöntem»lerin ancak muhalefetin değirmenine su taşıyacağı açık değil midir?

Dördüncü olarak Troçki, yozlaşabilecek «eskiler» ile, güya «Partinin en güvenilir barometresi» olan «gençlik»i, bürokratlaşabilecek «eski kuşaktan devrimciler» ile, «devrimci formülleri mücadele içinde zaptetmek» zorunda olan «genç kuşağı» nasıl olup da *karşı karşıya getirmektedir?* Bu karşı karşıya getiriş nereden kaynaklanıyor, buna ne gerek vardı? Eski kuşaktan devrimciler ile gençlik, iç ve dış düşmanlara karşı her zaman bir safta yürümedi mi? «Eskiler» ile «gençler»in birliği devrimimizin temel gücü değil mi? Partimizin bu iki ana birliği arasında bir çatlakçık açmak ve onu genişletmek için eski kuşaktan devrimcileri karalamak ve demagojik bir biçimde gençliğe yaltaklanmak niye? Eğer Parti çı-

karları, Partinin birliği, beraberliği gözetiliyorsa ve amaç muhalefet yararına bu birliği sarsmak değilse, tüm bunlara ne gerek var?

Bu mudur MK ve Parti içi demokrasi üzerine MK kararı —ki oybirliğiyle kabul edilmiştir— yanında tavır almak?

Zaten Troçki, mektupla Parti toplantılarına başvururken, bu görevi önüne koymamıştır bile. Burada başka bir niyet yattığı görülmektedir. O da şudur: MK kararını savunma maskesi altında, Parti MK'ne karşı mücadelesinde muhalefeti diplomatik olarak desteklemek.

Troçki'nin mektubunun taşıdığı ikiyüzlülük damgası da aslında bundan ileri gelmektedir.

Troçki, Demokratik Merkeziyetçiler ve «Sol» komünistlerin bir bölümü ile bir blok halindedir — Troçki'nin eyleminin siyasi anlamı burada yatmaktadır.

«Pravda» No. 285,
15 Aralık 1923.
İmza: J. Stalin.

ZORUNLU BİR NOT

(Rafail üzerine)

«Pravda»daki (No. 285) «Tartışma üzerine, Rafail üzerine vb.» adlı makalemde, Rafail'in Preznya ilçesindeki bir toplantıda, «Partimizin aslında bir askeri örgüte dönüştüğünü, onun içindeki disiplinin bir askeri disiplin olduğunu, ve bu nedenden ötürü, işe yaramaz olan tüm Parti aygıtını tepeden tırnağa adamakıllı sarsmak gerektiğini» açıkladığından söz etmiştim. Rafail bu nedenle «Pravda»da yayınlanan makalesinde, onun görüşlerini yanlış yansıttığımı, görüşlerini «polemik ateşi» içinde «basitleştirdiğimi» vb. söylemektedir. Rafail, kendisinin sadece Parti ile ordu arasında bir analoji (kıyaslama) yaptığını, ve analojinin özdeşlik olmadığını yazmaktadır. «Partinin yönetim sistemi ordunun yönetim sistemine benzeşir, fakat bu», diyor o, «onun tam bir kopya olduğu anlamına değil, bilakis sadece bir paralellik çekildiği anlamına gelir.»

Rafail haklı mıdır?

Hayır, haksızdır. Şu nedenlerden haksızdır:

Birincisi. Rafail, Preznya ilçesindeki toplantıda yaptığı konuşmada, şimdi temin ettiği gibi, Partiyi sadece orduyla karşılaştırmamış, bilakis aslında Partiyi orduyla özdeşleştirmiş ve Partinin ordu modeline göre inşa edildiği sonucuna varmıştır. Önümde Rafail'in konuşmasının, kendi okuyup onayladığı stenografisi var. Burada şöyle deniyor: «Tüm Partimiz, aşağıdan yukarıya kadar ordu tipinde inşa edilmiştir.» Burada, Partinin inşasıyla ordunun inşasının sadece basit bir

benzetmesinin değil, bilakis bir eşitlenmesinin, özdeşleştirilmesinin sözkonusu olduğu inkar edilemez.

Partimizin ordu tipinde inşa edildiği iddia edilebilir mi? Açıktır ki bu iddia edilemez, çünkü Parti, kendisi tarafından, Parti tarafından seçilen kurmaya maddi bağımlılığı olmaksızın, aşağıdan yukarıya doğru gönüllülük ilkesine göre inşa edilir; ordu ise, bilindiği gibi, zor kuralına göre inşa edilir, hiç kimse tarafından seçilmeyen, fakat yukarıdan atanan kurmaya maddi olarak tamamen bağımlı vs. vb. dir.

İkincisi. Rafail Partinin yönetim sistemini ordunun yönetim sistemi ile sadece karşılaştırmıyor, tersine bu ikisini «tereddüt etmeden» eşitliyor ve özdeşleştiriyor. Rafail makalesinde şöyle yazıyor: «Biz Partinin yönetim sisteminin ordunun yönetim sistemi ile *özdeş* olduğunu, tali bazı mülahazalara dayanarak değil, Partinin durumunun objektif tahliline dayanarak saptıyoruz.» Rafail'in burada Partinin yönetimi ile ordunun yönetimi arasında bir benzetme ile yetinmediği inkar edilemez — çünkü o bunları «basitçe» «tereddüt etmeden» özdeşletirmektedir.

Bu iki yönetim sistemi özdeşleştirilebilir mi? Hayır, bu yapılamaz: çünkü ordunun yönetim sistemi sistem olarak ne Partinin niteliğiyle, ne de onun gerek üyelerini gerek Partisiz kitleleri etkileme yöntemleriyle bağdaşmaz.

Üçüncüsü. Rafail makalesinde, genelde tüm Partinin ve özelde Parti üyelerinin kaderinin, son tahlilde MK Kayıt ve Dağıtım Dairesi'ne bağlı olduğunu iddia ediyor, «Parti üyelerinin seferberlik halinde sayıldığını, Kayıt ve Dağıtım Dairesi'nin *herkesi* işe yerleştirdiğini, *hiç kimsenin* kendisi üzerinde herhangi bir şekilde karar alma hakkına sahip olmadığını ve bakımın, yani maaşın, iş türünün vs. nasıl saptandığının Kayıt ve Dağıtım Dairesi'ne ya da «kurmay'a bağımlı olduğunu» iddia ediyor. Tüm bunlar doğru mudur? Tabii ki hayır! Barış zamanlarında genelde yılda ancak 8000 ila 10 000 kadar kişi MK Kayıt ve Dağıtım Dairesi'nden geçmektedir. MK'nin RKP XII. Parti Kongresine Raporu'ndan[85] bilinmektedir ki, 1922 yılında 10 700 kişi (yani 1921'dekinin yarısı kadar) MK Kayıt ve Dağıtım Dairesi'nden geçmiştir. Bu sayıdan, ye-

rel örgütlerce eğitim kurumlarına gönderilen 1500 kişi, ve izine gönderilen hastalar (400 kişiden fazla) çıkarılırsa, geriye 8000 kişiden biraz fazla kalır. Bunlardan bir yıl içinde 5167 kişi (yani Kayıt ve Dağıtım Dairesi'nden geçen toplam sayının yarısından az) MK tarafından sorumlu fonksiyoner olarak atanmıştır. Fakat Partinin üye sayısı o zamanlar 5000 değil, 10 000 değil, nerdeyse 500 000 idi ve bunun temel kütlesi MK Kayıt ve Dağıtım Dairesi'nin dağıtım faaliyetinden etkilenmemiştir ve etkilenemezdi de. Rafail, MK'nin barış zamanlarında sadece sorumlu fonksiyonerleri atadığını, MK Kayıt ve Dağıtım Dairesi'nin, sayıları 400 000'i aşan tüm Parti fonksiyonerlerinin «maaş»ını tayin etmediğini, tayin edemeyeceğini ve tayin etmemesi gerektiğini herhalde unutmuş bulunuyor. Rafail bu gülünç abartmaya neden gerek duymuştur? Herhalde Partinin yönetim sisteminin ordunun yönetim sistemi ile «özdeşliği»ni «olgular temelinde» göstermek için.

Olgular bunlardır.

Rafail'in «ne Partiyi ne de orduyu doğru dürüst bilmediği» kanısını taşımamın ve hâlâ da bu kanıda olmamın nedeni budur.

Rafail tarafından ileri sürülen X. Parti Kongresi kararlarından alıntılara gelince, bu durumda bunların anlamı kendiliğinden ortadan kalkar, çünkü bunlar sadece Partimizdeki savaş dönemi artıklarına ilişkindir, güya «Partinin yönetim sistemiyle ordunun yönetim sisteminin özdeşliği» ne ilişkin değil.

Rafail, yanlışları düzeltmenin zorunlu olduğunu ve hatalar üzerinde inat edilmemesi gerektiğini söylerken haklıdır. İşte bunun için ben, Rafail'in, işlediği hatayı sonunda düzelteceğine dair umudumu yitirmedim.

«Pravda» No. 294,
28 Aralık 1923.
İmza: J. Stalin.

«KOMÜNİST»[86] GAZETESİNE KUTLAMA MESAJI

«Komünist» gazetesinin birinci sayısının çıkmasını kalpten kutlarım. Doğu'nun emekçi kitlelerinin yolunu komünizmin tam zaferi için aydınlatan güvenilir bir fener olmasını dilerim.

RKP MK Sekreteri *Stalin*

«Bakinski Raboçi»,
(Bakûlu İşçi),
No. 294 (1022),
30 Aralık 1923.

TÜMLEME

EK NO. 1

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin Kuruluşu Üzerine Deklarasyon

Sovyet Cumhuriyetlerinin kurulmasından bu yana, dünya devletleri iki kampa bölünmüş bulunuyorlar: kapitalizm kampı ve sosyalizm kampı.

Orada, kapitalizm kampında, ulusal düşmanlık ve eşitsizlik, sömürgeci kölelik ve şovenizm, ulusal baskı ve pogromlar, emperyalist canavarlıklar ve savaşlardan başka birşey yok.

Burada, sosyalizm kampında, karşılıklı güven ve barış, ulusal özgürlük ve eşitlik, halkların barış içinde birarada yaşama ve kardeşçe işbirliği var.

Milliyetler sorununu, halkların özgür gelişmesini, insanın insan tarafından sömürülmesi sistemi ile bağdaştırarak çözme yolundaki kapitalist dünyanın onlarca yıllık denemeleri verimsiz çıkmıştır. Tersine, ulusal çelişkiler yumağı, gitgide daha karmaşık bir duruma geliyor ve bizzat kapitalizmin tüm varlığını tehdit ediyor. Burjuvazinin, halkların işbirliğini örgütlemekte aciz kaldığı ortaya çıkmıştır.

Ulusal baskıyı kökünden yıkma, bir karşılıklı güven ortamı yaratma ve halkların kardeşçe işbirliğinin temellerini atmanın ancak Sovyetler kampında, ancak nüfusun çoğunluğunu kendi çevresinde toplamış bulunan proletarya diktatörlüğünde olanaklı olduğu ortaya çıkmıştır.

Sovyet Cumhuriyetlerinin, iç ve dış, tüm dünya emperya-

listlerinin saldırılarını püskürtmesi, yalnızca bu koşullar sayesinde mümkün olmuştur.

İçsavaşa başarıyla son vermeleri, varlıklarını güvence altına almaları ve barışçıl iktisadi inşaya geçmeleri yalnızca bu koşullar sayesinde mümkün olmuştur.

Ama savaş yılları hiç de iz bırakmadan geçip gitmemiştir. Savaşın mirası olan yakılıp yıkılmış tarlalar, işlemez olmuş fabrikalar, yakılıp yıkılmış üretici güçler ve tükenmiş iktisadi kaynaklar, tek tek Cumhuriyetlerin ekonomiyi inşa etme alanındaki münferit çabalarının yetersiz olduğunu göstermektedir. Ulusal ekonominin yeniden inşasının, Cumhuriyetler ayrı ayrı varoldukları sürece imkansız olduğu ortaya çıkmıştır.

Öte yandan, uluslararası durumun istikrarsızlığı ve yeni saldırılar tehlikesi, kapitalist kuşatmaya karşı Sovyet Cumhuriyetlerinin birleşik cephesinin kurulmasını kaçınılmaz kılmaktadır.

Son olarak, sınıf niteliği itibariyle enternasyonal olan Sovyet iktidarının tüm yapısı, Sovyet Cumhuriyetlerinin emekçi yığınlarını sosyalist *bir* aile içinde birleşme yoluna itmektedir.

Bütün bu koşullar, Sovyet Cumhuriyetlerinin, aynı zamanda hem dış güvenliği, hem iç iktisadi gönenci ve halkların ulusal gelişme özgürlüğünü güvence altına almaya yetenekli *bir* federal devlet halinde birleşmesini buyurmaktadır.

Kendi Sovyet Kongrelerinde kısa süre önce «Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği»ni kurma kararını oybirliği ile kararlaştırmış bulunan Sovyet Cumhuriyetleri halklarının iradesi, bu Birliğin, eşit haklara sahip halkların özgür bir birleşmesi olduğunun, her Cumhuriyetin Birlik'ten özgürce çıkma hakkının güvence altında bulunduğunun, Birliğe girişin varolan ya da gelecekte ortaya çıkacak tüm sosyalist Sovyet Cumhuriyetlerine açık olduğunun, yeni federal devletin, halkların barış içinde birarada yaşama ve kardeşçe işbirliğinin 1917 Ekim'inde atılan temelinin ona layık bir taçlandırması olduğunun, onun dünya kapitalizmine karşı güvenilir bir kale olacağının ve bütün ülkeler emekçilerinin bir Dünya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti halinde birleşmesine giden yolda yeni bir adım oluşturacağının güvenilir garantisidir.

Tüm bunları bütün dünya önünde ilan eden ve bizlere vekalet vermiş bulunan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerinin anayasalarında ifadesini bulan Sovyet iktidarının temellerinin sarsılmazlığını resmen ilan eden biz işbu Cumhuriyetler delegeleri, bize verilmiş bulunan vekalet gereğince, «Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği»nin kuruluşu üzerine sözleşmeyi imzalamayı kararlaştırırız.

EK NO. 2

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin Kuruluşu Üzerine Sözleşme

Rus Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti (RSFSC), Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (USSC), Byelo-Rus Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti (BSSC) ve Trans-Kafkasya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti (TSFSC — Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan) şu temel üzerinde *bir* federal devlet — «Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Birliği» — halinde birleşme üzerine işbu federal sözleşmeyi imzalarlar:

1 — Şu yetkiler, en yüksek organları aracılığı ile, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ne aittir:

a) uluslararası ilişkilerde Birliği temsil etmek;

b) Birliğin ülke sınırlarını değiştirmek;

c) yeni Cumhuriyetlerin Birliğe kabulüne ilişkin sözleşmeleri imzalamak;

d) savaş ilanı ve barış anlaşması;

e) dış devlet borç sözleşmeleri yapmak;

f) uluslararası sözleşmeleri onaylamak;

g) dış ve iç ticaret rejimlerini belirlemek;

h) Birliğin tüm ulusal ekonomisinin ilkelerini ve genel planını saptamak ve imtiyaz sözleşmeleri imzalamak;

i) ulaştırma ve PTT işlerini düzenlemek;

j) Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Birliği silahlı kuvvetlerinin örgüt ilkelerini saptamak;

k) Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Birliği'nin birleşik bütçesini onaylamak; madeni ve kağıt para ve kredi sistemini ve Birlik, Cumhuriyet ve yerel vergiler sistemini saptamak;

l) Birliğin tüm toprakları üzerinde toprak ıslahı ve topraktan yararlanma ve yeraltı zenginlikleri, ormanlar ve sulardan yararlanmanın genel ilkelerini saptamak;

m) iskan işleri üzerine genel Birlik yasalarını saptamak;

n) Birlik'te mahkemelerin örgütlenmesi ve muhakeme usulüne ilişkin temel ilkeleri ve sivil hukuku ve ceza hukukunu saptamak;

o) temel çalışma yasalarını saptamak;

p) halk eğitimi konusunda genel ilkeleri saptamak;

q) halk sağlığının korunması alanında genel önlemleri saptamak;

r) ölçüler ve ağırlıklar sistemini saptamak;

s) federal istatistiği örgütlemek;

t) federal yurttaşlık alanında yabancıların haklarına ilişkin temel yasaları saptamak;

u) genel af hakkı;

v) Sovyet Kongrelerinin, Merkez Yürütme Komitelerinin ve Federe Cumhuriyetler Halk Komiserleri Konseylerinin, işbu federal sözleşmeye aykırı olan kararlarını kaldırmak;

2 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin en yüksek iktidar organı, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Sovyet Kongresi ve — kongreler arasındaki zaman dilimlerinde — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Merkez Yürütme Komitesi'dir.

3 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Sovyet Kongresi, kent Sovyetleri temsilcileri — 25 000 seçmen başına 1 temsilci — ile, il Sovyet Kongreleri temsilcilerinden — 125 000 kişi başına 1 temsilci — bileşir.

4 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Sovyet Kongresine delegeler, il Sovyet Kongreleri tarafından seçilir.

5 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin olağan Sovyet Kongreleri, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Merkez Yürütme Komitesi tarafından yılda bir kez toplantıya çağrılır; olağanüstü kongreler, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği

Merkez Yürütme Komitesi tarafından kendi kararı üzerine ya da en az iki Federe Cumhuriyetin talebi üzerine toplantıya çağrılır.

6 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Sovyet Kongresi, Birlik Cumhuriyetlerinin temsilcileri arasından, işbu Cumhuriyetlerin nüfusu ile orantılı olarak, toplam 371 kişi olmak üzere, Merkez Yürütme Komitesi'ni seçer.

7 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Merkez Yürütme Komitesi olağan oturumları, yılda üç kez toplanır. Olağanüstü oturumlar, Birlik Merkez Yürütme Komitesi Prezidyumunun kararı ya da Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Halk Komiserleri Konseyi'nin talebi üzerine, ayrıca Federe Cumhuriyetlerden birinin Merkez Yürütme Komitesi'nin talebi üzerine toplanır.

8 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Sovyet Kongreleri ile Merkez Yürütme Komitesi oturumları, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Merkez Yürütme Komitesi Prezidyumu tarafından saptanacak bir düzene göre, Birlik Cumhuriyetlerinin başkentlerinde toplanır.

9 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Merkez Yürütme Komitesi, Birlik Merkez Yürütme Komitesi oturumları arasında Birliğin en yüksek iktidar organı olan bir Prezidyum seçer.

10 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Merkez Yürütme Komitesi Prezidyumu'na 19 üye seçilir, bunlar arasından Birlik Merkez Yürütme Komitesi, Birlik Cumhuriyetlerinin sayısına uygun olarak 4 Birlik Merkez Yürütme Komitesi Başkanı seçer.

11 — Birlik Merkez Yürütme Komitesi'nin yürütme organı, Birlik Merkez Yürütme Komitesi tarafından, bu Komitenin görev süresine eşit bir görev süresi için seçilen Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Halk Komiserleri Konseyi'dir (Sovnarkom Soyuza*); şunlardan oluşur:

Birlik Halk Komiserleri Konseyi Başkanı;

---

* *Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Halk Komiserleri Konseyi'nin Rusça kısaltması. Çn.*

Başkanın vekilleri;
Dışişleri Halk Komiseri;
Ordu ve Donanma Halk Komiseri;
Dış Ticaret Halk Komiseri;
Ulaştırma İşleri Halk Komiseri;
PTT Halk Komiseri;
İşçi-Köylü Müfettişliği Halk Komiseri;
Yüksek Ekonomi Konseyi Başkanı;
Çalışma Halk Komiseri;
Beslenme Halk Komiseri;
Maliye Halk Komiseri.

12 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği toprakları üzerinde devrimci yasallığı pekiştirmek ve karşı-devrime karşı mücadelede Federe Cumhuriyetlerin çabalarını birleştirmek üzere, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Merkez Yürütme Komitesi nezdinde, fonksiyonları yüksek tüzel denetim olan bir Yüksek Mahkeme ile, Birlik Halk Komiserleri Konseyi nezdinde, başkanı danışma oyuna sahip olarak Birlik Halk Komiserleri Konseyi'ne dahil olan birleşik bir Devlet Siyasi Yönetim Organı kurulur.

13 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Halk Komiserleri Konseyi'nin kararname ve kararları bütün Federe Cumhuriyetler için bağlayıcıdır ve tüm Birlik toprakları üzerinde doğrudan yürürlüğe konulur.

14 — Birlik Merkez Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyi'nin kararname ve talimatnameleri Federe Cumhuriyetlerde konuşulan dillerde (Rusça, Ukraynaca, Byelo-Rusça, Gürcüce, Ermenice, Türkçe) yayınlanır.

15 — Federe Cumhuriyetler Merkez Yürütme Komiteleri, Birlik Halk Komiserleri Konseyi'nin kararname ve talimatnamelerine karşı, bunların yürürlüğünü durdurmaksızın, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Merkez Yürütme Komitesi Prezidyumu nezdinde itiraz edebilirler.

16 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Halk Komiserleri Konseyi'nin talimatname ve emirleri ancak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Merkez Yürütme Komitesi ve onun Prezidyumu tarafından yürürlükten kaldırılabilir; Sovyet Sos-

yalist Cumhuriyetleri Birliği'nin tek tek Halk Komiserlerinin önlemleri ise Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Merkez Yürütme Komitesi, onun Prezidyumu ve Birlik Halk Komiserleri Konseyi tarafından yürürlükten kaldırılabilir.

17 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Halk Komiserlerinin emirleri, Federe Cumhuriyetlerin Merkez Yürütme Komiteleri ya da bunların Prezidyumları tarafından, ancak söz konusu emirlerin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Halk Komiserleri Konseyi ya da Merkez Yürütme Komitesi kararları ile açık bağdaşmazlığı durumunda, istisna olarak askıya alınabilir. Federe Cumhuriyetlerin Merkez Yürütme Komiteleri ya da bu Merkez Yürütme Komitelerinin Prezidyumları, emrin askıya alınmasından derhal Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Halk Komiserleri Konseyi ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin ilgili Halk Komiserini haberdar ederler.

18 — Federe Cumhuriyetlerin Halk Komiserleri Konseyi'ne şunlar mensuptur:

Halk Komiserleri Konseyi Başkanı,
Başkanvekili,
Yüksek Ekonomi Konseyi Başkanı,
Tarım Halk Komiseri,
Beslenme İşleri Halk Komiseri,
Maliye Halk Komiseri,
Çalışma Halk Komiseri,
İçişleri Halk Komiseri,
Adalet Halk Komiseri,
İşçi-Köylü Müfettişliği Halk Komiseri,
Halk Eğitimi Halk Komiseri,
Sosyal Yardım Halk Komiseri,
Milliyetler Halk Komiseri,

ayrıca danışma oyuna sahip olarak Dışişleri, Ordu ve Donanma, Dış Ticaret, Ulaştırma, PTT Birlik Halk Komiserliklerinin temsilcileri.

19 — Federe Cumhuriyetlerin, Federe Cumhuriyet Merkez Yürütme Komitesi'ne ve Halk Komiserleri Konseyi'ne doğrudan bağlı Yüksek Ekonomi Konseyi ile, Beslenme İşleri, Maliye, Çalışma ve İşçi-Köylü Müfettişliği Halk Komiserliklerine, faali-

yetlerinde, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin ilgili Halk Komiserlerinin direktifleri yol gösterir.

20 — Birlik mensubu Cumhuriyetler, kendi öz bütçelerine sahiptir, bu bütçeler, Birlik Merkez Yürütme Komitesi tarafından onaylanacak olan Birlik bütçesinin bileşenidirler. Cumhuriyetlerin bütçeleri, gelir ve gider kısmı bakımından Birlik Merkez Yürütme Komitesi tarafından saptanır. Federe Cumhuriyetlerin bütçelerinin oluşturulmasına harcanan *gelirler listesi* ile gelir sektörlerinin yüksekliği, Birlik Merkez Yürütme Komitesi tarafından saptanır.

21 — Bütün Birlik Cumhuriyetlerinin yurttaşları için yekpare bir federal yurttaşlık saptanır.

22 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kendi bayrağı, arması ve devlet mührü vardır.

23 — Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin başkenti Moskova'dır.

24 — Federe Cumhuriyetler, bu sözleşmeye uygun olarak kendi anayasalarında gerekli değişiklikleri yaparlar.

25 — Federal sözleşmesinin onaylanması, değiştirilmesi ve tümlenmesi, ancak ve yalnız Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Sovyet Kongresinin yetkisindedir.

26 — Federe Cumhuriyetlerin her birinin, Birlik'ten özgürce çıkma hakkı saklıdır.

NOTLAR

[1] RKP(B) MK tarafından çağrılan RSFSC Türk milliyetleri komünistlerinin danışma konferansı, 1 ve 2 Ocak 1921'de Moskova'da yapıldı. Danışma Konferansına Azerbaycan, Başkırıstan, Türkistan, Tatarıstan, Dağıstan, Terek Bölgesi, Kırgızistan ve Kırım'dan Parti fonksiyonerleri katıldı. Danışma Konferansında, Doğu Halkları Komünist Örgütleri Merkez Bürosu'nun raporları, örgütlenme sorunu ve başka sorunlar ele alındı. 2 Ocak'ta J. V. Stalin örgütlenme sorunu üzerine bir rapor okudu (rapor stenoya çekilmemiştir). Danışma konferansı, J. V. Stalin'in «RSFSC Türk Halkları Arasında Çalışma İçin Merkez Bürosu Üzerine Kararlar»a ilişkin raporunu kabul etti. Bu «kararlar»a uygun olarak, 1918'den bu yana varlığını sürdüren Doğu Halkları Komünist Örgütleri Merkez Bürosu, RSFSC'nin Türk Halkları Arasında Ajitasyon ve Propaganda İçin Merkez Bürosu olarak reorganize edildi. (s. 15)

[2] VIII. Parti Kongresi tarafından kabul edilen RKP(B) Programı, «Ekonomik Alanda» bölümü, ve RKP(B) IX. Parti Kongresi'nin «Sendikalar ve Örgütleri Sorunu Üzerine» kararı kastedilmektedir (bkz. «Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum Oturumlarının Kararlarında SBKP(B)» Bölüm I, 1941, s. 289-291, 337-340, Rusça.) (s. 17)

[3] RKP(B) VIII. Parti Kongresi ve onun askeri sorunlar ve diğer sorunlar üzerine kararları hakkında bkz. «SBKP(B) Tarihi, Kısa Ders», s. 222-225 ve «Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum Oturumlarının Kararlarında SB KP(B)», Bölüm I, 1941, s. 280-313 (Rusça). J. V. Stalin RKP(B) VIII. Parti Kongresi'nde askeri sorun üzerine bir konuşma yap-

tı (bkz. J. V. Stalin, «kserler», cilt 4, s. 256/257 Türkçe baskı) ve Kongre tarafından, askerî sorun üzerine bir karar hazırlanması amacıyla oluşturulan askeri komisyona katıldı. (s. 18)

[4] VIII. Sovyet Kongresi'nin, Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi'nin ve Moskova kenti Sendika Konseyi'nin RKP(B) fraksiyonlarının 30 Aralık 1920'de yapılan ortak oturumu kastedilmektedir. (s. 23)

[5] «Ulusal Sorunda Partinin En Yakın Görevleri Üzerine» tezler, 5 Şubat 1921'de RKP(B) MK Politbüro oturumunda ele alındı. Tezlerin nihai redaksiyonu için V. İ. Lenin ve J. V. Stalin'in önderliğinde bir komisyon görevlendirildi. Tezler «Pravda»nın 29. sayısında 10 Şubat'ta yayınlandı ve 1921 yılında özel broşür olarak çıktı. (s. 26)

[6] Dinci-siyasi bir ideoloji olan Pan-İslamizm, İslamı kabul eden tüm halkların birleşmesini vaaz eder. Pan-İslamizm 19. yüzyıl sonlarında Doğu ülkelerinin sömürücü sınıfları arasında yaygındı ve Türkiye tarafından dünyanın tüm müslümanlarını, «tüm müminlerin halifesi» olarak Türk sultanına tabi kılmak için kullanıldı. Lenin Pan-İslamizmi, «Avrupa ve Amerika emperyalizmine karşı kurtuluş hareketlerini hanların, toprak ağalarının ve mollaların vb. güçlendirilmesi ile birleştirmek» isteyen bir akım olarak değerlendirir (bkz. V. İ. Lenin, «Eserler», 4. baskı, cilt 31, s. 127, Rusça)

Tüm Türk halklarını Türk egemenliğine almayı amaçlayan Pan-Türkizm, Balkan savaşları döneminde (1912-1913) ortaya çıktı. 1914-1918 arasında Pan-Türkizm, aşırı saldırgan ve şovenist bir ideolojiye dönüştü. Pan-İslamizm ve Pan-Türkizm Rusya'da Ekim Devriminden sonra karşı-devrimci unsurlar tarafından Sovyet iktidarına karşı mücadele için kullanıldı. (s. 36)

[7] RKP(B) X. Kongresi 8-16 Mart 1921 arasında toplandı. Parti Kongresi, MK ve MKK'nın raporlarını, ülkenin ekonomik yaşamında sendikalar ve oynadıkları rol üzerine, aynî vergi üzerine, Parti inşası üzerine, Partimizin ulusal sorunda en yakın görevleri üzerine, Partinin birliği üzerine, anarko-sendikalist sapma ve başka sorunlar üzerine raporları ele aldı. V. İ. Lenin, MK Siyasi Raporu'nu sundu ve aynî vergi, Parti birliği, anarko-sendikalist sapma üzerine raporlar sundu. Parti Kong-

resi, sendikalar üzerine tartışmayı sonuçlandırdı ve ezici bir çoğunlukla Leninist platformu onayladı. Lenin tarafından hazırlanan «Partinin Birliği Üzerine» kararda, Parti Kongresi, tüm fraksiyonel grupları mahkûm etti, bu grupların derhal dağıtılması kesin direktifini verdi ve proletarya diktatörlüğünün başarısı için Parti birliğinin temel koşul olduğuna işaret etti. Parti Kongresi, Lenin'in «İşçi Muhalefeti»ni mahkûm ettiği ve anarko-sendikalist sapmanın düşüncelerinin propagandasının Komünist Partisine üyelikle bağdaşmaz olduğunu açıkladığı «Partimizde Sendikalist ve Anarşist Sapma Üzerine» adlı kararı kabul etti. X. Parti Kongresi, teslimat yükümlülüğünden aynî vergiye geçişi, Yeni Ekonomik Politika'ya geçişi kararlaştırdı. J. V. Stalin, «Ulusal Sorunda Partimizin En Yakın Görevleri» adlı raporu 10 Mart'ta sundu. Parti Kongresi J. V. Stalin'in tezlerini oybirliğiyle temel kabul etti ve bu tezlerin geliştirilmesi için bir komisyon seçti. Komisyonun çalışmasının sonuçları üzerine J. V. Stalin, 15 Mart'taki akşam oturumunda rapor sundu. Komisyon adına J. V. Stalin tarafından sunulan karar, Parti Kongresince oybirliğiyle kabul edildi. Parti Kongresi ulusal sorunda Parti düşmanı sapmaları mahkûm etti: Komünizm ve proleter enternasyonalizmi için zararlı ve tehlikeli olan büyük güç şovenizmi (Büyük-Rus şovenizmi) ve yerel milliyetçilik. Parti Kongresi esas darbeyi, esas tehlike olarak büyük güç şovenizmine indirdi. (RKP(B) X. Parti Kongresi üzerine bkz. «SBKP(B) Tarihi, Kısa Ders», s. 242-246, Rusça.) (Parti Kongresinin kararları için bkz. «Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum Oturumlarının Kararlarında SBKP(B)», Bölüm I, 1941, s. 356-395, Rusça.) (s. 37)

[8] «RSFSC'nin Elektriklendirilmesi Planı. Rusya'nın Elektriklendirilmesi İçin Devlet Komisyonunun VIII. Sovyet Kongresi'ne Raporu» adlı derleme, Yüksek Ekonomi Konseyi Bilimsel-Teknik Dairesi tarafından Aralık 1920'de yayınlandı. (s. 50)

[9] «*Ekonomiçeskaya Jizn*» (Ekonomik Yaşam) — Günlük gazete, RSFSC ve SSCB'nin ekonomik ve mali alanlarda faaliyet gösteren Halk Komiserlikleri ve ekonomik kuruluşlarının (Yüksek Ekonomi Konseyi, Çalışma ve Savunma Konseyi, Devlet Planlama Komisyonu, Devlet Bankası, Maliye Halk Komiserli-

ği vb.) Kasım 1918'den Kasım 1937'ye kadar yayınlanan organı. (s. 51)

[10] II buçukuncu Enternasyonal — «Sosyalist Partilerin Uluslararası İşçi Birliği» —, 1921 Şubat'ında Viyana'da yapılan kuruluş konferansında, devrimci işçi kitlelerinin baskısı altında zaman zaman II. Enternasyonal'den tecrit olan merkez partileri ve grupları tarafından oluşturuldu. Sözde II. Enternasyonal'i eleştiren II buçukuncu Enternasyonal'in liderleri (F. Adler, O. Bauer, L. Martov ve diğerleri) gerçekte proletarya hareketinin en önemli sorunlarında oportünist bir siyaset izlediler ve işçi kitleleri üzerinde komünistlerin artan etkisine karşı koyabilmek için oluşturulan birlikten yararlanma çabasında oldular. 1923'te II buçukuncu Enternasyonal II. Enternasyonal ile yeniden birleşti. (s. 52)

[11] «Doğu Halkları Eylem ve Propaganda Konseyi», 1920 Eylülünde Bakû'da toplanan Doğu Halkları I. Kongresi'nde oluşturuldu. Konseyin amacı Doğu'da kurtuluş hareketlerini desteklemek ve birleştirmekti; varlığı yaklaşık bir yıl sürdü. (s. 55)

[12] Sovyet Sosyalist Dağ Cumhuriyeti Emekçi Kadınlarının I. Kongresi 16-18 Haziran 1921 arasında Vladikafkas'ta toplandı. Kongreye Çeçen, Osset, Tatar, Kabartay, Balkar ve sapa dağ köylerinin kadınları olmak üzere 152 delege katıldı. Kongre şu sorunları ele aldı: Doğu kadınlarının ekonomik ve hukuksal açıdan dünü ve bugünü, ev çalışması ve Dağ halkları kadınlarının buna katılımı, halk eğitimi ve Doğu'nun kadını, ana ve bebek sağlığı üzerine bir rapor ve başka sorunlar. J. V. Stalin'in Kongreye gönderdiği telgraf 18 Haziran'daki gece oturumunda okundu. Kongre J. V. Stalin'e bir selam telgrafı gönderdi. (s. 59)

[13] Özerk Sovyet Sosyalist Dağ Cumhuriyeti, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi'nin 20 Ocak 1921 tarihli kararnamesiyle kuruldu. Sovyet Sosyalist Dağ Cumhuriyeti kapsamında esasen Çeçen, Nasranov, Vladikafkas, Kabartay, Balkar ve Karaçay Bölgeleri bulunmaktaydı. 1921'den 1924'e kadar Özerk Sovyet Sosyalist Dağ Cumhuriyeti'nden birbiri ardına bir dizi özerk ulusal bölge oluştu. Tüm-Rusya MYK'nin 7 Temmuz 1924 tarihli kararnamesiyle Sovyet Sosyalist Dağ Cumhuriyeti feshedildi. (s. 59)

[14] 6 Ağustos 1920'de Komintern II. Kongresi tarafından onaylanan Komünist Enternasyonal'e üye olmanın 21 koşulu kastedilmektedir. (s. 63)

[15] V. İ. Lenin'in «Bugünkü Devrimde Proletaryanın Görevleri Üzerine» Nisan tezleri kastedilmektedir (bkz. «Eserler», 4. baskı, cilt 24, s. 1-7, Rusça). (s. 63)

[16] Kronstadt'ta Mart 1921'deki karşı-devrimci ayaklanma kastedilmektedir (bkz. «SBKP(B) Tarihi, Kısa Ders», s. 239, Rusça). (s. 63)

[17] V. İ. Lenin, «Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasinin İki Taktiği» (bkz. «Eserler», 4. baskı, cilt 9, s. 1-119, Rusça). (s. 64)

[18] Bkz. V. İ. Lenin, «Eserler», 4. baskı, cilt 8 (Rusça). (s. 64)

[19] V. İ. Lenin, «Kadetlerin Bir Zaferi ve İşçi Partisinin Görevleri» (bkz. «Eserler», 4. baskı, cilt 10, s. 175-250, Rusça). (s. 64)

[20] Bkz. V. İ. Lenin, «Eserler», 4. baskı, cilt 26, s. 217-229 (Rusça). (s. 66)

[21] V. İ. Lenin'in «Sovyet İktidarının En Yakın Görevleri» kastedilmektedir (bkz. «Eserler», 4. baskı, cilt 27, s. 207-246, Rusça). (s. 66)

[22] «Credo» — bir grup «Ekonomist»in manifestosu. (Credo üzerine bkz. V. İ. Lenin, «Rusya Sosyal-Demokratlarının Protestosu», «Eserler», 4. baskı, cilt 4, s. 149-163, Rusça.) (s. 67)

[23] V. İ. Lenin, «'Sol Radikalizm', Komünizmin Bir Çocukluk Hastalığı» (bkz. «Eserler», 4. baskı, cilt 31, s. 1-97, Rusça). (s. 70)

[24] Demokratik Konferans, 14-22 Eylül 1917 tarihlerinde Petrograd'da yapıldı. Konferans, İşçi ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi ve Köylü Temsilcileri Sovyetleri Yürütme Komitesi'nin Menşevik ve Sosyal-Devrimci liderleri tarafından toplantıya çağrılmıştı ve sosyalist partilerin, uzlaşmacı Sovyetlerin, sendikaların, Zemstvo'nun, ticaret ve sanayi çevrelerinin ve ordu birliklerinin temsilcilerinden oluşuyordu. Konferans, Geçici Hükümet içinde bir danışma organı olarak bir Ön Parlamento (Geçici Cumhuriyet Konseyi)

oluşturdu. Uzlaşmacılar, Ön Parlamento'nun yardımıyla devrimi durduracaklarına ve ülkeyi Sovyet devrimi yolundan çıkararak burjuva-anayasal gelişme yoluna sokabileceklerine inanıyorlardı. (s. 71)

[25] V. İ. Lenin, «Proleter Devrimi ve Dönek Kautsky» (bkz. «Eserler», 4. baskı, cilt 28, s. 207-302, Rusça). (s. 75)

[26] V. İ. Lenin'in «Ne Yapmalı?» adlı eseri kastedilmektedir (bkz. «Eserler», 4. baskı, cilt 5, s. 319-494, Rusça). (s. 75)

[27] Bkz. K. Marx ve F. Engels, «Komünist Partisi Manifestosu», 1939, s. 40/41, Rusça. (s. 75)

[28] J. V. Stalin, Haziran 1921 sonunda (istirahatte olduğu) Nalçik'ten, RKP(B) MK Kafkasya Bürosu'nun yerel Parti ve Sovyet örgütleriyle birlikte yaptığı plenumunun çalışmalarına katılmak üzere Tiflis'e geldi. Plenum, 2-7 Temmuz arasında yapıldı ve Trans-Kafkasya Sovyet Cumhuriyetlerinin inşasının en önemli ekonomik ve siyasi sorunlarını ele aldı. J. V. Stalin'in yönetiminde hazırlanan siyasi durum üzerine rapor için hazırlanan kararla plenum, Trans-Kafkasya komünistlerinin görevlerini saptadı ve milliyetçi sapmaların temsilcilerine kesin bir darbe indirdi. Plenum, Trans-Kafkasya Sovyet Cumhuriyetlerinin ekonomik faaliyetlerini birleştirmek için bir komisyon kurma kararı aldı ve Trans-Kafkasya demiryollarının durumu, Trans-Kafkasya Sovyet Cumhuriyetlerinde para dolaşımı, Nagorno-Karabağ Bölgesinin özerkliği, Acaristan, Abazistan'da durum ve başka sorunlar üzerine görüştü. 6 Temmuz'daki Tiflis Parti örgütü üyelerinin toplantısında J. V. Stalin, «Gürcistan ve Trans-Kafkasya'da Komünizmin En Yakın Görevleri» başlıklı bir rapor sundu. Bu rapor 13 Temmuz'da «Pravda Gruzii» (Gürcistan Pravda'sı) No. 118'de yayınlandı ve 1921'de RKP(B) MK Kafkasya Bürosu tarafından özel broşür olarak çıkarıldı. (s. 81)

[29] Mussavatçılar — «Mussavat» Partisi — 1912'de ortaya çıkan, Azerbaycan burjuvazisinin ve çiftlik sahiplerinin milliyetçi partisi. Ekim Devrimi ve içsavaş döneminde bu parti, Azerbaycan'da temel karşı-devrimci güçtü. Türk ve daha sonra İngiliz müdahalecilerin desteği ile Mussavatçılar Azerbaycan'da 1918 Eylül'ünden 1920 Nisan'ına kadar iktidarda kaldılar, sonra Mussavatçı hükümet Bakü işçilerinin, Azerbaycan köylü-

lerinin ve onların yardımına koşan Kızıl Ordu'nun birleşik çabalarıyla devrildi. (s. 87)

[30] Taşnaklar — «Taşnakzutyun» Partisi — 19. yüzyılın doksanlı yıllarında ortaya çıkan, Ermeni burjuva-milliyetçi parti. 1918'den 1920'ye kadar Taşnaklar Ermenistan burjuva-milliyetçi hükümetinin başında bulundular ve Ermenistan'ı Sovyet Rusya'ya karşı savaşta İngiliz müdahalesinin bir üssüne çevirdiler. Taşnak hükümeti, Kızıl Ordu tarafından desteklenen Ermenistan emekçileri tarafından 1920'de devrildi. (s. 87)

[31] 1904 yılında İngiltere ile Fransa arasında yapılan ve Antant'ın (İngiltere, Fransa ve Çarlık Rusya'sının emperyalist ittifakı) kuruluşunun başlangıcı olarak hizmet eden askeri-siyasi anlaşma kastedilmektedir. (s. 88)

[32] «*Iskra*» (Kıvılcım) — 1900 yılında V. İ. Lenin tarafından kurulan tüm-Rusya çapında ilk illegal Marksist gazete («İskra»nın önemi ve rolü üzerine bkz. «SBKP(B) Tarihi, Kısa Ders» s. 30-38, Rusça). (s. 91)

[33] V. İ. Lenin, «'Sol Radikalizm', Komünizmin Bir Çocukluk Hastalığı», Petrograd 1920 (bkz. V. İ. Lenin, «Eserler», 4. baskı, cilt 31, s. 1-97, Rusça). (s. 92)

[34] Bkz. V. İ. Lenin, «Eserler», 4. baskı, cilt 28, s. 269, Rusça. (s. 95)

[35] 12 Kasım 1921'den 6 Şubat 1922'ye kadar Washington'da toplanan, silahlanmanın sınırlandırılması, Pasifik Okyanusu ve Uzak-Doğu sorunları üzerine konferans kastedilmektedir Konferansa ABD, dominyonları ile birlikte İngiltere, Japonya, Fransa, İtalya, Çin, Belçika, Hollanda ve Portekiz katıldı. Sovyet Hükümetinin protestolarına rağmen konferansa davet edilmedi. Washington Konferansı savaştan sonra dünyanın yeniden paylaşılmasını tamamladı ve Pasifik Okyanusunda emperyalist güçlerin yeni bir dengesini kurmaya uğraştı. Washington'da imzalanan anlaşmalar, emperyalist güçlerin denizdeki silahlanmalarının boyutunu, Pasifikteki adalar üzerindeki haklarını saptadı ve Çin'de «açık kapı» siyasetini, yani «Çin'de tüm ulusların ticaret ve sanayi için eşit olanaklara sahip olması» siyasetini düzenledi. Washington Konferansı emperyalist güçler arasındaki çelişkileri gidermedi, tam tersine keskinleştirdi. (s. 106)

[36] «*Zvezda*» (Yıldız) — 16 Aralık 1910'dan, 22 Nisan 1912'ye kadar (ilkönce haftalık, daha sonra haftada iki-üç kez) Petersburg'da yayınlanan legal Bolşevik gazete. Gazete ideolojik olarak V.İ. Lenin tarafından yönetiliyordu; V. İ. Lenin düzenli olarak yazılarını yurtdışından gönderdi. «Zvezda»nın en yakın çalışanları V. M. Molotov, M. S. Olminski, N. N. Poletayev, N. N. Baturin, K. S. Yeremeyev ve başkalarıydı. A. M. Gorki de gazetede çalışıyordu. Petersburg'da bulunduğu 1912 baharında J. V. Stalin gazetenin dolaysız yönetimini ele aldı ve gazetede bir dizi makale yayınladı (bkz. J. V. Stalin, «Eserler», cilt 2, s. 225-247 [Türkçe baskı s. 197-215]). Gazetenin bazı sayılarının tirajı 50 000 ila 60 000'e ulaşıyordu. «Zvezda», Bolşevik günlük gazete «Pravda»nın yayınlanmasını hazırladı. 22 Nisan 1912'de Çarlık hükümeti «Zvezda»yı yasakladı. «Zvezda»nın devamı «Nevskaya Zvezda», 1912 Ekimine kadar yayınlandı. (s. 115)

[37] 22 Nisan 1912 tarihli «Pravda» No. 1'de yayınlanan J. V. Stalin'in «Hedeflerimiz» adlı makalesinden alıntı yapılmaktadır (bkz. J. V. Stalin, «Eserler», cilt 2, s. 248 [Türkçe baskı s. 216]). (s. 116)

[38] Bkz. J. V. Stalin, «Eserler», cilt 2, s. 249 [Türkçe baskı s. 216]. (s. 116)

[39] Sosyal-Devrimciler davası 8 Haziran'dan 7 Ağustos 1922'ye kadar Moskova'da yapıldı. Yüksek Devrim Mahkemesi tarafından dava açılan 34 sanık arasında Sosyal-Devrimci Parti MK'nin 11 üyesi de vardı. Dava sonunda, Sosyal-Devrimcilerin sosyalist Ekim Devrimi'nin ilk günlerinden başlayarak Sovyet iktidarına karşı mücadele ettikleri, silahlı ayaklanma ve komplolar örgütledikleri, müdahalecileri desteklediklerı ve Bolşevik Parti önderlerine ve Sovyet Hükümetine karşı terör eylemleri düzenledikleri ortaya çıktı. (s. 119)

[40] Cenova (10 Nisan - 19 Mayıs 1922) ve Lahey'de (15 Haziran - 20 Temmuz 1922) yapılan uluslararası iktisat konferansları kastedilmektedir. Cenova Konferansı, kapitalist dünya ile Sovyet Rusya arasındaki ilişkileri aydınlatmak amacıyla çağrıldı. Konferansa bir yanda İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya ve diğer kapitalist devletler ve öte yanda Sovyet Rusya katıldı. Kapitalist devletlerin temsilcileri, Sovyet delegasyonuna, yeri-

ne getirilmesi halinde Sovyet ülkesini Batı sermayesinin sömürgesine dönüştürecek talepler getirdiler (tüm savaş borçlarının ve savaş-öncesi borçların ödenmesi talebi, millileştirilmiş mülklerin yabancı sahiplerine geri verilmesi talebi vb.). Sovyet delegasyonu, yabancı kapitalistlerin bu taleplerini reddetti. Sorunların ele alınması Lahey'de toplanan uzmanlar konferansına devredildi. Lahey Konferansı da iki tarafın görüşlerinin uzlaşmazlığı nedeniyle bir anlaşmaya varamadı. (s. 119)

[41] RKP(B) MK Plenumu tarafından 6 Ekim 1922'de RSFSC, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Trans-Kafkasya Federasyonu ve Byelo-Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği halinde birleşmesi üzerine bir yasa tasarısının hazırlanması için kurulan komisyonu J. V Stalin yönetti. Komisyon, SSCB I. Sovyet Kongresi için tüm ön çalışmayı yönetti. (s. 122)

[42] 22 Şubat 1922'de Moskova'da bağımsız Cumhuriyetler Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, Byelo-Rusya, Ukrayna, Horezm, Buhara, Uzak-Doğu Cumhuriyeti ve RSFSC'nin tam yetkili temsilcileri tarafından, Cenova'daki genel Avrupa Ekonomik Konferansında, yukarıdaki Cumhuriyetlerin RSFSC tarafından temsil edilmesi üzerine imzalanan anlaşma kastedilmektedir. (s. 124)

[43] Uzak-Doğu Cumhuriyeti Nisan 1920'den Kasım 1922'ye kadar varlığını sürdürdü. Uzak-Doğu Cumhuriyeti'ne Baykalin, Trans-Baykal, Amur Bölgesi, Kamçatka ve Sahalin'in kuzey kısmı dahildi. (s. 124)

[44] Trans-Kafkasya Federasyonu — Trans-Kafkasya Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Federatif Birliği — 12 Mart 1922'de Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan Merkez Yürütme Komitesi temsilcilerinin tam yetkili konferansı tarafından kuruldu. Aralık 1922'de Federatif Birlik, Trans-Kafkasya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti (TSFSC) haline dönüştürüldü. Trans-Kafkasya Federasyonu 1936 yılına kadar varlığını sürdürdü. 1936 Anayasasına göre Ermeni, Azerbaycan ve Gürcü Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri, Federe Cumhuriyet olarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'ne dahildir. (Trans-Kafkasya Fe-

derasyonu üzerine bkz. *elinizdeki cilt*, s. 227-232, 251-257 [Türkçe baskı s. 192-194, 210-215]). (s. 126)

[45] Buhara ve Horezm Sovyet Halk Cumhuriyetleri, eski Buhara ve Hiva hanlıklarının toprakları üzerinde muzaffer halk ayaklanmalarının zaferi sonucunda 1920'de kuruldu. 1924 sonu ve 1925 başında Orta Asya'nın ulusal etkene göre devletsel ayrışması ile bağıntı içinde Buhara ve Horezm Cumhuriyetlerinin toprakları, yeni oluşturulan Federe Cumhuriyetlere, yani Türkmen ve Özbek Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri, Tacik Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ve Kara Kalpak Özerk Bölgesi'ne katıldı. (s. 126)

[46] X. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi, 23-27 Aralık 1922 tarihleri arasında Moskova'da toplandı. Kongrede, SSCB I. Sovyet Kongresi'ne katılmak üzere sözleşmeci Cumhuriyetlerden — Trans-Kafkasya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ve Byelo-Rus Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti — Moskova'ya gelen, ve X. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi'ne şeref konuğu olarak davet edilen 488 delege olmak üzere, toplam 2215 delege katıldı. X. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi, Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi ve Halk Komiserleri Konseyi'nin, Cumhuriyetin iç ve dış politikası üzerine hesap verme raporunu, Tarım Halk Komiserliği'nin raporunu (köylü ekonomisinin kalkındırılması için çalışmaların sonucu), Eğitim Halk Komiserliği'nin raporunu, Maliye Halk Komiserliği'nin raporunu ve sözleşmeci Sovyet Cumhuriyetlerinin bir Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kurulması önerisini ele aldı. Sovyet Cumhuriyetlerinin birleştirilmesi üzerine raporu J. V. Stalin 26 Aralık'ta sundu. J. V. Stalin tarafından sunulan karar, Kongre tarafından oybirliğiyle kabul edildi. J. V. Stalin'in raporundan sonra Ukrayna, Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan ve Byelo-Rusya temsilcileri söz aldı ve kendi halkları adına Sovyet Cumhuriyetlerinin yekpare bir federal devlet halinde, SSCB'nde birleşmesini onayladılar. (s. 128)

[47] Sovyet Hükümeti'nin, İngiliz sanayicisi Urquhart ile, Urallar ve Kazakistan'ın yeraltı zenginliklerinin işletilmesi için bir Konsesyon anlaşması üzerine görüşmeleri kastedilmektedir. Anlaşma tasarısı, 6 Ekim 1922'de Halk Komiserleri Konseyi ta-

rafından, Urquhart tarafından önerilen köleleştirici koşullar ve muhafazakar İngiliz hükümetinin Sovyet Rusya'ya karşı düşmanca politikası dikkate alınarak reddedildi. Urquhart ile anlaşmanın Sovyet Hükümeti tarafından reddedilmesi, burjuva basınında anti-Sovyet kampanyanın güçlenmesi için vesile oldu. (s. 130)

[48] Lozan Konferansı (20 Kasım 1922-24 Temmuz 1923), Fransa, İngiltere ve İtalya'nın inisiyatifinde Yakın-Doğu sorununun görüşülmesi için çağrıldı (Yunanistan) ve Türkiye arasında bir barış anlaşmasının imzalanması, Türk sınırlarının belirlenmesi, Boğazlar üzerine bir konvansiyonun kabul edilmesi vb.). Adı geçen ülkelerden başka Konferansa Japonya, Romanya, Yugoslavya, Yunanistan, Bulgaristan ve Türkiye katıldı (ABD temsilcileri gözlemci olarak hazır bulundu). Sovyet Rusya Konferansa sadece Boğazlar Sorununun (İstanbul Boğazı, Çanakkale Boğazı) görüşülmesi için davet edildi. Konferansta Sovyet delegasyonu, Boğazlar sorununa ilişkin komisyonda, Boğazları barış zamanında olduğu gibi savaş zamanında da savaş gemileri için açık tutma projesine karşı çıktı ve Boğazların, Türkiye dışında hangi ülkeye ait olursa olsun, savaş gemilerine tamamen kapalı tutulması şeklindeki kendi projesini getirdi. Sovyet delegasyonunun projesi komisyon tarafından reddedildi. (s. 131)

[49] SSCB I. Sovyet Kongresi, 30 Aralık 1922'de Moskova'da toplandı. Kongreye RSFSC'den 1727 delege, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nden 364 delege, Trans-Kafkasya Federasyonu'ndan 91 delege ve Byelo-Rus Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nden 33 delege katıldı. Konferans, J. V. Stalin'in Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kuruluşu üzerine raporunu ele aldı, SSCB'nin kuruluşuna ilişkin Deklarasyonu ve Federal Sözleşmeyi onayladı ve SSCB Merkez Yürütme Komitesi'ni seçti. (s. 137)

[50] RSFSC, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ve Trans-Kafkasya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti tam yetkili delegasyonları konferansı 29 Aralık 1922'de toplandı. Konferans, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kuruluşuna ilişkin Deklarasyonu ve Sözleşmeyi görüşerek karara bağ-

ladı. J. V. Stalin bir konuşma yaparak, SSCB I. Sovyet Kongresi'nin gündemini konferansa bildirdi. Konferans, J. V. Stalin'i Kongrede SSCB'nin kuruluşu üzerine rapor sunmakla görevlendirdi. Tam yetkili delegasyonlar 30 Aralık sabahı SSCB'nin kuruluşuna ilişkin Deklarasyon ve Sözleşme'yi imzaladılar. (s. 139)

[51] J. V. Stalin'in «Rus Komünistlerinin Stratejisi ve Taktiği Sorunu Üzerine» makalesi «Pravda»nın 56. sayısında, RKP(B)'nin 25. kuruluş yıldönümüne ayrılan 14 Mart 1923'te ve «Petrogradskaya Pravda»nın (Petrograd Pravda'sı) 57, 58 ve 59. sayılarında 14, 15 ve 16 Mart 1923'te ve «Kommunistiçeskaya Revolutsiya» (Komünist Devrim) adlı derginin 7. sayısında Nisan 1923'te yayınlandı. Daha sonra bu makaleden bir parça, 1932'de Moskova'da yayınlanan J. V. Stalin'in «Ekim Devrimi» adlı yazısında «Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Stratejisi» başlığıyla yayınlandı. (s. 140)

[52] Sverdlov Üniversitesi — J. M. Sverdlov'un adını alan Komünist İşçi-Köylü Üniversitesi, J. M. Sverdlov'un inisiyatifiyle 1918'de Tüm-Rusya Merkez Yürütme Komitesi nezdinde, 1919'de Sovyet Çalışma Okulu adını alacak olan ajitasyon ve propaganda için kısa kurslar düzenlendi. Bu okul temelinde, RKP(B) VIII. Parti Kongresi'nin kararı uyarınca Sovyet ve Parti çalışması için merkez okulu oluşturuldu. 1919 yılının ikinci yarısında Sovyet ve Parti çalışması için merkez okulu, J. M. Sverdlov Komünist İşçi-Köylü Üniversitesi adını aldı. (s. 140)

[53] «Emeğin Kurtuluşu» grubu — 1883'te Cenevre'de G. V. Plehanov tarafından kurulan ilk Rus Marksist grubu. (Grubun faaliyetleri ve tarihi rolü üzerine bkz. «SBKP(B) Tarihi, Kısa Ders», s. 10-17, Rusça.) (s. 149)

[54] 20 ve 21 Nisan 1917'de Petrograd'da siyasi kitle gösterileri sırasında Bolşevik Parti Petrograd Komitesi üyelerinden bir grup (Bagdatyev ve başkaları), Bolşevik MK'nin gösterilerin barışçıl karakteri üzerine direktiflerine karşı Geçici Hükümet'in hemen devrilmesi sloganını gündeme getirdi. Parti MK bu «sol» maceracıların tavrını mahkûm etti (bkz. V. İ. Lenin, «Eserler», 4. baskı, cilt 24, s. 181-182, Rusça.) (s. 149)

[55] V. İ. Lenin, «Demokratik Devrimde Sosyal-Demokrasi-

nin İki Taktiği» (bkz. «Eserler», 4. baskı, cilt 9, s. 1-119, Rusça). (s. 152)

[56] Çaydze, Steklov, Suhanov, Filippovski ve Skobelev'den oluşan (daha sonra Çernov ve Tsereteli de katıldı) «İrtibat Komisyonu», Petrograd İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti'nin Menşevik ve Sosyal-Devrimci Yürütme Komitesi tarafından 7 Mart 1917'de Geçici Hükümet'i «etkilemek» ve onu «denetlemek» için Geçici Hükümet ile irtibat kurmak amacıyla oluşturuldu. Gerçekte ise «İrtibat Komisyonu» Geçici Hükümet'e burjuva siyasetini sürdürmekte yardım ediyor ve işçi kitlelerini tüm iktidarın Sovyetlere geçmesi için aktif devrimci mücadeleden alıkoymaya çalışıyordu. «İrtibat Komisyonu», Menşevik ve Sosyal-Devrimcilerin temsilcilerinin doğrudan Geçici Hükümete katıldıkları 1917 Mayıs'ına kadar varlığını sürdürdü. (s. 153)

[57] V. İ. Lenin, «Bugünkü Devrimde Proletaryanın Görevleri Üzerine» (bkz. «Eserler», 4. baskı, cilt 24, s. 1-7, Rusça). (s. 153)

[58] XII. Parti Kongresi'ne ulusal sorun üzerine tezlerin taslağı, RKP(B) MK Plenumunda 21 Şubat 1923'te görüşüldü. Tezlerin redaksiyonu için J. V. Stalin başkanlığında bir komisyon oluşturuldu. RKP(B) MK Politbürosu tezleri gözden geçirdi ve tezler 22 Mart'ta onaylanarak 24 Mart'ta «Pravda» No. 65'te yayınlandı. (s. 157)

[59] Smena-Vek akımı — 1921'de yurtdışında sürgünde olan Rus beyaz muhafızları arasında ortaya çıkan, başında N. Ustryalov, J. Klyuçnikov ve diğerlerinin bulunduğu, «Smena-Vek» (Yol İşaretlerinin Değişmesi) gazetesini çıkaran burjuva siyasi akım. İdeolojik olarak Smena-Vek akımı, Sovyet iktidarına karşı açık silahlı mücadeleden vazgeçen burjuvazinin görüşlerini yansıtıyordu. Sovyet Rusya'nın Yeni Ekonomik Politika'ya geçişiyle Smena-Vekçiler, Sovyet sisteminin tedricen burjuva demokrasisine dönüşeceği hesabı içindeydiler. (s. 161)

[60] RKP(B) X. Parti Kongresi'nin «Ulusal Sorunda Partinin En Yakın Görevleri Üzerine» kararı için bkz. «Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum Oturumlarının Kararlarında SBKP(B)», Bölüm I, 1941, s. 386, Rusça. (s. 162)

[61] RKP(B) XII. Parti Kongresi, 17-25 Nisan 1923 arasında

toplandı. Bu kongre, Sosyalist Ekim Devrimi'nden sonra Lenin'in katılmadığı ilk kongre idi. Kongre, MK ve MKK'nin raporlarını, Komintern Yürütme Komitesi'ndeki Rus temsilciliğinin raporlarını, sanayi üzerine, Parti ve devlet inşasında ulusal etkenler üzerine, kırda vergi politikası üzerine, reyonlaştırma ve diğer sorunlar üzerine raporları ele aldı. Parti Kongresi, kararlarında, V. İ. Lenin'in son makale ve mektuplarında verdiği tüm işaretleri dikkate aldı. RKP(B) XII. Parti Kongresi, Yeni Ekonomik Politika'nın ilk iki yılındaki sonuçların bir bilançosunu çıkardı ve NEP'i sosyalist pozisyondan geri çekilme olarak kavrayan Troçki, Buharin ve yandaşlarına kesin bir red yanıtı verdi. 17 Nisan akşamı yapılan oturumda J. V. Stalin, MK'nin Örgütsel Raporu'nu sundu. MK Raporu üzerine kabul edilen kararda, Kongre, İşçi-Köylü Müfettişliği ve MKK'nin reorganizasyonu üzerine Leninist planı onayladı ve MK'nin örgütsel aygıtının ve tüm örgütsel çalışmanın iyileştirilmesini saptadı. 23 Nisan'da J. V. Stalin, Kongreye «Parti ve Devlet İnşasında Ulusal Etkenler Üzerine» rapor sundu. Bu konu üzerine tartışma 22 ve 23 Nisan'da yapıldı; sorunun derin incelenmesi, Parti Kongresinin doğrudan J. V. Stalin'in yönetiminde çalışan ulusal seksiyonuna götürüldü. 25 Nisan'da Kongre, bu seksiyon tarafından sunulan kararı onayladı; bu kararda J. V. Stalin'in tezleri temel teşkil etti. Kongre, milliyetçi sapmaların temsilcilerini teşhir ederek ulusal sorunda sapmalara karşı — Büyük-Rus şovenizmi ve yerel burjuva milliyetçiliğine karşı — daha kesin ve kararlı mücadele için Partiye çağrı yaptı. (RKP(B) X. Parti Kongresi üzerine bkz. «SBKP(B) Tarihi, Kısa Ders», s. 250-252, Rusça. Parti Kongresinin kararları için bkz. «Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum Oturumlarının Kararlarında SBKP(B)», Bölüm I, 1941, s. 472-524, Rusça.) (s. 168)

[62] *«İzvestiya Zentralnovo Komiteta Rossiskoi Kommunisticeskoi Partii (B)»* (Rusya Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi Haberleri) — VIII. Parti Kongresi'nin kararı üzerine kurulan ve 28 Mayıs 1919'dan 10 Ekim 1929'a kadar varlığını sürdüren (ilk 20 sayısı «Pravda»nın eki olarak yayınlandı) enformasyon dergisi. «İzvestiya MK» giderek bir enformasyon bülteni karakterinden çıktı. Partinin merkezi bir dergisi haline gel-

di ve 1929'de «Partinoye Stroitelstvo» (Parti İnşası) dergisine dönüştü. «RKP(B) MK'nin XII. Parti Kongresine Raporu», «İzvestiya MK'nın Nisan 1923 tarihli 4. (52.) sayısında yayınlandı. (s. 168)

[63] J. V. Stalin, «İşçi-Köylü Müfettişliği'ni Nasıl Reorganize Etmeliyiz» ve «Az Olsun Ama İyi Olsun» adlı makaleleri kastediyor (bkz. V. İ. Lenin, «Eserler», 4. baskı, cilt 33, s. 440-460, Rusça). (s. 176)

[64] J. V. Stalin, «Sanayideki Fonksiyoner Kadromuz. (RKP MK Kayıt ve Dağıtım Dairesi'nin Materyallerine Göre)» adlı broşürü kastediyor. Moskova 1923 (Rusça). (s. 179)

[65] Sosyal-Devrimciler Partisi'nin sade üyelerinin Tüm-Rusya Kongresi, 18-20 Mart 1923'te Moskova'da yapıldı. Kongre, Sosyal-Devrimciler Partisi'nin kesin olarak dağıldığını ve sürgündeki yönetici organlarının, varlığı olmayan Parti adına ortaya çıkmaya haklarının olmadığını saptadı. (s. 188)

[66] Tartışma gazetesi, «Pravda»da RKP(B) XII. Parti Kongresi'nden kısa süre önce «Parti Kongresi için Tartışma Gazetesi» adıyla basıldı. Beş sayı çıktı, bunlardan dördü Kongreden önce, birisi ise Kongre sırasında yayınlandı (1, 24 Mart ve 5, 15, 20 Nisan 1923 tarihli «Pravda»nın 46, 65, 75, 82 ve 86. sayıları). (s. 189)

[67] J. V. Stalin, Parti düşmanı «Demokratik Merkeziyetçilik» grubunu kastetmektedir. (Bu grup üzerine bkz. «SBKP(B) Tarihi, Kısa Ders», s. 229, 242, Rusça.) (s. 190)

[68] 24-29 Nisan 1917 arasında toplanan RSDİP(B) VII. Tüm-Rusya Konferansı (Nisan Konferansı) kastedilmektedir. Bu Konferansta J. V. Stalin ulusal sorun üzerine raporu sundu; bu rapor üzerine karar taslağını V. İ. Lenin kaleme aldı. (Konferans kararları için bkz. «Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum Oturumlarının Kararlarında SBKP(B)», Bölüm I, 1941, s. 225-239, Rusça.) (s. 196)

[69] «*Sosyalistiçeski Vestnik*» (Sosyalist Ulak) — Martov tarafından Şubat 1921'de kurulan menşevik beyaz mültecilerin organı; Mart 1933'e kadar Berlin'de; Mayıs 1933'ten Haziran 1940'a kadar Paris'te ve sonra Amerika'da çıktı. «Sosyalistiçes-

ki Vestnik», en gerici emperyalist çevrelerin bir borazanıdır. (s. 215)

[70] Basmaç hareketi — 1918-1924 yılları arasında açık siyasi haydutluk biçiminde Orta Asya'da (Türkistan, Buhara, Horezm) ortaya çıkan karşı-devrimci milliyetçi hareket. Bu hareketin başında, Orta Asya cumhuriyetlerini Sovyet Rusya'dan ayırmayı ve sömürücü sınıfların egemenliğini yeniden kurmayı amaçlayan beyler ve mollalar bulunuyordu. Basmaç hareketi, Orta Asya'yı kendi sömürgeleri haline getirmeyi amaçlayan İngiliz emperyalistleri tarafından aktif olarak desteklendi. (s. 217)

[71] Bkz. V. İ. Lenin, «Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı», «Eserler», 4. baskı, cilt 20, s. 406, Rusça. (s. 222)

[72] V. İ. Lenin, «Sosyalist Devrim ve Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkı» (bkz. «Eserler», 4. baskı, cilt 22, s. 136, Rusça). (s. 224)

[73] «*Byednota*» (Yoksulluk) — Günlük gazete, SBKP(B) MK'nin organı, Mart 1918'den Ocak 1931'e kadar yayınlandı. (s. 234)

[74] V. İ. Lenin, «Eserler», 4. baskı, cilt 5, s. 10-11 (Rusça). (s. 236)

[75] J. V. Stalin'in inisiyatifiyle RKP(B) MK'nin Ulusal Cumhuriyetler ve Bölgeler Sorumlu Fonksiyonerleriyle Dördüncü Danışma Konferansı Moskova'da 9-12 Haziran 1923 arasında toplandı. RKP(B) MK üye ve adaylarının dışında toplantıya Ulusal Cumhuriyetler ve Bölgelerin 58 temsilcisi katıldı. Toplantının gündeminin temel noktasını J. V. Stalin'in «XII. Parti Kongresinin Ulusal Soruna İlişkin Kararlarının Gerçekleştirilmesi İçin Pratik Önlemler» adlı raporu oluşturdu. Ulusal Cumhuriyetler ve Bölgelerin 20 Parti örgütünün temsilcisi, mahallî örgütlerin durumu üzerine rapor verdi. Toplantı aynı zamanda MKK'nin Sultan Galiyev'in Parti ve Sovyet düşmanı faaliyetleri üzerine raporunu da ele aldı. (Danışma Konferansının kararları için bkz. «Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum Oturumlarının Kararlarında SBKP(B)», Bölüm I, 1941, s. 525-530, Rusça.) (s. 241)

[76] Ulusal soruna ilişkin bir platform taslağı, J. V. Stalin

tarafından 1923 Mayıs sonlarında IV. Danışma Konferansı hazırlığına bağlı olarak kaleme alındı ve 4 Haziran'da RKP(B) MK Politbürosu tarafından onaylandı. Söz konusu taslak, Danışma Konferansı tarafından J. V. Stalin'in «XII. Parti Kongresi'nin Ulusal Soruna İlişkin Kararlarının Gerçekleştirilmesi İçin Pratik Önlemler» üzerine raporuna ilişkin karar olarak kabul edildi. (s. 241)

[77] RKP(B) MK Plenumu SSCB üzerine pratik önerilerin hazırlanması için Komisyon, RKP(B) MK Plenumunun 24 Şubat 1923'te aldığı karar uyarınca kuruldu. Tüm Federe Cumhuriyetlerin Parti örgütlerinin temsil edildiği komisyonun başında J. V. Stalin bulunuyordu. Bu komisyon SSCB Anayasa tasarısının hazırlanmasını yönetti. (s. 267)

[78] SSCB Anayasasının hazırlanması için kurulan SSCB MYK Prezidyumu Komisyonu, Federe Cumhuriyetlerin 25 temsilcisinden oluşmaktaydı. J. V. Stalin komisyonda RSFSC'ni temsil ediyordu. Anayasa tasarısının görüşüldüğü komisyonun Plenum oturumları 8-16 Haziran 1923 tarihleri arasında yapıldı. (s. 273)

[79] J. V. Stalin, K. Marx'ın F. Engels'e 16 Nisan 1856 tarihli mektubundan, K. Marx/F. Engels, «Mektuplar», Moskova 1922, adlı kitaba göre alıntı yapıyor (bkz. K. Marx, F. Engels, «Eserler», cilt XXII, s. 139, Rusça). (s. 280)

[80] Birinci Tüm-Rusya İşçi ve Köylü Kadınlar Kongresi 16-21 Kasım 1918'de Moskova'da yapıldı. 19 Kasım'da V. İ. Lenin kongrede bir konuşma yaptı. Kongre, Parti komitelerinde kadınlar arasında çalışma için özel organların kurulması dileğini belirtti. Kongreden sonra RKP(B) MK kararı uyarınca Parti komitelerinde kadınlar arasında ajitasyon ve propaganda için komisyonlar oluşturuldu ve RKP(B) MK içinde bir merkezi komisyon kuruldu. (s. 284)

[81] Politbüro kararı uyarınca 23-25 Eylül 1923'te yapılan RKP(B) MK Plenumu tarafından atanan komisyon kastedilmektedir. (s. 289)

[82] Parti inşası üzerine karar, RKP(B) MK Politbürosu ve MKK Prezidyumunun ortak oturumunda 5 Aralık 1923'te kabul edildi ve «Pravda» No. 278'de yayınlandı. (s. 304)

[83] RKP(B) MK ve MKK'nin, 25-27 Ekim 1923'te on Parti örgütünün temsilcileri ile birlikte yaptığı ortak plenumu kastedilmektedir. (Plenumun kararı için bkz. «Parti Kongrelerinin, Parti Konferanslarının ve MK Plenum Oturumlarının Kararlarında SBKP(B)», Bölüm I, 1941, s. 531/532, Rusça.) (s. 304)

[84] RKP(B) XII. Parti Kongresi'nden kısa süre önce, kendine «İşçi Grubu» diyen karşı-devrimci illegal bir grup tarafından yayınlanan anonim platform kastedilmektedir. («İşçi Grubu» 1923'te Moskova'da, Partiden çıkarılan Myaznikov ve Kuznetsov tarafından kuruldu ve önemsiz sayıda katılım sağladı; 1923 sonbaharında tasfiye edildi.) (s. 309)

[85] J. V Stalin, «RKP(B) MK İzvestiya» dergisinin Nisan 1923 tarihli 4. (52.) sayısında yayınlanan «RKP(B) MK'nin XII. Parti Kongresi'ne Raporu»nu kastetmektedir. (s. 318)

[86] «Kommunist» — Günlük gazete, Azerbaycan dilinde yayınlanan Azerbaycan Komünist Partisi (Bolşevik) Merkez Komitesi ve Bakü Komitesi'nin organı. İlk sayısı, Azerbaycan Bolşevik örgütü tarafından 29 Ağustos 1919'da illegal olarak yayınlandı; ilk sayının çıkmasından sonra gazete Mussavat'çı hükümet tarafından yasaklandı. Azerbaycan'da Sovyet iktidarının kurulmasıyla birlikte gazete 30 Nisan 1920'de yeniden yayınlanmaya başladı. J. V. Stalin'in mesajı «Kommunist»te 29 Aralık 1923'te ve «Zaryavostokat» (Doğu'nun Şafağı) gazetesinde 3 Ocak 1924'te Rusça olarak yayınlandı. (s. 320)

KRONOLOJİK BİYOGRAFİ

(1921 — 1923)

1921

1-2 Ocak — J. V. Stalin, RSFSC Türk halkları komünistlerinin danışma konferansını yönetir; konferansın açılış konuşmasını yapar ve örgütsel sorun üzerine raporu sunar.

5 Ocak — J. V. Stalin, «Pravda»nın 19 Ocak 1921 tarihli 12. sayısında yayınlanan, «Görüş Ayrılıklarımız» makalesini yazar.

14 Ocak — J. V. Stalin, Birinci Sahil Koruma Birliği'nin (Petrograd) tiyatrosundaki bir toplantıda, güncel durum üzerine bir konuşma yapar.

17 Ocak — J. V. Stalin, RKP(B) Moskova Komitesinin genişletilmiş oturumunda, üretimde sendikaların rolü sorunu üzerine bir konuşma yapar, Troçki ve Buharin'in tezlerine karşı tavır alır ve Leninist «10'lar Platformu»nu savunur.

18 Ocak — J. V. Stalin, RKP(B) Moskova Komitesinin genişletilmiş oturumunda, orduyu milis sistemiyle yeniden örgütleme önerisine karşı çıkar ve kadro ordusunu güçlendirme ve pekiştirme önerisini savunur.

19 Ocak — J. V. Stalin. Milliyetler İşleri Halk Komiserliği'nin Milliyetler Konseyi oturumuna başkanlık

yapar ve Milliyetler Konseyi üzerine hükümlerin tasarısını hazırlayacak komisyona seçilir.

5 Şubat J. V. Stalin'in «Ulusal Sorunda Partinin En Yakın Görevleri Üzerine» *tezleri*, RKP(B) MK Politbüro oturumunda görüşülür; tezlerin son redaksiyonu için V. İ. Lenin ve J. V. Stalin başkanlığında bir komisyon atanır.

7 Şubat J. V. Stalin ve V. İ. Lenin, komisyonun diğer üyeleri ile birlikte RKP(B) X. Parti Kongresi için ulusal sorun üzerine tezleri redakte ederler.

10 Şubat J. V. Stalin'in, «Ulusal Sorunda Partinin En Yakın Görevleri Üzerine» tezleri «Pravda»nın 29. sayısında yayınlanır.

12 Şubat J. V. Stalin, Dağıstan Sosyalist Özerk Sovyet Cumhuriyeti temsilcileriyle görüşür.

15 Şubat J. V. Stalin, Bakû'da bulunan G. K. Orkonikidze'ye, RKP(B) MK'nin XI. Ordu Devrimci Savaş Konseyi'ne direktifleriyle birlikte bir telgraf gönderir ve Kafkasya'da gidişat üzerine günlük bilgi ister.

16 Şubat J. V Stalin, Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan'daki durum üzerine G. K. Orkonikidze'den bilgi talep eder.

28 Şubat J. V. Stalin, V. İ. Lenin'e Batum'u Türklere karşı savunma zorunluluğu üzerine bir mektup gönderir.

3 *Mart* J. V Stalin, doğrudan hat üzerinden, Gürcistan komünistlerine selam ve V. İ. Lenin'in direktiflerini iletir.

5 Mart J. V. Stalin, Milliyetler İşleri Halk Komiserliği Milliyetler Konseyi oturumunda, Milliyetler Konseyi üzerine kararların hazırlanması için oluşturulan komisyonun çalışma sonuçları üzerine bir rapor sunar.

8-16 Mart J. V Stalin, RKP(B) X. Parti Kongresi'nin çalışmalarına katılır.

8 Mart RKP(B) X. Parti Kongresi, J. V. Stalin'i Parti Kongresi Prezidyumuna seçer.

9 Mart J. V. Stalin, Sovyet Hükümetinin bir Türk delegasyonuyla yaptığı görüşmelere katılır.

10 Mart J. V Stalin, RKP(B) X. Parti Kongresi'nde «Ulusal Sorunda Partinin En Yakın Görevleri Üzerine» raporu sunar.

13 Mart V. İ. Lenin J. V. Stalin'e, RKP(B) X. Parti Kongresi'ne, ulusal sorun üzerine kararı hazırlayacak olan komisyon hakkında bilgi verir.

14 Mart RKP(B) X. Parti Kongresi, J. V. Stalin'i RKP(B) MK üyeliğine seçer.

15 Mart J. V. Stalin, RKP(B) X. Parti Kongresi'nde ulusal sorun üzerine karar hazırlayacak olan komisyon hakkında bilgi verir.

16 Mart RKP(B) MK Plenumu J. V. Stalin'i Parti MK Politbürosu ve Örgütlenme Bürosu üyeliğine seçer.

Mart J. V. Stalin, V. İ. Lenin e Rusya'nın elektriklendirilmesi planı üzerine bir mektup yazar.

16 Nisan J. V. Stalin, V İ. Lenin'e Yakıt İkmali Merkez İdaresi üzerine kararlar taslağına ilişkin görüşlerini yazar.

19 Nisan J. V. Stalin, Halk Komiserleri Konseyi oturumuna katılır ve Azerbaycan Petrol Komitesi'nin etki alanının genişletilmesi üzerine bir kararname taslağı hazırlayacak olan komisyona katılır.

22 Nisan J. V. Stalin, Tüm-Rusya MYK Prezidyumuna, Milliyetler İşleri Halk Komiserliğinin Özerk Komi Bölgesi'nin oluşturulması için hazırladığı bir tasarı metni gönderir.

25 Nisan J. V. Stalin, Milliyetler İşleri Halk Komiserliği Milliyetler Konseyi oturumunda, «Milliyetler Konseyi Üzerine Kararlar»da Tüm-Rusya MYK Prezidyumunun yaptığı düzeltmeler üzerine

bilgi verir ve tartışmalarda Özerk Komi Bölgesi'nin oluşumu sorununda söz alır.

2 Mayıs J. V. Stalin, «Ulusal Sorunun Ele Alınışı Üzerine» adlı bir makale yazar ve bu makale 8 Mayıs 1921 tarihli «Pravda» No. 98'de yayınlanır.

5 Mayıs J. V. Stalin, Milliyetler İşleri Halk Komiserliği Heyeti'nin oturumunda, milliyetler sorunu ile ilgili bir kararname taslağı üzerine konuşur, bu kararnameye göre tüm Halk Komiserleri, çeşitli milliyetleri ilgilendiren yasa tasarılarını ve kararnameleri, onay için, Milliyetler İşleri Halk Komiserliği'ne sunmak zorundadırlar.

10 Mayıs J. V. Stalin, Halk Komiserleri Konseyi'nin oturumunda, İşçi-Köylü Müfettişliği'nin yerel organları üzerine konuşur.

16 Mayıs J. V. Stalin, Milliyetler İşleri Halk Komiserliği Heyeti'nin oturumuna başkanlık yapar. Heyet, Özerk Yakut Bölgesi'nin oluşturulması sorununun görüşülmesi için, bir emekçi Yakutlar konferansı toplama kararı alır.

16-25 Mayıs J. V. Stalin, IV. Tüm-Rusya Sendikalar Konferansı'nı hazırlayacak ve gerçekleştirecek olan RKP(B) MK komisyonunda çalışır.

18 Mayıs J. V. Stalin, RKP(B) MK'ni temsilen, IV. Tüm-Rusya Sendikalar Konferansi'nın komünist fraksiyonunun oturumunda, Tüm-Rusya Sendikalar Merkez Konseyi Prezidyumu'nun kongreye raporu üzerine anarko-sendikalist grubun karar tasarısına karşı konuşur.

19 Mayıs J. V. Stalin, RKP(B) MK Plenumu tarafından atanan, IV. Tüm-Rusya Sendikalar Konferansi'nda Tomski'nin Parti düşmanı tavrını incelemek için komisyonda çalışır.

Mayıs sonu J. V. Stalin, dinlenmek için Nalçik'e gider.

12 Haziran J. V. Stalin, Kabartay Bölgesi IV. Sovyet Kongresi'ne bir selam telgrafı gönderir.

17 Haziran	J. V. Stalın, Dağlı Halklar II. Kadınlar Kongresi'ne selam telgrafı gönderir.
Haziran sonu	J. V. Stalin, RKP(B) MK Kafkasya Bürosu Plenumuna katılmak için Nalçik'ten Tiflis'e gider.
2-7 Temmuz	J. V Stalin, RKP(B) MK Kafkasya Bürosu Plenumuna katılır.
4 Temmuz	V. İ. Lenin G. K. Orkonikidze'ye bir telgraf göndererek, J. V. Stalin'in istirahatine neden ara verdiğini sorar ve J. V Stalin'in sağlığına ilişkin tıbbi değerlendirmeyi kendisine göndermesini ister.
6 Temmuz	J. V. Stalin, Tiflis Parti örgütünün üyeler toplantısında «Gürcistan ve Trans-Kafkasya'da Komünizmin Görevleri Üzerine» bir rapor sunar. Bu rapor, 13 Temmuz 1921 tarihli «Pravda Gruzii» No. 108'de yayınlanır.
7, 8, 14 Temmuz	J. V. Stalin, Gürcistan KP(B) MK Plenumunun çalışmalarına katılır. J. V. Stalin Plenumda, Gürcistan Komünist Partisi'nin ulusal ekonominin yeniden kurulması ve Sovyet iktidarının sağlamlaştırılmasına ilişkin siyasetini izah eder.
25 Temmuz	V. İ. Lenin G. K. Orkonikidze'ye, J. V. Stalin'in istirahatine kaç gün ara verildiğini sorar ve J. V. Stalin'i tedavi eden doktorların isim ve adreslerinin kendisine bildirilmesini ister.
8 Ağustos	J. V. Stalin, Nalçik'ten Moskova'ya hareket eder.
18 Ağustos	V. İ. Lenin, Devlet Planlama Komisyonu'na, J. V. Stalin'i tüm ekonomik verilere ulaşmada ve özellikle altın sanayii ve Bakü petrol sanayii konusunda desteklemesi direktifini verir.
22 Ağustos	RKP(B) MK J. V. Stalin'i, Parti Merkez Komitesi'nin Ajitasyon ve Propaganda Dairesi'nin genel yönetimi ile görevlendirir.
28 Ağustos	J. V Stalin'in «İktidarı Ele Geçirmeden Önce ve Sonra Parti» adlı makalesi, «Pravda» No. 190'da yayınlanır.
6-8 Eylül	J. V. Stalin, merkezi demiryolu aygıtının iyileş-

tirilmesi için kurulan RKP(B) MK komisyonunda çalışır.

22 Eylül J. V. Stalin, Tüm-Rusya MYK Prezidyumu tarafından Dağ halkları (Çeçenler) ve Kazaklar arasındaki toprak dağıtımı sorunu ile ilgilenecek komisyona seçilir.

27 Eylül J. V. Stalin, V İ. Lenin'den «İşçi-Köylü Müfettişliği'nin Görevleri, Bunların Kavranışı ve Uygulaması Sorunu»na ilişkin bir mektup alır ve V. İ. Lenin'e «Müfettişlik Üzerine Yanıt»ı yazar.

3 Kasım J. V. Stalin, Tüm-Rusya MYK Prezidyumu tarafından IX. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi'ni hazırlayacak olan komisyona seçilir.

5 Kasım J. V. Stalin'in «Ekim Devrimi ve Rus Komünistlerinin Ulusal Siyaseti» adlı yazısı, «Jizn Natsionalnostey»in 24 (122.) sayısında yayınlanır.

13 Kasım J. V. Stalin, Kraznaya Preznya ilçesi Parti komitesinin kulübünde, «Komünistlerin Siyasi Stratejisi ve Taktiği Üzerine ve Yeni Ekonomik Politika Üzerine» bir konuşma yapar.

17 Kasım J. V. Stalin, Tüm-Rusya MYK Prezidyumunun oturumuna katılır, bu oturumda tarımsal kollektifler, toprağın toplumsal olarak işlenmesiyle ilgili komünler, arteller ve kooperatifler üzerine görüşülür.

18 Kasım J. V Stalin, Parti MK tarafından, RKP(B) MK'nin dergisi «Vyestnik agitatsii i propagandy»nin (Ajitasyon ve Propaganda Ulağı) redaktörlüğüne atanır.

28 Kasım J. V. Stalin, V. İ. Lenin'den bir Trans-Kafkasya Cumhuriyetleri Federasyonu kurulması üzerine bir öneri taslağı alır ve kendi görüşlerini ve tasarıya ilişkin bir değişiklik önerisini yazar. V. İ. Lenin, J. V. Stalin'in değişiklik önerisini kabul eder.

29 Kasım RKP(B) MK Politbürosu, V. İ. Lenin ve J. V. Stalin'in Trans-Kafkasya Cumhuriyetleri Federasyonu üzerine kararını kabul eder.

18 Aralık J. V. Stalin'in «Perspektifler» adlı makalesi «Pravda» No. 286'da yayınlanır.

20 Aralık J. V. Stalin, Halk Komiserleri Konseyi'nin diğer üyeleriyle birlikte, RSFSC'nin elektriklendirilmesi planı üzerine Halk Komiserleri Konseyi'nin karar tasarısını imzalar.

23 Aralık IX. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi, J. V. Stalin'i Prezidyuma seçer.

28 Aralık IX. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi, J. V. Stalin'i Tüm-Rusya MYK üyeliğine seçer.

29 Aralık J. V. Stalin, IX. Yasama Dönemi Tüm-Rusya MYK birinci toplantısında, Tüm-Rusya MYK Prezidyumu üyeliğine seçilir ve Milliyetler İşleri Halk Komiseri ve İşçi-Köylü Müfettişliği Halk Komiseri olarak görev yapar.

Aralık J. V. Stalin, kırda çalışma sorununa ilişkin RKP(B) MK komisyonunda çalışır.

1922

9 Ocak J. V. Stalin, Milliyetler İşleri Halk Komiserliği Heyeti oturumuna başkanlık yapar ve Karaçay-Çerkez Bölgesi'nin oluşturulması sorununa ilişkin söz alır.

14 Ocak J. V. Stalin, RKP(B) MK'nin Türkistan Komünist Partisi'ne bir genelge tasarısını, V. M. Molotov'a gönderir.

16 Ocak J. V. Stalin, RKP(B) MK Politbüro oturumunda, Cenova Konferansı'nda birleşik temsil üzerine tartışmak için bağımsız Cumhuriyetlerin MYK Başkanlarının bir konferansını toplamayı önerir.

21 Ocak J. V. Stalin İşçi-Köylü Müfettişliği Halk Komiserliği Heyeti'nin oturumuna başkanlık yapar ve 1922 yılı bütçesinin revizyonu üzerine konuşur.

27 Ocak J. V. Stalin, Cenova Konferansı'na bir delegasyon gönderme sorununun tartışıldığı IX. Yasama Dönemi Tüm-Rusya MYK İkinci Olağanüstü Toplantısı'na katılır.

28 Ocak J. V Stalin, «Eski Bolşevikler Derneği»nin kuruluş oturumunda derneğin tüzüğü sorunu üzerine konuşur.

J. V. Stalin, İşçi-Köylü Müfettişliği Halk Komiserliği Heyeti'nin oturumuna başkanlık yapar ve İşçi-Köylü Müfettişliği Halk Komiserliği bölge temsilcileri üzerine kararnameler için direktif kaleme alınması sorunu üzerine konuşur.

14 Şubat J. V. Stalin ve A. D. Curupa, teknik yüksek okulların temsilcisi bir grup profesörle görüşürler.

22 Şubat J. V. Stalin, Gürcü komünistlerine gönderdiği bir yazıda, V. İ. Lenin'in Gürcistan Kızıl Ordusu'nun güçlendirilmesi üzerine direktiflerinin uygulanması için pratik önlemler alınması zorunluluğunu bildirir.

23 Şubat J. V. Stalin, V. İ. Lenin'den, İşçi-Köylü Müfettişliği Halk Komiserliği'nde özel kurumlar ve işletmeler üzerinde bir İşçi-Köylü Müfettişliği kontrol projesi hazırlanmasını teşvik eden bir mektup alır.

21 Mart J. V Stalin, V. İ. Lenin'den, kararların uygulanmasını kontrolde destek olmak için, Halk Komiserleri Konseyi aygıtına İşçi-Köylü Müfettişliği Halk Komiserliği çalışanlarını atamayı teşvik eden bir mektup alır.

27 Mart-2 Nisan J. V. Stalin, RKP(B) XI. Parti Kongresi'nin çalışmalarına katılır.

27 Mart RKP(B) XI. Parti Kongresi, J. V. Stalin'i Kongre Prezidyumuna seçer.

28 Mart J. V Stalin, RKP(B) XI. Parti Kongresi'nde 22'ler olayını (eski «İşçi Muhalefeti» grubu) irdelemek için kurulan komisyona seçilir.

29-30 Mart J. V. Stalin, RKP(B) XI. Parti Kongresi'nde 22'

ler olayını irdeleme komisyonunun çalışmalarına katılır.

31 Mart — RKP(B) XI. Parti Kongresi, J. V. Stalin'i, Partinin mali siyaseti üzerine kararın son biçimini kaleme alacak olan komisyona seçer.

2 Nisan — RKP(B) XI. Parti Kongresi, J. V. Stalin'i Parti Merkez Komitesi üyeliğine seçer.

3 Nisan — RKP(B) MK Plenumu, V. İ. Lenin'in önerisi üzerine J. V. Stalin'i Parti Merkez Komitesi Genel Sekreteri seçer.

28 Nisan — J. V Stalin, V. İ. Lenin'e yazdığı bir mektupta, köylülerin tohum ihtiyacının karşılanması sisteminin değiştirilmesi konusunda uyarıda bulunur.

4 Mayıs — J. V. Stalin, «'Pravda'nın Onuncu Yıldönümü Dolayısıyla (Anılar)» makalesini yazar, bu makale 5 Mayıs 1922 tarihli «Pravda» No. 98'de yayınlanır.

5 Mayıs — J. V. Stalin'in, «Pravda»nın on yıllık varlığı vesilesiyle yazdığı selamlama mesajı, «Pravda» No. 98'de yayınlanır.

12-17 Mayıs — J. V. Stalin, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ile RSFSC merkez organlarının karşılıklı ilişkileri üzerine kararnameleri hazırlayacak RKP(B) MK komisyonunda çalışır.

19 Mayıs — J. V. Stalin tarafından imzalanan RKP(B) MK'nin, Komintern Yürütme Komitesi'ne Birleşik Cephe taktiği üzerine mektubu «Pravda» No. 110'da yayınlanır.

7 Haziran — J. V. Stalin, Komintern Yürütme Komitesi'nin II. Genişletilmiş Plenumuna katılır.

15 Haziran — J. V. Stalin tarafından imzalanmış olan, RKP(B) MK'nin Kırgızistan Cumhuriyeti komünistlerine gönderdiği mektup, «Jizn Natsionalnostey» dergisi No. 12 (147)'de yayınlanır.

9 Temmuz — J. V Stalin tarafından imzalanmış olan, RKP(B) MK'nin, tüm il ve ilçe komitelerine ve MK'nin

tüm ulusal ve bölge bürolarına, aynî vergi kampanyası başlatılması üzerine yazısı «Pravda» No. 151'de yayınlanır.

13 Temmuz J. V. Stalin V. İ. Lenin'i Gorki'de ziyaret eder.

14 Temmuz J. V. Stalin, G. K. Orkonikidze'ye V. İ. Lenin'in sağlık durumu üzerine telgrafla bilgi verir.

3 Ağustos J. V. Stalin, XII. Parti Konferansı için kurulan RKP(B) MK Plenumunun örgütleme komisyonuna başkanlık yapar.

4-7 Ağustos J. V. Stalin, RKP(B) XII. Tüm-Rusya Konferansı'nın çalışmalarına katılır.

4 Ağustos J. V. Stalin, RKP(B) XII. Konferansı tarafından Prezidyuma seçilir.

5 Ağustos V İ. Lenin J. V. Stalin'i Gorki'ye çağırır ve XII. Tüm-Rusya Konferansı'na selamlarını iletmekle görevlendirir.

Akşam oturumunda J. V. Stalin, Konferansa V. İ. Lenin'in selamlarını iletir.

11 Ağustos Parti Merkez Komitesi tarafından, J. V. Stalin başkanlığında, RSFSC, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Byelo-Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ve Trans-Kafkasya Federasyonu arasında karşılıklı ilişkiler sorununu RKP(B) MK Plenumu için hazırlayacak olan bir komisyon oluşturulur.

15 Eylül J. V. Stalin, V. İ. Lenin'i Gorki'de ziyareti üzerine notlarını yazar.

23-24 Eylül J. V. Stalin, RSFSC, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Byelo-Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ve Trans-Kafkasya Federasyonu arasındaki karşılıklı ilişkiler sorununa ilişkin RKP(B) MK komisyonunun çalışmalarına katılır.

27 Eylül J. V. Stalin, Sovyet Cumhuriyetlerinin bir federal devlet halinde birleşmesi sorunu üzerine V. İ. Lenin ile görüşür.

6 Ekim J. V. Stalin, RSFSC, Ukrayna Sovyet Sosyalist

Cumhuriyeti, Byelo-Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ve Trans-Kafkasya Federasyonu arasındaki karşılıklı ilişkiler üzerine RKP(B) MK Plenumunda bir konuşma yapar. Plenum, J. V Stalin başkanlığında, Sovyet Cumhuriyetlerinin bir federal devlet halinde birleşmesinin ön hazırlığını başlatacak olan bir komisyon atar.

16 Ekim — J. V. Stalin, Gürcistan Komünist Partisi MK'ne, Trans-Kafkasya Federasyonu'nun varlığını sürdüreceği, RSFSC, Ukrayna, Byelo-Rusya Cumhuriyetleri ile birlikte Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nde birleşeceği üzerine RKP(B) MK Plenumunun kararını bildirir.

30 Ekim — Parti Merkez Komitesi, J. V. Stalin'i, Komintern IV. Kongresi'nin delegesi olarak onaylar.

5 Kasım — J. V. Stalin'in, Ekim'in beşinci yıldönümü dolayısıyla Petrograd'a gönderdiği selam, «Petrogradskaya Pravda» No. 251'de yayınlanır.

18 Kasım — J. V. Stalin'in, bağımsız Ulusal Cumhuriyetlerin birleşmesi sorunu üzerine bir «Pravda» muhabiri ile yaptığı söyleşi, «Pravda» No. 261'de yayınlanır.

21-28 Kasım — J. V. Stalin'in yönettiği RKP(B) MK Plenumu komisyonu, «Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Anayasasının Temel Maddeleri»ni hazırlar.

30 Kasım — J. V. Stalin, RKP(B) MK Politbüro oturumunda, Cumhuriyetler Birliği üzerine konuşur. J. V. Stalin'in konuşmasından sonra Politbüro, «Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Anayasasının Temel Maddeleri»ni onaylar.

5 Aralık — J. V. Stalin, RKP(B) MK Plenumu komisyonu oturumunda, Cumhuriyetler Birliği Anayasası'nın ve Deklarasyon'un metnini hazırlayacak olan alt komisyona seçilir.

5-16 Aralık arasında	J. V. Stalin, «Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kuruluşu üzerine Deklarasyon»un taslağını yazar.
16 Aralık	J. V. Stalin başkanlığındaki RKP(B) MK Plenumu komisyonu, SSCB'nin kuruluşu üzerine Sözleşmeyi ve J. V. Stalin tarafından sunulan Deklarasyon taslağını kabul eder.
18 Aralık	J. V. Stalin, RKP(B) MK Plenumunda, Sovyet Cumhuriyetleri arasındaki federal sözleşme taslağı üzerine bir konuşma yapar. Plenum, SSCB I. Sovyet Kongresi'nin hazırlanması için, J. V. Stalin başkanlığında bir komisyon atar.
20 Aralık	J. V. Stalin, SSCB I. Sovyet Kongresi'nin çalışmalarını hazırlayacak komisyonun oturumunu yönetir.
23-27 Aralık	J. V. Stalin, X. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi'nin çalışmalarına katılır.
23 Aralık	X. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi, J. V. Stalin'i Prezidyuma seçer.
26 Aralık	J. V. Stalin, X. Tüm-Rusya Sovyet Cumhuriyetlerinin birleşmesi üzerine raporu sunar. J. V. Stalin, X. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi'nin komünist fraksiyonunun oturumunda, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği üzerine konuşur.
27 Aralık	X. Tüm-Rusya Sovyet Kongresi, J. V. Stalin'i Tüm-Rusya MYK üyeliğine seçer ve SSCB I. Sovyet Kongresi'nde RSFSC delegesi olarak görevlendirir.
28 Aralık	X. Yasama Dönemi Tüm-Rusya MYK birinci toplantısı, J. V. Stalin'i Tüm-Rusya MYK Prezidyumu üyeliğine seçer ve Milliyetler İşleri Halk Komiseri olarak onaylar.
29 Aralık	J. V Stalin, RSFSC, Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti, Trans-Kafkasya Sosyalist Federatif Sovyet Cumhuriyeti ve Byelo-Rusya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti tam yetkili delegasyonla-

rının konferansında, SSCB I. Sovyet Kongresi gündemi üzerine bilgi verir. Konferans, J. V. Stalin'i Konferansta Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği'nin kuruluşu üzerine rapor sunmakla görevlendirir.

30 Aralık Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği I. Sovyet Kongresi, J. V. Stalin'i Kongre Prezidyumuna seçer.

J. V. Stalin, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği I. Sovyet Kongresi'nde SSCB'nin kuruluşu üzerine rapor sunar. Kongre, J. V. Stalin'i SSCB MYK üyeliğine seçer.

J. V Stalin, I. Yasama Dönemi SSCB MYK birinci toplantısında bir konuşma yapar ve MYK Prezidyumuna seçilir.

31 Aralık J. V. Stalin'in 1923 yılı için yeni yıl dilekleri «İzvestiya» No. 1'de yayınlanır.

1923

2 Ocak J. V. Stalin, Milliyetler İşleri Halk Komiserliği komisyonunun, Buryat-Moğol Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulması sorununa ilişkin oturumuna katılır.

10 Ocak SSCB MYK Prezidyumu, J. V. Stalin'i SSCB Halk Komiserliklerinin inşası üzerine bir taslak hazırlayacak olan komisyona seçer.

23 Ocak J. V. Stalin, J. M. Sverdlov Komünist Üniversitesi'nde «Partinin Stratejisi ve Taktiği Üzerine» bir konferans verir.

4 Şubat J. V. Stalin, RKP(B) MK Politbürosuna, SSCB MYK içinde ikinci bir meclisin, SSCB'nin tüm halklarının çıkarlarını temsil edecek bir organın kurulması önerisini sunar.

21-24 Şubat J. V. Stalin, RKP(B) MK Plenum çalışmalarına katılır.

21 Şubat	RKP(B) MK Plenumu, J. V. Stalin tarafından hazırlanan XII. Parti Kongresi için ulusal soruna ilişkin tezleri inceler. Tezlerin son redaksiyonu için J. V. Stalin başkanlığında bir komisyon kurulur. RKP(B) MK Plenumu, J. V. Stalin'i RKP(B) MK'nin XII. Parti Kongresi için örgütlenme sorunları üzerine tezleri son biçimiyle hazırlayacak komisyona seçer.
24 Şubat	RKP(B) MK Plenumu, J. V. Stalin'in yönetimi altında SSCB Anayasası'nın bir taslağını hazırlayacak komisyonu onaylar.
11-12 Mart	J. V. Stalin, RKP(B) MK Politbürosu adına, tüm il ve ilçe komitelerine, ulusal komünist partilerin Merkez Komitelerine ve MK üyelerine, V. İ. Lenin'in sağlık durumu üzerine telgrafla bilgi verir.
14 Mart	J. V. Stalin'in, «Rus Komünistlerinin Stratejisi ve Taktiği Sorunu Üzerine» adlı makalesi, RKP(B)'nin 25 yıllık varlığına ayrılmış olan «Pravda» No. 56'da yayınlanır.
22 Mart	J. V. Stalin, RKP(B) MK Politbüro oturumunda, XII. Parti Kongresi için ulusal sorun üzerine tezleri gerekçelendirir. Politbüro, tezlerin RKP (B) MK tarafından onaylanmış olarak yayınlanması kararı alır.
24 Mart	J. V. Stalin'in «Parti ve Devlet İnşasında Ulusal Etkenler Üzerine» tezleri «Pravda» No. 65'de yayınlanır.
3 Nisan	Partinin X. Moskova İl Konferansı, J. V. Stalin'i RKP(B) XII. Parti Kongresi için delege olarak seçer.
17-25 Nisan	J. V. Stalin, RKP(B) XII. Parti Kongresi çalışmalarına katılır.
17 Nisan	RKP(B) XII. Parti Kongresi, J. V. Stalin'i Kongre Prezidyumuna seçer.

J. V. Stalin, RKP(B) XII. Parti Kongresi'nde RKP(B) MK'nin Örgütsel Raporunu sunar.

19 Nisan J. V. Stalin, RKP(B) XII. Parti Kongresi'nde MK'nin Örgütsel Raporuna ilişkin kapayış konuşmasını yapar.

23 Nisan J. V. Stalin, RKP(B) XII. Parti Kongresi'nde «Parti ve Devlet İnşasında Ulusal Etkenler Üzerine» raporu sunar.

24 Nisan RKP(B) XII. Parti Kongresi, J. V. Stalin'i Parti Merkez Komitesi üyeliğine seçer.

25 Nisan J. V. Stalin, RKP(B) XII. Parti Kongresi ulusal seksiyonunun çalışmalarını yönetir ve seksiyonda SSCB Anayasası'nın sorunları üzerine konuşur.

J. V. Stalin, RKP(B) XII. Parti Kongresi'nde «Parti ve Devlet İnşasında Ulusal Etkenler Üzerine» raporuna son sözü söyler.

26 Nisan RKP(B) MK Plenumu, J. V. Stalin'i Politbüro ve Örgütlenme Bürosu üyeliklerine, MKK'nde MK temsilciliğine seçer ve onu Parti Merkez Komitesi Genel Sekreteri olarak onaylar.

6 Mayıs J. V. Stalin'in «Kollektif Örgütleyici Olarak Basın»» adlı makalesi «Pravda» No. 99'da yayınlanır.

10 Mayıs J. V. Stalin'in «Gittikçe Kötüleşiyor» adlı makalesi, «Pravda» No. 102'de yayınlanır.

24 Mayıs RKP(B) MK Politbürosu, J. V. Stalin'i, SSCB MYK Prezidyumu tarafından atanan, SSCB Anayasası'nı hazırlayacak olan genişletilmiş komisyonun RSFSC için üyesi olarak onaylar.

Mayıs-Haziran J. V. Stalin, SSCB MYK Prezidyumunca atanan, anayasa hazırlayacak genişletilmiş komisyonun çalışmalarına katılır.

4 Haziran J. V. Stalin, RKP(B) MK Politbüro oturumunda, RKP(B) MK'nin ulusal Cumhuriyetler ve Bölgelerin sorumlu fonksiyonerleri ile IV. Danışma Konferansı'nın hazırlığı üzerine rapor su-

nar. Politbüro, J. V. Stalin tarafından hazırlanan ulusal soruna ilişkin bir platform tasarısını onaylar.

9-12 Haziran J. V. Stalin, RKP(B) MK'nin ulusal Cumhuriyetler ve Bölgelerin sorumlu fonksiyonerleri ile IV. Danışma Konferansı'nın çalışmalarını yönetir.

10 Haziran J. V. Stalin, RKP(B) MK'nin ulusal Cumhuriyetler ve Bölgelerin sorumlu fonksiyonerleri ile IV. Danışma Konferansı'nda, ulusal Cumhuriyetlerde ve Bölgelerde sağcılar ve «sol»cular üzerine bir konuşma yapar ve RKP(B) XII. Parti Kongresinin ulusal soruna ilişkin kararının uygulanması için pratik önlemler üzerine konuşur.

12 Haziran J. V. Stalin, RKP(B) MK'nin ulusal Cumhuriyetler ve Bölgelerin sorumlu fonksiyonerleri ile IV. Danışma Konferansı'nda, sunduğu rapora ilişkin son sözü söyler.

14 Haziran J. V. Stalin, SSCB MYK Prezidyumu tarafından atanan, anayasayı hazırlayacak genişletilmiş komisyonun oturumunda, yekpare Birlik yurttaşlığı üzerine konuşur.

22-23 Haziran J. V. Stalin, RKP(B) Merkezi Kontrol Komisyonu'nun çalışmalarına katılır.

26 Haziran J. V. Stalin, RKP(B) MK Plenumunda SSCB Anayasası üzerine bir rapor sunar.

8 Temmuz RKP(B) MK'nin J. V. Stalin tarafından imzalanan, V. İ. Lenin'in tüm notları, mektupları, tutanakları ve Lenin'in kaleme almış olduğu diğer dokümanları, Moskova'da kurulan V. İ. Lenin Enstitüsü'ne devretme çağrısı «Pravda» No. 151'de yayınlanır.

14 Temmuz SSCB Anayasası'nın onaylanması vesilesiyle MYK toplantısı tarafından yayınlanan ve J. V. Stalin ve MYK Prezidyumu'nun diğer üyelerinin imzasını taşıyan «Tüm Dünya Halklarına

ve Hükümetlerine» çağrı «Pravda» No. 156'da yayınlanır.

23-25 Eylül — J. V. Stalin, RKP(B) MK Plenumu çalışmalarını yönetir.

25-27 Ekim — J. V Stalin, RKP(B) MK ve MKK'nin on Parti örgütü ile birlikte birleşik Plenum çalışmalarını yönetir.

7 Kasım — J. V. Stalin'in «Ekim Devrimi ve Orta Katmanlar Sorunu» adlı makalesi «Pravda» No. 253'te yayınlanır.

10 Kasım — J. V. Stalin, 1923 Kasım'ında «Kommunistka» No. 11'de yayınlanan «Birinci İşçi ve Köylü Kadınlar Kongresinin Beşinci Yıldönümü Dolayısıyla» adlı makaleyi yazar.

17 Kasım — J. V. Stalin, Süvari Ordusu'nun dördüncü yıldönümü için yapılan Askeri Akademi'nin tören oturumunda bir konuşma yapar.

2 Aralık — J. V. Stalin, RKP(B) Kraznaya Preznya İlçe Komitesi'nin genişletilmiş toplantısında «Partinin Görevleri Üzerine» bir konuşma yapar.

5 Aralık'tan önce — J. V. Stalin, Parti inşası üzerine bir karar taslağı hazırlayacak RKP(B) MK alt komisyonunun çalışmalarına katılır. Karar, RKP(B) MK Politbürosu ve MKK Prezidyumu'nun ortak oturumunda 5 Aralık'ta kabul edilir ve 7 Aralık tarihli «Pravda» No. 278'de yayınlanır.

15 Aralık — J. V Stalin'in «Tartışma Üzerine, Rafail Üzerine, Preobrajenski ve Sapronov'un Makaleleri Üzerine ve Troçki'nin Mektubu Üzerine» adlı makalesi ve RKP(B) MK'nin, J. V. Stalin'in imzasını taşıyan, Parti içi durum üzerine tartışmaya ilişkin RKP(B)'nin tüm örgütlerine yaptığı çağrı, «Pravda» No. 285'de yayınlanır.

28 Aralık — J. V. Stalin'in «Zorunlu Bir Not (Rafail Üzerine)» adlı makalesi «Pravda» No. 294'te yayınlanır.